

Kyrkomötet 2023

Volym 1 Protokoll och bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2023

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets protokoll 2023
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2023:1–5
Motioner, Mot 2023:1–104

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2023:1–4
Organisationsutskottets betänkanden, O 2023:1–11
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2023:1–15
Ekonomiutskottets betänkanden, E 2023:1–8
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2023:1–13
Kyrkolivsutskottets betänkanden, KI 2023:1–12
Samhälls- och kulturutskottets betänkanden, SK 2023:1–14
Förvaltarskapsutskottets betänkanden, F 2023:1–6
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2023:1–20
Personregister
Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Kyrkomötets protokoll 2023

Kyrkomötets protokoll 2023
3–6 oktober och 20–22 november

Tisdagen den 3 oktober	9
§ 1 Kyrkomötet öppnas.....	9
§ 2 Anförande av ärkebiskopen	9
§ 3 Hälsningsanförande	9
§ 4 Inkomna skriftliga hälsningar	9
§ 5 Anmälan om nya ledamöter i kyrkomötet	9
§ 6 Anmälan om inkallade ersättare	10
§ 7 Hälsningsanförande av förbundsordförande Clara Olsson, Svenska Kyrkans Unga med överlämning av motionssvar från De Ungas Kyrkomöte	10
§ 8 Fastställande av debattregler.....	10
§ 9 Val av protokolljusterare	11
§ 10 Utskottsplacering av inkallade ersättare	11
§ 11 Biskoparnas närvaro i utskotten.....	11
§ 12 Fyllnadsval till kyrkomötets utskott	11
§ 13 Fyllnadsval till kyrkostyrelsen.....	12
§ 14 Fyllnadsval till valberedningen.....	12
§ 15 Anmälan om inkomna ärenden.....	12
§ 16 Hänvisning av ärenden till utskotten	17
§ 17 Meddelanden.....	17
Fredagen den 6 oktober.....	18
§ 18 Anmälan om betänkanden från utskotten	18
§ 19 Fastställande av debattregler.....	18
§ 20 Meddelanden.....	18
Måndagen den 20 november.....	19
§ 21 Kyrkomötets förhandlingar återupptogs	19
§ 22 Hälsningsanförande	19
§ 23 Inkomna skriftliga hälsningar	19
§ 24 Anmälan av inkallade ersättare.....	19
§ 25 Meddelanden.....	20
§ 26 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022	20
§ 27 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden	21
§ 28 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026	21
§ 29 Utredning kring fördelning av ekonomiska resurser	23
§ 30 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II.....	23
§ 31 Om evangelieboken	24
§ 32 Publicering av psalmförslag	25
§ 33 Om fasta och måltider.....	26
§ 34 Meddelanden.....	27
§ 35 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan	27
§ 36 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet	28
§ 37 Skydd av kyrkor.....	28
§ 38 Åtgärder för att stärka Svenska kyrkans hållbarhetsarbete.....	29
§ 39 Studiematerial för konfirmandföräldrar	31
§ 40 Kristna träffpunkter för unga	32
§ 41 Program för nytt kyrkoliv	33
§ 42 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats.....	33

§ 43 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken.....	34
§ 44 Ändringar i Svenska kyrkans utbildningar	34
§ 45 Kyrkomusik och kompetensförsörjning	34
§ 46 Församlingspedagogens yrkesroll	35
§ 47 Handläggningsregler i domkapiteln m.m.	36
§ 48 Förbud att röja uppgifter vid rekrytering	36
§ 49 Diakonin och informationsplikt om papperslösa.....	37
§ 49 Diakoni och informationsplikt om papperslösa, forts.....	37
§ 50 Vissa frågor med anledning av vigsel för par av samma kön	39
§ 51 Tvångsförvaltning av församlingar.....	41
§ 52 Kyrkoherdars anställningsförhållanden	41
§ 53 Från diakon till kyrkoherde	42
§ 54 Kyrkoordningens reglering av förtroendevaldas uppdrag	43
§ 55 Uppvärdera medlemskapets betydelse.....	44
§ 56 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg	44
§ 57 Upptagande i Svenska kyrkan	45
§ 58 Konfirmation som valbarhetskriterium.....	45
§ 59 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar.....	46
§ 60 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd	46
§ 61 Introduktionskurs i teologi för nyanställda.....	46
§ 62 Noaks ark fond.....	46
§ 63 Kyrkoantikvariskt stöd.....	47
§ 64 Friår från kyrkoavgift	47
§ 65 Regelverk vid försäljning av fastigheter.....	47
§ 66 Värna våtmarker	47
§ 67 Skogsbruk för skapelsens överlevnad.....	48
§ 68 Förstärkt skydd av barn och unga.....	48
§ 69 Miljö- och klimatkriserna	49
§ 70 Årlig kristen konferens	49
§ 71 Fler sociala gemenskaper.....	49
Tisdagen den 21 november	50
§ 72 Meddelanden.....	50
§ 73 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022, beslut.....	50
§ 74 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden, beslut	50
§ 75 Utredning kring fördelning av ekonomiska resurser, beslut.....	51
§ 76 Noaks ark fond, beslut	52
§ 77 Kyrkoantikvariskt stöd, beslut	52
§ 78 Friår från kyrkoavgift, beslut	52
§ 79 Regelverk vid försäljning av fastigheter, beslut	53
§ 80 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, beslut	53
§ 81 Om evangelieboken, beslut.....	56
§ 82 Publicering av psalmförslag, beslut	57
§ 83 Om fasta och måltider, beslut	58
§ 84 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan, beslut	59
§ 85 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet, beslut	60
§ 86 Skydd av kyrkor, beslut	60
§ 87 Åtgärder för att stärka Svenska kyrkans hållbarhetsarbete, beslut	60
§ 88 Värna våtmarker, beslut.....	63
§ 89 Skogsbruk för skapelsens överlevnad, beslut	63

§ 90 Studiematerial för konfirmandföräldrar	65
§ 91 Årlig kristen konferens, beslut.....	65
§ 92 Kristna träffpunkter för unga, beslut	66
§ 93 Fler sociala gemenskaper, beslut	66
§ 94 Program för nytt kyrkoliv, beslut.....	66
§ 95 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats, beslut	67
§ 96 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken, beslut	68
§ 97 Ändringar i Svenska kyrkans utbildningar, beslut.....	68
§ 98 Kyrkomusik och kompetensförsörjning, beslut	69
§ 99 Församlingspedagogens yrkesroll, beslut	70
§ 100 Förstärkt skydd av barn och unga, beslut	71
§ 101 Miljö- och klimatkriserna, beslut.....	71
§ 102 Handläggningsregler i domkapitlet m.m., beslut	72
§ 103 Förbud att röja uppgifter vid rekrytering, beslut	72
§ 104 Diakonin och informationsplikt om papperslösa, beslut	72
§ 105 Introduktionskurs i teologi för nyanställda, beslut	73
§ 106 Vissa frågor med anledning av vigsel för par av samma kön, beslut	73
§ 107 Tvångsförvaltning av församlingar, beslut	75
§ 108 Kyrkoherdars anställningsförhållanden, beslut	76
§ 109 Från diakon till kyrkoherde, beslut	77
§ 110 Kyrkoordningens reglering av förtroendevaldas uppdrag, beslut.....	77
§ 111 Uppvärdera medlemskapets betydelse, beslut	79
§ 112 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg, beslut	79
§ 113 Upptagande i Svenska kyrkan, beslut	79
§ 114 Konfirmation som valbarhetskriterium, beslut	80
§ 115 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, beslut	80
§ 116 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd, beslut	80
§ 117 Meddelanden.....	80
§ 118 Årliga Israelresor	80
§ 119 Låt samarbetskyrkor inspirera	81
§ 120 Konferenser för landets kristna.....	81
§ 121 Islamiska statens handlingar	81
§ 122 Meddelanden.....	82
§ 123 Be de judiska församlingarna om förlåtelse	82
§ 124 Samarbete med ekumeniska gemenskaper	83
§ 125 Bevara följeslagarprogrammet.....	83
§ 126 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset.....	83
§ 127 Svenska kyrkan och biståndsdebatten	84
§ 128 Mission – kyrkans livsnerv	84
§ 129 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning	85
§ 130 Interreligiös dialog.....	86
§ 131 Förföljda kristna.....	86
§ 132 Indelningsfrågor.....	87
§ 133 Begravningsfrågor	87
§ 134 Strukturfrågor	87
§ 135 Kyrkomötets arbetsformer	88
§ 136 Valfrågor.....	89
§ 137 Betydelsen av volontärskap	90
§ 138 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige.....	91

§ 139 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå	91
§ 140 Mötestider för beslutande organ	91
§ 141 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd	92
§ 142 Friare församlingstillhörighet	92
§ 143 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem	92
§ 144 Ökad närvaro i media	93
§ 145 Konfessionella friskolor	93
§ 146 Beredskapskapacitet	94
§ 147 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbplats	95
§ 148 Kulturprogram	95
§ 149 Avhopparverksamhet och försoningsarbete	95
§ 150 Teologisk utvärdering av dopkampanjen	96
§ 151 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen	96
§ 152 Svenska kyrkan och Försvarsmakten	97
§ 153 Arbetet för migranternas återvändande	97
Onsdagen den 22 november	99
§ 154 Årliga Israelresor, beslut	99
§ 155 Låt samarbetskyrkor inspirera, beslut	99
§ 156 Konferenser för landets kristna, beslut	100
§ 157 Interreligiös dialog, beslut	100
§ 158 Islamiska statens handlingar, beslut	100
§ 159 Förföljda kristna, beslut	101
§ 160 Be de judiska församlingarna om förlåtelse, beslut	101
§ 161 Samarbete med ekumeniska gemenskaper, beslut	102
§ 162 Bevara följeslagarprogrammet, beslut	102
§ 163 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset, beslut	102
§ 164 Svenska kyrkan och biståndsdebatten, beslut	103
§ 165 Mission – kyrkans livsnerv, beslut	104
§ 166 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning, beslut	104
§ 167 Indelningsfrågor, beslut	104
§ 168 Begravningsfrågor, beslut	105
§ 169 Strukturfrågor, beslut	106
§ 170 Kyrkomötets arbetsformer, beslut	108
§ 171 Valfrågor, beslut	109
§ 172 Friare församlingstillhörighet, beslut	112
§ 173 Betydelsen av volontärskap, beslut	112
§ 174 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige, beslut	113
§ 175 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå, beslut	113
§ 176 Mötestider för beslutande organ, beslut	114
§ 177 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd, beslut	114
§ 178 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem, beslut	114
§ 179 Ökad närvaro i media, beslut	115
§ 180 Konfessionella friskolor, beslut	115
§ 181 Beredskapskapacitet, beslut	116
§ 182 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbplats, beslut	116
§ 183 Avhopparverksamhet och försoningsarbete, beslut	116
§ 184 Teologisk utvärdering av dopkampanjen, beslut	117
§ 185 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen, beslut	117
§ 186 Svenska kyrkan och Försvarsmakten, beslut	118

§ 187 Arbetet för migranternas återvändande, beslut.....	118
§ 188 Öka kunskapen om våld.....	118
§ 189 Intranätet och idealiteten.....	119
§ 190 Pocketbiblar till 18-åringar.....	119
§ 191 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp.....	120
§ 192 Meddelanden.....	120
§ 193 Pocketbiblar till 18-åringar, beslut.....	120
§ 194 Öka kunskapen om våld, beslut.....	120
§ 195 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp, beslut.....	121
§ 196 Intranätet och idealiteten, beslut.....	121
§ 197 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026, beslut.....	121
§ 198 Meddelanden.....	122
§ 199 Kyrkomötet avslutas.....	123
Bilaga 1 Kyrkomötet 2023: debattregler session 1.....	125
Bilaga 2 Kyrkomötet 2023: debattregler session 2.....	126

Kyrkomötet 2023
Tisdagen den 3 oktober

Kl. 15.25–17.10

Kyrkomötets ledamöter och biskoparna deltog i en mäs­sa vid vilken biskop Erik Eckerdal predikade. Kyrkomötet år 2023 inleddes i Uppsala domkyrka i närvaro av H.K.H. Kronprinsessan Victoria. Musik framfördes av orgelele­verna Axel Lembke von Scheele och Magnus Raval­d, Uppsala pastorat.

§ 1 Kyrkomötet öppnas

Ordföranden Karin Perers höll ett inledningsanförande. Därefter förklarades kyrkomötet år 2023 öppnat.

§ 2 Anförande av ärkebiskopen

Ärkebiskop Martin Modéus talade till kyrkomötet.

§ 3 Hälsningsanförande

Anna-Nicole Heinrich, preses för synoden i den Evangeliska kyrkan i Tyskland (EKD) framförde en hälsning.

§ 4 Inkomna skriftliga hälsningar

Ordföranden läste upp de skriftliga hälsningar som hade inkommit till kyrkomötet från EFS och Eumeniakyrkan.

Förhandlingarna ajournerades kl. 16.13.

- - - - -

Kyrkomötet samlades i universitetshuset i Uppsala.

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.45 under ledning av ordföranden.

§ 5 Anmälan om nya ledamöter i kyrkomötet

Anmäldes att följande utsetts till nya ledamöter i kyrkomötet efter dem som av­ sagt sig uppdraget:

Lars B Andersson, Uppsala stift, är ny ledamot efter Monica Åberg
Peter Lundborg, Linköpings stift, är ny ledamot efter Sven Gunnar Persson
Stig-Göran Fransson, Växjö stift, är ny ledamot efter Mats Nilsson
Kjell Kallenberg, Strängnäs stift, är ny ledamot efter Anneli Öljarstrand
David Liljedal, Lunds stift, är ny ledamot efter Niklas Larsson
Jan-Åke Isaksson, Lunds stift, är ny ledamot efter Nima Gholam Ali Pour
Lars-Ivar Ericson, Lunds stift, är ny ledamot efter Eva Franksson Colliander
Anna Stenberg, Göteborgs stift, är ny ledamot efter Sara Lindalen och Marie Lindqvist

Ordföranden hälsade de nya ledamöterna välkomna till kyrkomötet.

Ordföranden hälsade även biskoparna Erik Eckerdal och Marika Markovits, som deltog för första gången, välkomna till kyrkomötet.

§ 6 Anmälan om inkallade ersättare

Ordföranden *meddelade* att följande ersättare hade inkallats för de ledamöter som anmält förhinder att delta i kyrkomötets första session:

Kristina Srbu Kjellgren, Uppsala stift, ersätter Maria Heldt
Iris Denstedt-Stigzelius, Uppsala stift, ersätter Torbjörn Aronson
Mats Johannesson, Linköpings stift, ersätter Cecilia Gyllenberg Bergfasth
Jan Wahn, Skara stift, ersätter Birgit Kullingsjö
Arne Närström, Strängnäs stift, ersätter Jenny Thor
Ingegerd Flock Andersson, Strängnäs stift, ersätter Mats Ershammar
Peter Weiderud, Västerås stift, ersätter Britas Lennart Eriksson
Jonatan Glader, Lunds stift, ersätter Anneli Kihlstrand
Joakim Månsson Bengtsson, Lunds stift, ersätter Nils Jernqvist
Johanna Andersson, Göteborgs stift, ersätter Carina Etander Rimborg
Fredrik Schandorff, Göteborgs stift, ersätter Sara Waldenfors
Agneta Ahlblom, Göteborgs stift, ersätter Anna Stenberg
Lena Orstadius, Göteborgs stift, ersätter Markus Svensson
Gunilla Gjöthlén, Göteborgs stift, ersätter Eric Muhl
Kenneth Norberg, Härnösands stift, ersätter Ann-Sofie Karlsson Ågren
Inge-Bert Täljedal, Luleå stift, ersätter Celina Falk
Alf Lindén, Luleå stift, ersätter Katarina Lövgren
Stig Eriksson, Luleå stift, ersätter Birgitta Johansson Huuva
Magnus Häggblad, Luleå stift, ersätter Petter Nilsson
Elisabeth Lindahl, Luleå stift, ersätter Stefan Aro
Kristina Enholm, Luleå stift, ersätter Henrik Blind
Gunilla Eldebro, Stockholms stift, ersätter Kristina Axén Olin
Lars Jakobsson, Stockholms stift, ersätter Anders Roos
Signe Wolf, Stockholms stift, ersätter Cecilia Clausen
Christoffer Stavenow, Stockholms stift, ersätter Charlotte Haggren
Birgitta Nilsson, Stockholms stift, ersätter Sandra Signarsdotter
Ulf Wester, Stockholms stift, ersätter Arnold Boström
Ellen Skånberg, Stockholms stift, ersätter Kaya Ålander

*Anmälde*s att ersättare inte inkallats för Per Hanö, Linköpings stift, Lina Dahm, Skara stift, Marie Rydén Davoust, Strängnäs stift, Susanne Stenlund, Strängnäs stift, Åsa Rehdell, Göteborgs stift och Louise Callenberg, Stockholms stift, på grund av sent inkommen anmälan om förhinder.

§ 7 Hälsningsanförande av förbundsordförande Clara Olsson, Svenska Kyrkans Unga med överlämning av motionssvar från De Ungas Kyrkomöte

Förbundsordförande Clara Olsson, Svenska Kyrkans Unga, framförde en hälsning till kyrkomötet och överlämnade motionssvar från De Ungas Kyrkomöte.

§ 8 Fastställande av debattregler

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att fastställa debattregler för den första sessionen enligt *bilaga 1*.

§ 9 Val av protokolljusterare

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* i enlighet med valberedningens förslag att utse Christina Södling, Victor Backström och Bengt Kjellgren att tillsammans med ordförandena justera kyrkomötets protokoll 2023.

§ 10 Utskottsplacering av inkallade ersättare

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* i enlighet med ordförandens förslag, att inkallad ersättare tjänstgör i det utskott där den som hon/han ersätter skulle ha ingått. Inkallad ersättare inträder i utskottet som sista ersättare i sin nomineringsgrupp. I de fall en inkallad ersättare inträder i ett utskott i vilket nomineringsgruppen endast har en plats i utskottet och det är en plats som ledamot, inträder ersättaren i utskottet som ledamot för sin nomineringsgrupp.

§ 11 Biskoparnas närvaro i utskotten

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* i enlighet med valberedningens förslag att biskoparna får närvara i utskott enligt följande:

Gudstjänstutskottet

Åke Bonnier och Karin Johannesson

Organisationsutskottet

Åsa Nyström och Marika Markovits

Tillsyns- och uppdragsutskottet

Johan Tyrberg och Susanne Rappmann

Ekonomiutskottet

Johan Dalman

Ekumenikutskottet

Sören Dalevi och Erik Eckerdal

Kyrkolivsutskottet

Andreas Holmberg

Samhälls- och kulturutskottet

Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström

Förvaltarskapsutskottet

Mikael Mogren

§ 12 Fyllnadsval till kyrkomötets utskott

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* i enlighet med valberedningens förslag att för resterande del av mandatperioden utse:

Victor Ramström till ledamot i organisationsutskottet i stället för Sven Gunnar Persson
Peter Lundborg till tredje ersättare i organisationsutskottet i stället för Victor Ramström
Lars B Andersson till andre ersättare i organisationsutskottet i stället för Monika Åberg
Anna-Karin Andersson till ledamot i organisationsutskottet i stället för Håkan Widepalm
Håkan Widepalm till andre ersättare i organisationsutskottet i stället för Anna-Karin Andersson
Stig-Göran Fransson till andre ersättare i tillsyns- och uppdragsutskottet i stället för Mats Nilsson

Anna Stenberg till ersättare i ekonomiutskottet i stället för Sara Lindalen
 David Liljedal till ersättare i ekonomiutskottet i stället för Niklas Larsson
 Jan-Åke Isaksson till ledamot i ekumenikutskottet i stället för Nima Gholam Ali Pour
 Lars-Ivar Ericson till ledamot i ekumenikutskottet i stället för Eva Franksson Colliander
 Kjell Kallenberg till förste ersättare i kyrkolivsutskottet i stället för Anneli Öljarstrand.

§ 13 Fyllnadsval till kyrkostyrelsen

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* i enlighet med valberedningens förslag att för resterande del av mandatperioden utse Håkan Widepalm till ersättare i kyrkostyrelsen, i stället för Niklas Larsson.

§ 14 Fyllnadsval till valberedningen

Kyrkomötet ska utse nya ledamöter i valberedningen efter Niklas Larsson och Sven Gunnar Persson, som har avsagt sig uppdraget. Berörda nomineringsgruppers företrädare föreslog Anna Lindgren och Eva-Maria Munck att ingå i valberedningen under resterande del av mandatperioden.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att utse Anna Lindgren och Eva-Maria Munck till nya ledamöter i valberedningen under resterande del av mandatperioden.

§ 15 Anmälan om inkomna ärenden

Anmälades och bordlades skrivelser, motioner och verksamhetsberättelser som inkommit till kyrkomötet.

Kyrkostyrelsens skrivelser

- 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026
- 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022
- 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.
- 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Motioner

- 2023:1 Studiematerial för konfirmandföräldrar
Lars-Ivar Ericson
- 2023:2 Kyrkans insatser på SiS-hem
Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg
- 2023:3 Årlig kristen konferens
Jonas Larsson och Mikael Sandén
- 2023:4 Säkra valsedlar
Robert Fredriksson
- 2023:5 Publicering av psalmförslag
Anna-Karin Åström
- 2023:6 Kristna träffpunkter för unga
Anna-Karin Åström
- 2023:7 Fler sociala gemenskaper
Jonas Larsson m.fl.
- 2023:8 Årliga Israelresor
Mikael Sandén och Jonas Larsson

- 2023:9 Program för nytt kyrkoliv
Mikael Sandén och Jonas Larsson
- 2023:10 Låt samarbetskyrkor inspirera
Daniel Engström och Anna-Karin Åström
- 2023:11 Konferenser för landets kristna
Gary Aelius och Peter Laufer
- 2023:12 Pocketbiblar till 18-åringar
Gary Aelius och Peter Laufer
- 2023:13 Ökad närvaro i media
Peter Laufer och Gary Aelius
- 2023:14 Diakonin och informationsplikt om papperslösa
Roger Olsson
- 2023:15 Ändringar av den lokala strukturen
Eva Nordung Byström
- 2023:16 Interreligiös dialog
Per Hanö m.fl.
- 2023:17 Teologistipendium
Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen
- 2023:18 Islamiska statens handlingar
Jan-Åke Isaksson m.fl.
- 2023:19 Förföljda kristna
Jan-Åke Isaksson m.fl.
- 2023:20 Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne
Anders Lundberg m.fl.
- 2023:21 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken
Anders Lundberg m.fl.
- 2023:22 Be de judiska församlingarna om förlåtelse
Anna Sundberg m.fl.
- 2023:23 Introduktionskurs i teologi för nyanställda
Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson
- 2023:24 Ställningstagande för vigsel av samkönade par
Jonas Noréus m.fl.
- 2023:25 Krematorieverksamheten
Jonas Noréus och Olov Lindquist
- 2023:26 Utbildning om Svenska kyrkan internationella arbete
Britt Björneke m.fl.
- 2023:27 Begravningsplatser
Olov Lindquist
- 2023:28 Tvångsförvaltning av församlingar
Olov Lindquist och Margaretha Herthelius
- 2023:29 Konfessionella friskolor
Torbjörn Aronson m.fl.
- 2023:30 Beredskapskapacitet
Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson
- 2023:31 Kyrkoherdarnas anställningsförhållande
Jonas Noréus och Olov Lindquist
- 2023:32 Mötestider för beslutande organ
Margaretha Herthelius och Olov Lindquist
- 2023:33 Kompetensförsörjningsplan
Margaretha Herthelius

- 2023:34 Församlingspedagogens yrkesroll
Linda Sjöo och Marie Buhr
- 2023:35 Utbildning för nya förtroendevalda
Linda Sjöo och Britt Björneke
- 2023:36 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet
Isak Öhrlund och Rebecca Hägg
- 2023:37 Försäljning av kyrkor och andra fastigheter
Margaretha Herthelius och Olov Lindquist
- 2023:38 Kyrkomusikers undervisning
Karl-Gunnar Svensson m.fl.
- 2023:39 Förstärkt skydd av barn och unga
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:40 Kyrkoantikvariskt stöd
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:41 Skydd av kyrkor
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:42 Församlingars inflytande i pastorat
Sören Olsson m.fl.
- 2023:43 Hållbara mötesformer
Birgitta Axelsson Edström m.fl.
- 2023:44 Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:45 Utvärdering av storpastoraten
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:46 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:47 Valet av församlingsråd
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:48 Stiftsanställda kyrkoherdar
Mona Olsson m.fl.
- 2023:49 Samarbete med ekumeniska gemenskaper
Mona Olsson m.fl.
- 2023:50 Frikoppla församlings- och kommungränser
Roger Larsson
- 2023:51 Avhopparverksamhet och försoningsarbete
Britt Björneke m.fl.
- 2023:52 Friare församlingstillhörighet
Olov Lindquist m.fl.
- 2023:53 Klimat- och miljödiakoni
Anders Lundberg m.fl.
- 2023:54 Värna våtmarker
Lena Östholm Munkberg
- 2023:55 Bevara följeslagarprogrammet
Lena Östholm Munkberg m.fl.
- 2023:56 Lika rätt vid Augusta-Victoria-sjukhuset
Lena Östholm Munkberg m.fl.
- 2023:57 Noaks arks fond
Ingvar Jonsson
- 2023:58 Skogsbruk i vår tid
Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.

- 2023:59 Från diakon till kyrkoherde
Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.
- 2023:60 Betydelsen av volontärskap
Sven Milltoft och Ellionor Moberg
- 2023:61 Nytt villkor för anställning som kyrkoherde
Georg Lagerberg m.fl.
- 2023:62 Svenska kyrkan och biståndsdebatten
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:63 Stärk församlingsrådets ställning
Sten Janson m.fl.
- 2023:64 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå
Jonas Noréus
- 2023:65 Hyggesfritt skogsbruk
Lars B Andersson m.fl.
- 2023:66 Valsedelsdistribution
Bengt Kjellgren m.fl.
- 2023:67 Teologisk utvärdering av dopkampanjen
Elisabeth Sandlund m.fl.
- 2023:68 Återkallande av uppdrag för förtroendevalda
Marcus Romedahl och Jonas Noréus
- 2023:69 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen
Marcus Romedahl och Jonas Noréus
- 2023:70 Komplettering av utskottsordningen
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:71 Gemensam valsedel
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:72 Arbetet för migranternas återvändande
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:73 Uppvärdera medlemskapets betydelse
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:74 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg
Lennart Matikainen
- 2023:75 Svenska kyrkan och Försvarmakten
Magnus Hedin m.fl.
- 2023:76 Den lättlästa evangelieboken
Anne Sörman m.fl.
- 2023:77 Nationell finansiering av kantorsutbildningen
Fredrik Modéus m.fl.
- 2023:78 Konventionen om biologisk mångfald
Åsa Rehdell m.fl.
- 2023:79 Upptagande i Svenska kyrkan
Johanna Öhman
- 2023:80 Konfirmation som valbarhetskriterium
Johanna Öhman
- 2023:81 Finansieringen av Act Svenska kyrkan
Maria Heldt
- 2023:82 Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen
Åsa Rehdell m.fl.
- 2023:83 Fördelningen av ekonomiska resurser
Åsa Rehdell och Monica Johansson

- 2023:84 Miljö- och klimatkriserna
Åsa Rehdell m.fl.
- 2023:85 Vård av och hushållning med vatten
Monica Johansson m.fl.
- 2023:86 Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker
Lena Petersson
- 2023:87 Mission – kyrkans livsnerv
Leif Nordlander
- 2023:88 Den nya evangelieboken
Anne Sörman
- 2023:89 Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm
Anne Sörman m.fl.
- 2023:90 Öka kunskapen om våld
Anne Sörman m.fl.
- 2023:91 Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig
Torvald Johansson m.fl.
- 2023:92 Tillsyn också över förtroendevalda
Marie Rydén Davoust
- 2023:93 Rösträtt för fler ledamöter i utskotten
Roger Larsson
- 2023:94 Begravningsplatsers kulturhistoriska värde
Olle Reichenberg m.fl.
- 2023:95 Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat
Håkan Widepalm
- 2023:96 Lojalitet mot kyrkoordningen
Eva Nordung Byström m.fl.
- 2023:97 Införande av enhetsvalsedlar
Victor Ramström
- 2023:98 Friår från kyrkoavgift
Manilla Nordanstig
- 2023:99 Antal ledamöter i fullmäktige
Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin
- 2023:100 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp
Margareta Andersson
- 2023:101 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:102 Vegetariska måltider på kyrkomötet
Eva-Maria Munck m.fl.
- 2023:103 Intranätet och idealiteten
Eva-Maria Munck m.fl.
- 2023:104 Klimatnödläge
Eva-Maria Munck m.fl.

Verksamhetsberättelser

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd

§ 16 Hänvisning av ärenden till utskotten

Ordföranden föredrog presidiets förslag till hänvisning av ärenden till utskotten.

Kyrkostyrelsens skrivelser

Gudstjänstutskottet: 4 (avsnitt 6), 5

Organisationsutskottet: 4 (avsnitt 4 och 5)

Tillsyns- och uppdragutskottet: 4 (avsnitt 1 och 3)

Ekonomiutskottet: 1, 2, 3

Förvaltarskapsutskottet: 4 (avsnitt 2)

Motioner

Gudstjänstutskottet: 5, 76, 88, 89, 102

Organisationsutskottet: 4, 15, 25, 27, 32, 35, 42, 44, 45, 47, 50, 52, 60, 63, 64, 66, 70, 71, 93, 94, 95, 97, 99

Tillsyns- och uppdragsutskottet: 14, 23, 24, 28, 31, 48, 59, 61, 68, 73, 74, 79, 80, 92, 96

Ekonomiutskottet: 37, 40, 57, 81, 83, 98

Ekumenikutskottet: 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 49, 55, 56, 62, 87, 101

Kyrkolivsutskottet: 1, 3, 6, 7, 9, 17, 20, 21, 26, 33, 34, 38, 39, 53, 77, 84, 86

Samhälls- och kulturutskottet: 2, 12, 13, 29, 30, 46, 51, 67, 69, 72, 75, 90, 100, 103

Förvaltarskapsutskottet: 36, 41, 43, 54, 58, 65, 78, 82, 85, 91, 104

Verksamhetsberättelser

Organisationsutskottet: Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Tillsyns- och uppdragsutskottet: Verksamhetsberättelser för Svenska kyrkans överklagandenämnd och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att fastställa presidiets förslag till hänvisning av ärenden till utskotten.

§ 17 Meddelanden

Ordföranden meddelade att utskotten kallas till sammanträde kl. 17.20. Enkel middag serveras i trapphallen mellan kl. 18.00–19.30.

Torsdagens informationspass tar upp två ämnen, dels en lägesrapport från kyrkans skogsutredning, dels Svenska kyrkan i den civila beredskapen.

Fredagen den 6 oktober erbjuds ett alternativt program för ledamöter i utskott som redan fullföljt sitt arbete, bland annat finns möjlighet att delta i visning av domkyrkan.

Förhandlingarna ajournerades kl. 17.10 till fredagen den 6 oktober kl. 15.00.

Kyrkomötet 2023
Fredagen den 6 oktober

Kl. 15.00–15.12

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

§ 18 Anmälan om betänkanden från utskotten

Ordföranden *anmälde* att utskottsarbetet under veckan resulterat i 83 betänkanden.

Gudstjänstutskottet 2023:1–4

Organisationsutskottet 2023:1–11

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2023:1–15

Ekonomiutskottet 2023:1–8

Ekumenikutskottet 2023:1–13

Kyrkolivsutskottet 2023:1–12

Samhälls- och kulturutskottet 2023:1–14

Förvaltarskapsutskottet 2023:1–6

§ 19 Fastställande av debattregler

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att fastställa debattregler för den andra sessionen enligt *bilaga 2*.

§ 20 Meddelanden

Ordföranden framförde ett tack från presidiet för gott arbete under kyrkomötets första session.

De justerade betänkandena kommer att finnas tillgängliga på kyrkomötets webbplats senast den 13 oktober.

När kyrkomötet återupptar sina förhandlingar i november sker det i Uppsala Konsert & Kongress.

(Sv. Ps. 183)

Förhandlingarna ajournerades kl. 15.12 till måndagen den 20 november 2023 kl. 9.00.

Kyrkomötet 2023
Måndagen den 20 november

Kl. 9.00–23.51

Kyrkomötet samlades på Uppsala Konsert & Kongress. Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

§ 21 Kyrkomötets förhandlingar återupptogs

Ordföranden förklarade kyrkomötets förhandlingar återupptagna och hälsade biskopar och ledamöter välkomna.

Sammanträdet inleddes med en andakt ledd av Carin Jakobsson.

§ 22 Hälsningsanförande

Julia Ayala Harris, ordförande för kyrkomötet i den Episkopala kyrkan, framförde en hälsning.

Ordföranden uttryckte sin glädje över den överenskommelse som har ingåtts mellan den Episkopala kyrkan och Svenska kyrkan och som kommer att manifesteras vid onsdagens gudstjänst.

§ 23 Inkomna skriftliga hälsningar

Ordföranden läste upp en skriftlig hälsning till kyrkomötet från den evangelisk-lutherska kyrkan i USA.

§ 24 Anmälan av inkallade ersättare

Ordföranden *meddelade* att följande ersättare hade inkallats för de ledamöter som anmält förhinder att delta i kyrkomötets andra session:

Rolf Nersing, Uppsala stift, ersätter Agneta Brendt
Kristina Srbu Kjellgren, Uppsala stift, ersätter Maria Heldt
Iris Denstedt-Stigzelius, Uppsala stift, ersätter Torbjörn Aronson
Per-Eric Lindgren, Linköpings stift, ersätter Anne Olofsson
Jan Wahn, Skara stift, ersätter Birgit Kullingsjö
Arne Närström, Strängnäs stift, ersätter Jenny Thor
Tony Björklund, Strängnäs stift, ersätter Peter Laufer
Ingegerd Flock Andersson, Strängnäs stift, ersätter Mats Ershammar
Peter Weiderud, Västerås stift, ersätter Britas Lennart Eriksson
Anette Andersson, Västerås stift, ersätter Agneta Ivemyr
Jonas Karlsson, Växjö stift, ersätter Marie Johansson
Inger Hagelin, Lunds stift, ersätter Anders Bromée
Joakim Månsson Bengtsson, Lunds stift, ersätter Nils Jernqvist
Johanna Andersson, Göteborgs stift, ersätter Carina Etander Rimborg
Agneta Ahlblom, Göteborgs stift, ersätter Anna Stenberg
Lena Orstadius, Göteborgs stift, ersätter Markus Svensson
Gunilla Gjöthlén, Göteborgs stift, ersätter Eric Muhl
Jan-Olov Häggström, Härnösands stift, ersätter Margareta Winberg
Kenneth Norberg, Härnösands stift, ersätter Ann-Sofie Karlsson Ågren
Inge-Bert Täljedal, Luleå stift, ersätter Celina Falk
Alf Lindén, Luleå stift, ersätter Katarina Lövgren
Stig Eriksson, Luleå stift, ersätter Birgitta Johansson Huuva

Magnus Häggblad, Luleå stift, ersätter Petter Nilsson
Gunilla Eldebro, Stockholms stift, ersätter Kristina Axén Olin
Ann-Marie Strömberg, Stockholms stift, ersätter Marjut Ervasti
Lars Jakobsson, Stockholms stift, ersätter Anders Roos
Elisabeth Lanner, Stockholms stift, ersätter Charlotte Haggren
Signe Wolf, Stockholm stift, ersätter Louise Callenberg
Toivo Sjören, Stockholms stift, ersätter Jan-Hugo Nihlén
Birgitta Nilsson, Stockholms stift, ersätter Sandra Signarsdotter
Ulf Wester, Stockholms stift, ersätter Arnold Boström
Ellen Skånberg, Stockholms stift, ersätter Kaya Ålander

Anmäldes att ersättare inte inkallats för Christian Bonde, Uppsala stift, Cecilia Gyllenberg Bergfasth, Linköpings stift, Lina Dahm, Skara stift, Hilka Andersson, Skara stift, Elise Solberg, Lunds stift, Jenny Nilsson, Göteborgs stift, Aina Nordqvist, Göteborgs stift, Åsa Rehdell, Göteborgs stift, Pernilla Edman, Karlstads stift, Stefan Aro, Luleå stift, och Agneta Granström, Stockholms stift, på grund av sent inkommen anmälan om förhinder.

§ 25 Meddelanden

Ordföranden *påminde* om de regler och talartider för debatten som beslutades under session 1 och som finns angivna i mötesverket.

I mötesverket finns också ett tillkommande yttrande från läronämnden som gäller G 2023:1 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II.

Några rättelser är gjorda i betänkandena. I G 2023:4 Om fasta och måltider fanns ett fel i närvarolistan, i SK 2023:7 Avhopparverksamhet och försoningsarbete saknades en reservation som nu är tillagd, och i F 2023:1 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan har utskottets förslag till kyrkoordningsändringar ändrats så att 57 kap. § 5, 2 st har samma ordalydelse som kyrkostyrelsens förslag. I mötesverket finns korrekta versioner av dessa betänkanden.

Kyrkomötet fick sin nuvarande form för 40 år sedan. Detta kommer att uppmärksammas på olika sätt under denna session. Tre av ledamöterna har varit med hela denna tid: Anders Åkerlund, Levi Bergström och Britas Lennart Eriksson.

Ordföranden *påminde* om önskat respektfullt debattklimat i kyrkomötet.

Kyrkomötets andre vice ordförande är frånvarande på grund av sjukdom.

Ordföranden presenterade Emma Hansen Dahlqvist, handläggare för kyrkomötet, som informerade om några funktioner i det digitala mötesverket.

§ 26 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:2.

I debatten yttrade sig

Gunvor Hagelberg, ordförande för revisionen

Erik Sjöstrand, som yrkade bifall till utskottets förslag

Inger Wahlman, som yrkade bifall till utskottets förslag

Magnus Ek

I detta anförande *instämde* Lisa Wallenstein.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 27 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:3.

I debatten yttrade sig

Marie Rydén Davoust, som yrkade bifall till utskottets förslag

Erik Sjöstrand, som yrkade avslag på utskottets förslag punkt 2

Inger Wahlman, som yrkade avslag på utskottets förslag punkt 2

I detta anförande *instämde* Mats Ludvigsson

Sofija Lazic Pedersen, som yrkade bifall till av henne under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Fredrik Ericsson, Torvald Johansson, Hilde Klasson, Anders Lundberg, Birgitta Nilsson, Roger Olsson, Anna Rapakko, Marie Rydén Davoust, Linda Sjöo, Fredrik Stiernstedt och Nina Wahlin

Magnus Ek, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Stig Eriksson, Kerstin Eskhult, David Liljedal, Anna Lindgren, Jonas Noréus, Cecilia Rogne och Nina Wahlin

Erik Sjöstrand (replik)

Magnus Ek (replik)

Erik Sjöstrand (replik)

Magnus Ek (replik)

Erik Sjöstrand önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 2
- ◆ bifall till av Sofija Lazic Pedersen under överläggningen framlagt förslag att inte lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 till handlingarna i den del som gäller gudstjänstutskottets betänkande G 2019:1.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 28 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:3.

I debatten yttrade sig

Åke Marcusson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Mats Berglund, Carin Jakobsson, Anette Nordgren, Nina Wahlin och Marie Wojidkow

Marcus Romedahl, som yrkade bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.

Lars G Linder, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Fredrik Ericsson, Hilde Klasson, Mats Ludvigsson, biskop Marika Markovits, Anna Rapakko, Marie Rydén Davoust, Susanne Stenlund, Christina Södling, Inger Wahlman och Marie Wojidkow

Wanja Lundby-Wedin, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Mats Ludvigsson, Susanne Stenlund, Christina Södling och Peter Weiderud

Anders Lundberg, som yrkade bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson,

- Berth Löndahl, Ann-Charlotte Miller, Marcus Romedahl, Linda Sjöo, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein,
Wanja Lundby-Wedin (replik)
Anders Lundberg (replik)
Lars G Linder (replik)
Anders Lundberg (replik)
Lars G Linder (replik)
Cecilia Rogne, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Kerstin Eskhult, Carin Jakobsson, David Liljedal, Mats Ludvigsson och Sören Olsson
Lisa Tegby, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Johan Linnman
Johan Linnman, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Lena Arman, Roger Larsson, Victor Månsson, Marcus Romedahl, Peter Weiderud och Marie Wojidkow
Leif Nordlander, som yrkade bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.
I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom och Marcus Romedahl
David Lång, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Jonas Noréus, Fredrik Ottesen, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström
Nina Wahlin, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Anna-Karin Andersson, Kerstin Eskhult, Eva-Lena Fungmark, Carin Jakobsson, Anna Lindgren, Åke Marcusson, Anette Nordgren och Sören Olsson
Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Sven Milltoft
Anders Lundberg (replik)
Bengt Kjellgren (replik)
Anders Åkerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult, Carin Jakobsson, Anna Lindgren, Sören Olsson, Cecilia Rogne och Gudrun Wängelin Lernskog
Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.
I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Marie Buhr, Kristina Srbu Kjellgren och Lisa Wallenstein
Biskop Andreas Holmberg, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* biskop Åke Bonnier, Jimmy Dahllöf, Marcus Romedahl och Kristina Srbu Kjellgren
Lena Östholm Munkberg (replik)
Mats Berglund, som yrkade bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.
I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Ellen Skånberg
Wanja Lundby-Wedin (replik)
Mats Berglund (replik)
Wanja Lundby-Wedin (replik)
Fredrik Ottesen, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång, Mikael Sandén, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström

Anne Sörman, som yrkade bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg och Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 29 Utredning kring fördelning av ekonomiska resurser

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:4.

I debatten yttrade sig

Mona Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:83

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson och Ann-Charlotte Miller

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:83 av Åsa Rehdell och Monica Johansson.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

(Sv. Ps. 490)

Förste vice ordföranden övertog kl. 11.15 ledningen av förhandlingarna.

§ 30 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Kyrkomötet behandlade gudstjänstutskottets betänkande G 2023:1.

I debatten yttrade sig

Roger Olsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Fredrik Ericsson, Hilde Klasson, Birgitta Nilsson, Susanne Stenlund och Fredrik Stiernstedt

Sofija Lazic Pedersen, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Hilde Klasson, Birgitta Nilsson och Fredrik Stiernstedt

Lars Johnsson, som yrkade bifall till av honom under överläggningen framlagt förslag

Biskop Johan Dalman, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anders Åkerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag och reservation 2

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Vicktoria Bagi, Eva-Lena Funemark, Lisa Gerenmark, Monica Johansson, Anna Lindgren, Sören Olsson, Jan Wahn och Håkan Widepalm

Roger Olsson (replik)

Anders Åkerlund (replik)

Manilla Nordanstig, som yrkade bifall till reservation 1

I detta anförande *instämde* Torvald Johansson, Berth Löndahl, Jonas Noréus och Marie Rydén Davoust

Johan Garde, som yrkade bifall till reservation 1

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Knapp Anna Eriksson, Torvald Johansson, Peter Lundborg, Berth Löndahl, Marie Rydén Davoust och Fredrik Sidenvall

Roger Olsson (replik)

Berth Löndahl, som yrkade bifall till utskottets förslag och reservation 1

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Anna-Karin Åström, som yrkade avslag på utskottets förslag punkt 19

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson och Birgitta Thörn

Fredrik Sidenvall, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Fredrik Stiernstedt.

Förste vice ordföranden meddelade att Kyrkorättsnämnden inte har beretts möjlighet att yttra sig över vare sig utskottets förslag till datum för ikraftträdande av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, eller av Lars Johnssons under överläggningen framlagt förslag om datum för ikraftträdande av ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning. För att kyrkomötet ändå skulle kunna pröva dessa förslag föreslog förste vice ordföranden att kyrkomötet skulle besluta att avvika från beredningskravet i kyrkomötets arbetsordning i denna del

BESLUT Kyrkomötet beslutade att bifalla vice ordförandens förslag om avvikelse från 4 kap. 21 § kyrkomötets arbetsordning och att de framlagda förslagen om datum för ikraftträdande skulle få ställas under proposition.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 19
- ◆ bifall till reservation 1 av Manilla Nordanstig och Mattias Lundberg
- ◆ bifall till reservation 2 av Anders Åkerlund
- ◆ bifall till av Lars Johnsson under överläggningen framlagt förslag om att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning med den justeringen att beslutet träder i kraft pingstdagen 2024.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 31 Om evangelieboken

Kyrkomötet behandlade gudstjänstutskottets betänkande G 2023:2.

I debatten yttrade sig

Lisa Tegby, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Knapp Anna Eriksson

Anne Sörman, som yrkade bifall till motion 2023:76 och motion 2023:88

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Viktoria Bagi, Britt Björneke, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Ellen Skånberg

Mona Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:76 och motion 2023:88

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Viktoria Bagi, Britt Björneke, Margareta Carlsson, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Ellen Skånberg och Birgitta Thörn

Monica Johansson, som yrkade bifall till motion 2023:76

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller och Ellen Skånberg

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Fredrik Sidenvall, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson och Knapp Anna Eriksson

Marja Hillerström, som yrkade bifall till motion 2023:76 och motion 2023:88

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Anders Lundberg och Ann-Charlotte Miller.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:76 av Anne Sörman m.fl.
 - ◆ bifall till motion 2023:88 av Anne Sörman.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 21 november)

§ 32 Publicering av psalmförslag

Kyrkomötet behandlade gudstjänstutskottets betänkande G 2023:3.

I debatten yttrade sig

Sven Milltoft, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Lars G Linder, Mattias Lundberg, Margareta Nisser-Larsson och Ann-Charlotte Miller

Anna-Karin Åström, som yrkade bifall till motion 2023:5

I detta anförande *instämde* Gary Aelius, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, David Lång, Ronnie Nilsson och Birgitta Thörn

Sven Milltoft (replik)

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:5

I detta anförande *instämde* Gary Aelius, Tony Björklund, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, David Lång, Ronnie Nilsson, Birgitta Thörn och Anna-Karin Åström

Anders Lundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Britt Fält och Margareta Carlsson

Sofija Lazic Pedersen

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Knapp Anna Eriksson, Britt Fält, Karin Janfalk, Torvald Johansson, Roger Larsson, Anders Lundberg, Mattias Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Roger Olsson, Kristina Srbu Kjellgren, Marie Rydén Davoust, Roger Sjöberg, Christina Södling,

Lena Petersson

I detta anförande *instämde* Knapp Anna Eriksson, Britt Fält, Karin Janfalk och Marie Rydén Davoust

Fredrik Sidenvall

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Jonas Noréus och Roger Olsson

Daniel Engström (replik)

Ann-Charlotte Miller, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson och Margareta Carlsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:5 av Anna-Karin Åström.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 33 Om fasta och måltider

Kyrkomötet behandlade gudstjänstutskottets betänkande G 2023:4.

I debatten yttrade sig

Manilla Nordanstig, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jonas Noréus

Eva-Maria Munck, som yrkade bifall till motion 2023:102

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Anders Lundberg, Victor Månsson, Joakim Månsson Bengtsson, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Lars-Ivar Ericson

I detta anförande *instämde* Anna-Karin Andersson, Knapp Anna Eriksson, Kerstin Eskhult, Eva-Lena Funemark, Leif Gustavsson, Carin Jakobsson, Anna Lindgren och Jan Wahn

Anne Sörman, som yrkade bifall till motion 2023:89 och motion 2023:102

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjöo, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Lisa Gerenmark, som yrkade bifall till motion 2023:102

I detta anförande *instämde* Birgitta Axelsson Edström, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Helena Inghammar, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Victor Månsson, Joakim Månsson Bengtsson, Erik Sjöstrand, Linda Sjöo och Ellen Skånberg

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till utskottets förslag om motion 2023:89 och bifall till motion 2023:102.

I detta anförande *instämde* Henrik Blind, Anders Lundberg, Joakim Månsson Bengtsson och Kristina Srbu Kjellgren

Fredrik Sidenvall, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Victor Backström, David Castor, Knapp Anna Eriksson, Leif Gustavsson, Magnus Hedin, Peter Lundborg, Jonas Noréus och Kerstin Rossipal

Eva-Maria Munck (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Eva-Maria Munck (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Mattias Lundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Knapp Anna Eriksson

Sofija Lazic Pedersen, som yrkade bifall till utskottets förslag om motion 2023:89 och bifall till motion 2023:102

Vicktoria Bagi, som yrkade bifall till utskottets förslag om motion 2023:89 och bifall till motion 2023:102

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Mona Olsson och Ellen Skånberg

Lars-Ivar Ericson (replik)

Magnus Ek, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margareta Andersson, Victor Backström, Knapp Anna Eriksson, Kerstin Eskhult, Åsa Felix Everbrand, Eva-Lena Fungmark, Magnus Hedin, Carin Jakobsson, Anneli Kihlstrand, David Liljedal, Anna Lindgren, Jonas Noréus och Cecilia Rogne

Biskop Andreas Holmberg

I detta anförande *instämde* Birgitta Axelsson Edström, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Klas Corbelius, Joakim Månsson Bengtsson, Linda Sjö och Kristina Srbu Kjellgren

Fredrik Sidenvall (replik)

Daniel Engström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson, Leif Gustavsson, Jonas Larsson, David Lång, Ronnie Nilsson och Anna-Karin Åström

Anders Skogberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson, Ronnie Nilsson och Anna-Karin Åström.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:89 av Anne Sörman m.fl.
 - ◆ bifall till motion 2023:102 av Eva-Maria Munck m.fl.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 34 Meddelanden

Förste vice ordföranden *meddelade* att Verbum hade skänkt två böcker till ledamöter och biskopar: *Idealitet i förändring. Medarbetarskap i kyrkan* av Henrik Roos och *Där pendeln har sitt fäste* av Mikael Kurkiala. Böckerna finns att hämta i mötesbyrån.

Kyrkomötet tackade Verbum för dessa gåvor.

Förhandlingarna ajournerades kl. 12.40.

- - - - -

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.40 under ledning av ordföranden.

(Sv. Ps. 10)

§ 35 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Kyrkomötet behandlade förvaltarskapsutskottets betänkande F 2023:1.

I debatten yttrade sig

Torvald Johansson, som yrkade bifall till motion 2023:91

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson, Mattias Lundberg och Marie Rydén Davoust

Margareta Andersson, som yrkade bifall till motion 2023:91

I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult, Anna Lindgren och Jonas Noréus

Georg Lagerberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margareta Nisser-Larsson

Lars Johnsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Peter Lundborg, som yrkade bifall till motion 2023:91

I detta anförande *instämde* Lena Arman, Stig Axelsson, Mattias Lundberg och Marie Rydén Davoust.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:91 av Torvald Johansson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 36 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet

Kyrkomötet behandlade förvaltarens utskottets betänkande F 2023:2.

I debatten yttrade sig

Gunilla Franzén, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Anna-Karin Andersson, Margareta Andersson, Agne Arnesson, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Anna Lindgren, Joakim Månsson Bengtsson, Sören Olsson, Cecilia Rogne, Elisabeth Rydström och Lisa Wallenstein

Isak Öhrlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Anette Andersson, Stig Axelsson, Anna-Karin Bengtsdotter, Marie Buhr, Lisa Gerenmark, Birgitta Nilsson, Roger Sjöberg, Susanne Stenlund och Christina Södling

Daniel Engström, som yrkade avslag på motion 2023:36

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Leif Gustavsson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson och Anna Sundberg

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Henrik Blind, Joakim Månsson Bengtsson och Kristina Srbu Kjellgren

Rebecca Hägg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Anna-Karin Bengtsdotter, Lisa Gerenmark och Birgitta Nilsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2023:36 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 37 Skydd av kyrkor

Kyrkomötet behandlade förvaltarens utskottets betänkande F 2023:3.

I debatten yttrade sig

Lennart Matikainen, som yrkade bifall till motion 2023:41

Claes Block, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jimmy Dahllöf, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Knapp Anna Eriksson, Magnus Hedin, Bo Herou, Elisabeth Kullenberg, Mattias Lundberg och Margareta Nisser-Larsson

Lisa Wallenstein, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson och Mona Olsson

Fredrik Sidenvall, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson och Madelaine Erlandsson Starwing

Anne Sörman, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Stig Axelsson, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Lisa Gerenmark, Monica Johansson, Hilde Klasson, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Birgitta Nilsson och Mona Olsson

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lena Arman, Stig Axelsson, Viktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Klas Corbelius, Britt Fält, Kristina Hyse, Monica Johansson, Hilde Klasson, Lars G Linder, Ann-Charlotte Miller, Birgitta Nilsson, Mona Olsson, Kristina Srbu Kjellgren och Susanne Stenlund.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:41 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 38 Åtgärder för att stärka Svenska kyrkans hållbarhetsarbete

Kyrkomötet behandlade förvaltarens utskottets betänkande F 2023:4.

I debatten yttrade sig

Ellionor Moberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Kerstin Eskhult, Eva-Lena Fungmark, Anneli Kihlstrand, Anna Lindgren, Jonas Noréus och Sören Olsson

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till reservation av Lena Munkberg Östholm

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Henrik Blind, Marie Buhr, Joakim Månsson Bengtsson, Jonas Noréus, Kristina Srbu Kjellgren och Lisa Wallenstein Birgitta Axelsson Edström, som yrkade bifall till motion 2023:43

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson, Lisa Gerenmark, Joakim Månsson Bengtsson och Mona Olsson

Monica Johansson, som yrkade bifall till motion 2023:85

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Stig Axelsson, Viktoria Bagi, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg och Anne Sörman

Johanna Öhman, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson och Anne Sörman

Eva-Maria Munck, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson, Viktoria Bagi, Lisa Gerenmark, Joakim Månsson Bengtsson och Anne Sörman

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson, Viktoria Bagi, Joakim Månsson Bengtsson och Kristina Srbu Kjellgren

Biskop Andreas Holmberg, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Lena Arman, Stig Axelsson, Viktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Björneke, Henrik Blind, biskop Åke Bonnier, Marie Buhr, Josefine Carlsén, Margareta Carlsson, Jimmy Dahllöf, Britt Fält, Lisa Gerenmark, Marja Hillerström, Monica Johansson, Alf Lindén, Berth Löndahl, biskop Marika Markovits, Joakim Månsson Bengtsson, Mona Olsson, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Fredrik Sidenvall

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson och Leif Gustavsson

Lena Östholm Munkberg (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Lena Östholm Munkberg (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Lena Östholm Munkberg önskade få antecknat till protokollet att hon inte hade rätt till ytterligare replik

Gunilla Franzén, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Agne Arnesson, Stig Eriksson, Kerstin Eskhult, Georg Lagerberg, Anna Lindgren och Elisabeth Rydström

Biskop Andreas Holmberg (replik)

Gunilla Franzén (replik)

Biskop Andreas Holmberg (replik)

Gunilla Franzén (replik)

Henrik Blind, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande **instämde** Agneta Ahlblom, Stig Axelsson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Margareta Carlsson, Lisa Gerenmark, Joakim Månsson Bengtsson och Kristina Srbu Kjellgren

Isak Öhrlund

I detta anförande **instämde** Anna-Karin Bengtsdotter, Susanne Stenlund och Fredrik Stiernstedt

Lena Östholm Munkberg (replik)

Isak Öhrlund (replik)

Lena Östholm Munkberg (replik)

Isak Öhrlund (replik)

Ann-Charlotte Miller, som yrkade bifall till motion 2023:85 och motion 2023:104

I detta anförande **instämde** Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Stig Axelsson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Joakim Månsson Bengtsson, Ellen Skånberg och Anne Sörman

Berth Löndahl, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande **instämde** Stig Axelsson

Robert Fredriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Jan-Åke Isaksson, Leif Gustavsson, Jonas Larsson, Mikael Sandén och Anna-Karin Åström

Anders Skogberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Marja Hillerström, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson, Mikael Sandén, Birgitta Thörn och Anna-Karin Åström

Monica Johansson (replik)

Anders Skogberg (replik)

Monica Johansson (replik)

Anders Skogberg (replik)

Birgitta Axelsson Edström (replik)

Anders Skogberg (replik)

Birgitta Axelsson Edström (replik)

Anders Skogberg (replik)

Lisa Wallenstein, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande **instämde** Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Marja Hillerström, Joakim Månsson Bengtsson och Anne Sörman

Johan Garde, som yrkade bifall till motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl.

I detta anförande **instämde** Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Jimmy Dahllöf och Mona Olsson

Ann-Marie Strömberg, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande **instämde** Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marja Hillerström, Monica Johansson, Alf Lindén, Joakim Månsson Bengtsson och Mona Olsson

Biskop Åsa Nyström, som yrkade bifall till motion 2023:104

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson, Vicktoria Bagi, Britt Fält, Mona Olsson och Anne Sörman

Anneli Kihlstrand, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Kerstin Eskhult, Sören Olsson och Elisabeth Rydström

Lena Östholm Munkberg (replik)

Anneli Kihlstrand (replik)

Lena Östholm Munkberg (replik)

Anneli Kihlstrand (replik)

Biskop Marika Markovits, som yrkade bifall till motion 2023:104, alternativt att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anför

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lena Arman, Stig Axelsson, Vicktoria Bagi och Marie Buhr.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:43 av Birgitta Axelsson Edström m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:85 av Monica Johansson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl.
- ◆ bifall till att motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl. ska anses besvarad med vad utskottet anför.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

(Sv. Ps. 89)

Förste vice ordföranden övertog kl. 15.30 ledningen av förhandlingarna.

§ 39 Studiematerial för konfirmandföräldrar

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:1.

I debatten yttrade sig

Lars-Ivar Ericson

I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult

Magnus Hedin, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jenny Delén och Madeleine Erlandsson Starwing

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:1

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson, Leif Gustavsson, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson och Anna-Karin Åström

Margaretha Herthelius, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi och Monica Johansson

Magnus Hedin (replik)

Margaretha Herthelius (replik)

Berth Löndahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Mattias Lundberg

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till motion 2023:1

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson och Anna-Karin Åström

Lena Petersson

I detta anförande *instämde* David Castor, Jimmy Dahllöf och Karin Janfalk

Ingvar Jonsson, som yrkade bifall till motion 2023:1

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson, Jonas Larsson, Leif Gustavsson, Ronnie Nilsson och Anna-Karin Åström

Lena Petersson (replik)

Ingvar Jonsson (replik)

Lena Petersson (replik)

Ingvar Jonsson (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:1 av Lars-Ivar Ericson.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 40 Kristna träffpunkter för unga

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande K1 2023:3.

I debatten yttrade sig

Lisa Gerenmark, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anna-Karin Åström, som yrkade bifall till motion 2023:6

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson, Leif Gustavsson, Jan-Åke Isaksson och Jonas Larsson

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:6

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson och Anna-Karin Åström

Tony Björklund, som yrkade bifall till motion 2023:6

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson, Leif Gustavsson, Jan-Åke Isaksson och Jonas Larsson

Lena Petersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Jimmy Dahllöf, Sofija Lazic Pedersen och Kristina Srbu Kjellgren

Daniel Engström (replik)

Lena Petersson (replik)

David Castor, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anders Lundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lars B Andersson och Vicktoria Bagi

Nina Wahlin

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Kerstin Eskhult, David Liljedal, Anna Lindgren, Anna Lundberg, Linda Sjöo och Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:6 av Anna-Karin Åström.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 41 Program för nytt kyrkoliv

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:5.

I debatten yttrade sig

Linda Isberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Mikael Sandén, som yrkade bifall till motion 2023:9

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson och Anna-Karin Åström

Berth Löndahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

Mikael Sandén (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 42 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:6.

I debatten yttrade sig

Fredrik Stiernstedt, som yrkade bifall till motion 2023:17

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Hilde Klasson och Anne Sörman

Anders Lundberg, som yrkade bifall till motion 2023:20

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Mats Berglund, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Anne Sörman och Lisa Wallenstein

David Castor, som yrkade bifall till utskottets förslag

Fredrik Stiernstedt (replik)

Sofija Lazic Pedersen, som yrkade bifall till motion 2023:17

I detta anförande *instämde* Monica Johansson, Hilde Klasson och Fredrik Stiernstedt

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:17 och motion 2023:20

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson

Nina Wahlin, som yrkade bifall till motion 2023:17 och motion 2023:20

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Anna Lindgren och Elisabeth Rydström

Sören Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:20

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Kerstin Eskhult, Anna Lindgren och Joakim Månsson Bengtsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen
- ◆ bifall till motion 2023:20 av Anders Lundberg m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 43 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:7.

I debatten yttrade sig

Anders Lundberg, som yrkade bifall till motion 2023:21

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Mats Berglund, Marie Buhr och Vicktoria Bagi

Anna Lundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:21 av Anders Lundberg m.fl.
(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 44 Ändringar i Svenska kyrkans utbildningar

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:8.

I debatten yttrade sig

Lena Petersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Kristina Srbu Kjellgren

Britt Björneke, som yrkade bifall till motion 2023:26

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Anne Sörman

Lena Petersson (replik)

Britt Björneke (replik)

Lena Petersson (replik)

Anders Lundberg, som yrkade bifall till motion 2023:53

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Anne Sörman.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:26 av Britt Björneke m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:53 av Anders Lundberg m.fl.
(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 45 Kyrkomusik och kompetensförsörjning

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:9.

I debatten yttrade sig

Sören Olsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Lena Petersson, som yrkade bifall till motion 2023:86

I detta anförande *instämde* Lena Arman, Anders Brunnstedt, Jimmy Dahllöf, Knapp Anna Eriksson och Torvald Johansson

Karl-Gunnar Svensson, som yrkade bifall till motion 2023:38

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Sören Olsson (replik)

Karl-Gunnar Svensson (replik)

Sören Olsson (replik)

Leif Nordlander, som yrkade bifall till utskottets förslag

Barbro Wiskari, som yrkade bifall till motion 2023:86

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt

Mattias Lundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt och biskop Sören Dalevi

Wanja Lundby-Wedin, som yrkade att motion 2023:77 och motion 2023:86 ska anses besvarade med vad utskottet anför

I detta anförande *instämde* Christina Södling och Erik Vikström

Lena Petersson (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Lena Petersson (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Mattias Lundberg (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Mattias Lundberg (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Erik Vikström, som yrkade att motion 2023:77 och motion 2023:86 ska anses besvarade med vad utskottet anför

Margaretha Herthelius, som yrkade bifall till motion 2023:33

I detta anförande *instämde* Jonas Noréus

Berth Löndahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

Margaretha Herthelius (replik)

Berth Löndahl (replik)

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:33

I detta anförande *instämde* Tony Björklund och Robert Fredriksson

Torvald Johansson, som yrkade bifall till motion 2023:86

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson

Åsa Öckerman.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:33 av Margaretha Herthelius
- ◆ bifall till motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl.
- ◆ att motion 2023:33 av Margaretha Herthelius ska anses besvarad med vad utskottet anför
- ◆ att motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl. ska anses besvarad med vad utskottet anför.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

(Sv. Ps. 217)

§ 46 Församlingspedagogens yrkesroll

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande K1 2023:10.

I debatten yttrade sig

Xerxes Åkerfeldt, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Stig Eriksson, Kerstin Eskhult, Anna Lindgren, Sören Olsson, Nina Wahlin och Håkan Widepalm

Linda Sjöo, som yrkade bifall till motion 2023:34

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Björneke, Margareta Carlsson, Britt Fält, Marja Hillerström, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein

Karin Janfalk, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Lisa Gerenmark, Kristina Hyse, Helena Inghammar, Margareta Karlsson och Kristina Srbu Kjellgren

Nils Gårder, som yrkade bifall till reservation 2

Lena Sjöberg, som yrkade bifall till reservation 2

Linda Sjöo (replik)

Knapp Anna Eriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson

Vicktoria Bagi, som yrkade bifall till motion 2023:34

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Mats Berglund, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Anne Sörman

Niklas Grahn, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi och Håkan Widepalm

Lena Petersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi och Xerxes Åkerfeldt

Jonas Noréus, som yrkade bifall till utskottets förslag

Ann-Charlotte Miller, som yrkade bifall till motion 2023:34

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Monica Johansson, Mona Olsson och Anne Sörman

Marie Wojdkow, som yrkade bifall till motion 2023:34

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margareta Nisser-Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ avslag på motion 2023:34 av Linda Sjöo och Marie Buhr
 - ◆ bifall till motion 2023:34 punkt 3 av Linda Sjöo och Marie Buhr.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

Ordföranden övertog kl. 17.40 ledningen av förhandlingarna.

§ 47 Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:1.

I ärendet yttrade sig

Daniel Larson

Sten Janson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 48 Förbud att röja uppgifter vid rekrytering

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:2.

Endast utskottets förslag fanns.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 49 Diakonin och informationsplikt om papperslösa

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragutskottets betänkande TU 2023:3.

I debatten yttrade sig

Roger Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Rolf Ekström, Birgitta Eliasson, Fredrik Ericsson, Hilde Klasson, Joakim Månsson Bengtsson, Birgitta Nilsson, Camilla Persson, Roger Sjöberg, Susanne Stenlund, Fredrik Stiernstedt, Anne Sörman och Inge-Bert Täljedal

Britt Björneke, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Birgitta Eliasson och Mona Olsson

Roger Olsson (replik)

Margareta Andersson, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Vicktoria Bagi, Eva-Lena Fungmark, Anna Lindgren och Joakim Månsson Bengtsson

Nils Gårder

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi och Joakim Månsson Bengtsson

Jonas Noréus, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Roger Olsson (replik).

Förhandlingarna ajournerades kl. 18.00.

- - - - -

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00 under ledning av ordföranden.

§ 49 Diakoni och informationsplikt om papperslösa, forts.

I den fortsatta debatten yttrade sig

Johannes Fransson, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Birgitta Eliasson, Margareta Karlsson, Victor Månsson, Joakim Månsson Bengtsson, Camilla Persson och Fredrik Stiernstedt

Linda Sjöö, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Anders Lundberg och Joakim Månsson Bengtsson

Ulf Bjereld, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Fält, Joakim Månsson Bengtsson, Susanne Stenlund och Inger Wahlman

Per Hanö, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson och Leif Gustavsson

Monica Johansson

I detta anförande *instämde* Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Margareta Carlsson och Birgitta Eliasson,

Nina Wahlin, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult, Eva-Lena Fungmark, biskop Andreas Holmberg, Carin Jakobsson och Susanne Stenlund

Ann-Marie Strömberg, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande **instämde** Lars B Andersson, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, biskop Andreas Holmberg, Monica Johansson, Mona Olsson, Kristina Srbu Kjellgren, Anne Sörman och Lisa Wallenstein

Stig Axelsson, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande **instämde** Lina Ahl och Lena Arman

Bo Herou, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Ronne Nilsson, Margareta Nisser-Larsson och Jonas Noréus

Ann-Marie Strömberg (replik)

Bo Herou (replik)

Ann-Marie Strömberg (replik)

Bo Herou (replik)

Roger Olsson (replik)

Bo Herou (replik)

Roger Olsson (replik)

Bo Herou (replik)

Jimmy Dahllöf, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Madelaine Erlandsson Starwing, Magnus Hedin, Bo Herou, Bengt Kjellgren, Margareta Nisser-Larsson och Jonas Noréus

Camilla Persson, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande **instämde** Mats Berglund, Birgitta Eliasson och Roger Sjöberg

Birger Wernersson, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande **instämde** Birgitta Eliasson, Joakim Månsson Bengtsson och Roger Sjöberg

Ann-Charlotte Miller, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande **instämde** Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Vicktoria Bagi, som yrkade bifall till motion 2023:14

I detta anförande **instämde** Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Kristina Hyse, Monica Johansson, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Amanda Carlshamre, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Jimmy Dahllöf, Gunilla Gjöthlén, Magnus Hedin, biskop Andreas Holmberg, Johannes Imberg, Margareta Nisser-Larsson, Jonas Noréus, Elisabeth Rydström, Kristina Srbu Kjellgren, Håkan Sunnliden, biskop Johan Tyrberg och Xerxes Åkerfeldt

Ann-Marie Strömberg (replik)

Amanda Carlshamre (replik)

Ann-Marie Strömberg (replik)

Amanda Carlshamre (replik)

Marie Rydén Davoust, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Jimmy Dahllöf, biskop Andreas Holmberg och Elisabeth Rydström

Peter Weiderud, som yrkade bifall till 2023:14

I detta anförande **instämde** Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Anna-Karin Bengtsson, Mats Berglund, Margareta Carlsson, Klas Corbelius, Birgitta Eliasson, Britt Fält, Kristina Hyse, Jan-Olov Häggström, Monica Johansson, Ann-Charlotte

Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Birgitta Nilsson, Mona Olsson, Camilla Persson, Roger Sjöberg, Mikael Sjölund, Kristina Srbu Kjellgren, Susanne Stenlund, Anne Sörman, Inger Wahlman och Bodil Wennerström

Bo Herou (replik)

Peter Weiderud (replik)

Bo Herou (replik)

Peter Weiderud (replik)

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till 2023:14

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Henrik Blind, Marie Buhr och Kristina Srbu Kjellgren

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Leif Gustavsson och Jonas Larsson

Peter Weiderud (replik)

Jan-Åke Isaksson (replik)

Peter Weiderud (replik)

Jan-Åke Isaksson (replik)

Daniel Engström

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson och Jonas Larsson

Roger Larsson

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Kristina Srbu Kjellgren

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Marie Buhr och Camilla Persson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:14 av Roger Olsson.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 50 Vissa frågor med anledning av vigsel för par av samma kön

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:5.

I debatten yttrade sig

Georg Lagerberg, som yrkade bifall till motion 2023:61

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Jenny Delén, Madelaine Erlandsson Starwing, Magnus Hedin, Joakim Månsson Bengtsson och Margareta Nisser-Larsson

Jonas Noréus, som yrkade bifall till motion 2023:24

Britt Björneke, som yrkade bifall till motion 2023:24 punkt 2

I detta anförande *instämde* Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Marie Buhr, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjö, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Linda Sjö, som yrkade bifall till motion 2023:24 punkt 2.

I detta anförande *instämde* Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Marie Buhr, Ann-Charlotte Miller och Ellen Skånberg

Daniel Engström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson, Leif Gustavsson, Per Hanö, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång och Ronnie Nilsson

Anders Åkerlund, som yrkade bifall till motion 2023:61

I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult, Carin Jakobsson, David Liljedal, Anna Lindgren, Margareta Nisser-Larsson och Åsa Öckerman

Biskop Susanne Rappmann

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Marcus Romedahl och biskop Johan Tyrberg

Anna Sundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, David Castor, Robert Fredriksson, Leif Gustavsson, Per Hanö, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång och Ronnie Nilsson

Jonas Noréus (replik)

Anna Sundberg (replik)

Jonas Noréus (replik)

Anna Sundberg (replik)

Jonas Noréus önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till motion 2023:61

I detta anförande *instämde* Joakim Månsson Bengtsson och Kristina Srbu Kjellgren

Lisa Wallenstein, som yrkade bifall till motion 2023:61

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Kristina Srbu Kjellgren och Ellen Skånberg

Biskop Åsa Nyström

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Jimmy Dallöf, Alf Lindén, Mattias Lundberg, Marcus Romedahl, Kristina Srbu Kjellgren och biskop Johan Tyrberg

Daniel Larson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Birgitta Eliasson, Lena Orstadius och Roger Sjöberg

Jonas Noréus (replik)

Daniel Larson (replik)

Jonas Noréus (replik)

Daniel Larson (replik)

Johannes Fransson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Ann-Karin Bengtsdotter, Helen Coughlin-Sjögren, Birgitta Eliasson, Jan-Olov Häggström, Lena Orstadius, Roger Sjöberg och Bodil Wennerström

Jonas Noréus (replik)

Johannes Fransson (replik)

Jonas Noréus (replik)

Johannes Fransson (replik)

Biskop Åke Bonnier

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Marcus Romedahl, Kristina Srbu Kjellgren och biskop Johan Tyrberg

Emma Hedlundh, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Torvald Johansson och Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:24 punkt 1 av Jonas Noréus m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:24 punkt 2 av Jonas Noréus m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:61 av Georg Lagerberg m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 51 Tvångsförvaltning av församlingar

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:6.

I debatten yttrade sig

Roine Olsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Olof Lindquist, som yrkade bifall till motion 2023:28

Roine Olsson (replik)

Olof Lindquist (replik)

Roine Olsson (replik)

Olof Lindquist (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:28 av Olof Lindquist m.fl.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

(Sv. Ps. 302)

Förste vice ordföranden övertog kl. 20.35 ledningen av förhandlingarna.

§ 52 Kyrkoherdars anställningsförhållanden

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:7.

I debatten yttrade sig

Mona Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson och Marcus Romedal

Linda Sjöö, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Mats Berglund, Marie Buhr och Margareta Carlsson

Nils Gårder, som yrkade avslag på motion 2023:31 och motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt

Stig-Göran Fransson, som yrkade avslag på motion 2023:31 och motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Stig Eriksson, Kerstin Eskhult och Anna Lindgren

Lisa Wallenstein, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Mona Olsson och Kristina Srbu Kjellgren

Roine Olsson, som yrkade avslag på motion 2023:31 och motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Birgitta Eliasson, Per Hanö, Lars G Linder, Roger Sjöberg, Susanne Stenlund och Fredrik Stiernstedt

Lisa Wallenstein (replik)

Roine Olsson (replik)

Tomas Rosenlundh, som yrkade avslag på motion 2023:31 och motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt, Margareta Karlsson och Karin Stierna

Jonas Noréus, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Mona Olsson och Marcus Romedahl

Roine Olsson (replik)

Jonas Noréus (replik)

Roine Olsson (replik)

Biskop Johan Tyrberg

I detta anförande *instämde* biskop Åke Bonnier, Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Mona Olsson, Marcus Romedahl, Kristina Srbu Kjellgren och Lisa Wallenstein

Marcus Romedahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

Wanja Lundby-Wedin, som yrkade på avslag på motion 2023:31 och motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Agne Arnesson, Birgitta Eliasson, Per Hanö, Margareta Karlsson, Lars G Linder, Roger Sjöberg, Fredrik Stiernstedt och Bodil Wennerström

Jonas Noréus (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Jonas Noréus (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Berth Löndahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jonas Noréus, Mona Olsson, Marcus Romedahl, Elisabeth Sandlund och biskop Johan Tyrberg

David Castor, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Christina Södling, som yrkade avslag på motion 2023:31 och motion 2023:48

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt, Birgitta Eliasson, Lars G Linder, Roger Sjöberg och Susanne Stenlund

Jonas Noréus (replik)

Christina Södling (replik)

Jonas Noréus (replik)

Christina Södling (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2023:31 av Jonas Noréus m.fl.
- ◆ avslag på motion 2023:48 av Mona Olsson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 53 Från diakon till kyrkoherde

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:8.

I debatten yttrade sig

Mattias Rosenquist, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt, Jimmy Dahllöf och Kristina Srbu Kjellgren

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till motion 2023:59

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Biskop Mikael Mogren, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Peter Lundborg, Marcus Romedahl, Fredrik Sidenvall, Kristina Srbu Kjellgren och biskop Johan Tyrberg.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:59 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 54 Kyrkoordningens reglering av förtroendevaldas uppdrag

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:9.

I debatten yttrade sig

Marie Rydén Davoust, som yrkade bifall till motion 2023:92

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Anders Brunnstedt, som yrkade bifall till motion 2023:96

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Marcus Romedahl, som yrkade bifall till motion 2023:68

Biskop Eva Nordung Byström, som yrkade bifall till motion 2023:96

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Boel Johansson, Alf Lindén och Marcus Romedahl

Karin Janfalk, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Birgitta Axelsson Edström, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Birgitta Eliasson, Lisa Gerenmark, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren och Erik Vikström

Bo Herou, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Emma Hedlundh, som yrkade bifall till motion 2023:96

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Jonas Noréus, som yrkade bifall till motion 2023:68 och motion 2023:96

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Olov Lindquist

Margareta Andersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult, Anna Lindgren och Karin Stierna

Jonas Noréus (replik)

Margareta Andersson (replik)

Jonas Noréus (replik)

Margareta Andersson (replik)

Britt Björneke, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson och Kristina Srbu Kjellgren

Roger Larsson, som yrkade bifall till motion 2023:68 och motion 2023:96

I detta anförande *instämde* Jonas Noréus

Biskop Mikael Mogren, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi

Rodney Engström, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:68 av Marcus Romedahl
 - ◆ bifall till motion 2023:92 av Marie Rydén Davoust
 - ◆ bifall till motion 2023:96 av biskop Eva Nordung Byström m.fl.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

(Sv. Ps. 333)

§ 55 Uppvärdera medlemskapets betydelse

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:10.

I debatten yttrade sig

Axel W Karlsson

Anders Lundberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Viktoria Bagi, Margareta Carlsson, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Camilla Persson, Ellen Skånberg, Fredrik Stiernstedt och Anne Sörman

Axel W Karlsson (replik)

Jonas Noréus, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Mattias Lundberg

Axel W Karlsson (replik)

Kristina Srbu Kjellgren

Axel W Karlsson (replik)

Kristina Srbu Kjellgren (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Kristina Srbu Kjellgren (replik)

Johan Linnman

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi och Anne Sörman

Axel W Karlsson (replik)

Lina Ahl, som yrkade avslag på motion 2023:73

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi och Anne Sörman.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 56 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:11.

I debatten yttrade sig

Lennart Matikainen, som yrkade bifall till motion 2023:74

Jimmy Dahllöf, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Madelaine Erlandsson Starwing, Elisabeth Kullenberg, Mattias Lundberg, Margareta Nisser-Larsson och Nina Wahlin

Monica Johansson, som yrkade avslag på motion 2023:74

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi, Margareta Carlsson, Eva-Lena Fungmark, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Lennart Matikainen (replik)

Monica Johansson (replik)

Lennart Matikainen (replik)

Axel W Karlsson

Ann-Marie Strömberg, som yrkade avslag på motion 2023:74

I detta anförande *instämde* Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Axel W Karlsson (replik)

Ann-Marie Strömberg (replik)

Margaretha Herthelius

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Axel W Karlsson (replik)

Margaretha Herthelius (replik)

Peter Weiderud

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Birgitta Eliasson, Joakim Månsson Bengtsson, Birgitta Nilsson, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Nina Wahlin, som yrkade avslag på motion 2023:74

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Birgitta Axelsson Edström, Kerstin Eskhult, Eva-Lena Fungmark, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:74 av Lennart Matikainen.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 57 Upptagande i Svenska kyrkan

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:12.

I debatten yttrade sig

Johanna Öhman, som yrkade bifall till motion 2023:79

I detta anförande *instämde* Anne Sörman

Birgitta Eliasson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:79 av Johanna Öhman.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 58 Konfirmation som valbarhetskriterium

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:13.

I debatten yttrade sig

Johanna Öhman, som yrkade bifall till motion 2023:80

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Anders Brunnstedt och Jimmy Dahllöf

Margareta Nisser-Larsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Stig Axelsson, som yrkade bifall till motion 2023:80

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson

Roger Larsson.

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:80 av Johanna Öhman.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 59 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:14.

I ärendet yttrade sig

Daniel Larson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 60 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:15.

I ärendet yttrade sig

Daniel Larson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 61 Introduktionskurs i teologi för nyanställda

Kyrkomötet behandlade tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:4.

I debatten yttrade sig

Ronnie Nilsson, som yrkade bifall till motion 2023:23

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson och Jonas Larsson
Margareta Andersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren
Anders Lundberg, som yrkade avslag på motion 2023:23

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Joakim Månsson Bengtsson och
Kristina Srbu Kjellgren

Ronnie Nilsson (replik)

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:23

I detta anförande *instämde* Tony Björklund, Robert Fredriksson och Jonas
Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:23 av Ronnie Nilsson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

(Sv.Ps. 275)

Ordförande övertog kl. 22.44 ledningen av förhandlingarna.

§ 62 Noaks ark fond

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:5.

I debatten yttrade sig

Marie Wojidkowiak, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Ingvar Jonsson, som yrkade bifall till motion 2023:57

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson och Tony Björklund.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:57 av Ingvar Jonsson.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 63 Kyrkoantikvariskt stöd

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:6.

I debatten yttrade sig

Mats Ludvigsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Axel W Karlsson.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 64 Friår från kyrkoavgift

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:7.

I debatten yttrade sig

Manilla Nordanstig, som yrkade bifall till motion 2023:98

Victor Backström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:98 av Manilla Nordanstig.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 65 Regelverk vid försäljning av fastigheter

Kyrkomötet behandlade ekonomiutskottets betänkande E 2023:8.

I debatten yttrade sig

Leif Nordlander, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Kristina Srbu Kjellgren

Margaretha Herthelius.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 66 Värna våtmarker

Kyrkomötet behandlade förvaltarskapsutskottets betänkande F 2023:5.

I debatten yttrade sig

Helena Inghammar, som yrkade bifall till utskottets förslag

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till motion 2023:54

I detta anförande *instämde* Henrik Blind, Joakim Månsson Bengtsson och Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:54 av Lena Östholm Munkberg m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 67 Skogsbruk för skapelsens överlevnad

Kyrkomötet behandlade förvaltarstadsutskottets betänkande F 2023:6.

I debatten yttrade sig

Lars-Ivar Ericson

Lars B Andersson, som yrkade bifall till motion 2023:65

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Joakim Månsson Bengtsson och Lisa Wallenstein

Mona Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:65, motion 2023:78 och motion 2023:82

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Birgitta Eliasson och Lisa Wallenstein

Marie Buhr, som yrkade bifall till motion 2023:65, motion 2023:78 och motion 2023:82

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi och Margareta Carlsson

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till motion 2023:58, motion 2023:65 och motion 2023:78

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom och Kristina Srbu Kjellgren

Isak Öhrlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Helen Coughlin-Sjögren, Birgitta Eliasson, Roger Sjöberg, Susanne Stenlund och Fredrik Stiernstedt

Henrik Blind, som yrkade bifall till motion 2023:58, motion 2023:65, motion 2023:78 och motion 2023:82

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson och Kristina Srbu Kjellgren

Anneli Kihlstrand, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Magnus Ek, Eva-Lena Fungmark och David Liljedal,

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:58 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:65 av Lars B Andersson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:78 av Åsa Rehndell m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:82 av Åsa Rehndell m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 68 Förstärkt skydd av barn och unga

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:11.

I debatten yttrade sig

Lena Sjöberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Rolf Ekström Birgitta Eliasson, Fredrik Ericsson och Kristina Srbu Kjellgren

Lisa Gerenmark, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Birgitta Axelsson Edström, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Klas Corbelius, Magnus Ek, Kristina Hyse, Helena Inghammar, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Mona Olsson, Kristina Srbu Kjellgren och Lisa Wallenstein

Lennart Matikainen, som yrkade bifall till motion 2023:39

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2023:39.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:39 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 69 Miljö- och klimatkriserna

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:12.

I debatten yttrade sig

Johannes Imberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Mona Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:84

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Vicktoria Bagi och Anne Sörman.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:84 Åsa Rehdell m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 70 Årlig kristen konferens

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:2.

I debatten yttrade sig

Erik Vikström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Mikael Sandén, som yrkade bifall till motion 2023:3.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:3 av Jonas Larsson och Mikael Sandén.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

§ 71 Fler sociala gemenskaper

Kyrkomötet behandlade kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:4.

I debatten yttrade sig

Karin Janfalk, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi och Kristina Srbu Kjellgren

Jonas Larsson, som yrkade bifall till motion 2023:7.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:7 av Jonas Larsson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 21 november)

Dagen avslutades med en andakt ledd av Klas Corbelius.

Förhandlingarna ajournerades kl. 23.51.

Kyrkomötet 2023
Tisdagen den 21 november

Kl. 10.15–20.35

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

Dagen inleddes med en andakt ledd av Åke Marcusson.

§ 72 Meddelanden

Ordföranden *meddelade* att presidiet överväger att korta talartiden från tre minuter till två minuter. Beslut fattas under dagen.

Emma Hansen Dahlqvist, handläggare för kyrkomötet, informerade om funktioner i mötesverktyget. En testomröstning genomfördes.

§ 73 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:2 fanns endast utskottets förslag (§ 26).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att

1. fastställa årsredovisning samt resultat och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022,
2. bevilja kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

I beslutet om ansvarsfrihet deltog inte de ledamöter som också är ledamöter i kyrkostyrelsen.

§ 74 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:3 fanns följande förslag (§ 27):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 2
- ◆ bifall till av Sofija Lazic Pedersen under överläggningen framlagt förslag att inte lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 till handlingarna i den del som gäller gudstjänstutskottets betänkande G 2019:1.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid,

dels om avslag på utskottets förslag punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Erik Sjöstrands begäran genomfördes omröstning med handuppräkningsmetod med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstade för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrko-

mötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anette Andersson, Anna-Karin Bengtsdotter, Benke, Levi Bergström, Ulf Bjereld, Claes Block, Cecilia Clausen, Klas Corbelius, Helen Coughlin-Sjögren, Sebastian Ekeröth Clausson, Rolf Ekström, Birgitta Eliasson, Fredrik Ericsson, Johannes Fransson, Kicki Halldin, Katarina Hofling, Rebecca Hägg, Jan-Olov Häggström, Anton Härder, Lars Johnsson, Carl Johan Karlsson, Jonas Karlsson, Hilde Klasson, Roberth Krantz, Daniel Larson, Sofija Lazic Pedersen, Patrik Linde, Lars G Linder, Mats Ludvigsson, Anna Lundberg, Mattias Lundberg, Wanja Lundby-Wedin, Ulla Löfven, Rolf Nersing, Birgitta Nilsson, Kenneth Norberg, Annika Nyman, Arne Närström, Solveig Oskarsson, Roger Olsson, Roine Olsson, Lena Orstadius, Edvina Palmcrantz, Camilla Persson, Anna Rapakko, Inga-Lill Röhr, Lena Sjöberg, Roger Sjöberg, Mikael Sjölund, Anders Skogberg, Susanne Stenlund, Fredrik Stiernstedt, Yvonne Stålnacke, David Svensk, Christina Södling, Inger Wahlman, Sara Waldenfors, Peter Weiderud, Birger Wernersson, Erik Vikström, Signe Wolf och Isak Öhrlund.

Av Sofija Lazic Pedersen under överläggningen framlagt förslag

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till av Sofija Lazic Pedersen under överläggningen framlagt förslag,

dels om avslag på av Sofija Lazic Pedersen under överläggningen framlagt förslag, och förklarade att hon fann förslaget om avslag på förslaget med övervägande ja besvarat.

På Knapp Anna Erikssons begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på förslaget.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå av Sofija Lazic Pedersen under överläggningen framlagt förslag om att inte lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 till handlingarna i den del som gäller gudstjänstutskottets betänkande G 2019:1.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

§ 75 Utredning kring fördelning av ekonomiska resurser, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:4 fanns följande förslag (§ 29):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:83 av Åsa Rehdell och Monica Johansson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:83 av Åsa Rehdell och Monica Johansson,

dels om bifall till motion 2023:83,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:83 av Åsa Rehdell och Monica Johansson om fördelningen av ekonomiska resurser.

§ 76 Noaks ark fond, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:5 fanns följande förslag (§ 62):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:57 av Ingvar Jonsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:57 av Ingvar Jonsson,
dels om bifall till motion 2023:57,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:57 av Ingvar Jonsson om Noaks ark fond.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Magnus Häggblad, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 77 Kyrkoantikvariskt stöd, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:6 fanns endast utskottets förslag (§ 63).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:40 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson om kyrkoantikvariskt stöd.

§ 78 Friår från kyrkoavgift, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:7 fanns följande förslag (§ 64):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:98 av Manilla Nordanstig.

Utskottet punkterna 1 och 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:98 punkterna 1 och 2 av Manilla Nordanstig,

dels om bifall till motion 2023:98 punkterna 1 och 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:98 punkterna 1 och 2 av Manilla Nordanstig om friår från kyrkoavgift.

§ 79 Regelverk vid försäljning av fastigheter, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:8 fanns endast utskottets förslag (§ 65).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:37 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist om regelverk vid försäljning av kyrkor och andra fastigheter.

§ 80 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, beslut

Från måndagens överläggning om gudstjänstutskottets betänkande G 2023:1 fanns följande förslag (§ 30):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 19
- ◆ bifall till reservation 1 av Manilla Nordanstig och Mattias Lundberg
- ◆ bifall till reservation 2 av Anders Åkerlund
- ◆ bifall till av Lars Johnsson under överläggningen framlagt förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning med den justeringen att beslutet träder i kraft pingstdagen 2024.

Utskottet punkt 3–18

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag

3. *beträffande inledning* att formuleringen ”hela Guds folk” ska ändras till ”hela kristenheten” samt att ”under dess auktoritet” i sista meningen stryks,
4. *beträffande övergripande anvisningar* att orden ”egen” och ”separat” ersätts med ”särskild”, att sista stycket ska lyda: ”Delaktighet, tillgänglighet och mångfald ska präglade dessa gudstjänster. Det är av vikt att barns och ungas röster hörs och att lokala traditioner och praxis är vägledande. Denna mångfald av röster kan också gestaltas i gudstjänsten genom att det karitativa diakonatet ges liturgiska uppgifter, till exempel genom att en diakon kan leda förbön och sändning.”,
5. *beträffande teckenförklaringar* att först i förklaringen av förkortningen BE lägga till ”Biskop”, att förklaringen av förkortningen L ska ändras från ”Annan gudstjänstledare” till ”Ledare i gudstjänsten”,
4. *beträffande vagningshandlingar, allmänna anvisningar* att stryka sista meningen ”Det befriar inte andra i kyrkan från ansvar utan levandegör kyrkans gemensamma sändning på Guds kallelse”,
5. *beträffande biskopsvigning, anvisningar* att stryka sista stycket ”När ärkebiskop tas emot ska följande ordning användas. Vagningsakten utgår men momentet Kungörelsen används, som förklarar hur valet har gått till”,
8. *beträffande biskopsvigningsmässa, kungörelse* att momentet som gäller ärkebiskop flyttas till mottagande av biskop, efter första stycket i mottagandet,
När ärkebiskop tas emot läses följande:
B Genom val har NN utnämnts till ärkebiskop. Kyrkostyrelsen har bekräftat valet och idag tas NN emot som ärkebiskop för tjänst i Uppsala stift, i Svenska kyrkan och i Kristi världsvida kyrka.
Representant för kyrkostyrelsen läser upp kyrkostyrelsens dokument. Electa/us går fram till altarringen,
9. *beträffande biskopsvigningsmässa, förbön* att placeringen av momentet Kyrkans förbön är fakultativ, i enlighet med läronämndens förslag och att konsekvens-

- ändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmässa, prästvigningsmässa samt i diakonvigningsmässa,
10. *beträffande biskopsvigningsmässa, vigningsbön och handpåläggning* att formuleringen ”I Kristus är vi ditt folk” ska ändras till ”I Kristus tillhör vi ditt folk”, att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmässans vigningsbön, prästvigningsmässans vigningsbön samt i diakonvigningsmässans vigningsbön,
 11. *beträffande präst- och diakonvigningsmässa, löftena* att formuleringen ”frigöra människors kraft för omsorgen om sin nästa” ska ändras till ”frigöra människans kraft för omsorgen om sin nästa”, att konsekvensändring ska göras i diakonvigningsmässa, löftena,
 12. *beträffande sändningsmässa/gudstjänst, inledningsord* att det i bönen ska ändras från ”att berätta om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss” till ”att vittna om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss”,
 13. *beträffande mottagande av biskop, anvisningar* att sist i anvisningarna lägga till stycket ”Denna ordning ska även användas när ärkebiskop tas emot”,
 14. *beträffande mottagande av kyrkoherde, biskopens inledning* att formuleringen ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig. Vi tackar dig” ska ändras till ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig, vi tackar dig”,
 15. *beträffande mottagande av kyrkoherde, mottagandet* att formuleringen ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde. Verka för församlingens liv” ska ändras till ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde, verka för församlingens liv”,
 16. *beträffande mottagande av kyrkoherde, förbön och välsignelse* att formuleringen ”Gud som är trofast har kallat dig, och ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig” ska ändras till ”Gud som är trofast har kallat dig, ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig”,
 17. *beträffande mottagande av medarbetare, anvisningar* att den sista meningen ”I mottagningsgudstjänsten inbjuds relevanta representanter från stift och församling, såsom förtroendevalda, medarbetare och anställda” ska strykas,
 18. *beträffande mottagande av medarbetare, mottagandet* att anvisningstexten ”Representanter från församlingen välkomnar den nya medarbetaren” ska ändras till ”Representanter från församlingen kan välkomna den nya medarbetaren”.

Utskottet punkt 19

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag *beträffande kyrkoinvigning, kyrkorummet* att formuleringen i bönen ”fira dop och nattvard” ska ändras till ”samlas till dop och nattvard”,

dels om avslag på utskottets förslag,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att *beträffande kyrkoinvigning, kyrkorummet* att formuleringen i bönen ”fira dop och nattvard” ska ändras till ”samlas till dop och nattvard”.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Anders Skogberg och Anna-Karin Åström.

Utskottet punkterna 20–23

- BESLUT** *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag
20. *beträffande kyrkoinvigning, dopfunten* att formuleringen i bönen ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse. Tack för att du i dopet ...” ska ändras till ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse, tack för att du i dopet...”,
 21. *beträffande invigning av begravningsplats, bön* att formuleringen ”Gud, du som omsluter hela skapelsen med kärlek,” ska ändras till ”Gud, du omsluter hela skapelsen med kärlek.”, att formuleringen ”låt denna begravningsplats påminna oss om historien och framtiden” ska ändras till ”ge oss frid att på denna begravningsplats bli stilla inför den tid som flytt och den som kommer”,
 22. *beträffande bibeltexter vid invigningshandlingar* att alla rubriker som gäller föremål ändras till att stå i obestämd form,
 23. med anledning av läronämndens yttrande att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att formuleringen i inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning, ”hela Guds folk” ersätts med ”hela kristenheten”.

Reservation 1 av Manilla Nordanstig och Mattias Lundberg

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till reservation 1 av Manilla Nordanstig och Mattias Lundberg,

dels om avslag på reservation 1,

och förklarade att hon fann förslaget om avslag med övervägande ja besvarat.

- BESLUT** *Kyrkomötet beslutade* att avslå reservation 1 av Manilla Nordanstig och Mattias Lundberg om att i anvisningarna för avsnittet gällande biskopsvigning göra följande tillägg i instruktionen inför bön och handpåläggning: ”Två av assistenterna ska vara biskopar, vilka assisterar ärkebiskopen vid vigningsbön och handpåläggning. Handpåläggningen görs på biskopen electa/electus huvud.” och i själva gudstjänstordningen vid vigningsbön och handpåläggning: ”Under ärkebiskopens och de assisterande biskoparnas handpåläggning på BE:s huvud ber ärkebiskopen följande bön för var och en:”

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anders Brunnstedt, Josefine Carlsén, Knapp Anna Eriksson, Johan Garde, Niklas Grahn, Emma Hedlundh, Torvald Johansson, Stefan Linderås, Per-Eric Lindgren, Mattias Lundberg, Peter Lundborg, Leif Nordlander, Joakim Persson, Lena Petersson, Veronica Pålsson, Marie Rydén Davoust och Marie Wojdkow i en skriftlig reservation.

Kyrkohandboken del 2, som påverkar ekumeniska relationer, saknar tydliga regleringar för biskopsvigningar, vilket är problematiskt. Svenska kyrkans liturgier ger stor frihet, men viktiga aspekter som kravet på tre biskopar vid biskopsvigning och handpåläggning bör specificeras. Dessa traditioner är viktiga för relationer med andra kyrkor och har sin bakgrund i de tidigaste ekumeniska koncilierna. Även om det för tillfället är praxis i Svenska kyrkan att tre biskopar är med under vigningsbönen, bör det regleras tydligare och ingå i kyrkohandbokens anvisningar.

Reservation 2 av Anders Åkerlund

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till reservation 2 av Anders Åkerlund,

dels om avslag på reservation 2,

och förklarade att hon fann förslaget om avslag med övervägande ja besvarat.

På Anders Åkerlund begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på reservation 2 av Anders Åkerlund.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå reservation 2 av Anders Åkerlund om att följande formulering tillfogas i anvisningarna för invigning av begravningsplats: Till invigning av begravningsplats kan lämpligtvis inbjudas representanter för trossamfund samt samhällsaktörer att medverka.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att tidpunkten för ikraftträdande fastställs till pingstdagen 2024.

Utskottet punkt 25

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag,

dels om bifall till av Lars Johnsson under överläggningen framlagt förslag,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till av Lars Johnsson under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla av Lars Johnsson under överläggningen framlagt förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning med den justeringen att beslutet träder i kraft pingstdagen 2024.

Utskottet punkt 24

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anta Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II i enlighet med kyrkostyrelsens förslag med angivna ändringar och tillägg.

§ 81 Om evangelieboken, beslut

Från måndagens överläggning om gudstjänstutskottets betänkande G 2023:2 fanns följande förslag (§ 31):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:76 av Anne Sörman m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:88 av Anne Sörman.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:76 av Anne Sörman m.fl.

dels om bifall till motion 2023:76,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:76 av Anne Sörman m.fl. om den lättlästa evangelieboken.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:88 av Anne Sörman,

dels om bifall till motion 2023:88,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:88 av Anne Sörman om den nya evangelieboken.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* Lina Ahl, Lars B Andersson, Viktoria Bagi, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Anne Sörman och Lisa Wallenstein sig i en skriftlig reservation.

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2023:76 och önskar att en lättläst evangeliebok kommer att skapas, många till glädje. Jag reserverar mig även mot beslutet att avslå motion 2023:88 och vidhåller behovet av att revidera nuvarande evangeliebok med avseende på bland annat urval och representation.

§ 82 Publicering av psalmförslag, beslut

Från måndagens överläggning om gudstjänstutskottets betänkande G 2023:3 fanns följande förslag (§ 32):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:5 av Anna-Karin Åström.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag om avslag på motion 2023:5 av Anna-Karin

Åström,

dels om bifall till motion 2023:5,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:5 av Anna-Karin Åström om publicering av psalmförslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson, Fredrik Ottesen, Anders Skogberg och Anna-Karin Åström.

§ 83 Om fasta och måltider, beslut

Från måndagens överläggning om gudstjänstutskottets betänkande G 2023:3 fanns följande förslag (§ 33):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:89 av Anne Sörman m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:102 av Eva-Maria Munck m.fl.

Utskottet punkterna 1–3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:89 punkterna 1–3 av Anne Sörman m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:89 punkterna 1–3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:89 punkterna 1–3 av Anne Sörman m.fl. om klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm.

Utskottet punkt 4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:102 av Eva-Maria Munck m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:102,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:102 av Eva-Maria Munck m.fl. om vegetariska måltider på kyrkomötet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg och Anne Sörman i en skriftlig reservation.

Vi vill *dels* påpeka att beslutsunderlaget felaktigt rubriceras Om fasta och måltider. Korrekt rubrik borde vara Om klimatfasta och måltider.

Vi reserverar oss mot beslutet att avslå punkt 3 i motion 2023:89 och motion 2023:102 som båda föreslår vegonorm på kyrkomötets sessioner.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Svenska kyrkan har en ambitiös Färdplan för klimatet, och förtäringen under kyrkomötet är ett enkelt sätt att arbeta proaktivt med att sprida goda exempel på hur vi alla kan göra något för att stärka och rädda klimatet och i och med det vårt uppdrag som kristna att vårda Guds skapelse! Vi ställer oss, liksom De Ungas Kyrkomöte, positiva till att uppmuntra kyrkomötet att våga ta samma beslut som dem om helvegetarisk kost under kyrkomötet. Att det redan finns en miljöpolicy för arrangemanget är utmärkt, och ifrågasätts inte. Men De Ungas Kyrkomötes önskan om förtäring som är närproducerad, har låg miljöpåverkan, bakgrundskontroll och där transportaspekter beaktas är viktiga och tacknämliga i sammanhanget.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Emma Hedlundh, Eva-Maria Munck, Joakim Persson och Johanna Öhman.

Vi reserverar oss mot avslaget på motion 2023:102. Att besluta om vegetarisk kost vid minst en måltid per sammanträdesdag under kyrkomötets sessioner är en viktig policyfråga, i harmoni med Svenska kyrkans ambitiösa Färdplan för klimatet, som Svenska kyrkans högsta beslutande organ äger.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Boel Johansson och Joakim Månsson Bengtsson.

§ 84 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan, beslut

Från måndagens överläggning om förvaltarens utskottets betänkande F 2023:1 fanns följande förslag (§ 35):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:91 av Torvald Johansson m.fl.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, bilaga 1.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:91 av Torvald Johansson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:91,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Torvald Johanssons begäran genomfördes omröstning med handuppräknning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:91 av Torvald Johansson m.fl. om domkyrkoorganisten som musiksakkunnig.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lena Arman, Anders Brunnstedt, Sten Janson, Boel Johansson, Torvald Johansson, Per-Eric Lindgren, Mattias Lundberg, Peter Lundborg, Leif Nordlander, Marcus Romedahl, Marie Rydén Davoust och Marie Wojidkow.

Motionen 2023:91 angående domkyrkoorganisten som föredragande i domkapitlet i ärenden som rör kyrkomusik och kyrkomusiktjänster. Detta är också utredningen om Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan förslag och en återgång till den ordning som tidigare gällt i Svenska kyrkan och som ännu är en förutsättning för andra regler i kyrkoordningen. Det är också viktigt att någon mer från domkyrkan än domprosten har del i stiftets gemensamma arbete.

§ 85 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet, beslut

Från måndagens överläggning om förvaltarens utskottets betänkande F 2023:2 fanns följande förslag (§ 36):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2023:36 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2023:36 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg,

dels om avslag på motion 2023:36,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2023:36 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg om uppföljning av målen i färdplan för klimatet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, David Lång, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 86 Skydd av kyrkor, beslut

Från måndagens överläggning om förvaltarens utskottets betänkande F 2023:3 fanns följande förslag (§ 37):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:41 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:41 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson,

dels om bifall till motion 2023:41,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:41 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson om skydd av kyrkor.

§ 87 Åtgärder för att stärka Svenska kyrkans hållbarhetsarbete, beslut

Från måndagens överläggning om förvaltarens utskottets betänkande F 2023:4 fanns följande förslag (§ 38):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:43 av Birgitta Axelsson Edström m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:85 av Monica Johansson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl.
- ◆ bifall till reservation av Lena Östholm Munkberg att motion 2023:104 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:43 av Birgitta Axelsson Edström m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:43,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:43 av Birgitta Axelsson Edström m.fl. om hållbara mötesformer.

Utskottet punkterna 2 och 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:85 punkterna 1 och 2 av Monica Johansson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:85 punkterna 1 och 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå 2023:85 punkterna 1 och 2 av Monica Johansson m.fl. om vård av och hushållning med vatten.

Utskottet punkt 4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:104,

dels att motion 2023:104 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

Eva-Maria Munck begärde omröstning. För att fastställa motförslag till utskottets förslag i huvudomröstningen ställde ordföranden förslag

dels om bifall till motion 2023:104,

dels att motion 2023:104 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,

och förklarade att hon fann förslaget att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört med övervägande ja besvarat.

På Erik Sjöstrands begäran genomfördes omröstning genom handuppräckning med röstkort. Ordföranden ställde förslag

dels att motion 2023:104 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2023:104

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till motionen med övervägande ja besvarat.

På Robert Fredrikssons begäran genomfördes rösträkning. 68 ledamöter röstade för bifall till motionen, 67 för att motionen skulle anses besvarad med vad utskottet anfört och 105 ledamöter avstod från att rösta.

Vid huvudomröstningen ställde ordföranden förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:104,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Lena Östholm Munkbergs begäran genomfördes rösträkning. 166 ledamöter röstade för utskottets förslag, 71 för motionen och 3 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl. om klimatnödläge.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjöo, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein i en skriftlig reservation.

Vi anser att kyrkomötet med kraft ska ställa sig bakom det som även biskoparna uttryckt, vi är i ett klimatnödläge och det behöver markeras.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Amanda Carlshamre, Johan Garde, Lisa Gerenmark, Joakim Månsson Bengtsson och Veronica Pålsson i en skriftlig reservation.

Självklart ska vi utlysa klimatnödläge när vi alla konstaterat att det är just klimatnödläge. Kyrkomötet är inte det samma som biskopsmötet, vi förtroendevalda måste ta vårt ansvar och uttrycka vårt instämmande i det klimatnödläge som biskoparna uppmärksammat.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Den Svenska kyrkans biskopar, stiftens högsta kyrkliga ledare, har redan uttalat att vi befinner oss i ett klimatnödläge. Det är inte enbart en fråga om planetens överlevnad utan det är en existentiell fråga.

Vi behöver vara stolta över det vi lämna över till kommande generationer. Svenska kyrkans högsta beslutande organ kyrkomötet behöver visa att vi står bakom biskoparnas uttalande.

Förvaltarskapsutskottets förslag till svar är avslag. Beklagligt nog blev detta även kyrkomötets beslut. Miljöpartister inom Svenska kyrkan, MPSK de gröna, anser att ett besvarande av denna motion skulle bekräftat och stärkt biskoparnas uttalande.

Hade kyrkomötet ställt sig bakom biskoparnas uttalande skulle detta värnat skapelsen och stärkt den Svenska kyrkans klimatomställning på väg mot klimatneutralitet.

En enhetlighet i våra uttalanden ger en trygghet och visar vägen i dessa svåra tider. Våra biskopar har redan utlyst att vi har ett klimatnödläge, kyrkomötet hade nu en möjlighet att bekräfta deras uttalande.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Josefine Carlsén, Boel Johansson, Eva-Maria Munck, Joakim Persson och Johanna Öhman i en skriftlig reservation.

Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för ett bifall till motion 2023:104, om att kyrkomötet skulle göra ett uttalande med utlysning om klimatnödläge. Uttalandet som biskopsmötet har gjort skulle bli än mer verkningsfullt och sannolikt mer uppmärksammat nationellt och internationellt om vi som förtroendemannaorganisation i Sveriges största ideella organisation och kyrka ställer oss bakom det.

§ 88 Värna våtmarker, beslut

Från måndagens överläggning om förvaltarens utskottets betänkande F 2023:5 fanns följande förslag (§ 66):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:54 av Lena Östholm Munkberg m.fl.

Utskottet punkterna 1–3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:54 punkterna 1–3 av Lena Östholm Munkberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:54 punkterna 1–3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:54 punkterna 1–3 av Lena Östholm Munkberg m.fl. om att värna våtmarker.

BESLUT Mot kyrkomötets beslut i *reserverade* sig Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Ett framtagande av en strategi, bevarande och återställande av våtmarker förutsätter ett utgångsläge för att kunna mäta en förändring. Enligt Svenska kyrkans färdplan för klimatet t.o.m. 2027 punkt 8.8 ska ”PLT, vidta aktiva åtgärder för klimatanpassning som kan öka skogarnas och jordbruksmarkens motståndskraft, återhämtnings-, och utvecklingsförmåga och minska klimatförändringarnas skadliga effekter.

Därför anser vi att en inventering av kyrkans våtmarker behövs här och nu och detta är en del av motionens förslag.

Dagens klimatförändringar kräver att vi agerar nu och inte i morgon.

§ 89 Skogsbruk för skapelsens överlevnad, beslut

Från måndagens överläggning om förvaltarens utskottets betänkande F 2023:6 fanns följande förslag (§ 67):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:58 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:65 av Lars B Andersson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:78 av Åsa Rehndell m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:82 av Åsa Rehndell m.fl.

Utskottet punkterna 1–4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:58 punkterna 1–4 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:58 punkterna 1–4,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:58 punkterna 1–4 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl. om skogsbruk i vår tid.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Mitt under pågående klimatkris är det oacceptabelt att Svenska kyrkans klimatarbete skjuts på framtiden i väntan på den skogsutredning som är tillsatt, där delbetänkande ska lämnas till kyrkostyrelsen i december 2024 och slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025. Vi har inte tid att vänta då klimatförändringarna kräver att vi agerar redan nu.

Kyrkomötets beslut att avslå motionen riskerar också att skada tilliten och väcka misstro hos samer om hur allvarligt menad Svenska kyrkans offentliga ursäkt till det samiska folket egentligen är. För det är i praktisk handling som ursäkten finns.

Utskottet punkterna 5–7

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:65 punkterna 1–3 av Lars B Andersson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:65 punkterna 1–3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:65 punkterna 1–3 av Lars B Andersson m.fl. om hyggesfritt skogsbruk.

Utskottet punkt 8

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:78 av Åsa Rehdell m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:78,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:78 av Åsa Rehdell m.fl. om konventionen om biologisk mångfald.

Utskottet punkt 9

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:82 av Åsa Rehdell m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:82,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:82 av Åsa Rehdell m.fl. om försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Vi reserverar oss mot kyrkomötets beslut i betänkandet F 2023:6 till förmån för bifall till motion 2023:65, 2023:78 och 2023:82.

Mitt under pågående klimatkris är det oacceptabelt att Svenska kyrkans klimatarbete skjuts på framtiden i väntan på den skogsutredning som är tillsatt, där delbetänkande ska lämnas till kyrkostyrelsen i december 2024 och slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025. Vi har inte tid att vänta då klimatförändringarna kräver att vi agerar redan nu.

Skogsbruket behöver ställa om. Det saknar delar som är viktiga för den biologiska mångfalden där kalavverkningar som metod bör pausas till skogsutredningens slutrapport är klar. Svenska kyrkan har ett stort ansvar att gå före för att möjliggöra sammanhängande naturskogar som är nödvändiga för friströvande djur såsom renen.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet **reserverade** sig Lina Ahl, Lars B Andersson, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjöo, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein.

§ 90 Studiematerial för konfirmandföräldrar, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:1 fanns följande förslag (§ 39):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:1 av Lars-Ivar Ericson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:1 av Lars-Ivar Ericson,
dels om bifall till motion 2023:1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT **Kyrkomötet beslutade** att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:1 av Lars-Ivar Ericson om studiematerial för konfirmandföräldrar.

Mot kyrkomötets beslut **reserverade** sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 91 Årlig kristen konferens, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:2 fanns följande förslag (§ 70):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:3 av Jonas Larsson och Mikael Sandén.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:3 av Jonas Larsson och Mikael Sandén,
dels om bifall till motion 2023:3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT **Kyrkomötet beslutade** att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:3 av Jonas Larsson och Mikael Sandén om årlig kristen konferens.

Mot kyrkomötets beslut **reserverade** sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång, Ronnie Nilsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 92 Kristna träffpunkter för unga, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:3 fanns följande förslag (§ 40):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:6 av Anna-Karin Åström

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:6 av Anna-Karin Åström,

dels om bifall till motion 2023:6,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:6 av Anna-Karin Åström om kristna träffpunkter för unga.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Ronnie Nilsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 93 Fler sociala gemenskaper, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:4 fanns följande förslag (§ 71):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:7 av Jonas Larsson m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:7 av Jonas Larsson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:7

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:7 av Jonas Larsson m.fl. om fler sociala gemenskaper.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 94 Program för nytt kyrkoliv, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:5 fanns följande förslag (§ 41):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson,

dels om bifall till motion 2023:9,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson om program för nytt kyrkoliv.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång, Ronnie Nilsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 95 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:6 fanns följande förslag (§ 42):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen
- ◆ bifall till motion 2023:20 av Anders Lundberg m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen,

dels om bifall till motion 2023:17,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till motionen med övervägande ja besvarat.

På Berth Löndahls begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för bifall till motionen.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen om teologistipendium.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:20 av Anders Lundberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:20,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Anders Lundbergs begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Mona Olssons begäran genomfördes rösträkning. 166 ledamöter röstade för utskottets förslag, 68 för motionen och 5 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:20 av Anders Lundberg m.fl. om pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne.

§ 96 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:7 fanns följande förslag (§ 43):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:21 av Anders Lundberg m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2023:21 av Anders Lundberg m.fl. ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
dels om bifall till motion 2023:21,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att motion 2023:21 av Anders Lundberg m.fl. om riktat stöd till utbildning i de samiska språken ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller och Ellen Skånberg.

§ 97 Ändringar i Svenska kyrkans utbildningar, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:8 fanns följande förslag (§ 44):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:26 av Britt Björneke m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:53 av Anders Lundberg m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:26 av Britt Björneke m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:26,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:26 av Britt Björneke m.fl. om utbildning om Svenska kyrkans internationella arbete.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Marja Hillerström, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Ellen Skånberg i en skriftlig reservation.

Vi yrkar bifall till motionen om att inkludera kunskap om Svenska kyrkans internationella arbete i kyrkans utbildningar. Det behövs mer kunskap hos de anställda för att förstärka engagemanget i internationella frågor i församlingarna.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2023:53 av Anders Lundberg m.fl. ska anses besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2023:53,
och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anse motion 2023:53 av Anders Lundberg m.fl. om klimat- och miljödiakoni besvarad med vad utskottet anförde.

§ 98 Kyrkomusik och kompetensförsörjning, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande K1 2023:9 fanns följande förslag (§ 45):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:33 av Margaretha Herthelius
- ◆ bifall till motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl.
- ◆ att anse motion 2023:77 av biskop Fredrik Modéus m.fl. besvarad med vad utskottet anförde
- ◆ att anse motion 2023:86 av Lena Petersson besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:33 av Margaretha Herthelius,

dels om bifall till motion 2023:33,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Margaretha Herthelius begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:33 av Margaretha Herthelius om kompetensförsörjningsplan.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Margaretha Herthelius och Olov Lindquist i en skriftlig reservation.

En kompetensförsörjningsplan ska säkerställa att verksamheten har tillgång till medarbetare med rätt kompetens. Flera stift gör kartläggning och analyser inom detta område i det egna stiftet. Någon helhetsbild eller analys kring kompetensförsörjningens alla olika delar för alla profilyrken inom hela Svenska kyrkan finns inte, vilket jag efterfrågar i min motion.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl.,

dels om bifall till 2023:38,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl. om kyrkomusikers undervisning.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Bertil Olsson och Karl-Gunnar Svensson i en skriftlig reservation.

Vi önskar att det ska utredas om krav på orgelundervisning ska ingå i kyrkomusikernas tjänster.

Utskottet punkt 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2023:77 av biskop Fredrik Modéus m.fl.,

dels att anse motion 2023:77 besvarad med vad utskottet anfört, och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Ann-Charlotte Millers begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2023:77 av biskop Fredrik Modéus m.fl. om nationell finansiering av kantorsutbildningen.

Utskottet punkt 4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2023:86 av Lena Petersson,

dels att anse motion 2023:86 besvarad med vad utskottet anfört,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2023:86 av Lena Petersson om att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker.

§ 99 Församlingspedagogens yrkesroll, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:10 fanns följande förslag (§ 46):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2023:34 av Linda Sjöo och Marie Buhr
- ◆ bifall till motion 2023:34 punkt 3 av Linda Sjöo och Marie Buhr.

Utskottet punkterna 1 och 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2023:34 punkterna 1 och 2 av Linda Sjöo och Marie Buhr,

dels om avslag på motion 2023:34 punkterna 1 och 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Sara Waldenfors begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2023:34 punkterna 1 och 2 av Linda Sjöo och Marie Buhr om att utreda hur man ska kunna få till en relevant antagningsprocess till församlingspedagogutbildningen och hur man kan säkra yrkets framtida kompetens genom titelskydd.

Utskottet punkt 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att anse motion 2023:34 punkt 3 av Linda Sjöo och Marie Buhr besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2023:34 punkt 3,

dels om avslag på motion 2023:34 punkt 3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anse motion 2023:34 punkt 3 av Linda Sjöo och Marie Buhr om att utreda möjligheten att göra antagningsunderlaget till församlingspedagogutbildningen bredare besvarad med vad utskottet anfört.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Britt Björneke, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Linda Sjöo, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein.

§ 100 Förstärkt skydd av barn och unga, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:11 fanns följande förslag (§ 68):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:39 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:39 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson,

dels om bifall till motion 2023:39,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:39 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson om förstärkt skydd av barn och unga.

§ 101 Miljö- och klimatkriserna, beslut

Från måndagens överläggning om kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:12 fanns följande förslag (§ 69):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:84 Åsa Rehdell m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:84 av Åsa Rehdell m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:84

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:84 av Åsa Rehdell m.fl. om miljö- och klimatkriserna.

§ 102 Handläggningsregler i domkapitlen m.m., beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:1 fanns endast utskottets förslag (§ 47).

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när bestämmelserna i 9 kap. 5 § andra stycket tillämpas på grund av förhinder för både biskop och domprost ska, vid handläggning av vissa ärenden i domkapitlet, den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande.

§ 103 Förbud att röja uppgifter vid rekrytering, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:2 fanns endast utskottets förslag (§ 48).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

§ 104 Diakonin och informationsplikt om papperslösa, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:3 fanns följande förslag (§ 49):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:14 av Roger Olsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:14 av Roger Olsson,
dels om bifall till motion 2023:14,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till motionen med övervägande ja besvarat.

På Jonas Noréus begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstade för motionen.

På Bo Herous begäran genomfördes rösträkning. 154 ledamöter röstade för motionen, 72 för utskottets förslag och 14 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla motion 2023:14 av Roger Olsson om diakonin och informationsplikt om papperslösa.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Marie Buhr, Jimmy Dahllöf, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, David Lång, Ronnie Nilsson, Margareta Nisser-Larsson, Fredrik Ottesen, Victor Ramström, Olle Reichenberg, Anders Skogberg, Anna Sundberg, Anna-Karin Åström och Lena Östholm Munkberg.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Helén Lindbäck och Bertil Olsson i en skriftlig reservation.

Att ge uppdrag till kyrkostyrelsen att agera inför ett tänkt framtida lagförslag, som vi ännu inte vet något om hur det kommer att utformas, är inte rimligt.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Josefine Carlsén, Amanda Carlshamre, Jimmy Dahllöf, Torvald Johansson, Bengt Kjellgren, Stefan Linderås och Marie Rydén Davoust i en skriftlig reservation.

Att rösta med utskottets förslag, och denna reservation, är av principiell art. Sakfrågan är förskräcklig, men vi har en fungerande ordning där kyrkostyrelsen skriver remissvar på både de remissförfrågningar som kommer till Svenska kyrkan men också i form av spontanremisser. Vi är helt trygga med att Svenska kyrkan kommer att stå upp för både tystnadsplikten och vårt uppdrag som kyrka även i denna fråga och vänder oss emot att vi fattar beslut om att utreda formuleringar som inte är utställda att ta ställning till. Det är också problematiskt att satsen enbart omfattar den diakonala vigningstjänsten, vi har många i våra förskolor och andra som kan komma att omfattas.

§ 105 Introduktionskurs i teologi för nyanställda, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:4 fanns följande förslag (§ 61):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:23 av Ronnie Nilsson m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:23 av Ronnie Nilsson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:23,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:23 av Ronnie Nilsson m.fl. om introduktionskurs i teologi för nyanställda.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, David Lång, Ronnie Nilsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 106 Vissa frågor med anledning av vigsel för par av samma kön, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:5 fanns följande förslag (§50):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:24 punkt 1 av Jonas Noréus m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:24 punkt 2 av Jonas Noréus m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:61 av Georg Lagerberg m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:24 punkt 1 av Jonas Noréus m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:24 punkt 1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:24 punkt 1 av Jonas Noréus m.fl. om att uttala en önskan att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vilja viga samkönade par.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:24 punkt 2 av Jonas Noréus m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:24 punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:24 punkt 2 av Jonas Noréus m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet återkommande efterhöra hur arbetet går med biskopsmötets långsiktiga mål att alla präster i Svenska kyrkan med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Margaretha Herthelius, Olov Lindquist och Jonas Noréus i en skriftlig reservation.

Ett uttalande från kyrkomötet om en målbild som går i samklang med biskoparnas uttalade målbild skulle innebära bekräftelse av den senare, samt ge nomineringsgrupper möjlighet avisera olika uppfattningar i sakfrågan gällande målbild. Ett sådant uttalande skulle hålla sig inom gränserna för den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan.

När det gäller dialog mellan kyrkostyrelsen och biskopsmötet enligt punkt 2 är de exempel som framkommit inte någon garanti för att dialog fortsättningsvis kommer att ske. Därför vore det önskvärt och behövligt med en begäran från kyrkomötet om dialog i frågan. Att dialog och samtal ska vara vägen framåt har i samband med tidigare avslagna motioner inte funnits med i några beslut utan endast varit indirekt beskrivna i utskottsöverväganden i likhet med majoritetens överväganden i den nu aktuella motionen. Vi delar inte läronämndens uppfattning att en dialog med biskopsmötet kring uppfyllelsen av biskoparnas egen målbild, som beställs av kyrkomötet, skulle innebära en förändring av den ansvarsfördelning som finns mellan biskopsmötet och kyrkostyrelsen. Tvärtom är hela syftet med motionen, inklusive punkt 2, att den håller sig inom de olika uppdragen och den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Ett uttalande från kyrkomötet om en målbild som går i samklang med biskoparnas uttalade målbild skulle innebära bekräftelse av den senare, samt ge nomineringsgrupper möjlighet avisera olika uppfattningar i sakfrågan gällande målbild. Ett sådant uttalande skulle hålla sig inom gränserna för den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan. När det gäller dialog mellan kyrkostyrelsen och biskopsmötet enligt motion 2023:24 punkten 2 är de exempel som ges i bakgrundsbeskrivning och utskottets överväganden inte någon garanti för att dialog fortsättningsvis kommer att ske. Därför är det önskvärt och behövligt med en begäran från kyrkomötet om dialog i frågan.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Britt Björneke i en skriftlig reservation.

Jag anser att alla par oavsett om de är av olika kön eller av samma kön har rätt till vigsel i Svenska kyrkan. Efter kyrkomötets beslut att 2022 avslå motionen om att det kan vara diskriminerande att vägra viga samkönade par är det viktigt att vi går vidare så att alla som vill vigas får ett bra bemötande. För att visa att kyrkomötet är positivt till detta hade det varit bra om kyrkomötet beslutat om bifall till motionen om ställningstagande för vigsel av samkönade par.

Utskottet punkt 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:61 av Georg Lagerberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:61,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Ann-Charlotte Millers begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:61 av Georg Lagerberg m.fl. om nytt villkor för anställning som kyrkoherde.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Rodney Engström, Hanna Hesser Nordin, Georg Lagerberg, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren, Åsa Öckerman och Lena Östholm Munkberg.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Lina Ahl, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Margareta Nisser-Larsson, Mona Olsson, Linda Sjöö, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein.

§ 107 Tvångsförvaltning av församlingar, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:6 fanns följande förslag (§ 51):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:28 av Olof Lindquist m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:28 av Olov Lindquist m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:28,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:28 av Olov Lindquist m.fl. om tvångsförvaltning av församlingar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Olov Lindquist.

§ 108 Kyrkoherdars anställningsförhållanden, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:7 fanns följande förslag (§ 52):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2023:31 av Jonas Noréus m.fl.
- ◆ avslag på motion 2023:48 av Mona Olsson m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2023:31 av Jonas Noréus m.fl.,

dels om avslag på motion 2023:31,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Nils Gårders begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på utskottets förslag.

På Berth Löndahls begäran genomfördes rösträkning. 91 ledamöter röstade för utskottets förslag, 146 för avslag på motionen och 3 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå motion 2023:31 av Jonas Noréus m.fl. om kyrkoherdars anställningsförhållande.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Margaretha Herthelius, Olov Lindquist, Jonas Noréus och Marcus Romedahl i en skriftlig reservation.

Det finns många goda skäl att utreda var kyrkoherdarna ska vara anställda. Flera framförs i motionen. I utskottets överväganden tillför några ytterligare skäl från majoriteten i utskottet som också ville se motionen bifallen. Därutöver kan nämnas att någon utvärdering ännu inte har gjorts efter den förändring som skedde vid relationsändringen 2000, då anställningsförhållandet för kyrkoherdarna ändrades från stiftsnivå till lokal nivå. En utredning skulle automatiskt ta ansvar för att en sådan utvärdering kommer till stånd, med möjlighet att förändra och anpassa regelverket till anställningsförhållandet baserat på det samlade facit som hittills upparbetats under 23 år.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2023:48 av Mona Olsson m.fl.,

dels om avslag på motion 2023:48,

och förklarade att hon fann förslaget om avslag på utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Mona Olssons begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på utskottets förslag.

På Mona Olssons begäran genomfördes rösträkning. 150 ledamöter röstade för avslag på motionen, 88 för utskottets förslag och 2 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå motion 2023:48 av Mona Olsson m.fl. om stiftsanställda kyrkoherdar.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Mats Berglund, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Jimmy Dahllöf, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Jonas Noréus, Mona Olsson, Marcus Romedahl, Fredrik Sidenvall, Linda Sjöo, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein.

§ 109 Från diakon till kyrkoherde, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:8 fanns följande förslag (§ 53):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:59 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:59 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:59,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:59 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl. om vad som krävs för att en diakon ska kunna bli kyrkoherde.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind.

§ 110 Kyrkoordningens reglering av förtroendevaldas uppdrag, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:9 fanns följande förslag (§ 54):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:68 av Marcus Romedahl
- ◆ bifall till motion 2023:92 av Marie Rydén Davoust
- ◆ bifall till motion 2023:96 av biskop Eva Nordung Byström m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:68 av Marcus Romedahl,
dels om bifall till motion 2023:68,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:68 av Marcus Romedahl om återkallande av uppdrag för förtroendevalda.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:92 av Marie Rydén Davoust,
dels om bifall till motion 2023:92,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:92 av Marie Rydén Davoust om tillsyn också över förtroendevalda.

Utskottet punkt 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:96 av biskop Eva Nordung Byström m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:96,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Emma Hedlundhs begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:96 av biskop Eva Nordung Byström m.fl. om lojalitet mot kyrkoordningen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Margaretha Herthelius, Olov Lindquist och Jonas Noréus i en skriftlig reservation.

Angående motion 2023:68:

Kyrkofullmäktige behöver få en tydligare reglering om möjligheten att återkalla indirekta val till kyrkoråd m.m. utöver den formella ansvarsfrihetsfrågan i samband med årsredovisningen. I något fall har sådant återkallande tillämpats efter tips/rekommendation från stiftet, men den juridiska hållbarheten har inte prövats hela vägen för att säkerställa en praxis. Därför är rättsläget snarare mer osäkert i nuläget än motsatsen.

Den roll som majoriteten lägger på nomineringsgrupperna rimmar illa med demokratiska fundamenta, då kyrkofullmäktige är det organ som äger sina egna indirekta val. Nomineringsgrupper kan heller aldrig ges en formell möjlighet att lösa problem i de fall där förtroendevalda inte fungerar.

Angående motion 2023:96:

En kompletterad text i kyrkoordningen enligt motionärerna innebär ett välbehövligt förtydligande som förstärker en ömsesidig förståelse kring kyrkoordningen som överordnat regelverk. Den bidrar också till att den förväntan om att kyrkoordningen ska efterlevas inte blir ensidigt riktad såsom den är med den nuvarande, mer underförstådda, skrivningen angående kandidatförklaring.

Angående båda motionerna ovan:

Vi konstaterar att Svenska Kyrkans Unga yttrat sig positivt över båda dessa motioner, men att utskottets majoritet den här gången medvetet valt att inte ta med denna upplysning i sina överväganden eller i protokollet i övrigt. Frågan diskuterades ingående i utskottet och majoriteten valde att tillämpa s.k. ”cherry picking”: i detta fall bortse att nämna Svenska Kyrkans Unga i sitt yttrande.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Stig Axelsson, Anders Brunnstedt, Jimmy Dahllöf, Emma Hedlundh, Margaretha Herthelius, Boel Johansson, Mattias Lundberg, Anette Nordgren, Marie Rydén Davoust, Marie Wojidkow och Johanna Öhman.

§ 111 Uppvärdera medlemskapets betydelse, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:10 fanns endast utskottets förslag (§ 55).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:73 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson om att uppvärdera medlemskapets betydelse.

§ 112 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:11 fanns följande förslag (§ 56):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:74 av Lennart Matikainen.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:74 av Lennart Matikainen,
dels om bifall till motion 2023:74,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:74 av Lennart Matikainen om att förbjuda präster att utfärda konvertitintyg.

§ 113 Upptagande i Svenska kyrkan, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:12 fanns följande förslag (§ 57):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:79 av Johanna Öhman.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:79 av Johanna Öhman,
dels om bifall till motion 2023:79,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:79 av Johanna Öhman om upptagande i Svenska kyrkan.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Johanna Öhman.

§ 114 Konfirmation som valbarhetskriterium, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:13 fanns följande förslag (§ 58):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:80 av Johanna Öhman.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:80 av Johanna Öhman,
dels om bifall till motion 2023:80,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:80 av Johanna Öhman om konfirmation som valbarhetskriterium.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Johanna Öhman.

§ 115 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:14 fanns endast utskottets förslag (§ 59).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

§ 116 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd, beslut

Från måndagens överläggning om tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:15 fanns endast utskottets förslag (§ 60).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Förste vice ordföranden övertog kl. 12.00 ledningen av förhandlingarna.

(Sv. Ps. 231)

§ 117 Meddelanden

Förste vice ordföranden *påminde* om att det finns två talarstolar och att de är höj- och sänkbara.

§ 118 Årliga Israelresor

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:1.

I debatten yttrade sig

Anne Sörman, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Britt Fält och Mona Olsson

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:8

Gudrun Wängelin Lernskog, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Sören Olsson

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till motion 2023:8

Klas Corbelius, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Mona Olsson och Peter Weiderud.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:8 av Jonas Larsson och Mikael Sandén.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 119 Låt samarbetskyrkor inspirera

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:2.

I debatten yttrade sig

Katarina Glas, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Knapp Anna Eriksson och Yvonne Stålnacke

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:10

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:10 av Daniel Engström och Anna-Karin Åström.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 120 Konferenser för landets kristna

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:3.

I debatten yttrade sig

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till motion 2023:11

Åsa Felix Everbrand, som yrkade bifall till utskottets förslag

Gary Aelius, som yrkade bifall till motion 2023:11

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:11 av Gary Aelius och Peter Laufer.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 121 Islamiska statens handlingar

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:5.

I debatten yttrade sig

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:18

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till motion 2023:18

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I och detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller och Birgitta Nilsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

Förhandlingarna ajournerades kl. 12.26.

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.15 under ledning av förste vice ordföranden.

§ 122 Meddelanden

Förste vice ordföranden *meddelade* att presidiet under lunchen har träffat gruppledarna och talat om att korta talartiden till två minuter.

Förste vice ordföranden ställde förslag

dels om bifall till presidiets förslag att korta talartiden till två minuter,

dels om avslag på förslaget,

och förklarade att han fann förslaget om bifall till presidiets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla presidiets förslag att korta talartiden till två minuter.

§ 123 Be de judiska församlingarna om förlåtelse

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:7.

I debatten yttrade sig

Birgitta Axelsson Edström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Joakim Månsson Bengtsson

Biskop Åke Bonnier, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, David Castor, biskop Sören

Dalevi, Knapp Anna Eriksson, Marcus Romedahl, Kristina Srbu Kjellgren, biskop

Johan Tyrberg och Johanna Öhman

Anna Sundberg, som yrkade bifall till motion 2023:22

I detta anförande *instämde* Leif Gustavsson, Jan-Åke Isaksson, Mikael Sandén och Birgitta Thörn

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:22

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson, Mikael Sandén och Birgitta Thörn

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Anna-Karin Bengtsson, Rolf Ekström,

Birgitta Eliasson, Marja Hillerström, Kristina Hyse, Monica Johansson, Lars G

Linder, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Mona Olsson, Kristina

Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Anna Sundberg (replik)

Peter Weiderud (replik)

Anna Sundberg (replik)

Peter Weiderud (replik)

Kristina Srbu Kjellgren, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:22 av Anna Sundberg m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 124 Samarbete med ekumeniska gemenskaper

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:8.

I debatten yttrade sig

Mona Olsson

I detta anförande *instämde* Lars B Andersson, Marja Hillerström, Ellen Skånberg, Birgitta Thörn och Lisa Wallenstein

Åsa Felix Everbrand, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 125 Bevara följeslagarprogrammet

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:9.

I debatten yttrade sig

Eva-Maria Munck, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lisa Gerenmark, Ann-Charlotte Miller, Kristina Srbu Kjellgren, Ellen Skånberg och Lisa Tegby

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Rolf Edström, Marja Hillerström, Monica Johansson, Lars G Linder, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Kristina Srbu Kjellgren, Yvonne Stålnacke, Lisa Tegby och Bodil Wennerström

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Henrik Blind, Ann-Charlotte Miller och Kristina Srbu Kjellgren

Anne Sörman, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Ann-Charlotte Miller och Lisa Wallenstein.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 126 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:10.

I debatten yttrade sig

Katarina Glas, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Yvonne Stålnacke

Johan Hjertén, som yrkade avslag på motion 2023:56 punkterna 2 och 3

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Jenny Delén, Margareta Nisser-Larsson och Marcus Romedahl

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till motion 2023:56

I detta anförande *instämde* Henrik Blind och Kristina Srbu Kjellgren

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Rolf Ekström, Britt Fält, Marja Hillerström, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Yvonne Stålnacke och Anne Sörman

Jan-Åke Isaksson, som yrkade avslag på motion 2023:56 punkterna 2 och 3

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson

Lars G Linder, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom och Anne Sörman.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:56 av Lena Östholm Munkberg m.fl.
- ◆ avslag på motion 2023:56 punkterna 2 och 3.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 127 Svenska kyrkan och biståndsdebatten

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:11.

I debatten yttrade sig

Lars-Ivar Ericson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom och Kristina Srbu Kjellgren

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Viktoria Bagi, Rolf Ekström, Lars G Linder, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren, Monica Johansson, Roger Sjöberg och Anne Sörman

Klas Corbelius, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Viktoria Bagi, Rolf Ekström, Roger Sjöberg och Kristina Srbu Kjellgren

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2023:62

Peter Weiderud (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Peter Weiderud (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Lennart Matikainen, som yrkade bifall till motion 2023:62

Lena Östholm Munkberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Lennart Matikainen (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:62 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 128 Mission – kyrkans livsnerv

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:12.

I debatten yttrade sig

Mona Olsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Viktoria Bagi, Madelaine Erlandsson Starwing, Marja Hillerström, Ellen Skånberg och Kristina Srbu Kjellgren

Leif Nordlander, som yrkade bifall till motion 2023:87

I detta anförande *instämde* Elisabeth Sandlund

Gun Eriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Yvonne Stålnacke

Anders Skogberg

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson och Anna-Karin Åström

Leif Nordlander (replik)

Anders Skogberg (replik)

Lars G Linder, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Birgitta Eliasson, Kristina Srbu Kjellgren och Susanne Stenlund

Berth Löndahl, som yrkade bifall till motion 2023:87

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Elisabeth Sandlund.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
 - ◆ bifall till motion 2023:87 av Leif Nordlander.
- (Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 129 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:13.

I debatten yttrade sig

Edvina Palmcrantz, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Klas Corbelius, Lisa Gerenmark, Birgitta Nilsson, Kristina Srbu Kjellgren och Yvonne Stålnacke

Mona Olsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Marja Hillerström, Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Lennart Matikainen

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2023:101

Magnus Ek, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Victor Backström, Vicktoria Bagi, Klas Corbelius, Jimmy Dahllöf, Birgitta Axelsson Edström, Birgitta Eliasson, Fredrik Ericsson, Madelaine Erlandsson Starwing, Eva-Lena Fungmark, Lisa Gerenmark, Marja Hillerström, Carin Jakobsson, Monica Johansson, Georg Lagerberg, Lars G Linder, Anna Lindgren, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Mona Olsson, Tomas Rosenlundh, Anne Sörman, Erik Vikström, Jan Wahn och Xerxes Åkerfeldt

Axel W Karlsson (replik)

Magnus Ek (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Magnus Ek (replik)

Fredrik Sidenvall, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing, Marja Hillerström, Elisabeth Sandlund och Kristina Srbu Kjellgren

Axel W Karlsson (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Fredrik Sidenvall (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:101 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 130 Interreligiös dialog

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:4.

I debatten yttrade sig

Per Hanö, som yrkade bifall till motion 2023:16

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson och Birgitta Thörn
Jan-Åke Isaksson

I detta anförande *instämde* Birgitta Thörn

Josefine Carlsén, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl och Susanne Stenlund

Peter Weiderud, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Marja Hillerström, Birgitta Nilsson,
Kristina Srbu Kjellgren och Anne Sörman

Per Hanö (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:16 av Per Hanö m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 131 Förföljda kristna

Kyrkomötet behandlade ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:6.

I debatten yttrade sig

Madelaine Erlandsson Starwing, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Johan Hjertén, Margareta Nisser-Larsson och Kristina
Srbu Kjellgren

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till motion 2023:19

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:19 av Jan-Åke Isaksson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

(Sv. Ps. 298)

Ordföranden övertog kl. 14.50 ledningen av förhandlingarna.

§ 132 Indelningsfrågor

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:1.

I debatten yttrade sig

Per Lindberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Biskop Eva Nordung Byström, som yrkade bifall till motion 2023:15

I detta anförande *instämde* Marie Buhr, Knapp Anna Eriksson och Jonas Noréus

Per Lindberg (replik)

Biskop Eva Nordung Byström (replik)

Mats Berglund, som yrkade bifall till motion 2023:15

I detta anförande *instämde* Marie Buhr, Mona Olsson och Anne Sörman.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:15 av biskop Eva Nordung Byström.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 133 Begravningsfrågor

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:2.

I debatten yttrade sig

Jonas Noréus

Anna-Karin Andersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Olle Reichenberg, som yrkade bifall till motion 2023:94

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing, Elisabeth Kullenberg och Margareta Nisser-Larsson

Olov Lindquist

Magnus Häggblad, som yrkade bifall till motion 2023:94

I detta anförande *instämde* Robert Fredriksson

Lena Petersson

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Birger Wernersson, som yrkade bifall till motion 2023:94

Lena Petersson (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:94 av Olle Reichenberg m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 134 Strukturfrågor

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:3.

I debatten yttrade sig

Sten Janson, som yrkade bifall till motion 2023:63 punkt 1

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt, Jimmy Dahllöf och Boel Johansson Anders Lundberg, som yrkade avslag på motion 2023:45

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Margareta Carlsson och Anne Sörman

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren

Sören Olsson, som yrkade bifall till motion 2023:42

Tomas Rosenlundh, som yrkade bifall till motion 2023:63 punkt 1

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Joakim Månsson Bengtsson
Lena Arman, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 10
Berth Löndahl, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 10

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Marcus Romedahl
Robert Fredriksson, som yrkade bifall till motion 2023:44 och motion 2023:47
punkterna 2 och 3

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson och Birgitta Thörn
Nils Gårder

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Berth Löndahl (replik)

Nils Gårder (replik)

Berth Löndahl (replik)

Nils Gårder (replik)

Håkan Widepalm, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Carin Jakobsson och Roberth Krantz.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:47 punkt 2 av Berth Löndahl m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:47 punkt 3 av Berth Löndahl m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:63 punkt 1 av Sten Janson m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 135 Kyrkomötets arbetsformer

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:4.

I debatten yttrade sig

Roger Larsson, som yrkade bifall till av honom under överläggningen framlagt förslag

Eva-Lena Fungmark, som yrkade bifall till utskottets förslag

Linda Sjöo, som yrkade bifall till motion 2023:35

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Britt
Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica Johansson, Berth
Löndahl, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2023:70

I detta anförande *instämde* Birgitta Thörn.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke
- ◆ bifall till motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- ◆ bifall till av Roger Larsson under överläggningen framlagt förslag att uppdra till kyrkomötets presidium att förbereda ett system liknande det i motion 2023:93 framlagda, för beslut efter nästa val.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 136 Valfrågor

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:5.

I debatten yttrade sig

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin, Magnus Hedin, Hanna Hesser Nordin, Elisabeth Kullenberg, Georg Lagerberg, Margareta Nisser-Larsson, Irene Oskarsson, Marcus Romedahl, Elisabeth Sandlund, Jerker Schmidt och Håkan Sunnliden

Tomas Rosenlundh, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Marja Hillerström, Joakim Månsson Bengtsson, Marcus Romedahl och Jerker Schmidt

Victor Ramström, som yrkade bifall till motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Irene Oskarsson, Lisa Wallenstein och Johanna Öhman Robert Fredriksson, som yrkade bifall till motionerna 2023:4, motion 2023:66 och motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson, Mikael Sandén och Anna-Karin Åström Ulf Bjereld, som yrkade bifall till utskottets förslag

Bengt Kjellgren (replik)

Ulf Bjereld (replik)

Bengt Kjellgren (replik)

Ulf Bjereld (replik)

Bengt Kjellgren önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Olle Reichenberg, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Madelaine Erlandsson Starwing, Elisabeth Kullenberg, Inger Hagelin, Magnus Hedin, Hanna Hesser Nordin, Marja Hillerström, Georg Lagerberg, Margareta Nisser-Larsson, Irene Oskarsson, Marcus Romedahl, Jerker Schmidt, Håkan Sunnliden och Lisa Wallenstein

Anders Brunnstedt, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Victor Backström, Jimmy Dahllöf och Georg Lagerberg

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:4, motion 2023:66 och motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson och Anna-Karin Åström

Nils Gårder, som yrkade bifall till motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Knapp Anna Eriksson och Elisabeth Sandlund

Jonas Noréus, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Magnus Häggblad, som yrkade bifall till motion 2023:4, motion 2023:66 och motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Jonas Larsson, Mikael Sandén och Anna-Karin Åström Magnus Ek

I detta anförande *instämde* Roberth Krantz

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till motion 2023:66 och motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing och Inger Hagelin

Suzanne Fredborg, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin och Margareta Nisser-Larsson

Ulf Bjereld (replik)

Suzanne Fredborg (replik)

Knapp Anna Eriksson, som yrkade bifall till motion 2023:97

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Ellen Skånberg, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Britt Björneke, Marie Buhr, David Castor, Jimmy Dahllöf, Inger Hagelin, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller och Elisabeth Sandlund

Marja Hillerström, som yrkade bifall till motion 2023:66

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Britt Björneke, Marie Buhr, Jimmy Dahllöf och Ann-Charlotte Miller.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:4 av Robert Fredriksson
- ◆ bifall till motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:97 av Victor Ramström.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

(Sv. Ps. 522)

Förste vice ordförande övertog kl. 16.11 ledningen av förhandlingarna.

§ 137 Betydelsen av volontärskap

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:7.

I debatten yttrade sig

Anette Nordgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson

Johannes Imberg, som yrkade bifall till motion 2023:60

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Lena Arman, Stig Axelsson, Jimmy Dahllöf, Knapp Anna Eriksson, Magnus Hedin, Jonas Noréus och Elisabeth Sandlund

Sven Milltoft, som yrkade bifall till motion 2023:60

I detta anförande *instämde* Stig Axelsson, Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Magnus Hedin, Margareta Nisser-Larsson och Elisabeth Sandlund

Ellionor Moberg, som yrkade bifall till motion 2023:60

I detta anförande *instämde* Inger Hagelin

Anette Nordgren (replik)

Lena Petersson, som yrkade bifall till motion 2023:60

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Inger Hagelin

Sven Milltoft (replik)

Lena Petersson (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:60 av Sven Milltoft och Ellionor Moberg.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 138 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:8.

I debatten yttrade sig

Roberth Krantz, som yrkade bifall till utskottets förslag

Suzanne Fredborg, som yrkade bifall till motion 2023:99

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin och Margareta Nisser-Larsson

Hanna Hesser Nordin, som yrkade bifall till motion 2023:99

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin och Margareta Nisser-Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:99 av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 139 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:9.

I debatten yttrade sig

Victor Ramström, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jonas Noréus, som yrkade bifall till motion 2023:64

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Madelaine Erlandsson Starwing

Jonas Noréus (replik)

Bengt Kjellgren (replik)

Jonas Noréus (replik).

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:64 av Jonas Noréus.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 140 Mötestider för beslutande organ

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:10.

I debatten yttrade sig

Elisabeth Kullenberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margareta Nisser-Larsson och Marcus Romedahl

Margaretha Herthelius, som yrkade bifall till motion 2023:32

I detta anförande *instämde* Kristina Srbu Kjellgren och Birgitta Thörn.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:32 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 141 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:11.

Endast utskottets förslag fanns.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 142 Friare församlingstillhörighet

Kyrkomötet behandlade organisationsutskottets betänkande O 2023:6.

I debatten yttrade sig

Roberth Krantz, som yrkade bifall till utskottets förslag

Johannes Imberg

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Jimmy Dahllöf, Inger Hagelin, Magnus Hedin, Jonas Noréus, Marcus Romedahl och Elisabeth Sandlund,

Olov Lindquist, som yrkade bifall till motion 2023:52

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jonas Noréus och Marcus Romedahl Ann-Charlotte Miller, som yrkade avslag på motion 2023:52

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Marie Buhr, Birgitta Eliasson, Britt Fält, Marja Hillerström, Monica Johansson och Kristina Srbu Kjellgren.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:52 av Olov Lindquist m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

(Sv. Ps. 303)

Ordföranden övertog kl. 16.47 ledningen av förhandlingarna.

§ 143 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:1.

I debatten yttrade sig

Lars-Ivar Ericson

Stig Axelsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Britt Fält

Lina Ahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Viktoria Bagi, Britt Björneke, Britt Fält och Anne Sörman

Kerstin Eskhult, som yrkade bifall till utskottets förslag

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till av henne under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom och Kristina Srbu Kjellgren

Margaretha Herthelius, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi och Madelaine Erlandsson Starwing

Ellionor Moberg, som yrkade bifall till motion 2023:2

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi, Madelaine Erlandsson Starwing och Anne Sörman

Anton Härder, som yrkade avslag på av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Roger Sjöberg.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg
- ◆ bifall till av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag att även Svenska kyrkans arbete för ungdomar på HVB-hem inkluderas i arbetet, eftersom majoriteten tvångsplacerade barn och ungdomar finns på dessa
- ◆ avslag på av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 144 Ökad närvaro i media

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:3.

I debatten yttrade sig

Elisabeth Sandlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf

Tony Björklund, som yrkade bifall till motion 2023:13

I detta anförande *instämde* Mikael Sandén.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:13 av Gary Aelius och Peter Laufer.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 145 Konfessionella friskolor

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:4.

I debatten yttrade sig

Mattias Benke, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi, Roger Olsson och Roger Sjöberg

Marja Sandin-Wester, som yrkade bifall till utskottets förslag

Helén Lindbäck, som yrkade bifall till motion 2023:29

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson

Mattias Benke (replik)

Helén Lindbäck (replik)

Mattias Benke (replik)

Helén Lindbäck (replik)

Mattias Benke önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Daniel Engström, som yrkade bifall till motion 2023:29

I detta anförande *instämde* Per Hanö, Jonas Larsson, Mikael Sandén, Ulf Wester och Anna-Karin Åström

Margareta Carlsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Viktoria Bagi, Britt Björneke, Marie Buhr, Marja Hillerström, Monica Johansson och Mona Olsson,

Gary Aelius, som yrkade bifall till motion 2023:29

I detta anförande *instämde* Per Hanö, Jonas Larsson och Ulf Wester

Signe Wolf, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Viktoria Bagi, Birgitta Eliasson, Knapp Anna Eriksson, Birgitta Nilsson, Roger Olsson, Roger Sjöberg, Kristina Srbu Kjellgren, Anne Sörman och Bodil Wennerström

Fredrik Sidenvall, som yrkade bifall till motion 2023:29

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Daniel Engström, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö, Kjell Kallenberg, Håkan Sunnliden och Ulf Wester

Victor Backström, som yrkade bifall till motion 2023:29 punkt 1

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Jimmy Dahllöf, Mattias Lundberg och Åke Marcusson

Margaretha Herthelius, som yrkade bifall till motion 2023:29

I detta anförande *instämde* Daniel Engström, Madelaine Erlandsson Starwing, Per Hanö och Jan Wahn

Lena Arman, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Birgitta Eliasson, Knapp Anna Eriksson, Eva-Lena Funemark, Lisa Gerenmark, Helena Inghammar, Kristina Srbu Kjellgren, Anne Sörman och Bodil Wennerström

Fredrik Sidenvall (replik)

Lena Arman (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Johan Linnman

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller och Lisa Wallenstein

Victor Backström (replik)

Johan Linnman (replik)

Victor Backström (replik)

Johan Linnman (replik)

Victor Backström önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Fredrik Sidenvall (replik)

Johan Linnman (replik)

Fredrik Sidenvall (replik)

Johan Linnman (replik)

Fredrik Sidenvall önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Iris Denstedt-Stigzelius

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:29 av Torbjörn Aronson m.fl.
(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 146 Beredskapscapacitet

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:5.

I debatten yttrade sig

Karin Stierna, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kerstin Eskhult och Kristina Srbu Kjellgren

Ronnie Nilsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson, Mikael Sandén och Anna-Karin Åström

Magnus Hedin, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin och Margareta Nisser-Larsson.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 147 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbplats

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:6.

I debatten yttrade sig

Boel Johansson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi

Berth Löndahl.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

(Sv. Ps. 278)

Förhandlingarna ajournerades kl. 17.55.

Förhandlingar återupptogs kl. 19.00 under ledning av ordföranden.

§ 148 Kulturprogram

Svenska kyrkans kulturstipendium för år 2023 har tilldelats fem konstnärer inom områdena bildkonst, scenkonst, film, musik och litteratur. Nils Berg var en av de fem stipendiaterna och han fick det för verket *I Am a Tree*.

Berg hade inbjudits till kyrkomötet och framförde, tillsammans med sin grupp, ett par musikstycken.

§ 149 Avhopparverksamhet och försoningsarbete

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:7.

I debatten yttrade sig

Britt Björneke, som yrkade bifall till motion 2023:51

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Margareta Carlsson, Marja Hillerström, Monica Johansson, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjöo, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Mattias Benke, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Roger Sjöberg

Britt Björneke (replik)

Mattias Benke (replik)

Britt Björneke (replik)

Britt Fält, som yrkade bifall till motion 2023:51

I detta anförande *instämde* Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Britt Björneke, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Lisa Wallenstein

Åsa Öckerman, som yrkade bifall till motion 2023:51 punkt 2

I detta anförande *instämde* Britt Björneke, Britt Fält, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller och Anne Sörman

Margaretha Herthelius, som yrkade bifall till motion 2023:51

I detta anförande *instämde* Britt Björneke, Jimmy Dahllöf, Britt Fält, Monica Johansson, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Anne Sörman och Lisa Wallenstein.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:51 punkt 1 av Britt Björneke m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:51 punkt 2 av Britt Björneke m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 150 Teologisk utvärdering av dopkampanjen

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:8.

I debatten yttrade sig

Anna-Karin Westerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margareta Nisser-Larsson

Elisabeth Sandlund, som yrkade bifall till motion 2023:67

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Jimmy Dahllöf, Lars Jakobsson, Berth Löndahl och Marcus Romedahl

Sofija Lazic Pedersen, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi, Birgitta Eliasson, Britt Fält, Lisa Gerenmark, Helena Inghammar, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Kristina Srbu Kjellgren, Fredrik Stiernstedt och Anne Sörman

Elisabeth Sandlund (replik)

Sofija Lazic Pedersen (replik)

Nils Gårder.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:67 av Elisabeth Sandlund m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 151 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:9.

I debatten yttrade sig

Roger Sjöberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Birgitta Nilsson

Marcus Romedahl.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 152 Svenska kyrkan och Försvarsmakten

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:10.

I debatten yttrade sig

Olle Rydell, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Roger Sjöberg

Magnus Hedin, som yrkade bifall till motion 2023:75

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin, Elisabeth Kullenberg, Georg Lagerberg, Margareta Nisser-Larsson, och Marcus Romedahl

Rodney Engström, som yrkade bifall till motion 2023:75

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf, Madelaine Erlandsson Starwing, Inger Hagelin, Margareta Nisser-Larsson och Marcus Romedahl

Magnus Hedin (replik)

Rodney Engström (replik)

Mattias Benke, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Vicktoria Bagi och Roger Sjöberg.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:75 av Magnus Hedin m.fl.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

§ 153 Arbetet för migranternas återvändande

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:11.

I debatten yttrade sig

Lennart Matikainen

Lina Ahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Joakim Månsson Bengtsson, Mona Olsson, Kristina Srbu Kjellgren, Anne Sörman och Lisa Wallenstein

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2023:72

Peter Weiderud

I detta anförande *instämde* Anette Andersson, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Klas Corbelius, Rolf Ekström, Birgitta Eliasson, Fredrik Ericsson, Britt Fält, Lisa Gerenmark, Kristina Hyse, Monica Johansson, Roberth Krantz, Alf Lindén, Ann-Charlotte Miller, Birgitta Nilsson, Mona Olsson, Marcus Romedahl, Tomas Rosenlundh, Roger Sjöberg, Kristina Srbu Kjellgren, Fredrik Stiernstedt, Yvonne Stålnacke, Anne Sörman, Inger Wahlman och Lisa Wallenstein

Axel W Karlsson (replik)

Peter Weiderud (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Peter Weiderud (replik)

Axel W Karlsson önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Sofia Rosenquist, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Victor Backström, Britt Fält, Joakim Månsson Bengtsson, Marcus Romedahl och Kristina Srbu Kjellgren

Axel W Karlsson (replik).

Tisdagen den 21 november 2023

Kyrkomötets protokoll

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:72 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet den 22 november)

Dagen avslutades med en andakt ledd av Marie Rydén Davoust.

Förhandlingarna ajournerades kl. 20.35.

Kyrkomötet 2023
Onsdagen den 22 november

Kl. 10.00–13.45

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

Dagen inleddes med en andakt ledd av Margareta Nisser-Larsson.

§ 154 Årliga Israelresor, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikuskottets betänkande Eu 2023:1 fanns följande förslag (§ 118):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:8 av Mikael Sandén och Jonas Larsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:8 av Mikael Sandén och Jonas Larsson,

dels om bifall till motion 2023:8,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:8 av Mikael Sandén och Jonas Larsson om årliga Israelresor.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 155 Låt samarbetskyrkor inspirera, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikuskottet betänkande Eu 2023:2 fanns följande förslag (§119):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:10 av Daniel Engström och Anna-Karin Åström.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:10 av Daniel Engström och Anna-Karin Åström,

dels om bifall till motion 2023:10,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:10 av Daniel Engström och Anna-Karin Åström om att låta samarbetskyrkor inspirera.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 156 Konferenser för landets kristna, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikuskottets betänkande Eu 2023:3 fanns följande förslag (§120):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:11 av Gary Aelius och Peter Laufer.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:11 av Gary Aelius och Peter Laufer,

dels om bifall till motion 2023:11,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:11 av Gary Aelius och Peter Laufer om konferenser för landets kristna.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 157 Interreligiös dialog, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikuskottets betänkande Eu 2023:4 fanns följande förslag (§ 130):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:16 av Per Hanö m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:16 av Per Hanö m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:16,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:16 av Per Hanö m.fl. om interreligiös dialog.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 158 Islamiska statens handlingar, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikuskottets betänkande Eu 2023:5 fanns följande förslag (§ 121):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:18,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Per Hanös begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Per Hanös begäran genomfördes rösträkning. 206 ledamöter röstade för utskottets förslag, 21 för motionen och 6 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl. om islamiska statens handlingar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, David Lång, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 159 Förföljda kristna, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:6 fanns följande förslag (§ 131):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:19 av Jan-Åke Isaksson m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:19 av Jan-Åke Isaksson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:19,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:19 av Jan-Åke Isaksson m.fl. om förföljda kristna.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, David Lång, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 160 Be de judiska församlingarna om förlåtelse, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:7 fanns följande förslag (§123):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:22 av Anna Sundberg m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:22 av Anna Sundberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:22,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Per Hanös begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Per Hanös begäran genomfördes rösträkning. 207 ledamöter röstade för utskottets förslag, 20 för motionen och 7 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:22 av Anna Sundberg m.fl. om att be de judiska församlingarna om förlåtelse.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Anna Sundberg och Anna-Karin Åström.

§ 161 Samarbete med ekumeniska gemenskaper, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:8 fanns endast utskottets förslag (§ 124).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:49 av Mona Olsson m.fl. om samarbete med ekumeniska gemenskaper.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Mats Berglund, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Monica Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein.

§ 162 Bevara följeslagarprogrammet, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:9 fanns endast utskottets förslag (§ 125).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2023:55 av Lena Östholm Munkberg m.fl. om att bevara följeslagarprogrammet.

§ 163 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:10 fanns följande förslag (§ 126):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:56 av Lena Östholm Munkberg m.fl.
- ◆ avslag på motion 2023:56 punkterna 2 och 3.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:56 punkt 1 av Lena Östholm Munkberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:56 punkt 1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:56 punkt 1 av Lena Östholm Munkberg m.fl. om att inleda en dialog med berörda parter om lika rätt för såväl palestinska som för israeliska barn vid Augusta Victoria-sjukhuset i Palestina.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2023:56 punkt 2 av Lena Östholm Munkberg m.fl. ska anses besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2023:56 punkt 2,

dels om avslag på motion 2023:56 punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att motion 2023:56 punkt 2 av Lena Östholm Munkberg m.fl. att arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till vård och behandling ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Anders Skogberg och Anna-Karin Åström.

Utskottet punkt 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2023:56 punkt 3 av Lena Östholm Munkberg m.fl. ska anses besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till 2023:56 punkt 3,

dels om avslag på motion 2023:56 punkt 3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att motion 2023:56 punkt 3 av Lena Östholm Munkberg m.fl. att arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Anders Skogberg och Anna-Karin Åström.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Henrik Blind, Marja Sandin-Wester, Kristina Srbu Kjellgren och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Det är vår skyldighet att se barn ur deras perspektiv och låta dem och världen veta att Svenska kyrkan inte överger dem och att vi arbetar med barnkonventionen som grundläggande princip.

I kyrkans väsen ligger att vara de utsattas röst, och i detta fall barnens röst. WHO rapporterar att rätten till vård och behandling samt rätten för barn att ha en förälder närvarande under sjukhusvistelsen är rättigheter som ofta kränks för palestinska barn.

Som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet till politiker och till maktens personer och arbeta för att alla barn på sjukhuset ska ges möjlighet till lika rätt till vård och behandling. Inget barn ska behöva vara utan sin förälder under vistelse på sjukhuset.

§ 164 Svenska kyrkan och biståndsdebatten, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:11 fanns följande förslag (§ 127):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:62 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:62 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson,

dels om bifall till motion 2023:62,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:62 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson om Svenska kyrkan och biståndsdebatten.

§ 165 Mission – kyrkans livsnerv, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:12 fanns följande förslag (§ 128):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:87 av Leif Nordlander.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:87 av Leif Nordlander,
dels om bifall till motion 2023:87,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:87 av Leif Nordlander om mission – kyrkans livsnerv.

§ 166 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning, beslut

Från tisdagens överläggning om ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:13 fanns följande förslag (§ 129):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:101 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:101 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen,
dels om bifall till motion 2023:101,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:101 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen om Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning.

§ 167 Indelningsfrågor, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:1 fanns följande förslag (§ 132):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:15 av biskop Eva Nordung Byström.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:15 av biskop Eva Nordung Byström,
dels om bifall till motion 2023:15,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:15 av biskop Eva Nordung Byström om ändringar av den lokala strukturen.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:50 av Roger Larsson om att frikoppla församlings- och kommungränser.

§ 168 Begravningsfrågor, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:2 fanns följande förslag (§ 133):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:94 av Olle Reichenberg m.fl.

Utskottet punkt 1 och 2

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att motion 2023:25 punkterna 1 och 2 av Jonas Noréus och Olov Lindquist om krematorieverksamheten ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:27 av Olov Lindquist om begravningsplatser.

Utskottet punkt 4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:94 punkt 1 av Olle Reichenberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:94 punkt 1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:94 punkt 1 av Olle Reichenberg m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen utreda hur nuvarande bestämmelser gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde tillämpas i församlingar och pastorat.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Ingegerd Flock Andersson, Hanna Hesser Nordin, Bengt Kjellgren, Elisabeth Kullenberg och Olle Reichenberg.

Utskottet punkt 5

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:94 punkt 2 av Olle Reichenberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:94 punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:94 punkt 2 av Olle Reichenberg m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en vägledning

till stöd för församlingar och pastorat gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Ingegerd Flock Andersson, Hanna Hesser Nordin, Bengt Kjellgren, Elisabeth Kullenberg och Olle Reichenberg.

Utskottet punkt 6

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:94 punkt 3 av Olle Reichenberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:94 punkt 3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå att avslå motion 2023:94 punkt 3 av Olle Reichenberg m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta en diskussion med berörda statliga myndigheter, i syfte att begravningsavgiften i större utsträckning ska kunna användas för vård av äldre gravar och gravstenar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Ingegerd Flock Andersson, Hanna Hesser Nordin, Bengt Kjellgren, Elisabeth Kullenberg och Olle Reichenberg.

§ 169 Strukturfrågor, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:3 fanns följande förslag (§ 134):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:47 punkterna 2 och 3 av Berth Löndahl m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:63 av Sten Janson m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:42,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl. om församlingars inflytande i pastorat.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag avslå motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:44,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl. om ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:45 av Berth Löndahl m.fl. om utvärdering av storpastoraten.

Utskottet punkt 4

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:47 punkt 1 av Berth Löndahl m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förändring i kyrkoordningen så att församlingsråden väljs av den lokala församlingen.

Utskottet punkt 5

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:47 punkt 2 av Berth Löndahl m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:47 punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:47 punkt 2 av Berth Löndahl om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förändring i kyrkoordningen så att församlingsrådets ordförande väljs av församlingsråden själva.

Utskottet punkt 6

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:47 punkt 3 av Berth Löndahl m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:47 punkt 3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:47 punkt 3 av Berth Löndahl m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förändring i kyrkoordningen så att pastoratets församlingsinstruktion ska godkännas även av församlingsråden.

Utskottet punkt 7

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:63 punkt 1 av Sten Janson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:63 punkt 1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Berth Löndahls begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstade för utskottets förslag.

På Sten Jansons begäran genomfördes rösträkning. 149 ledamöter röstade för utskottets förslag, 83 för motionen och 2 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:63 punkt 1 av Sten Janson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur församlingsråden fungerar i förhållande till de förväntningar som beskrevs i strukturutredningen Närhet och samverkan (SKU 2011:2).

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anders Brunnstedt, Niklas Grahn, Sten Janson, Boel Johansson, Bengt Kjellgren, Eva-Maria Munck och Marie Wojdkow.

Utskottet punkterna 8 och 9

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:63 punkterna 2 och 3 av Sten Janson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen särskilt beakta i vilken utsträckning formell delegation har getts till församlingsråden som ger dem beslutsmandat utöver vad som föreskrivs i kyrkoordningen, och att uppdra till kyrkostyrelsen att med beaktande av framkomna utredningsresultat återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar av kyrkoordningen som säkerställer att församlingsråden får ett tydligare ansvar över församlingens grundläggande uppgift.

Utskottet punkt 10

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl. och 2023:63 av Sten Janson m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden genomförs.

§ 170 Kyrkomötets arbetsformer, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:4 fanns följande förslag (§ 135):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke
- ◆ bifall till motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- ◆ bifall till av Roger Larsson under överläggningen framlagt förslag att uppdra till kyrkomötets presidium att förbereda ett system liknande det i motion 2023:93 framlagda, för beslut efter nästa val.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke,

dels om bifall till motion 2023:35,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Britt Björnekens begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke om utbildning av nya förtroendevalda.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjöo, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein

Att alla ledamöter oavsett nomineringsgrupper ges samma förutsättningar att delta i kyrkomötets arbete är en demokratifråga.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen,

dels om bifall till motion 2023:70,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen om komplettering av utskottsordningen.

Utskottet punkterna 3 och 4

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:93 punkterna 1 och 2 av Roger Larsson om rösträtt för flera ledamöter i utskotten.

Av Roger Larsson under överläggningen framlagt förslag

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till av Roger Larsson under överläggningen framlagt förslag,

dels om avslag på förslaget,

och förklarade att hon fann förslaget om avslag på av Roger Larsson under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå av Roger Larsson under överläggningen framlagt förslag att uppdra till kyrkomötets presidium att förbereda ett system liknande det i motion 2023:93 framlagda, för beslut efter nästa val.

§ 171 Valfrågor, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:5 fanns följande förslag (§ 136):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:4 av Robert Fredriksson
- ◆ bifall till motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl.
- ◆ bifall till motion 2023:97 av Victor Ramström.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:4 av Robert Fredriksson,
dels om bifall till motion 2023:4,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:4 av Robert Fredriksson om säkra valsedlar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Enström, Robert Fredriksson, Jan-Åke Isaksson, Fredrik Ottesen, Anders Skogberg och Anna-Karin Åström.

Utskottet punkt 3

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:66 punkt 1 av Bengt Kjellgren m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:66 punkt 1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Roberth Krantz begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för motionen

På Lars G Linders begäran genomfördes rösträkning. 149 ledamöter röstade för motionen, 80 för utskottets förslag och 5 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla motion 2023:66 punkt 1 av Bengt Kjellgren m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att inför kyrkovalet 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokaler avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige.

Utskottet punkt 4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:66 punkt 2 av Bengt Kjellgren m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:66 punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till motion 2023:66 punkt 2 med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla motion 2023:66 punkt 2 av Bengt Kjellgren m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomöte beslutar om ett sådant bidrag.

Utskottet punkt 5

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:66 punkt 3 av Bengt Kjellgren m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:66 punkt 3,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till motion 2023:66 punkt 3 med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla motion 2023:66 punkt 3 av Bengt Kjellgren m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Roger Larsson i en skriftlig reservation.

Kostnaden för att ersätta nomineringsgruppernas, ofta volontär-, arbete med tryckeriers betalda är okänt. För att då hålla ned den kan skickande av hela buntar krävas, vilket då resulterar i behov av att trycka fler valsedlar.

Utskottet punkt 6

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:71 av Axel Karlsson och Lennart Matikainen om gemensam valsedel.

Utskottet punkt 7

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2023:95 av Håkan Widepalm om valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat.

Utskottet punkt 8

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:97 av Victor Ramström,

dels om bifall till motion 2023:97,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till motion 2023:97 med övervägande ja besvarat.

På Roberth Krantz begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för motion 2023:97.

På Lars G Linders begäran genomfördes rösträkning. 125 ledamöter röstade för motionen och 109 för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla motion 2023:97 av Victor Ramström om införande av enhetsvalsedlar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anette Andersson, Anna-Karin Bengtsdotter, Mattias Benke, Ulf Bjereld, Claes Block, Cecilia Clausen, Klas Corbelius, Helen Coughlin-Sjögren, Sebastian Ekeroth Clausson, Rolf Ekström, Birgitta Eliasson, Jesper Eneroth, Fredrik Ericsson, Johannes Fransson, Kicki Halldin, Katarina Hofling, Rebecca Hägg, Jan-Olov Häggström, Anton Härder, Lars Johnsson, Carl Johan Karlsson, Jonas Karlsson, Hilde Klasson, Roberth Krantz, Daniel Larson, Sofija Lazic Pedersen, Patrik Linde, Lars G Linder, Mats Ludvigsson, Anna Lundberg, Wanja Lundby-Wedin, Ulla Löfven, Rolf Nersing, Birgitta Nilsson, Kenneth Norberg, Annika Nyman, Arne Närström, Roger Olsson, Roine Olsson, Lena Orstadius,

Solveig Oskarsson, Edvina Palmcrantz, Camilla Persson, Anna Rapakko, Peter Roslund, Olle Rydell, Inga-Lill Röhr, Lena Sjöberg, Roger Sjöberg, Mikael Sjölund, Susanne Stenlund, Fredrik Stiernstedt, Yvonne Stålnacke, David Svensk, Christina Södling, Erik Vikström, Inger Wahlman, Peter Weiderud, Bodil Wennerström, Birger Wernersson, Signe Wolf och Isak Öhrlund i en skriftlig reservation.

Reservation till förmån för avslag av motion 2023:66 gällande valsedelsdistribution samt motion 2023:97 gällande enhetsvalsedlar.

Vi menar att det är oansvarigt att utan en ordentlig utredning fatta de beslut som finns i motion 2023:66. Den samlade distributionen är varken ekonomiskt eller organisatoriskt konsekvensanalyserad. Det kommer att innebära en kraftig förändring av valnämndernas uppdrag och ansvar. Dessutom sker en kostnadsövertäring från nomineringsgrupperna till kyrkan på lokal och/eller nationell nivå. Det finns ett pågående arbete hos kyrkostyrelsen gällande valsedelsdistribution som inte slutredovisats. Vidare menar vi att den fråga gällande enhetliga valsedlar som förväntas förändras inom en nära framtid kommer också helt att förändra förutsättningarna för valsedelsdistributionen vilket vi menar också talar för att inte göra förändringar av valsedelsdistributionen just nu.

Vi menar att det vore olyckligt att föregripa de initiativ som pågår på departement och hos Valmyndigheten gällande ett eventuellt införande av enhetsvalsedlar i de allmänna valen. Vi menar att vore en fördel att följa och utvärdera den statliga utvecklingen på området och inte införa enhetsvalsedlar innan väljaren har fått möjlighet att bekanta sig med en sådan ordning i de allmänna valen. Kyrkovalet är en viktig demokratisk process och får inte reduceras till en experimentverkstad.

§ 172 Friare församlingstillhörighet, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:6 fanns följande förslag (§ 142):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:52 av Olov Lindquist m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:52 av Olov Lindquist m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:52,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:52 av Olov Lindquist m.fl. om friare församlingstillhörighet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Hanna Hesser Nordin, Bengt Kjellgren, Georg Lagerberg, Olov Lindquist, Olle Reichenberg, Elisabeth Sandlund och Anna-Karin Westerlund.

§ 173 Betydelsen av volontärskap, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:7 fanns följande förslag (§ 137):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:60 av Sven Milltoft och Ellionor Moberg.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:60 av Sven Milltoft och Ellionor Moberg,

dels om bifall till motion 2023:60,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Rodney Engströms begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Xerxes Åkerfeldts begäran genomfördes rösträkning. 148 ledamöter röstade för utskottets förslag, 83 för motionen och 3 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:60 av Sven Milltoft och Ellionor Moberg om betydelsen av volontärskap.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Magnus Hedin, Hanna Hesser Nordin, Bengt Kjellgren, Elisabeth Kullenberg, Georg Lagerberg och Olle Reichenberg.

§ 174 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:8 fanns följande förslag (§ 138):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:99 av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:99 av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin,

dels om bifall till motion 2023:99,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:99 av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin om antal ledamöter i kyrkofullmäktige.

§ 175 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:9 fanns följande förslag (§ 139):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:64 av Jonas Noréus.

Utskottet punkterna 1 och 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:64 punkterna 1 och 2 av Jonas Noréus,

dels om bifall till motion 2023:64 punkterna 1 och 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:64 punkterna 1 och 2 av Jonas Noréus om kyrkoavgiftens användning på lokal nivå.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf.

§ 176 Mötestider för beslutande organ, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:10 fanns följande förslag (§ 140):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:32 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:32 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist,

dels om bifall till motion 2023:32,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:32 om mötestider för beslutande organ.

§ 177 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd, beslut

Från tisdagens överläggning om organisationsutskottets betänkande O 2023:11 fanns endast utskottets förslag (§ 141).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

§ 178 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:1 fanns följande förslag (§ 143):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg
- ◆ bifall till av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag att även Svenska kyrkans arbete för ungdomar på HVB-hem inkluderas i arbetet, eftersom majoriteten tvångsplacerade barn och ungdomar finns på dessa.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg,

dels om bifall till motion 2023:2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg om Svenska kyrkans insatser på SiS-hem.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén, Anders Skogberg och Anna-Karin Åström.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2023:2 uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag,

dels om avslag på förslaget,

och förklarade att hon fann förslaget om avslag på förslaget med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå av Åsa Öckerman under överläggningen framlagt förslag om att även Svenska kyrkans arbete för ungdomar på HVB-hem inkluderas i arbetet, eftersom majoriteten tvångsplacerade barn och ungdomar finns på dessa.

§ 179 Ökad närvaro i media, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:3 fanns följande förslag (§ 144):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:13 av Gary Aelius och Peter Laufer.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:13 av Gary Aelius och Peter Laufer,

dels om bifall till motion 2023:13,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:13 av Gary Aelius och Peter Laufer om ökad närvaro i media.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Fredrik Ottesen, Mikael Sandén och Anders Skogberg.

§ 180 Konfessionella friskolor, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:4 fanns följande förslag (§ 145)

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:29 av Torbjörn Aronson m.fl.

Utskottet punkt 1

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:29 punkt 1 av Torbjörn Aronson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:29 punkt 1,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Fredrik Sidenvalls begäran genomfördes omröstning med handuppräknning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstade för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:29 punkt 1 av Torbjörn Aronson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur erfarenheter från friskolor som idag drivs med någon form av stöd eller anknytning till församlingar i Svenska kyrkan kan tas tillvara och spridas för att främja tillkomsten av fler friskolor med stöd av pastorat i Svenska kyrkan.

Utskottet punkt 2

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:29 punkt 2 av Torbjörn Aronson m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:29 punkt 2,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:29 punkt 2 av Torbjörn Aronson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Tony Björklund, Daniel Engström, Jan-Åke Isaksson, Ingvar Jonsson, Jonas Larsson, Bertil Olsson, Fredrik Ottesen, Kerstin Rossipal, Mikael Sandén, Anders Skogberg, Karl-Gunnar Svensson och Anna-Karin Åström.

§ 181 Beredskapscapacitet, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:5 fanns endast utskottets förslag (§ 146).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:30 av Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson om beredskapscapacitet.

§ 182 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbplats, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:6 fanns endast utskottets förslag (§ 147).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:46 av Berth Löndahl m.fl. om biskopsansvar för Svenska kyrkans webbplats.

§ 183 Avhopparverksamhet och försoningsarbete, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:7 fanns följande förslag (§ 149):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:51 av Britt Björneke m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag avslå motion 2023:51 av Britt Björneke m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:51,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Anders Lundbergs begäran genomfördes omröstning med handuppräknning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:51 av Britt Björneke m.fl. om avhopparverksamhet och försoningsarbete.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Vicktoria Bagi, Britt Fält, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Linda Sjöo, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Agneta Ahlblom, Britt Björneke, Margareta Carlsson och Anders Lundberg i en skriftlig reservation.

Vi reserverar oss mot beslutet att avslå motionen. Det dödliga våldet på grund av de kriminella gängerna med ungdomar måste brytas och där skulle Svenska kyrkan kunna göra en ännu större insats än vad som nu sker genom lokala insatser i avhopparverksamheten. För detta behövs en nationell strategi, utbildning och information.

§ 184 Teologisk utvärdering av dopkampanjen, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:8 fanns följande förslag (§ 150):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:67 av Elisabeth Sandlund m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:67 av Elisabeth Sandlund m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:67,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Berth Löndahls begäran genomfördes omröstning med handuppräknning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:67 av Elisabeth Sandlund m.fl. om teologisk utvärdering av dopkampanjen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Olov Lindquist och Elisabeth Sandlund.

§ 185 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:9 fanns endast utskottets förslag (§ 151).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:69 av Marcus Romedahl och Jonas Noréus om Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen.

§ 186 Svenska kyrkan och Försvarsmakten, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:10 fanns följande förslag (§ 152):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:75 av Magnus Hedin m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:75 av Magnus Hedin m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:75,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:75 av Magnus Hedin m.fl. om Svenska kyrkan och Försvarsmakten.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jimmy Dahllöf, Jenny Delén, Magnus Hedin, Hanna Hesser Nordin, Bengt Kjellgren, Georg Lagerberg, Olle Reichenberg och Anna-Karin Westerlund.

§ 187 Arbetet för migranternas återvändande, beslut

Från tisdagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:11 fanns följande förslag (§ 153):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:72 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen.

Utskottet punkterna 1–4

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:72 punkterna 1–4 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen,

dels om bifall till motion 2023:72 punkterna 1–4,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:72 punkterna 1–4 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen om arbetet för migranternas återvändande.

Förste vice ordföranden övertog kl. 11.00 ledningen av förhandlingarna.

§ 188 Öka kunskapen om våld

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:12.

I debatten yttrade sig

Tomas Rosenlundh, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anne Sörman, som yrkade bifall till motion 2023:90

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Marja Hillerström, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Ellen Skånberg

Britt Björneke, som yrkade bifall till motion 2023:90

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Marja Hillerström, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg och Lisa Wallenstein

Britt Fält, som yrkade bifall till motion 2023:90

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Margareta Carlsson, Marja Hillerström, Ann-Charlotte Miller och Mona Olsson

Lina Ahl

I detta anförande *instämde* Agneta Ahlblom, Vicktoria Bagi, Margareta Carlsson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson och Ellen Skånberg

Anton Härder.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:90 av Anne Sörman m.fl.
(Kyrkomötet beslutar i ärendet senare denna dag)

§ 189 Intranätet och idealiteten

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:14.

I debatten yttrade sig

Lina Ahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margareta Carlsson och Mona Olsson

Katarina Glas, som yrkade bifall till motion 2023:103

I detta anförande *instämde* Victor Månsson

Anton Härder

I detta anförande *instämde* Roger Sjöberg och Kristina Srbu Kjellberg

Katarina Glas (replik)

Anton Härder (replik)

Katarina Glas (replik)

David Castor, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:103 av Eva-Maria Munck m.fl.
(Kyrkomötet beslutar i ärendet senare denna dag)

§ 190 Pocketbiblar till 18-åringar

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:2.

I debatten yttrade sig

Gary Aelius

I detta anförande *instämde* Jan-Åke Isaksson och Jonas Larsson

Lena Arman, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet senare denna dag)

§ 191 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp

Kyrkomötet behandlade samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:13.

I debatten yttrade sig

Kerstin Eskhult, som yrkade bifall till utskottets förslag

Margaretha Herthelius

I detta anförande *instämde* Marcus Romedahl

Margareta Andersson

Biskop Susanne Rappmann

I detta anförande *instämde* Jimmy Dahllöf och Marcus Romedahl

Iris Denstedt-Stigzelius

Fredrik Sidenvall

I detta anförande *instämde* Johanna Andersson, Lars G Linder och Marcus Romedahl

Kjell Kallenberg

I detta anförande *instämde* Marcus Romedahl.

Efter avslutad överläggning fanns endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet beslutar i ärendet senare denna dag)

§ 192 Meddelanden

Förste vice ordföranden *meddelade* att personal från löneservice finns på plats för att svara på frågor om reseräkningar och utbetalningar.

Förhandlingarna ajournerades kl. 11.35.

- - - - -

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00 under ledning av ordföranden.

§ 193 Pocketbiblar till 18-åringar, beslut

Från dagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:2 fanns endast utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:12 av Gary Aelius och Peter Laufer om pocketbiblar till 18-åringar.

§ 194 Öka kunskapen om våld, beslut

Från dagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:12 fanns följande förslag (§ 188):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:90 av Anne Sörman m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:90 av Anne Sörman m.fl.,
dels om bifall till motion 2023:90,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:90 av Anne Sörman m.fl. om att öka kunskapen om våld.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Lars B Andersson, Vicktoria Bagi, Mats Berglund, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Monica

Johansson, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein.

§ 195 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp, beslut

Från dagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:13 fanns endast utskottets förslag (§ 191).

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:100 av Margareta Andersson om Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp.

§ 196 Intranätet och idealiteten, beslut

Från dagens överläggning om samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:14 fanns följande förslag (§ 189):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2023:103 av Eva-Maria Munck m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2023:103 av Eva-Maria Munck m.fl.,

dels om bifall till motion 2023:103,

och förklarade att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Eva-Maria Muncks begäran genomfördes omröstning med handuppräckning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:103 av Eva-Maria Munck m.fl. om intranätet och idealiteten.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Amanda Carlshamre.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anders Brunnstedt, Mattias Lundberg, Eva-Maria Munck och Johanna Öhman i en skriftlig reservation.

Det är angeläget att utreda hur intranätets utformning potentiellt kan skada idealiteten bland medarbetare i Svenska kyrkan.

§ 197 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026, beslut

Från måndagens överläggning om ekonomiutskottets betänkande E 2023:3 fanns följande förslag (§ 28):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.

Utskottet punkterna 5–7

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2023:81 punkterna 1–3 av Maria Heldt om finansieringen av Act Svenska kyrkan.

Utskottet punkterna 1–4**BESLUT** *Kyrkomötet beslutade* att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor.

Reservation av Anders Lundberg m.fl.

Ordföranden ställde förslag

dels om bifall till reservation av Anders Lundberg m.fl.,*dels* om avslag på reservationen,

och förklarade att hon fann förslaget om avslag på reservationen med övervägande ja besvarat.

På Anders Lundbergs begäran genomfördes omröstning med handuppräkning med röstkort och ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på reservationen.

På Lisa Wallenstein begäran genomfördes rösträkning. 187 ledamöter röstade för avslag på reservationen, 32 för reservationen och 8 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslutade* att avslå reservation av Anders Lundberg m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en långsiktig och stabil finansiering av Act Svenska kyrkan kan se ut, exempelvis genom en procentsats som relaterar till antingen nationella nivåns samlade intäkter eller till den del av medlemsavgiften som kommer nationell nivå till del.Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lina Ahl, Lars B Andersson, Mats Berglund, Britt Björneke, Marie Buhr, Margareta Carlsson, Britt Fält, Anders Lundberg, Ann-Charlotte Miller, Mona Olsson, Ann-Marie Strömberg, Ellen Skånberg, Anne Sörman och Lisa Wallenstein.Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Henrik Blind, Kristina Srbu Kjellgren och Lena Östholm Munkberg i en skriftlig reservation.

Reservationen är till förmån för motion 2023:81 och den liggande reservationen punkt 8 om att utreda en tydlig kommunicerbar lägstnivå för stödet till Act.

Vi behöver en tydlig struktur i finansieringen av vårt utlandsarbete, en procentsats av verksamhetens intäkter skulle ge en tydlighet för församlingarna i deras arbete.

En procentsats skulle även ge en synlighet grund för en hållbar finansiering, denna kan därefter kompletteras med riktade insatser beroende på världsläget och det aktuella behovet.

I flera pastorat finns en stor oro och en besvikelse över det sänkta fasta anslaget till utlandsarbetet eftersom det kan påverka deras lokala utlandsarbete.

§ 198 MeddelandenOrdföranden *meddelade* att röstkort ska återlämnas, medan iPads lämnas kvar i bänkarna. På fredag den 24 november kommer alla ledamöter och biskopar erhålla en länk med utvärderingsfrågor. Svaren blir viktiga när presidiet ska besluta om lokaler

för kyrkomötet under nästa mandatperiod. Ledamöter och biskopar samlas till mässa i domkyrkan kl. 14.30, då överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och den Episkopala kyrkan manifesteras.

§ 199 Kyrkomötet avslutas

Biskoparna Åke Bonnier och Eva Nordung Byström deltog i kyrkomötet för sista gången. Ordföranden tackade dem för många år av arbete i Svenska kyrkan. Biskoparna tackade ordföranden.

Ordföranden tackade teknik- och säkerhetspersonal samt mötesbyrå för professionellt och inlevelsefullt arbete.

Malin Persson, kyrkomötets kanslichef, mottog ett tack för all personal som tjänstgjort under dagarna.

Ordföranden tackade Emma Hansen Dahlqvist, som går till en ny tjänst, för hennes gedigna arbete åt kyrkomötet. Emmas efterträdare, August Hermansson presenterades.

Ordföranden tackade ledamöter och biskopar för arbetet under kyrkomötet. Hon riktade också ett tack till kyrkomötets förste vice ordförande Levi Bergström.

Levi Bergström framförde kyrkomötets tack till ordföranden.

(Sv. Ps. 183)

Ordföranden förklarade kl. 13.45 kyrkomötet 2023 avslutat.

Kyrkomötets ledamöter deltog därefter i en mässa i Uppsala domkyrka då biskop Marika Markovits predikade.

Kyrkomötets protokoll den 3–6 oktober och 20–22 november 2023,
fört enligt ovan, justeras den dag som framgår av vår elektroniska underskrift.

Karin Perers, ordförande

Levi Bergström, förste vice ordförande

Maria Lundqvist Norling, sekreterare

Victor Backström, justerare

Bengt Kjellgren, justerare

Christina Södling, justerare

Bilaga 1

Kyrkomötet 2023: debattregler session 1

Begäran om ordet, instämmanden o.s.v. ska göras i det digitala mötesverktyget.

Begäran om ordet

Den som vill och får yttra sig i ett ärende i plenum ska anmäla *Begäran om ordet* i mötesverktyget. Om möjligt ska detta ske i förväg.

En företrädare för varje nomineringsgrupp får i sitt första anförande tala längst 5 minuter. Övriga talare får tala längst 3 minuter.

En talare som haft ordet och vill återkomma i debatten får tala längst 3 minuter. Varje talare får hålla högst två anföranden i varje ärende. Dubbla talarlistor tillämpas vilket innebär att en talare inte får ett andra anförande i ett ärende förrän alla som begärt ordet i ärendet haft sitt första anförande.

Oberoende av talarordningen får ordföranden lämna ordet till den som tidigare har yttrat sig i överläggningen för att bemöta närmast föregående talare (replik). Repliktiden är max 1 minut. Varje talare får avge högst två repliker på varje huvudanförande. Den som har förbrukat sin replikrätt kan efter sista anförandet i ett replikskifte få antecknat till protokollet att hen inte har rätt till någon ytterligare replik.

Instämmande

Oberoende av talarordningen får den som har rätt att yttra sig i överläggningen instämma med närmast föregående talare utan att ange skälen. Ett instämmande betyder att man står bakom varje ord talaren sagt.

Den som vill instämma i ett anförande ska anmäla *Instämmande* i mötesverktyget *omedelbart efter det att det anförande avslutats som instämmandet avser.*

Reservation

En ledamot som har deltagit i beslutet i ett ärende och som helt eller delvis vill reservera sig mot det beslut som kyrkomötet har fattat, ska anmäla reservationen genom att fylla i *Reservation* i mötesverktyget innan sammanträdet i plenum har avslutats den dag som beslutet fattades.

Skriftlig reservation

Om en ledamot vill utveckla en reservation genom en skriftlig motivering sker även det i mötesverktyget genom att man fyller i den särskilda textrutan som finns när man valt *Reservation*.

Valärenden

I valärende som är berett av valberedningen får varje talare **ett** anförande som inte får överstiga 3 minuter och **två** repliker som inte får överstiga 1 minut. *Begäran om ordet* ska alltid göras i mötesverktyget..

Bilaga 2

Kyrkomötet 2023: debattregler session 2

Debatten i plenum ska föras i god ton och med fokus på sakfrågor. Begäran om ordet, instämmanden o.s.v. ska göras i det digitala mötesverktyget.

Begäran om ordet

Den som vill och får yttra sig i ett ärende i plenum ska alltid anmäla *Begäran om ordet* i mötesverktyget. I varje ärende får alla talare **ett** anförande som inte får överstiga 3 minuter. Reglerna om talartid gäller för alla som har yttranderätt, det vill säga ledamöter, biskopar samt även revisorer och ledamöter i kyrkostyrelsen som inte är ledamöter av kyrkomötet. För överblickens och planeringens skull är det önskvärt att så många som möjligt förhandsanmäler sig.

Observera att den som företräder utskottet också måste lämna in en *Begäran om ordet* i mötesverktyget, liksom företrädare för skrivelse, motion och reservation.

Kyrkomötets presidium skickar före novembersessionen ut en preliminär plan för ärendenas behandling i plenum.

Replik

Oberoende av talarordningen får ordföranden lämna ordet till den som tidigare har yttrat sig i det ärende som behandlas för att bemöta det som närmast föregående talare sagt eller för rättelse med anledning av dennes anförande (*replik*). Sådan replik ska begäras under pågående anförande.

Vid behandling av en skrivelse från kyrkostyrelsen har kyrkostyrelsens ordförande eller annan företrädare för kyrkostyrelsen rätt till replik för att lämna en upplysning.

Varje talare får högst **två** repliker på varje anförande. Tiden för replik får inte överstiga 1 minut.

Den som har förbrukat sin replikrätt kan efter sista repliken i ett replikskifte få antecknat till protokollet att hen inte har rätt till någon ytterligare replik. Anteckningen till protokollet sker på ledamotens begäran.

(2 kap. 3, 4, 5 §§ och 5 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning)

Debatt vid behandlingen av utskottsbetänkanden

Förslag

Utskottsbetänkandena föredras inte i plenum, eftersom de sänts ut i förväg och därför förutsätts vara lästa. Om inte något annat sägs anses utskottet ha föreslagit bifall till sina förslag i betänkandet.

- ◆ Annat förslag än bifall till utskottets förslag ska framställas i mötesverktyget i samband med *Begäran om ordet* och tydligt framställas muntligt under överläggningen. Det är det talade ordet som gäller.
- ◆ Observera att detta gäller även när någon vill föreslå bifall till en reservation i utskottets betänkande. Samma sak gäller förslag om bifall till en motion eller ett kyrkostyrelseförslag som utskottet inte velat bifalla.
- ◆ Annat särskilt förslag till beslut i det aktuella ärendet ska framställas i sin fullständiga lydelse, dels i mötesverktyget i samband med *Begäran om ordet*, dels muntligt under överläggningen. Sådana förslag måste ligga inom ramen för utskottets beredning för att kunna tas upp.
- ◆ Om ett eller flera nya särskilda förslag är kända för presidiet när debatten i ett ärende påbörjas inleds överläggningen med det/dem.

Instämmande

Oberoende av talarordningen får den som har rätt att yttra sig i överläggningen instämma med närmast föregående talare utan att ange skälen. Ett instämmande betyder att man till fullo står bakom varje ord talaren sagt.

Den som vill instämma i ett anförande ska anmäla *Instämmande* i mötesverktyget *omedelbart efter det att det anförande som instämmandet avser har avslutats*.

(2 kap. 6 § kyrkomötets arbetsordning)

Reservation

En ledamot som har deltagit i beslutet i ett ärende och som helt eller delvis vill reservera sig mot det beslut som kyrkomötet har fattat, ska anmäla reservationen genom att fylla i *Reservation* i mötesverktyget innan sammanträdet i plenum har avslutats den dag som beslutet fattades.

Utvecklad reservation

Den ledamot som vill utveckla en reservation genom en skriftlig motivering skriver den i textrutan som finns i reservationsformuläret i mötesverktyget.

Alla utvecklade reservationer får ett id-nummer i mötesverktyget. Om två eller flera ledamöter vill lämna en gemensam utvecklad reservation ska en av ledamöterna lämna den skriftliga motiveringen i mötesverktyget och därefter dela id-numret med övriga ledamöter som står bakom reservationen. Den ledamot som ska ansluta sig till den utvecklade reservationen gör det genom att ange reservationens id-nummer i mötesverktyget.

Utvecklade reservationer ska lämnas innan årets kyrkomöte avslutas. Detsamma gäller den som vill ansluta till en utvecklad reservation.

(3 kap. 35 § kyrkoordningen)

Valärenden

I valärende som är berett av valberedningen får varje talare **ett** anförande som inte får överstiga 3 minuter och **två** repliker som inte får överstiga 1 minut. *Begäran om ordet* ska alltid göras i mötesverktyget.

Kyrkostyrelsens skrivelser

KsSkr 2023:1–5

Kyrkostyrelsens skrivelser

- KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026
- KsSkr 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022
- KsSkr 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- KsSkr 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.
- KsSkr 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 14 juni 2023

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå präglas i år, liksom tidigare år, av hög tid för omställning i Svenska kyrkan och för den nationella nivån, men också av de möjligheter Svenska kyrkan har.

Skrivelsen beskriver verksamhetsinriktning och strategiska insatser utifrån kyrkomötets tidigare fastställda övergripande mål, samt de budgetramar som kyrkomötet har att ta ställning till.

Huvuddelen av den nationella nivåns budget innehåller åtaganden och verksamhetskostnader där antingen ansvaret är reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet på annat sätt av stor betydelse för Svenska kyrkan. Enbart en mindre del av budgeten utgör därför utrymme för särskilt prioriterade insatser.

Enligt 12 kap. 3 § kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut, vilket kyrkostyrelsen har genomfört under beredningsarbetet.

Till skrivelsen finns en bilaga, *Omvärldsbeskrivning*.

Innehåll

Innehåll	2
1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
2 Evangelium i ord och handling.....	3
3 Den nationella nivåns uppdrag	4
4 Barnets perspektiv	4
5 Hög tid för omställning i Svenska kyrkan	5
6 Utmaningar i omvärlden	6
7 Målbilder och verksamhetsinriktning.....	9
7.1 Målbild 1	9
7.2 Målbild 2.....	13
7.3 Målbild 3.....	16
8 Ekonomi	20
8.1 Ekonomiska förutsättningar	20
8.2 Sammanfattning ekonomi	21
8.3 Resultaträkning	24
8.4 Kassaflödesbudget	27
8.5 Eget kapital och mål för eget kapital.....	28
8.6 Ändamålsbestämda medel.....	30
9 Ekonomisk plan per uppdrag	31
9.1 Ekonomisk plan per uppdrag med undernivåer	31
9.2 Utbetalningar till stift och församlingar.....	33
9.3 Sammanfattning ekonomi för kyrkostyrelsens internationella råd och kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet	34
Bilaga Omvärldsbeskrivning	36
Den globala kontexten	36
Den nationella kontexten	39
Trender i Svenska kyrkan	44
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	48

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor.

2 Evangelium i ord och handling

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka där evangeliet om Jesus Kristus förenar och skapar gemenskap. Gemenskapen rymmer en mångfald av uttryck, tolkningar och livsval. Det är alla döptas uppgift att räcka evangelium genom ord och handling. Ett särskilt ansvar vilar på de som vigts till tjänst, men också på de förtroendevalda som delar det gemensamma ansvaret. Tillsammans förkunnar vi budskapet om tro, hopp och kärlek; om förlåtelse, försoning och nåd, så att människor kan lära känna och följa Jesus Kristus och ta del av evangeliets tröst, livsmod och kraft.

Svenska kyrkan samverkar med andra kyrkor i världen och har en lång tradition av att delta i och bidra till den ekumeniska rörelsen och den världsvida kyrkan. Arbeta för fred och tillit, internationell solidaritet och diakoni är uttryck för arbetet för Guds rike. Som kristna har vi ett ansvar för alla människor som skapade till Guds avbild, oavsett religionstillhörighet.

Hoppets evangelium

Efter Rysslands invasion av Ukraina har situationen i Europa förändrats. Det hänsynslösa angrepp som Ukraina utsätts för har tvingat människor att lämna sina hem och ta sin tillflykt till andra länder. Människors lidande och ett förändrat säkerhetsläge präglar vårt närområde. Samtidigt är det även oroligt i andra delar av världen och många människor upplever naturkatastrofer, ofta orsakade av klimatförändringar.

I kristider kommer existentiella frågor upp till ytan. Den kristna tron visar på ett hopp som frigör handlingskraft och skapar mening och gemenskap, inte minst i tider av osäkerhet och missmod. Tron ger en utgångspunkt för att tolka och hantera det som händer. Svenska kyrkan medverkar i det offentliga med en teologiskt motiverad tjänst i och till samhället och världen. Det är en del av vår gudstjänst och tjänst åt människor.

En relevant och samverkande kyrka

Trossamfundens bidrag och verksamhet efterfrågas i samhället, inte minst diakoni och själavård. Svenska kyrkan har en rikstäckande närvaro och en bred kontaktyta genom församlingarna. Avgörande för framtiden är att evangelium förkunnas i ord och handling så att den kristna tron får större utrymme i människors liv samt i kultur- och samhällssamtalet. Svenska kyrkan uppmärksammar och eftersträvar ett mer hållbart samhälle såväl andligt och existentiellt som ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

Dessa hållbarhetsdimensioner integreras också i verksamheten på nationell nivå när den planeras, genomförs och följs upp.

3 Den nationella nivåns uppdrag

Svenska kyrkans uppdrag uttrycks i kyrkoordningens beskrivning av församlingarnas syfte, ”Att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Evangeliet om Jesus Kristus är fundamentet för detta, gemensamt för hela den världsvida kyrkan.

Kyrkostyrelsens del i Svenska kyrkans bidrag till Guds mission innebär insatser som ska underlätta för de pastorala nivåerna och bidra till en långsiktigt hållbar kyrka. Den nationella nivån är en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan och tar ansvar för trossamfundets gemensamma förutsättningar och utveckling och för gemensamma intressen och funktioner. Svenska kyrkans nationella nivå bidrar också i sin företrädarroll tillsammans med andra goda krafter i det svenska samhället och internationellt till en hållbar samhällsutveckling. Genom fyra huvuduppdrag utifrån kyrkoordningen, stödjer den nationella nivån arbetet i stift och församlingar. Uppdragen är nära sammankopplade och ömsesidigt förstärkande.

- ◆ Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet
- ◆ Företrädarskap
- ◆ Stöd till god förvaltning
- ◆ Inomkyrklig reglering

4 Barnets perspektiv

Barn intar en särställning i kristen tro och behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet. Kyrkomötets beslut om att genomföra barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan i församlingar, stift och på den nationella nivån före avgörande beslut, är ett uttryck för Svenska kyrkans prioritering och strävan att värna barnens livssituation.

FN:s konvention om barnets rättigheter är inkorporerad i svensk lag. Svenska kyrkan har ett barnperspektiv i all sin verksamhet och för kapitalplaceringarna avspeglas detta i hänsyn till ILO:s konventioner om barnarbete. Av barnkonventionen framgår också barns rätt till andlighet. Barnets perspektiv ska vara lika självklart som vuxnas perspektiv i allt kyrkan gör. Att ta hänsyn till barns särskilda behov är angeläget. Samtidigt behöver barn ges möjlighet att bidra till kyrkans gemenskap. Barns sätt att se, uppleva och tänka om världen utvecklar och berikar kyrkans verksamhet. Det är därför en uppgift att bereda plats och ta tillvara barns och ungas perspektiv och erfarenheter i gudstjänster och övrigt församlingsliv. Svenska Kyrkans Unga är en viktig demokratisk organisation som kyrkostyrelsen stödjer. Där samlas barn och unga som vill upptäcka och dela kristen tro på sina villkor och växa i mognad och ansvar.

Barn och unga är viktiga för Svenska kyrkan här och nu, men de är också morgondagens vuxna i den kyrka som kyrkomötet och kyrkostyrelsen påverkar idag. Kyrkostyrelsen har också genomfört en egen barnkonsekvensanalys i beredningsarbetet av innehållet i denna skrivelse.

5 Hög tid för omställning i Svenska kyrkan

Omställning för framtiden

Kyrkostyrelsen fortsätter likt tidigare år att presentera fakta och beskriva behovet av kraftfulla åtgärder och omställning. Samtidigt pekar kyrkostyrelsen på de möjligheter Svenska kyrkan har att påverka människors liv och möta existentiella behov.

Dagens barn och unga som är samhällets framtida beslutsfattare kommer troligtvis att ha en svagare relation till Svenska kyrkan än vad dagens beslutsfattare har. De lagar och ekonomiska ersättningar från staten som understödjer Svenska kyrkans verksamhet är inte självklara för all framtid. Därför behöver Svenska kyrkan redan idag reflektera över utmaningar och förändrade förutsättningar som statliga beslut kan föra med sig.

Kyrkostyrelsen bedömer att ett ansvarsfullt agerande för framtidens kyrka kräver genomtänkta insatser i närtid, så att Svenska kyrkan kan fortsätta vara en relevant, samverkande och öppen folkkyrka som räcker evangelium i ord och handling. Dagens förtroendevalda i Svenska kyrkan behöver agera nu för att få så bra förutsättningar för Svenska kyrkan som möjligt i framtiden, när dagens barn och unga är vuxna och har egna barn. Alla stora hållbara förändringar tar tid att genomföra.

För att öka tilliten inom Svenska kyrkan och säkra att kommunikation når till församlingar behöver samverkan mellan nationell nivå och stift samt kommunikation mellan stift och församlingar förbättras avsevärt. Alla har ett ansvar för att undvika missförstånd och att saklig information når berörda.

Använda medlemsintäkter väl

Svenska kyrkan hade 5,6 miljoner medlemmar vid årsskiftet 2022/2023, vilket motsvarar runt 53 procent av Sveriges befolkning. Antalet aktiva inträden ligger på en relativt stabil nivå, medan antalet aktiva utträden är lägre än tidigare år. Det totala antalet medlemmar sjunker dock stadigt, vilket beror på att antalet utträden är högre än antalet inträden och att antalet avlidna medlemmar är högre än antalet döpta barn.

Svenska kyrkan når ett stort antal människor, men förmågan att motivera medlemskap kommer att ha avgörande betydelse för framtiden. Likaså är frågan om Svenska kyrkans tillgänglighet samt gudstjänst- och verksamhetsformer av stor vikt. Om människor får en tydligare bild av vad Svenska kyrkan är och gör och upplever kyrkan som meningsfull och möjlig att engagera sig i, vill troligtvis fler stanna kvar som medlemmar. Detta gäller både unga och äldre.

Svenska kyrkan har på samtliga nivåer ett ansvar att förvalta intäkter från medlemmarna väl. Den långsiktiga prognosen för Svenska kyrkans framtida ekonomi visar tydligt att det är nödvändigt att verka för en ansvarsfull kostnadsanpassning på alla nivåer. Därmed kan församlingarnas resurser i första hand användas till församlingens grunduppdrag: fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Det är angeläget att församlingarnas medarbetare har tillräckliga resurser för att kunna lägga sin tid på att människor ska lära känna och följa Jesus Kristus och få ta del av evangeliets tröst, livsmod och kraft. Resurser behövs också till insatser som bidrar till ett gott samhälle.

Minskade ekonomiska resurser framöver

Den långsiktiga prognosen pekar tydligt på lägre intäkter för Svenska kyrkan i framtiden. Minskade ekonomiska resurser i Svenska kyrkan gör att många församlingar kommer att tvingas göra stora anpassningar de närmaste åren om inte nya intäkter genereras eller att arbetssätt förändras. Proportionerna i församlingars sammanlagda

utgifter har förskjutits så att fastighets- och administrativa kostnader tar en allt större del av församlingarnas budget. Det finns församlingar som kommer att klara verksamheten ekonomiskt bra under flera år, men flera församlingar tvingas redan nu att minska sin personal eller göra andra nedskärningar som påverkar arbetet med den grundläggande uppgiften.

Situationen kräver därför en långsiktig omställning i hela Svenska kyrkan. Ett sviktande medlemsunderlag med minskade intäkter ställer högre krav på resursplanering och samverkan. En ökad samverkan mellan stiftet är därför angelägen liksom en ansvarsfull budgetering på den nationella nivån.

Svenska kyrkan i sin helhet behöver även prioritera och utveckla nya arbetsformer, besluta om vad som bör bevaras, vad som bör lämnas och vad som behöver erövrats eller utvecklas för framtiden. De människor som vill bidra i Svenska kyrkan är en omistlig resurs som behöver tas i anspråk. Ledare i församlingar behöver göra plats för dessa insatser så att de blir till gagn för församlingens verksamhet.

Samverkan för ökad kvalitet och en hållbar kyrka

Frågan om ökad samverkan blir alltmer central för stiftskanslierna, av både ekonomiska och kvalitativa skäl och för att tillgång till aktuell kompetens saknas. Därmed finns anledning för kyrkostyrelsen att understödja samverkan. Det handlar om samverkan mellan stiftet både i främjandepdraget och i den administrativa verksamheten.

Intresset för digitala redskap som stöd i kärnverksamhet samt för gemensamma it-lösningar och administrativa system visar att det finns ökad förståelse för de åtgärder och samverkansförslag som initierats bland förtroendevalda och tjänstepersoner. Krismedvetenheten både vad gäller ekonomi och informationssäkerhet har fått genomslag den senaste tiden och allt fler ser vikten av att hushålla med Svenska kyrkans resurser och öka professionaliteten.

Kyrkostyrelsen och stiftsstyrelserna för kontinuerlig dialog genom sina respektive arbetsutskott och presidier. Dialogen utgör ett rådgivande forum till kyrkostyrelsens arbete och beredning till kyrkomötet. Det finns behov av att renodla uppdraget för den nationella nivån och i samarbete med stiftet identifiera vilka uppgifter som bör vara ett prioriterat ansvar för den nationella nivån i framtiden. Inriktningen är att den verksamhet som endast kan eller som bedrivs bäst på ett ställe i Svenska kyrkan ska prioriteras till den nationella nivån, såsom exempelvis psalmboksarbete och forskning, medan en stor del av stödet till den grundläggande uppgiften huvudsakligen bör hanteras av stiftet. En utredning för utökad stiftssamverkan tillsattes i december 2022.

6 Utmaningar i omvärlden

Den årligt återkommande omvärldsbeskrivningen som presenteras som bilaga i denna skrivelse lyfter samhällsförändringar och utmaningar. Den bidrar till kyrkostyrelsens beredning av verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå. Här följer några av de verksamhetsnära utmaningar som kyrkostyrelsen fäst stor uppmärksamhet vid i beredningen.

Klimatförändringar

Globala klimatförändringar, alltmer eskalerande, är en realitet och de fattigaste drabbas först och hårdast. Omedelbara och kraftfulla åtgärder krävs för att stoppa utvecklingen och många människor är idag medvetna om behovet av omställning och är engagerade i klimatfrågor.

Kyrkomötet initierade Svenska kyrkans färdplan för klimatet och under den första etappen har framsteg skett inom alla målområden. Men för att uppnå klimatneutralitet i Svenska kyrkan 2030 måste det strukturerade klimatarbetet fortsätta oförtrutet och kraftigt intensifieras.

Krig i närområdet och försämrat säkerhetsläge

Rysslands invasion av Ukraina har orsakat en humanitär katastrof i vårt närområde. Den har orsakat ett stort lidande för människor som lever i krigets absoluta närhet och för de som tvingats lämna sina hem och nära relationer och fly. Rysslands agerande har påverkat säkerheten i Europa, vilket kräver skärpt kyrklig beredskap och nya stödinsatser till stift och församlingar i Sverige.

Likaså har behovet av humanitära insatser ökat i resten av världen och stöd förmedlas genom Act Svenska kyrkan såväl till Ukrainas folk som till människor i andra delar av världen.

Humanitära behov och människor på flykt

Enligt UNHCR befinner sig cirka 100 miljoner på flykt just nu i världen, fler än någonsin och en fördubbling på tio år. Naturkatastrofer och krig gör att människor har brist på mat och andra förnödenheter. Behovet av humanitära insatser är skriande och Act Svenska kyrkan samverkar med andra trossamfund, kyrkliga organisationer och civilsamhällesorganisationer som strävar efter att möta behoven. Parallellt pågår stöd till utvecklingsarbete och stöd för social hållbarhet i de områden där Svenska kyrkan har samarbeten genom Act Svenska kyrkan.

En liten del av de människor som är i nöd i världen har tagit sin tillflykt till Sverige. Civilsamhället spelar en viktig roll vad gäller att möta människor på flykt. En förutsättning för ett stabilt och jämlikt samhälle är att integration lyckas, oavsett om människor stannar kortare eller längre tid i Sverige.

Växande hot mot demokratin

Det pågår en tillbakagång i världen när det gäller demokratiska rättigheter. Påtryckningar, hot och attacker mot oppositionella och civilsamhällets organisationer är vanligt i många länder, liksom hårdare restriktioner för massmedia. Kristna och andra religionsutövare är utsatta och förföljda på många platser i världen och religionsfrihetens villkor försämras.

Genom sociala medieplattformar har desinformation och propaganda etablerats i det offentliga samtalet och populistiska, auktoritära och antidemokratiska krafter har vuxit sig starka. Det pågår ett aktivt undergrävande av tilltron till vetenskap och saklig journalistik. Missnöje paketeras i ett främlingsfientligt, rasistiskt, klimatförnekande och konspiratoriskt språkbruk och polariseringen växer.

Svenska kyrkan behöver fortsätta verka för social hållbarhet i Sverige och globalt, för saklighet och för förtroende människor emellan.

Fördjupade klyftor och ökad segregation

Den globala ekonomiska tillväxten är ojämnt fördelad mellan och inom länder, även i Sverige. Särskilt unga och utrikesfödda drabbas när arbetsmarknaden försämras i Sverige. Hushållens ekonomi påverkas och välfärden är satt under ekonomisk press. Det finns en samhällsutmaning med fördjupade klyftor och ökad segregation mellan olika socioekonomiska grupper, etniska grupper, generationer och regioner.

Svenska kyrkan kan som samhällsaktör göra skillnad genom diakonala insatser lokalt och samtidigt vara en profetisk röst i det offentliga samtalet och påverka beslutsfattare för en hållbar samhällsutveckling och om hur Sveriges roll i världen ska utformas.

Psykisk ohälsa

Många människor drabbas av psykisk ohälsa. Ofrivillig ensamhet, oro över ekonomin, stress och depression är något som ökar i Sverige. Unga som varken arbetar eller studerar är en särskild riskgrupp. Bruket av narkotika ger anledning till oro.

Mening, sammanhang och gemenskap kan ha avgörande betydelse för vårt välbefinnande och för psykisk hälsa. Att bli sedd av andra människor eller att få hjälp att be till Gud kan vara avgörande i en människas liv. Svenska kyrkans diakonala verksamhet kan bidra till ökat välmående, exempelvis stöd till äldre, samtalsgrupp för den som mist en nära anhörig, lägerverksamhet för barn och unga och stöd till unga vuxna som kommit till Sverige från ett annat land. Insatser från ideellt engagerade är av stor betydelse i denna verksamhet med stöd av professionella medarbetare.

Intresse för existentiella frågor

De nordiska länderna räknas till världens mest sekulariserade, samtidigt som en stor andel av befolkningen tillhör de lutherska folkkyrkorna. Genom de kyrkliga handlingarna, diakonin och kyrkans kultur- och musikliv är kontaktytan med befolkningen som helhet fortsatt stor. Men antalet deltagare i gudstjänster, speciellt vid huvudgudstjänster sjunker.

Förtrogenhet med kristen tro, psalmer och tradition minskar i Sverige. Allt fler människor, många unga, saknar förståelsen av kristna symboler och bildspråk. Likaså sammanhang där de kristna berättelserna tolkas. Samtidigt finns ett ökat intresse för andlighet och tillvarons existentiella dimensioner. Kriser aktualiserar också frågor som rör livets bräcklighet, social rättvisa och ansvar, människovärde och livets mening.

Kyrkan behöver finnas i det offentliga rummets samtal och den kristna tron bidrar till människors existentiella hälsa.

Genomgripande digitalisering i samhället i stort

Samhällets ökade digitalisering har inneburit ett digitalt språng även för Svenska kyrkan de senaste åren. Digitalisering är både en utmaning och en möjlighet för hela samhället, en utveckling där Svenska kyrkan inte kan gå sin egen väg.

Den fleråriga pandemin bidrog till att Svenska kyrkan erövrade nya digitala arbetsätt och etablerade sig som en kyrka även på nätet. Att ta del av gudstjänster på nätet är något som passar många människors sätt att leva och möter den längtan efter bön och andra former för kyrklig gemenskap som finns. Men förtrogenheten med digitala miljöer behöver förstärkas i flera församlingar, inte minst för att kunna möta barn och unga där de befinner sig. Samtidigt finns ett digitalt utanförskap hos människor som av olika skäl inte följer med teknikutvecklingen, som kyrkan samtidigt måste förhålla sig till utifrån sitt uppdrag.

7 Målbilder och verksamhetsinriktning

Kyrkomötet har sedan tidigare fastställt tre övergripande målbilder som styr den nationella nivåns verksamhetsplanering. Nedan framgår verksamhetsinriktning och större strategiska insatser under den närmaste treårsperioden utifrån dessa mål.

7.1 Målbild 1

År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.

Denna målbild relaterar i första hand till den nationella nivåns uppdrag *Stöd till stiftens för utveckling av församlinglivet* och *Företräderskap*.

Den nationella nivån bidrar, i samarbete med stiftens, till att stödja och stärka församlingarnas förmåga att fullgöra sin grundläggande uppgift inom flera områden och på olika sätt. Skrivelsens format medger enbart exempel ur planerad verksamhet.

Samverkan för kvalitet och hållbarhet

Flera stiftskanslier samarbetar redan inom flera områden i främjandeuppdraget. Några stift planerar och genomför tillsammans utbildningar samt delar på kostnaden för medarbetare inom vissa verksamhetsområden. Det är inte ovanligt med samverkan med andra aktörer, såsom universitet, folkhögskolor och Sensus studieförbund. Genom åren har stift sökt ekonomiska medel från myndigheter och EU. Men det krävs ytterligare samverkan internt och externt för att kunna vara en hållbar kyrka även i framtiden.

Kyrkostyrelsen tillsatte därför i december 2022 en parlamentarisk utredning *för utökad stiftssamverkan*, ett initiativ som kyrkomötet sedan tidigare ställt sig bakom. Under våren 2023 har utredningen påbörjat sitt arbete. Fokus är att utifrån de erfarenheter som finns bidra till att samverkan mellan stiftens ökar och förstärks samt att undanröja hinder för utökad stiftssamverkan. Med stöd av denna utredning kommer kyrkostyrelsen att överväga hur en stiftssamverkan i främjandeuppdraget skulle kunna se ut långsiktigt och därefter överlämna frågan till kyrkomötet för beslut.

Kyrkostyrelsens inriktning är att förändra stödet till stiftens i deras ansvar att främja församlingens grundläggande uppgift, men att kyrkostyrelsen fortsatt tar ansvar för några större områden såsom exempelvis forskning och analys samt digital och administrativ samverkan inom Svenska kyrkan. Användning av digitala verktyg förenklar och effektiviserar samverkan både internt och externt och möjligheten att utbyta erfarenheter med kollegor från andra stift och församlingar blir smidigare.

En närvarande och synlig kyrka

Vid det tematiska kyrkomötet 2019 antogs ett uttalande för att stärka engagemanget för undervisning och lärande i stift och församlingar och en budkavle överlämnades till stiftens biskopar. I uttalandet betonades att människor livet igenom ska påminnas om evangeliet och den identitet och frihet som dopet ger. Att den kraft som finns i tron är en möjlighet i brottningen med de existentiella frågorna som varje människa ställs inför. Och att det har betydelse för hela samhället.

De konkreta verktyg som den nationella nivån utarbetat för undervisning och lärande de senaste åren, i samarbete med stift och församlingar, finns tillgängliga att använda. Den skrivarskola som genomförts under två år, fortsätter under 2024, men bedrivs

efter utvärdering i stiftens egen regi. Skribenterna stärker sin förmåga att formulera sig till en bredare målgrupp, och att göra evangeliet tillgängligt för fler människor.

Det är angeläget att vårda relationen med Svenska kyrkans medlemmar. Parallellt behövs insatser för att nå nya medlemmar samt få personer som lämnat Svenska kyrkan att återinträda. Det är av stor vikt att öka Svenska kyrkans synlighet och bygga kunskap om Svenska kyrkan. Fler behöver exempelvis känna till Svenska kyrkans arbete vid sorg och kris och få kännedom om hur kyrkan kan bryta ofrivillig ensamhet.

Flera församlingar sänder idag gudstjänster live på sina lokala webbsidor och församlingar finns på sociala medier. Men en enkätundersökning visar att man sällan når utanför den krets man normalt redan har kontakt med. Konton på sociala medier är oftast små och det skulle behövas större insatser för att nå fler människor. Enbart hälften av församlingarna i undersökningen har en kommunikator på heltid och ett stort antal församlingar har svårt att prioritera strategiskt kommunikationsarbete, vilket gör att många människor inte känner till vad Svenska kyrkan är och gör. Cirka 80 procent av församlingarna önskar ett ökat stöd i form av bred baskommunikation från den nationella nivån som kompletterar den lokala kommunikationen. Därför genomför kyrkostyrelsen tillsammans med stiftet en kommunikationssatsning för att stödja församlingarnas kommunikation gentemot allmänheten. Satsningen har ett särskilt fokus på människor under 40 år med svag relation till kyrkan.

Genom denna kraftsamling ökar Svenska kyrkans synlighet, nyfikenhet hos människor kan väckas och förtroendet för Svenska kyrkan kan stärkas. Detta är en långsiktig satsning som kommer att utvärderas efterhand. Genom att berätta brett om vad kyrkan är och gör och komplettera församlingarnas lokala kommunikationsarbete ökar församlingarnas möjlighet att bygga relation till fler människor. Det skapar också tillfällen för nya och fördjupade möten mellan människor. Likaså stödjer detta församlingarnas förmåga att vara en röst i samhället och balansera de bilder som finns om Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans närvaro och synlighet som kyrka kan även öka engagemanget för Act Svenska kyrkans verksamhet och stärka ideellt engagemang, möten mellan generationer och Svenska kyrkans kompetensförsörjning.

Ideellt engagemang

Hur väl en människa känner till Svenska kyrkans gemenskap och samhällsengagemang kan påverka viljan att vara medlem och att arbeta ideellt i Svenska kyrkan. För unga människor kan det handla om att vilja döpa sina barn i framtiden. Därför är kommunikationsinsatser viktiga och om den digitala kommunikationen stärks ökar tillgängligheten inte minst för den yngre generationen.

Delaktighet är en bärande pelare i kyrkans väsen. Det ideella engagemanget handlar om att tillföra kompetens och kvalitet, berika och stärka verksamheten. Det bör vara de anställdas ambition att inkludera ideella medarbetare och bidra till att deras kraft tas tillvara på bästa sätt utifrån församlingens grundläggande uppgift. Ideellt engagemang är alltså inte främst en väg att utföra uppdrag av avlastningskaraktär i en krympande ekonomi med personalnedskärningar, utan en fråga om församlingens hållbarhet. Nätverket *Ideellt forum i Svenska kyrkan* är betydelsefullt för att utveckla förståelse för ideellt engagemang och det består av samtliga stift, flera församlingar samt flera inomkyrkliga organisationer. Nätverket anordnar utbildningar och nätverksträffar för att bidra till ökad delaktighet och delar konkreta metoder och verktyg som kan underlätta idealitet i församlingslivet. Ideellt forum i Svenska kyrkan är ett bra exempel på samverkan inom Svenska kyrkan utan större inblandning och ekonomiska insatser från den nationella nivån.

Strategisk kompetensförsörjning

Den nationella nivån behöver särskilt stödja stift och församlingar för att nå den snabbt växande grupp av människor, inte minst barn och unga, som saknar upparbetad eller nära relation till kyrkan. Att öka synligheten som beskrivs ovan. Det är viktigt att stärka intresset för att bli medarbetare i Svenska kyrkan, även hos de som har annan profession än de som utbildas vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Det behövs ökad förståelse för den bredd av yrkeskategorier och medarbetare som behövs för att utföra kyrkans uppdrag i vår samtid.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut fortsätter att ge den pastoralteologiska utbildningen för blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster i fyra utbildningsprogram. Ett utvecklingsarbete pågår med sikte att erbjuda en fortsättning under 2024 av den nya utbildningsform som gavs första gången 2022 som pilotutbildning. Den kombinerar ett antal campusveckor med mellanliggande veckor av distansstudier, digitala lektioner och församlingsbaserade utbildningsmoment.

Mot bakgrund av den rådande bristen på kyrkomusiker har kyrkostyrelsen genomfört en översyn av de kyrkomusikerutbildningar i landet som leder till Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på C-nivå samt ger behörighet att anställas på kantorsbefattning. Kyrkostyrelsen avser att utifrån översynens resultat förstärka kyrkomusikalisk utbildning, vilket innebär en utökad kostnadsram för kyrkomusikutbildningen. Kyrkostyrelsen kommer också att tillvarata resultatet från den genomförda utredningen av prästutbildningen och göra eventuella förändringar av utbildningen under planeringsperioden.

Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen fortsätter men upplägg, innehåll och kostnadsram behöver ses över i samarbete med stiftet för att erbjuda en uppdaterad utbildning från 2025.

Social hållbarhet

Den lågkonjunktur Sverige och världen står inför, vars djup och längd vi inte ännu känner, berör Svenska kyrkans verksamhet. Det handlar både om det diakonala arbetet och arbetet med civil beredskap i en tid med förhöjd risk för allvarlig påverkan, kris och ytterst krig. Det är angeläget att stå stadigt i kyrkans uppdrag att värna människans värde och värdighet samt ta ansvar för att värna skapelsen.

Svenska kyrkan är en erkänd part i samhället på samtliga nivåer. Genom diakoni och själavård i samverkan med andra samhällsaktörer, i begravningsverksamhet samt i krissituationer. Samhällstjänsten Jourhavande präst är angelägen i en tid när många människor kämpar med sin psykiska ohälsa. Den nationella nivån samordnar och stödjer kontinuerligt dessa verksamheter.

Fortsatta ansträngningar kommer att göras i samverkan med stiftet för att i större omfattning få del av offentliga medel och andra externa medel till kyrkans diakonala verksamhet.

Försoningsprocess med det samiska folket

För att en försoning med det samiska folket ska bli möjligt måste Svenska kyrkan fortsätta bidra aktivt till upprättelse. Arbete kopplat till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket fortsätter i en första etapp av åtaganden enligt en handlingsplan för åren 2022–2031. I handlingsplanen ingår möjligheten för stift, församlingar och pastorat eller ideell samisk organisation att söka ekonomiska medel för långsiktiga insatser som:

- synliggör samisk andlighet, teologi, kyrklig tradition och samiska konstnärliga uttryck i kyrkorummet,
- ökar användningen av samiska språk i församlingens verksamhet,
- underlättar för församlingar att skicka medarbetare på fortbildning i samiskt kyrkoliv, samisk kulturkompetens eller studier i samiskt språk,
- utvecklar ny församlingsverksamhet riktad till samiska barn,
- utvecklar församlingens diakonala verksamhet som riktar sig till samer,
- stärker samiska organisationers möjlighet att samverka med Svenska kyrkan i frågor som rör utveckling av samiskt kyrkoliv, diakonalt arbete och verksamhet riktad till barn,
- underlättar en församlings eller en samisk organisations insatser i samband med repatriering och återbegravning av samiska kvarlevor samt
- bidrar till lärande och kunskapsutbyte inom Svenska kyrkan som rör samer och samiskt kyrkoliv.

En hållbar utlandskyrka

Svenska kyrkans församlingar i utlandet vänder sig till människor med svenskspråkig identitet som bor eller vistas utomlands. Kyrkostyrelsen verkar för en långsiktigt hållbar organisation för Svenska kyrkan i utlandet med inriktning att församlingar ska bli mer självbärande och att kyrkoråden ska ta ökat ansvar för verksamhet, lokaler, personal och ekonomi. Det kommer att behövas ökad samverkan mellan församlingar och kyrkan i stort som också innefattar reglering av ansvarstagande genom samverkansavtal. Det finns också möjligheter för utökad samarbete med systerkyrkor lokalt och att stärka ekumeniska relationer.

En plan finns nu för en hållbar utlandskyrka, med förutsättningar för en långsiktig pastoral verksamhet och bärkraftig ekonomi. Planen bygger på en utredning av verksamheten där följande prioriterade områden har ingått: hållbar organisation, samhällsansvar och diakonal omsorg, församlingsutveckling samt ekumenik. I planen förtydligas strukturer för mobil verksamhet och verksamheter på andra orter än där församlingar är belägna.

Det behövs klimatsatsningar för flera fastigheter i utlandet de närmaste åren och Svenska kyrkans färdplan för klimatet omfattar även utlandskyrkans verksamhet.

Det diakonala samhällsansvar som handlar om att bistå människor med svenskspråkig identitet i utlandet som hamnat i svårigheter av olika slag hör till utlandsförsamlingarnas signum. Utlandsmyndighetens konsulära insatser ger inte tillräckligt personligt stöd eller samtalsstöd när människor kommer i svåra situationer. I samverkan med ambassader och konsulat verkar utlandsförsamlingar och utför ett omfattande arbete till människors stöd. Frågan om möjligheten till bidrag från staten för de samhällsinsatser som utlandsförsamlingar gör bör aktualiseras i dialog med Utrikesdepartementet.

En uppföljning av utlandskyrkans organisationsförändring, samverkansavtal och verksamhetsinriktning sker vart fjärde år utifrån målen, med start 2028.

År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

Denna målbild relaterar i första hand till den nationella nivåns uppdrag *Företräderskap* och *Stöd till stiftet för utveckling av församlinglivet*.

På samma sätt som under första målbilden lyfts enbart några exempel ur planerad verksamhet.

Kyrkans officiella relationer och kyrkan i det offentliga rummet

Svenska kyrkan räcker evangelium i ord och handling och möter människors intresse för existentiella frågor. Intresset för kristen tro och Svenska kyrkan finns och tar sig uttryck i det offentliga samtalet och det grundmurade förtroende som finns bland alla de människor som väljer att vara medlemmar i Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen har tillsammans med ärkebiskopen och övriga biskopar ansvar för Svenska kyrkans företräderskap och deltar i samhällssamtalet inom flera områden, bland annat om existentiell hälsa och andlighet. Kyrkostyrelsen ansvarar för samtal med regering, myndigheter och internationella organ och ansvarar för medverkan i statliga utredningar, remissvar och för nationell och internationell samverkan med andra civilsamhällesorganisationer.

Svenska kyrkan är genom sina företrädare, sina många medlemmar och breda verksamhet en betydelsefull aktör i civilsamhället och en profetisk röst i det offentliga samtalet och kan därför påverka beslutsfattare för en hållbar samhällsutveckling och hur Sveriges roll i världen bör utformas.

Kyrkostyrelsen har också ansvar att företräda trossamfundet gentemot samhällets beslutsfattare i för trossamfundet centrala och prioriterade förutsättningsfrågor.

Ekumenik och interreligiös dialog

Kyrkostyrelsen verkar i gemenskap med andra trossamfund, europeiska och globala ekumeniska organisationer och allianser samt med andra samarbetspartner för tro, mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati, religionsfrihet och fred. Samarbetet för att stödja människor på flykt är av stor betydelse. Både genom konkret stöd till de människor som lever i utsatta situationer och genom att vara en gemensam stark röst i opinionsbildning och lyfta frågor internationellt samt påverka beslutsfattare.

Som uttrycks i kyrkoordningen är Svenska kyrkan som en del av den världsvida kyrkan kallad till kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition. Kyrkostyrelsen menar att religionsdialog utgör en förutsättning för ökad integration i ett samhälle där ökade klyftor mellan grupper av människor och ett växande hot mot demokratin tillhör samhällsutmaningarna.

Svenska kyrkan verkar tillsammans med de lutherska kyrkorna i Skandinavien för att reformera Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och Konferensen för europeiska kyrkors struktur. De handlar om arbetssätt, verksamhet och finansiering för en ändamålsenlig och hållbar samverkan för framtiden.

Inom Sveriges kristna råd pågår planering, tillsammans med Kyrkornas världsråd, för *Ekumeniska året 2025 – Guds fred i vår tid*. Det är ett högtidlighållande av det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 som Svenska kyrkans dåvarande ärkebiskop Nathan Söderblom stod värd för. Freden var i centrum då och när hundraårsminnet uppmärksammas finns goda skäl att behålla denna centreringsfrågan

äger oförminskad aktualitet i vår tid. Det är samma år 1 700 år sedan kyrkomötet i Nicaea 325 ägde rum, varför detta kommer att uppmärksammas samtidigt.

Svenska teologiska institutet i Jerusalem, STI, är en resurs för Svenska kyrkans fortbildning, både för teologer och för de med annan profession. Kyrkostyrelsens strävan är att upprätthålla de goda relationer och det ekumeniska och interreligiösa arbetet som finns etablerat i regionen. Det är av stor vikt att även yngre personer får möjlighet att möta och lära känna människor på plats i regionen.

Internationell mission och diakoni

Svenska kyrkan gör skillnad i världen genom det långsiktiga utvecklingsarbetet och de humanitära insatserna genom Act Svenska kyrkan. Arbetet bidrar till att människor själva får makt att forma sina liv och skapa en hållbar utveckling. Den internationella verksamheten genomförs i land- och regionprogram, humanitära program samt i program för global policydialog och påverkansarbete.

Act Svenska kyrkan arbetar alltid tillsammans med lokala, regionala eller internationella aktörer, vilket är en förutsättning för lokalanpassad kunskap, relevans och måluppfyllelse. Den tematiska profilen är fortsatt genusrättvisa, teologisk utbildning, religiösa aktörers betydelse i utvecklingssamarbetet samt lokalt baserat psykosocialt stöd i det humanitära arbetet.

Det minskade demokratiska utrymmet i många programländer märks genom att det påverkar partnerorganisationers möjligheter att verka. Även de hot som många civilsamhällesorganisationer utsätts för är djupt oroande. Act Svenska kyrkan stödjer de partner som är utsatta genom att lyfta fram fakta och bedriva opinionsbildning internationellt samt genom att ge stöd till de demokratiska organisationer som verkar i dessa miljöer. Inte minst är opinionsbildning och policydialog angelägen i Sverige i ljuset av en ny biståndspolitik.

Närvaron av utlandsanställda kommer att öka i programländerna och en strukturell förändring pågår. Act Svenska kyrkan planerar ha tillsatt önskat antal utlandsanställda till år 2025. Närvaro av utsända medarbetare och lokalt anställda i programländer och regioner har stor betydelse för dialog och samarbete med aktuella partner och för att utveckla och följa upp verksamheten. Det gör det också möjligt att i nära kontakt med ambassader och andra givare nå den finansiering som är möjlig lokalt och regionalt. Närvaron av medarbetare på plats bidrar även till kommunikation, inspiration och engagemang i Sverige. Parallellt kommer antalet anställda i den internationella verksamheten på kyrkokansliet i Sverige att minska.

Med mer personal lokalt i programländer och ett minskat resande från programansvariga som arbetar i Sverige kommer klimatavtrycket också att kunna minska. Den digitala utvecklingen har påskyndats under pandemin och delar av arbetet kommer även framöver att kunna genomföras mer digitalt. Detta gäller exempelvis möten och seminarier, såväl i Sverige som internationellt.

För att även i fortsättningen kunna genomföra internationell mission och diakoni sker fortsatt satsning på att öka kännedomen om Act Svenska kyrkans arbete. Likaså fortsätter arbetet för att öka basen av givare, öka institutionell finansiering och andra inkomstkällor samt stärka engagemanget bland redan trogna medarbetare och givare. Insamlingsverksamheten har utvecklats positivt under förra året även om ökningen går att koppla delvis till situationen för Ukrainas folk. Viljan att ge ekonomiska bidrag ökar ofta i kristider, samtidigt som privatekonomin begränsar förmågan. Det medför att det behöver finnas en beredskap för lägre intäkter.

En klimatneutral kyrka

Svenska kyrkans färdplan för klimatet initierades av kyrkomötet 2018 och antogs av kyrkostyrelsen 2019 efter en gemensam beredning med stiftet. Färdplanen har skapat en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar mot biskoparnas uppmaningar i Ett biskopsbrev för klimatet.

Klimatfrågan är närvarande i de flesta av kyrkans verksamheter, såsom i den grundläggande uppgiften, fastigheter, begravningsverksamhet och i det internationella arbetet. Färdplanen är uppdelad i tre etapper och den första etappen omfattar perioden 2020 till och med 2023, den andra påbörjas 2024 och pågår till och med 2027 och den sista etappen planeras pågå från 2028 till och med 2030. På Hållbarhetsportalen på intranätet Kornet finns exempel på åtgärder, vägledningar och verktyg som stödjer genomförandet av färdplanen. Det är viktigt att arbeta innovativt genom att prova nya metoder, arbetssätt och tekniker och inte minst intensifiera samverkan inom Svenska kyrkan.

För att Svenska kyrkan ska uppnå effektmålen om klimatneutralitet till 2030 och inte längre bidra till den globala uppvärmningen, är det av största vikt att klimatarbetet fortsätter oförtrutet. En minskning av kyrkans utsläpp av växthusgaser och en utfasning av fossila bränslen är nödvändig likaså arbete för klimaträttvisa. Etapp två handlar om energianvändning och byggnader, produktion av förnybar el, resor och transporter, begravningsplatser, markanläggningar och maskiner, konsumtion och investeringar, klimatanpassning och krisberedskap samt förvaltning av skog och mark. I den remissbehandling som ägde rum våren 2023 har tolv stiftsstyrelser ställt sig bakom kyrkostyrelsens föreslagna inriktning medan ett stift, som i grunden är positiv till ansatserna, lämnat några synpunkter.

På dessa grunder budgeterar kyrkostyrelsen åren 2024–2027 medel för specialisttjänster i stiftet som kan stödja och bidra till hela Svenska kyrkans omställning, verksamhetsmedel för utbildning samt incitamentsmedel för att stimulera en kraftfull omställning i Svenska kyrkan för att nå klimatmålen.

En utredning för hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk tillsattes i april 2023. Den handlar om utformningen av kyrkoordningens bestämmelser för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt samt andligt och existentiellt hållbar skogsförvaltning som möjligt, där vikten av aspekter som mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet ska förtydligas.

Kyrklig beredskap

En snabb och omfattande återuppbyggnad av det svenska civila försvaret har tagit fart i alla delar av samhället under de senaste åren. Skydd och motståndskraft hos civilbefolkningen har avgörande betydelse för medborgarnas liv och säkerhet. Det är också en strategiskt viktig komponent vid regeringsbeslut om höjd beredskap och i ett lands motståndskraft vid ett väpnat angrepp.

Det kan handla om att rusta för att klara ett långvarigt bortfall av el, kommunikation, brist på mat och vatten, och om att höja motståndskraft mot påverkan på vårt öppna samhälle, demokrati, fri- och rättigheter eller människovärde.

Svenska kyrkan kan bidra till hopp och livsmod under svåra omständigheter samt bidra med andlig och existentiell motståndskraft och vara en trygg punkt utifrån flera dimensioner i lokalsamhället. När krisen inträffar behöver människor en plats att samlas på för att mötas, dela oro, förtvivlan och sorg och frågor om mening och sammanhang. Svenska kyrkan bidrar med gudstjänst, själavård och diakoni i kyrkorum och församlingshem. Svenska kyrkan har närvaro över hela landet och finns i nätverk och samarbeten både i lokalsamhället, regionalt och nationellt.

Svenska kyrkan har också två lagstadgade statliga uppdrag som ingår i det svenska totalförsvaret. Det ena är huvudmannaskapet för begravningsverksamheten i alla kommuner utom Stockholm och Tranås. Det andra gäller vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Dessutom har Svenska kyrkan lagstadgat ansvar för att arkiv och kyrkobokföring måste fungera.

Svenska kyrkan ser nu, i likhet med andra organisationer och aktörer i samhället, över sin beredskapsplanering. Arbetet har pågått med stiftens en tid och har intensifierats efter Rysslands invasion av Ukraina. Bland annat bearbetas tillgänglighet externt och internt, beredskapssamverkan på stiftsnivå, krigsplacering och utbildning.

Kyrklig beredskap på den nationella nivån omfattar bland annat stöd till stiftens beredskapsorganisation före, under och efter en kris, ledning och samordning, utbildning och övning. Den nationella nivån företräder Svenska kyrkan och samverkar med myndigheters och andra organisationers nationella nivåer samt samordnar kommunikation inomkyrkligt och externt. Dessutom ska den nationella nivån ha en egen krisledningsorganisation och stödja kyrklig beredskap i Svenska kyrkan i utlandet och i Act Svenska kyrkan.

Den kunskap och kompetens Svenska kyrkan har genom arbete i utsatta situationer i Sverige och utomlands är värdefulla. De erfarenheter som gjorts i psykosociala insatser i katastrof- och krigssituationer inom det internationella arbetet kan bidra i utvecklingen av det svenska beredskapsarbetet.

Utifrån rådande säkerhetssituation har arbetet påbörjats tidigare än planerat och ekonomiska medel har tvingats tas i anspråk för detta redan ur 2023 års detaljbudget. När kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse är kostnader för kommande verksamhetsperiod svårbedömda, varför kyrkostyrelsen föreslår att som reservmedel avsätta 50 miljoner kronor som vid behov kan tas i anspråk ur kyrkostyrelsens förfogande-medel för 2024. Här ingår frågor om informationssäkerhet.

7.3 Målbild 3

År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Denna målbild relaterar i första hand till den nationella nivåns uppdrag *Stöd till stiftens för utveckling av församlingarnas liv, Stöd till god förvaltning* samt *Inomkyrklig reglering*.

På samma sätt som för de två övriga målbilderna lyfts enbart några exempel ur planerad verksamhet.

Fastigheter och kyrkliga kulturminnen

Under 2024 inträffar en kontrollstation, då staten utvärderar det statliga kyrkoantikvariska bidraget till Svenska kyrkan. Till dess ska den nu gällande fördelningsmodellen för bidraget internt vara implementerat, uppföljt och utvärderat. Det pågår samtal mellan Svenska kyrkan och företrädare för regering och riksdag om bidragets betydelse. Samtalen intensifieras under den period som bidragets storlek budgeteras och riksdagen fattar beslut.

Många människor bär minnen från kyrkor och församlingshem från avgörande tillfällen i livet och byggnaderna utgör en trygg och viktig plats för många idag. Svenska kyrkans totala fastighetsinnehav kommer trots detta att behöva minska och avvägningar behöver göras de närmaste åren. Då kyrkobyggnaderna har en särställning och betyder mycket för många människor är det sannolikt att församlingarnas

andra fastigheter i första hand kommer att avyttras. Kyrkobyggnaderna kan också användas för fler ändamål än vad som oftast görs idag. Lokalförsörjningsplanerna syftar till att anpassa fastighetsbeståndet till faktiska behov och en ansvarsfull förvaltning utifrån hållbar ekonomi och klimatneutralitet i Svenska kyrkan.

Förslaget från utredningen Gemensamt ansvar om möjligheten att överlåta en kyrkobyggnad till kyrkostyrelsen har visat sig vara mer komplex än vad utredningen förutsåg. Kyrkostyrelsen försöker nu identifiera bättre lösningar som kan hantera frågan med kyrkobyggnader som inte längre anses behövas i församlingens verksamhet. Detta innebär att arbetet inte kommer att vara klart inom den ursprungliga tidplanen för uppdraget.

Svenska kyrkan ska enligt kulturmiljölagen vidta beredskapsförberedelser för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena även i händelse av höjd beredskap och i krig. Därför krävs regelbunden tillsyn över den egendom som omfattar kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kulturhistoriskt värdefulla inventarier. Trots internationella konventioner och föreskrifter, lagstiftning och förordningar beträffande skydd och undanförsel av föremål och myndigheters planeringsansvar, kommer det kyrkliga kulturarvet vid en väpnad konflikt till stor del vara beroende av civilsamhällets engagemang. Därför är det pågående arbetet både inom Svenska kyrkan och vid myndigheter för att stärka det civila försvaret omistligt. Det handlar om att samverka och utarbeta metoder för skydd av byggnader och föremål på plats samt att sprida erfarenheter av övningar där teori omsätts i praktik.

Den nationella nivåns kanslifestighet från 1978 på Sysslomansgatan i Uppsala renoveras under planeringsperioden. I samband med renoveringen kommer huset att byggas om till långsiktigt hållbara lokaler som främjar flexibilitet och som gör det möjligt att rymma fler medarbetare än tidigare, så att de hyresavtal som finns idag för andra lokaler kan sägas upp.

Informationssäkerhet

Arbete för informationssäkerhet och skydd mot cyberangrepp är sedan många år en viktig del av den nationella nivåns ordinarie verksamhet. Det förändrade säkerhetsläget ger anledning att ta frågan på än mer allvar än tidigare. Det är svårt för en enskild församling att upprätthålla kompetens och utrustning kring skydd av information. Denna utmaning hanteras bäst genom den kompetens och kvalitet som kan upprätthållas i gemensamma lösningar och system.

Allt fler församlingar ansluter till nationella tjänster för att minimera risker och öka förmågan att upprätthålla informationssäkerheten. Den största planerade åtgärden som bidrar till höjd informationssäkerhet utgörs av det nya kyrknätet. Ambitioner i det systematiska informationssäkerhetsarbetet avseende hot, sårbarhets- och riskanalys, informationsklassning, kravställning och uppföljning av åtgärder kommer att intensifieras ytterligare under planeringsperioden. Exempelvis planeras att utveckla ett nytt kyrkobokföringssystem under verksamhetsperioden och även då är säkerhetsfrågorna centrala.

Tyvärr är utbyggnaden av kyrknätet kraftigt försenat på grund av den komponentbrist som rådde under 2022. Målet med 100 procents anslutning före 2025 är därför inte längre möjligt att nå. För den enskilda församlingen är fortsatt anslutning även till andra nationella tjänster, såsom gemensam it-plattform, Microsoft 365 och Public 360 viktiga steg för förbättrad informationssäkerhet.

Samverkan och digitalisering

Samverkan och digitalisering handlar dels om stödjande gemensamma redskap för kärnverksamheten som underlättar arbetet i församlingar, pastorat och stift, dels om gemensamma administrativa arbets sätt. Den digitala utvecklingen i resten av samhället innebär höga krav på en utvecklad it-miljö i Svenska kyrkan för att kunna fungera som trossamfund. Det är heller inget som Svenska kyrkan kan välja bort. Digitala arbets sätt kan exempelvis förenkla möjligheten för människor att boka kyrkliga handlingar och för församlingar att göra medlemsvårdande insatser eller kommunicera med barn och unga.

Samverkan och digitalisering är centralt för att kunna bedriva kvalitativt, likvärdigt, kostnadseffektivt och långsiktigt rikstäckande hållbart kyrkoliv. Rutiner ska utföras professionellt och kvalitetssäkrat även om förutsättningar och villkor är olika i församlingarna. Gemensamma inköp är ett exempel på hur betydande ekonomiska belopp kan sparas om församlingar använder upphandlade avtal vid inköp av varor och tjänster. Det finns en stor ekonomisk potential i att använda redan befintliga avtal som är tillgängliga för hela Svenska kyrkan. Dessutom kan kyrkostyrelsen upphandla fler samverkande avtal.

Även om Svenska kyrkan utvecklar gemensamma redskap och förstärker den administrativa samverkan kommer församlingar och pastorat även fortsättningsvis att styra verksamhetens inriktning lokalt och rekrytera och ansvara för sin personal och deras insatser.

Utgångspunkten är att uppbyggnad och utveckling av den digitala infrastrukturen och systemen (kyrknätet, gemensam it-plattform, Microsoft 365, Public 360 och elektroniskt arkiv) finansieras av det gemensamma kapitalet, medan driftskostnaden finansieras av församlingar och pastorat. För att göra detta kommer en fördelningsnyckel att användas för beräkning av kostnaden per ekonomisk enhet. Debitering kommer att göras oavsett vilket system man använder, samt ske via kollekt- och betal-systemet för att undvika onödig administration. Debiteringen kommer att starta den 1 januari 2025 oavsett anslutningsgrad, men eftersom anslutningen till kyrknätet är försenad kommer endast de församlingar som haft möjlighet att ansluta till kyrknätet att debiteras för denna del.

En debitering via kollekt- och betalssystemet kräver ingen kyrkoordningsändring och därmed finns inget kyrkoordningskrav för remittering till stiftet. Någon sådan remittering har därför inte heller gjorts.

Svenska kyrkans löneservice etablerades efter beslut i kyrkomötet och invigdes i maj 2021. Det gemensamma arbets sättet och lika hantering av utbetalningar ger en minskad sårbarhet och minskar personberoende vid medarbetares sjukdom eller ledighet. Ju större volymer desto mer ekonomiskt fördelaktigt blir det för Svenska kyrkan som helhet, varför det är önskvärt att de som ännu inte anslutit till Svenska kyrkans löneservice gör så när det nya systemet kommit på plats.

Kyrkomötet 2022 beslutade att Svenska kyrkans ekonomiservice ska etableras med den nationella nivån som huvudman och att både volymtjänster och kvalificerat stöd erbjuds. En förstudie genomförs under hela året 2023. Den kommer att återrapporteras till kyrkomötet 2024.

Ekonomi för gemensamma strategiska satsningar

Kyrkomötet har beslutat att Svenska kyrkan ska ha ett eget kapital som en gemensam resurs. Avkastningen från kapitalet är avgörande för finansiering av kyrkunderhållsbidraget och för att täcka underskottet i utjämnings systemet, vilket kommer stiftet till

del. Likaså möjliggör avkastningen strategiska insatser, exempelvis etapp två i färdplanen för klimatet.

Kyrkostyrelsen avser även att bearbeta former för samarbete inom kapitalförvaltning, till exempel gemensamma upphandlingar av finansiella instrument, granskning och uppföljning, i syfte att sänka kostnadsnivån och säkerställa hållbara placeringar.

Den nationella nivån kommer att ha en budget i balans 2025 och 2026, om man bortser från de prioriterade strategiska insatserna. Till 2025 har kostnadsnivån sänkts och intäkterna har ökat, men med den situation som råder i omvärlden finns det en risk för att de ekonomiska förutsättningarna försämras. Arbetet för att sänka kostnadsnivåer måste därför fortsätta. För att *behålla* en ekonomi i balans krävs fortsatta årliga effektiviseringar om 2,5 procent eller mer beroende på hur hög inflationen blir framöver.

Ett långsiktigt hållbart kyrkokansli

Översyn och effektiviseringar görs kontinuerligt på den nationella nivån, men antalet uppdrag ökar samtidigt varje år. Den nationella nivåns uppdrag har förändrats och utökats sedan relationsförändringen med staten år 2000 och sedan dess genom kontinuerliga beslut i kyrkomötet. Genom årligen tillkommande kyrkomötesbeslut om nya åtaganden har kyrkostyrelsens ansvar successivt ökat. Flera av kyrkomötesuppdragen sträcker sig över flera år på grund av sin komplexitet. Även om ett uppdrag i formell mening kan slutredovisas till kyrkomötet kan uppdraget medföra fortsatta åtaganden eller innebära permanent handläggning på kyrkokansliet.

Kravet på att kostnader inte får öka på nationell nivå är omöjligt att förena med den mängd uppdrag som kyrkostyrelsen redan har och de nya som tillkommer och som kyrkomötet i vissa fall beslutar ska hanteras skyndsamt. Kyrkostyrelsen bedömer därför att de nya uppdrag som tillkommer innebär bortprioritering av andra insatser till stöd för stiftens, eftersom det inte går att tillföra nya uppdrag till nationell nivå, parallellt med minskande personalresurser och krav om en ekonomi i balans.

Den långsiktiga ekonomiska utvecklingen ställer således krav på ställningstaganden i kyrkomötet som möjliggör att den nationella nivån ska kunna fortsätta att vara en stödjande och sammanhållande kraft i trossamfundet. Den bredd av sakfrågor inom vilka kyrkostyrelsen idag ger stöd i stiftens främjandeuppdrag behöver minska i samarbete med stiftens.

En organisation på kyrkokansliet med kvalificerade generalister kommer att kunna möjliggöra en mindre kanslibemanning. Det handlar exempelvis om teologer som har förtrogenhet med samhällsfrågor, samhällsvetare som har förtrogenhet med Svenska kyrkan eller medarbetare med projektledarkunskap. Verksamhetsområden kan variera över tid och särskilt sakkunniga bör i framtiden utgöra tillfällig kompetens för tidsbegränsade uppdrag och utredningar. På sikt kommer det att finnas ett begränsat antal specialister för att fortsatt säkra kompetens inom kärnområden. Inom exempelvis rättsområdet kan även det löpande arbetet med förenkling av regelverk och handlägningsrutiner leda till effektivisering som i förlängningen successivt minskar behovet av personella resurser. Efter att de egna lokalerna på Sysslomansgatan i Uppsala är renoverade och ombyggda ska den största delen av personalen kunna rymmas där.

Antalet anställda medarbetare i Sverige ökade med 13 årsarbetare 2022 jämfört med året innan, medan antalet anställda med placering utomlands minskade under samma period med 20 årsarbetare. Detta beror primärt på färre medarbetare i utlandsförsamlingar, men det har också varit svårt för Act Svenska kyrkan att rekrytera. Ökningen i Sverige beror på det utökade uppdraget med Svenska kyrkans löneservice, som tillkom med verksamhet i Uddevalla 2021. Vid årsskiftet 2022/2023 fanns där

47 medarbetare på hel- eller deltid. Svenska kyrkans ekonomiservice kommer att frigöra resurser på lokal nivå på samma sätt som Svenska kyrkans löneservice gör, men kommer att kräva ytterligare medarbetare och stödfunktioner på den nationella nivån, om än placerade på andra orter än i Uppsala.

Tematiskt kyrkomöte 2024 och Kyrkovalet 2025

Kyrkomötet 2024 kommer att vara tematiskt och ha temat *Svenska kyrkan i det offentliga rummet*. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har påbörjat planering med kyrkomötets presidium under våren och kommer att fortsätta samtalet under året och utarbeta arbetsformer för detta kyrkomöte.

Förberedelser inför kyrkovalet i september 2025 pågår. Kyrkostyrelsen ser behov av att säkra och utveckla den demokratiska styrningen för framtiden och utreda hur den kan tryggas och upprätthållas till en lägre kostnad än idag. Exempelvis är en ökad digitalisering av kyrkovalet 2025 inte bara en anpassning till den digitala utvecklingen i resten av samhället, utan bedöms även frigöra personella resurser på stiftsnivån. Det kommer att innebära en initial utvecklingskostnad för den nationella nivån, men på sikt vara en ekonomisk besparing för Svenska kyrkan som helhet. Det kan även gå att sänka kostnader, med bibehållen demokrati, inom andra delar av den demokratiska strukturen. Kyrkostyrelsen planerar att under 2024 tillsätta en utredning om kyrkans demokrati för att ta fram faktaunderlag inom några större strukturella inomkyrkliga områden.

8 Ekonomi

8.1 Ekonomiska förutsättningar

Budgeten är lagd utifrån en prognos från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som publicerades den 27 april 2023. Den höga inflationen och de snabba räntehöjningarna bidrog till att bromsa efterfrågan i ekonomin under hösten och under sista kvartalet 2022 föll svensk BNP. Det är främst de delar av efterfrågan som är räntekänsliga, det vill säga hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar, som bidrar till att BNP i år väntas minska med 1,0 procent. Att reallönerna (genom hög inflation) har fallit gör nu att arbetskraftutbudet troligen kommer att fortsätta att öka framöver. Detta, tillsammans med fortsatt normalisering i ekonomin efter pandemin, gör att SKR bedömer att medelarbetstiden och sysselsättningen kommer att öka 2025–2026.

Inflationen bedöms enligt SKR sjunka under 2023 för att 2024 ligga nära målet på 2 procent. Inflationen har redan mattats av, men nedgången i Sverige är lägre än i andra länder på grund av den svaga kronan som ger högre importpriser. Riksbanken höjde, som väntat, styrräntan med 0,5 procentenheter den 26 april samtidigt som det kom svaga signaler om en förhoppning att inflationen har passerat toppen.

Skatteunderlaget och i förlängningen kyrkoavgiften bedöms dock under perioden som stabilt och kommer öka något nominellt. Räknar man in inflationen så blir dock den reala ekonomin svagare. Avgift för gemensam verksamhet, eller den så kallade 7-öringen, som är en del av kyrkoavgiften, kommer under planperioden därför att öka, men inte i samma takt som kostnaderna ökar. Industriavtalet som slutits ger 7,4 procent löneökning under två år, vilket är betydligt mer än åren tidigare, men mindre än befarat med tanke på inflationen. Även leverantörspriser väntas fortsätta öka under 2023.

Avkastningen på det gemensamma kapitalet var kraftigt negativ 2022 samtidigt som inflationen var hög. Effekten av detta är att det egna kapitalet ligger under målet för eget kapital vid ingången av 2023 och utsikter för att återställa kapitalet är kortsiktigt små. Avkastningsmålet är dock långsiktigt och ska ses som ett snitt över tio år

så möjligheten att i framtiden återställa det egna kapitalet är goda förutsatt att verksamheten inte drivs med underskott som måste täckas med avkastning från kapitalet. Att ha en ekonomi i balans är därför avgörande för att upprätthålla nivån på det gemensamma kapitalet och storleken på de strategiska insatser som finansieras av det gemensamma kapitalet måste begränsas till en långsiktigt hållbar nivå. Se avsnitt 8.5.

En annan faktor som påverkar ekonomin är utdelning från prästlönstillgångar (PLT) som finansierar delar av utjämningsystemet. Den rådande ekonomiska situationen gör att även utdelningen från PLT är osäker under planperioden och är något lägre budgeterad 2024 än tidigare år.

Tabellen nedan visar hur mycket olika faktorer påverkar intäkter i miljoner kronor. Förändringar i antal tillhöriga och utvecklingen av medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster, kyrkoavgiftsunderlaget, är därmed centrala faktorer som påverkar intäkten. Om finansmarknaden är instabil under en längre tid påverkar det avkastningen på det gemensamma kapitalet och från PLT. Samtliga belopp anges i miljoner kronor, mnkr.

I budgeten ökar intäkter från insamling i enlighet med den strategi som finns för Act Svenska kyrkan. Insamlingsresultaten har varit goda under 2022 och början av 2023, men det finns en risk att budgeten i så stor del bygger på insamlade medel. Som motvikt till denna risk finns en stor andel ändamålsbestämda medel som kan användas om insamlingen inte skulle gå enligt plan.

Budgeten bygger också på att det från 2025 finns en finansiering av den digitala infrastrukturen som gäller för hela Svenska kyrkan.

TABELL 1 KÄNSLIGHETSANALYS FINANSIERING

	Förändring av antagande	Ungefärlig effekt (mnkr)
Avgift gemensam verksamhet	1 öre	148
Medlemsandel	1%	10
Avkastning på det gemensamma kapitalet	1%	103

Andra faktorer som kan ha betydelse för verksamheten är förändringar i skattesystemet och politiska beslut kring offentliga bidrag som till exempel Sidabidrag.

8.2 Sammanfattning ekonomi

I detta avsnitt redovisas den totala ekonomin för den nationella nivån för de kommande tre åren i jämförelse med utfall 2022, budget 2023 och föregående Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025.

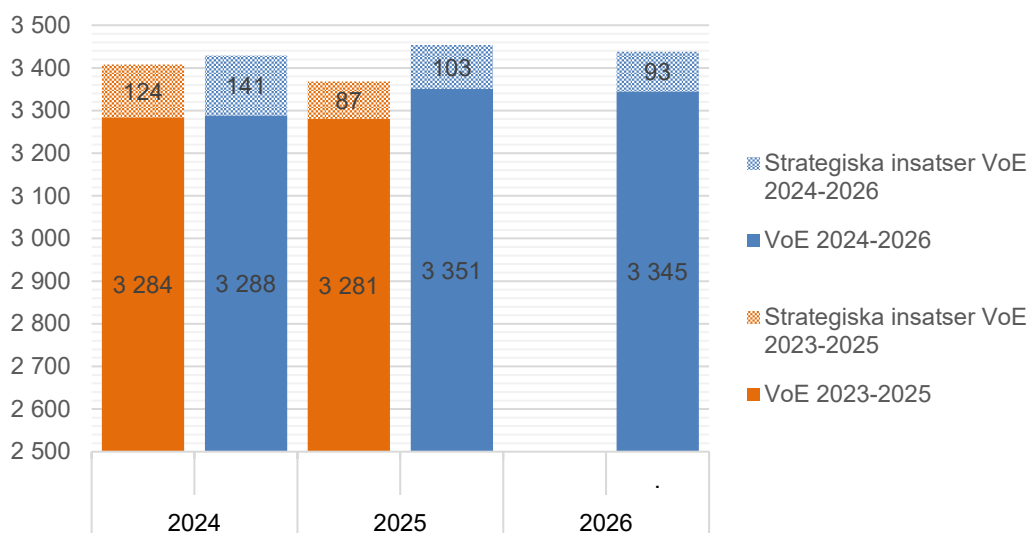
Av totala kostnader på den nationella nivån utgör en övervägande del bidrag till stift, församlingar och pastorat, exempelvis inom ramen för utjämningsystemet och den kyrkoantikvariska ersättningen. Dessa uppgår 2024 till 1 790 miljoner kronor.

Sammanlagda kostnads- och planeringsramar för de tre åren är summan av verksamhetens kostnader (tabell 4), kostnader för utjämningsystemet, inklusive kyrko- och kyrkoantikvariska bidrag och kyrkoantikvarisk ersättning, KAE, (tabell 5). Sammanlagda ramar framgår av tabellen nedan:

TABELL 2 TOTALA KOSTNADSRAMAR

Belopp i mnkr	2024	2025	2026
Verksamhetens kostnader	1 639	1 653	1 629
Kostnader utjämningsystemet	1 330	1 341	1 348
Kostnader KAE	460	460	460
Totala kostnadsramar	3 429	3 454	3 438

I diagram 1 visas budgeterad kostnad per år i jämförelse med föregående årsplan. Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå anges som VoE.

DIAGRAM 1. TOTAL KOSTNADSRAM I JÄMFÖRELSE MED FÖREGÅENDE RAM

Kostnader i Verksamhet och ekonomi år 2024 uppgår till 3 429 miljoner kronor, vilket är 21 miljoner kronor högre än tidigare planering i Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025. Kostnaderna för 2025 är 86 miljoner kronor högre än tidigare planering och det beror bland annat på att ekonomiservice planeras att vara etablerat då. Strategiska insatser för perioden visas i tabell 3.

TABELL 3 STRATEGISKA INSATSER I PLANERINGSPERIODEN

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Försoningsprocess samiska folket	-1	-4	-4	-4	-4
Samverkan och digitalisering	-128	-73	-77	-32	-19
Digitalisering av valet	0	-5	-5	-2	-5
Nytt kyrkobokföringssystem	0	0	-10	-5	-5
En närvarande och synlig kyrka	0	-20	-15	-10	0
Färdplan klimat	-23	-8	-30	-50	-60
Summa	-152	-111	-141	-103	-93

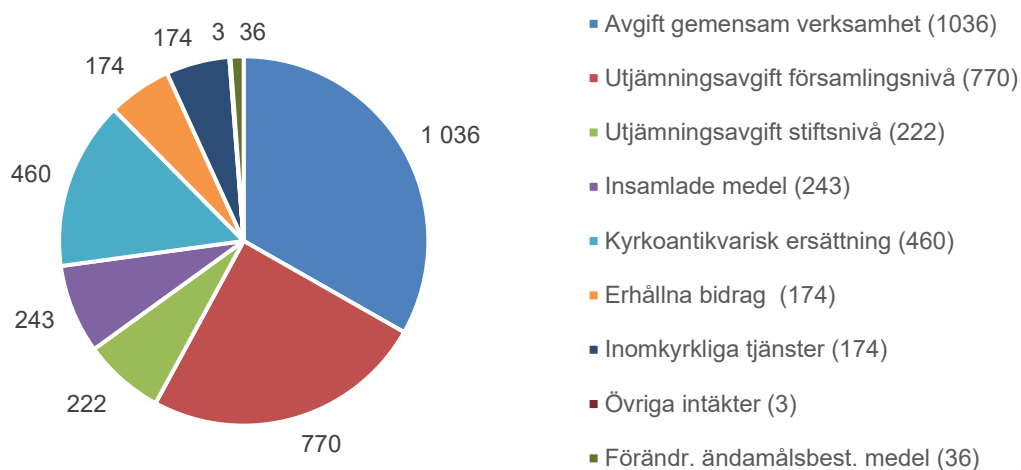
Åtaganden till det samiska folket omfattar totalt 40 miljoner kronor och sträcker sig över perioden 2022–2031.

I samverkan och digitalisering ingår både utveckling av löneservice och ekonomiservice och nettokostnaden av dessa tjänster. Vissa insatser inom samverkan och digitalisering övergår i förvaltning från och med 2023. Driftskostnader för gemensam nationell nätförbindelse och Microsoft 365 ingår därmed i den löpande verksamheten

från år 2023 och framåt. Från och med 2025 är den nationella nätförbindelsen finansierad med intäkter i budget. I samverkan och digitalisering ingår arbetet med att följa medlemmen år 2023 och 2024. Anslutningstakten till löneservice har saktat in och projektet nytt lönesystem pågår även under 2024. Klimatetapp 2 omfattar 200 miljoner kronor under perioden 2024–2027. I det ingår kostnader för specialister, incitamentsmedel, utbildning och innovation.

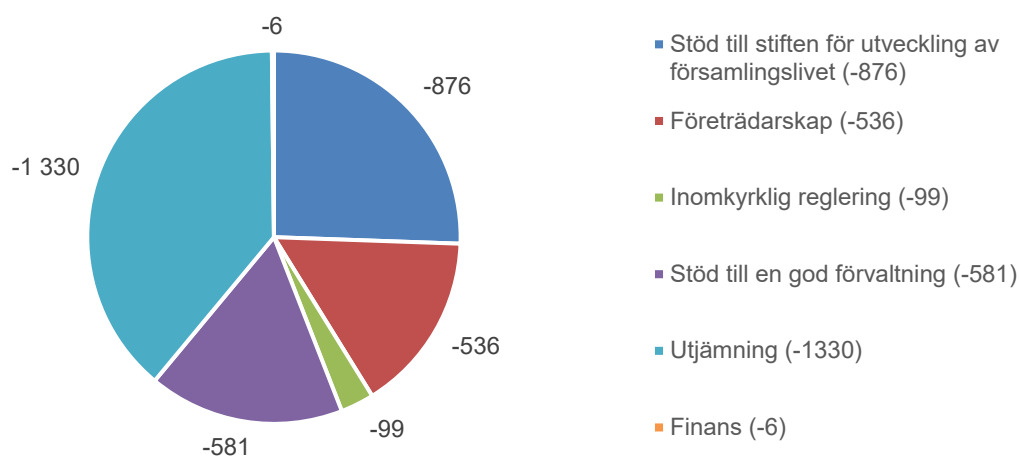
I budget 2024 ingår också 50 miljoner kronor till kyrkostyrelsens förfogande för beredskap.

DIAGRAM 2. FÖRDELNING AV TOTALA INTÄKTER ÅR 2024 EXKLUSIVE FINANSNETTO

Totala intäkter år 2024 inklusive intäkter från kyrkoantikvarisk ersättning, utjämningsavgifter samt förändring av ändamålsbestämde medel, men exklusive finansnetto uppgår till 3 118 miljoner kronor.

DIAGRAM 3. TOTALA KOSTNADER ÅR 2024 FÖRDELADE PER UPPDRAG

Totala kostnader i budget år 2024 uppgår till 3 429 miljoner kronor. Se även avsnitt 9 på sidan 31, där nettokostnad per uppdrag redovisas.

8.3 Resultaträkning

I tabell 4 redovisas den totala budgeten för den nationella nivån där samtliga intäkter och kostnader ingår, samt jämförelsesiffror från bokslut 2022 och budget 2023. Intäkter och kostnader för utjämning och kyrkoantikvarisk ersättning, KAE, netto redovisas på egen rad i resultaträkningen och specificeras i tabell 5.

TABELL 4 RESULTATRÄKNING

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Avgift gemensam verksamhet	981	1 008	1 036	1 059	1 076
Insamlade medel	259	218	243	271	292
Erhållna bidrag	199	190	174	179	189
Inomkyrkliga tjänster*	147	165	174	312	336
Övriga intäkter	21	3	3	5	3
Summa intäkter	1 607	1 584	1 630	1 825	1 895
Utveckl.samarbete/bistånd	-225	-315	-229	-226	-233
Övriga lämnade bidrag	-127	-107	-138	-163	-168
Externa kostnader	-574	-682	-771	-722	-657
Personalkostnader	-459	-479	-487	-531	-561
Avskrivningar	-14	-14	-14	-11	-9
Summa kostnader	-1 398	-1 598	-1 639	-1 653	-1 629
Utjämning och KAE**	-167	-246	-239	-233	-230
VERKSAMHETENS RESULTAT	41	-260	-247	-60	36
Exklusive strategiska insatser***	193	-149	-106	43	129
Finansnetto	-1 263	501	560	575	603
Kyrkunderhållsbidrag	-100	-100	-100	-100	-100
Förändr. ändamålsbest. medel	-71	35	36	38	22
Årets resultat	-1 392	176	249	453	561

*) I inomkyrkliga tjänster ingår löneservice, ekonomiservice och digital infrastruktur

**) KAE och utjämning beskrivs i tabell 5.

***) Verksamhetens resultat exklusive strategiska insatser i tabell 3.

Budgeten för åren 2024 och 2025 visar ett negativt verksamhetsresultat, vilket bland annat beror på strategiska insatser, beredskap 2024 och att det är kyrkoval 2025. År 2026 är budgeten i balans med högre intäkter från avgift gemensam verksamhet, insamling och övriga intäkter, samtidigt som de externa kostnaderna är lägre. Tabellen visar även verksamhetens resultat exklusive strategiska insatser och där framgår att budgeten är i balans år 2025 och 2026. Strategiska insatser ska finansieras av det gemensamma kapitalet.

Intäkter

Intäkten från avgift gemensam verksamhet är högre än tidigare år och ökar nominellt. Nivån på intäkten följer framtagna prognos för konjunkturen och medlemmarnas inkomster. Under perioden sker en tydlig förändring, där externa intäkter i form av insamling och ersättning för gemensamma tjänster ökar och blir en allt större del av intäkterna, vilket i sin tur ökar risken och kräver insatser för att upprätthålla.

Insamlade medel planeras öka med 49 miljoner kronor under perioden på grund av en ökad insamling inom Act Svenska kyrkan, framför allt som ett resultat av kännedomssatsningen. Nivån på de insamlade medlen är i början av perioden lägre än det starka insamlingsåret 2022.

Erhållna bidrag förväntas öka något under planeringsperioden, men nivån är lägre än 2022 och budgeterade bidrag 2023. Anledningen till den lägre nivån är lägre förväntade bidrag från Sida och andra institutionella givare.

Inomkyrkliga tjänster består till största del av ersättning för den gemensamma digitala infrastrukturen. Införandet av gemensamt kyrknät har försenats. För 2025 och 2026 förväntas intäkterna täcka driftskostnaderna för gemensamt kyrknät, vilket innebär 88 miljoner kronor respektive 93 miljoner kronor för de två åren. I inomkyrkliga tjänster ingår även Svenska kyrkans löneservice. Dessa ökar, men anslutningstakten är lägre än tidigare planering. För 2025 och 2026 tillkommer också intäkter för den nya tjänsten Svenska kyrkans ekonomiservice med 35 miljoner kronor respektive 55 miljoner kronor.

Övriga intäkter är budgeterade i filialer i utlandet och i samband med kyrkovalet.

Kostnader

Lämnade bidrag för utvecklingssamarbete/bistånd ligger på samma nivå under hela perioden och på samma nivå som utfall 2022. År 2024 ingår bidrag till Lutherska världsförbundet för husbyggnadsprojekt i Jerusalem på 7,5 miljoner kronor som finansieras med den gemensamma avgiften.

I övriga lämnade bidrag ingår anslag inom Färdplan för klimatet på sammanlagt 132 miljoner kronor för planeringsperioden. Ekumeniska anslag sjunker under perioden. Anslag till utlandsförsamlingar ökar i och med övergången till lokalanställd personal, men personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Kyrkomötets mandatstöd är anpassat till ett högre kostnadsläge.

Externa kostnader består till största del av köpta tjänster och systemkostnader bland annat inom Samverkan och digitalisering. Införandet av gemensamt nationellt kyrknät är försenat och beräknas inte vara fullt infört förrän 2026, med en beräknad driftskostnad på 93 miljoner kronor. Driftskostnader för Microsoft 365 beräknas till 38 miljoner kronor per år från och med 2024. Förvaltningskostnaden av Public 360 ökar till 4 miljoner kronor per år. Förseningen av ett nytt lönesystem har medfört försening av anslutning av kunder och försening av effektivare arbetssätt vilket i sin tur ger ökade kostnader med 25 miljoner kronor år 2024.

I övriga externa kostnader ingår 50 miljoner kronor till kyrkostyrelsens förfogande för beredskap år 2024. Kostnaderna påverkas också av att utvecklingen av ett nytt kyrkobokföringssystem flyttar fram från år 2024 till 2025 och 2026. Dessutom genomförs den strategiska kommunikationsinsatsen En närvarande och synlig kyrka under planeringsperioden. Kostnader i samband med kyrkovalet följer en fyraårscykel och köpta tjänster och kommunikationskostnader är högre under kyrkovaletsåret 2025. Hyran för kansliets lokaler ökar efter renovering.

Personalkostnader ökar under planeringsperioden. Ekonomiservicetjänsten beräknas gå i drift 2025 och i budget tillkommer 60 tjänster under perioden. Inom den internationella verksamheten fortsätter det strategiska arbetet med ökad närvaro i programländer under perioden. Det innebär att bemanningen förändras genom fler utsända, fler lokalt anställda i programländer och färre i Uppsala. Inom utlandskyrkan har en inriktning om fler lokalanställda gjort att personalkostnaderna minskar under perioden.

Utjämning och kyrkoantikvarisk ersättning

Utjämningsystemet är underfinansierat med 239 miljoner kronor genom att intäkterna är lägre än kostnaderna. Intäkter 2024 budgeteras till 991 miljoner kronor och kostnader, exklusive kyrkunderhållsbidrag, budgeteras till 1 230 miljoner kronor. Utöver det anslås kyrkunderhållsbidrag på 100 miljoner kronor som finansieras av avkastningen från det gemensamma kapitalet. Den nationella nivån finansierar således 339 miljoner kronor av det totala utjämningsystemet, delvis av det gemensamma kapitalet.

I en framtida krympande ekonomi och med ökade socioekonomiska utmaningar blir betydelsen av utjämningsystemet större för församlingar och pastorat, men finansieringen blir också svårare. En utvärdering av utjämningsystemet och dess finansiering är beslutad av kyrkomötet och ska genomföras 2027. Intäkter och kostnader för utjämningsystemet presenteras i tabell 5.

Det statliga bidraget om 460 miljoner kronor för kyrkoantikvarisk ersättning används till församlingarnas renovering av kyrkobyggnader. Nivån på det statliga bidraget är densamma som tidigare år.

TABELL 5 FÖRKLARING AV UTJÄMNING OCH KAE

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Utjämningsavgifter församlingsnivå	730	755	770	780	788
Utjämningsbidrag församlingsnivå	-826	-851	-865	-875	-883
Resultat församlingsnivå	-96	-95	-95	-95	-95
Utjämningsavgift stiftsnivå*	294	215	222	228	231
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-365	-365	-365	-365	-365
Resultat stiftsnivå	-71	-150	-144	-138	-135
NETTORESULTAT UTJÄMNING	-167	-246	-239	-233	-230
Intäkter kyrkoantikvarisk ersättning	428	460	460	460	460
Kostnader kyrkoantikvarisk ersättning	-428	-460	-460	-460	-460
Nettoresultat KAE	0	0	0	0	0
Resultat utjämning och KAE	-167	-246	-239	-233	-230

*) Utdelning från prästlönetillgångarna

Prognosen för medlemsintäkter grundar sig på skatteunderlagets utveckling inkomståren 2022–2024 med hänsyn tagen till bedömd medlemsutveckling. Den utgår från Sveriges Kommuner och Regioners bedömning i april 2023. Kyrkoavgiftssatserna har antagits ligga kvar på 2023 års nivå.

Finansnetto

Budgeterad intäkt från kapitalförvaltningen motsvarar avkastningsmålet på 3 procent över inflationsnivån. Inflationen var 8,0 procent enligt Riksbankens penningpolitiska rapport från mars 2023, men enligt försiktighetsprincipen budgeteras intäkten utifrån Riksbankens inflationsmål som är 2 procent för hela planeringsperioden. Sveriges Kommuner och Regioner och Konjunkturinstitutet räknar i de senaste prognoserna att inflationen kommer att vara nära målet på 2 procent i början av 2024.

Kyrkokansliets byggnad, som ägs av det helägda dotterbolaget Svenska kyrkans Förvaltnings AB, är under renovering. Den tekniska livslängden på installationer bör-

jar nå sitt slut och kanslilokaler anpassas samtidigt så att den nationella nivåns verksamhet ska kunna inrymmas i egna fastigheter och därmed inte hyra externa lokaler. Utgifterna för renoveringen belastar bolaget, men finansieringen görs från den nationella nivån inom likviditetsförvaltningen. Framtida kostnader i form av högre hyra kommer att belasta den nationella nivån och är med i budget.

TABELL 6 FINANSFÖRVALTNING

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Övriga intäkter	4	0	0	0	0
Finansnetto	-1 263	501	560	575	603
Kostnader	-4	-6	-6	-6	-6
Resultat	-1 264	495	554	569	597

8.4 Kassaflödesbudget

Kassaflödesbudgeten, som liknar den kassaflödesanalys som återfinns i årsredovisningen, visar kassaflödet över planeringsperioden. Det är en budget och en bästa uppskattning för att hålla en jämn likviditet under perioden och ger en möjlighet att planera förvaltningen, då delar av kapitalets avkastning finansierar verksamheten.

TABELL 7 KASSAFLÖDESBUDET

Belopp i mnkr	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Den löpande verksamheten				
Årets resultat	176	249	453	561
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet				
Avkastning kapitalförvärv återinvesteras	-501	-560	-575	-603
Avskrivningar	14	14	11	9
Övriga poster	-30	-30	-30	-30
Kassaflöde från löpande verksamhet				
Ökning/ minskning av kortfristiga poster	0	0	0	0
Utnyttjad checkräkningskredit	0	0	0	0
Kassaflöde från löpande verksamhet	-340	-327	-141	-63
Investeringsverksamhet				
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-10	-10	-10	-10
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-5	-5	-5	-5
Förs. av finansiella anläggningstillgångar	136	342	156	78
Kassaflöde från investeringsverksamhet exkl likv.förv	121	327	141	63
Årets kassaflöde	-219	0	0	0
Kassa och bank vid årets början disponibelt för nationell nivå	219	0	0	0
Kassa och bank vid årets slut	0	0	0	0

8.5 Eget kapital och mål för eget kapital

Församlingar i Svenska kyrkan är centrala, där firas gudstjänst, där bedrivs undervisning och där utövas diakoni och mission. För att församlingar och pastorat även i framtiden ska kunna utföra sitt grundläggande uppdrag med minskade ekonomiska resurser är det angeläget att långsiktigt säkra stödet till församlingar och pastorat för tider av nya förutsättningar och behov.

Det nationella egna kapitalet utgör en gemensam resurs för hela trossamfundet och dess avkastning möjliggör såväl resurser till akuta insatser som till strategiska insatser för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv. Det egna kapitalet uppgår vid ingången av 2023 till 10,2 miljarder kronor och utgörs till största del av det gemensamma kapitalet.

Kyrkomötet 2021 beslutade att målvärdet för eget kapital ska vara minst 10 miljarder kronor med årlig uppräknings för inflation. Under 2022 var inflationen mycket hög samtidigt som börserna hade en kraftig nedgång. Detta medförde att det fria egna kapitalet inte nådde målvärdet, utan var 1 078 miljoner kronor lägre än mål för eget kapital vid ingången av 2023.

TABELL 8 FRITT EGET KAPITAL

Belopp i mnkr	UB 2022	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Fritt eget kapital*	10 155	10 581	11 033	11 595
Lägsta nivå fritt eget kapital	11 234	11 917	12 155	12 398
Skillnad mot lägsta nivå	-1 078	-1 336	-1 122	-804

*I det egna kapitalet ingår ännu inte realiserade värdeökningar inom kapitalförvaltningen. Vid bokslut 2022 uppgick de realiserade värdeökningarna till 2 942 miljoner kronor.

Avkastningsmålet är dock långsiktigt och ska ses som ett snitt över tio år så möjligheten att i framtiden återställa det egna kapitalet är goda förutsatt att verksamheten inte drivs med underskott som måste täckas med avkastning från kapitalet. Avkastningen från kapitalet ska, enligt tidigare beslut, finansiera kyrkunderhållsbidraget om 100 miljoner kronor per år. Därutöver finansierar avkastningen de strategiska insatserna under planperioden som redovisas i tabell 3. Det är av vikt att nivån på de strategiska insatserna är på en långsiktigt hållbar nivå, så att inte det gemensamma kapitalet urholkas.

I diagram 4 nedan redovisas hur marknadsvärdet och mål för eget kapital har utvecklats i förhållande till varandra under den senaste tioårsperioden. Diagrammet visar att värdet på kapitalet legat över målet de senaste tio åren, trots att målet för eget kapital höjdes 2016 och 2021, men efter bokslutet 2022 ligger nivån 1 078 miljoner under målet.

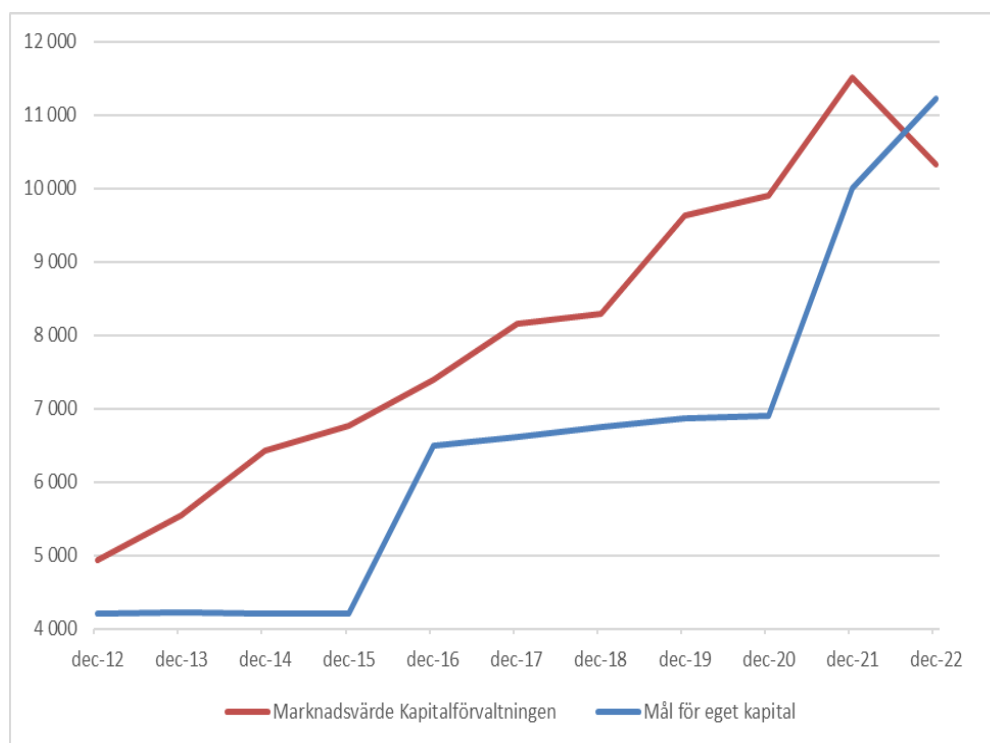
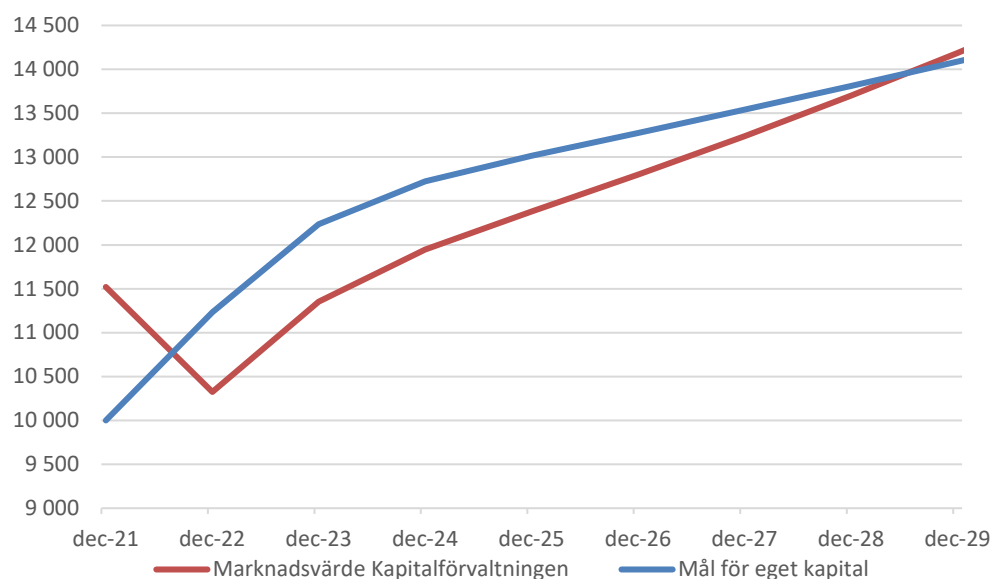

Diagram 5 visar en beräkning för hur mål för eget kapital och marknadsvärde kan utvecklas framöver där mål för eget kapitalet är i balans 2029. Beräkningen är gjord med följande antaganden:

- ◆ Kapitalförvaltningen klarar avkastningskravet + 3% real avkastning (3% + inflation)
- ◆ KPI enligt prognos från Riksbanken i maj 2023 (2023: 8,4%, 2024: 4,0%, 2025: 2,3%), därefter 2,0% per år.
- ◆ Ett uttag om 100 miljoner kronor till kyrkunderhållsbidraget görs varje år
- ◆ Ytterligare uttag om 100 miljoner kronor från avkastningen till finansiering av strategiska insatser varje år

DIAGRAM 5. PROGNOIS FÖR MÅL FÖR EGET KAPITAL OCH MARKNADSVÄRDE 2021–2029

8.6 Ändamålsbestämda medel

Tabell 9 visar beräknade ändamålsbestämda medel per 31 december respektive år.

TABELL 9 ÄNDAMÅLSBESTÄMDA MEDEL

Belopp i mnkr	UB 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Internationell mission och diakoni	191	158	125	95	82
Arbete bland svenskar i andra länder	55	54	51	42	33
Övriga verksamheter	27	27	26	26	26
Utgående balans	273	181	201	163	141

Act Svenska kyrkan planerar att använda ändamålsbestämda medel så att de minskar mot slutet av planeringsperioden.

9 Ekonomisk plan per uppdrag

9.1 Ekonomisk plan per uppdrag med undernivåer

I tabell 10 visas nettokostnad (kostnader minus externa intäkter) per uppdrag, vilket visar hur mycket avgiften för gemensam verksamhet (7-öringen) ska finansiera. Viss verksamhet, såsom Act Svenska kyrkan och kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) finansieras till stor del av externa intäkter och därför är nettokostnaden låg. Resultaträkning för kyrkostyrelsens internationella råd och kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet visas i tabell 12 och 13.

TABELL 10 NETTOKOSTNAD PER UPPDRAG

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet					
Utbildningsinstitutet	-57	-53	-59	-60	-62
Svenska kyrkan i utlandet	-77	-85	-73	-73	-73
Diakonal utveckling, forskning, lärande och undervisning, kulturarv (KAE), hållbarhet m.m.	-144	-162	-244	-199	-198
	-278	-299	-376	-332	-333
Företräderskap					
Internationell mission och diakoni	-94	-97	-42	-15	-15
Ks förfogandemedel Act Svenska kyrkan	0	-45	0	0	0
Ekumenisk samverkan, påverkansarbete m.m.	-71	-69	-71	-80	-73
	-166	-211	-113	-95	-88
Stöd till en god förvaltning					
Gemensamma funktioner	-280	-290	-315	-220	-207
Juridiskt stöd, fastighetsstöd, arkiv m.m.	-57	-101	-98	-83	-82
	-337	-391	-413	-303	-289
Inomkyrklig reglering					
Kyrkovalet	-4	-20	-35	-48	-11
Kyrkans böcker, kyrkomöte, kyrkostyrelse, råd m.m.	-58	-60	-65	-64	-61
	-61	-81	-99	-112	-72
Utjämnings och Finans					
Utjämnings	-263	-346	-339	-333	-330
Finansförvaltning	-1 269	495	554	569	597
	-1 531	149	215	236	267

Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet

Uppdraget avser verksamhetsutveckling inom den grundläggande uppgiften i Sverige och utlandet inom forskning och analys, lärande och undervisning, diakonal utveckling, hållbarhetsfrågor och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan.

Kostnaderna för Svenska kyrkans utbildningsinstitut ökar under perioden på grund av utökad verksamhetsfinansiering och Svenska kyrkans bidrag till kyrkomusikerutbildningar.

Verksamhetens nettokostnad för Svenska kyrkan i utlandet är i nivå med tidigare år, exklusive pandemistöd. Kostnaderna för underhåll av utlandsfastigheter är lägre än tidigare. En resultaträkning för kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet redovisas i tabell 13.

Här ingår även kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) men nettokostnaden är noll kronor då den finansieras av bidrag om 460 miljoner kronor från staten. KAE ingår i kostnaden för Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet i diagram 3 på sidan 23.

I kostnader för övrigt stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet ingår *Etapp 2 färdplan för klimatet* som omfattar 200 miljoner kronor under perioden 2024–2027. I det ingår kostnader för specialkompetens, incitamentsmedel, utbildning och innovation enligt tabell 11 nedan.

TABELL 11 KLIMATETAPP 2

Belopp i mnkr	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026	RAM 2027	Totalt
Specialister	10	21	21	21	
Incitamentsmedel	10	16	25	27	
Verksamhetsmedel utbildning och liknande	4	5	5	5	
Projektmedel och innovation/ utveckling	4	5	6	4	
Nationell nivå	2	3	3	3	
	30	50	60	60	200

Dessutom finns kostnader för digitalisering av stöd till den grundläggande uppgiften, forskarskola och projektet rörande nya psalmer. Under perioden genomförs också strategiska kommunikationsinsatser inom projektet En närvarande och synlig kyrka och insatser för att följa medlemmen. År 2024 finns 50 miljoner kronor till kyrkostyrelsens förfogande för beredskap.

För åtaganden till det samiska folket avsätts 4 miljoner kronor per år under en tioårsperiod.

Företräderskap

Uppdraget innefattar ekumenisk samverkan, påverkansarbete och internationell mission och diakoni som samordnas genom Act Svenska kyrkan.

Nettokostnaden för internationell mission och diakoni är lägre än utfall 2022 och budget 2023. Kostnaden minskar under planeringsperioden eftersom internationell mission och diakoni förväntas finansieras av externa medel i större utsträckning än tidigare. För 2022 och 2023 beviljades Act Svenska kyrkan 20 miljoner kronor extra per år. Dessutom finns 45 miljoner kronor i kyrkostyrelsens förfogandemedel till Act Svenska kyrkan 2023 för att ersätta eventuellt uteblivna bidrag. En resultaträkning för kyrkostyrelsens internationella råd redovisas i tabell 12.

I uppdraget ingår stöd till ekumeniska internationella samarbetsorganisationer och samarbetskyrkor med 14 miljoner kronor i lämnade bidrag 2024. En kyrkovalskampanj planeras till valåret 2025.

Stöd till en god förvaltning

Uppdraget omfattar verksamhet som genom samverkan och digitalisering ger verktyg för den grundläggande uppgiften och gemensamma administrativa arbetssätt som möjliggör hållbara och kostnadseffektiva lösningar. Fastighetsförvaltning, arkiv och juridiskt stöd ingår också i stöd till en god förvaltning.

Kostnaden för gemensamma funktioner ökar 2024 och minskar sedan under planeringsperioden. Förseningen av ett nytt lönesystem innebär att kostnaden för projektet är 25 miljoner kronor högre för 2024 än 2023. Förseningen påverkar även löneservicetjänsten, vilken innebär en lägre produktion och ett negativt resultat för hela

perioden. Införandet av gemensamt kyrknät ger 20 miljoner kronor högre driftskostnader 2024. Från 2025 täcks driftskostnaderna för detta av en intäkt som antas vara lika stor som driftskostnaden.

Kostnader för övrigt stöd till en god förvaltning är högre i början av planeringsperioden på grund av att utveckling av ett nytt kyrkobokföringssystem planeras med 10 miljoner kronor 2024 och 5 miljoner kronor 2025 och 2026. Driftsättning av systemet planeras till efter kyrkovalet 2025. Dessutom är kostnaderna högre 2024 på grund av återflytt till kansliets nyrenoverade lokaler.

Kyrklig reglering

Uppdraget inkluderar verksamhet för Svenska kyrkans styrorgan och genomförande av kyrkoval. Kvalitetssäkring av Svenska kyrkans gudstjänstböcker, utveckling av kyrkoordningen samt Svenska kyrkans bestämmelser ingår också i uppdraget.

Kostnader för valarbetet varierar i en fyraårscykel. Den digitala satsningen inför valet år 2025 har delvis flyttats fram till 2025 och 2026. I uppdraget ingår kyrkomötets verksamhet där mandatstödet, som också varierar i fyraårscyklar, bidrar till en högre kostnad 2024 och 2025.

Arbetet med att utveckla och förnya psalmer budgeteras med 5 miljoner kronor per år och fortsätter efter planeringsperioden.

Utjämningsystemet

Utjämningsystemet är inriktat på att bidra till utjämning av strukturella och ekonomiska olikheter mellan enheter i Svenska kyrkan, för att skapa förutsättningar för så likvärdig verksamhet över hela landet som möjligt. Tabell 5 visar hur stor del av utjämningsystemet som finansieras av den nationella nivån.

Finansförvaltning

Budgeterad intäkt från kapitalförvaltningen motsvarar avkastningsmålet på 3 procent över inflationsnivån. Inflationen var 8,0 procent enligt Riksbankens penningpolitiska rapport från mars 2023, men enligt försiktighetsprincipen budgeteras intäkten utifrån Riksbankens inflationsmål som är 2 procent för hela planeringsperioden.

9.2 Utbetalningar till stift och församlingar

Utöver utjämningsbidrag och kyrkoantikvarisk ersättning planeras utbetalningar till stift och församlingar inom *Etapp 2 färdplan för klimatet*.

TABELL 12 UTBETALNINGAR TILL STIFT OCH FÖRSAMLINGAR

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Utjämningsbidrag församlingsnivå	-826	-851	-865	-875	-883
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-365	-365	-365	-365	-365
Kyrkounderhållsbidrag	-100	-100	-100	-100	-100
Kyrkoantikvarisk ersättning	-428	-460	-460	-460	-460
Klimatsatsning	-23	-8	-28	-47	-57
Social hållbarhet	-5	-4	0	0	0
Totala utbetalningar	-1 746	-1 788	-1 818	-1 848	-1 865

9.3 Sammanfattning ekonomi för kyrkostyrelsens internationella råd och kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet

TABELL 13 RESULTAT KYRKOSTYRELSENS INTERNATIONELLA RÅD

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Insamlade medel	212	198	223	251	272
Erhållna bidrag	172	180	165	173	183
Övriga intäkter	8	1	0	0	0
Förändr. ändamålsbest. medel	-37	34	33	30	13
Summa intäkter	355	413	421	454	467
Utveckl.samarbete/bistånd	-225	-270	-229	-226	-233
Övriga lämnade bidrag	-6	-3	-3	-3	-3
Externa kostnader	-109	-118	-112	-114	-114
Personalkostnader	-110	-120	-119	-126	-132
Avskrivningar	0	0	0	0	0
Summa kostnader	-451	-511	-464	-469	-482
VERKSAMHETENS RESULTAT	-95	-98	-43	-15	-15
Resultat *	-95	-98	-43	-15	-15

*) År 2022 och 2023 finns 20 miljoner kronor extra medel från kyrkostyrelsen med anledning av pandemin.

Intäkter från insamlade medel förväntas öka med 49 miljoner kronor under planeringsperioden, framför allt som ett resultat av kännedomssatsningen. Erhållna bidrag förväntas öka något under perioden men nivån på bidragen är lägre än 2022 och de budgeterade erhållna bidragen 2023. Anledningen till den lägre nivån är lägre bidrag från Sida och andra institutionella givare.

Lämnade bidrag för utvecklingssamarbete/bistånd ligger på samma nivå under hela perioden och på samma nivå som utfall 2022. År 2024 ingår bidrag till Lutherska världsförbundet för husbyggnadsprojekt i Jerusalem på 7,5 miljoner kronor som finansieras med den gemensamma avgiften. Anledningen till att budget 2023 är markant högre är utfall 2022 och budget 2024–2026 är att större delen av anslaget till husbyggnadsprojektet ligger i budget 2023. Dessutom förväntas medel till Ukraina som samlades in 2022 utbetalas under 2023. De högre anslagen 2023 speglas i de förväntade högre intäkterna från institutionella givare.

Externa kostnader förväntas hålla samma nivå, men personalkostnader ökar under planeringsperioden. Det strategiska arbetet med ökad närvaro i programländer fortsätter under perioden. Det innebär att bemanningen förändras genom fler utsända, fler lokalt anställda i programländer och färre i Uppsala.

Uttaget av de ändamålsbestämda medlen förväntas minska i slutet av planeringsperioden.

TABELL 14 RESULTAT RÅDET FÖR SVENSKA KYRKAN I UTLANDET

Belopp i mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	RAM 2025	RAM 2026
Insamlade medel	37	9	9	9	9
Erhållna bidrag	3	7	6	3	3
Övriga intäkter	3	2	2	2	2
Förändr. ändamålsbest. medel	-34	1	3	8	9
Summa intäkter	9	19	20	22	23
Utveckl.samarbete/bistånd	0	0	0	0	0
Övriga lämnade bidrag	-25	-42	-49	-56	-57
Externa kostnader	-17	-12	-13	-13	-13
Personalkostnader	-37	-35	-21	-16	-16
Avskrivningar	-1	-1	-1	-1	-1
Summa kostnader	-81	-90	-84	-86	-87
VERKSAMHETENS RESULTAT	-72	-71	-64	-64	-64
Nationell fastighetsfinansiering	-7	-15	-10	-10	-10
Resultat *	-80	-86	-74	-74	-74

*) År 2022 och 2023 har kyrkostyrelsen avsatt 7,5 miljoner kronor extra med anledning av pandemin.

År 2024 planeras ett uttag ur Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet för att bidra till finansieringen av verksamhetens kostnader. År 2025 och 2026 kommer i stället testamentes-intäkter som avsattes som ändamålsdestinerade medel år 2022, att nyttjas.

Genom den påbörjade inriktningen mot fler lokalanställningar och ekumenisk samverkan är personalkostnader för utsänd personal sänkta från och med 2022 och i stället ökar anslagen till församlingar.

För att få en långsiktig planering av fastighetskostnader löper dessa över en femårsperiod där de första tre åren ingår i verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026. Budgeten för planerat underhåll sänks till 10 miljoner kronor per år. Totalt för femårsperioden 2024–2028 finns 50 miljoner kronor i budget.

Bilaga Omvärldsbeskrivning

Varje tid ställer Svenska kyrkan inför teologiska, ekonomiska och organisatoriska utmaningar som påkallar en kontinuerlig reflektion kring relationen mellan de förändrade villkoren och den givna kallelsen att i ord och handling räcka evangelium. Denna rapport tecknar en bild av de övergripande trender som bedöms vara av särskild betydelse för Svenska kyrkan under det senaste året. Detta är en av de mest dramatiska och omvälvande perioderna i Europas efterkrigshistoria, starkt präglad av ett förödande krig i vårt närområde.

Omvärldsbeskrivningen är indelad i tre avsnitt. Det första fokuserar den globala, transnationella kontexten; det andra den nationella och det tredje hur Svenska kyrkans verksamhet formar och formas av dessa globala och nationella sammanhang. Det faktum att alla delar av världen direkt eller indirekt, på gott och på ont, påverkar varandra är globaliseringens själva väsen. Av vikt är därför att notera att dessa sammanhang överlappar varandra och bara kan särskiljas av analytiska skäl. Det globala och det regionala kan inte förstås som olika, av varandra oberoende, lokaliteter. Globalt, nationellt och kyrkligt bör snarare ses som olika *dimensioner* av en och samma verklighet. Globala processer blir begripliga i relation till sina lokala återverkningar och uttryck på samma sätt som nationella och lokala sammanhang inkorporerar och uttrycker globala processer. Det som ryms i världen ryms också i kyrkan. Allt från ekonomiska kriser och klimatförändringar till flyktingströmmar och teknologiska innovationer återspeglas i kyrkans värld och blir en del av den.

Den globala kontexten

Rysslands invasion av Ukraina

I gryningen den 24 februari 2022 inledde Ryssland ett fullskaligt invasionsförsök av Ukraina. Invasionen var en dramatisk eskalering, av det lågintensiva krig som pågått i östra Ukraina sedan 2014.¹ Redan någon vecka efter invasionen stod det klart att den promenadseger som de ryska beslutsfattarna hade hoppats på skulle utebli. Under de senaste tre årtiondena, och i synnerhet sedan Rysslands olagliga annektering av Krimhalvön 2014, har den nationella ukrainska identiteten vuxit sig starkare.² Denna identitet omfattar i allt högre grad även ukrainare med rysk bakgrund eller med ryska som modersmål. Det står klart att de ryska makthavarna underskattat den ukrainska arméns förmåga, beslutsamhet och stridsmoral. En annan uppenbar missräkning från rysk sida var att EU och västmakterna skulle agera så samstämt och att det militära stödet skulle bli så starkt. Den invasion, eller, som Putin valt att kalla det, den ”militära specialoperation” som han hade hoppats skulle vara snabbt avklarad, har utvecklats till ett fullskaligt och segdraget krig som i vår del av världen bara kan jämföras med världskrigens fasor och förstörelse.

Den ryska invasionen av Ukraina har kommit att få genomgripande effekter på det säkerhetspolitiska området i hela världen. Den har också kommit att påverka många andra globala frågor, som till exempel ekonomi, matproduktion och klimatarbete, och genomsyrar därmed hela årets omvärldsbeskrivning.

¹ <https://www.globalis.se/Konflikter/Europa/ukraina>

² <https://www.csis.org/analysis/russias-war-ukraine-identity-history-and-conflict>

Klimatförändringarna eskalerar och den biologiska mångfalden hotas

2021 utlyste FN:s generalsekreterare klimatnödläge för mänskligheten (*code red for humanity*)³ i sin sammanfattning av FN:s klimatpanels (IPCC) analysrapport.⁴ Rapporten har kartlagt det växande behovet av stöd till anpassning, omfattande humanitär hjälp, ersättning för förluster och skador, samt långsiktigt stöd till återhämtning för samhällen som drabbats till följd av översvämningar, torka och skogsbränder.⁵

Efter de misslyckade förhandlingarna under COP25 i Madrid 2019, var förväntningarna höga på COP26 i Glasgow 2021. Men trots höga ambitioner var resultaten som levererades långt ifrån tillräckliga.⁶ I augusti 2022 undertecknade USA:s president Joe Biden ett historiskt reformpaket som omfattar bland annat stora satsningar på en grön energiomställning och åtgärder mot torka och vattenbrist. För att lagen skulle gå igenom krävdes eftergifter till fossilindustrin. Icke desto mindre är klimatpaketet (under namnet *inflation reduction act*) den första större klimatlagstiftningen som har tagit sig igenom senaten på 40 år.⁷

Vartannat år ger WWF ut sin rapport *Living Planet Report*, där forskare granskar tillståndet för jordens både land- och vattenlevande ryggradsdjur. Årets rapport visar att populationerna av vilda ryggradsdjur i genomsnitt har minskat med 69 procent mellan åren 1970 och 2018. Huvudorsakerna till denna utveckling är markomvandling, ändrad havsanvändning och överexploatering av djur. Om den globala uppvärmningen överstiger två grader uppskattar forskarna att hela 99 procent av världens korallrev kan försvinna, vilket påverkar en mängd arter som lever där. Även flera svenska arter, till exempel tumlare, ål och olika sjöfåglar, nämns i *Living Planet Report*. När det gäller ryggradsdjur i svenska hav har flera arter rödlistats eftersom deras utbredningsområden har minskat och för att de påverkas av bottentråkning. Miljögifter, övergödning, överfiske och bifångst är andra hot. När ekosystemen rubbas och till exempel ålgräsängar försvinner påverkas många arter.⁸

Östersjön är redan sedan tidigare ett ekosystem i kris på grund av övergödning, utsläpp av tungmetaller och den ojämna saltnivån. I september 2022 uppstod en läcka, med all sannolikhet ett resultat av ett sabotage kopplat till det pågående kriget i Ukraina, på gasledningarna Nord Stream 1 och 2. Gasutsläppet från Nord Stream kan komma att bidra med ytterligare problem för det marina livet – framför allt torsken.⁹

Det humanitära finansieringsgapet ökar

2022 blev ännu ett år där antalet människor i behov av livsnödvändigt stöd ökade dramatiskt. Invasionen av Ukraina, som bland annat påverkat den globala ekonomin samt spannmålsexporten, har ytterligare bidragit till att fattigdom och extrem hunger ökat dramatiskt i världen. Fram till covid-19 pandemins utbrott hade antalet människor i extrem hungersnöd minskat successivt sedan slutet på 1990-talet. Mot slutet av 2022 beräknar FN att mer än 300 miljoner människor behöver humanitär hjälp, inklusive 50 miljoner som hotas av svält.¹⁰ På bara två år har antalet människor som hotas

³ <https://news.un.org/en/story/2021/08/1097362> (hämtat 2022-09-20).

⁴ <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-i/> (hämtat 2022-09-20).

⁵ <https://www.smhi.se/nyhetsarkiv/nu-finns-sammanfattningen-av-ipcc-s-rapport-effekter-anpassning-och-sarbarhet-pa-svenska-1.184800> (hämtat 2022-09-20).

⁶ <https://climateactiontracker.org/press/Glasgows-one-degree-2030-credibility-gap-net-zeros-lip-service-to-climate-action/> (hämtat 2022-09-20).

⁷ Joe Bidens klimatpaket historiskt och kritiserat - DN.SE

⁸ <https://www.havet.nu/ryggradsdjuren-har-minskat-med-69-procent-pa-50-ar> (hämtat 2022-10-17).

⁹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/torsken-hotad-efter-utslappet-ah-nej-inte-detta-ocks-a> (2022-11-21).

¹⁰ <https://www.wfp.org/global-hunger-crisis> (hämtat 2022-10-11).

av svält mer än fördubblats, från 135 miljoner i 53 länder till 345 miljoner människor i 82 länder.¹¹ Väpnad konflikt är fortfarande den främsta orsaken till humanitära behov och antalet beväpnade konflikter har ökat.¹² Klimatrelaterade katastrofer fortsätter att öka och förvärrar för de som redan är utsatta och skapar allt oftare nya humanitära kriser. Den globala ekonomin och effekterna av pandemin är också bidragande orsaker.¹³ Trots att den humanitära finansieringen har fortsatt att öka har lösningar till orsakerna bakom kriserna inte hittats och därmed har antalet människor med humanitära behov ökat dramatiskt. 2022 beräknas det humanitära finansieringsgapet återigen slå nytt rekord.

De regioner med högsta antalet krisdrabbade är Mellanöstern, Nordafrika, Öst-, Väst- och Centralafrika, framför allt på grund av beväpnade konflikter. Behoven har dock också ökat i Asien och Centralamerika, och även Europa i och med kriget i Ukraina. I slutet på augusti drabbades Pakistan hårt av översvämningar där det beräknas att 8,6 miljoner människor kommer att behöva matförnödenheter och minst 7,9 miljoner människor har tvångsförflyttats pga. förstörelsen orsakad av översvämningarna.¹⁴ Det globala antalet människor som tvingats fly beräknas idag vara mer än 100 miljoner (år 2021 låg siffran på 83 miljoner).

Kraftigt ökade humanitära behov parallellt med en global ekonomisk depression skapar en svåröverblickbar negativ spiral som gör att världen står inför sin största humanitära utmaning någonsin, med oöverblickbara konsekvenser också på migrationsområdet. Den politiska viljan hos världens ledare att åstadkomma kraftfulla gemensamma lösningar och investera resurser för att hantera globala utmaningar blir avgörande. ACT-alliansen med sina lokalt förankrade medlemmar över hela världen har en viktig roll att spela för att både driva fram politiskt stöd för dessa åtgärder, generera resurser för insatser och koordinera humanitärt arbete.

År 2021 var det globala biståndet 179 miljarder dollar, dvs. 0,33 procent av givarländernas BNI. Andelen var något högre än före pandemin men oförändrad från 2020 och långt ifrån åtagandet om 0,7 procent. Vaccinationer stod för den största delen av ökningen 2021. De EU-länder som är medlemmar i *Development Assistance Committee* (DAC)¹⁵ bidrog tillsammans med 0,49 procent av BNI under 2021, jämfört med 0,5 procent 2020.¹⁶

Demokrati och mänskliga rättigheter backar globalt

Covid-19 pandemin har bidragit till att stoppa eller till och med trycka tillbaka tidigare globala framsteg inom demokrati och mänskliga rättigheter, vilket har försämrat länders möjligheter att förverkliga Agenda 2030. Den negativa utvecklingen ser ut att fortsätta framöver med en global demokratisk tillbakagång. Enligt V-Dem Institutet i Göteborg låg den så kallade demokratinivån som den genomsnittlige globala medborgaren åtnjöt 2021 på 1989 års nivåer. De senaste decenniernas demokratiska framsteg

¹¹ <https://www.wfp.org/emergencies/global-food-crisis> (hämtat 2022-10-11).

¹² <https://gho.unocha.org/> (GHO 2022).

¹³ <https://www.alnap.org/news/the-state-of-the-humanitarian-system-2022-edition-key-facts-and-figures> (hämtat 2022-11-14).

¹⁴ <https://reliefweb.int/disaster/fl-2022-000254-pak>

¹⁵ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) är en internationell organisation som arbetar med globala ekonomiska och sociala frågor. OECD:s kommitté för bistånd är DAC.

¹⁶ <https://www.oecd.org/dac/covid-19-assistance-to-developing-countries-lifts-foreign-aid-in-2021-oecd.htm> (hämtat 2022-09-14). <https://concord.se/ny-bistandsstatistik-fran-oecd-sverige-i-topp-tre-men-riskerar-nu-att-bli-bast-pa-att-urholka-bistandet> (hämtat 2022-09-14).

har således raderats och endast 13 procent av världens befolkning anses leva i en liberal demokrati.¹⁷ Auktoritära styren är på frammarsch vilket bidrar till att urholka grundläggande medborgerliga rättigheter, jämställdhet, rättsstatens principer samt det demokratiska utrymmet för ett fritt och oberoende civilsamhälle. Civilsamhällesorganisationer möter krav på censurering, trakasserier och hot om våld. Enligt Front Line Defenders dödades 358 människorättsförfvarare i 35 länder under 2021, varav 39 procent av morden skedde i Colombia. Mest utsatta var de människorättsförfvarare som arbetade med klimatfrågor, markrättigheter, urfolksfrågor,¹⁸ yttrandefrihet, samt med kvinnors och hbtq-personers rättigheter.¹⁹

Motståndet mot jämställdhet, kvinnors, flickors och hbtq-personers rättigheter samt sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) drivs av bland annat trosbaserade och högerkonservativa aktörer.²⁰ Detta motstånd är del av en global trend där mänskliga rättigheter, internationellt samarbete och multilateralism ifrågasätts. Religions- och övertygelsefrihet sätts ibland i direkt motsats till mänskliga rättigheter, vilket bidrar till ökad polarisering. Mot bakgrund av detta är det därför viktigt att engagera religiösa aktörer i jämställdhetsarbetet.²¹ Som en konsekvens av pandemin har kvinnors och flickors ekonomiska och sociala utsatthet ökat. Särskilt utsatta är de kvinnor och flickor som redan befinner sig i sårbara situationer. Genusbaserat våld, tvångs- och barnäktenskap och tonårsgraviditeter ökade under pandemin.²² Enligt FN riskerar elva miljoner flickor att inte återvända till skolan efter de skolnedstängningar som gjordes. Pandemin bidrog även till att tillgången till SRHR minskade, vilket i sin tur bidrog till att antalet missfall och mödradödlighet ökade. FN har gjort beräkningar i 115 låg- och medelinkomstländer som visar att när kvinnor inte hade tillgång till familjeplanering under i genomsnitt 3,6 månader så resulterade det i sju miljoner oönskade graviditeter.²³ Tillämpningen av genusintegrerade sociala trygghetssystem; det sociala skyddsnät som innefattar skolgång, bidrag och sjukvård har ökat i flera länder under arbetet med att ”bygga tillbaka bättre” efter pandemin. Trots detta saknar många människor fortfarande grundskydd.

Den nationella kontexten

En ny säkerhetspolitisk era

Den 16 maj 2022 fattade regeringen, med brett stöd i riksdagen, beslut om att ansöka om medlemskap i Nato. Två dagar senare, den 18 maj, lämnade Sverige in en ansökan om att få gå med i Nato. Men samarbetet med den västliga försvarsalliansen är betydligt äldre än så. Redan 1994 gick Sverige med i Partnerskap för fred och har varit med i olika övningar inom Nato. Medlemsansökan, vilken lämnades in tillsammans med den finska, är ett direkt resultat av det dramatiskt förändrade och försämrade säkerhetsläget såväl i Europa som globalt. Då detta skrivs har inte Sveriges ansökning ännu godkänts, på grund av motstånd från Natomedlemmarna Turkiet och Ungern.

¹⁷ https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf (hämtat 2022-09-19).

¹⁸ https://www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/hrd_memorial_2021_report_final.pdf (hämtat 22-09-19).

¹⁹ <https://www.frontlinedefenders.org/en/resource-publication/global-analysis-2021-0> (hämtat 2022-09-19).

²⁰ <https://docslib.org/doc/2417415/power-over-rights> (hämtat 2022-09-21).

²¹ <https://jliflc.com/resources/religion-and-gender-in-donor-policies-and-practice/> (hämtat 2022-09-21).

²² https://www.svenskakyrkan.se/filer/578537/SK22038_ACT_policybrief_digital.pdf (hämtat 2022-09-21).

²³ <https://www.weforum.org/agenda/2021/09/lessons-must-be-learned-from-covid-19-s-impact-on-women-s-health-and-rights/> (hämtat 2022-09-21).

EU har under det senaste året hanterat omfattande kriser: pandemin, Rysslands invasion av Ukraina och den påföljande energikrisen.²⁴ I början av pandemin framträdde ett delvis splittrat EU men under det senaste året har unionen stått enad i en rad frågor,²⁵ såsom den gemensamma EU-upphandlingen av vaccin mot covid-19, olika former av stöd till Ukraina²⁶ och EU:s olika sanktionspaket mot Ryssland.²⁷

Den 3 mars 2022 kom EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor överens om att aktivera det så kallade massflyktsdirektivet till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Det är första gången som detta direktiv aktiverats sedan det infördes 2001. Massflyktsdirektivet innebär bland annat att flyktingar från Ukraina ges ett tillfälligt skydd i minst ett år och med möjlighet till förlängning i ytterligare två år. Sverige har tagit emot ungefär 1 procent, ungefär 45 000 människor, av dem som flytt från Ukraina och sökt skydd i EU/EES.²⁸ Därmed är Sverige inget av de större mottagarländerna för människor på flykt från Ukraina. Mot bakgrund av det fortsatta kriget så tyder allt på att massflyktsdirektivet kommer att förlängas.

I februari i år ansökte Ukraina om medlemskap i EU och den 23 juni beviljade Europeiska rådet Ukraina status som kandidatland.²⁹ En månad efter Rysslands fullskaliga invasion antog Europeiska rådet en uppdaterad strategisk ”Kompass för ett tryggare Europa och ett starkare EU-försvaret”, ”en handlingsplan för en starkare europeisk säkerhets- och försvarspolitik senast år 2030”.³⁰ Dessa steg till trots är det nationella självstyret för EU:s medlemsländer fortsatt starkt på det försvars- och säkerhetspolitiska området.

Under våren 2023 är Sverige ordförandeland i EU. Ordförandeskapet innebär att Sverige under sex månader planerar och leder arbetet i ministerrådet samt företräder rådet i förbindelserna med övriga EU-institutioner. Att skapa säkerhet för EU:s medborgare och stärka EU:s roll i världen är ett av fem prioriterade områden för det svenska EU-ordförandeskapet. Under det svenska EU-ordförandeskapet väntar även förhandlingar om exempelvis EU:s klimatpaket ”Fit for 55”,³¹ ett lagstiftningspaket som är en del av EU:s så kallade ”gröna giv” vars målsättning är att EU ska uppnå klimatneutralitet senast 2050.

Civilt försvar

Arbetet med att återuppbygga det svenska totalförsvaret, inklusive det civila försvaret, har fortsatt under året. Myndigheten för psykologiskt försvar har inrättats, med uppgift att värna det öppna och demokratiska samhället och den fria åsiktsbildningen genom att identifiera, analysera och bemöta otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige eller svenska intressen. Mer offentliga

²⁴ <https://www.europaportalen.se/2022/09/sa-vill-eu-kommissionen-losa-energi-krisen> (hämtat 2022-09-07).

²⁵ <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/global-europe-brief-has-the-eu-reached-peak-unity-on-sanctions/> (hämtat 2022-09-07).

²⁶ https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_en (hämtat 2022-04-05).

²⁷ https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_en

²⁸ Migrationsverket, Verksamhets- och utgiftsprognos juli 2022, <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Vart-uppdrag/Styrning-och-uppfoljning/Prognoser-och-remisser.html> (hämtat 2022-09-14). Migrationsverket, Inkomna ansökningar om asyl och skydd enligt massflyktsdirektivet (SIM-BAs datalager, uppdaterad 2022-09-01), <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html> (hämtat 2022-09-14).

²⁹ Ukraina - Consilium (europa.eu) (hämtat 2022-06-19).

³⁰ <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/> (hämtat 2022-03-21).

³¹ <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/> (hämtat 2022-09-12).

medel har avsatts till att stärka det civila försvaret och krisberedskapen än tidigare, sammanlagt 800 miljoner kronor för att bland annat stärka allmänhetens förmåga att stå emot desinformation, transportinfrastrukturen och dricksvattenförsörjningen.

En större myndighetsreform för en ny struktur för det civila försvaret trädde i kraft 1 oktober 2022. Den nya strukturen innebär att 60 beredskapsmyndigheter utses, att samhället delas in i 10 beredskapssektorer med en sektorsansvarig myndighet per sektor och i sex geografiska civilområden som får varsin civilområdesansvarig länsstyrelse. Det skapas därtill ett näringslivsråd för totalförsvaret och krisberedskap som ska fungera som ett rådgivande forum på strategisk nivå där staten och näringslivet kan utbyta information om frågor som är viktiga för totalförsvaret och krisberedskapen. Vi kan förutse fortsatt starkt fokus på att skapa ett starkare civilt försvar och att den förstärkta infrastrukturen kring det civila försvaret successivt ger avtryck i arbetet.

Det finns brister i den systematiska samverkan med civilsamhällets organisationer, vilket riskerar att göra den svenska motståndskraften lägre än den annars skulle kunna vara. Det svenska civilsamhället är visserligen i ett internationellt perspektiv väl organiserat och har hög grundkapacitet, men detta är en styrka som i nuläget riskerar att inte fullt ut tas tillvara. Frågan om civilsamhällets roll och forum för samordning av civilsamhällets insatser förutspås bli mer brännande när arbetet växer.

Med pandemin bakom oss har vårt beteende när det gäller att använda datorer och mobiltelefoner förändrats dramatiskt. Med möjligheterna att arbeta digitalt har även riskerna som detta innebär både ökat och förändrats. Några av de trender vi kan se idag, är en fortsättning på vad vi kunde se för flera år sedan. Men det finns även en förändring i hotbilden som man behöver vara vaksam på. När det gäller trenden avseende utpressningsattacker har ENISA, som är en organisation inom EU som arbetar med cybersäkerhet, sett indikationer på att denna risk har ökat. Ett exempel på detta är enskilda mätningar som visar på 2 252 attacker under hela 2021 och för januari till juni 2022 har man redan nått 1 858 attacker.³² Det är för tidigt att säga i vilken utsträckning attacker, som en följd av kriget i Ukraina, har påverkat verksamheter i Sverige. Vad man kan se är ett skifte i hotbilden från att vinna något ekonomisk på attackerna till att störa verksamheter.³³

Mild recession i antågande

Osäkerheten i de ekonomiska prognoserna är fortfarande stor. Prognosriskerna beror på flera svåranalyserade faktorer så som kriget i Ukraina och utvecklingen av energipriserna. För svensk del tillkommer en ovisst lönerörelse, samt i vilken omfattning bostadsbyggandet kommer att falla tillbaka under 2023.

Under 2022 fick de europeiska hushållen acceptera både sjunkande reallöner och fallande tillgångsvärden. Men samtidigt har hårda data visat att tillväxt och arbetsmarknad överraskat positivt och när fjolåret summerades hade den väntade inbromsningen inte infunnit sig. En hög inflation och stigande räntor tar dock till slut ut sin rätt och recessionen infinner sig nu i stället under 2023. Det faktum att inflationen nu hunnit vända neråt och att läget för Europas energiförsörjning förbättrats markant bidrar dock till att den blir mildare än befarat. De globala nedåtriskerna är främst koppade till att räntekänsligheten underskattas. Tillväxten i de utvecklade ekonomierna (OECD-länderna) väntas stanna vid 0,7 procent, vilket är en liten nedjustering jämfört med prognosen i augusti.³⁴ Även svensk ekonomi har under hösten 2022 uppvisat en

³² <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-for-ransomware-attacks>

³³ <https://www.almega.se/2022/06/rapport-vart-femte-tjansteforet-ag-drabbat-av-cyberattacker/>

³⁴ SEB, Nordic Outlook, januari 2023: 1797786.pdf (cision.com)

motståndskraft som överraskat, vilket innebär att BNP-fallet som enligt tidigare prognoser skulle ha skett mot slutet av 2022 nu har senarelagts till inledningen av 2023. Viktiga drivkrafter för den fallande tillväxten i Sverige är sjunkande realinkomster hos hushållen och ett tydligt minskat bostadsbyggande. Den svenska BNP-tillväxten väntas nu bli negativ för 2023, som blir ett utmanande år för både hushåll och företag innan läget förväntas ljusna gradvis under 2024. Riksbanken har, trots kommande nedgång i konjunkturen, ökat takten i inflationsbekämpningen och fortsatte på den inslagna vägen med att höja styrräntan till 3,00 procent vid det senaste räntemötet i februari. Den svenska centralbanken aviserade då samtidigt att styrräntan troligen höjs ytterligare under våren 2023.

Delar av arbetsmarknaden har gjort en stark återhämtning efter pandemin, där minskningen av arbetslöshet varit som tydligast bland unga.³⁵ Anställningsplanerna enligt Konjunkturbarometern minskade dock under hösten 2022 inom samtliga branscher och var negativa inom handeln. Men trots en svag avslutning på fjolåret så ökade ändå sysselsättningen med närmare tre procent sett på helåret, vilket var den hittills högsta noteringen enligt arbetskraftsundersökningarna. Innevarande år väntas en svag BNP-utveckling med viss eftersläpning leda till en minskad efterfrågan på arbetskraft inom näringslivet, där det inte minst är inbromsning av produktionen inom byggbranschen och handeln som försvagar sysselsättningen. Långtidsarbetslösheten för utrikes födda kvinnor, människor med funktionsvariationer eller som saknar gymnasieutbildning är fortsatt hög. Gruppen långtidsarbetslösa befinner sig allt längre från arbetsmarknaden, där antalet personer som varit utan arbete i över två år har ökat med 20 000 sedan 2019.³⁶ Enligt Sveriges Stadsmissioner levde 6,9 procent av Sveriges befolkning i ekonomisk utsatthet år 2020. Snabba prisökningar på baslivsmedel som mjölk, bröd, ägg, smör och spannmål drabbar människor som redan lever i stor utsatthet extra hårt.³⁷

Våld i olika former utgör hot mot demokrati och trygghet

Den svenska demokratin står stark, enligt bland annat den omfattande internationella demokratistudien V-dem. Men vi har också sett tendenser under senare år som understryker vikten av att försvara vår demokrati. Det finns skäl att se med oro på hur både hot, hat och trakasserier har ökat i omfattning och hotar demokratins funktions sätt. Detta drabbar vissa grupper, som kvinnor och personer med utländsk bakgrund, mer än andra, och kan leda till att vissa intressen och perspektiv går förlorade i samhällsdebatten. Desinformation och propaganda, som ofta sprids i splittrande syfte, även av främmande makt, kan leda till att det demokratiska samtalet undermineras.³⁸

Almedalsveckan, som är en manifestation för det öppna demokratiska samtalet med en blandning av partiledartal och ett mycket stort utbud av seminarier öppna för allmänheten drabbades sommaren 2022 av en tragedi. Den 6 juli attackerades läkaren och Sveriges Kommuner och Regioners psykiatrisamordnare Ing-Marie Wieselgren i centrala Visby. Hon avled samma dag och en 32-årig man greps direkt efter våldsdådet. Även om det inte är sannolikt att mordet vittnar om en allmänt större hotbild mot

³⁵ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/arbetsloshet-i-sverige/> (hämtat 2022-09-21).

³⁶ <https://skr.se/skr/tjanster/pressrum/vdskronika/vdskronika/langtidsarbetsloshetenloserintesisjalv.63956.html> (hämtat 2022-09-21).

³⁷ Fattighetsrapporten_2022_webb.pdf (sverigesstadsmissioner.se) (hämtat 2023-01-03).

³⁸ SOU 2020:56, s. 164–167 <https://www.regeringen.se/4a8282/contentassets/ffa5b8002c4c4913b063bc5862d6fb48/det-demokratiska-samtalet-i-en-digital-tid---sa-starker-vi-motstandskraften-mot-desinformation-propaganda-och-nathat-sou-202056.pdf>

deltagare i Almedalsveckan kom händelsen att blixtbelysa det öppna samhällets sårbarhet och skyddsbehov.

Sverige sticker ut i Europa vad gäller skjutvapenvåld.³⁹ Den negativa utvecklingen har pågått i över tio år och visar på en stadig uppgång. Den 7 oktober 2022 uppgick antalet mördade i dödsskjutningar till 51 jämfört med 45 dödsfall, totalt sett, året innan. 15 procent av de 8 200 personer som polisen har pekat ut som nätverkskriminella är under 18 år. Effekten av högre straff och repressiva åtgärder är tvivelaktig. Forskning visar i stället att det behövs fler tidiga och förebyggande insatser.⁴⁰

Varje år polisanmäls omkring 30 000 fall av misshandel mot kvinnor. I knappt hälften av dessa fall har offer och förövare en nära relation. Mörkertalet är dock stort, Brottsförebyggande rådet uppskattar att omkring 80 procent av våldet mot kvinnor i nära relationer aldrig polisanmäls. Varje år mördas omkring 17 kvinnor av en man de har eller har haft en kärleksrelation med.⁴¹

Enligt SOM-institutets mätningar är lag och ordning en högt prioriterad fråga hos medborgarna. 2015 rankade 5 procent av medborgarna kriminalitet som det allvarligaste samhällsproblemet. 2021 hade denna andel stigit till 41 procent trots att våldsbrotten i stort har minskat över tid.⁴²

Demografiska förändringar: utmaningar och möjligheter

Antalet flyktingar i världen överstiger 100 miljoner.⁴³ Till Sverige kommer det största antalet från Afghanistan, Syrien och Irak. Många flyktingar klassas som irreguljära migranter, ”papperslösa”, och har ännu inte sökt asyl eller saknar av annan anledning rättslig status i ett transit- eller värdland. Denna grupp saknar arbetstillstånd och därför möjlighet att på laglig väg försörja sig.⁴⁴

Kategorin ”utrikes födda” är för diversifierad för att vara analytiskt användbar för en beskrivning av invandringens mångfacetterade påverkan på det svenska samhället generellt. Den svenska demokratin är en produkt av sekelgamla flöden av människor, råvaror och idéer och ett oräkneligt antal personer med invandrarbakgrund har genom historien berikat och format svensk ekonomi och kulturliv. Den stora invandringen till Sverige har gjort att befolkningens åldersstruktur är mer gynnsam i Sverige än i till exempel Danmark och Finland. Detta har gagnat Sveriges ekonomi och kultur som helhet.⁴⁵ Men bilden är inte entydig. Bland inskrivna som öppet arbetslösa på Arbetsförmedlingen har andelen utomeuropeiskt födda ökat från drygt 10 procent i början av 2000-talet till nästan 50 procent under 2022⁴⁶ och forskning visar att segregation

³⁹ BRÅ: *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder (2021:8)*: <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-05-26-dodligt-skjutvapenvald-i-sverige-och-andra-europeiska-lander.html> (hämtat 2022-11-16).

⁴⁰ Anna-Karin Ivert, biträdande professor vid Institutionen för kriminologi på Malmö Universitet, uttalande i Bris rapport 2022:22: <https://www.bris.se/om-bris/publikationer/rapporter/> (hämtat 2022-11-16).

⁴¹ BRÅ. *Dödligt våld i Sverige 1990-2017, Omfattning, utveckling och karaktär* Dödligt våld i Sverige 1990–2017 (bra.se) (hämtat 2023-02-03).

⁴² Skjutningar ökar – men det gör inte våldsbrotten - forskning.se; <https://www.forskning.se/2022/04/19/skjutningar-okar-valdsbrott-minskar/#> (hämtat 2023-11-16). Se också BRÅ Nationella trygghetsundersökningen 2022, Om utsatthet, otrygghet och förtroende Nationella trygghetsundersökningen 2022 (bra.se) (hämtat 2023-02-01).

⁴³ <https://news.un.org/en/story/2022/11/1131172> (hämtat 2023-01-16).

⁴⁴ <https://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/papperslosa/> (hämtat 2023-01-16).

⁴⁵ <https://www.iffs.se/nyheter/positiva-ekonomiska-effekter-av-invandringen-men-okade-skillnader/> (hämtat 2023-01-18).

⁴⁶ <https://www.ekonomifakta.se/fakta/arbetsmarknad/integration/arbetsloshet-utrikes-fodda/> (hämtat 2023-01-18).

har ökat från 1990-talet och framåt.⁴⁷ Detta är ett hot mot social sammanhållning och därför också ett säkerhetsproblem. Men segregationen handlar inte bara om växande socioekonomiska klyftor mellan personer med olika etnisk och kulturell bakgrund utan också om ett vidgande gap mellan land och stad och mellan generationer.

Integration är en ödesfråga som kräver kraftfulla åtgärder för att minska ekonomiska, sociala, regionala och kulturella klyftor.

Trender i Svenska kyrkan

Medlemsutveckling och verksamhet i pandemins kölvatten

Vid årsskiftet 2022/2023 hade Svenska kyrkan 5,6 miljoner medlemmar, vilket motsvarar runt 53 procent av Sveriges befolkning. Detta är en minskning gentemot 2021 med 1,1 procentenheter. Trots detta är Svenska kyrkan fortfarande Sveriges största civilsamhällesorganisation och många människor, medlemmar såväl som icke medlemmar, kommer på olika sätt i kontakt med Svenska kyrkan. I den enkätundersökning som den nationella nivån varje år skickar till Sveriges befolkning uppgav 78 procent 2022 att de haft kontakt med Svenska kyrkan under de senaste tolv månaderna. Den vanligaste formen av kontakt var besök av kyrkogård följt av besök i samband med dop, vigsel, konfirmation eller begravning.

År 2022 genomförde Svenska kyrkan 63 000 huvudgudstjänster och 124 000 andra gudstjänster. Det är en ökning i jämförelse med 2021 då det genomfördes 59 000 huvudgudstjänster och 112 000 andra gudstjänster. Under 2022 var det i genomsnitt 36 personer som besökte en huvudgudstjänst och 26 personer för andra gudstjänster jämfört med 28 respektive 26 personer år 2021.

År 2022 föddes det 104 000 barn varav 37 procent döptes i Svenska kyrkan. Det är en ökning jämfört med 2021 då 35 procent av alla nyfödda barn döptes. 2022 skedde 66 procent av landets begravningar i Svenska kyrkans ordning, vilket är aningen mindre än 2021 då motsvarande siffra var 67 procent. Antalet vigslar enligt Svenska kyrkans ordning var 14 000 under 2022, vilket är en ökning jämfört med 2021 då antalet var 9 000. Andelen konfirmerade av alla 15-åringar låg 2022 på 18 procent och 33 procent av de tillhöriga 15-åringarna, vilket är en liten minskning jämfört med 2021.

Faktorer som påverkar Svenska kyrkans ekonomi

Cirka 60 procent av Svenska kyrkans intäkter utgörs av kyrkoavgiften, samtidigt som personalkostnaderna har motsvarande andel på kostnadssidan. Kyrkoavgiften påverkas av antalet medlemmar och den beskattningsbara inkomsten. Den beskattningsbara inkomsten har ökat de senaste åren vilket gör att intäkten från kyrkoavgiften ökar något 2023 och 2024 för att sedan plana ut. Den långsiktiga utvecklingen för kyrkoavgiften är att den kommer att minska, samtidigt som kostnaderna ökar. Med anledning av den höga inflationen 2022 och förväntad inflation 2023 blir de ekonomiska utmaningarna större även på kort sikt.

Under 2023 väntas den svenska sysselsättningstillväxten växla ned kraftigt, vilket hänger samman med ett försämrat konjunkturläge där det särskilt är produktionen inom detaljhandeln och byggbranschen som försvagar sysselsättningen med svag tillväxt i både inhemsk och internationell efterfrågan.

⁴⁷ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsokande-i-sverige/#:~:text=D%C3%A5%20s%C3%B6kte%20drygt%2036%20000,900%20fler%20%C3%A4n%20under%202020.> (hämtat 2022-01-16).

Löneökningstakten i samhället påverkar både storleken på intäkten från kyrkoavgiften och storleken på Svenska kyrkans egna personalkostnader. Löneutvecklingen dämpades under 2022 till följd av profilen på avtalen, men samtidigt blir löneökningarna utöver centrala avtal högre mot bakgrund av en starkare arbetsmarknad. Under 2023 ska drygt 500 av totalt 700 avtal omförhandlas, där parternas inflationsförväntningar på två års sikt är högre än tidigare år. Det bidrar till att löneökningarna i ekonomin som helhet stiger under 2023. Inflationen kommer dock att stiga mer än de nominella lönerna, vilket innebär att reallönerna faller under första halvåret 2023.

Intäkterna för Svenska kyrkan påverkas också av utvecklingen på de finansiella marknaderna. År 2022 präglades av breda nedgångar inom samtliga tillgångsslag och osäkerheten blev större än vanligt. Kortsiktigt är det omöjligt att prognostisera utvecklingen, men med Svenska kyrkans långsiktiga perspektiv kan placeringarna gå ner under en period utan att drastiska åtgärder behöver vidtas. Kortsiktigt påverkar svängningarna resultatet som kan variera kraftigt både upp och ner.

Den redan pågående politiska debatten om nedskärningar i bistånd och om långsiktigt stöd bör omfördelas till humanitära insatser fick ny fart under 2022. Act Svenska kyrkan har tillsammans med fler andra civilsamhällesorganisationer motsatt sig den förenklade bilden av bistånd där man ställer det humanitära mot utvecklingsinsatser.

Juridik och rättsskydd

Det samhällsviktiga uppdraget att utföra begravningsverksamhet ska fullgöras även i händelse av kris och krig. Församlingar och pastorat som är huvudmän för begravningsverksamheten förväntas vidta beredskapsförberedelser för höjd beredskap i enlighet med begravningslagen samt hålla beredskap för händelser i omvärlden som påverkar och förändrar möjligheterna att ombesörja verksamheten. Pandemin har medfört en delvis ändrad begravningssed. Det har blivit allt vanligare att hålla begravningsgudstjänst eller motsvarande ceremoni i annan ordning, med urna och efterföljande gravsättning. Av detta följer krav på ökad tillgänglighet till begravningsverksamheten. Pandemin har dessutom medfört att huvudmännen behövt se över tillgången till bland annat lokaler för kylförvaring samt tillgång till gravplatsmark för gravsättning. Arbetet med att säkerställa tillgång till lämpliga lokaler och gravplatsmark måste fortgå.

Invasionen av Ukraina har inneburit fokus på de lagreglerade beredskapsförberedelser i begravningsverksamheten, vilka specificeras i 8 kap. 3 § begravningslagen, som huvudmännen är skyldiga att vidta för verksamhet under höjd beredskap samt krisberedskap i övrigt. Försvarsmakten har uppmärksammat Svenska kyrkan på att gravplatsmark, som enligt tidigare gällande regelverk hållits i reserv för gravsättning, inte bör avyttras utan i stället behållas för framtiden om det är möjligt. Enligt uppgift är det problematiskt att förvärva mark för ändamålet, antingen beroende på faktisk tillgång eller på alltför omfattande beräknade kostnader för förvärvet.

Klimatförändringarna, med exempelvis risk för översvämning och jordskred, har medfört att kostnaderna för säkring av begravningsplatserna har ökat. Även krematorierna måste ställa om till fossilfria drivmedel. Kammarkollegiet har underrättats om att detta sannolikt kommer att påverka kostnaderna för begravningsverksamheten under lång tid framöver. Förväntad brist på tillgång till el och energikällor innebär att församlingar och pastorat bör utveckla en beredskap för att bedriva verksamheten med ändrade förutsättningar. En utmaning är att säkra tillgång till bland annat personal och maskiner.

Kulturarvsvård – ökade krav men begränsade resurser

Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar ska vidta de beredskapsförberedelser som under höjd beredskap behövs för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (KML 4 kap. Kyrkliga kulturminnen 15 a §). Svenska kyrkan ska således planera sin verksamhet så att man vid höjd beredskap kan ta det ansvar för de kyrkliga kulturminnena som man enligt kulturmiljölagen har även i fredstid. I händelse av krig i Sverige gäller även lagen (1992:1402) om undanförsel och förstöring och förordningen (1993:243) om undanförsel och förstöring. Statliga museer samt arkiv och bibliotek ska inom sitt ansvarsområde planera hur kulturhistoriska föremål ska föras undan. Dessa kulturarvsinstitutioner behöver till exempel planera evakueringsvägar, depåer dit man kan föra undan värdefullt kulturarv, tillgång till personal med mera. Arbetet ska ske i samråd med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Motsvarande planläggning av undanförsel ansvarar Länsstyrelsen för i det egna länet. Länsstyrelsen ska då samråda med Försvarmakten.

MSB startade under våren 2022 en kampanj för att tydliggöra fastighetsägarnas ansvar för skyddsrum.⁴⁸ De kontroller som MSB gör visar att skicket varierar, trots att underhållsåtgärderna inte är betungande. I fredstid får skyddsrummen användas som vanliga lokaler, men ska kunna tas i drift som skyddsrum inom 48 timmar. Det är alltid fastighetsägaren som ansvarar för att underhålla skyddsrummet och det kan bli dyrt att inte ha koll på läget vid en skyddsrumskontroll av ansvarig myndighet. När Ryssland invaderade Ukraina ökade trycket på MSB, inte minst när det gäller antalet samtal från Sveriges fastighetsägare, som förvaltar en stor del av landets skyddsrum. MSB uppskattar att tillsynen av skyddsrum har ökat med 500 procent under 2022, jämfört med förra året. En starkt bidragande orsak är ett ökat engagemang från landets fastighetsägare. Även Svenska kyrkans församlingar ansvarar för skyddsrum, men också kyrkorummet och kulturarvet har en roll att bära i kris och krig. Under attackerna av Charkiv i Ukraina användes till exempel stadens katedral som tillflykt för både troende och icke troende, och ”Varje kyrka är ett skyddsrum. Bokstavligt för människorna i Charkiv. Bildligt för oss andra.”⁴⁹

Vid vårens flyktingström från Ukraina aktiverade EU massflyktsdirektivet. Den svenska regeringen snabbtredde och beslutade om en ny lag som trädde i kraft den 1 juli 2022 där ansvaret för anskaffning och drift av flyktingboenden fördelades på kommunerna, på bekostnad av Migrationsverket. Det fanns ett stort intresse bland fastighetsägare att bistå Migrationsverket och kommunerna med boenden, också bland församlingarna.⁵⁰ Men i början av året stängdes härbärgen i S:t Clara kyrka i Stockholm. Det avgörande skälet var att försäkringsbolaget, Kyrkans försäkring AB, inte tillåter övernattnings i de kyrkobyggnader som de försäkrar på grund av den ökade skaderisken för kulturarvet. Sådan aktivitet kan försäkras men det skulle bli dyrare och rekommendationen är att hitta andra lokaler för den typen av verksamhet. Det aktualiserade vad som gäller för de församlingar som vill öppna ett härbärke, eller ett flyktingboende, i sina lokaler även om det inte är i en kyrka. För att natthärbärke/boende ska tillåtas gäller bland annat att försäkringsbolaget måste informeras och samtliga myndighetskrav ska vara uppfyllda. Boendet måste vara bemannat dygnet runt av vaken personal, räddningstjänsten ska informeras om att det finns människor i en byggnad som normalt är stängd nattetid och brandskyddet måste vara anpassat för boende.⁵¹

⁴⁸ Kampanj ska tydliggöra fastighetsägarnas ansvar för skyddsrum

⁴⁹ Varje kyrka är ett skyddsrum | GP

⁵⁰ Migrationsverket: Stort intresse hos fastighetsägare.

⁵¹ Nej till härbärgen i gamla kyrkor - för kulturarvets skull.

Två pågående processer kan ha betydelse för frågan om lagskyddet för det kyrkliga kulturarvet, dels bedriver Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna ett arbete med att minska landets utpekade riksintressen, dels pågår utmärkning av särskilt värdefullt kulturarv med Blue Shield. En ändring av lagen skulle kunna möjliggöra ändringar i lägre prioriterade kyrkobyggnader, så att församlingarna ska kunna fortsätta använda dem i sin verksamhet.

Möjligheter och utmaningar i det nya kommunikationslandskapet

Kommunikationslandskapet står mitt i ett paradigmskifte. PostNord har under en längre tid arbetat med effektivisering till följd av minskade brevvolymer samtidigt som Kivra och andra aktörer såsom banker driver på digital kommunikation och digitala brevlådor för viktig post. Direktreklam är i dag olönsamt. Det har gett till följd att post delas ut varannan dag och en omställning sker mot postboxar. På förslag ligger nu att nästa år helt ersätta brevinkast med postboxar och att minimikravet ska vara att boxen ligger inom en radie på 200 meter från ditt hushåll.⁵² För unga spär detta på bilden av att det bara är reklam som ligger i din postbox, medan det som är viktigt kommer digitalt.

De sociala medierna är ett billigt och effektivt sätt att påverka inställningen till politiska frågor. Att via data fånga in och styra allmänhetens känslor och upplevelser är idag lika strategiskt värdefullt som data om mer traditionella militära mål. Den digitala arenan är både ett hot och en möjlighet när det gäller frågor om demokrati och mänskliga rättigheter. Försvarsmakten, som enligt Kantar Sifos förtroendebarmeter ökat sitt förtroende enormt under den senaste femårsperioden, använder sig också av Tiktok för att nå den unga generationen. Svenska kyrkan på nationell nivå, däremot, har i dag ingen strukturerad närvaro på någon av de ungas plattformar.

⁵² Postbox: Remiss av förslag till föreskrifter och allmänna råd om postutdelning dnr 22-10152 | PTS

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid styrelsens sammanträde den 14 juni 2023.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Amanda Carlshamre, Jesper Eneroth, Marjut Ervasti, Nils Gårder, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Olle Reichenberg, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand och Anna Sundberg samt tjänstgörande ersättarna Sebastian Ekeroth Clausson och Sofija Lazic Pedersen.

Föredragande: generalsekreterare Helén Ottosson Lovén, utvecklingschef Erika Brundin, ekonomi- och finanschef Gustaf af Ugglas och utvecklingssekreterare Marie Nordström.

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026.

Särskilt yttrande av Anna Sundberg

Kyrka ska vara kyrka. Vi företräder en stor grupp som menar detta. Idag har kyrkan kommit att få ett väldigt kostsamt engagemang för klimatet så pass att människor upplever att kyrkan tappat sitt fokus och huvudsyfte som kyrka. Vi ser medlemmar lämna Svenska kyrkan på grund av detta, vilket är en mycket tråkig utveckling.

Anspråken på att föra upp klimatfrågan på dagordningen kan tyckas hedersam, men bör överlåtas till politiken och övriga intresseföreningar. Att kyrkan ska avsätta 200 miljoner till ”Färdplanen för klimatet” etapp 2 är inte ekonomiskt ansvarsfullt anser vi, de medlen skulle i stället avsättas till bland annat barn- och ungdomsverksamheter, där stora behov finns. Att ytterligare intensifiera arbetet med klimatfrågorna inom kyrkan och dess medlemmar leder inte människor till Jesus vilket är kyrkans primära uppgift.

Att Gud håller hela världen i sin hand är och förblir kyrkans starka budskap till människan.

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 10 maj 2023

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I denna skrivelse läggs årsredovisningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2022 fram.

Innehåll

1 Förslag till kyrkomötesbeslut	3
Bilaga Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022.....	4
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	79

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

KsSkr 2023:2

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Bilaga Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

ÅRSREDOVISNING

för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Innehåll

Ärkebiskopen har ordet.....	8
Generalsekreteraren har ordet.....	9
1 Inledning.....	10
1.1 Den nationella nivåns uppdrag	10
1.1.1 Stöd till stiftens utveckling av församlingslivet.....	10
1.1.2 Företräderskap	10
1.1.3 Stöd till god förvaltning	10
1.1.4 Inomkyrklig reglering.....	10
1.2 Kyrkostyrelsen.....	11
1.3 Kyrkostyrelsens kansli.....	11
1.4 Omvärldsfaktorer som kyrkostyrelsen förhåller sig till.....	11
1.5 Den nationella nivåns bidrag till ett hållbart samhälle	12
2 Verksamhetsuppföljning.....	13
2.1 Året som gått 2022.....	13
2.1.1 Målbild 1	15
2.1.2 Målbild 2	18
2.1.3 Målbild 3	22
3 Ekonomi.....	24
3.1 Sammanfattning ekonomi.....	24
3.2 Resultaträkning.....	25
3.2.1 Intäkter.....	25
3.2.2 Kostnader.....	26
3.2.3 Utjämning och kyrkoantikvarisk ersättning	26
3.2.4 Finansnetto	27
4 Förvaltningsberättelse.....	32
4.1 Allmänt om verksamheten.....	32
4.2 Styrning och ledning.....	32
4.3 Legal struktur.....	33
4.4 Stiftelser.....	33
4.5 Väsentliga händelser under 2022.....	33
4.6 Totala intäkter och kostnader.....	34
4.7 Finansiella instrument.....	35
4.7.1 Aktieförvaltning	36
4.7.2 Ränteförvaltning.....	36
4.7.3 Fastighetsfonder	36
4.7.4 Alternativa placeringar	36
4.8 Hållbarhetsupplysningar	36
4.8.1 Om hållbarhetsrapport enligt årsredovisningslagens krav	37
4.9 Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer.....	37
4.10 Eget kapital	38
4.11 Resultat och ställning.....	39

5 Fem år i sammandrag	40
6 Resultaträkning.....	41
7 Balansräkning	42
8 Förändring av eget kapital.....	43
9 Kassaflödesanalys	44
10 Noter.....	45
11 Hållbarhetsnoter	66
Styrningen av hållbarhetsarbetet på den nationella nivån	66
Intressentanalys och intressentdialog	66
Risk- och väsentlighetsanalys.....	67
Hantering av risk för negativ påverkan på människa och skapelse	68
God arbetsmiljö	68
Miljö- och klimatpåverkan	70
Ansvarsfulla investeringar	72
Hållbara inköp	73
Insatser för att förhindra korruption och andra oegentligheter	75
Metoder för utsläppsberäkningar.....	75
Revisionsberättelse	79
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	83

Ärkebiskopen har ordet

Det är en lite speciell uppgift att skriva förord till årsredovisningen för ett verksamhetsår under vilket jag varit kyrkostyrelsens ordförande i mindre än en månad. Ett passande sätt att inleda är just därför att rikta värme och uppskattning mot den företrädare som varit ordförande under merparten av det gångna året: Tack Antje Jackelén för ditt goda och insiktsfulla ledarskap!

När vi blickar tillbaka på året som gått är det flera saker som dröjer sig kvar. Efter en pandemi som lämnade djupa spår av sorg och saknad har vi bevittnat ett brutalt anfallskrig i Europa som vi ännu inte vet var det slutar. Klimatförändringarna sker snabbt och tvingar allt fler till migration. Energiförsörjning och ekonomi prövas svårt. Internationellt ser vi stora brister i vatten- och matförsörjning.

Vad är kyrkans uppdrag i en sådan tid? Det är förstås detsamma som alltid: att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Det arbetet känner inga nationsgränser. Genom Act Svenska kyrkan, med partnerorganisationer och systerkyrkor, är vi delaktiga i detta uppdrag såväl nära som långt bort. Till vår kallelse hör också att ständigt be för vår värld och för kyrkans liv och arbete i denna värld.

Den kristna tron är en helhet. Den ger redskap för att leva livet. Den rymmer bön, gudstjänst, musik och traditioner. Den rymmer brottningsmed etiska förhållningssätt, livsmening, föreställningar om vad som händer efter döden och hur det hör ihop med livet här och nu. Syftet är och förblir: att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.

I det lokala blir kyrkan kött och blod, och den närvaron är enastående i Sverige. När skolan läggs ned, affären försvinner och servicen flyttar till stan så finns kyrkan kvar. Och kyrkan ska så förbli, om än på nya sätt. I kyrkans kapillärer i glesbygd och förorter ska livet fortsatt pulsera, även om Svenska kyrkans organisation förändras.

Behovet av sammanhållning och samhällsgemenskap blir allt tydligare. Svenska kyrkan finns där, samlar människor, bygger relationer, hjälps åt i ideellt arbete, delar berättelser om öppenhet och gemenskap, och visar värdet av att sträcka ut en hand till främlingen. Här skapas tillit så att människor av olika bakgrund vågar lita på varandra.

Med sina 5,6 miljoner medlemmar har Svenska kyrkan en viktig plats i det lokala samhällsbygget. Vi ska fortsatt sträva efter att vara en inkluderande kyrka med självinsikt, en kyrka som genomsyras av både självförtroende, självkritik och lyhördhet.

Martin Modéus

Ärkebiskop och ordförande i kyrkostyrelsen

Generalsekreteraren har ordet

Det har varit ett händelserikt år i världen. Det brutala anfallskrig som Ryssland för i Ukraina har skakat om Europa. En förändrad säkerhetsituation har tvingat oss att reflektera över Svenska kyrkans bidrag i civil beredskap och agera utifrån en ny omvärld.

Act Svenska kyrkan har genom sina partnerorganisationer förmedlat stöd till människor inne i Ukraina och till dem som sökt sig till grannländerna. Svenska kyrkan har också med sina mångåriga globala relationer fortsatt uppmärksamma människor även i resten av världen som drabbas av väpnade konflikter eller naturkatastrofer, flera orsakade av klimatförändring. Länder, vars befolkning redan har en utsatt situation, har hamnat i medieskugga under kriget i Europa och drabbats ytterligare genom att matpriserna stigit eller leveranser av förnödenheter försenats.

Det finns skäl att vara stolt över Act Svenska kyrkan, som trots en försämrad ekonomisk situation för många människor i Sverige, lyckats nå insamlingsrekord i år och därmed kunnat förmedla ett omfattande humanitärt stöd och stöd till utvecklingsarbete. Dessutom har Act Svenska kyrkan genom sina multilaterala sammanhang bidragit i påverkansarbete både i Sverige, genom EU och i globala allianser. Svenska kyrkans arbete utifrån vår färdplan för klimatet fortsätter mot målet att kyrkans verksamhet ska vara klimatneutral 2030 och är ett annat exempel på arbete som bidrar till både individers och samhällets hopp om framtiden.

Det har blivit allt tydligare att samverkan mellan länder har betydelse, inte minst i kristider. Även för Svenska kyrkan är samverkan viktigt, såväl inom Svenska kyrkan som med andra trossamfund och organisationer. Att vi är en organisation som myndigheter förlitar sig på blir tydligt i möten med samhällsföreträdare och när vi erhåller ekonomiska bidrag, som exempelvis i år för stöd till arbete i Sverige med ukrainska flyktingar. Kyrkans roll i samhället gestaltades tydligt när ärkebiskop Antje Jackelén la ner sin stav och Martin Modéus senare togs emot som vår nye ärkebiskop. Till dessa händelser, som är så viktiga i vår kyrkas liv, kommer det svenska samhällets högsta företrädare och kyrkoledare från hela världen.

Kyrkostyrelsen stödjer stiftet och bidrar till det lokala församlinglivet, så att församlingar och pastorat utifrån sina lokala förutsättningar ska kunna möta samtidens utmaningar. Efterfrågan på samverkan i Svenska kyrkan har ökat under året som gått. Flera stift har vittnat om hur förståelsen för behovet av gemensamma lösningar ökat och med glädje ser vi att allt fler enheter ansluter sig till de gemensamma funktioner som beslutats av kyrkomötet. Att 96 procent av församlingar, pastorat och stift hade tillgång till Microsoft 365 och Kernet som en del av den gemensamma it-plattformen vid årets slut, är ett gott tecken. Detta kommer att öka möjligheten att kommunicera och det bidrar till intern sammanhållning. Arbetet för att stärka vår förmåga att samverka mellan församlingar, stift och nationell nivå kommer att fortsätta under de kommande åren.

Helén Ottosson Lovén
Generalsekreterare i Svenska kyrkan

1 Inledning

Denna årsredovisning avser verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå under året 2022 och inkluderar en hållbarhetsrapport. Hållbarhetsrapporten presenteras på sidorna 62–73. Uppdraget på den nationella nivån är stort och arbetet är därför både brett och omfattande. Redovisningen ger en inblick i verksamheten och enbart en mindre del av allt som kyrkostyrelsen ansvarar för kan lyftas fram.

1.1 Den nationella nivåns uppdrag

Svenska kyrkans uppdrag uttrycks i kyrkoordningens beskrivning av församlingarnas syfte. ”Att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Evangeliet om Jesus Kristus är fundamentet för detta, gemensamt för hela den världsvida kyrkan.

Med detta som grund verkar Svenska kyrkans nationella nivå för att stärka Kristi kyrka och bidra till ett mer hållbart samhälle såväl andligt och existentiellt som ekonomiskt, ekologiskt och socialt, både i Sverige och globalt. Den nationella nivån stödjer stift och församlingar i deras arbete för att skapa detta värde och förutsättningarna för insatserna ligger i Svenska kyrkans samlade tillgångar. Den nationella nivån är en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidrar till att Svenska kyrkans uppdrag genomförs både rikstäckande och i internationellt samarbete.

Den nationella nivån har fyra uppdrag som är ömsesidigt beroende av varandra och förstärker varandra. Dessa är fastställda i kyrkoordningen och beskrivs kortfattat nedan.

1.1.1 Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet

Uppdraget omfattar exempelvis stöd till kyrkans sociala arbete, såsom metoder och verktyg för rättighetsbaserat arbete, forskning och analys samt kulturarvsfrågor. Den nationella nivån ansvarar även för Svenska kyrkans utbildningsinstitut som utbildar framtidens diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster samt för Svenska kyrkan i utlandet som verkar genom utlandsförsamlingar för svenskar utomlands.

1.1.2 Företräderskap

Den nationella nivån företräder, genom kyrkostyrelse och ärkebiskop, hela trossamfundet Svenska kyrkan i relation till beslutsfattare och andra kyrkor, samfund och civilsamhällesorganisationer. Den nationella nivån deltar i flera ekumeniska samarbeten i Sverige och internationellt. I uppdraget ingår även internationellt utvecklingsarbete och humanitärt arbete, som bedrivs under namnet Act Svenska kyrkan.

1.1.3 Stöd till god förvaltning

Stödet vänder sig till hela Svenska kyrkan och omfattar exempelvis gemensamma administrativa lösningar, digitalisering, nationella ramavtal för inköp och finansiella placeringar i gemensamma etiska fonder.

1.1.4 Inomkyrklig reglering

Den nationella nivån tar löpande fram underlag för förankring och fastställande av Svenska kyrkans gudstjänstböcker samt förslag till beslut om förändringar i kyrkoordningen till kyrkomötet. Uppdraget innefattar också andra aktiviteter, som exempelvis att genomföra kyrkoval.

1.2 Kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter enligt bestämmelser i kyrkoordningen. I uppdraget ingår att verkställa uppdrag från kyrkomötet och att till kyrkomötet lämna skrivelser, ge förslag till verksamhetsinriktning och lägga fram en årsredovisning för den nationella nivån. Kyrkostyrelsen företräder Svenska kyrkan, exempelvis genom remissvar, uttalanden och officiella kontakter. I teologiska och ekumeniska frågor samråder kyrkostyrelsen med biskopsmötet.

Kyrkostyrelsen består av ärkebiskopen såsom ordförande och fjorton ledamöter med lika många ersättare. De väljs för en period om fyra år. Dessutom väljs en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen.

1.3 Kyrkostyrelsens kansli

Det dagliga arbetet på kyrkostyrelsens kansli, kyrkokansliet, leds av generalsekretären som utses av kyrkostyrelsen.

Svenska kyrkan möter regelbundet beslutsfattare, och personer från myndigheter och civilsamhället. Som investerare och inköpsorganisation står den nationella nivån i en bred kontakt med företrädare för näringslivet, både på det nationella och internationella planet. Sveriges kristna råd, Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet, Sveriges interreligiösa råd och andra organisationer och nätverk utgör centrala forum för dialog och samverkan. Andra organisationer i civilsamhället i Sverige och internationellt är också viktiga i samverkan för skapelsens integritet och mänsklig värdighet, till exempel i det konkreta utvecklingsarbetet inom Act Svenska kyrkan och i stödet för det diakonala utvecklingsarbete som bedrivs på församlingsnivå.

Utöver egen kontinuerlig omvärldsanalys och forskning inhämtas regelbundet allmänhetens synpunkter genom omvärlds- och medieanalyser samt enkätundersökningar. Sammantaget utgör detta underlag för kyrkostyrelsens prioriteringar och utveckling av stödet till stift och församlingar.

Målsättningar, verksamhetsplaner, policyer, uppförandekoder och rutiner konkretiserar hur den nationella nivån ska utforma sitt arbete. Effekterna av arbetet följs upp genom intern kontroll av hur planer och rutiner efterlevs, medarbetarenkäter, statistikinsamling om miljöpåverkan och facklig samverkan. Effekterna följs även upp i dialog med stift, leverantörer, företag och de fonder som Svenska kyrkan investerar i.

1.4 Omvärldsfaktorer som kyrkostyrelsen förhåller sig till

I kyrkostyrelsens årliga skrivelse om verksamhet och ekonomi för den nationella nivån tre år framåt presenteras teologiska utgångspunkter utifrån Svenska kyrkans givna kallelse att i ord och handling räcka evangelium. En kortare omvärldsbeskrivning presenteras också varje år för att synliggöra faktorer som Svenska kyrkans nationella nivå förhåller sig till i planeringen av sin verksamhet.

De omvärldsfaktorer som kyrkostyrelsen tagit särskild hänsyn till de senaste åren är att många människor är intresserade av religiösa och existentiella frågor, samtidigt som de kan sakna kunskap om och förtrogenhet med kristen tro, tradition och språk. Dessutom råder det ofta en bristande kunskap om Svenska kyrkan. En annan faktor är att den psykiska ohälsan ökar samtidigt som samhällets offentliga funktioner har svårt att möta de stigande behoven, och det sätter välfärden under ekonomisk press. De växande socioekonomiska klyftorna och det oroväckande hotet mot tillit, sammanhållning och demokrati är ett allt större bekymmer. Att många människor befinner sig

på flykt runt om i världen är också något som återspeglar sig i kyrkostyrelsens planering, liksom nödvändigheten att minska klimatavtrycket. Vidare manar prognoser om framtida medlemsutveckling och framtida intäkter från kyrkoavgiften till ekonomiska besparingar för hela Svenska kyrkan. Den snabbt ökande digitaliseringen i samhället påverkar det mesta.

Tusentals människor började fly från Ukraina när anfallskriget började och många sökte sig till Sverige. Foto: Martin Divisek

Dramatiska trendbrott är sällsynta och det är inte mycket som har ändrats jämfört med tidigare års analys. Rysslands anfallskrig mot Ukraina är dock en sådan händelse som ändrat förutsättningarna och krävt vissa omprioriteringar under året. Den nya säkerhetssituationen i Europa kommer att kräva nya prioriteringar i verksamheten även framåt. Likaså har den fleråriga pandemin inte bara inneburit en omställning av Svenska kyrkans verksamhet utan även etablerat nya digitala arbetssätt som passar många människors sätt att leva och möter den längtan efter bön och nya former för kyrklig gemenskap som finns.

1.5 Den nationella nivån bidrag till ett hållbart samhälle

Hösten 2015 enades världens länder om 17 hållbarhetsmål inom olika områden, Agenda 2030. Tillsammans formar målen en gemensam karta som ska vägleda världen till en hållbar utveckling. Ledorden i Agenda 2030 är att ingen ska lämnas utanför och att målen ska genomföras med särskild hänsyn till de människor och de samhällen som har sämst förutsättningar.

Den nationella nivån integrerar ekologiska, ekonomiska, sociala samt andliga och existentiella hållbarhetsdimensioner i verksamheten, i sin styrning, sitt genomförande och sin uppföljning. Andlig hållbarhet handlar om att ge en teologisk grund för värderingar och ställningstaganden som främjar existentiell hälsa och livsmod. Ekologisk hållbarhet handlar om att hushålla med naturresurserna och värna miljön. Ekonomisk hållbarhet handlar om att använda och förvalta ekonomiska resurser

hållbart. Social hållbarhet handlar om att verka för mänskliga rättigheter, tillit, inkludering och egenmakt.

Med biskopsbrevet om klimatet som utgångspunkt antog kyrkostyrelsen i december 2019 *Färdplan för klimatet*, efter förankring i stiftet. Det övergripande målet är att hela Svenska kyrkan ska vara klimatneutral till 2030 och inte bidra till den globala uppvärmningen. Ett urval strategiska klimatinsatser, som exempelvis kompetensuppbyggnad, bidrar till att förverkliga Parisavtalets mål genom resursförstärkning från kyrkostyrelsen. Den nationella nivån stödjer även klimatarbetet i Svenska kyrkan med ansvarsfull kapitalförvaltning och nationella ramavtal, där klimat- och andra hållbarhetsfrågor integreras i inköpsarbetet. När denna årsredovisning skrivs pågår ett remissförfarande i stiftet inför en andra etapp av Svenska kyrkans färdplan för klimatet där kyrkostyrelsen föreslår förstärkta insatser.

Hållbarhetsnoterna längre fram i årsredovisningen innehåller mer information och fler detaljer om den nationella nivåns arbete för klimatet och övriga hållbarhetsfrågor.

Ärkebiskop Antje Jackelén i möte med Migrationsverkets generaldirektör Mikael Ribbenvik. Foto: Mikael Stjernberg

2 Verksamhetsuppföljning

2.1 Året som gått 2022

Som både ärkebiskopen och generalsekreteraren lyfter i sina förord har det varit ett omvälvande år med Rysslands anfällsrika krig mot Ukraina. Detta har orsakat stort lidande för människor som lever i krigets absoluta närhet och för de som tvingats lämna sina hem och nära relationer och fly. Det har också påverkat hela säkerhetssituationen i Europa. Det har även krävts viss omställning för den nationella nivån i stödet till stift och församlingar i Sverige och för det humanitära biståndet genom Act Svenska kyrkan under året.

Även den fleråriga pandemin, som inte längre innebär en akut situation, gör sig också fortfarande påmind i verksamheten. Den försiktighet som fortfarande krävs i fysiska möten påverkar verksamheten. Men de nya arbetsformer och digitala arenor som utvecklats för gudstjänst och nära samtal har också skapat nya sätt att vara kyrka.

Många vittnar om att den ökade samverkan som utvecklats inom Svenska kyrkan de senaste åren är av stor betydelse, inte minst genom den gemensamma strävan efter

ett hållbart samhälle och en långsiktigt hållbar kyrka. Flera stift utvecklar samverkansformer där man kan hjälpas åt för att öka kvaliteten och ta vara på varandras erfarenheter i främjandearbetet. Det har också varit angeläget att hushålla med resurser när de ekonomiska tillgångarna börjar sina. Den nationella nivån stödjer denna process genom att skapa mötesplatser och bidra till att kommunicera kunskap och erfarenheter samt stärka infrastrukturen.

För att kvalitetssäkra, stärka och effektivisera för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv pågår flera fördjupade samtal. Dels mellan kyrkostyrelsens arbetsutskott och stiftsstyrelsernas presidier, dels bilaterala samtal mellan kyrkostyrelsen och stiftsstyrelser. Kontinuerliga samråd äger också rum mellan kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkomötets presidium. Vidare möts kyrkostyrelsen och biskopsmötet kontinuerligt i separata överläggningar och kyrkostyrelsen bjuder in företrädare för stiftens domkapitel till gemensamma överläggningar samt möter stiftens egendomsförvaltningar till samråd om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Som nämnts i generalsekreterarens förord har inställningen till ökad samverkan i stiftet förändrats och många ser nu fördelarna. Samverkan har betydelse för om kyrkan ska kunna fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva mission och diakoni i hela landet även i framtiden. Det handlar om att dela resurser och kompetens, ta vara på varandras erfarenheter och stödja varandra i det grundläggande uppdraget. I december tillsattes en utredning för utökad stiftssamverkan av kyrkostyrelsen och arbetet startar under våren 2023 utifrån det fastställda direktivet.

Det handlar även om administrativ samverkan och ökad digitalisering vilket utgör ett erbjudande och stöd för församlingar i hela landet. Den kvalitetsutveckling och informationssäkerhet som följer vid gemensamma administrativa lösningar är omistlig i en tid då antalet dataintrång ökar och säkerhetsläget i världen har förändrats.

Under året har även stora förändringar ägt rum vad gäller företrädarskap för Svenska kyrkan. Den 30 oktober lade ärkebiskop Antje Jackelén ned sin stav i Uppsala domkyrka och den 4 december mottogs Linköpings stifts biskop Martin Modéus, som ärkebiskop i Svenska kyrkan under en gudstjänst i domkyrkan. Under hösten valdes Erik Eckerdal, direktor vid Samariterhemmet i Uppsala till biskop i Visby stift och Marika Markovits, domprost i Stockholm, valdes till biskop för Linköpings stift. De båda vigdes till biskopar den 15 januari 2023 i Uppsala domkyrka. Den nationella nivån har bidragit med stöd och insatser i valprocesser, gudstjänster, seminarier och mottagningar, i program för utländska gäster och i kommunikation och mediekontakter.

Det har sammanfattningsvis varit ett händelserikt år och stora insatser har präglat den nationella nivåns verksamhet under året. Svenska kyrkan har genom sin verksamhet bidragit till att göra skillnad både i Sverige och för människor globalt. På kultursidorna i riksmidia lyfts Svenska kyrkan fram som en resurs i ord och handling. Trenden motsvaras även av att färre utträden och fler inträden i Svenska kyrkan har skett under 2022.

Mot bakgrund av kyrkoordningens beskrivning av den nationella nivåns uppdrag och det som sker i vår omvärld fastställde kyrkomötet 2018 tre övergripande målbilder för den nationella nivån till 2030. Nedan följer några exempel på den nationella nivåns insatser under 2022, relaterade till respektive målbild.

År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som utifrån lokala förutsättningar kan möta samtidens utmaningar.

Denna målbild relaterar i första hand till den nationella nivåns uppdrag *Stöd till stiftet för utveckling av församlingslivet* och *Företräderskap*.

I samarbete med stiftet har den nationella nivån bidragit till att stödja och stärka församlingarnas förmåga att fullgöra sin grundläggande uppgift inom flera områden och på olika sätt, men årsredovisningens format medger enbart exempel ur verksamheten.

Programmet *Social hållbarhet – fokus tillit och demokrati*, för ett socialt hållbart samhälle har samlat frågor om integration och stöd för att minska utanförskapet. Det genomförs efter initiativ från två stift och samtliga stift är nu involverade.

Två arbetsmarknadsprojekt, som finansieras av Europeiska socialfonden, bedrivs i Svenska kyrkan. Projektet *Skapa plats* har i samverkan med sex stift under två år utbildat församlingar i bemötandemetoden Mary och stöttat församlingarna i deras strävan att tillsammans med bland annat Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan erbjuda kvalitetssäkrade arbetsträningsplatser för människor i långtidsarbetslöshet. Det andra projektet är ett resultat av det stora intresset för Mary-metoden efter det första projektet och erbjuder kostnadsfria utbildningar i Mary-metoden för anställda inom Svenska kyrkan till och med april 2023. Tillsammans bidrar projekten till att stärka Svenska kyrkans roll som välfärdsaktör inom arbetsmarknadsområdet och projekten arbetar för att hitta en långsiktig och hållbar struktur för framtiden.

Den nationella nivån har genom ett anslag från regeringen med anledning av Rysslands invasion av Ukraina kunnat förmedla ett anslag på nio miljoner kronor till församlingarnas arbete med flyktingar från Ukraina som sökt sig till Sverige. Bidraget har fördelats till 92 församlingar och pastorat. Likaså har ett anslag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor på 3,75 miljoner kronor fördelats till församlingar som möter människor i särskilt utsatta situationer med anledning av pandemin.

Efterfrågan är stor vad gäller andligt stöd i kriminalvården på anstalter och i häkten, i sjukvården, på skolor och universitet samt på migrationsverkets förvar. Likaså är det många som ringer till Svenska kyrkans Jourhavande präst.

I januari återgick tjänsten Jourhavande präst, som nås via SOS Alarm och som samordnas och stöds av den nationella nivån, till ordinarie öppettider efter den utökning av öppettiderna som infördes i samband med pandemin. I 112-rådet där Svenska kyrkan ingår möts Trafikverket, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Socialstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Svenska kyrkan aktualiserar kontinuerligt existentiella och andliga perspektiv i detta råd. Svenska kyrkan ingår även i samordningsmöten för suicidprevention som Folkhälsomyndigheten kallar till. Mordet under Almedalsveckan på psykiatrisamordnaren Ing-Marie Wieselgren, som även var Svenska kyrkans samarbetspartner inom Sveriges Kommuner och Regioner, visar på den psykiska ohälsa och det stora behov av stöd som finns i det svenska samhället.

Den första delen av en fördjupad självårdsutbildning för jourhavande präster har genomförts i oktober med deltagare från flera stift. Jourhavande präst har under året blivit medlem i International Federation of Telephone Emergency Services. Genom medlemskapet kan svenska präster få del av kunskap och forskning kring stödtelefonlinjer internationellt, samt tillgång till vidareutbildning. Den nationella nivån erbjuder kontinuerlig fortbildning, ofta i ekumeniskt samarbete, för medarbetare inom institutionssjälavården.

Svenska kyrkan arbetar för integration och social hållbarhet bland annat genom att möjliggöra praktikplatser i församlingarna. Foto: Magdalena Wernefeldt

I samverkan med Finansinspektionen har kompetensutveckling erbjudits för de medarbetare som möter människor i ekonomisk utsatthet och kurser med fokus på att förebygga och ta sig ur överskuldssättning har genomförts i samtliga stift. I samverkan med Polismyndigheten har en utbildning på Polishögskolan erbjudits för präster, pastorer och diakoner som är beredda att arbeta i samverkan vid svåra händelser, exempelvis i samband med dödsbud och att fungera som samtalsstöd till polisanställda.

Under året har det också genomförts ett antal utbildningstillfällen för kyrkoråd som är huvudmän i Svenska kyrkans förskolor. Utbildningarna har handlat om de nya regler som gäller för huvudmän vid ledningsprövning, huvudmännens ansvar samt frågor som rör ekonomi.

Programmet Lärande och undervisning, vars insatser har genomförts för att lyfta fram evangeliet om tro och livsmod, har avslutats under året och arbetet fortsätter härnäst främst i stift och församlingar. Stödet från den nationella nivåns sida går in i en annan fas, genom exempelvis förvaltning av resursbanken.

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris delades ut för första gången i samband med kyrkomötets andra session. Mottagare av priset var prästen Thomas Pfitzinger-Drewes och Forsa-Högs församling i Uppsala stift. Samtidigt delades traditionsenligt Svenska kyrkans kulturstipendier och det samiska kulturpriset ut, vars mottagare presenteras på Svenska kyrkans webbsida.

Svenska kyrkan filmpris tilldelades filmen *Dag för dag* under våren 2022 och Svenska kyrkans ungdomsfilmpris tilldelades filmen *Olga*, som handlar om en elitidrottare som tvingas lämna ett oroligt Kiev. Svenska kyrkan är också medlem i den ekumeniska organisationen Interfilm och ingår i juryn till det filmpris som delas ut vid olika filmfestivaler. Filmen *Boy from Heaven* tilldelades Interfilms pris vid de nordiska filmdagarna i Lübeck i höstas. Samtliga filmer som uppmärksammats passar bra för existentiella samtal i en församlingskontext.

Arbetet för att förnya och utöka Svenska kyrkans psalmskatt har inneburit att nästan 10 000 nya psalmförslag har lämnats. Det har skett genom den öppna och breda inbjudan som gjorts för att stimulera till och identifiera nya psalmer som kompletterar Svenska kyrkans redan rika psalmbok. Även tipsfunktionen inom ramen för insamlingen, där man kunnat tipsa om redan kända sånger, har samlat drygt 1 000 förslag. Insamlingen har uppmärksammats brett i både riks- och lokal media. Arbetet pågår med anonymisering och urvalsarbete av det inkomna materialet med målet att ta fram ett antal förslag till nya psalmer som i en senare process kommer att provanvändas i församlingar.

Den 16–18 september samlades 400 deltagare, de flesta kyrkomusiker, från hela landet i Uppsala till ett kyrkomusiksymposium. Programmet innehöll konserter med nyskapad musik i olika genrer, seminarier och samtal om framtidsfrågor. Flera arrangemang var öppna för allmänheten.

Kyrkomötet antog i november en översättning av kyrkohandboken del I till svenskt teckenspråk.

I oktober började de flesta medarbetare i Svenska kyrkan att arbeta i Kornet, Svenska kyrkans nya intranätslösning. Foto: Alex Giacomini

I september publicerades en forskningsrapport, *Kyrka i digitala rum*, utifrån ett aktionsforskningsprojekt om digitalisering av församlingslivet. Rapporten beskriver vad det teologiskt innebär när gudstjänster, andakter, samtal och gemenskap äger rum i digitala rum. I mars släpptes forskningsrapporten *Av fri vilja på fri tid* som handlar om ideellt engagemang i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet. I arbetet med den senare rapporten har den nationella nivån samarbetat med samtliga stift, Svenska Kyrkans Unga och Ideellt forum i Svenska kyrkan.

Den 18 oktober lanserades Kornet, Svenska kyrkans nya intranätslösning, en kanal för inomkyrklig information och kommunikation. Drygt 170 redaktörer i stiftskanslierna och på den nationella nivån har utbildats för att kunna fylla Kornet med innehåll och bidra i kommunikationen. Under hösten har alla medarbetare i Svenska kyrkan erbjudits digitala utbildningar som stöd i övergången från det tidigare intranätet till Kornet. Redan i oktober hade 92 procent av alla församlingar, pastorat

och stift och 96 procent av alla användare tillgång till Microsoft 365 och därmed Kornet. Genom att församlingar och pastorat ansluter sig så frekvent till den gemensamma it-plattformen som innehåller filhantering, OneDrive, mobilanvändning, Teams och Yammer, kommer den höga anslutningsgraden att bidra till en sammanhållen kyrka.

I februari öppnade en uppdaterad version av den digitala tjänsten Konfasök, som nu heter Hitta konfirmation. Den har en förbättrad användarvänlighet och funktioner som passar yngre personer. Församlingar kan också enkelt samla sitt material och sin administration samt ha kontakter med konfirmander via tjänsten. På Hitta konfirmation kan unga på egen hand hitta olika konfirmationsalternativ och konfirmandläger med olika inriktningar.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut har genomfört en pilotutbildning med de fyra utbildningsprofilerna parallellt med ordinarie utbildningar. Pilotutbildningen har haft 75 deltagare som kombinerat campusveckor i Uppsala med digitala lektioner och självstudier på distans samt flera församlingsbaserade moment.

I december presenterades resultatet av en utredning om Svenska kyrkans pastoral-teologiska utbildning till präst för kyrkostyrelsen. I utredningen finns förslag på utveckling och förändring av prästutbildningen som nu ska hanteras. Förslagen utgår ifrån prästens roll i församlingens arbete för att förmedla kristen tro och tradition i ett samhälle som hela tiden förändras.

Två kurser av den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen genomfördes under året med sammanlagt 48 deltagare.

Svenska kyrkan i utlandet fortsätter utvecklingen mot allt fler lokalanställningar och efter att samtliga verksamhetsutredningar har färdigställts under året kan förändringsresan intensifieras. Det ekumeniska samarbetet har gått från vardagsekumenik till att anställningsavtal för medarbetare i Svenska kyrkan i utlandet skrivs med andra kyrkor på plats i utlandet.

I juni månad firades 100-årsjubileum för kyrkobyggnaden i Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin i närvaro av H.M. Drottning Silvia.

2.1.2 Målbild 2

År 2030 har vi stärkt relevansen och engagemanget för Svenska kyrkans arbete, grundat i kristen tro, för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

Denna målbild relaterar i första hand till den nationella nivåns uppdrag *Stöd till stiftet för utveckling av församlinglivet och Företräderskap*.

På samma sätt som under målbild 1 redovisas endast några exempel ur verksamheten.

Det har även i år varit täta möten med beslutsfattare och myndigheter i Sverige i olika samhällsfrågor. Ärkebiskopen och övriga biskopars insatser som samhällsaktörer har spelat en viktig roll, inte bara lokalt i stift och församlingar, utan även i det gemensamma nationella påverkansarbetet för ett hållbart samhälle. Kyrkostyrelsen har svarat på 28 remisser under året, varav 2 spontanremisser. Flera svar har utarbetats i samarbete med stiftet och andra organisationer.

Som exempel samarbetade Act Svenska kyrkan i den svenska valrörelsen med andra utvecklingsorganisationer i initiativet *En hundradel för världen*, som syftade till att lyfta fram de grundläggande motiven för ett fortsatt ambitiöst svenskt bistånd. Act Svenska kyrkan står i tät dialog med ambassader och myndighetspersoner som ansvarar för strategierna i svenskt bistånd. Vid flera tillfällen under hösten har Act Svenska kyrkan uttryckt kritik till den nya regeringen, som aviserat betydande

inriktningsförändringar och neddragningar i det svenska biståndet. Regeringens biståndsbudget är 7 miljarder kronor lägre än 1-procentmålet under 2023. Redan 2025 beräknas skillnaden vara 12 miljarder kronor och Sverige närmar sig nivån 0,7 procent av BNI. Act Svenska kyrkan har också uppmanat den svenska regeringen att fortsätta driva globala jämställdhetsfrågor, inte minst mot bakgrund av den allvarliga tillbakagången av kvinnors, flickors och hbtq-personers rättigheter.

De senaste åren har tydliga exempel visat på hur snabbt förändringar kan ske i Sverige och i resten av världen. Detta har aktualiserat behovet av samordnad krisberedskap inom Svenska kyrkan och en stärkt civil beredskap. Kyrklig beredskap handlar om förmågan att vara kyrka i kristid och förmedla närvaro, öppenhet och hopp. Svenska kyrkans lagstadgade ansvarsområden måste fungera också vid en samhällsstörning i fredstid, ytterst även i krig. Dessutom behövs en stark samverkan med andra kyrkor, trossamfund och organisationer samt goda relationer med myndigheter och beslutsfattare. Därför har den nationella nivån i samverkan med stiftens intensifierat arbetet med att höja Svenska kyrkans förmåga vid höjd beredskap och krig samt stärka sin del i den civila beredskapen.

I november publicerades *Mer än många tror*, en presentation av Svenska kyrkans bidrag till samhället. Den motsvarar delvis tidigare års tryckta årsredovisningar för en extern målgrupp. Där beskrivs den nytta som Svenska kyrkan bidrar med i samhället och vad Svenska kyrkan är och gör. Den finns både digitalt och i pappersform och är främst avsedd att användas i möten med exempelvis företrädare för beslutsfattare, myndigheter och andra civilsamhällesorganisationer samt i möten med företag och journalister.

Svenska kyrkans medarbetare är fortsatt aktiva på sociala medier och det finns flera konton med anknytning till Svenska kyrkan. I december 2022 nådde Svenska kyrkans officiella Facebooksida över 90 000 följare. Det officiella kontot på Instagram hade cirka 13 000 följare och kontot på Twitter 18 000 följare. Svenska kyrkans konton utmärker sig genom att ha en unikt hög engagemangsgrad, det vill säga att personer gillar, delar och kommenterar inläggen, i betydligt högre utsträckning än andra organisationer med liknande följbarbas. Exempel på de inlägg som engagerat mest under året är aktuella händelser som Rysslands invasion av Ukraina, branden i Rautjärvi kyrka samt ensamhet under julhelgerna. Bön och inlägg som berör det människor oroar sig för i sin vardag får särskild uppmärksamhet, exempelvis stress, ensamhet och ekonomi.

Bokmässan i september hade Sydafrika, Ukraina, klimatkrisen och kriminallitteratur som tema. Svenska kyrkans nationella nivå erbjöd som tidigare år ett fullmatat seminarie- och samtalsutbud på den egna scenen *Se människan* och på Globala torget. Sammanlagt besökte mer än 20 000 personer Svenska kyrkans scen, antingen på plats i Göteborg eller digitalt. Alla samtal filmades och sändes på webben och Facebook och de publicerades även direkt på YouTube. Vid årets slut hade drygt 30 000 lyssnat och tittat på Svenska kyrkans seminarier.

Den 20–24 februari genomfördes Svenska kyrkans första internationella, interreligiösa och digitala *Ärkebiskopens möte*, med deltagare från olika delar av Europa som arbetar med interreligiös praktik i samspel med flyktingar. Veckan samlade fler än 1 000 digitala åhörare och bland arrangörerna fanns bland annat UNHCR.

En lägesrapport utifrån den tioåriga handlingsplanen för försoning med det samiska folket presenterades i Luleå under Sägastallamat 2. Foto: Magnus Aronson

Programmet En värld av grannar övergick i oktober från Svenska kyrkans regi till att vara en självständig nätverksorganisation, A World of Neighbours. Organisationen som samlar praktiker i Europa finns nu registrerad i Nederländerna. En interimsstyrelse har valts på ett år för att som främsta uppgift organisera och skapa förutsättningar för en långsiktig finansiering. I styrelsen ingår både unga och äldre, de med egen migrationsbakgrund samt representanter för olika religiösa traditioner. Svenska kyrkan ingår i styrelsen och bidrar ekonomiskt till resor och möten.

Svenska teologiska institutet i Jerusalem, STI, har fått en ny ledning under året och arbetet med att stärka institutet som ett center för kompetensutveckling för Svenska kyrkans medarbetare fortsätter.

Den 21–22 oktober ägde Sägastallamat 2 rum i Luleå med cirka 150 deltagare. Det är den andra av totalt fyra planerade konferenser. Dagarna ägnades åt samiskt kyrkoliv, bakgrunden till försoningsprocessen och betydelsen av samisk delaktighet i Svenska kyrkan. En lägesrapport presenterades över arbetet med den tioåriga handlingsplan för försoning som fastställdes i juni och som innehåller åtta åtaganden som Svenska kyrkan förbundit sig till. Den andra dagen samlades man till en fullsatt domkyrka där ärkebiskopen en andra gång framförde Svenska kyrkans ursäkt för historiska oförrätter.

Företrädare för Svenska kyrkan på nationell nivå deltog i de samiska kyrkodagarna den 5–7 augusti i Enare i norra Finland. Mötet samlade samer och övriga besökare från tre av de fyra länderna i Sápmi. De ryska samerna saknades. Vid kyrkodagarna provsjöngs nya psalmer ur den kommande sydsamiska psalmboken.

Kyrkornas världsråds generalförsamling den 31 augusti – 8 september ägde rum i Karlsruhe, Tyskland, med ett större ungdomsmöte dagarna före. Den nationella nivån har bistått Sveriges kristna råd i förberedelserna.

På kyrkomötet i november godkändes överenskommelsen om särskild ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan i USA. Beslutet formaliserade den kyrkogemenskap som i praktiken funnits mellan de två kyrkorna sedan 1700-talet. Överenskommelsen kommer att undertecknas 2023 av den episkopala

kyrkans presiderande biskop och ärkebiskopen, dels i den episkopala kyrkans europastiftskatedral i Paris i mars, dels under kyrkomötets andra session i Uppsala.

Med anledning av de många flyktingar som tog sin tillflykt till Sverige i inledningen av Rysslands anfallskrig upplät Uppsala domkyrka kyrkorummet för firande av den ortodoxa påskdagen. Människor samlades från flera ortodoxa kyrkor i Sverige och den ukrainske ambassadören i Sverige deltog i gudstjänsten.

Act Svenska kyrkan

Flera ACT-medlemmar verkar i Ukraina och/eller i angränsande länder och satte tidigt i gång med akuta humanitära insatser. ACT Europa Forum koordinerar ACT-alliansens stöd. Act Svenska kyrkan stödjer de lokala partner som distribuerar stöd till internflyktingar i Ukraina samt flyktingar som beger sig till Polen. Aktiviteterna innefattar transporter till mottagningsplatser för flyktingar, ekonomiska bidrag till familjer på flykt, psykosocialt stöd och hygienpaket.

Act Svenska kyrkan har fortsatt stödja människor på exempelvis Afrikas horn där torkan inneburit en svår situation. Torkan har påverkat flera länder i östra Afrika. En aspekt som ytterligare förvärrade situationen under våren var de stigande matpriserna, specifikt för vete, på grund av kriget i Ukraina. Flera medlemmar av ACT-alliansen har bidragit för att möta den svåra situationen av uteblivna regnsäsonger som följts av uteblivna skördar.

Act Svenska kyrkan gav i början av året ett extra stöd för kapacitetsstärkning till Siphilile mentormammor i Eswatini, tidigare Swaziland. Utbildare från Philani i Sydafrika genomförde en fem veckor lång utbildning för 42 mentormammor som arbetar under svåra förhållanden. De upplever en ökning av tonårsgraviditeter sedan pandemin. Familjer har ingen eller extremt liten inkomst och får det allt svårare med stigande matpriser.

Under 2022 har Act Svenska kyrkan påbörjat ett samarbete i Libanon och ger stöd till sin partner Nejdeh, som i sin tur stödjer palestinska flyktingar i lägren Dbayeh och Shatila. Det har funnits en oro i dessa flyktingläger över att inte ha funktionella kläder under vintern och att elledningarna är undermåligt installerade. Flera av initiativen har handlat om att sy billiga vinterkläder för att dela ut och att installera säkra solceller.

Med dopet i centrum heter ett nytt projekt som är ett samarbete mellan Act Svenska kyrkan, Härnösands och Strängnäs stift, Tyresö Pilgrimscentrum och den evangelisk-lutherska kyrkan i Jordanien och det Heliga landet. Projektet vänder sig till unga vuxna för att stärka deras internationella engagemang och projektet är också en viktig del i en långsiktig utvecklingsplan för Dopplatsen och Svenska kyrkans stöd för lokala kristna grupper i regionen.

Act Svenska kyrkans partner Red Jesuita con Migrantes i Latinamerika fortsätter att stödja migranter genom att stärka deras förmåga att göra sina rättigheter gällande, inklusive rätten att ansöka om flyktingstatus i regionen. Filippinerna är ett av världens hårdast drabbade länder vad gäller naturkatastrofer och drabbades i slutet av 2021 av en så kallad supertyfon. Act Svenska kyrkan bidrog tillsammans med medlemmar i ACT-alliansen till humanitära insatser i början på 2022.

Act Svenska kyrkan fortsätter bidra med psykosociala insatser utifrån de behov som uppstår i samband med kriser, krig och katastrofer. Arbetet bygger på människors egen kraft att gemensamt stötta varandra och återhämta sig. Act Svenska kyrkan organiserar genom sina partner aktiviteter som bidrar till en känsla av normalitet, struktur och mening i tillvaron, exempelvis fritidsaktiviteter för barn och unga. Ett bidrag är att utbilda medarbetare på plats som i sin tur kan bidra med stöd.

Svenska kyrkan har bidragit till att uppmärksamma även andra delar av världen i en tid då Ukraina står i fokus. Foto: Jesper Wahlström

Insamlingsresultatet för Act Svenska kyrkan slutade på 212 miljoner kronor 2022, vilket är en ökning med 50 procent jämfört med 2021 då det uppgick till 141 miljoner kronor. Ökningen har skett inom de flesta gåvoslag, främst från privata givare. 30,4 miljoner kronor har samlats in till stöd för Ukrainas folk. Gåvor via Swish har tredubblats jämfört med förra året och under 2022 tillkom 57 000 nya givare via Swish.

Den 1–2 oktober anordnade Act Svenska kyrkan sin återkommande konferens Göra skillnad för att stödja det globala engagemanget i Svenska kyrkan. I år slöt nära 800 anställda och ideellt engagerade upp till mötet i Uppsala.

2.1.3 Målbild 3

År 2030 har vi bidragit till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Denna målbild relaterar i första hand till den nationella nivån uppdrag *Stöd till stiftet för utveckling av församlinglivet, Stöd till god förvaltning* samt *Inomkyrklig reglering*.

På samma sätt som för de två övriga målbilderna redovisas endast några exempel ur verksamheten.

Utvecklingsarbetet för ökad administrativ samverkan i Svenska kyrkans förvaltning fortsätter. Allt fler församlingar och medarbetare inser vikten av effektivisering och ekonomisk hållbarhet.

Den 31 december 2022 hade 96 procent av församlingarna, pastoraten och stiftet tillgång till Microsoft 365 som en del av den gemensamma it-plattformen och därmed även tillgång till Kornet. Vid samma tidpunkt hade 98 procent av medarbetarna tillgång till Microsoft 365. Etableringen fortsätter under våren 2023 och förhoppningsvis kommer 98 procent av Svenska kyrkans organisatoriska delar och drygt 99 procent av medarbetarna ha tillgång till Microsoft 365 i slutet av maj.

Svenska kyrkans löneservice levererade vid årets slut löner till 166 församlingar, pastorat och stift, vilket motsvarar cirka 140 000 lönespecifikationer per år. Svenska kyrkans löneservice flyttade in i nya lokaler i centrala Uddevalla i början på oktober.

Kyrkomötet beslutade i november att inrätta Svenska kyrkans ekonomiservice och beslutet har kommunicerats brett. En förstudie har startat i februari 2023 och syftet med förstudien är att utarbeta målbild och strategier samt en långsiktig plan för sju år framåt avseende ekonomitjänsterna.

Arbetet med att utveckla ett gemensamt arbetssätt för diarieföring, dokumenthantering och arkivering pågår. En utredning undersöker hur överföring från det befintliga systemet i samband med anslutning till gemensam lösning ska fungera både utifrån arbetssätt och finansiering.

Svenska kyrkans församlingar behöver regelbundet se över sitt fastighetsbestånd och underhålla kyrkor och andra byggnader. Under andra halvan av augusti genomförde den nationella nivån en ny mätning av hur många församlingar och pastorat som har registrerat lokalförsörjningsplaner i stiftet. Den 31 juli hade 45 procent av kyrkans enheter färdigställt sin lokalförsörjningsplan, vilket innebar över 270 planer. I februari 2023 hade närmare 60 procent av enheterna fastställda planer.

Det pågår ett stort omställningsarbete i olika delar av kyrkogårdsförvaltningarnas verksamhet för att kunna bli klimatneutrala 2030. Det handlar bland annat om biologisk mångfald, vattenhantering, utsläpp, återbruk av gravstenar och krematorietechnik.

Det bidrag Svenska kyrkan får från staten, kyrkoantikvarisk ersättning, täcker bara en mindre del av de kostnader som församlingarna har för underhåll, renovering och antikvarisk vård.

*Svenska kyrkan bidrar till att minska klimatavtrycken genom sin färdplan för klimatet.
Foto: NASA*

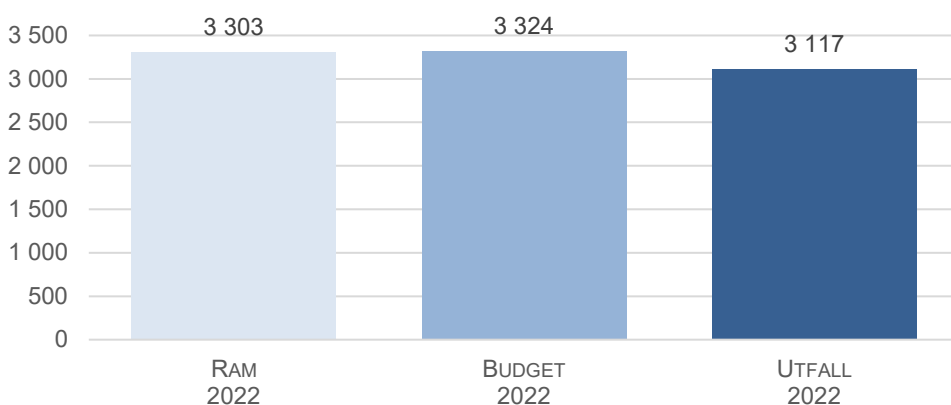
3 Ekonomi

3.1 Sammanfattning ekonomi

Årets resultat uppgår till -1 392 miljoner kronor, vilket är 1 560 miljoner kronor lägre än budget. Det låga resultatet beror på att avkastningen från kapitalförvaltningen var -1 263 miljoner kronor, eller -9,5 procent som ska jämföras med budgeterade +4,5 procent.

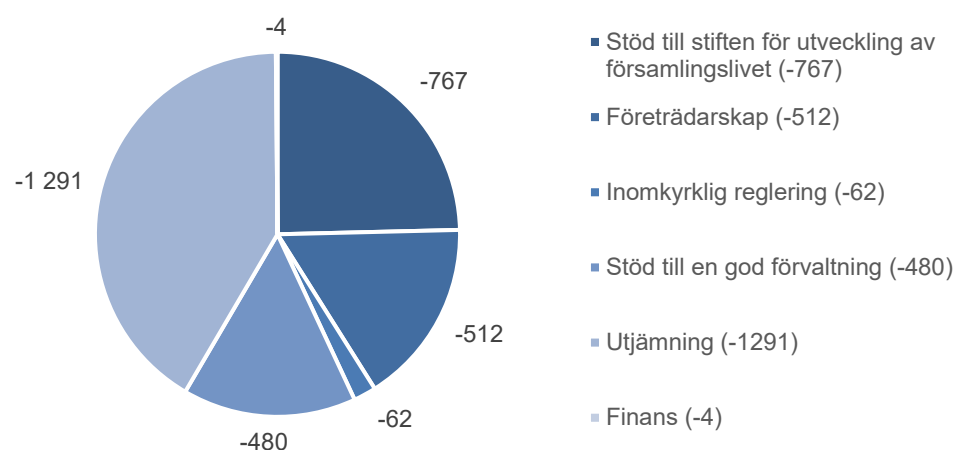
Totala kostnader 2022 uppgår till 3 117 miljoner kronor, vilket är 186 miljoner kronor lägre än den av kyrkomötet beslutade rambudgeten.

DIAGRAM 1. KOSTNADSRAM UTFALL 2022 I JÄMFÖRELSE MED PLANERADE KOSTNADSRAMAR, BELOPP I MILJONER KRONOR

Skillnaden mellan kostnaderna i budget och utfall förklaras av lägre externa kostnader bland annat inom projekten för samverkan och digitalisering, lägre lämnade bidrag inom den internationella verksamheten och lägre utbetalning av kyrkoantikvarisk ersättning. I följande tabeller finns endast jämförelse med kyrkostyrelsens verksamhetsplan och budget.

DIAGRAM 2. TOTALA KOSTNADER ÅR 2022 FÖRDELADE PER UPPDRAG, BELOPP I MILJONER KRONOR

3.2 Resultaträkning

Verksamhetens resultat för 2022 uppgår till 41 miljoner kronor exklusive finansnetto och kyrkunderhållsbidrag. I budget planerades för ett underskott med -225 miljoner kronor och resultatet är 266 miljoner kronor bättre än planerat. Avvikelsen mot budget beror främst på högre insamlade medel, högre utdelning från prästlönetillgångarna och lägre kostnader för utbyggnad av kyrknätet på grund av komponentbrist samt lägre kostnader för utvecklingssamarbete och bistånd.

I tabellen nedan redovisas samtliga intäkter och kostnader för den nationella nivån med en summeringsrad för verksamhetens resultat.

TABELL 1. RESULTATRÄKNING

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Avgift gemensam verksamhet	981	981	983
Insamlade medel	197	259	158
Erhållna bidrag	230	199	261
Övriga intäkter	144	168	180
Summa intäkter	1 551	1 607	1 582
Utvecklingssamarbete/bistånd	-295	-225	-244
Övriga lämnade bidrag	-124	-127	-185
Externa kostnader	-668	-574	-642
Personalkostnader*	-476	-459	-466
Avskrivningar	-12	-14	-13
Summa kostnader	-1 575	-1 398	-1 551
Utjämnings och KAE**	-201	-167	-263
VERKSAMHETENS RESULTAT	-225	41	-232
Finansnetto	447	-1 263	1 960
Kyrkunderhållsbidrag	-100	-100	-100
Förändring ändamålsbestämda medel	45	-71	10
Årets resultat	168	-1 392	1 638

* I personalkostnadsraden ingår ersättningskonsulter

** Se förklaring i tabell 2

3.2.1 Intäkter

Sammanlagda intäkter är 56 miljoner kronor högre än budget. Insamlade medel är 62 miljoner kronor högre än budget och avsevärt högre än föregående år. Det beror framförallt på Act Svenska kyrkans insamling till förmån för Ukraina och höga intäkter från testamenten. Under 2022 fick Svenska kyrkan i utlandet 29 miljoner kronor i testamentsintäkter, vilket är betydligt högre än budget och tidigare år. Under pandemin påverkades möjligheten till kollektintäkter men 2022 var de återigen i nivå med åren före pandemin.

Erhållna bidrag är lägre än budget och föregående år, vilket främst beror på lägre intäkter från Sida, då Mirp-projektet i Uganda formellt har avslutats. Under 2022 har Svenska kyrkan fått statliga medel från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) med anledning av pandemin och Rysslands invasion av Ukraina. Dessa medel har fördelats vidare till stift och församlingar. Europeiska socialfonden (ESF) har dessutom gett bidrag till arbetsmarknadsinsatser i församlingar.

Övriga intäkter är högre än budget vilket till största del beror på en högre anslutningsgrad till ekonomitjänsten och till Microsoft 365 än förväntat.

3.2.2 Kostnader

Sammanlagda kostnader är 176 miljoner kronor lägre än budget. Utvecklings-samarbete och bistånd är 70 miljoner kronor lägre än budget och lägre än föregående år inom den internationella verksamheten. De minskade erhållna bidragen återspeglas i en lägre nivå av lämnade bidrag. Lutherska världsförbundets husbyggnadsprojekt i Jerusalem, som Svenska kyrkan stödjer, genomfördes av olika skäl inte under 2022.

Övriga lämnade bidrag är högre än planerat på grund av statligt stöd och EU-bidrag som fördelats vidare till stift och församlingar.

Externa kostnader är 94 miljoner kronor lägre än budget och lägre än föregående år, vilket framför allt beror på att projektet med gemensamt kyrknät är försenat på grund av komponentbrist, lägre kostnader för utveckling inom it-förvaltningen, lägre kommunikationskostnader inom den internationella verksamheten och att kyrkostyrelsens reserver inte nyttjats fullt ut. Kostnaderna i projekt, bland andra projektet för medlemsutvecklingsstrategi, och underhåll av fastigheter i utlandet är också lägre än budget.

Personalkostnaderna är lägre än budget, framförallt för utsänd personal inom den internationella verksamheten. Personalkostnaderna är också lägre i jämförelse med föregående år på grund av den successiva övergången från utsänd till lokalanställd personal inom Svenska kyrkan i utlandet. I personalkostnader ingår 25 miljoner kronor för inhyrd personal som har täckt upp tillfälliga vakanser och viss frånvaro.

3.2.3 Utjämning och kyrkoantikvarisk ersättning

Utjämningsystemet är underfinansierat genom att intäkterna är lägre än kostnaderna och den nationella nivån finansierar mellanskillnaden mellan utjämningsavgifter och utjämningsbidrag samt kyrkounderhållsbidraget (se egen rad i resultaträkningen).

Det statliga bidraget kyrkoantikvarisk ersättning används främst till församlingarnas renovering av kyrkobyggnader. Bidraget på 460 miljoner kronor årligen är oförändrat sedan år 2009.

TABELL 2. FÖRKLARING AV UTJÄMNING OCH KYRKOANTIKVARISK ERSÄTTNING (KAE)

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Utjämningsavgifter församlingsnivå	728	730	719
Utjämningsbidrag församlingsnivå	-824	-826	-815
Resultat församlingsnivå	-96	-96	-96
Utjämningsavgift stiftsnivå	260	294	263
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-365	-365	-430
Resultat stiftsnivå	-105	-71	-167
Intäkter kyrkoantikvarisk ersättning	460	428	431
Kostnader kyrkoantikvarisk ersättning	-460	-428	-431
Nettoresultat KAE	0	0	0
Resultat utjämning och KAE	-201	-167	-263

Intäkterna på stiftsnivå är högre än planerat på grund av en högre utdelning från prästlönetillgångar. Prästlönetillgångarna uppvisade ett mycket gott ekonomiskt utfall från förvaltningen för 2021, vilket har lett till en relativt hög nivå på utdelningen 2022. Kostnaderna på stiftsnivå är i nivå med budget men lägre än föregående år då stiftet fick 65 miljoner kronor i extra bidrag med anledning av pandemin 2021.

3.2.4 Finansnetto

Intäkter från finansnettot är betydligt lägre än budget eftersom 2022 var ett turbulent år på aktie- och räntemarknaderna till följd av kriget i Ukraina, snabbt ökande inflation och kraftiga räntehöjningar. Nedgången på börserna tillsammans med negativ utveckling värdemässigt för tillgångsslaget räntor har lett till årets negativa resultat. De stigande räntorna har även påverkat likviditetsförvaltningen, vilket bidrar till det negativa resultatet 2022.

Marknadsvärdet på placeringstillgångarna i kapitalförvaltningen uppgick den 31 december 2022 till 10 324 miljoner kronor.

TABELL 3. FINANSFÖRVALTNING

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Övriga intäkter	0	4	1
Finansnetto	447	-1 263	1 960
Kostnader	-6	-4	-7
Resultat	441	-1 264	1 954

3.3 Eget kapital

Den nationella nivåns egna kapital utgör det enda gemensamma kapitalet i Svenska kyrkan. Kapitalet möjliggör strategiska insatser för hela Svenska kyrkan och finansierar delar av utjämningsystemet samt årliga utbetalningar av kyrkounderhållsbidrag på 100 miljoner kronor.

Målvärdet för eget kapital var vid utgången av 2021 10 miljarder kronor. Det räknas upp årligen med hänsyn till konsumentprisindex, och målkapitalet är 11 234 miljoner kronor vid utgången av 2022. Mycket hög inflation samtidigt som börserna har haft en nedgång har resulterat i att eget kapital inte når målvärdet 2022. Det fria egna kapitalet uppgår till 10 155 miljoner kronor per 31 december 2022, vilket är 1 078 miljoner kronor lägre än målvärdet.

3.4 Ekonomiskt utfall per uppdrag med undernivåer

I tabellen visas nettokostnad (kostnader minus externa intäkter) per uppdrag, vilket visar hur mycket avgiften för gemensam verksamhet, den så kallade 7-öringen, ska finansiera. Viss verksamhet, såsom Act Svenska kyrkan, finansieras till stor del av externa intäkter och därför är nettokostnaden låg. Resultaträkningar för kyrkostyrelsens internationella råd och kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet visas i tabell 7 och 8. Resultaträkningar för utjämnning och finansförvaltning visas i tabell 2 och 3.

TABELL 4. NETTOKOSTNAD PER UPPDRAG

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet			
Utbildningsinstitutet	-55	-57	-54
Svenska kyrkan i utlandet	-86	-77	-93
Diakonal utveckling, forskning, undervisning och lärande, kulturarv, hållbarhet m.m.	-180	-144	-180
	-321	-278	-327
Företräderskap			
Internationell mission och diakoni	-115	-94	-107
Ekumenisk samverkan, påverkansarbete m. m.	-67	-71	-74
	-182	-166	-180
Stöd till en god förvaltning			
Gemensamma funktioner	-329	-280	-280
Juridiskt stöd, fastighet, administration, arkiv m.m.	-63	-57	-51
	-392	-337	-331
Inomkyrklig reglering			
Kyrkovalet	-10	-4	-51
Kyrkans böcker, kyrkomöte, kyrkostyrelse, råd m.m.	-50	-58	-53
	-59	-61	-104
Utjämnning och Finans			
Utjämnning	-301	-263	-356
Finansförvaltning	441	-1 269	1 954
	140	-1 531	1 598

3.4.1 Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet

Uppdraget avser verksamhetsutveckling inom församlingarnas grundläggande uppgift i Sverige och i utlandet. Stödet går exempelvis till forskning och analys, lärande och undervisning, diakonal utveckling, hållbarhetsfrågor och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan.

Kostnaderna för Svenska kyrkans utbildningsinstitut är högre än budget och föregående år eftersom institutet har haft fler elever 2022 än tidigare år. Elevantalet ökade på grund av en genomförd pilotomgång av en ny utbildningsform.

Nettokostnaden för Svenska kyrkan i utlandet är lägre än planerat framför allt för underhåll av fastigheter i utlandet. Den är också lägre än föregående år eftersom utlandsförsamlingarna fick 14 miljoner kronor för att ersätta inkomstbortfall med anledning av pandemin 2021 och 7,5 miljoner kronor 2022. En utförligare beskrivning av utfallet för kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet finns under egen rubrik.

Nettokostnaden för diakonal utveckling, forskning, undervisning och lärande samt hållbarhet är sammantaget lägre än planerat. Det är framför allt i projekten medlemsutvecklingsstrategi, åtaganden i försoningsarbetet med det samiska folket, psalmboken och klimatsatsningen som externa kostnader är lägre än budget. Av den planerade klimatsatsningen på sammanlagt 75 miljoner kronor har 65 miljoner kronor nyttjats hittills och resterande medel förväntas komma stift och församlingar till del under 2023. Ordinarie reserver har inte behövt nyttjas fullt ut. Nettokostnaden är också lägre än föregående år på grund av extra kostnader 2021 med anledning av pandemin och eftersom 14 miljoner kronor fördelades till stiftens för satsningar inom lärande och undervisning 2021.

TABELL 5. STRATEGISKA INSATSER

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Klimatsatsning	-25	-23	-24
Social hållbarhet	-5	-5	-5
Lärande och undervisning	-2	-2	-17
En värld av grannar	-3	-3	-2
Försoningsprocess samiska folket	-4	0	-1
Psalmboken	-3	-1	0
	-43	-35	-49

3.4.2 Företräderskap

Uppdraget innefattar ekumenisk samverkan, påverkansarbete samt internationell mission och diakoni som samordnas genom Act Svenska kyrkan.

Act Svenska kyrkan fick ett extra stöd från kyrkostyrelsens förfogandemedel om 10 miljoner kronor 2022 som inte låg i budget. Det budgeterade stödet till Lutherska världsförbundets husbyggnadsprojekt i Jerusalem betalades dock inte ut 2022 då bygget inte blev av. Nettokostnaden är lägre än föregående år eftersom Act Svenska kyrkan fick 26 miljoner kronor med anledning av pandemin 2021 och 20 miljoner kronor 2022, samt extra stöd till visuell identitet 2021. En utförligare beskrivning av utfallet för kyrkostyrelsens internationella råd finns under egen rubrik.

Inom ekumenisk samverkan och påverkansarbete ingår bland annat stöd till ekumeniska internationella samarbetsorganisationer och samarbetskyrkor med 20 miljoner kronor i lämnade bidrag. De lämnade bidragen är högre än budget men lägre än föregående år. Kostnader kopplade till ärkebiskopen ingår också i övrigt företräderskap och 2022 överskrids budget främst på grund av ärkebiskopsskiftet. Även kostnader för kommunikationsinsatser ingår i uppdraget företräderskap och är högre än budget 2022 men lägre än utfall 2021 då det var kyrkoval.

3.4.3 Stöd till en god förvaltning

Uppdraget omfattar verksamhet som genom samverkan och digitalisering i gemensamma administrativa arbetssätt möjliggör kostnadseffektiva lösningar. Gemensam it-plattform, gemensamma administrativa system, kyrknätets infrastruktur och Svenska kyrkans löneservice ingår i gemensamma funktioner. I stöd till en god förvaltning ingår också bland annat fastighetsförvaltning, administration, arkiv och juridiskt stöd.

Nettokostnaden för gemensamma funktioner är 49 miljoner kronor lägre än budget. Det beror främst på satsningen samverkan och digitalisering, där planerade driftskostnader för kyrknätet som nationell tjänst försenats på grund av komponentbrist. It-förvaltningen har också haft lägre utvecklingskostnader än förväntat. Även intäkter för främst ekonomitjänsten, M365 samt gemensam it-plattform har varit högre än budget under perioden tack vare högre anslutningstakt.

Övrig verksamhet understiger budget med 6 miljoner kronor och består främst av vakanta tjänster.

Avvikelsen mot föregående år förklaras framför allt av högre kostnader för projektet med överlåtelse av kyrkobyggnader samt att organisationsförändringar har medfört flytt av kostnader mellan uppdragen.

TABELL 6. STRATEGISKA INSATSER

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Samverkan och digitalisering	-143	-128	-90

3.4.4 Inomkyrklig reglering

Uppdraget inkluderar verksamhet för Svenska kyrkans styrorgan och genomförande av kyrkoval. Även kvalitetssäkring av Svenska kyrkans böcker, utveckling av kyrkoordningen samt Svenska kyrkans bestämmelser ingår i uppdraget.

Kostnaderna för kyrkovalsarbetet varierar i en fyraårscykel. För 2022 är kostnaderna 6 miljoner kronor lägre än budget eftersom en stor del av budgeten 2022 nyttjades redan under valåret 2021. Kostnaderna för hela valperioden kommer dock att ligga i linje med budget.

Kostnaderna för övrig inomkyrklig reglering var 8 miljoner kronor högre än budget främst på grund av att kyrkomötets budget var lagd utifrån att en session skulle hållas digitalt. Även budgeten för kyrkostyrelsen var baserad på att vissa möten skulle vara digitala.

3.5 Sammanfattning ekonomi för råden

3.5.1 Kyrkostyrelsens internationella råd

TABELL 7. RESULTATRÄKNING FÖR KYRKOSTYRELSENS INTERNATIONELLA RÅD

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Insamlade medel	177	212	141
Erhållna bidrag	216	172	208
Övriga intäkter	2	8	2
Förändring ändamålsbestämda medel	42	-37	-4
Summa intäkter	437	355	347
Utvecklingssamarbete/bistånd	-295	-225	-244
Övriga lämnade bidrag	-3	-6	-5
Externa kostnader	-124	-109	-94
Personalkostnader	-131	-110	-111
Avskrivningar	0	0	0
Summa kostnader	-552	-451	-455
Resultat*	-115	-95	-107

* År 2022 finns 20 miljoner kronor extra medel från kyrkostyrelsen med anledning av pandemin.

Insamlade medel är högre än både föregående år och budget på grund av stor insamling till Ukraina. De erhållna bidragen är lägre än föregående år och budget, främst på grund av lägre intäkter från Sida.

De minskade erhållna bidragen återspeglas i en lägre nivå av lämnade bidrag. Ett antal insatser har försenats eller ställts in och bidrar till att budget underskrids. Endast en liten del av anslagen i Mirp-projektet har utbetalats eftersom projektet ska avslutas. Dessutom genomfördes inte Lutherska världsförbundets husbyggnadsprojekt i Jerusalem under året. Ett extra bidrag om 10 miljoner kronor från kyrkostyrelsens förfogandemedel betalades ut inom den humanitära verksamheten.

De externa kostnaderna som till största del är kopplade till att sprida kännedom om Act Svenska kyrkan är lägre än budget, men högre än 2021. Personalkostnader är

lägre än budget, framför allt eftersom utsänd personal inte kunnat sändas ut i den takt som planerats. De höga insamlingssiffrorna till förmån för Ukraina och de lägre kostnaderna bidrar till en ökning av ändamålsbestämda medel. Ungefär 18 miljoner kronor av de balanserade medlen är öronmärkta till Ukraina.

3.5.2 Kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet

TABELL 8 RESULTATRÄKNING FÖR KYRKOSTYRELSENS RÅD FÖR SVENSKA KYRKAN I UTLANDET

Belopp i miljoner kronor	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021
Insamlade medel	9	37	10
Erhållna bidrag	7	3	3
Övriga intäkter	4	3	4
Förändring ändamålsbestämda medel	1	-34	0
Summa intäkter	21	9	17
Utvecklingssamarbete/bistånd	0	0	0
Övriga lämnade bidrag	-39	-25	-31
Externa kostnader	-15	-17	-19
Personalkostnader	-37	-37	-51
Avskrivningar	-1	-1	-1
Summa kostnader	-93	-81	-102
Resultat*	-72	-72	-85

* År 2022 finns 7,5 miljoner kronor extra medel från kyrkostyrelsen med anledning av pandemin.

Svenska kyrkan i utlandet fick generösa testamentsintäkter 2022 vilket gjorde att insamlade medel sammanlagt uppgick till 37 miljoner kronor. Större delen av dessa har avsatts som ändamålsdestinerade medel. Erhållna bidrag är lägre, då planerat uttag ur stiftelsen för Svenska kyrkan i utlandet inte behövdes för att täcka kostnader 2022.

Lämnade bidrag är lägre än budget eftersom verksamheten är vilande på ett par platser. Det beror även på att vissa tjänster som finansieras via anslag har varit vakanta. Församlingarna har fått del av medel från kyrkostyrelsen för att täcka inkomstbortfall på grund av pandemin med 7,5 miljoner kronor. Det påbörjade arbetet för fler lokalanställningar och ekumenisk samverkan bidrar till att personalkostnaderna är lägre än tidigare år.

Sammanlagda utgifter för Svenska kyrkan i utlandets fastighetsprojekt är 5 miljoner kronor mot budgeterade 13 miljoner kronor. Till kostnaderna läggs avskrivningar för tidigare projekt. Eftersom fastighetsbudgeten sträcker sig över fem år så är det väntat med avvikelser mellan åren, men arbetet har i hög grad påverkats av pandemin.

4 Förvaltningsberättelse

4.1 Allmänt om verksamheten

Fördelningen av uppgifter och uppdrag inom Svenska kyrkan regleras i kyrkoordningen. Församlingen är den lokala pastorala nivån inom Svenska kyrkan med grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiften, som är den regionala pastorala nivån, främjar och har tillsyn över församlingslivet medan den nationella nivån ger stöd till församlingslivets utveckling i huvudsak via stiften, och på olika sätt beroende på skiftande behov hos församlingarna i respektive stift.

Den nationella nivån är en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidrar till att uppdraget fullgörs rikstäckande och i internationellt samarbete. Det sker genom att nationella nivån ansvarar för kyrkans gemensamma angelägenheter bland annat i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, ekumeniska relationer samt internationell diakoni och mission. Till uppdraget hör också att vara Svenska kyrkans röst såväl i det svenska samhället som internationellt samt bidra till att Svenska kyrkan är en positiv kraft för att samhället ska hålla ihop och inte dras isär.

4.2 Styrning och ledning

Verksamheten på den nationella nivån bedrivs i Trossamfundet Svenska kyrkan, organisationsnummer 252002-6135, med säte i Uppsala. Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta organ på nationell nivå och dess 251 ledamöter väljs av medlemmarna, varav 249 väljs i direkta val och de återstående två väljs av de 31 kyrkoråden inom Svenska kyrkan i utlandet. Kyrkostyrelsen är Svenska kyrkans högsta ansvariga organ när kyrkomötet inte är samlat. Ärkebiskopen är ordförande och kyrkomötet utser övriga ledamöter för en period om fyra år. Kyrkostyrelsen leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter. Den handlägger ärenden enligt bestämmelserna i kyrkoordningen, beslutar i alla övergripande och löpande frågor på nationell nivå och företräder Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen är kyrkomötets beredande och verkställande organ. Det betyder att kyrkostyrelsen kan lägga fram förslag i olika frågor genom skrivelser till kyrkomötet. Den ska också utföra de uppdrag som kyrkomötet ger.

Direkt utsedda av kyrkomötet är även läronämnden, Svenska kyrkans ansvars-nämnd för biskopar, Svenska kyrkans valprovsnämnd och Svenska kyrkans överklagandenämnd. Kyrkostyrelsen utser Musikrådet i Svenska kyrkan, Kyrkostyrelsens internationella råd, Kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan, Kyrkostyrelsens råd för samverkan och digitalisering, Rådet för Svenska kyrkan i utlandet, Samiska rådet i Svenska kyrkan samt Svenska kyrkans kapitalförvaltningsråd. Kyrkostyrelsen ansvarar för all övergripande verksamhet.

Kyrkokansliet i Uppsala är organiserat i elva avdelningar som genomför verksamheten på den nationella nivån. Kyrkokansliets arbete leds av en generalsekreterare. Den årliga styrningen, i relation mellan kyrkomöte, kyrkostyrelse, generalsekreterare och avdelningschefer, består i huvudsak av processer för planering och processer för uppföljning av verksamhet och ekonomi. Årligen upprättas en budget för en period av tre år och en detaljerad budget för nästkommande år. Uppföljningsprocesserna sker löpande under året, med dialoger och avrapportering till kyrkostyrelsen var fjärde månad. Därtill finns en process för uppföljning i form av generalsekreterarens löpande rapportering till kyrkostyrelsen under året.

4.3 Legal struktur

Svenska kyrkans nationella nivå äger dotterföretaget Svenska kyrkans förvaltningsaktiebolag och det vilande dotterföretaget Svenska kyrkans utbildningsaktiebolag. Förvaltningsaktiebolaget äger och förvaltar fastigheten Fjärdingen i Uppsala, som tillgodoser kyrkokansliets huvudsakliga behov av kontorslokaler. Svenska kyrkans nationella nivå äger också andelar i intresseföretagen Fairtrade Sverige AB och Berling Media AB. Med hänvisning till 7 kap. 3 a § i årsredovisningslagen (1995:1554) upprättas ingen koncernredovisning på grund av ovanstående verksamheters ringa omfattning, i förhållande till den totala verksamheten på nationell nivå.

Inom Svenska kyrkan i utlandet finns ett trettiotal utlandsförsamlingar där de flesta utgörs av självständiga juridiska personer. Men det finns fem filialer som inte betraktas som självständiga juridiska personer och som därmed finns inom ramen för verksamheten på den nationella nivån. Filialerna utgörs av tre enheter inom Svenska kyrkan i utlandet vilka är placerade i Thailand, Hongkong och Italien, en enhet inom den internationella verksamheten i Jordanien samt Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI) i Israel. Verksamheten i Hongkong och i Thailand har varit vilande under året. Filialen i Jordanien registrerades i slutet av 2022, men ingen verksamhet har bedrivits i filialen under året.

4.4 Stiftelser

Svenska kyrkan på nationell nivå förvaltar 58 (2021 var det 72) stiftelser med anknuten förvaltning. Stiftelserna är egna juridiska personer. Separata årsredovisningar eller sammanställningar upprättas för dessa i enlighet med gällande lagstiftning. De ingår därför inte i balans- och resultaträkningen för Svenska kyrkan på nationell nivå. Tillgångarna i stiftelserna har vid årsskiftet ett redovisat värde på 273 (331) miljoner kronor. Avkastningen från stiftelserna tillförs till stor del den verksamhet som bedrivs inom Svenska kyrkan på nationell nivå. Vissa stiftelser lämnar bidrag även till mottagare utanför Svenska kyrkan beroende på vilket ändamål som ska främjas. Stiftelserna kan delas upp i följande kategorier: internationell mission och diakoni, utbildning, forskning och kultur och Svenska kyrkan i utlandet.

4.5 Väsentliga händelser under 2022

Årets aktiviteter har på olika sätt främjat trossamfundets ändamål – att levandegöra evangeliet och verka för Guds rike. Här nedan följer några av de mer betydelsefulla händelserna under 2022 och några beskrivs mer detaljerat i verksamhetsuppföljningen i avsnittet Året som gått.

- Insamlade medel är väsentligt högre än föregående år, framför allt beroende på Act Svenska kyrkans insamling till förmån för Ukraina och högre testamentesintäkter.
- Kyrkostyrelsen har beviljat extra pandemistöd till Svenska kyrkan i utlandet, till den internationella verksamheten samt till Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI) på sammanlagt 28,9 miljoner kronor under 2022.
- Svenska kyrkan har under året tagit emot 9 miljoner kronor i statliga bidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) med anledning av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de flyktingar som sökt sig till Sverige. Samma myndighet har bidragit med 3,75 miljoner kronor med anledning av pandemin, se sidan 15. Europeiska socialfonden (ESF) har dessutom gett 4,7 miljoner kronor i bidrag till arbetsmarknadsinsatser i församlingar 2022, se sidan 15.

- Svenska kyrkan valde under året en ny ärkebiskop och biskop Martin Modéus mottogs i december i Uppsala domkyrka som ny ärkebiskop för Svenska kyrkan.

4.6 Totala intäkter och kostnader

Resultatet för 2022 blev -1 392 (1 638) miljoner kronor.

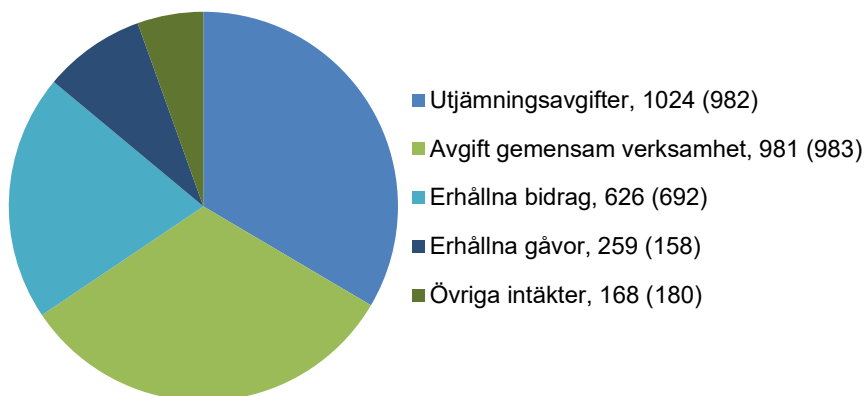
De totala intäkterna uppgick till 1 965 (4 955) miljoner kronor, inklusive avkastning från kapitalförvaltningen. Skillnaden i intäkt mot föregående år beror på att avkastningen från kapitalförvaltningen var negativ. Nedgången på aktie- och räntemarknaderna 2022, till följd av invasionen i Ukraina, snabbt ökande inflation och kraftiga räntehöjningar, gör att avkastningen från kapitalförvaltningen blev -1 094 (1 960) miljoner kronor.

Den största intäktsposten för den nationella nivån är utjämningsavgifter och avgiften för gemensam verksamhet. Inom ramen för utjämningsystemet omfördelas en del av kyrkoavgiften mellan församlingar, pastorat, stift och nationell nivå. Detta sker genom att nationell nivå tar ut utjämningsavgifter av församlingar och pastorat och lämnar utjämningsbidrag till församlingar, pastorat och stift. Syftet med denna omfördelning är att Svenska kyrkan ska kunna bedriva en rikstäckande verksamhet. Intäkterna för nationell nivå avseende Avgift för gemensam verksamhet (se not 4) finansierar tillsammans med utdelning från prästlönetillgångar (stiftens förvaltning av skog, jord och fonder) verksamheten på nationell nivå samt vissa utjämningsbidrag som betalas ut till stiftet.

Den näst största intäktsposten är erhållna bidrag, främst den kyrkoantikvariska ersättningen. Övriga bidrag kommer bland annat från Sida, EU, Radiohjälpen och olika stiftelser, och används främst i den internationella verksamheten. År 2022 fick Svenska kyrkan statliga medel för stödande verksamhet inom stift och församlingar och till stöd för mottagande av flyktingar från Ukraina och med anledning av pandemin. Svenska kyrkan har också fått medel från EU för arbetsmarknadsinsatser i församlingar.

Kollekter och gåvor är en annan betydelsefull intäkt, inte minst för den internationella verksamheten. År 2022 var summan av gåvor högre än tidigare år på grund av Act Svenska kyrkans insamling till Ukraina och testamenterade medel till Svenska kyrkan i utlandet.

DIAGRAM 3. INTÄKTER 2022 EXKLUSIVE KAPITALFÖRVALTNINGEN, BELOPP I MILJONER KRONOR

Verksamheten utgår från kyrkoordningen och från de beslut som kyrkomötet och kyrkostyrelsen fattar. De totala kostnaderna uppgår till 3 117 (3 327) miljoner kronor. Utjämningsbidrag som betalas ut till stiftet avser stiftsbidrag och kyrkounderhållsbidrag. Utjämningsbidrag som betalas ut till församlingar och pastorat avser inkomst- och kostnadsutjämningsbidrag. Kostnadsutjämningsbidrag omfattar kyrkobyggnadsbidrag, bidrag avseende andel kyrkotillhöriga respektive andel barn, diakonibidrag samt glesbygdsbidrag.

Övriga lämnade bidrag avser främst lämnade bidrag för kyrkoantikvarisk ersättning 428 (431) miljoner kronor, samt lämnade bidrag från den internationella verksamheten, 232 (249) miljoner kronor. De internationella bidragen avser bidrag för utvecklingssamarbete, katastrofbistånd och internationell samverkan. I lämnade bidrag ingår också en klimatsatsning inom Svenska kyrkan och extra anslag till utlandsförsamlingar och Svenska teologiska institutet i Jerusalem med anledning av pandemin. Statliga bidrag har till största del vidareförmedlats till stift och församlingar.

Övriga externa kostnader är lägre än föregående år eftersom det var kyrkoval 2021. Personalkostnaderna var något lägre än föregående år eftersom utsänd personal inom Svenska kyrkan i utlandet alltmer övergår till lokalanställningar. Satsningen på samverkan och digitalisering påverkar både externa kostnader och personalkostnader med sammantaget 128 (90) miljoner kronor.

DIAGRAM 4. KOSTNADER 2022, BELOPP I MILJONER KRONOR

4.7 Finansiella instrument

Marknadsvärdet på tillgångarna i kapitalförvaltningen uppgick 31 december 2022 till 10 324 (11 519) miljoner kronor. Resultatet för 2022 inklusive bank- och förvaltningsarvoden uppgick till -1 095 (1 960) miljoner kronor, vilket motsvarar en avkastning på -9,5 (19,8) procent. Det sammanvägda jämförelseindexet för perioden var -4,9 (16,9) procent. Avkastningen på -9,5 procent är 24,8 procentenheter lägre än det långsiktiga avkastningsmålet på 3 procent plus inflationen (Konsumentprisindex, KPI) som var oväntat och ovanligt hög i år till följd av den höga inflationen.

Under åtta av de senaste tio åren har avkastningen överträffat den sammanvägda normalportföljens jämförelseindex men där avkastningen för 2022 blev 4,6 procentenheter lägre än detta index. Den främsta anledningen till detta är den fortsatta övervikten i aktier gentemot normalportföljen tillsammans med att våra förvaltare av svenska och globala aktier har gått sämre än index.

Ur ett tioårsperspektiv står förvaltningen stark. Avkastningen har varit 126,4 procent, motsvarande en genomsnittlig avkastning på 8,5 procent per år, vilket är 3,2 procentenheter högre än det genomsnittliga årliga avkastningsmålet under samma period.

De senaste årens starka utveckling ledde till att avkastningen under 2021 kom i kapp och förbi det ackumulerade avkastningsmålet om man drar ut det sedan starten år 2000. 2022 års negativa utveckling i relation till årets målavkastning, som under detta år var ungefär tre gånger så hög som tidigare år till följd av den kraftiga inflationen, har dock lett till att avkastningen sedan start nu understiger den ackumulerade målavkastningen. Den ackumulerade avkastningen uppgick vid årsskiftet till 186,1 procent motsvarande en årlig avkastning på 4,7 procent sedan millennieskiftet, medan den ackumulerade målavkastningen under samma period uppgick till 227,1 procent, motsvarande 5,3 procent årligen. De mycket svaga börsåren 2001, 2002 och 2008 är den främsta orsaken till den svaga avkastningen under det första decenniet på 2000-talet.

4.7.1 Aktieförvaltning

Aktieförvaltningen bidrog negativt med -1 007,4 miljoner kronor. Högst procentuella negativa avkastning hade svenska aktier med -26,8 procent, index uppgick till -22,8 procent.

4.7.2 Ränteförvaltning

Den svenska ränteförvaltningen gav -7,8 procent i avkastning vilket var något bättre än index som slutade på -8,1 procent. Företagsobligationer gav ett negativt resultat på -11,0 procent, vilket även det var något bättre än index som var -13,8 procent.

4.7.3 Fastighetsfonder

Tillgångsslaget fastighetsfonder bidrog med 11,0 procents avkastning. Avkastningen grundar sig dock till stor del på årliga externa värderingar av bestånden i de olika fastighetsfonderna som Svenska kyrkan har investerat i. Marknadsvärdet för fastigheterna är till detta årsskifte baserade på preliminära värderingar per 2022-12-31. Tidigare år baserades de på reviderade värderingar som fastställdes först efter någon månad in på det nya året och därmed redovisats först nästkommande år med en eftersläpning på ett år i värdeutvecklingen. Avkastningen i 2022 års resultat bygger därför på värdeutvecklingen sedan 31 december 2020.

4.7.4 Alternativa placeringar

Alternativa placeringar gav en avkastning på 7,7 procent, jämförelseindex 15,3 procent (inflationen plus 3 procent). För mer detaljerad information om kapitalförvaltningens resultat, även i ett längre perspektiv, hänvisas till Årsrapport hållbara investeringar 2022. Där redogörs också i mer detalj för den nationella nivåns arbete med hållbarhet inom kapitalförvaltningen.

Läs hela rapporten Hållbara investeringar: svenskakyrkan.se/hallbarainvesteringar

4.8 Hållbarhetsupplysningar

Den här årsredovisningen beskriver verksamheten för Svenska kyrkans nationella nivå. Den omfattar inte verksamheten i församlingar, pastorat eller stift. Verksamheten inkluderar Svenska kyrkans utvecklingsarbete genom Act Svenska kyrkan och Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Genom den nationella nivåns uppdrag att stödja Svenska kyrkans stift, pastorat och församlingar, utförs ett arbete inom hela Svenska

kyrkan för ökad samverkan som är till gagn för Svenska kyrkans strävan att bidra till en hållbar kyrka och en hållbar utveckling.

Svenska kyrkan arbetar för att integrera andliga och existentiella, sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarhetsperspektiv i all verksamhet. Arbetet utgår från uppdraget att värna människovärdet och förvalta såväl ekologiska som ekonomiska resurser på ett ansvarsfullt sätt.

4.8.1 Om hållbarhetsrapport enligt årsredovisningslagens krav

Svenska kyrkans nationella nivåns årsredovisning omfattas av kravet om hållbarhetsrapportering enligt årsredovisningslagen (6:12–14). Lagkravet fastslår att hållbarhetsrapporteringen ska innehålla de hållbarhetsupplysningar som behövs för förståelsen av organisationens utveckling, ställning och resultat och konsekvenserna av verksamheten, däribland upplysningar i frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption.

Hållbarhetsarbetet utgår från en bedömning av de områden där verksamheten har störst risk för negativ påverkan på människa och miljö. Bedömningen identifierar även de områden med störst möjlighet att bidra till förändring i hållbar riktning utifrån uppdraget som kyrka och det arbete nationell nivå bedriver. En risk- och möjlighetsanalys utförd 2015 utgör grunden för prioriteringar av hållbarhetsarbetet. Förutsättningarna har i väsentlig mening inte ändrats sedan analysen gjordes och därför har en uppdatering inte bedömts vara nödvändig.

Respektive riskområde är framtaget utifrån ett väsentlighetsperspektiv, det vill säga nivån på risk för negativ påverkan på människa och miljö i relation till andra risker, och knyter an till en eller flera hållbarhetsdimensioner. Riskområdenas koppling till de områden som årsredovisningslagen lyfter fram som väsentliga att rapportera om i en hållbarhetsrapport, redogörs för nedan. Se hållbarhetsnoter (sidan 66) för mer detaljerad information om den nationella nivåns hantering av de väsentliga riskerna.

ARL 6:12–14	Riskområden	Sidhänv.
Motverkande av korruption	Antikorruption	75
Personal	God arbetsmiljö	68
Miljö	Miljö- och klimatpåverkan	70
Miljö, sociala förhållanden och respekt för mänskliga rättigheter	Hållbara investeringar och inköp	72

4.9 Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Faktorer som påverkar verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå kategoriseras i följande väsentliga riskområden: risk för skadat förtroende, verksamhetsrelaterade risker, risker inom finansförvaltningen och omvärldsrisker samt medlemsutvecklingen.

Prognoser för medlemsutvecklingen och därmed intäkter från kyrkoavgiften visar på en nedåtgående trend. Tillsammans med en ökad inflation som ger ökade kostnader innebär det att Svenska kyrkan behöver minska sina kostnader. Parallellt görs insatser för att behålla och få nya medlemmar samt att få de människor som lämnat kyrkan att återinträda. Samtidigt som de ekonomiska framtidsutsikterna pekar på ett behov av kostnadsminskningar finns det idag ett upparbetat kapital, både lokalt och på nationell nivå. Det nationella kapitalet är en gemensam resurs för hela trossamfundet och en ekonomisk buffert vid oförutsägbara händelser. Kapitalets avkastning möjliggör både akuta insatser och strategiska satsningar för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv.

Kyrkostyrelsen konstaterar, mot bakgrund av prognoser fram till och med år 2030, att det vikande antalet kyrkotillhöriga kommer att påverka ekonomin negativt på lång sikt. Därför är fokusering och prioritering nödvändigt i kyrkostyrelsens långsiktiga planering.

Svenska kyrkan behöver förbereda sig på att med mindre resurser bygga starka relationer och arbeta med gemensamma lösningar, både för administrativ samverkan och för samverkan i kärnverksamheten. För att uppnå detta krävs både mod till förändring och förmåga att se nya lösningar. Svenska kyrkan behöver också i högre grad tydliggöra sin roll och uppgift i olika sammanhang. Framtida utveckling behandlas bland annat i skriften *Nyckeln till Svenska kyrkan – en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi*.

Klimatförändringarna är en allt ökande risk för Svenska kyrkan. De påverkar fastighetsbeståndet och därmed kulturarvet samt förändrar förutsättningarna för skogs- och jordbruksförvaltningen. Åtgärder för klimatanpassning är en strategisk central fråga på alla nivåer för att begränsa skadeverkningarna, men kommer att vara kostnadsdrivande under flera decennier framöver. Den nationella nivån har börjat hantera dessa frågor inom ramen för analysstöd, utbildningar och färdplanen för klimatet, som innehåller konkret arbete till stöd för stift, pastorat och församlingar.

Svenska kyrkans arbete vilar till stor del på människors förtroende. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete, policyer, riktlinjer och utbildningar för personal är verktyg för att hantera de risker som kan påverka förtroendet. Det gäller exempelvis uppförandekod för personal, antikorrupsionspolicy, policy mot kränkande särbehandling och riktlinjer kring förebyggande av sexuella övergrepp samt öppenhet och transparens gentemot omvärlden. Läs mer om arbetet för en god arbetsmiljö på sidan 68.

Verksamhetsrisker är till exempel att program eller projekt i Sverige eller utomlands har begränsade effekter jämfört med vad som var planerat. Det kan också vara korrupsionsrisker eller andra risker kopplat till otillräcklig medelshantering i samband med anslag samt säkerhetsrisker för anställda, framför allt i det internationella arbetet. Dessa risker hanteras bland annat genom systematiskt planerings- och uppföljningsarbete samt utbildning av personal som reser utomlands, samt genom olika kontrollsystem avseende hantering av finansiella transaktioner. Läs mer om arbetet mot korruption på sidan 75.

Andra verksamhetsrisker handlar om att den nationella nivån har många för verksamheten kritiska it-system. Dessa hanteras inom ramen för it-policyn.

Riskhantering inom ekonomi- och finansförvaltningen syftar till att säkerställa att förvaltningen av de finansiella tillgångarna sker på ett tillfredsställande sätt. Genom att bevaka, utvärdera och kontrollera de finansiella riskerna säkerställs att förvaltningen följer beslutade strategier och riktlinjer. Riskerna hanteras genom god intern kontroll, exempelvis vad gäller en säker hantering av transaktioner, klart definierade och avgränsade ansvarsområden samt dokumenterade rutinbeskrivningar. Läs mer om arbetet med hantering av hållbarhetsriskerna i finansförvaltningen på sidan 72.

I kyrkostyrelsens årliga omvärldsbeskrivning identifieras ett flertal utmaningar. Läs mer om dessa utmaningar i kyrkostyrelsens verksamhets- och ekonomiskrivelse.

4.10 Eget kapital

I enlighet med kyrkomötets skrivelse 2021:24 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024 har kyrkomötet beslutat att målet för storleken på den nationella nivåns egna kapital ska uppgå till lägst 10 000 miljoner kronor vid

utgången av 2021. Målnivån uppräknas årligen med hänsyn till konsumentprisindex. Det fria egna kapitalet uppgår vid utgången av 2022 till 10 155 miljoner kronor, varav 2 942 miljoner kronor avser realiserade vinster inom finansförvaltningen. Under 2022 har inflationen varit mycket hög samtidigt som börserna har haft en nedgång vilket medför att det fria egna kapitalet understiger det uppräknade målkapitalet med 1 078 miljoner kronor per 31 december 2022.

KsSkr 2023:2
Bilaga

4.11 Resultat och ställning

Resultatet av verksamheten samt ställningen vid räkenskapsårets utgång, framgår i övrigt av efterföljande resultat- och balansräkningar med noter.

5 Fem år i sammandrag

FEM ÅR I SAMMANDRAG

Resultaträkning (belopp i miljoner kronor)	2022	2021	2020	2019	2018
Intäkter					
Utjämningsavgifter	2 006	1 965	1 964	1 971	1 983
Kollekter och gåvor	259	158	159	215	181
Kapitalförvaltning	-1 095	1 960	403	1 582	143
Övriga intäkter	794	872	853	804	752
Summa intäkter	1 964	4 955	3 379	4 572	3 059
Kostnader					
Utjämningsbidrag	-1 291	-1 345	-1 301	-1 308	-1 330
Personal- och övriga kostnader	-1 826	-1 982	-1 852	-1 765	-1 714
Summa kostnader	-3 117	-3 327	-3 153	-3 073	-3 044
Övriga resultatposter	-168	0	6	8	3
Årets resultat	-1 321	1 628	232	1 508	18
Förändring ändamålsbestämda medel	-71	10	2	-48	-44
Årets resultat efter omföring	-1 392	1 638	235	1 460	-26
Balansräkning					
Tillgångar	18 359	19 990	17 567	16 584	14 353
Eget kapital inklusive ändamålsbestämda medel	10 428	11 750	10 122	9 889	8 381
Skulder, avsättningar	7 930	8 240	7 446	6 695	5 972
Soliditet*	57%	59%	58%	60%	58%
Personal					
Medelantal anställda					
Sverige**	452	439	420	412	396
Utland	33	53	63	66	74

* Eget kapital i procent av totala tillgångar

** År 2021 etablerades Svenska kyrkans löneservice i Uddevalla och ett 30-tal medarbetare anställdes. Under 2022 utökades Svenska kyrkans löneservice med ett 15-tal medarbetare.

6 Resultaträkning

KsSkr 2023:2
Bilaga

RESULTATRÄKNING

Belopp i tusen kronor	NOT	2022	2021
Verksamhetens intäkter			
Utjämningsavgifter	4	2 005 525	1 964 720
Erhållna gåvor	5	259 139	158 438
Erhållna bidrag	6	626 292	691 604
Avkastning från kapitalförvaltning	7	-1 094 590	1 959 773
Nettoomsättning	8,10	154 960	175 599
Aktiverat arbete för egen räkning		0	0
Övriga verksamhetsintäkter		12 806	4 525
Summa verksamhetens intäkter		1 964 132	4 954 659
Verksamhetens kostnader			
Utjämningsbidrag	4	-1 291 206	-1 345 260
Övriga lämnade bidrag	9	-779 392	-860 273
Övriga externa kostnader	10,11,12	-599 441	-670 335
Personalkostnader	13	-433 145	-437 645
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	14	-14 043	-13 412
Summa verksamhetens kostnader		-3 117 226	-3 326 925
Verksamhetens resultat		-1 153 094	1 627 733
Resultat från finansiella investeringar			
Resultat från finansiella anläggningstillgångar	15	4 908	-224
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		-172 592	1 063
Räntekostnader och liknande resultatposter		-562	-556
Summa resultat från finansiella investeringar		-168 246	283
Årets resultat		-1 321 340	1 628 016
Förändring av ändamålsbestämda medel			
Årets resultat enligt resultaträkningen		-1 321 340	1 628 016
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år		1 215	14 182
Reservering av ändamålsbestämda medel som erhållits under året men ej utnyttjats under året		-71 794	-4 278
Årets resultat efter omföringar		-1 391 919	1 637 921

7 Balansräkning

BALANSRÄKNING

Belopp i tusen kronor	NOT	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Balanserade utgifter för utveckling av programvaror	16	7 124	10 085
Licenser och liknande rättigheter	17	11 502	17 502
		18 626	27 587
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader och mark	18	99 789	103 797
Inventarier	19	5 986	4 014
		105 775	107 811
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i koncernföretag	20	55 774	55 774
Fordringar hos koncernföretag		30 000	30 000
Andelar i intresseföretag	21	57 740	57 740
Kapitalförvaltningen	22	10 324 475	11 519 040
Andra långfristiga värdepappersinnehav	23	62 839	65 969
Andra långfristiga fordringar	24	15 832	82
		10 546 660	11 728 605
Summa anläggningstillgångar		10 671 060	11 864 003
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager</i>		4 302	3 866
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		18 420	17 336
Fordringar hos koncernföretag		2 391	2 360
Kortfristiga fordringar		10 111	29 811
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	25	58 278	39 346
		89 200	88 853
<i>Kortfristiga placeringar</i>	26	6 430 924	6 061 465
<i>Kassa och bank</i>	26, 30	1 163 131	1 971 412
Summa omsättningstillgångar		7 687 556	8 125 596
SUMMA TILLGÅNGAR		18 358 616	19 989 599
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
<i>Eget kapital</i>			
Balanserat kapital		11 547 355	9 909 435
Ändamålsbestämda medel		272 794	202 215
Årets resultat efter omföringar		-1 391 919	1 637 921
		10 428 230	11 749 570
<i>Avsättningar</i>	27	32 984	33 398
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Leverantörsskulder		79 694	77 076
Skuld till underkontohavare i Kyrkkontot	26	7 553 413	7 798 198
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	28	182 740	231 074
Övriga skulder		17 634	20 289
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	29	63 920	79 992
		7 897 402	8 206 630
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		18 358 616	19 989 599

8 Förändring av eget kapital

KsSkr 2023:2
Bilaga

FÖRÄNDRING AV EGET KAPITAL

Belopp i tusen kronor	Balanserat kapital	Ändamålsbestämda medel	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2021-01-01	9 674 408	212 119	235 027	10 121 554
Disposition av föregående års resultat	235 026		-235 026	0
Årets resultat före fördelning			1 628 016	1 628 016
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel 2021		-14 182	14 182	0
Avsättning till av kyrkostyrelsen ändamålsbestämda medel 2021		4 278	-4 278	0
Utgående balans 2021-12-31	9 909 435	202 215	1 637 921	11 749 570
Ingående balans 2022-01-01	9 909 435	202 215	1 637 921	11 749 570
Disposition av föregående års resultat	1 637 921		-1 637 921	0
Årets resultat före fördelning			-1 321 340	-1 321 340
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel 2022		-1 215	1 215	0
Avsättning till av kyrkostyrelsen ändamålsbestämda medel 2022		71 794	-71 794	0
Utgående balans 2022-12-31	11 547 355	272 794	-1 391 919	10 428 230

Specifikation av ändamålsbestämda medel

	2022	2021
<i>Bundna ändamålsbestämda medel</i>		
Medel bundna i fastigheter	37 715	38 930
Medel bundna i värdepapper	25 034	25 034

Övriga ändamålsbestämda medel

<i>Medel hänförliga till den internationella verksamheten</i>		
- Insamlade medel till projekt att använda kommande år	26 655	3 003
- Ackumulerade överskott i den internationella verksamheten att använda kommande år	139 404	126 238
Akkumulerat överskott i utlandskyrkans verksamhet	34 661	0
Medel hänförliga till filialernas eget kapital	3 921	3 702

Av kyrkostyrelsen

<i>beslutade ändamålsbestämda medel</i>		
- Medel avsatta för klimatkompensation	5 404	5 308
Summa ändamålsbestämda medel	272 794	202 215

Fritt eget kapital i förhållande till målet för storleken på kapitalet*

Belopp i miljoner kronor	2022	2021
Fritt (inte ändamålsbestämt) kapital	10 155	11 545
Målet för storleken på kapitalet**	11 234	10 000
Skillnad mot målet för storleken på kapitalet	-1 078	1 545

* i eget kapital ingår orealiserade värdeförändringar med 2 942 mnkr (4 372 mnkr)

** Kyrkomötet 2021 beslutade att målet för den nationella nivåns kapital ska vid utgången av 2021 uppgå till lägst 10 000 mnkr. Nivån ska årligen justeras i relation till konsumentprisindex.

9 Kassaflödesanalys

KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i tusen kronor	NOT	2022	2021
<i>Den löpande verksamheten</i>			
Verksamhetens resultat		-1 153 094	1 627 733
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar och nedskrivningar		14 043	13 412
Försäljning/utrangering av materiella och immateriella anläggningstillgångar		0	9
Ökning/minskning av avsättningar		-414	-859
Återinvesterat kapital från kapitalförvaltningen före uttag		-1 094 565	-1 959 773
Uttag ur kapitalförvaltningen		100 000	350 000
Återföring av nedskrivning långfristig fordran		750	0
Erhållen ränta	15	161 031	54 923
Erhållen utdelning	15	7 777	-11
Erlagd ränta	15	-143 980	-33 595
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapitalet		80 678	51 839
Ökning/minskning av varulager		-436	-973
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		-347	-35 220
Ökning/minskning av skuld underkontohavare		-244 784	832 484
Ökning/minskning av övriga kortfristiga skulder		-64 444	-37 335
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-229 333	810 795
Investeringsverksamheten			
Förvärv utgifter för utveckling av programvaror	16,17		
Förvärv materiella anläggningstillgångar	18,19	-2 940	0
Förvärv filialer	14,19	-107	-116
Förändring långfristiga fordringar		-15 750	180
Försäljning övriga finansiella anläggningstillgångar	23	0	0
Netto köp/försäljning kortfristiga placeringar		-560 151	-1 504 919
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-578 948	-1 504 855
Årets kassaflöde		-808 281	-694 060
Kassa och bank vid årets början	26	1 971 412	2 665 472
Kassa och bank vid årets slut		1 163 131	1 971 412

NOT 1 – REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGSPRINCIPER

Årsredovisningens omfattning

Svenska kyrkan är i enlighet med lag (1998:1593) om trossamfund ett registrerat trossamfund. Enligt lag (1998:1591) om Svenska kyrkan anges att Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift samt att Svenska kyrkan också har nationella organ. I enlighet med samma lag anges att, förutom Svenska kyrkan som sådant, Svenska kyrkans församlingar, sammanslutningar av församlingar och stift får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter, det vill säga är självständiga juridiska personer. Såsom självständiga juridiska personer ska dessa följa bokföringslagen (1999:1078) och avsluta räkenskaperna på det sätt bokföringslagen anger vad avser den verksamhet som bedrivs i dessa juridiska personer. Denna årsredovisning omfattar endast den verksamhet som de nationella organen är ansvariga för, det vill säga Svenska kyrkans nationella nivå, och är således inte en årsredovisning för Svenska kyrkan då det inte finns något lagstadgat krav att upprätta årsbokslut eller årsredovisning för hela Svenska kyrkan. Inom ramen för verksamheten på den nationella nivån finns fem filialer placerade i Thailand, Hongkong, Italien, Jordanien och Israel. Filialen i Jordanien har inte påbörjat sin verksamhet och filialerna i Thailand och Hongkong har varit vilande under 2022. Noterna redovisas i tusen kronor om inget annat anges.

Grund för årsredovisningens upprättande

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Undantag från årsredovisningslagens uppställningsform för resultaträkning har dock gjorts beträffande redovisning av kapitalförvaltningens intäkter och kostnader, där dessa redovisas som en post bland verksamhetens intäkter istället för bland finansiella intäkter och kostnader. Kapitalförvaltningen anses vara en av nationella nivåns kärnverksamheter och vars avkastning utgör en väsentlig del av de intäkter som finansierar verksamhetens kostnader. Den bedömning som har gjorts av denna kärnverksamhet får till följd att avkastningen från kapitalförvaltningen redovisas som en separat rad under verksamhetens intäkter. Detta för att över tid kunna ge en bättre bild av verksamhetsresultatet då avkastningen från kapitalförvaltningen är en av den nationella nivåns huvudsakliga finansieringskällor. Som framgår av underrubrikerna Kapitalförvaltningen och Kassaflödesanalys har även vissa anpassningar gjorts med avseende på kapitalförvaltningen i balansräkningen och i kassaflödesanalysen.

Intäktsredovisning

Intäkter har tagits upp till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Detta inkluderar medel som erhållits och förmedlats till andra juridiska personer men där förmedlingen grundas på beslut inom den nationella nivån.

Utjämningsavgifter

Den nationella nivån ansvarar för förmedling av de kyrkoavgifter som Skatteverket uppbär för kyrkans räkning från de som tillhör Svenska kyrkan. I samband med denna förmedling erhåller den nationella nivån en avgift för gemensam verksamhet som motsvarar sju (sju) öre per hundra kronor grundat på de tillhörigas avgiftsunderlag

(taxerad inkomst). Härutöver uppbär den nationella nivån inkomst- och kostnadsutjämningsavgifter som grundas på ett antal komponenter som regleras i 44 kap. kyrkoordningen och där kyrkostyrelsen fastställer de närmare parametrarna för inkomst och kostnadsutjämningsberäkning. Intäkterna erhålls i samband med förmedlingen av kyrkoavgifterna till församlingar och pastorat genom en månadsvis avräkning. Härutöver finns bestämmelser i kyrkoordningen att hälften av utdelningen från förvaltningen av prästlönetillgångar (skog, jord och fonder) som en del i utjämnings-systemet ska inbetalas till den nationella nivån. Denna inbetalning intäktsredovisas hos nationell nivå när prästlönetillgångarna genomfört betalningen.

Erhållna gåvor, bidrag och offentliga bidrag

Erhållna gåvor redovisas som intäkt i den period de mottagits. Bidrag och offentliga bidrag intäktsredovisas efter hand som villkoren som är förknippade med bidragen uppfylls. Som bidrag räknas även gåvor från allmänheten som av givaren genom villkor destinerats till ett ändamål och där återbetalningsplikt kan aktualiseras om villkoren inte uppfylls.

Finansiella intäkter

Ränteintäkter redovisas enligt effektivräntemetoden. Utdelning redovisas när rätten att erhålla utdelningen är säkerställd. Värdering av finansiella instrument sker med tillämpning av ÅRL 14 § a–e varvid värdeförändringar redovisas det år de avser. Orealiserade värdeförändringar redovisas över resultaträkningen.

Nettoomsättning

Försäljning av varor och tjänster intäktsredovisas normalt vid försäljningstillfället.

Leasing

All leasing redovisas som operationell leasing, det vill säga leasingavgifterna, inklusive en första förhöjd avgift, redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden. Uppgifterna om avgifter i not 11 är redovisade i nominella belopp. Med leasingperiod avses den period som leasetagaren har avtalat att leasa en tillgång.

Ersättningar till anställda

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificerats som avgiftsbestämda redovisas en kostnad det år pensionen tjänas in.

Inkomstskatt

Den nationella nivåns inskränkta skattskyldighet regleras i 7 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom den 9 februari 2021 fastställt att den nationella nivåns tillhandahållande av it-tjänster och administrativa tjänster till Svenska kyrkans församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift inte utgör näringsverksamhet. Högsta förvaltningsdomstolens domskäl är principiellt utformade och domen har generell räckvidd och kan tillämpas på alla typer av tillhandahållanden som sker mellan olika enheter inom trossamfundet Svenska kyrkan i syfte att bedriva Svenska kyrkans verksamhet. Det innebär att från och med första januari 2021 kan de enheter som fakturerar andra inomkyrkliga enheter göra detta moms- och skattefritt. Det gäller för transaktioner mellan inomkyrkliga enheter (församlingar, pastorat, stift och nationell nivå).

I den mån den nationella nivån bedriver näringsverksamhet riktad till utomkyrkliga enheter är huvudregeln att näringsverksamheten är skattepliktig. Näringsverksamhet kan undantas från skatteplikt om den har naturlig anknytning till det allmännyttiga ändamålet eller är hävdvunnen finansieringskälla. Även normalt sett skattepliktig näringsverksamhet kan i vissa fall undantas från beskattning om huvudsaklighetsprincipen är tillämplig.

Vid fastighetsinnehav kan fastighetsinkomsten undantas från beskattning om fastigheten till mer än 50 procent används för att främja det allmännyttiga ändamålet alternativt att hyresinkomsterna har naturlig anknytning till det allmännyttiga ändamålet.

Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen. Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen. Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning. Fordringar och skulder nettoredovisas endast när det finns en legal rätt till kvittning. Eventuell aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Immateriella anläggningstillgångar består av inköp av licenser och liknande rättigheter samt internt upparbetade tillgångar i form av balanserade utgifter för utveckling av programvaror. Den nationella nivån tillämpar aktiveringsmodellen för internt upparbetade immateriella tillgångar. Utgifter för forskningsfasen kostnadsförs i den period då de uppkommer. Utgifter som är direkt hänförliga till ett projekts utvecklingsfas redovisas som immateriell anläggningstillgång förutsatt att de uppfyller följande krav:

- ◆ Det är tekniskt möjligt att färdigställa tillgången så att den kan användas eller säljas.
- ◆ Man har för avsikt att färdigställa tillgången och att använda eller sälja den.
- ◆ Man har förutsättningar att använda eller sälja tillgången.
- ◆ Det är sannolikt att tillgången kommer att generera framtida ekonomiska fördelar.
- ◆ Det finns tillräckliga resurser för att färdigställa tillgången och för att använda eller sälja den.
- ◆ Utvecklingsutgiften kan mätas på ett tillförlitligt sätt.

Utvecklingsutgifter som inte uppfyller dessa kriterier för aktivering kostnadsförs när de uppkommer. Anskaffningsvärdet för balanserade utgifter inkluderar utgifterna för tillgångens framtagande. Direkt hänförliga utgifter inkluderar personalkostnader uppkomna i arbetet med utvecklingen tillsammans med en lämplig andel av indirekta kostnader. Immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivningar görs linjärt över den bedömda nyttjandetiden. Avskrivningstiden för immateriella anläggningstillgångar uppgår till fyra alternativt fem år.

Materiella anläggningstillgångar

I verksamheten finns materiella anläggningstillgångar redovisade enligt två olika definitioner i K3. Som grundregel gäller att en materiell anläggningstillgång är en fysisk tillgång som innehas för att bedriva näringsverksamhet (ge ekonomiska fördelar eller kassaflöde). För ideell sektor gäller att materiell anläggningstillgång också omfattar fysisk tillgång som innehas för det ideella ändamålet även om grundregeln inte är uppfylld. De flesta anläggningstillgångar har klassificerats utifrån den senare regeln då den nationella nivåns ändamål är religiös verksamhet.

Datorer och inventarier med ett anskaffningsvärde under 50 procent av prisbasbeloppet har utifrån väsentlighetsbedömning redovisats som kostnad. Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången. En materiell anläggningstillgång som har betydande komponenter där skillnaden i förbrukning förväntas vara väsentlig, redovisas och skrivs av som separata enheter utifrån varje komponents nyttjandeperiod. När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras. Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten. Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader. Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en materiell anläggningstillgång redovisas som Övriga verksamhetsintäkter respektive Övriga verksamhetskostnader.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Linjär avskrivningsmetod används.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Byggnader	15–100 år
Orgel	25 år
Installationer	10 år
Kontorsmöbler	5–10 år
Kontorsmaskiner	5 år
Övrig datautrustning	3 år

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar

När det finns en indikation på att en materiell anläggningstillgångs värde har minskat, görs en prövning av nedskrivningsbehov. För tillgångar som tidigare skrivits ner görs per varje balansdag en prövning av om återföring bör göras. Materiella anläggningstillgångar skrivs ned enligt två huvudmetoder beroende på grunden för klassificering som materiell anläggningstillgång. Materiella anläggningstillgångar som används för att ge ekonomiska fördelar eller kassaflöde skrivs ned enligt reglerna i K3 kapitel 27. De materiella anläggningstillgångar som innehas för det ideella ändamålet skrivs ned enligt kapitel 37 där det finns en grund- och en förenklingsregel. Tillämpad metod för nedskrivningar beskrivs i tilläggsupplysning i förekommande fall.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar värdepapper, långfristiga fordringar, kundfordringar och övriga fordringar, kortfristiga placeringar, leverantörsskulder och låneskulder. Instrumenten redovisas i balansräkningen när den nationella nivån blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförs och den nationella nivån har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten. Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelse har reglerats eller på annat sätt upphört. Värdering sker med tillämpning av ÅRL 4:14 § a–e varvid realiserade vinster och förluster redovisas över resultaträkningen.

Värdepappersförvaltningar

Den nationella nivån har definierat två separata värdepappersförvaltningar, en kapitalförvaltning och en likviditetsförvaltning, som förvaltas i enlighet med särskilda policyer och riktlinjer. Samtliga tillgångar inom de båda förvaltningarna har klassificerats som finansiella tillgångar som kan säljas och värderas till marknadsvärde. Den orealiserade värdetförändringen redovisas i resultaträkningen. För noterade aktier och andelar sker värdering till senaste betalkursen under årets sista handelsdag. Obligationer och andra räntebärande tillgångar värderas utifrån balansdagens officiella marknadsnotering (oftast mid-kurs). Innehav som inte har officiell marknadsnotering värderas till noterade priser på en aktiv marknad. I de fall instrumenten inte handlas på en aktiv marknad och tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva.

Kapitalförvaltningen

Kapitalförvaltningen är en separat förvaltningsmassa där insättningar och uttag ur portföljen grundas på särskilda beslut. Kapitalet i kapitalförvaltningen härstammar i allt väsentligt från ett kapital som Svenska kyrkan övertog från den statliga Kyrkofonden i samband med relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten år 2000. Kapitalet och förvaltningen av detta var till och med år 2006 särskilt reglerad i kyrkoordningen. Kapitalet benämndes då kyrkofonden, men vid 2004 års kyrkomöte beslutades att begreppet kyrkofonden skulle ändras till den nationella nivåns kapital. Kyrkofondens styrelse, som var direkt utsedd av kyrkomötet, förvaltnade detta kapital och andra tillgångar på den nationella nivån. År 2006 övertogs de uppgifter som låg på Kyrkofondens styrelse av kyrkostyrelsen och regleringen i kyrkoordningen upphörde att gälla. En förväntad, försiktigt beräknad, långsiktig avkastning på kapitalet ingår i den rambudget som ligger till grund för kyrkomötets beslut om rambudget för den nationella nivåns verksamhet. Kyrkomötet bestämde 2021 att målet för storleken på den nationella nivåns kapital ska lägst uppgå till 10 000 miljoner kronor vid utgången av 2021. Målet för storleken på det egna kapitalet ska årligen justeras med hänsyn till konsumentprisindex. Samtliga tillgångar och eventuella fondlikvidskulder som är relaterade till portföljen inkluderas på raden Kapitalförvaltning i balansräkningen. Då den samlade portföljen har en långsiktig placeringshorisont redovisas portföljen som anläggningstillgång. I posten ingående tillgångar och eventuella skulder värderas var för sig och särredovisas i not 22.

Likviditetsförvaltningen

Likviditetsförvaltningen är förvaltning av de medel som den nationella nivån och trosamfundets organisatoriska delar (stift, pastorat, församlingar och till dessa närstående juridiska personer) satt in på underkonton till ett koncernkonto som benämns kyrkkontot, vilket förvaltas av den nationella nivån. Förvaltningen innebär att den del av medel på kyrkkontot som inte bedöms erfordras för ingående enheters löpande betalningar placeras i räntebärande värdepapper med låg risk i syfte att skapa en avkastning som överstiger en garanterad ränta. I förekommande fall gottskrivs underkontohavarna den överavkastning som genererats. Då merparten av placeringarna inom likviditetsförvaltningen är möjliga att sälja och har ränteförfallodagar som understiger ett år redovisas samtliga placeringar som kortfristiga placeringar trots att löptiderna i vissa fall överstiger tolv månader. Till skillnad från kapitalförvaltningen anses likviditetsförvaltningen inte utgöra en av den nationella nivåns kärnverksamheter och redovisas därför under

Resultat från finansiella investeringar. I balansräkningen redovisas den samlade likviditetsförvaltningen i not 26 för kortfristiga placeringar.

Aktier och andelar i dotterföretag

Aktier och andelar i dotterföretag är finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår köpeskillingen som betalats för aktierna samt förvärvskostnader. Eventuella kapitaltillskott och koncernbidrag läggs till anskaffningsvärdet när de lämnas. Utdelning från dotterföretag redovisas som intäkt.

Intresseföretag

Med intresseföretag avses de företag, där den nationella nivån direkt eller indirekt innehar mer än 20 procent av rösterna och innehavet har en varaktig karaktär. Andelar i intresseföretag redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden, vilket innebär att andelarna redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. I resultaträkningen ingår som intäkt från intresseföretaget endast erhållen utdelning till den del denna hänför sig till vad som intjänats efter anskaffningstillfället.

Andra långfristiga värdepappersinnehav

Andra långfristiga värdepapper består av andelar i företag som inte är koncernföretag, intresseföretag eller ingår i kapitalförvaltningen. Innehaven består dels av så kallade ideella placeringar, det vill säga placeringar som gjorts inom ramen för verksamheten och där huvudändamålet är annat än ekonomisk avkastning (och där innehaven är av karaktären intresseföretag utan att formellt uppfylla kraven att vara intresseföretag), dels av innehav i noterade värdepapper som är relaterade till placeringar inom ramen för den internationella verksamheten. De ideella placeringarna värderas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. Övriga värdepapper värderas till marknadsvärde i enlighet med de principer som gäller för de värdepapper som ingår i de ovan nämnda särskilda värdepappersförvaltningarna.

Kundfordringar och övriga fordringar

Fordringar redovisas som omsättningstillgångar med undantag för poster med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen, vilka klassificeras som anläggningstillgångar. Fordringar tas upp till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar.

Låneskulder och leverantörsskulder

Låneskulder och leverantörsskulder redovisas initialt till anskaffningsvärde efter avdrag för transaktionskostnader.

Omräkning av utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagskurs, vilket är avistakursen på balansdagen.

Varulager

Varulagret värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet fastställs med användning av först in-, först ut- principen (FIFU). För varulagret ingår alla utgifter som är direkt hänförliga till anskaffningen av varorna i anskaffningsvärdet.

Avsättningar

Med avsättningar avses förpliktelse på balansdagen som är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias. Avsättning redovisas med det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av den utbetalning som krävs för att reglera åtagandet.

Ändamålsbestämda medel

I posten ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu inte förbrukade gåvor samt medel som inomkyrkliga organ beslutat reservera för vissa specifika ändamål. Ändamålsbestämda medel delas upp i bundna respektive övriga ändamålsbestämda medel där bundna ändamålsbestämda medel relaterar till investeringar i anläggningstillgångar.

Skuld för beslutade ej utbetalda bidrag

I de fall den nationella nivån fattat beslut om bidrag och detta meddelats mottagaren, eller på annat sätt offentliggjorts, men inte verkställt utbetalningen redovisas detta belopp som en kortfristig skuld såvida det inte av beslutet framgår att bidraget ska finansieras med kommande års medel.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är upprättad enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar. Som likvida medel klassificeras förutom kassamedel, disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut inklusive kyrkkontot. För att ge en rättvisande bild av den löpande verksamhetens kassaflöden har en justering gjorts av kassaflöden inom kapitalförvaltningen då avkastningen från denna återinvesteras i portföljen och således inte påverkar redovisade likvida medel. I de fall uttag har gjorts redovisas det på separat rad.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse är en sammanfattande beteckning på sådana garantier, ekonomiska åtaganden och eventuella förpliktelser som inte tas upp i balansräkningen. En eventualförpliktelse redovisas när det finns: a) en befintlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser, men som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas eller att åtagandets storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet, eller b) när det finns en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser.

NOT 2 – FÖRÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER

Under året har inga nya redovisningsrekommendationer trätt i kraft som medfört ändrade redovisningsprinciper.

NOT 3 – UPPSKATTNINGAR OCH BEDÖMNINGAR

När finansiella rapporter upprättas måste styrelsen och generalsekreteraren i enlighet med tillämpliga redovisnings- och värderingsprinciper göra vissa uppskattningar, bedömningar och antaganden som påverkar redovisning och värdering av tillgångar, avsättningar, skulder, intäkter och kostnader. De områden där sådana uppskattningar och bedömningar kan ha stor betydelse för organisationen och som därmed kan påverka resultat- och balansräkningarna i framtiden beskrivs nedan.

Pensionsavsättningar

Avsättningen för pensionsåtaganden för personal inom Svenska kyrkan annan än på nationell nivå uppgår till 32,9 miljoner kronor (33,4 miljoner kronor) inklusive särskild löneskatt. Avsättningen baseras på rekommendationer från Pensionskassan från 2006 som då gjorde bedömningen att skulden uppgick till 100 miljoner kronor, vilket även avsattes i bokslutet samma år. Sedan dess har avräkningar skett utifrån verkliga pensionsavgångar. Under 2014 påbörjade Statens pensionsverk en fördjupad genomgång av gjorda åtaganden. Inga indikationer har erhållits under 2022 från Statens pensionsverk eller Pensionskassan på att avsättningens storlek ska justeras. Genomgången fortsätter och kan innebära en förändring av bedömningen av skuldens storlek i kommande års bokslut. Se not 27.

Underskottsavdrag

Skattemässiga underskott föreligger och överskott bedöms ej föreligga inom överskådlig framtid. Därmed redovisas ingen uppskjuten skattefordran.

NOT 4 – UTJÄMNINGSAVGIFTER OCH UTJÄMNINGSBIDRAG*

	2022	2021
Utjämningsavgifter		
Avgift gemensam verksamhet**	981 381	982 713
Utdelning prästlönetillgångar	293 814	263 043
Inkomstutjämningsavgift	439 906	427 858
<i>Kostnadsutjämningsavgift för</i>		
- Kyrkobyggnader	120 523	121 073
- Andel barn	49 913	50 075
- Andel medlemmar	119 986	119 959
Avgifter inkomst/kostnadsutjämning	730 329	718 964
Summa utjämningsavgifter	2 005 525	1 964 720
Utjämningsbidrag		
Inkomstutjämningsbidrag	-439 918	-427 849
<i>Kostnadsutjämningsbidrag för</i>		
- Kyrkobyggnader	-120 617	-121 185
- Andel barn	-50 062	-49 997
- Andel medlemmar	-120 228	-120 047
- Diakoni	-50 079	-49 930
- Glesbygd	-45 001	-45 991
Bidrag inkomst/kostnadsutjämning	-825 906	-815 000
Kyrkounderhållsbidrag	-100 000	-100 000
Stiftsbidrag	-365 300	-365 260
Extra stiftsbidrag	0	-65 000
Summa utjämningsbidrag	-1 291 206	-1 345 260

* Regler om ekonomisk utjämning återfinns i 44 kap. i kyrkoordningen.

** Församlingarna betalar en avgift för gemensam verksamhet som uppgår till 7 öre per 100kr av avgiftsunderlaget.

NOT 5 – ERHÅLLNA GÅVOR

<i>Gåvor som är redovisade i resultaträkningen</i>	2022	2021
<i>Kollekter</i>		
Rikskollekter	32 773	19 410
Stiftskollekter	790	59
Församlingskollekt	15 916	5 023
	49 479	24 491
<i>Gåvor</i>		
Testamenten	49 865	17 752
Församlings- och stiftsanslag	23 759	24 619
Övriga	136 037	91 576
	209 660	133 946
Summa kollekt och gåvor	259 139	158 438
<i>Gåvorna har tillförts:</i>		
Internationell verksamhet	211 687	141 349
Svenska kyrkan i utlandet	36 500	9 672
Övrig verksamhet	10 952	7 416
	259 139	158 438
Testamenten med ekonomiskt utfall	42	54

Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen

Det förekommer ideellt arbete huvudsakligen på församlingsnivå. Inom den nationella nivån förekommer visst ideellt arbete i filialerna.

NOT 6 – ERHÅLLNA BIDRAG

	2022	2021
Sidabidrag för		
- Utvecklingsarbete	96 561	108 672
- Katastrofbistånd	19 183	36 901
- Administration	10 569	11 202
- Övrigt	14 147	30 778
	140 460	187 553
Kyrkoantikvarisk ersättning	427 621	430 612
Stiftelser		
- Förvaltade av Svenska kyrkan på nationell nivå	8 761	10 059
- Övriga stiftelser	2 566	1 758
	11 327	11 817
Radiohjälpen	10 881	4 228
Europeiska Unionen	8 040	3 585
Övriga organisationer och företag	27 963	53 808
Summa erhållna bidrag	626 292	691 604
<i>Fördelning av erhållna bidrag:</i>		
Kyrkoantikvarisk ersättning	427 621	430 612
Internationell verksamhet	172 215	207 853
Svenska kyrkan i utlandet	2 731	2 739
Övrig verksamhet	23 725	50 400
	626 292	691 604

NOT 7 – AVKASTNING FRÅN KAPITALFÖRVALTNINGEN

	2022	2021
Aktier och fondandelar		
- Utdelningar	35 564	33 027
- Realiserat resultat vid försäljning	52 999	1 033 154
- Orealiserad värdeförändring	-1 108 639	691 701
	-1 020 075	1 757 882
Räntevärdepapper		
- Utdelningar	28 967	29 275
- Räntenetto	16 141	13 271
- Realiserat resultat vid försäljning	8 359	-4 000
- Orealiserad värdeförändring	-127 980	200 068
	-74 513	238 615
Provisionskostnader		
- Förvaltningsarvoden*	0	-36 508
- Bankkostnader	-1	-217
	-1	-36 724
Avkastning från kapitalförvaltning	-1 094 590	1 959 773

* Utöver dessa förvaltningskostnader avseende diskretionära mandat och prestationsbaserade arvoden har 63,6 miljoner kronor (62,4 miljoner kronor) dragits direkt från fondförmögenheten i de fonder Svenska kyrkan är investerade i. Fondernas avkastning och förmögenhet redovisas net-of-fees.

NOT 8 – INTÄKTERNAS FÖRDELNING

	2022	2021
Varor	1 005	4 796
Tjänster	3 526	-80 519
Hysesintäkter, frakt transport mm	3 284	2 526
Tillhandahållande av varor och tjänster till inomkyrkliga enheter*	147 144	248 796
Summa nettoomsättning	154 960	175 599

* Tillhandahållanden av varor och tjänster till inomkyrkliga enheter betraktas sedan domen från Högsta förvaltningsdomstolen 2021 inte längre som momspliktiga.

NOT 9 – ÖVRIGA LÄMNAD E BIDRAG

	2022	2021
Kyrkoantikvarisk ersättning	-427 621	-430 612
Utvecklingssamarbete, katastrofbistånd och kyrkosamverkan i utlandet	-231 521	-249 362
Övrig verksamhet i Sverige	-94 443	-149 404
Svenska församlingar i utlandet	-25 807	-30 895
Summa övriga lämnade bidrag	-779 392	-860 273

NOT 10 – TRANSAKTIONER MED NÄRSTÄENDE

	2022	2021
Inköp och försäljning med koncernföretag		
Av moderföretagets omsättning avser försäljning till andra koncernföretag	996	996
Av moderföretagets inköp avser inköp från andra koncernföretag	-12 557	-12 714

NOT 11 – OPERATIONELLA LEASINGAVTAL

Nationella nivån som leasingtagare	2022	2021
Framtida minimileaseavgifter som skall erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal:		
Förfaller till betalning inom 1 år	-25 973	-22 479
Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år	-41 086	-16 493
Förfaller till betalning senare än 5 år	-6 678	-6 424
Summa	-73 737	-45 396
Under perioden kostnadsförda leasingutgifter	-23 529	-22 383

I nationella nivåns redovisning utgörs den operationella leasingen i allt väsentligt av hyrda fastigheter/lokaler. I beloppen ovan ingår inte kostnader för personalbostäder för utsänd personal. Bokförd kostnad uppgår till 2,1 miljoner kronor för 2022 (2,0 miljoner kronor).

NOT 12 – ERSÄTTNING TILL REVISORERNA

Kostnadsförd ersättning uppgår till:	2022	2021
<i>Auktoriserade revisorer – PwC</i>		
Revisionsuppdraget	-1 427	-1 274
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	0	-520
Skatterådgivning	-818	-1 349
Övrigt	-135	-967
<i>Övriga valda revisorer</i>		
Revisionsuppdrag	-316	-204
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	0	0
Övrigt	-85	-5
Summa	-2 781	-4 317

Med revisionsuppdrag avses arbetsuppgifter som det enligt lag ankommer på nationella nivåns revisorer att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds vid sådana arbetsuppgifter.

NOT 13 – LÖNER MED MERA

<i>Löner, andra ersättningar och sociala kostnader</i>	Löner och andra ersättningar	Sociala kostnader	(varav pensionskostnader)
	2022	2022	2022
Styrelse och generalsekreterare*	-3 667	-1 238	-337
Förtroendevalda som inte ingår i styrelsen	-5 325	-1 673	0
Övriga anställda	-280 213	-121 457	-33 882
Summa	-289 205	-124 368	-34 219
	2021	2021	2021
Styrelse och generalsekreterare*	-3 423	-1 711	-1 049
Förtroendevalda som inte ingår i styrelsen	-4 596	-1 593	0
Övriga anställda	-287 092	-124 615	-34 639
Summa	-295 111	-127 919	-35 688

* Generalsekreteraren har under år 2022 en lön om 1 465 (1 365) tusen kronor. Inga avtal om avgångsvederlag eller om pensionsavgång föreligger med ledande befattningshavare.

NOT 13 – LÖNER MED MERA, FORTSÄTTNING

<i>Medelantalet anställda</i>	2022			2021		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
<i>Afrika</i>						
Etiopien		1	1		1	1
Tanzania	1		1	1		1
Uganda			0	1		1
Zimbabwe			0		1	1
<i>Asien</i>						
Thailand			0	2	1	3
<i>Australien</i>						
	1		1	1	1	2
<i>Europa</i>						
Belgien		1	1		2	2
Cypern	1		1	1	1	2
Danmark			0		1	1
Finland			0		1	1
Frankrike	1	3	4	1	3	4
Grekland			0		1	1
Italien	1	1	2	1	1	2
Nederländerna	1		1	1		1
Norge		1	1		1	1
Schweiz	1		1	2	1	3
Spanien	6	3	9	7	3	10
Storbritannien			0	1		1
Tyskland	1	1	2	4	2	6
Österrike	1	1	2	1	1	2
<i>Latinamerika</i>						
Brasilien			0	1		1
<i>Mellanöstern</i>						
Irak			0	1		1
Israel	3	2	5	3	1	4
Jordanien	1		1	1		1
<i>Summa utland</i>						
	19	14	33	30	23	53
Sverige	334	118	452	318	121	439
Summa	353	132	485	348	144	492

Styrelseledamöter och andra ledande befattningshavare, antal på balansdagen

	2022		2021	
	Antal på balansdagen		Antal på balansdagen	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelseledamöter	7	8	7	8
Generalsekreterare	1		1	

NOT 14 – AV- OCH NEDSKRIVNINGAR**AV MATERIELLA OCH IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR**

	2022	2021
Avskrivning datorprogram	-2 961	-2 961
Återföring nedskrivning datorprogram	0	790
Avskrivning licenser	-6 001	-6 001
Avskrivning byggnader	-4 008	-4 124
Avskrivning inventarier*	-1 074	-1 117
Summa	-14 043	-13 412

* Varav filialer -95 (-84) tusen kronor.

NOT 15 – RESULTAT FRÅN FINANSIELLA INVESTERINGAR

	2022	2021
Räntor	262	93
Utdelningar	8 606	782
Orealiserad värdeförändring	-3 960	-1 099
Summa	4 908	-224

<i>Varav avseende dotterföretag</i>	115	93
<i>Varav avseende intresseföretag</i>	7 692	0
<i>Varav avseende ideella placeringar</i>	115	0

Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

Ränteintäkter	160 725	54 798
Värdereglering långfristig fordran	750	0
Orealiserad värdeförändring	-190 693	-20 728
Övriga finansiella intäkter	44	32
Underkontohavares och bidragsgivares andel av intäkter*	-141 644	-31 451
Bankkostnader	-1 774	-1 588
Summa, nationella nivåns andel	-172 592	1 063

*** Specifikation av underkontohavares andel av intäkter**

Underkontohavares andel		
- fördelad överavkastning	-141 644	-31 451
Summa	-141 644	-31 451

Räntekostnader och liknande resultatposter

Räntekostnader	-387	-147
Övriga finansiella kostnader	-175	-409
Summa	-562	-556

NOT 16 – BALANSERADE UTGIFTER FÖR UTVECKLING AV PROGRAMVAROR

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	85 953	85 953
Årets balanserade utgifter	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	85 953	85 953
Ingående avskrivningar	-75 868	-72 907
Årets avskrivningar	-2 961	-2 961
Utgående ackumulerade avskrivningar	-78 829	-75 868
Utgående redovisat värde	7 124	10 085

NOT 17 – LICENSER OCH LIKNANDE RÄTTIGHETER

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	30 004	30 004
Årets balanserade utgifter	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	30 004	30 004
Ingående avskrivningar	-12 502	-6 501
Årets avskrivningar	-6 001	-6 001
Utgående ackumulerade avskrivningar	-18 502	-12 502
Utgående redovisat värde	11 502	17 502

NOT 18 – BYGGNADER OCH MARK

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	156 740	156 740
Investering	0	0
Försäljningar/ utrangeringar	-1 993	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	154 747	156 740
Ingående avskrivningar	-52 944	-48 820
Årets avskrivningar	-4 008	-4 124
Försäljningar/ utrangeringar	1 993	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-54 959	-52 944
Ingående nedskrivningar	0	-790
Återföring av nedskrivning	0	790
Utgående ackumulerade nedskrivningar	0	0
Utgående redovisat värde	99 789	103 797
<i>Bokförda värden per fastighet</i>		
Svenska teologiska institutet i Jerusalem	21 762	22 035
Fastigheten Svenska kyrkan i Paris	34 688	36 355
Årkebiskopsgården, Fjärdingen 21:1, Uppsala	11 361	11 716
Kyrkobyggnad Bryssel	14 836	15 659
Lägenhet, San Agustin	733	793
Prästgård Torrevieja	1 790	1 888
Hyrd kyrka i San Agustin	0	113
Lokal Mallorca	14 618	15 238
Summa	99 789	103 797

Förvaltningsfastigheter

Samtliga fastigheter har förvärvats för att primärt användas i den allmännyttiga verksamheten.

NOT 19 – INVENTARIERKsSkr 2023:2
Bilaga

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärden	23 150	25 416
Inköp	2 940	0
Försäljningar och uttrangeringar	-161	-2 266
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	25 929	23 150
Ingående avskrivningar	-19 356	-20 579
Årets avskrivningar	-979	-1 034
Försäljningar och uttrangeringar	161	2 257
Utgående ackumulerade avskrivningar	-20 174	-19 356
Filialers redovisade värden	230	218
Utgående redovisat värde	5 986	4 014

NOT 20 – ANDELAR I KONCERNFÖRETAG

	Organisations- nummer	Säte	Kapital- andel %	Antal aktier	Redovisat värde 2022	Redovisat värde 2021
Svenska kyrkans förvaltnings AB	556047-5773	Uppsala	100	1000	55 654	55 654
Svenska kyrkans utbildning AB*	556427-5823	Uppsala	100	100	120	120
Summa					55 774	55 774
Ingående anskaffningsvärde					58 130	58 130
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde					58 130	58 130
Ingående nedskrivningar					-2 356	-2 356
Utgående ackumulerad nedskrivning					-2 356	-2 356
Utgående redovisat värde					55 774	55 774
<i>Svenska kyrkans förvaltnings AB</i>						
Omsättning					12 557	12 714
Resultat efter finansnetto					-1 308	8 184
Eget kapital					40 926	41 043
<i>Svenska kyrkans utbildning AB*</i>						
Eget kapital					141	141

* Vilande företag

NOT 21 – ANDELAR I INTRESSEFÖRETAG

	Organisations- nummer	Säte	Kapital- andel %	Antal aktier	Redovisat värde 2022	Redovisat värde 2021
<i>Intresseföretag som ej är ideella placeringar</i>						
Berling Media AB	556191-0521	Stockholm	41	512 814	57 740	57 740
<i>Intresseföretag som är ideella placeringar</i>						
Fairtrade Sverige AB	556554-0415	Stockholm	50	2 000	0	0
Summa					57 740	57 740
Ingående anskaffningsvärde					58 490	58 490
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde					58 490	58 490
Ingående nedskrivningar					-750	-750
Utgående ackumulerad nedskrivning					-750	-750
Utgående redovisat värde					57 740	57 740
<i>Berling Media AB*:</i>						
Omsättning					411 123	388 802
Resultat efter finansnetto					63 977	73 733
Eget kapital					359 008	328 510
<i>Fairtrade Sverige AB*:</i>						
Omsättning					27 514	28 240
Resultat efter finansnetto					-2 347	-146
Eget kapital					28 831	30 517

* Föregående års siffror är justerade till slutliga siffror för respektive bolag.

NOT 22 – VÄRDEPAPPER I KAPITALFÖRVALTNINGEN

 KsSkr 2023:2
 Bilaga

	2022	Andel 2022	2021	Andel 2021
SEB Ethos aktiefond	770 011	7,5%	1 135 928	9,9%
ODIN Sverige A	394 722	3,8%	590 672	5,1%
Nordea Institutionell Aktieförvaltning	0	0	535	0,0%
Svenska aktier	1 164 733	11,3%	1 727 135	15,0%
RobecoSAM Ethos global	795 650	7,7%	849 972	7,4%
Generation IM Global Equity Fund	2 103 526	20,4%	2 473 641	21,5%
Ownership Capital Global Equity Fund	337 544	3,3%	425 937	3,7%
Mirova Global Sustainable Equity Fund	269 305	2,6%	302 685	2,6%
Globala aktier	3 506 025	34,0%	4 052 235	35,2%
Stewart Investors Global Emerging Markets Sustainability Fund	697 084	6,8%	746 260	6,5%
Generation IM Asia Fund	286 824	2,8%	297 842	2,6%
Emerging Markets	983 908	9,5%	1 044 102	9,1%
Total aktieportfölj	5 654 666	54,8%	6 823 472	59,2%
Nordea Institutionella räntefonden	729 613	7,1%	799 435	6,9%
SEB Ethos räntefond	617 009	6,0%	781 343	6,8%
SPP Grön Obligationsfond	408 371	4,0%	436 929	3,8%
Räntebärande värdepapper	1 754 993	17,0%	2 017 707	17,5%
Nordea 2 – European Cross Credit ESG Fund	579 851	5,6%	652 875	5,7%
Företagsobligationer	579 851	5,6%	652 875	5,7%
Total ränteportfölj	2 334 844	22,6%	2 670 582	23,2%
Domestica Bostäder	218 765	2,1%	210 713	1,8%
Domestica Bostäder II	271 117	2,6%	241 527	2,1%
Domestica Bostäder III	91 611	0,9%	79 612	0,7%
Domestica Bostäder IV	144 060	1,4%	122 216	1,1%
Domestica Bostäder V	0	0,0%	0	0
Thule Real Estate Fund	538 289	5,2%	402 802	3,5%
Fastighetsfonder	1 263 842	12,2%	1 056 870	9,2%
Luminar Ventures I & II	100 094	1,0%	81 445	0,7%
SEB Impact Opportunity Fund	197 250	1,9%	157 110	1,4%
SEB Microfinance Fund III	0	0	5 320	0,0%
SEB Microfinance Fund V	2 008	0,0%	119 060	1,0%
SEB Microfinance Fund VIII	134 500	1,3%	103 890	0,9%
SEB Microfinance Fund X	107 800	1,0%	0	0
Althelia Climate Fund	31 036	0,3%	38 576	0,3%
Triodos Microfinance Fund	92 927	0,9%	83 740	0,7%
Thule Buyout Co-Investment Fund I	186 214	1,8%	149 242	1,3%
Generation IM Sustainable Solutions Fund III	210 416	2,0%	228 809	2,0%
Alternativa placeringar	1 062 245	10,3%	967 192	8,4%
Likvida medel	8 877	0,1%	924	0,0%
Summa kapitalförvaltningen	10 324 475	100,0%	11 519 040	100,0%

NOT 23 – ANDRA LÅNGFRISTIGA VÄRDEPAPPERSINNEHAV

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärde	70 431	69 638
Investering under året	829	793
Försäljning under året	0	0
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	71 260	70 431
Ingående värdeförändringar	-4 462	-3 363
Årets värdeförändring	-3 960	-1 099
Utgående värdeförändring	-8 422	-4 462
Utgående redovisat värde	62 839	65 969
<i>Ideella placeringar*</i>		
Andelar i Oikocredit Ecumenical Development Co-operative Society U.A.	26 479	26 472
	26 479	26 472
<i>Övriga innehav</i>		
Innehav hos filial	1 139	1 278
Andelar i Ethos Räntefond**	35 221	38 219
	36 360	39 497
Summa	62 839	65 969

* Placeringarna har finansierats av medel från den internationella verksamheten.

** Placeringarna är relaterade till ändamålsbestämda medel.

NOT 24 – ANDRA LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR

	2022	2021
Ingående anskaffningsvärde	832	1 012
Tillkommande fordringar	15 750	0
Återbetalningar, avgående fordringar	-750	-180
Utgående anskaffningsvärde	15 832	832
Ingående nedskrivning	-750	-750
Återförd nedskrivning	750	0
Utgående nedskrivning	0	-750
Utgående redovisat värde	15 832	82

NOT 25 – FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	2022	2021
Upplupna ränteintäkter	22 432	7 261
Övriga upplupna intäkter	99	0
Förutbetalad försäkringskostnad	1 724	512
Förutbetalda kostnader hänförliga till IT	23 115	21 309
Förutbetalda hyror	7 440	6 602
Övriga förutbetalda kostnader	3 468	3 662
Summa	58 278	39 346

NOT 26 – KASSA OCH BANK, KORTFRISTIGA PLACERINGAR

 KsSkr 2023:2
 Bilaga

	2022	2021
Kassa och bank	1 163 131	1 971 412
Varav		
- Medel relaterade till kyrkkontot	7 751 360	7 992 977
- Disponerat av nationella nivån för placeringar	-6 608 964	-6 050 123
Nettosaldo kyrkkonto	1 142 396	1 942 854
Bankmedel filialer	5 254	6 381
Valutakonto	13 559	11 869
Spärrade bankmedel	0	9 800
Övriga bankkonton	1 922	507
Summa	1 163 131	1 971 412

Kassa och bank disponibelt för den nationella nivån

Kassa och bank enligt balansräkningen	1 163 131	1 971 412
Disponerat av den nationella nivån för placeringar	6 608 964	6 050 123
Skuld till underkontohavare	-7 553 413	-7 798 198
Kassa och bank disponibelt för den nationella nivån	218 681	223 337

	2022		2021	
	Redovisat värde	Portföljandel %	Redovisat värde	Portföljandel %
<i>Värdepapper</i>				
Löptid 1–90 dagar	199 520	3,1	633 474	10,5
Löptid 90–365 dagar	1 383 549	21,5	1 272 017	21,0
Löptid 1–3 år	2 696 926	41,9	2 253 405	37,2
Löptid över 3 år	2 150 929	33,4	1 902 568	31,4
Summa redovisat värde	6 430 924	100,0	6 061 465	100,0

 Duration 0,5 år 0,4 år

	Redovisat värde	Portföljandel %	Redovisat värde	Portföljandel %
<i>Emittentkategori</i>				
Bank och bostad	3 662 902	57,0	3 578 440	59,0
Företag	1 845 799	28,7	1 630 227	26,9
Stat och kommuner	369 678	5,7	377 141	6,2
European Bank for Reconstruction & Development	106 413	1,7	0	0
Världsbanken	350 079	5,4	375 654	6,2
African Development Bank	96 053	1,5	100 003	1,6
Summa redovisat värde	6 430 924	100,0	6 061 465	100,0

	Redovisat värde	Portföljandel %
<i>Fem största innehav 2022</i>		
Swedbank FRN 26/11	288 315	4,5
Int Bank R&D 260316	252 344	3,9
Länsförsäkringar Bank FRN 25/03	200 490	3,1
SBAB FRN 240924	199 892	3,1
Volvo Treasury FRN 25/05	198 522	3,1
<i>Andel av den kortfristiga portföljen</i>	1 139 563	17,7
Övrig del av kortfristig portfölj	5 291 361	82,3
Summa redovisat värde	6 430 924	100,0

NOT 27 – AVSÄTTNINGAR

	2022	2021
Åtagande gentemot Kyrkans Pensionskassa för pensionsåtaganden enligt övergångsbestämmelser*		
Avsättning vid årets början	33 398	34 202
lanspråktaget belopp	-414	-803
Avsättning vid årets slut	32 984	33 398
Förmånsbestämd tjänstepension**		
Avsättning vid årets början	0	0
Avsättning vid årets slut	0	0
Övriga pensionsåtaganden		
Avsättning vid årets början	0	56
lanspråktaget belopp	0	-56
Avsättning vid årets slut	0	0
Summa avsättningar	32 984	33 398

* Avser i huvudsak åtaganden för präster och andra anställda avseende intjänad pensionsrätt och avgångsförmåner som enligt övergångsregler har statliga eller kyrkokamerala pensionsvillkor.

** Anställda födda 1958 eller tidigare har rätt till förmånsbestämd pension enligt kyrkans tjänstepensionsavtal KAP-KL på inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp. Planen redovisas som en avgiftsbestämd plan på grund av att den försäkras årligen och att den nationella nivån inte har några aktuariella eller finansiella risker. Kyrkans pensionskassa har för 2022 och 2021 beslutat att rabattera premien inom KAP-KL, varför ingen avsättning gjorts.

NOT 28 – SKULD ERHÅLLNA EJ NYTTJADE VILLKORADE BIDRAG

	2022	2021
Ej nyttjade offentliga bidrag		
Kyrkoantikvarisk ersättning	140 389	108 010
Sidabidrag	6 386	4 464
EU/ECHO bidrag	0	469
Summa	146 775	112 943
Övriga ej nyttjade bidrag	35 965	118 131
Summa	182 740	231 074

Kyrkoantikvarisk ersättning

Skulden avser fördelade men ej rekvirerade medel per årsskiftet. Fördelade medel kan disponeras under en tvåårsperiod med möjlighet till ett års förlängning.

NOT 29 – UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	2022	2021
Konsultarvoden IT drift / systemutveckling	370	6 240
Övriga konsultarvoden	6 679	3 184
Upplupna räntekostnader	0	6 142
Upplupna semesterlöner/löner	22 688	24 384
Upplupna pensionspremier	19 242	20 081
Upplupna sociala avgifter	12 287	12 301
Övriga upplupna kostnader	2 654	7 660
Förutbetalda intäkter	0	0
Summa	63 920	79 992

NOT 30 – STÄLLDA SÄKERHETER

	2022	2021
Spärrade bankmedel som säkerhet för bankgaranti	0	9 800
Pantsatt värdepå	0	12 539
Summa	0	22 339

NOT 31 – EVENTUALFÖRPLIKTELSER

Svenska kyrkan lämnar årligen bidrag och anslag till svenska och utländska samarbetspartner. Svenska kyrkans åtaganden grundas normalt på olika former av samarbetsavtal eller beslut av kyrkomöte eller kyrkostyrelse. Vissa av anslagen är direkt relaterade till en förväntan om att erhålla bidrag från andra organisationer eller myndigheter. Storleken på förväntade lämnade bidrag och anslag fastställs i allt väsentligt i en detaljbudget som beslutas av kyrkostyrelsen året innan bidragsåret. Genom beslut om detaljbudgeten har samarbetsparten en välgrundad förväntan på att Svenska kyrkan ska verkställa beslutade anslag. Bidragen är dock normalt förknippade med sådana villkor att Svenska kyrkan inte anser att de ska skuldföras i samband med beslutet. I 2023 (2022) års beslutade budget uppgår anslag och bidrag till 2 198 miljoner kronor (2 168 miljoner kronor) varav 1 620 miljoner kronor (1 678 miljoner kronor) beräknas kunna finansieras med bidrag från andra organisationer samt myndigheter i enlighet med redan ingångna avtal och beslut. Resterande del av beslutade anslag finansieras med gåvomedel, avgift för gemensam verksamhet samt övriga intäkter.

NOT 32 – VÄSENTLIGA HÄNDELSER EFTER RÄKENSKAPSÅRETS SLUT

Inga väsentliga händelser finns att notera efter balansdagen.

11 Hållbarhetsnoter

Styrningen av hållbarhetsarbetet på den nationella nivån

Hållbarhetsarbetet på Svenska kyrkans nationella nivå utgår från en bedömning av områden där verksamheten har störst risk för negativ påverkan på människa och skapelse. Arbetet tydliggör även områden med störst möjlighet att bidra till förändring i hållbar riktning utifrån uppdraget som kyrka.

Kyrkostyrelsen beskriver arbetet på den nationella nivån utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsdimensioner med ett eget tillägg i en andlig och existentiell dimension. Svenska kyrkan verkar i samhället och bidrar på så sätt till de globala hållbarhetsmålen i Sverige och globalt, och behöver förhålla sig till de risker för människa och skapelse som verksamheten kan ge upphov till. Kyrkostyrelsen integrerar de olika hållbarhetsdimensionerna i verksamheten, både när den styrs, genomförs och följs upp. Det innebär att hållbarhetsarbetet ska bäras av alla anställda och förtroendevalda på den nationella nivån. Ansvaret för genomförandet av hållbarhetsarbetet ligger på generalsekreteraren.

I årsredovisningen finns en redogörelse för hur kyrkostyrelsen styr och samordnar den nationella nivåns uppdrag och hur arbetet knyter an till hållbarhetsdimensionerna.

I hållbarhetsnoterna redogörs för hur kyrkostyrelsen hanterar de hållbarhetsrisker som kan kopplas till den nationella nivåns arbete. Grunden för hållbarhetsarbetet utgörs av två huvudsakliga delar. Den ena är en risk- och väsentlighetsanalys från 2015. Den andra delen består av, och uppstår i, en dialog med intressenter till kyrkostyrelsens uppdrag och den verksamhet det resulterar i.

Grunden för hållbarhetsarbetet utgörs av en risk- och väsentlighetsanalys från 2015 och dialog med intressenter i relation till det uppdrag kyrkostyrelsen har omsatt i den verksamhet som bedrivs. Till stöd för arbetet finns ett systematiskt förhållnings-sätt för styrning och uppföljning av hållbarhetsarbetet genom policyer, rutiner, uppföljning och rapportering.

Ytterligare kvalitetssäkring sker genom miljödiplomering av den nationella nivån och genom certifiering av det internationella arbetet mot Core Humanitarian Standards, CHS. Miljödiplomeringen är Svenska kyrkans miljöledningssystem.

Utvecklingen av hållbarhetsredovisningen sker löpande i takt med att strategier och nyckeltal utvecklas. Mellan 2023 och 2025 genomförs ett arbete att anpassa hållbarhetsarbetet och redovisningen till kommande EU-direktiv om hållbarhetsredovisning och krav på att visa tillbörlig aktsamhet.

Läs mer om hur hållbarhetsarbetet styrs:

svenskakyrkan.se/hallbarhetsredovisning-och-styrning

Läs mer om Core Humanitarian Standards: corehumanitarianstandard.org

Intressentanalys och intressentdialog

En analys av den nationella nivåns intressenter genomfördes i samband med ovan nämnd risk- och väsentlighetsanalys. Analysen identifierar den nationella nivåns viktigaste intressenter och redogör för hur de huvudsakliga dialogerna ser ut i praktiken och vad som är vägledande för dialogen. I årsredovisningens del om verksamhetsuppföljningen beskrivs flera av dialogerna med intressenter. Dialogen med intressenter är en grundläggande del av arbetsmetoden och en viktig förutsättning för att lyckas med uppdraget och kyrkostyrelsens övergripande målsättning.

Intressenter som påverkas av den nationella nivåns verksamhet	Intressenter som den nationella nivån relaterar till
Stift och församlingar	Rättighetsbärare
Medarbetare och studenter	Beslutsfattare, lagstiftare & myndigheter
Ekumeniska nätverk	Statliga finansiärer
Andra trossamfund	Kapitalförvaltare och bolag
Bidrags- och gåvogivare	Leverantörer
Partner i andra länder	
Lärosäten och forskningsinstitutioner	
Civilsamhällesorganisationer	
Medlemmar och icke-medlemmar	

Läs mer om dialogen med de olika intressenterna: svenskakyrkan.se/hur-vi-prioriterar

Risk- och väsentlighetsanalys

Hållbarhetsarbetet på Svenska kyrkans nationella nivå utgår från en bedömning av områden där verksamheten har störst risk för negativ påverkan på människa och miljö samt där arbetet kan bidra till förändring i positiv riktning. Grundanalysen sammanställdes 2015 i en risk- och väsentlighetsanalys. Då verksamheten är likartad och inga omvärldshändelser i betydande mening förändrat förutsättningarna är bedömningen att analysen fortsatt är giltig. Ett antal nya lagar har tillkommit sedan 2015 som har bäring på det praktiska arbetet, exempelvis lagen om hållbarhetsrapportering, visselblåsarordningen och dataskyddsförordningen. Det förändrar inte i väsentlig mening den grundläggande analysen. Dialogen med intressenter och omvärldsfaktorer som påverkar Svenska kyrkan har bidragit och bidrar löpande till prioriteringarna för hållbarhetsarbetet.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSANALYS

Riskområde	Hållbarhetsdimension	Risker	Möjligheter
Miljö- och klimatpåverkan	Ekologisk	Negativ miljö- och klimatpåverkan. Prisökningar för fossil energi på sikt.	Ökad trovärdighet i debatten. Minskade kostnader.
Hållbara investeringar och inköp	Ekonomisk, Ekologisk, Social	Människorättsrisker. Miljö- och klimatrisker. Finansiell risk. Trovärdighet.	Bibehållen avkastning. Möjlighet att påverka näringslivet. Trovärdighet i hållbarhetsdebatten.
Antikorruption	Ekonomisk	Ineffektiv och osaklig användning av ekonomiska resurser.	Aktivt bidrag till hållbar utveckling.
God arbetsmiljö	Social, Ekonomisk	Kostnader i form av ohälsa, brist på nyckelkompetens.	Förmåga att attrahera rätt kompetens.

Ytterligare tre riskområden som identifierades 2015 rör inte i första hand risk för negativ påverkan på människa och skapelse.

Risikområdet *Effektiv förvaltning* handlar om de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans nationella nivå att genomföra sitt uppdrag. Det sorterar under en ekonomisk hållbarhetsdimension och redogörs framför allt för i förvaltningsberättelsen och i de delar av verksamhetsberättelsen som berör den nationella nivåns uppdrag om ett stöd till en god förvaltning i stift, pastorat och församlingar, utöver det som beskrivs nedan om arbetet för samverkande inköp och ansvarsfull finansförvaltning.

Risikområdet *Andlig och existentiell hållbarhet* handlar om att ge en teologisk grund för värderingar och ställningstaganden som främjar existentiell hälsa och livsmod. Risken relaterar till förmågan att omsätta teologin i relevanta samtal och verksamhet som är till stöd för människor och samhället i stort. Stöd till stift, pastorat och församlingar som illustrerar detta beskrivs närmare i årsredovisningen.

Risikområdet *Öppenhet och transparens* regleras genom den inomkyrkliga offentlighetsprincipen enligt 10 och 11 §§ lagen (1998:1951) om Svenska kyrkan och kyrkoordningen 53 och 54 kap.

Läs också om risk- och möjlighetsanalysen:
svenskakyrkan.se/risk--och-mojlighetsanalys

Den nationella nivån har också ett tillsynsansvar för stiftens förvaltning av skog, jord och fonder, de så kallade prästlönetillgångarna. Tillsynen sker bland annat genom en årlig tillsynsrapport. Kyrkostyrelsen har under 2022 givit prästlönetillgångarna uppdraget att upprätta hållbarhetsredovisningar från och med 2022 års verksamhet.

I kyrkomötet 2021 togs beslut om att utreda hur kyrkoordningens skrivningar kring förvaltningen av Svenska kyrkans prästlönetillgångar ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt samt andligt och existentiellt hållbar skogsförvaltning som möjligt. Kyrkostyrelsen beslutade under 2022 om direktiven för utredningen av Svenska kyrkans skogsförvaltning. Utredningen ska leda till ett förändrat ställningstagande eller agerande från Svenska kyrkan för att bidra till att möta utmaningarna i klimatkrisen och hotet mot den biologiska mångfalden och bidra till den samhällsomställning som krävs. Den ska samtidigt också bidra till att säkra Svenska kyrkans långsiktiga finansiering. Utredningen ska särskilt beakta kyrkans ansvar i klimatarbetet, urfolksfrågor, kulturarvsfrågor och barnperspektivet.

Läs mer om stiftens arbete med prästlönetillgångarna:
svenskakyrkan.se/prastlonetillgangarna

Hantering av risk för negativ påverkan på människa och skapelse

God arbetsmiljö

Anställdas villkor, arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter utvärderas regelbundet genom medarbetarsamtal, medarbetarenkäter, skyddsronder, statistikinsamling samt samarbete med fackliga företrädare och skyddsorganisation. Även säkerhet och krisförberedande arbete ryms inom ramen för goda arbetsförhållanden. Bland annat finns avtal med SOS International för att stärka skyddet för medarbetare på resa. Samtliga anställda på den nationella nivån omfattas av kollektivavtal och har tillgång till företagshälsovård för arbetsrelaterad ohälsa. Satsningar på friskvård sker i form av ett friskvårdsbidrag på 2 000 kronor per år, en friskvårdstimme i veckan och aktiviteter varje månad som arrangeras av arbetsplatsens hälsoinspiratörer. Att värna mångfalden är viktigt för att Svenska kyrkan ska ha en samlad bredd av kunskap och erfarenheter. Riktlinjer för hantering av kränkande särbehandling finns.

Året 2022 har präglats av återgång till den fysiska arbetsplatsen. Medarbetare och chefer har utvecklat sig i hybrida arbetsformer där del av arbetet fortsatt kan genomföras hemifrån och del av arbetet sker på kontoret i möten med andra. För en stor del medarbetare har också året inneburit flytt av kontor till aktivitetsbaserat kontor och ett utvecklat arbetssätt kopplat till detta. Utöver det systematiska arbetsmiljöarbetet och de årliga enkäterna genomfördes även enkäter med specifikt fokus på arbetsmiljön i det nya aktivitetsbaserade kontoret.

NYCKELTAL ANSTÄLLDA

	2022	2021	2020
Könsfördelning (procent)			
Fördelning män/kvinnor (samtliga)	27/73	29/71	33/67
Fördelning män/kvinnor (chefer)	37/63	30/70	34/66
Fördelning anställda/chefer (procent)	15	11	12
Personalomsättning (procent)	10,5	9,1	7,9
Aldersfördelning anställda (procent)			
Under 30	3,8	5,0	4,5
30–49	41,5	39,4	37,5
50–65	54,1	46,8	49,9
Över 65	0,7	8,9	8,0
Medelålder (år)	49	50	51
Sjuktal (procent)			
Sjukfrånvaro	3,5	2,8	2,7
Sjukfrånvaro 1–14 dagar	1,2	0,8	0,8
Sjukfrånvaro 15–90 dagar	0,6	0,7	0,6
Sjukfrånvaro 90+ dagar	1,7	1,9	1,3
Sjukfrånvaro kvinnor/män	4,0/2,1	3,1/2,0	3,1/1,9

Not: Personalnyckeltal hämtas ur den årliga personalrapporten som ställs till Kyrkostyrelsen.

Sjukfrånvaron har successivt minskat över tid, men en ökning kan noteras under 2022. Den totala sjukfrånvaron under 2022 ligger i nivå med och något under jämförbara sektorer på arbetsmarknaden.

En viss ökad personalomsättning kan noteras under 2022 i och med att arbetsmarknaden blev mer rörlig efter pandemin. Tidigare års redovisade siffror har justerats på grund av tillämpning av ny beräkningsmodell.

Systematiskt arbetsmiljöarbete och tillbudshantering

Den nationella nivåns arbetsmiljöarbete bedrivs utifrån kraven i arbetsmiljölagsstiftningen och arbetstidslagen samt föreskrifter, som exempelvis Arbetsmiljöverkets föreskrift om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:01). Ett systematiskt arbetsmiljöarbete innebär att kontinuerlig utvärdering och förbättringsarbete ingår. Utvärdering görs därför löpande. Den nationella nivån har en skyddskommitté och ett samverkansråd för samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare i arbetsmiljörelaterade frågor inklusive hälsa och säkerhet. Arbetstagare utser skyddsombud via de fackliga organisationerna och deltar i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Chefer utbildas om arbetsmiljöfrågor i relation till sitt personalansvar.

Tillbud hanteras i linje med framtagen rutin. Alla anställda täcks av försäkring för arbetsskada och långvarig sjukdom, som en del av kollektivavtalet. Såväl anställda

som uppdragstagare och förtroendevalda omfattas av försäkring för tjänsteresor. Utlandsplacerade och deras familjemedlemmar omfattas av en särskild försäkring.

Arbetet med hälsa och säkerhet styrs av Föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4). Arbetsmiljöansvaret är samma för anställda och inhyrda medarbetare. Ansvar omfattar även studenter vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Arbetssskador anmäls till Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket. Arbetssskade- och tillbudsanmälningar hanteras enligt framtagen rutin och följs upp i skyddskommittén. Arbetsrelaterade olyckor inbegriper även mindre allvarliga arbetssskador. Svenska kyrkans nationella nivå bedöms vara en lågriskarbetsplats sett till arbetsplatsrelaterade skador och tillbud.

Under slutet av året genomfördes en medarbetarundersökning med ökad positiv andel motiverade medarbetare – medarbetarindex ökade.

Visselblåsning

Genom kollektivavtal har de anställda meddelarrätt motsvarande meddelarfriheten som grundlagarna ger åt offentliganställda. Därutöver omfattas den nationella nivån av lagen (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. Under 2021 har en modell för anpassning till den nya lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden tagits fram. Det nya interna visseblåsarsystemet implementerades under våren 2022.

Miljö- och klimatpåverkan

Svenska kyrkans färdplan för klimatet är ett ambitiöst åtagande för hela Svenska kyrkan och inkluderar även kyrkostyrelsens kansli, den nationella nivån. Kyrkostyrelsens målsättning är att minska klimatpåverkan så långt det är möjligt i verksamheten och att ta ansvar för resterande utsläpp som inte går att undvika, bland annat genom Fairtrade-certifierad klimatkompensation.

Den nationella nivåns totala klimatpåverkan är klart högre 2022 jämfört med 2021. Det beror på att pandemins dämpande effekt på resandet släppts, vilket är förväntat. Tjänsteresor står för de klart största utsläppen för den nationella nivån. Jämfört med 2019, året innan pandemin bröt ut och året då förutsättningarna för digitala möten introducerades fullt ut, är resandet emellertid väsentligt lägre (-67 procent).

Kyrkostyrelsen strävar efter att begränsa resornas utsläpp genom att i resepolicyen förorda färd sätt med mindre miljöpåverkan och i ökad utsträckning använda video- och telefonkonferenser. Troligen kommer resandet fortsätta öka något under 2023 men sannolikt har resandet funnit ett nytt lägre normalläge. På grund av verksamhetens karaktär, med en omfattande internationell verksamhet och utbyte mellan kyrkor och andra organisationer i andra länder, är flygresor ibland nödvändiga men pandemin har visat att ett minskat resande är möjligt. Den verksamhet som svarar för den största andelen av de reserelaterade utsläppen är Act Svenska kyrkan. Act Svenska kyrkan antog 2021 en verksamhetsmålsättning om en minskning av utsläpp från resandet genom att minska budgeten för resandet med 30 till 40 procent vid slutet av 2023, jämfört med utsläppen 2019. Act Svenska kyrkan skrev 2022 under ett klimatåtagande, climate-charter.org, för organisationer med internationell bistånds- och katastrofverksamhet. Åtagandet innefattar ett strikt åtagande om utsläppsminskning och ett åtagande om att i anslagsverksamheten bidra till både omställningen och anpassningsstöd på grund av klimatförändringar.

Energiförbrukningen har ökat något (6 procent) jämfört med 2021 och (5 procent) jämfört med normalåret 2019. Ökningen är förväntad och orsakad dels av flytten av

kansliet till tillfälliga lokaler under renoveringen av Sysslomansgatan 4. Energiförbrukningen, el och värme, förväntas minska först 2024 och 2025 när kansliet flyttar tillbaka till mer energieffektiva lokaler. Den ökade graden av arbete från hemmet, det vill säga den utlokaliserade elförbrukningen, finns det ännu inga beräkningar för. Den verkliga energiförbrukningen kommer i framtiden troligen öka när dessa beräkningar tas med.

I klimatdatabaseringsrapporteringen (se tabell nedan) är utsläppsberäkningar för it-hårdvara med för första gången. Anledningen till det är att det är först under 2022 som utsläppsdata från leverantörer bedöms vara tillräckligt robusta. Därför finns ännu inte något jämförelseår. Det är en rapportering som är hänförlig till det som kallas scope 3 i den internationella beräkningsstandarden Green House Gas Protocol (GHG-protokollet). Det utgör ett första försök att redogöra för utsläpp för den nationella nivåns inköp. Klimatutsläppsdata gällande inköp utöver resor, kopieringspapper, hotellnätter, posttjänster och tryck samt it-hårdvara kommer att utvecklas under kommande år, men beror på leverantörernas kapacitet att rapportera utsläpp.

Under 2022 gjordes en miljöspendanalys på hela Svenska kyrkans inköp under 2021, det vill säga en beräkning av utsläpp baserat på inköpskostnad. I denna analys beräknas utsläppen utifrån var kostnaden kontoförs, baserat på emissionsfaktorer framtagna utifrån så kallade SNI-koder (standard för svensk näringsgrensindelning). Metoden har sina brister då den bygger på breda och övergripande schabloner och ska endast användas om inga andra bättre metoder finns. För den nationella nivån konstateras att utsläppen från just inköp av varor och tjänster utgör en väsentlig del av utsläppen i scope 3 och den nationella nivåns totala utsläpp. Under 2023 kommer kategoriindelningen i scope 3 mejslas fram och relevanta utsläppskategorier sorteras ut för mer noggrann beräkning, medan mindre väsentliga utsläpp bedöms kunna utgå från en mindre precis utsläppsberäkning på inköpskostnad. Målsättningen är att presentera klimatutsläppsrapporten utifrån GHG-protokollets kategoriindelning 2023 och då inkludera relevanta utsläpp från scope 3-kategorin inköp av varor och tjänster.

Under 2023 kommer utsläppen sannolikt fortsätta öka något som en konsekvens av ett ökat resande efter pandemin och på grund av ombyggnationen av Sysslomansgatan 4. Bedömningen är dock att över tid följer den nationella nivåns utsläpp fortsatt en nedåtgående trend för de flesta utsläppskategorierna.

KLIMATDATA

Källa	Basår	Utsläpp 2019 (ton CO2e)	Utsläpp 2021 (ton CO2e)	Utsläpp 2022 (ton CO2e)	Jämfört med 2019	Jämfört med 2021	Utveckling sedan basår
Energi	2015	69,6	69,0	72,8	5%	6%	-57%
Flyg	2015	2 125,4	244,2	710,2	-67%	191%	-79%
Bil	2016	61,0	15,6	30,2	-50%	94%	-53%
Tåg	2015	2,7	0,4	1,7	-37%	292%	-15%
Kopiering	2015	1,6	1,0	0,6	-60%	-37%	-85%
TOTAL		2 260	330	816	-64%	147%	
Posttjänster*	2021	2,3	32,6	1,6	0	-95%	
Trycksaker	2021	61,8	84,1	69,7	0	-17%	
Logi	2021	0	43,4	95,6	0	120%	
It-hårdvara	2022	0	0	65,0	0	0	

*Den stora variationen gällande posttjänster beror på kyrkovalet 2021. Se sidan 75 för beräkningsmetoder.

Tabellen är uppdelad i två delar med en totalsumma för de fem utsläppsområden där det finns data insamlad över längre tid och därför är meningsfullt att jämföra över tid. Fälten nedanför är nya sedan 2021. 2023 är målsättningen att tabellen presenteras enligt GHG-protokollets uppställning, anpassad efter Svenska kyrkans verksamhet.

Ansvarsfulla investeringar

I slutet av 2022 förvaltade Svenska kyrkans nationella nivå ett kapital på 10,3 miljarder kronor. Kapitalet har ett avkastningskrav på 3 procent per år utöver inflationen sett över en rullande tioårsperiod. Avkastningen ses som en resurs för att bekosta långsiktiga åtaganden och prioriterade områden inom stift och församlingar. Innehavet styrs av en finanspolicy innehållande etiska placeringsriktlinjer, framtagen av kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd. Policyn är styrande för de under året 30 förvaltade fonderna som den nationella nivån upphandlat för sin kapitalförvaltning, samt för de olika förvaltningar inom Svenska kyrkans organisation som antagit den nationella nivåns finanspolicy. Tyngdpunkten i förvaltningen ligger på företag som visar ansvar inom sin verksamhet och tillverkning samt företag som tar fram varor och tjänster som bidrar till att lösa viktiga samhällsproblem. Investeringar görs också i gröna obligationer, det vill säga obligationer där kapitalet endast används för olika miljöprojekt.

Finanspolicyn tillåter inte investeringar i företag som utviner fossil energi eller producerar vapen, tobak eller pornografi och utesluter bolag som bryter mot internationella normer för mänskliga rättigheter, miljöhänsyn och antikorrupcion, om de inte kan visa att de åtgärdar problemen. Vid årsskiftet fanns runt 500 svenska och internationella bolag och obligationer i den förvaltade portföljen.

Den nationella nivån erbjuder församlingar, pastorat och stift att investera i Svenska kyrkans Ethosfonder som har låga avgifter och klarar finanspolicyns hållbarhetskrav. Vid årsskiftet var 7 miljarder kronor investerade i Ethosfonderna.

En oberoende klimatanalys av aktie- och obligationsportföljen gjordes senast 2019 med stöd av beräkningsverktyget PACTA för att säkerställa att förvaltningen utvecklas i linje med Parisavtalets mål om max 1,5 graders global uppvärmning. Då inga väsentliga förändringar i portföljen har skett sedan dess har ingen ny analys genomförts. Portföljens klimatpåverkande utsläpp är sammantaget lågt.

Bolagsdialoger och investerarsamverkan

Kyrkostyrelsen har undertecknat FN:s principer om ansvarsfulla investeringar, PRI, och den nationella nivån deltar i en rad andra nationella och internationella initiativ som direkt kopplar till de hållbarhetsrisker som identifierats i portföljen.

Under 2022 ingicks medlemskap i the Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) och ett klimatåtagande kopplat till medlemskapet undertecknades, Paris Aligned Investment Initiative. Det betyder att den nationella nivån förbundet sig till en halvering av utsläppen från kapitalförvaltningen till 2030 och ska uppnå netto noll utsläpp senast 2050.

Svenska kyrkan har under flera år drivit frågor om investeringar för rent vatten och hållbara städer i investerarnätverket Swedish Investors for Sustainable Development, SISD, som syftar till att främja investeringar inom de 17 globala utvecklingsmålen. I Global Network Initiative, GNI, samverkar Svenska kyrkan med andra investerare, telekom- och sociala mediebolag, civilsamhällesorganisationer och akademien om yttrandefrihetsfrågor inom it- och telekombranschen globalt. Screeningföretaget Sustainalytics granskar årligen den nationella nivåns portfölj utifrån finanspolicyns hållbarhetskriterier och möjliggör investerarsamverkan för bolagsdialog. Under 2022

har Svenska kyrkan gått in i två nya tematiska uppföljningsdialoger. En som handlar om mänskliga rättigheter i bolagens leverantörsled, och en om hur bolagen hanterar frågan om biologisk mångfald.

Vid årsslutet genomfördes en granskning av den nationella nivåns finansportfölj, med hjälp av Sustainalytics screeningverktyg. Granskningen visar 15 nya avvikelser och 8 sedan tidigare pågående ärenden. Det motsvarar ungefär 5 procent av portföljen. Granskningen identifierar också 16 korruptionsrelaterade avvikelser, ungefär 3 procent av portföljen. Avvikelserna bedöms utifrån allvarlighetsgrad baserat på Svenska kyrkans finanspolicy och Sustainalytics modell för flaggning av avvikelser samt den nationella nivåns bedömning.

Alla ärenden hanteras av Sustainalytics i linje med deras dialogmodell. Avvikelserna är också grund för den nationella nivåns informationsinhämtning från, och dialoger med, upphandlade kapitalförvaltare. Under 2022 har den nationella nivån inte haft någon direkt bilateral dialog med något av innehaven i portföljen.

Fokus på sanktioner

I samband med Rysslands invasion av Ukraina gjordes en översiktlig portfölj-screening för sanktionsöverträdelser och direkt affärskopplingar till Ryssland och Belarus. Den fullständiga granskningen i slutet av året noterade ett mindre antal sanktionsrelaterade träffar, men ingen av dem medförde en ändrad instruktion till Svenska kyrkans upphandlade kapitalförvaltare. Frågan om överträdelse av sanktioner kommer fortsätta bevakas under 2023.

Läs hela rapporten Hållbara investeringar: svenskakyrkan.se/hallbarainvesteringar

Hållbara inköp

2022 köpte den nationella nivån in varor och tjänster till ett värde av cirka 631 miljoner kronor (642 miljoner kronor, 2021) och ansvarade även för över 100 ramavtal som slutits för hela Svenska kyrkan. Den nationella nivån har ungefär 600 leverantörer, varav cirka 140 fakturerar över 500 000 kronor. En betydande del av den nationella nivåns inköp handlar om tjänster från svenska företag, där hållbarhetsrisken bedöms vara låg.

Information samlas också årligen in om hela Svenska kyrkans inköpsvolym och leverantörsregister. Den kategoriseras utifrån lämpligheten för nationell upphandling och därmed gemensamma avtal för hela Svenska kyrkan. Den senaste datainsamlingen skedde i april 2022 för året 2021 från cirka 91 procent av Svenska kyrkans alla församlingar, pastorat och stift och visar att Svenska kyrkan som helhet har drygt 47 000 leverantörer. Uppskattningsvis görs inköp för cirka 7–9 miljarder kronor varje år inom hela Svenska kyrkan.

Genom att låta hållbarhetsfaktorer väga tungt vid investeringar och inköp påverkar Svenska kyrkan näringslivet i en mer hållbar riktning. Det handlar dels om att undvika företag och verksamheter som inte lever upp till Svenska kyrkans krav, dels om att sporra företag i deras hållbarhetsinsatser genom att premiera företag som ligger långt framme. Arbetet utgår ifrån kyrkostyrelsens beslutade inköspolicy och uppförandekod för leverantörer. Uppförandekoden uppdaterades 2021 med ett starkare fokus på att säkerställa hållbara leverantörsled genom mer krav på arbete för ökad spårbarhet i leverantörsled.

BESPARINGAR GENOM RAMAVTAL (MILJONER KRONOR)

2018	2019	2020	2021	2022
195	156	209	188	264

Uppföljning leverantörer

Genom att ställa krav på socialt ansvar, miljö- och klimathänsyn, kemikalier samt insatser mot korruption redan i offertförfrågan skickas en tydlig signal om att hållbara produkter och tjänster efterfrågas. Ramavtalsleverantörer, det vill säga leverantörer som alla Svenska kyrkans enheter har möjlighet att avropa tjänster och produkter från, bedöms rutinmässigt utifrån krav om miljöhänsyn, mänskliga rättigheter, inkluderande arbetsvillkor, kemikalieförekomst samt arbetet med att förhindra korruption. Vilka risker bedömningen fokuserar på baseras på riskprofilen för aktuell leverantör, bransch och produkt eller tjänst. Leverantörens positiva bidrag till Agenda 2030-målen är också en del av bedömningen.

Den nationella nivån inköp av produkter och tjänster av större värde utvärderas på samma grunder. Samtliga avtalsleverantörer till den nationella nivån omfattas av uppförandekoden för leverantörer.

Genom en inköpsportal på Svenska kyrkans intranät kan församlingar, pastorat och stift ta del av hållbarhetsbedömningar, vilket kan bidra till att minska den egna miljöpåverkan och negativ påverkan på mänskliga rättigheter. Ramavtalen som sluts för att möta behov i församlingar, pastorat och stift gäller en bredd av produkter och tjänster, som inte sällan är förenade med en högre risknivå avseende hållbarhet. Vid en riskanalys av ramavtalen 2020 bedömdes att cirka 30 procent av ramavtalen har en risknivå som är hög eller medelhög. Hållbarhetsuppföljningen fokuserar därför på dessa avtal. Under 2022 beslutades av resursskäl att minska antalet ramavtal och istället fokusera på ramavtal med stor hållbarhetsbetydelse och andra former av stöd till församlingar, pastorat och stift.

Informations- och utbildningsstödet till stift, pastorat och församlingar genomförs bland annat med hjälp av webinarier som fokuserar på de olika hållbarhetsaspekterna. Under 2022 genomfördes 14 webinarier med totalt cirka 300 deltagare från församlingar, pastorat och stift, där deltagare hade möjlighet att ställa frågor till avtalsleverantörer och lära sig om förknippade hållbarhetsrisker.

Uppföljning tvångsarbete

Under året har den nationella nivån deltagit i paneler vid seminarier gällande risken för tvångsarbete i solcellspanelers leverantörsled. Inför kommande ramavtalsupphandling om solcellsanläggningar har ett extern remiss skickats till ett urval potentiella leverantörer för uppföljning av leverantörers kännedom, riskanalys och hantering av risk för tvångsarbete i solcellsbranschen. Resultatet av arbetet visar att solcellsbranschen fortfarande ligger en bit efter andra branscher med motsvarande risknivåer. Branschen är starkt beroende av ett fåtal aktörer och några få särskilt problematiska insatsråvaror vilket också innebär svårigheter att enkelt få insyn i hela produktionskedjan och ännu svårare att kunna påverka förhållanden i den.

Uppföljning sanktioner

Strax efter den ryska invasionen av Ukraina genomfördes en leverantörsbedömning baserat på en enkät som skickades ut till ett urval av ramavtalsleverantörer och leverantörer till den nationella nivån, där publikt tillgänglig information inte fanns tillgänglig. Ett 40-tal leverantörer svarade på enkäten om eventuella affärskopplingar

till Ryssland och Belarus, utifrån EU:s sanktionslistor, ägarförhållanden och hur planerna för eventuella befintliga rysslandskoppling i verksamheten såg ut. Utfallet av leverantörsbedömningen var att den nationella nivån kunde konstatera att förekomst av rysslandskopplingar var små och där de fanns så hanterades de av Svenska kyrkans avtalsleverantörer på ett godtagbart sätt. Det konstaterades också att en mer rutinmässig hantering av affärsrelationer och risker kopplade till pengatransaktioner både kopplat till inköp och internationella verksamheten behöver införas under 2023.

Insatser för att förhindra korruption och andra oegentligheter

Medarbetare på Svenska kyrkans nationella nivå omfattas av en antikorrupsionspolicy och uppförandekod för anställda. Uppförandekoden slår fast att det råder nolltolerans mot korruption och att ingen som arbetar för eller representerar verksamheten får utnyttja sin maktposition på ett otillbörligt sätt. Risken för korruption bedöms vara störst inom det internationella arbetet, eftersom insatser och projekt utförs i flera länder där korruptionen är hög enligt Transparency Internationals index. Riskanalyser görs därför i det internationella arbetet för respektive region- eller landprogram. Riskuppföljning görs också baserat på partnerorganisationers årliga räkenskapsrevision.

Andra riskområden gäller upphandlingar och representation. Det finns policyer, riktlinjer och rutiner som adresserar dessa risker. Hantering av avtal och större inköp följs årligen upp. Systeminställningar och rutiner som kräver att det alltid är minst två olika roller som ska godkänna betalningar begränsar möjligheten att göra otillåtna betalningar. Kontot för representation följs upp rutinmässigt.

Act Svenska kyrkans klagomålsfunktion

För den internationella verksamheten, Act Svenska kyrkan, finns en särskild klagomålsfunktion dit misstankar om brott mot uppförandekoder i det internationella arbetet kan anmälas av interna och externa intressenter samtidigt som konfidentialitet upprätthålls. Funktionen gäller de fall misstankar finns mot en partnerorganisation och dess personal eller mot personal som arbetar för Act Svenska kyrkan.

Anmälningarna har sedan starten 2012 gällt utnyttjande av inflytande och maktställning, sexuellt utnyttjande, trakasserier och övergrepp, korruption och bristande ekonomisk intern kontroll. Arbetet med inkomna ärenden bidrar till viktiga slutsatser och lärande som bidrar till att förbättra ansvar och kvalitet i verksamheten.

Under 2022 gjordes 24 (22, 2021) nya anmälningar till klagomålsfunktionen. Av dessa omfattades inte 9 (7) av funktionens ansvarsområde, där anmälaren i de flesta fall kunde hänvisas till andra kyrkliga enheter, såsom församlingar eller stift. 7 av anmälningarna mottogs under evenemanget Göra Skillnad. Synpunkterna gällde det praktiska arrangemanget och ingen av synpunkterna omfattades av funktionens ansvarsområde, utan hanterades direkt på plats av evenemangets projektledning. Resterande 8 (15) gällde verksamhet hos internationella partner eller annan verksamhet kopplad till Act Svenska kyrkan. 2 ärenden är fortfarande öppna vid ingången av 2023.

Metoder för utsläppsberäkningar

Klimatpåverkan redovisas enligt Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet). Utredning pågår om ny visualisering av utsläppsdata med en uppställning baserad på GHG-protokollet och ska användas till 2023 års redovisning.

Utlandsfastigheter omfattas inte av energidatainhämtningen då den nationella nivån inte formellt ansvarar för den verksamhet som bedrivs där förbrukningen genereras,

med ett undantag i fastigheten vid STI Jerusalem. Utredning pågår om hur redovisning av utsläpp från utlandsfastigheter skulle kunna göras i enlighet med GHG-protokollet.

För el och fjärrvärme har förbrukningsdata inhämtats från den nationella nivåns leverantörer. Emissionsfaktorer gällande el och fjärrvärme inhämtas från Vattenfalls miljövarudeklarationer. Fastighetsägaren där den nationella nivån hyr sitt arkiv, har inte gjort ett aktivt elval. Därför används Energimarknadsinspektionens emissionsfaktor för residual-mix för denna elanvändning. Energimarknadsinspektionens emissionsfaktor baseras på nordisk el-mix men omfattar inte livscykelerspektiv eller andra klimatgaser än koldioxid.

Köldmedialäckage beräknas inte då det för den nationella nivån inte föreligger sådana utsläpp.

Utsläpp gällande energiförbrukning från den nationella nivåns fastigheter faller till 85–90 procent under, så kallade, scope 2-utsläpp, resterande 10–15 procent är hänförligt till scope 3.

Utsläppsredovisningen i scope 3 har fram till 2020 begränsats till tjänsteresor och post- och trycksaktjänster, det vill säga, utsläpp direkt hänförliga till kyrkostyrelsens uppdrag. Fram till att det nya hållbarhetsrapporteringsdirektivet träder i kraft 2026, för 2025 års utsläpp, kommer redovisningen i scope 3 att utvecklas till att innefatta fler väsentliga utsläppsområden inom scope 3, baserat på väsentlighet och rådighet över utsläppen, både direkta och indirekta utsläpp. Årligen läggs nya utsläppsområden till, från 2022 är utsläpp från inköp av it-hårdvara nytt.

Den brittiska miljömyndigheten DEFRA:s emissionsfaktorer används för beräkning av utsläpp från flygresor. Utsläppsberäkningar för flygresorna inkluderar mellanlandningar och så kallade höghöjdsutsläpp. Genom att använda en höghöjdsfaktor (RFI) på 1,9 uppskattas den totala klimatpåverkan av flyget, inte bara koldioxidutsläppen. Värdet på faktorn kommer från Naturvårdsverket (2018).

Network for Transport Measures (NTM) emissionsfaktorer används för att beräkna utsläppen av växthusgaser från milersättning för bil i Sverige. Utsläpp från bil gällande milersättning och taxi utomlands baseras på DEFRA:s emissionsfaktorer.

Naturvårdsverkets transportberäkningsverktyg (2022) används för tågresor och taxiresor. För utsläppsberäkning från hyrbilar används avtalad hyrbilsleverantörs data som grund för beräkning då det är data som är mer exakt och som bedöms utgöra ett tillämpligt genomsnitt även för hyrbilar utanför avtal. Vid redovisning av utsläppsdata från hyrbilar adderas inte uppströmsfaktorer ännu. Fullständiga data saknas idag för vissa av utlandsbilresorna (framför allt taxiresor i utvecklingsländer och taxiresor utanför avtal) medan data för milersättning och nationella bilresor bedöms vara fullständiga. Vid avsaknad av data approximeras utsläppsberäkningar utifrån kostnad, som inhämtas från reseräkningar.

Utsläpp från hotellnätter beräknas baserat på emissionsfaktor från IVL Svenska miljöinstitutet (2016) för svenska och nordiska hotellnätter. För hotellnätter utanför Norden används genomsnitt av inrapporterade data till Cornell Hotel Sustainability Benchmarking Index, som utgår från en metodologi framtagen för hotell, Hotel Carbon Measurement Initiative (HCMI).

Utsläpp från posttjänster kommer från leverantörer, medan utsläpp från trycksaksproduktion baseras på Intergrafs verktyg Climate Calc för utsläppsberäkningar som en av den nationella nivåns leverantörer är certifierad för. För övriga trycksaksleverantörer beräknas koldioxidutsläppet baserat på vikt mot Climate Calcs emissionsfaktor.

Utsläpp från it-hårdvara utgår från beräkning från hårdvaruåterförsäljare som bedöms ha tagit fram tillräcklig robust data baserat på tillräckliga livscykelanalyser

på modellnivå för de varumärken som utgör den huvudsakliga it-hårdvara som den nationella nivån har.

KsSkr 2023:2
Bilaga

Utsläpp från nationell nivåns investeringar redovisas inte i denna rapport, men för flertalet av fonderna har förvaltarna utfört analyser för att förstå fondernas koldioxidavtryck som relativt sett är låga.

För mer information om hållbarhetsrapport, beräkningar och emissionsfaktorer kontakta: kyrkokansliet.hallbarhet@svenskakyrkan.se.

Styrelsen för Trossamfundet Svenska kyrkan

Uppsala den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Martin Modéus
Ärkebiskop, ordförande

Wanja Lundby Wedin
1:e vice ordförande

Daniel Tisell
2:e vice ordförande

Lars Johnsson

Olof Reichenberg

Erik Sjöstrand

Amanda Carlshamre

Jesper Eneroth

Marjut Ervasti

Nils Gårder

Marie Johansson

Berth Löndahl

Elisabeth Rydström

Anna Sundberg

Margareta Winberg

Vår revisionsberättelse har lämnats

Uppsala den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Gunvor Hagelberg
Ordförande för revisionen

Claes Johan Bonde

Lars-Ola Dahlqvist

Ola Isacson

Lennart Sacrédeus

Conny Tyrberg

Erik Albenius
Auktoriserad revisor, PwC

Till kyrkomötet i Trossamfundet Svenska kyrkan, org.nr 252002-6135

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Trossamfundet Svenska kyrkan för år 2022 med undantag för hållbarhetsrapporten på sidorna 37 samt 66–73. Trossamfundets årsredovisning ingår på sidorna 32–77 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av trossamfundets finansiella ställning per den 31 december 2022 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Våra uttalanden omfattar inte hållbarhetsrapporten på sidorna 37 samt 66–77. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen för trossamfundet.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisions sed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten *Den auktoriserade revisorns ansvar* samt *De icke-auktoriserade revisorernas ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till trossamfundet enligt god revisors sed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och återfinns på sidorna 5–31, 33 samt 66–77. Det är kyrkostyrelsen som har ansvaret för den andra informationen.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Kyrkostyrelsens ansvar

Det är kyrkostyrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Kyrkostyrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar kyrkostyrelsen för bedömningen av trossamfundets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om kyrkostyrelsen avser att likvidera trossamfundet, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- ◆ identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- ◆ skaffar jag mig en förståelse av den del av trossamfundets interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- ◆ utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i kyrkostyrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- ◆ drar jag en slutsats om lämpligheten i att kyrkostyrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om trossamfundets förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en trossamfundet inte längre kan fortsätta verksamheten.
- ◆ utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera kyrkostyrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

De icke-auktoriserade revisorernas ansvar

Vi har att utföra en revision enligt kyrkoordningen och revisionslagen och därmed enligt god revisionsd i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av trossamfundets resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av kyrkostyrelsens förvaltning för Trossamfundet Svenska kyrkan för år 2022.

Vi tillstyrker att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsd i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorernas ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till trossamfundet enligt god revisorsd i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Kyrkostyrelsens ansvar

Kyrkostyrelsen ansvarar för trossamfundets organisation och förvaltningen av trossamfundets angelägenheter enligt kyrkoordningen. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma trossamfundets ekonomiska situation och att tillse att trossamfundets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och trossamfundets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Revisorernas ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon ledamot av kyrkostyrelsen i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot trossamfundet.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsd i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot trossamfundet.

Som en del av en revision enligt god revisionsd i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers

KsSkr 2023:2 bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för trossamfundets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Revisorernas yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 37 samt 66–77 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FAR:s uttalande RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Uppsala den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Gunvor Hagelberg
Ordförande för revisionen

Claes Johan Bonde

Lars-Ola Dahlqvist

Ola Isacson

Lennart Sacrédeus

Conny Tyrberg

Erik Albenius

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2023:2

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 10–11 maj 2023.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Amanda Carlshamre, Marjut Ervasti, Nils Gårder, Marie Johansson, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand och Anna Sundberg samt tjänstgörande ersättarna Johannes Fransson, Sofija Lazic Pedersen och Kalle Svensson.

Föredragande: ekonomi- och finanschef Gustaf af Ugglas

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022.

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 14 juni 2023

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör kyrkostyrelsen för sin behandling av kyrkomötesärenden fram till halvårsskiftet 2023. Vidare lämnas information om ärenden som inte är återrapportering av direkta uppdrag från kyrkomötet.

Innehåll

1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
2 Behandlingen av kyrkomötesärenden.....	3
2.1 Skrivelser från kyrkomötet 2022.....	3
2.2 Skrivelser från kyrkomötet 2021.....	13
2.3 Skrivelser från kyrkomötet 2020.....	17
2.4 Skrivelser från kyrkomötet 2019.....	18
2.5 Skrivelser från kyrkomötet 2018.....	21
2.6 Skrivelser från kyrkomötet 2017.....	22
2.7 Skrivelser från kyrkomötet 2016.....	23
2.8 Skrivelser från kyrkomötet 2015.....	24
2.9 Skrivelser från kyrkomötet 2014.....	25
3 Övrig rapportering	25
3.1 Deluppföljning Gemensamt ansvar.....	25
Bilaga 1 Svenska kyrkans ekonomiservice	30
Bilaga 2 Jourhavande präst	33
Bilaga 3 Debitering av begravningsverksamhetens kostnader avseende digitalisering och samverkan	36
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	37

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

2 Behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkostyrelsen lämnar i det följande en redogörelse för sin behandling av kyrkomötesärenden. Alla fortfarande öppna ärenden samt ärenden som avslutats till 30 juni 2023 redovisas. Detta är ett uttryck för kyrkostyrelsens övergripande ansvar för verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå och avser att skapa en samlad överblick.

För varje ärende redovisas kyrkomötets uppdrag i sammanfattning, vad som skett eller planerats i ärendets handläggning samt om skrivelsen fortfarande är under behandling eller avslutats sedan föregående redogörelse lämnades.

Följande är vägledande för när en skrivelse anges som slutbehandlad eller inte. En skrivelse är i första hand slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och i förekommande fall lagts fram för kyrkomötet. Exempel på detta är när kyrkomötet begär att kyrkostyrelsen ska återkomma med ett utarbetat förslag i någon fråga. Skrivelsen är slutbehandlad när kyrkostyrelsens förslag läggs fram för kyrkomötet.

Kyrkostyrelsen betraktar även en skrivelse som slutbehandlad när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Ett exempel är när kyrkomötet begär att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning i en viss fråga. Skrivelsen anses slutbehandlad i och med att utredningen tillsatts. Kyrkomötet kommer då i en framtid att få ta del av utredningens betänkande samt av eventuella förslag från kyrkostyrelsen med anledning av den. Skrivelser där kyrkomötet ger kyrkostyrelsen något till känna eller informerar kyrkostyrelsen om vad utskottet har anfört, är i regel avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och fört dem vidare till ansvarig verksamhet inom den nationella nivån. Eftersom denna typ av skrivelser inte innebär något uttalat uppdrag och de konsekvenser som de kan medföra inte är budgetprövade i kyrkomötets ekonomiutskott måste kyrkostyrelsen anses ha frihet att själv prioritera bland uppdragen. Däremot kan en sådan skrivelse återspeglas i den årliga redovisningen eller andra skrivelser till kyrkomötet.

Några uppdrag har senarelagts med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar i planerad verksamhet. Tidsplaneringen av slutrapporteringen av kyrkomötesärenden kan även komma att påverkas av att kyrkomötet år 2024 kommer att genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

2.1 Skrivelser från kyrkomötet 2022

Kyrkomötets skrivelse 2022:1 med ekonomiutskottets betänkande 2022:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021 (KS 2022-6432)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2022:2 *dels* att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2021, *dels* att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:2 med
ekonomiutskottets betänkande 2022:3 Redogörelse för behandlingen av
kyrkomötesärenden
(KS 2022-6433)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2022:3 att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3 till handlingarna.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:3 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:4 Obehörigförklaring av
biskop
(KS 2022-6434)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:4 att bifalla motion 2022:29, punkt 1, av Margaretha Herthelius m.fl., Obehörigförklaring av biskop, att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Översynen aktualiserar ett antal frågeställningar gällande biskopens uppdrag och kan komma att resultera i förslag till ändringar i kyrkoordningen. Översynen genomförs under hösten 2023 varefter en promemoria med eventuella förslag till ändringar i kyrkoordningen kan färdigställas och remitteras till stiftet och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:4 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:9 Tillsättning av domprost
(KS 2022-6435)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:9 att bifalla motion 2022:59 av Jonas Noréus, Tillsättning av domprost, att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för domprost.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. En promemoria med förslag till kyrkoordningsändringar färdigställs under hösten 2023. Därefter remittering till stiftet och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:5 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:11 Sänkt valbarhetsålder till
församlingsråd
(KS 2022-6436)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:11 att bifalla motion 2022:72 av Klas Corbelius och Jesper Eneroth, Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av att sänka åldern för valbarhet för församlingsråd till 16 år och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Frågan om att sänka valbarhetsåldern under myndighetsåldern har diskuterats vid flera tillfällen. Vid dessa tillfällen har konsta-

terats att det inte varit möjligt eftersom församlingarna ännu utför myndighetsuppgifter. En utredning om att sänka valbarhetsåldern för val till församlingsråd behöver ta i beaktande det som tidigare anförts i frågan men också undersöka om förutsättningarna blir väsentligt annorlunda av att det nu enbart handlar om församlingsråd eller om förutsättningarna i övrigt på något relevant sätt förändrats. En utredning av konsekvenserna görs under hösten 2023 varefter en promemoria med eventuella förslag till ändringar i kyrkoordningen kan utarbetas för att därefter remitteras till stift och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:6 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:12 Nationell
visselblåsarfunktion
(KS 2022-6437)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:12 att med anledning av motion 2022:85 av Sofija Pedersen Videke och Amanda Carlshamre, Nationell visselblåsarfunktion, uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar redan vidtagna och planerade åtgärder av nationell nivå med syfte att stödja Svenska kyrkans enheter i arbetet med att efterleva lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och i näraliggande frågor.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Ett arbete har inletts med en ramupphandling av extern visselblåsar tjänst liknande den som redan finns på den nationella nivån. Denna tjänst ska kunna avropas av de stift/församlingar/pastorat som så önskar. Visselblåsarlagens krav på rapporteringskanal kommer att träda i kraft 17 december 2023, för de enheter som har 50 eller fler anställda. I god tid innan dess bör en ramupphandling vara slutförd så att de enheter som så behöver och önskar kan avropa tjänsten. Under hösten 2023 kommer en undersökning göras av behov av och möjligheter till att komplettera med ytterligare stödmaterial. Uppdraget bedöms kunna avrapporteras som slutfört tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:7 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:13 Verksamhetsberättelse
2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
(KS 2022-6857)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:13 *dels* att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna, *dels* att med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Skrivelsen är i fråga om verksamhetsberättelsen lagd till handlingarna.

I fråga om uppdraget att se över kyrkoordningens bestämmelser bereds ärendet vidare inom kyrkokansliet. Översynen avser kyrkoordningens bestämmelser rörande Ansvarsnämndens tillsyn och prövning beträffande biskoparna, mot bakgrund av vad Ansvarsnämnden anför i sin verksamhetsberättelse. Översynen genomförs under hösten 2023 varefter en promemoria med eventuella förslag till ändringar i kyrkoordningen kan färdigställas och remitteras till stiftet och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:8 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:14 Verksamhetsberättelse
2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
(KS 2022-6858)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:14 att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:9 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2022:4 Omvändelseterapi
(KS 2022-6859)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2022:4 att bifalla motion 2022:28 av Tomas Rosenlundh och Karin Janfalk, Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet, att uttala att Svenska kyrkan med självklarhet tar avstånd från all form av verksamhet som syftar till att ”bota” eller omprogrammera sexuell läggning och/eller könsidentitet.

Kyrkomötet beslutade också i enlighet med samma betänkande att bifalla motion 2022:58, punkt 1, av Jonas Noréus m.fl., Avståndstagande från omvändelseterapi, att uttala att omvändelseterapi för hbtqi-personer inte ska förekomma i något sammanhang i Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen har tagit emot kyrkomötets två uttalanden och lagt skrivelsen till handlingarna.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:10 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2022:5 Råd och institut för lärande och
undervisning
(KS 2022-6860)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2022:5 att med anledning av motion 2022:31 av Niklas Grahn och Sören Dalevi, Råd och institut för lärande och undervisning, föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Kyrkostyrelsen avgör självständigt frågan om inrättande av råd för att bereda frågor inom styrelsens ansvarsområde, vilket normalt sker i samband med en ny mandatperiod. Under 2023 utvärderas programmet för lärande och undervisning. Utvärderingen kommer att behandlas av kyrkostyrelsen under hösten 2023.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:11 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2022:6 Församlingsutveckling och engagemang
(KS 2022-6966)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2022:6 att bifalla motion 2022:37, punkt 1, av Berth Löndahl m.fl., Utbildning i att omstarta och bygga församling, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att ”församlingsbyggande” blir en väsentlig del av utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. För att genomföra kyrkomötets beslut krävs en analys av vilka ytterligare initiativ som är motiverade utöver ordinarie verksamhetsutveckling inom Svenska kyrkans utbildningsinstitut. För att ta ställning till det behövs en redovisning av utbildningsinnehåll med direkt och indirekt relevans för det vida begreppet församlingsbyggande. Under beredningen tar kyrkokansliet initialt fram en redogörelse för tolkning och utförande av Svenska kyrkans utbildningsinstituts utbildningsuppdrag med avseende på belysning av församlingsbyggande. Därutöver är det aktuellt att i den fortsatta behandlingen av utredningen om prästutbildningen (SKU 2022:1 Vi måste nötas mot varandra) ta med frågor som knyter an till kyrkomötets beslut att särskilt uppmärksamma församlingsbyggande. Redovisning av ärendets behandling behöver samordnas med fortsatt beredning och bearbetning av innehållet i utredningen om prästutbildningen. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:12 med kyrkolivsutskottets betänkande 2022:7 Kyrkomusikalisk utbildning (KS 2022-6967)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:7 att bifalla motion 2022:52 av Mattias Lundberg m.fl., Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning, att uppdra till kyrkostyrelsen att söka samband med styrelse och utbildningsledning för Marie Cederschiöld högskola, för att med ett bryggstöd i form av ett ekonomiskt garantibelopp möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet och i dialog med Marie Cederschiölds högskola. Verkställandet av ett bryggstöd till Marie Cederschiölds högskola blev inte möjligt att fullfölja med en koppling till eller krav på nyantagning av studenter våren 2023, eftersom högskolan vid antagning binder sig för att låta studenter fullfölja en utbildning, i detta fall en treårig sådan. Då finansiering efter 2023 inte har kunnat garanteras kunde högskolan alltså inte öppna för antagning våren 2023 med mindre än ett mera långsiktigt utlovat stöd från Svenska kyrkans sida. Inriktningen blev då ett ettårigt bryggstöd för att undvika nedläggning av utbildningen under 2023. Detta möjliggör för högskolan att söka statlig finansiering för utbildningen framåt. Med hänvisning till det beviljade bryggstödet kan uppdraget slutrapporteras till kyrkomötet.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:13 med kyrkolivsutskottets betänkande 2022:10 Jämställdheten i Svenska kyrkan (KS 2022-6968)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:10 att bifalla motion 2022:64 av Sandra Ryström Signarsdotter och Jesper Eneroth, Jämställdheten i Svenska kyrkan, att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd.

I beredningen analyseras skrivelsen om jämställdheten i Svenska kyrkan för att identifiera områden där jämställdhet och jämlikhet bör uppnås. Utifrån dessa områden arbetas ett metodstöd fram för att respektive enhet i Svenska kyrkan ska uppfylla lagens krav om främjande och aktiva åtgärder. I ärendet tas kontakt med Diskrimineringsombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation för expertkunskap. I det fall där identifierade områden går utöver det lag föreskriver kan detta komma att bli ärende för kyrkostyrelsen att ta ställning till. I

uppdraget presenteras förslag på utveckling av jämställdhetskrivelsen 2024. Ärendet har skrivits fram under våren 2023. Under hösten 2023 identifieras områden och under våren 2024 utarbetas metodstöd. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:14 med
förvaltarens utskottets betänkande 2022:1 Svenska kyrkans skogsförvaltning
(KS 2022-6969)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med förvaltarens utskottets betänkande F 2022:1 att bifalla motion 2022:49 av Paul Höglund, Avsättningar i Svenska kyrkans skogar, att uppdra till kyrkostyrelsen att påbörja förhandlingar med berörda myndigheter för att möjliggöra avsättningar i kyrkans skogar av virke till kulturrenoveringar av kyrkans fastigheter.

Första steget är att tillsammans med de stiftsvisa förvaltningarna av prästlönetillgångarna och kyrkokansliets kulturarvssakkunniga ta fram ett faktaunderlag som kan ligga till grund för det fortsatta arbetet. Med faktaunderlaget som grund kan samtal föras med berörda myndigheter. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:15 med
organisationsutskottets betänkande 2022:1 Förnyad genomgång av frågan om
kyrkliga begravningsbyråer
(KS 2022-6970)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:1 att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 1, bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 (till utskottsbetänkandet).

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2022:3) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2023.

I enlighet med kyrkorättsnämndens respektive utskottets förslag beslutade kyrkomötet att i 2 kap. 2 § tredje stycket kyrkoordningen ta in ett bemyndigande till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser om bedrivande av sådan näringsverksamhet som avses i paragrafens första stycke. Kyrkostyrelsen överväger behovet av att utnyttja detta bemyndigande i samband med det fortsatta arbetet med att utveckla kyrkostyrelsens råd för bedrivande av näringsverksamhet. En enklare uppdatering av kyrkostyrelsens råd för bedrivande av näringsverksamhet respektive råd för bolagsbildning har genomförts under våren 2023. En mer fördjupad genomgång och utveckling av råden planeras genomföras under 2023/2024.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:16 med
organisationsutskottets betänkande 2022:2 Kyrkostyrelsens mandat att
tillhandahålla administrativa tjänster
(KS 2022-6971)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:2 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2022:4, avsnitt 2.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2022:4) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2023.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:17 med
organisationsutskottets betänkande 2022:3 Övriga ändringar
(KS 2022-6972)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:3 *dels* att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2022:4, avsnitt 3, *dels* att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen enligt bilaga 2 (till utskottsbetänkandet).

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2022:5) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2023.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:18 med
organisationsutskottets betänkande 2022:4 Kyrkomötets arbetsformer
(KS 2022-6973)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:4 *dels* att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 (till utskottsbetänkandet), *dels* att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet enligt bilaga 2 (till utskottsbetänkandet).

Kyrkomötet beslutade också att år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomötes-sammanträde och att temat för det tematiska kyrkomötes-sammanträdet 2024 ska vara Kyrkan i det offentliga rummet.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2022:7 och 2022:8) har utfärdats och trädde i kraft 23 november 2022.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:19 med
organisationsutskottets betänkande 2022:5 Valfrågor
(KS 2022-6981)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:5 att bifalla motion 2022:81, punkt 1 och 2, av Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär *dels* införande av procentspärr för val till kyrkomötet, *dels* att utjämningsmandat endast fördelas mellan de nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast valkretsmandat i någon av valkretsarna.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet med målsättningen att eventuella ändringar i kyrkoordningen ska kunna träda i kraft före kyrkovalet 2025. Utredning genomförs under 2023 varefter en promemoria remitteras till stiftens, nomineringsgrupperna och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat under hösten 2023/våren 2024. Uppdraget kräver också utveckling av de systemstöd som används för kyrkovalet. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:20 med
organisationsutskottets betänkande 2022:11 Kostnaderna i begravnings-
verksamheten
(KS 2022-6982)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:11 att bifalla motion 2022:39, punkt 1, av Sten Janson m.fl.,

Utvecklingen av begravningskostnaderna, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet med kompetenser inom begravningsfrågor och kyrklig ekonomi med mera. Uppdraget handlar om att analysera befintliga ekonomiska data och begravningsverksamhetens ekonomi. Uppgifter bör hämtas in från ett antal begravningshuvudmän i olika delar av landet samt Tranås och Stockholm. Start hösten 2023. Om det inte krävs remiss så kan uppdraget återrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:21 med organisationsutskottets betänkande 2022:13 Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprovsnämnd (KS 2022-6987)

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:13 att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprovsnämnd till handlingarna.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:22 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:2 Varumärke och kampanj (KS 2022-6990)

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2022:2 att bifalla motion 2022:35 av Berth Löndahl m.fl., Missionskampanjer inför storhelgerna, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till nationella missionskampanjer om kristen tro inför storhelgerna.

Ärendet bereds huvudsakligen inom kyrkokansliet, inom ramen för kommunikation för en närvarande och synlig kyrka, det vill säga kommunikationssatsningen som handlar om att komplettera församlingars och pastorats kommunikation till exempelvis unga. Svenska kyrkans nationella nivå kommunicerar sedan tidigare regelbundet inför kristna högtider. Dels genom att lyfta fram befintligt kommunikationsmaterial, som informationsfilmer och webbtexter om högtiden, dels genom att lyfta och reflektera över för högtiden relevanta frågeställningar om kristen tro. I god tid inför varje högtid ser den nationella nivån över existerande kommunikationsmaterial, som framför allt är webbaserat, och tillgängliggör det för församlingarna så att materialet även kan användas i den lokala kommunikationen. Inom ramen för arbetet om kommunikation för en närvarande och synlig kyrka, ses befintlig kommunikation inför högtiderna över med ambitionen att öka tydlighet kring de kristna högtiderna och högtidernas budskap, i linje med motionen. Slutrapporteras till kyrkomötet senast 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:23 med
ekumenikutskottets betänkande 2022:1 Överenskommelse om särskild
ekumenisk samverkan mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan
(KS 2022-6991)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:1 att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2022:6, punkterna 1–3, att

1. överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan ingås mellan Svenska kyrkan och Den episkopala kyrkan (The Episcopal Church), bilaga 1 (till skrivelsen),
2. överenskommelsen träder i kraft när Svenska kyrkans ärkebiskop och Den episkopala kyrkans ärkebiskop (Presiding Bishop) har undertecknat överenskommelsen,
3. en kontaktgrupp med företrädare från båda kyrkorna utses för att samordna arbetet med att fördjupa gemenskapen mellan kyrkorna.

Överenskommelsen undertecknades 27 mars 2023 av ärkebiskop Martin Modéus och Presiding Bishop Michael Curry i den Episkopala kyrkan och det skedde i den Episkopala katedralen i Paris. Överenskommelsen kommer att uppmärksammas i samband med kyrkomötets andra sessions avslutningsgudstjänst med gäster från Episkopala kyrkan. Kyrkostyrelsen fattade beslut gällande kontaktgruppen under juni månad.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:24 med
ekumenikutskottets betänkande 2022:2 Uigurerernas situation
(KS 2022-6992)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:2 att med anledning av motion 2022:4 av Torbjörn Aronson m.fl., Uigurerernas situation, uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurerernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Frågan lyfts muntligt i kontakterna med Kyrkornas världsråd, i syfte att nå fram till ett gemensamt agerande. Arbetet utförs med befintliga personalresurser under 2023. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:25 med
ekumenikutskottets betänkande 2022:8 Ekumenisk dialog om nedrustning
(KS 2022-6993)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:8 att bifalla motion 2022:61, punkt 1 och 2, av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Ekumenisk dialog om nedrustning, *dels* att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialogen med icke-nukleära medlemmar av Nato, *dels* att å Svenska kyrkans vägnar ta en aktiv del i en sådan dialog.

En dokumentation av arbetet inom Kyrkornas världsråd i frågan så här långt har genomförts och en skrivelse bereds till kyrkostyrelsen i enlighet med kyrkomötets beslut. Kontakter har också tagits med Sveriges kristna råd och Ekumeniakyrkan i deras relation till respektive medlemskap i Kyrkornas världsråd samt med kyrkor och ekumeniska råd i andra aktuella länder. Uppdraget enligt första att-satsen slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024. Beroende på om och när beslut fattas i frågan i Kyrkornas världsråd tillsätts resurser för att delta i dialogen och kunskapsunderlaget fördjupas samtidigt som samspelet med Sveriges kristna råd, Ekumeniakyrkan och kyrkor och ekumeniska råd i andra aktuella länder utvecklas för delande av kompetens

och resurser. Arbetet genomförs 2023–2026, beroende på beslut i Kyrkornas världsråd. Uppdraget enligt andra att-satsen slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:26 med
gudstjänstutskottets betänkande 2022:2, Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på
svenskt teckenspråk
(KS 2022-6994)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2022:2 att bifalla kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:5 att från och med pingstdagen 28 maj 2023 får översättningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I till svenskt teckenspråk i urval användas i Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2022:9) har utfärdats och träder i kraft 28 maj 2023.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:27 med
ekonomiutskottets betänkande 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska
kyrkans nationella nivå 2023–2025
(KS 2022-4024, KS 2022-6995)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2022:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2023 till 3 359 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2024 till 3 408 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2025 till 3 368 miljoner kronor,
5. ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Kyrkostyrelsens budget för 2023 har beslutats i enlighet med kyrkomötets beslut och skrivelsen har i övrigt lagts till handlingarna i fråga om punkterna 1–4.

En förstudie genomförs under februari–december 2023 för att sätta vision, strategi och målbild samt plan (road map) för 7 år framåt (2024–2030) avseende utveckling av ekonomitjänster för verksamhetsområdena ekonomitjänsten för församlingar och pastorat, stiftens ekonomihantering inklusive ekonomisk förvaltning av prästlönetillgångar, kyrkokansliets ekonomihantering. Förstudien kommer att omfatta

- Geografiska orter för etablering av ekonomiservice samt organisationsarkitektur
- Nuläge och önskat läge i processer för att gå mot så harmoniserade processer som möjligt samt grov processdesign
- Nuläge och önskat läge avseende systemlösningar relativt behov i processerna samt grov systemarkitektur
- Grov design av finansierings-, affärs- och leveransmodell.

I *bilaga 1* redovisas förstudiens status. Resultatet av förstudien, inklusive planen för 2024–2030, rapporteras till kyrkostyrelsen under våren 2024 och därefter till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är – i fråga om punkt 5 – inte slutbehandlad.

2.2 Skrivelser från kyrkomötet 2021

KsSkr 2023:3

Kyrkomötets skrivelse 2021:5 med förvaltarekapsutskottets betänkande 2021:1 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk (KS 2021-1610)

Kyrkomötet beslutade 23 november 2021 i enlighet med förvaltarekapsutskottets betänkande F 2021:1 att bifalla motion 2021:48 punkt 1 av Mats Ludvigsson m.fl., Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna, att uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av hur utvecklingen på skogsförvaltningens område generellt utvecklats, utreda hur kyrkoordningens skrivningar, kapitel 46, angående förvaltningen av prästlönetillgångarna ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:48 punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att efter utredningen återkomma med förslag på erforderliga förändringar i kyrkoordningen.

Vidare beslutade kyrkomötet i enlighet med samma betänkande att med anledning av motionerna 2021:69 av Sven Gunnar Persson m.fl., Hållbart skogsbruk, 2021:89 av Lars B Andersson m.fl., Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav, och 2021:96 av Terence Hongoslo m.fl., Direktiv för förvaltning av prästlönetillgångarna, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

Kyrkostyrelsen har bedömt att en utredning behöver tillsättas för att omhänderta detta uppdrag. Kyrkostyrelsen har 19 december 2022 fastställt utredningsdirektiv för denna utredning och därefter tillsatt utredningen. Redovisning av uppdraget ska ske löpande i kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkostyrelsen och kan på grund av omfattningen redovisas i olika delbetänkanden. Utredningen kan också utmynna i en kyrkoordningsändring, vilket kräver ett remissförfarande. Ett första delbetänkande kommer att lämnas till kyrkostyrelsen i december 2023. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2021:7 med organisationsutskottets betänkande 2021:3 Strukturfrågor (KS 2021-1612)

Kyrkomötet beslutade 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2021:3 att bifalla motion 2021:70, punkt 1 av Sten Janson m.fl., Beslut om indelningsändringar, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsförändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat i likhet med övriga indelningsförändringar ska tas av stiftsstyrelsen.

Beställningen från kyrkomötet är tydlig och förslaget innebär i huvudsak en återgång till det som gällde före 2014. Frågan har dock behövt utredas med beaktande av de övriga förändringar i regelverket rörande den lokala strukturen som trädde i kraft 2014. En promemoria med förslag till ändringar i kyrkoordningen har utarbetats och remitterats till stift och ett urval av församlingar/pastorat. Ett förslag till ändringar i kyrkoordningen lämnas i skrivelsen om *ändringar i kyrkoordningen m.m.*

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:8 med
organisationsutskottets betänkande 2021:5 Valfrågor m.m.
(KS 2021-1613)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2021:5 att bifalla motion 2021:58 av Victor Ramström m.fl., Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval, att uppdra till kyrkostyrelsen att inför nästa kyrkoval utreda en förändrad metod för godkännande av kandidatur med hjälp av digital signering.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:61 av Bertil Olsson, Distribution av valsedlar, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ge stiftens i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige.

Under 2022 genomfördes en utredning av de tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningarna för en digital signering av kandidatförklaringen. Resultatet av utredningen är att ett sådant stöd ska byggas in i befintligt grupp- och kandidatsystem inför kyrkovalet 2025. Syftet är att förenkla processen för nomineringsgrupper, kandidater och stift. Utvecklingen av stödsystemet startade våren 2023.

Under våren 2022 undersöktes förutsättningarna för att ge stiftens ansvar för distribution av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige i ett led att skapa en mer effektiv valsedelshantering. Synpunkter hämtades in från stiftens direktorer. Som ett komplement till de samtal som tidigare förts med stiftens direktorer skickas också en remiss till stiftsstyrelserna varefter ärendet ska återkomma till kyrkostyrelsen hösten 2023.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:12 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2021:6 Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu
(KS 2021-1617)**

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:6 att bifalla motion 2021:19 punkt 1 av Karin Janfalk m.fl., Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu, att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det årligen garanteras ett fortsatt ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu i dess nuvarande form.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:19 punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna att knyta Ungresurs.nu till nationell nivå med fortsatt regional placering.

Ärendet enligt första beslutet bereds inom kyrkokansliet av befintliga resurser. Utifrån tidigare ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu görs en översyn och utvärdering för att hitta nivå, omfattning och förutsättningar för fortsatt stöd. Översyn sker tillsammans med Göteborgs stift. Rapport lämnas till kyrkostyrelsen hösten 2023. Ärendet enligt andra beslutet bereds inom kyrkokansliet i samråd med Göteborgs stift och Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift. En utredning görs för att titta på om, och i så fall hur, Ungresurs.nu kan knytas till den nationella nivån och den beräknas vara färdig hösten 2023. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:14 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2021:11 Könsidentitet och könsuttryck
(KS 2021-1619)**

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:11 att bifalla motion 2021:67 av Karin Janfalk m.fl., Könsidentitet och

könsuttryck, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett officiellt teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck.

Ärendet bereds genom att en teologisk analys och reflektion genomförs inom ramen för Svenska kyrkans teologiska kommittés arbete. Under 2023–2024 kommer kommittén att diskutera frågorna med forskare inom bland annat medicin, ungdomsfrågor och transteologi. Parallellt arbetar kyrkokansliet fram underlag för kommitténs förslag till ställningstagande. Ärendet bedöms behöva fortsatt bearbetning under hela mandatperioden med redovisning hösten 2025. Delrapportering sker i samband med teologiska kommitténs överläggningar med kyrkostyrelsen. Slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2021:15 med kyrkolivsutskottets betänkande 2021:13 Jourhavande präst (KS 2021-1620)

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:13 att med anledning av motion 2021:99 av Lisa Gerenmark, Jourhavande präst, uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet. En utredning har gjorts för att undersöka möjligheten för andra yrkeskategorier än präster att bidra med personella resurser till de jourverksamheter som Svenska kyrkan förvaltar och samordnar i samverkan med stiftet. Utredningen visar att möjlighet finns inom verksamheterna Sverigefinska telefonjouren och i samtals tjänsten för döva. Mot bakgrund av denna utredning bedöms ärendet som slutbehandlat. För utredningen, se *bilaga 2*.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2021:20 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:6 Diakonins kunskap (KS 2021-1625)

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 med anledning av samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:6 att bifalla motion 2021:21 av Anna Karin Hammar och Elisabeth Rydström, Diakonins kunskap, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet med befintliga resurser. Beredningen sker inom områdena diakoni och rättighetsbaserat arbete där en webbplats/resursbank redan finns för att tillgängliggöra material och kunskap för stift, församlingar och pastorat. Denna resursbank kan på så sätt mer systematiskt tillvarata det diakonala arbetets kunskap. Under första halvåret 2023 har arbetet pågått med att kartlägga den tysta kunskapen i församlingsverksamhet och under hösten 2023 systematiseras befintlig kunskap för att presenteras i resursbank. Samtidigt pågår arbete med analys av diakonimatrix och systemfelsrapportering. För att ytterligare tillgängliggöra metoder och kunskap inom diakonin görs insatser bland annat genom en spridningskonferens i samverkan med relevanta aktörer inom både praktisk diakoni och akademi. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:21 med
samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:8 Nationell dopkampanj
(KS 2021-1626)**

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:8 att bifalla motion 2021:55 av Sofija Pedersen Videke m.fl., Nationell dopkampanj, att uppdra till kyrkostyrelsen att samordna en nationell dopkampanj.

Ärendet bereds huvudsakligen inom kyrkokansliet, med teologiska perspektiv. Ärendet bedrivs som ett delprojekt inom ett projekt om en medlemsutvecklingsstrategi, som är resultatet av kyrkomötesuppdraget Medlemsstrategi (KmSkr 2017:2). Projektet har jobbat i nära samarbete med kommunikatörer från församling, pastorat och stift för att ringa in målgrupper för kampanjen och föra dialog om hur olika målgrupper för dopkommunikation kan tas om hand i det löpande kommunikationsarbetet i Svenska kyrkan. Projektet har därefter tagit fram kampanjmaterial, i form av film, bilder och inlägg i sociala medier, och tillgängliggjort detta för inomkyrklig användning. Projektet har också erbjudit praktiskt stöd till församlingarna kring uppdateringar av lokala webbsidor om dopet. De nationella sidorna om dopet har fått nya och uppdaterade texter. Kampanjen visades på annonsplats i TV4, på Facebook, YouTube och Instagram 11–30 april 2023. Flera församlingar, pastorat och stift använde samtidigt kampanjmaterialet i lokala kanaler. En uppföljning görs tillsammans med Novus för att ta reda på hur kampanjen togs emot. En uppföljande kampanjperiod planeras inför hösten. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:24 med
ekonomiutskottets betänkande 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska
kyrkans nationella nivå 2022–2024
(KS 2021-1629)**

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2021:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2021:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån, med beaktande av utskottets överväganden i betänkandet,
2. fastställa kostnadsram för 2022 till 3 303 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2023 till 3 274 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2024 till 3 236 miljoner kronor,
5. mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara 10 miljarder kronor vid utgången av 2021.

Kyrkomötet beslutade också i enlighet med samma betänkande att

6. bifalla motion 2021:34 punkt 3 av Anders Brunnstedt m.fl., Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering, att uppdra till kyrkostyrelsen att klarlägga hur begravningsverksamheten kan ta sin del av kostnaderna för anslutning av Svenska kyrkans digitala infrastruktur,
7. utöver kostnadsram för 2022 och planeringsram för 2023 bifalla motion 2021:50 av Mats Ludvigsson och Jesper Eneroth, Stöd till Act Svenska kyrkan, att uppdra till kyrkostyrelsen att i budgeten för 2022 samt i planen för 2023 tillföra Act Svenska kyrkan sammanlagt 40 miljoner kronor, för att kompensera intäktsbortfallet i insamlingsverksamheten till följd av pandemin 2020–2021,
8. utöver kostnadsram för 2022 och planeringsram för 2023 bifalla motion 2021:72 av Anette Nordgren m.fl., Stöd till utlandsverksamheten, att uppdra till kyrkostyrelsen att i budgeten för 2022 samt i planen för 2023 tillföra Svenska kyrkan i

utlandet sammanlagt 15 miljoner kronor för att kompensera intäktsbortfallet till följd av pandemin 2020–2021.

KsSkr 2023:3

Kyrkostyrelsens budget för 2022 har beslutats i enlighet med kyrkomötets beslut och skrivelsen har i övrigt lagts till handlingarna såvitt avser punkterna 1–5, 7 och 8.

Kartläggning enligt punkt 6 har genomförts för att utröna vilka möjligheter som finns att ”debitera” begravningsverksamheten för kostnader som hör till samverkan och digitalisering. Kartläggningen redovisas i *bilaga 3*.

Skrivelsen är slutbehandlad.

2.3 Skrivelser från kyrkomötet 2020

Kyrkomötets skrivelse 2020:10 med kyrkolivsutskottets betänkande 2020:1 Jämställdheten i Svenska kyrkan (KS 2020-1599)

Kyrkomötet beslutade 17 november 2020 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2020:1 *dels* att med godkännande lägga 2020 års jämställdhetsskrivelse (KsSkr 2020:5 Jämställdheten i Svenska kyrkan) till handlingarna, *dels* att uppdra till kyrkostyrelsen att bredda innehållet i jämställdhetsskrivelsen i enlighet med vad utskottet anfört.

Skrivelsen är lagd till handlingarna i fråga om 2020 års jämställdhetsskrivelse.

Uppdraget att bredda innehållet i jämställdhetsskrivelsen bereds inom kyrkokansliet. Utskottet har anfört att synen på kön behöver uppdateras, breddas och benämna transpersoner och icke-binära. I kommande jämställdhetsskrivelse planerar kyrkostyrelsen därför att redogöra för olika sätt att se på kön och tydliggöra att uppgifterna om könsfördelning utgår från juridiskt kön. I redogörelsen för den nationella nivåns arbete inom jämställdhetsområdet kan inkluderas ett avsnitt om arbete som rör transpersoner och icke-binära. I fråga om vad utskottet har anfört om ideella medarbetare noterar kyrkostyrelsen att det i verksamhetsstatistiken om ideella inom diakoni och barn- och ungdomsverksamhet, inte finns uppgifter om fördelning mellan män och kvinnor. Perspektiv på idealitet och jämställdhet behöver därför lyftas på annat sätt. När det gäller vad utskottet har anfört om åldersindelingsstatistiken kan konstateras att uppgifterna om förtroendevalda i församlingar, pastorat och stift hämtas från Kyrksam och att dessa uppgifter kan utökas med uppgift om ålder. Nästa skrivelse om jämställdheten i Svenska kyrkan kommer att lämnas till kyrkomötet 2024 då även uppdraget kommer att slutrapporteras.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2020:15 med Ekonomiutskottets betänkande 2020:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin (KS 2020-1604, 2020-1652, 2021-0037)

Kyrkomötet beslutade 17 november 2020 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2020:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att i samarbete med stiftens genomföra en kartläggning av var församlingar och pastorat befinner sig i nuvarande planer för sina it-lösningar och administrativa system,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att till 2021 års kyrkomöte, på basis av resultatet av nämnda kartläggning, presentera en färdplan som innehåller tidplan samt investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet,

4. fastställa kostnadsram för 2021 till 3 461 miljoner kronor,
5. medge planeringsram för 2022 till 3 269 miljoner kronor,
6. medge planeringsram för 2023 till 3 273 miljoner kronor,
7. bifalla motion 2020:7, punkt 3, av Hans-Olof Andrén m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att redovisa för kyrkomötet sin långsiktiga strategi för användningen av kapitalavkastningen,
8. bifalla motion 2020:12 av Tomas Rosenlundh att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2020:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och utveckla en metodik för Svenska kyrkan i sin helhet att möta medmänniskor som är utsatta för våld i nära relationer,
9. bifalla motion 2020:25 av Marjut Ervasti att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla metodik och göra en utbildningsinsats för Svenska kyrkans anställda och bidra till utveckling av arbetet med att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer,
10. bidrag till tryckning av valsedlar vid 2021 års val till kyrkomötet ska utgå till de nomineringsgrupper som är företrädde i kyrkomötet under innevarande mandatperiod eller som genom valet blir företrädde i kyrkomötet. Bidraget till respektive nomineringsgrupp ska högst motsvara kostnaden för tryckning av en valsedel per röstberättigad i respektive valkrets.

I fråga om punkterna 1–7 och 10 har slutrapportering skett i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Uppdragen enligt motion 2020:12 och 2020:25 bereds inom kyrkokansliet med interna resurser och extern expertkompetens. En kartläggning av befintlig verksamhet har genomförts, både inom Svenska kyrkan och i övriga samhället, över verksamheter, befintliga metoder och relevant aktuell teoribildning. Kartläggningen har publicerats på Svenska kyrkans intranät. Mot bakgrund av detta har resultatet analyserats utifrån vilka sammanhang Svenska kyrkan bäst kan bidra och vilka insatser som krävs. Under 2023 utvecklas metodstöd för att motverka, förebygga och agera vid våld i nära relationer. Här hämtas kunskap och erfarenheter från andra aktörer på fältet. Detta material tillgängliggörs via utbildningsportalen under hösten 2023 för anställda i Svenska kyrkan i syfte att höja kunskapen om våld i nära relationer och att kunna agera på ett adekvat sätt. Beredningen har nära beröringspunkter med det under 2020 slutrapporterade uppdraget KmSkr 2018:16 Uppföljning av #metoo och #vardeljus och det fortsatta arbetet med att förebygga sexuella trakasserier. Uppdragen slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Skrivelsen är – i fråga om motion 2020:12 och 2020:25 – inte slutbehandlad.

2.4 Skrivelser från kyrkomötet 2019

Kyrkomötets skrivelse 2019:2 med ekonomiutskottets betänkande 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (KS 2020-0052, KS 2020-0924)

Kyrkomötet beslutade 19 november 2019 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2019:3 att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 till handlingarna.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2019:31, punkt 1, av Anna Karin Hammar, att uppdra till kyrkostyrelsen att i samband med hågkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 (KsSkr 2019:3, KmSkr 2017:15) även högtidlighålla att det 2025 är 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea, samt bifalla motion 2019:43 av

Jesper Eneroth m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationell nivåns roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem.

I fråga om kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden är skrivelsen lagd till handlingarna.

Uppdraget enligt motion 2019:31 bereds inom kyrkokansliet och inom ramen för pågående beredning av KmSkr 2017:15 Ekumeniskt möte 1925 och 2025. Arbetet sker i samverkan med Sveriges kristna råd och med beaktande av de beslut och processer som finns inom Kyrkornas världsråd när det gäller hur de två viktiga ekumeniska märkesåren ska uppmärksammas. Slutrapporteras till kyrkomötet efter genomförande.

Uppdraget enligt motion 2019:43 har beretts inom kyrkokansliet och tillsammans med KmSkr 2018:5 Flygplatskyrkans framtid. I uppdraget har det gjorts en fördjupad översyn av de ekonomiska förutsättningarna för institutionssjälavårdsuppdragen och liknande uppdrag, där även det generella utjämningsystemet från 2016 och bidragsförfarande beaktats. I uppdraget har resonemang förts om stiftens och den nationella nivåns uppdrag och roll i relation till de församlingar/pastorat som har stora institutionsjälavårdsuppdrag eller har andra omfattande strukturer, till exempel flygplatser, inom sina gränser. Arbetet med uppdraget har gjorts med utgångspunkt i och utifrån de förutsättningar som ges i kyrkoordningens skrivning om församlingens ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen (2 kap. 1 §). Under våren 2021 har fakta samlats in via en enkät där stiftskanslierna redovisat de olika uppdragen inom institutionssjälavården och andra större strukturer som ryms inom stiftet liksom de främjandeinsatser som är kopplade till dessa. Kyrkostyrelsen har därefter behandlat en rapport över genomförandet av kyrkomötesuppdragen om finansiering av institutionssjälavården och ett förslag att tillskapa en ny bidragsdel inom ramen för det nationella finansieringssystemet. Kyrkostyrelsen beslutade 2021 att arbeta för införandet av en ny bidragsdel inom ramen för det nationella finansieringssystemet och inhämtade synpunkter från stiftet inför kyrkostyrelsens slutliga beslut. Förslaget diskuterades vid en överläggning med stiftsstyrelsernas presidier i mars 2022 och därefter ytterligare en gång av kyrkostyrelsen. En promemoria med ett förslag om ett institutionssjälavårdsbidrag remitterades till stiftet under 2022, varefter kyrkostyrelsen behandlade ärendet ”finansiering av institutionssjälavården” slutligt i februari 2023. Kyrkostyrelsens beslut innebär att de uppdrag inom institutionssjälavården som särskilt ska prioriteras och ingå i beräkningen av ett framtida institutionssjälavårdsbidrag och för vilka Svenska kyrkan på de tre nivåerna framöver behöver ta ett gemensamt ansvar, inklusive finansiering, främjande och stöd, är *den andliga vården i sjukvården (Sjukhuskyrkan)*, *den andliga vården inom Kriminalvården (Nav)* och *Svenska kyrkans närvaro på Migrationsverkets förvar*. På dessa institutioner befinner sig människor i särskild existentiell utsatthet utan möjlighet att söka upp församlingen i dess ordinarie verksamheter. I denna särskilt prioriterade grupp av uppdrag bör även *militärsjälavården* räknas in. Detta utifrån att Försvarsmakten genom sitt avtal med Svenska kyrkan kring militärsjälavården behöver ses som en väsentlig och strategisk samarbetspart till Svenska kyrkan i uppdrag som rör såväl totalförsvarets uppbyggnad som den gemensamma krisberedskapen. Kyrkostyrelsens beslut innebär att Flygplatskyrkan inte inkluderas i särskilt prioriterade områden för beräkning av institutionssjälavårdsbidrag men det innebär att enskilda stift ändå, genom egna prioriteringar, kan välja att ge verksamhetsbidrag till församlingar/pastorat som bedriver exempelvis Universitetskyrka, Flygplatskyrka eller Samverkan Kyrka och Polis.

Skrivelsen är – i fråga om motion 2019:31 – inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2019:12 med
gudstjänstutskottets betänkande 2019:1 Gudstjänstupplevelser
(KS 2020-0066)**

Kyrkomötet beslutade 19 november 2019 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2019:1 att bifalla motion 2019:3 av Sofija Pedersen Videke att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som undersöker *dels* vilka faktorer som är viktiga för människors gudstjänstupplevelse, *dels* vilka metoder och förhållningssätt som ger framgång i gudstjänstarbetet.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet. En forskningsöversikt har gjorts och rapporterats till kyrkostyrelsen under våren 2022 samt därefter till kyrkomötet som en delrapportering via skrivelsen 2022:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden. Forskningsöversikten finns tillgänglig på såväl Svenska kyrkans intranät som den externa webben för Svenska kyrkan (länk till forskningsöversikten). Kyrkostyrelsen behandlade under hösten 2022 frågan om ärendets fortsatta beredning och bedömde att ärendet var slutbehandlat mot bakgrund av den genomförda forskningsöversikten. Forskningsöversikten svarar såväl på frågan om vilka faktorer som är viktiga för människors gudstjänstupplevelse och på frågan om vilka metoder och förhållningssätt som ger framgång i gudstjänstarbetet. I forskningsöversikten redovisas att följande tre faktorer är viktiga för människors positiva gudstjänstupplevelse:

1. Att deltagarna känner sig trygga och sedda
2. Att det ges plats för öppna liturgiska moment i gudstjänsten
3. Att deltagarna får plats som individer i en samtidigt kollektiv gemenskap.

Vidare redovisas att följande metoder och förhållningssätt är viktiga för ett framgångsrikt gudstjänstarbete:

1. Att kyrkans representanter själva vill delta i den gudstjänst som kyrkan inbjuder till
2. Att människor får vara delaktiga
3. Att kyrkan har ett generationsöverskridande tilltal.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2019:27 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2019:6 Låt oss lära på fler sätt
(KS 2020-0081)**

Kyrkomötet beslutade 20 november 2019 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2019:6 *dels* att bifalla motion 2019:9, punkt 1, av Elise Solberg m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ett inspirations- och kunskapsstöd på nationell nivå i frågor gällande tillgängligt lärande skulle kunna se ut, *dels* att bifalla samma motion, punkt 2, att uppdra till kyrkostyrelsen att verkställa den typ av nationellt inspirations- och kunskapsstöd för tillgängligt lärande, som den efter utredning finner lämpligast.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet och programmet för lärande och undervisning. Frågan rör också diakoni och social hållbarhet. Under 2022 genomfördes en kartläggning i elva stift för att belysa pågående arbeten och insatser samt identifiera behov. I beredningen ingick en genomgång av redan genomförda arbeten och insatser i relation till det motionen föreslår. Denna genomgång tog avstamp i dokumentet Förstudie – Funktionsvariationer KmSkr 2016:26 som innehåller en kartläggning av arbetssätt, vägledningar och metoder i Svenska kyrkans arbete tillsammans med människor som har funktionsnedsättningar. År 2022 publicerades webbutbildningen Delaktighet och tillgänglighet som Svenska kyrkan har tagit fram i samverkan med Sensus. Målsättningen med utbildningen är att ge inspiration och kunskapsstöd för

dem som arbetar med funktionshinder i Svenska kyrkans församlingar. Ärendet bedöms därmed vara slutbehandlat.

KsSkr 2023:3

Skrivelsen är slutbehandlad.

2.5 Skrivelser från kyrkomötet 2018

Kyrkomötets skrivelse 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid (KS 2018-1385, KS 2020-0924)

Kyrkomötet beslutade 20 november 2018 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2018:10 att bifalla motion 2018:67 av Marie Rydén Davoust m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att genomlysna skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser.

Ärendet har beretts i ärendet ”finansiering av institutionssjälavården” tillsammans med uppdraget enligt KmSkr 2019:2 om att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationella nivåns roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem. Flygplatskyrkans förutsättningar och verksamhet har mycket gemensamt med andra verksamheter där kyrkan är närvarande på någon annans arena, det vill säga verksamheter som ofta benämns som ”institutionssjälavård” och som kännetecknas av att en stor del av de människor som kyrkan möter (på sjukhus, i kriminalvården, vid högskolor och universitet eller i Migrationsverkets förvar) kommer från ett upptagningsområde som är större än den egna församlingen eller stiftet. Kyrkostyrelsen har efter utredning och remiss till stiftet beslutat att tillskapa en ny bidragsdel – ett institutionssjälavårdsbidrag – inom ramen för det nationella finansieringssystemet. Kyrkostyrelsens beslut innebär att de uppdrag inom institutionssjälavården som särskilt ska prioriteras och ingå i beräkningen av ett framtida institutionssjälavårdsbidrag och för vilka Svenska kyrkan på de tre nivåerna framöver behöver ta ett gemensamt ansvar, inklusive finansiering, främjande och stöd, är *den andliga vården i sjukvården (Sjukhuskyrkan)*, *den andliga vården inom Kriminalvården (Nav)* och *Svenska kyrkans närvaro på Migrationsverkets förvar*. På dessa institutioner befinner sig människor i särskild existentiell utsatthet utan möjlighet att söka upp församlingen i dess ordinarie verksamheter. I denna särskilt prioriterade grupp av uppdrag bör även *militärsjälavården* räknas in. Detta utifrån att Försvarsmakten genom sitt avtal med Svenska kyrkan kring militärsjälavården behöver ses som en väsentlig och strategisk samarbetspart till Svenska kyrkan i uppdrag som rör såväl totalförsvarets uppbyggnad som den gemensamma krisberedskapen. Kyrkostyrelsens beslut innebär att Flygplatskyrkan inte inkluderas i särskilt prioriterade områden för beräkning av institutionssjälavårdsbidrag men det innebär att enskilda stift ändå, genom egna prioriteringar, kan välja att ge verksamhetsbidrag till församlingar/pastorat som bedriver exempelvis Universitetskyrka, Flygplatskyrka eller Samverkan Kyrka och Polis.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2018:15 med
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:3 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan
(KS 2018-1375)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2018 i enlighet med förvaltarekapsutskottets betänkande F 2018:3 att bifalla motion 2018:61 av Johan Dalman m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag.

Ärendet berör hela Svenska kyrkan på samtliga tre nivåer och innefattar såväl ekonomiska och organisatoriska frågor som läro- och kyrkosynsfrågor. Mot den bakgrunden tillsatte kyrkostyrelsen i december 2019 en särskild utredningsgrupp och fastställde direktiv för utredningen. Utredningen överlämnade sitt betänkande till kyrkostyrelsen hösten 2021. Remittering av betänkandet till bland annat stiftet och ett brett urval av församlingar och pastorat har skett under 2022. Ett förslag till ändringar i kyrkoordningen lämnas i skrivelsen om *ändringar i kyrkoordningen m.m.*

Skrivelsen är slutbehandlad.

2.6 Skrivelser från kyrkomötet 2017

**Kyrkomötets skrivelse 2017:2 med
kyrkolivsutskottets betänkande 2017:1 Medlemsstrategi
(KS 2018-0078)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2017 med anledning av kyrkolivsutskottets betänkande KI 2017:1 att bifalla motion 2017:117 av Jesper Eneroth och Mattias Kristenson att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer.

Kyrkostyrelsen har behandlat ärendet om en medlemsutvecklingsstrategi ett flertal gånger under 2018–2021. En förstudie genomfördes under hösten 2019 i samverkan med stift och församlingar. Förstudien identifierar ett antal viktiga avgränsade processer som ska stödja stift och församlingar i arbetet att följa medlemmen genom livet. Hit kan höra inbjudan till dop, konfirmation och kontakt med nyinflyttade samt församlingens tillgänglighet. Förstudien behandlades av kyrkostyrelsen under våren 2020 och ärendets beredning har därefter fortsatt. I skrivelsen Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 fanns ett förslag om att under 2021 initiera en långsiktig särskild satsning för att stärka församlingarnas förmåga att systematisk följa medlemmen i enlighet med de behov som församlingar och kyrkoherdar efterfrågar. Denna satsning innebär utbildningsinsatser på samtliga nivåer, ett nytt gemensamt digitalt processtöd för församlingarna, förslag på kommunikationsinsatser samt möjlighet att dela goda exempel mellan församlingarna. Ett samlat arbete från den nationella nivån ger möjlighet att säkra aspekter kring juridik, informationssäkerhet och teknik. Kyrkomötet 2020 beslutade om en kartläggning kring församlingars och pastorats framtida it-lösningar och administrativa system, där detta ingick som en del. Kartläggningen resulterade i en plan där ett arbete ska ske 2022–2024 tillsammans med stift, församlingar och pastorat. Arbetet har påbörjats under 2022 och går 2023 in i en mer intensiv fas. Arbetet med kyrkomötesuppdraget En nationell dopkampanj (KmSkr 2021:21), som är ett delprojekt i projektet om medlemsutvecklingsstrategin, pågår för fullt och har under våren 2023 levererat kommunikationsmaterial. Material och utbildning kommer att tillgängliggöras för församlingar och pastorat. Parallella initiativ för att ta fram strategi, målgruppsanalys

och behov av nytt it-stöd har startats upp. Likaså ett initiativ för att öka användningen internt av sökfunktionen för konfirmationer i Svenska kyrkan. Med inspel från övriga initiativ kommer projektet att erbjuda kommunikations- och utbildningsinsatser för att stärka kultur, kompetens och förmågor att följa medlemmen i livet.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2017:15 med ekumenikutskottets betänkande 2017:3 Ekumeniskt möte 1925 och 2025 (KS 2018-0091)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2017 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2017:3 att bifalla motion 2017:22 av Anders Roos m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt högtidlighålla det ekumeniska mötet i Stockholm 1925, lämpligen år 2025. Ärendet bereds tillsammans med uppdraget enligt KmSkr 2019:2 om att i samband med hågkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 2025 även högtidlighålla att det 2025 är 1700 år sedan kyrkomötet i Nicea.

Beredningen genomförs i flera steg. Första steget var att ta reda på vad det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 innebar. Ett andra steg var att ta fram underlag med bland annat utvärderingar av tidigare större möten som grund, såsom den ekumeniska helg som Svenska kyrkan genomförde hösten 2018 i samarbete med Sveriges kristna råd. Steg tre – som pågår – är att utifrån nämnda underlag inom ramen för Sveriges kristna råds arbete ta fram beslutsunderlag för mål, former, omfång och resurser med mera, inför arbetet med den konkreta planeringen av högtidlighållandet. I detta sker också löpande kontakter med Kyrkornas världsråd och deras arbete med fokus på uppmärksammandet av kyrkomötet i Nicea. En samordningsgrupp inom Sveriges kristna råd med representanter från kyrkofamiljerna arbetar med frågan. Under 2022 genomfördes ett idéseminarium som en del av arbetet. Sveriges kristna råds styrelse har beslutat att benämna högtidlighållandet "Ekumeniska året 2025" och året kommer att ha fokus på fred i olika perspektiv. Under 2023 fattas beslut av Sveriges kristna råds styrelse om hur högtidlighållandet ska ske. Slutrapportering bedöms kunna ske till kyrkomötet efter genomförande.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

2.7 Skrivelser från kyrkomötet 2016

Kyrkomötets skrivelse 2016:9 med gudstjänstutskottets betänkande 2016:7 Psalmboken (KS 2016-1320)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2016 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2016:7 att bifalla motion 2016:47 av Katarina Ramnerö Ödestad och Sven Milltoft att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet komma med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken, så att den kommer att fungera tillsammans med den nya kyrkohandboken.

Ärendet bereds tillsammans med KmSkr 2018:4 Ny psalmbok och KmSkr 2019:13 Svenskkyrklig sångsamling. Den första delen av uppdraget handlar om att tillse att den nya kyrkohandboken och psalmboken fungerar tillsammans. Detta arbete har genomförts under 2018. Den andra delen handlar om att inleda en psalmboksrevision. I gudstjänstutskottets betänkande anges att "en planering för kommande revision bör inledas". En sådan planering har påbörjats med en förstudie med en genomlysning av rättsfrågorna, ekumeniska förutsättningar och ekonomiska aspekter. Vidare har en frekvensanalys samt en kvalitets- och innehållsundersökning gjorts för att ringa in

frågor som önskemål, psalmbehov och psalmbruk. Förstudien delrapporterades till kyrkomötet 2020 (gudstjänstutskottet) och har i februari 2021 slutrapporterats till kyrkostyrelsen. I skrivelsen Revision av psalmboken (KsSkr 2021:6) hämtade kyrkostyrelsen in kyrkomötets synpunkter på direktiv, tidplan och andra ramar för en kommande revision. Kyrkomötets synpunkter rör de ekonomiska förutsättningarna och konsekvenserna, ekumeniska och internationella aspekter, att revisionsarbetet inkluderar externa experter samt att psalmbokens roll som kulturbärare i kyrka och samhälle tydligt tas tillvara. Vidare ska normkritiska perspektiv beaktas i arbetet, vad gäller såväl innehåll som organisationens sammansättning, för att visa på kyrkans mångfald. Barn och ungas representation är särskilt viktig. I revisionsarbetet ska hänsyn tas till vad som saknas i den nuvarande psalmboken såsom psalmer i kris och katastrof, fler psalmer för kyrkliga handlingar samt fler kyrkoårsanknutna psalmer. Under våren 2022 har arbete med projektplan, organisation och tidsplan för revision av psalmboken pågått. I arbetet har hänsyn tagits till kyrkomötets synpunkter och önskemål ovan. Under hela 2022 har insamling av förslag till nya psalmer pågått. Insamlingssidan stängdes 31 december 2022. Under 2023 pågår ett urvalsarbete som inleds med en anonymisering av de nästan 10 000 psalmförslag som kommit in. Urvalsgrupperna träffas vid tre tillfällen under året och urvalsarbete sker efter givna direktiv och kriterier. Utöver urvalsarbetet kan det bli nödvändigt att komplettera med psalmer som innehåller teman som kyrkomötet önskat. När det gäller revisionen av 1986 års psalmbok så fortsätter utredningen kring upphovsfrågor och ekonomi under 2023. Slutrapportering av en psalmboksrevision till kyrkomötet är svårbedömd. Sannolikt omfattar arbetet upp till tio år.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

2.8 Skrivelser från kyrkomötet 2015

Kyrkomötets skrivelse 2015:5 med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:17 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd (KS 2015-1178)

Kyrkomötet beslutade 17 november 2015 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:17 att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna samt att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Frågan har samberetts med ett annat ärende som handlar om en översyn av kyrkoordningens bestämmelser rörande domkapitlens handläggning av obehörighetsärenden m.m. Frågan om jäv i domkapitlet diskuterades vid den domkapitelsöverläggning som ägde rum i oktober 2014. Efter det har en beredning skett som bland annat innefattat samtal med stiftens jurister. Ett utredningsuppdrag lämnades under 2020 till en extern utredare, som 14 januari 2022 överlämnade en promemoria med förslag till ändringar i kyrkoordningen. Remittering av promemorian till bland andra stiftet och ett urval av församlingar och pastorat har skett under 2022. Promemorians förslag behandlades också på den domkapitelsöverläggning som hölls i oktober 2022. Ett förslag till ändringar i kyrkoordningen lämnas i skrivelsen om *ändringar i kyrkoordningen m.m.*

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:20 med gudstjänstutskottets betänkande 2014:6 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan (KS 2014-1322)

Kyrkomötet beslutade 19 november 2014 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2014:6 att bifalla motion 2014:79 av Hans-Olof Andrén att uppdra till kyrkostyrelsen att sedan en reviderad kyrkohandbok del I antagits av kyrkomötet återkomma med förslag till en reviderad kyrkohandbok del II (vignings- och mottagningshandlingar).

Arbetet inleddes 2019 med en inventering av möjliga vägval, inklusive upphovsrättsliga aspekter. Del ett i uppdraget har därefter genomförts, vilket betyder att en bearbetning och varsam revidering är genomförd. Under våren 2020 har del två genomförts genom att två arbetsgrupper med olika fokus granskat förslaget. En teologisk fokusgrupp har granskat materialet, så att det överensstämmer med kyrkohandboken del I i språkbruk och teologi samt i förhållande till direktiven. Gruppen med gudstjänst- och församlingsfokus har sett över användbarheten, språket och tillgängligheten i ordningarna. Under hösten 2020 har biskopsmötets utsedda arbetsgrupp fortsatt arbetet med granskning och kompletterande synpunkter. Ett förslag har därefter varit ute på remiss. Under våren 2022 har ett redigeringsarbete pågått samt ytterligare granskning av innehållet utifrån flera aspekter; Läsning av del två med teologisk blick, utifrån praktiskt användande, utifrån ett barnperspektiv samt utifrån rättsliga aspekter. Denna läsning och granskning har gett goda bidrag in i arbetet. Biskopsmötets bidrag är viktigt och arbetet har fortsatt under hösten 2022. Arbetet slutfördes våren 2023. I skrivelsen om *kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* lämnar kyrkostyrelsen förslag till kyrkohandbok.

Skrivelsen är slutbehandlad.

3 Övrig rapportering

Kyrkostyrelsen lämnar i detta avsnitt information om ärenden som inte är återrapportering av direkta uppdrag från kyrkomötet, utan ärenden som kyrkostyrelsen särskilt vill redovisa till kyrkomötet.

3.1 Deluppföljning Gemensamt ansvar

Enligt beslut i 2016 års kyrkomöte om utredningen Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem ska en utvärdering gällande förslagen om en effektiviserad fastighetsförvaltning och kyrkobyggnader redovisas till kyrkomötet 2023. En utvärdering av det förändrade utjämningsystemet ska redovisas till kyrkomötet 2027. Här följer genomförda åtgärder för att effektivisera fastighetsförvaltningen, åtgärder avseende kyrkobyggnaderna samt en uppföljning av användningen av kyrkunderhållsbidraget.

Effektivisering av fastighetsförvaltningen

Förtydligande av organisation, roller och ansvar

Rollfördelningen mellan församlingar/pastorat, stift och den nationella nivån har förtydligats genom följande tillägg i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen ska stödja stiftens arbete för utveckling av församlingens liv och av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 §).

Stiftens uppgift att främja och utöva tillsyn över församlingarnas förvaltning, innefattar även församlingarnas/pastoratens fastighetsförvaltning.

Gemensamt fastighetsregister för Svenska kyrkan

Den 1 januari 2019 infördes i enlighet med kyrkomötets beslut, ett gemensamt register för hela Svenska kyrkan med grundläggande uppgifter om alla fastigheter. Registret består av en registreringsmodul och ett analysverktyg, som tillsammans ger en samlad bild över Svenska kyrkans fastighetsinnehav och underlag för analyser och bearbetning av data.

Fastighetsregistret administreras av den nationella nivån, och fastighetsägande enheter ansvarar för registrering och ajourhållning. Enligt fastighetsregisterprojektets slutrapport var 90 procent av beståndet registrerat 1 januari 2019 och 98 procent registrerat i mars 2019.

I april 2023 hade 97 procent av alla ekonomiska enheter registrerat uppgifter i fastighetsregistret. Att det inte var 100 procent kan bero på indelningsändringar i pastoraten. Antalet registrerade byggnader uppgick till 19 869 och antalet markobjekt till 11 018. Den totala registrerade bruksarean uppgick till 4 170 082 kvadratmeter, varav 86,5 procent uppges vara fackmannamässigt uppmätt. Den totala registrerade markarealen uppgick till 37 312 hektar varav 81,9 procent uppges vara fackmannamässigt uppmätt.

Kyrkomötets beslut resulterade i följande tillägg i kyrkoordningen 56 kap. 2 §. I Svenska kyrkan ska finnas register som gör det möjligt för Svenska kyrkan att 8. *Bidra till en god fastighetsförvaltning*. Närmare bestämmelser om fastighetsregistrets ändamål och innehåll finns i Svenska kyrkans bestämmelser om fastighetsregister (SvKB 2017:21).

Ett omfattande stödmaterial har tagits fram i form av utbildnings- och kommunikationsmaterial och dokument för rekommenderade arbetssätt. Utbildningar har genomförts för stiftens, som i sin tur utbildat användare inom församlingar och pastorat. Genom konsultupphandlingar har stöd för fackmannamässiga uppmätningar av fastighetsbeståndet möjliggjorts. Handbok, e-utbildning, lathundar och videoguider för användare finns tillgängliga på Kornet.

Lokalförsörjningsplaner

Kyrkomötets beslut innebär att alla pastorat och församlingar som inte ingår i pastorat ska ha en lokalförsörjningsplan. Syftet med lokalförsörjningsplanen är att den ska vara ett verktyg och ett stöd för församlingen/pastoratet att planera sin lokalförsörjning utifrån verksamhetens behov och en långsiktigt hållbar resursanvändning. Lokalförsörjningsplanen fastställs av kyrkofullmäktige och kyrkorådet ska minst vart fjärde år pröva om planen behöver ändras.

Kyrkoordningens bestämmelser om lokalförsörjningsplaner trädde i kraft den 1 januari 2018 och återfinns i 3 kap. 2 § och 47 kap. 12 §. Närmare bestämmelser om lokalförsörjningsplanens ändamål, omfattning, innehåll och rapportering finns i Svenska kyrkans bestämmelser om lokalförsörjningsplaner (SvKB 2018:8).

Som stöd för införandet av lokalförsörjningsplaner har fysiska och digitala utbildningar genomförts för stiftens, som i sin tur utbildat församlingar och pastorat. Ett omfattande inspirations- och stödmaterial har tagits fram, bestående av vägledningar, utbildningsmaterial, mallar, e-utbildning, filmer och artiklar som finns tillgängliga på Kornet. Två digitala inspirationskonferenser har genomförts, där församlingar/pastorat delat med sig av sina erfarenheter om hur man skapar goda förutsättningar för planeringsarbetet.

Den 31 december 2022 hade 57 procent av alla församlingar/pastorat skickat in fastställda lokalförsörjningsplaner till stift. Andelen fastställda planer varierade från 94 procent i Stockholms stift till 20 procent i Visby stift.

FASTSTÄLLDA LOKALFÖRSÖRJNINGSPANER

Stift	Antal församlingar eller pastorat	Antal fastställda LFP 2022-12-31	Procent
Uppsala stift	51	39	76 %
Linköpings stift	30	18	60 %
Skara stift	40	17	43 %
Strängnäs stift	49	20	41 %
Västerås stift	40	17	43 %
Växjö stift	56	17	30 %
Lunds stift	107	52	49 %
Göteborgs stift	69	52	75 %
Karlstads stift	30	18	60 %
Härnösands stift	25	14	56 %
Luleå stift	33	24	73 %
Visby stift	10	2	20 %
Stockholms stift	53	50	94 %
Totalt	593	340	57 %

Kompetensförsörjning, upphandling och processer för drift och underhåll

Kyrkomötets beslut om ”mötesplatser, utbildning och kompetensförsörjning”, ”upphandling” och ”process för drift och underhåll” innebär i korthet att kyrkostyrelsen i samverkan med stiftens ska erbjuda anställda, förtroendevalda och ideellt engagerade kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte i frågor rörande fastighetsförvaltning, samt att kyrkostyrelsen ska säkerställa att det tas fram handledningar för fastighetsförvaltning och upphandling.

Under 2020 genomfördes en förstudie för att få en uppdaterad kunskapsöversikt över utvecklingen inom Svenska kyrkan och i omvärlden inom de områden som omfattas av delbesluten. Förstudien visade bland annat på risken för kompetensbrist och kommande svårigheter att rekrytera personal inom fastighetsyrken. Den visade också att en begränsning till processerna för drift och underhåll ger ett alltför snävt perspektiv för att uppfylla målen om en effektiv fastighetsförvaltning. För att nå dit behöver styrning och planering ske utifrån en helhetssyn på anskaffning, förvaltning och avveckling av fastigheter och lokaler.

Eftersom det finns många och starka samband mellan delbesluten rekommenderade förstudien att de genomförs samordnat och att de båda föreslagna handledningarna samordnas till en gemensam handledning för fastighetsförvaltning och upphandling. Kyrkostyrelsens arbetsutskott informerades om förstudien och planeringen av genomförandet i maj 2021.

Handledningen för fastighetsförvaltning och upphandling kommer att färdigställas och publiceras under 2023. Den är i första hand framtagen för förtroendevalda och medarbetare med ansvar för att styra och följa upp fastighetsförvaltningen inom församlingar och pastorat. Handledningen tar bland annat upp styrning och planering av drift, underhåll och förändringar i fastighetsbeståndet, upphandling av konsulter, förvaltnings- och byggtreprenader samt lagar och bestämmelser för fastighetsägare inom Svenska kyrkan.

Delbeslutet gällande mötesplatser, utbildning och kompetensförsörjning genomförs i huvudsak under 2023. Inriktningen är att utveckla och beskriva rekommenderade kompetenskrav för olika yrkesfunktioner inom fastighetsområdet, som stöd för rekrytering, bemanningsplanering och utveckling av medarbetare. Relaterat till dessa funktioner kartläggs vilka inomkyrkliga och externa utbildningar, mötesplatser och nätverk som finns tillgängliga, alternativt är lämpliga att anpassa och göra tillgängliga för fastighetsverksamma inom Svenska kyrkan. Slutrapport med förslag till åtgärder färdigställs under första halvåret 2024.

Kyrkobyggnader

Utifrån kyrkomötets beslut har flera ändringar genomförts i kyrkoordningen avseende kyrkobyggnader. Ändringarna avser ordningen för att ta kyrkorum ur bruk (40 kap. 7, 8 och 10 §§), möjlighet att under vissa omständigheter överlåta en kyrkobyggnad till trossamfundet samt hur en överlåten kyrkobyggnad ska förvaltas (41 kap. 10 och 11 §§), möjlighet för kyrkomötet att besluta om en kyrkounderhållsavgift (44 kap. 3 §) samt bestämmelser om att i församlingsinstruktionen redovisa hur kyrkobyggnaderna i huvudsak används när det finns flera kyrkor i en församling (57 kap. 5 §).

Under arbetets gång har flera svårigheter med den tänkta lösningen gällande överlåtelse av kyrkobyggnad till trossamfundet framkommit. Kyrkostyrelsen har därför vidgat uppdraget för att se om andra lösningar kan vara bättre lämpade för att hantera kyrkobyggnader som inte anses behövas i församlingens verksamhet. Detta utvidgade uppdrag innebär att arbetet inte kommer att vara klart inom den ursprungliga tidsplanen.

Kyrkounderhållsbidrag

Kyrkounderhållsbidrag (KUB) är en del av det nya utjämningsystemet. Bidraget är 100 miljoner kronor om året och ska användas för underhåll av kyrkobyggnader. Kyrkounderhållsbidraget regleras i 44 kap. 15 § kyrkoordningen.

År 2017 fastställde kyrkostyrelsen villkor för stiftens användning av KUB, vilka med hänsyn till relationen till kyrkoantikvarisk ersättning reviderades något i slutet av 2021. Villkoren säger bland annat att i de fall samverkan mellan flera församlingar/pastorat och ett stift kan minska de totala underhållskostnaderna för kyrkobyggnader får stiftet använda maximalt 20 procent av stiftets KUB för att tillhandahålla sådana gemensamma insatser. I villkoren förtydligas även att KUB endast får användas till underhållskostnader på kyrkorna och således inte till ombyggnationer och liknande åtgärder. I den ekonomiska redogörelse som stiftet årligen lämnar till kyrkostyrelsen framkommer att de flesta av stiftet följer kyrkostyrelsens villkor för användning av KUB. Men Västerås och Luleå stift uppger i redogörelsen för 2021 att den del av KUB för 2021 som stiftet själv använder, har fördelats till förstärkning av fastighets- och kulturarvskompetens inom stiftet, vilket inte överensstämmer med villkoren. Det kan även noteras att Visby stift fördelat 26 procent av 2021 års KUB till ett stiftsprojekt som avser tjärframställning, vilket är högre än de maximalt 20 procent som står angivna i villkoren.

Kyrkostyrelsen fastställer varje år stiftsvisa belopp avseende KUB efter en fördelningsmodell som i huvudsak beaktar den sammanlagda byggytan på marken för kyrkobyggnaderna i stiftet. Detta har skett sedan 2018, där en totalsumma om 100 miljoner kronor per år fördelats mellan stiftet. KUB betalas ut till stiftet med månadsvisa belopp efter denna fördelning. Stiftet beslutar i sin tur om KUB till församlingarna efter inkomna ansökningar.

En uppföljning av *förbrukningen* av de bidrag som fördelats under 2018–2020 visar att det mesta, men inte allt, av de tilldelade medlen har gått åt till underhålls-åtgärder på kyrkor. Vid utgången av 2021 hade 91 procent av 2018 års KUB, 82 procent av 2019 års KUB och 72 procent av 2020 års KUB förbrukats efter genomförda projekt på kyrkobyggnader. Se tabellen nedan.

KYRKOUNDERHÅLLSBIDRAG

(tkr)	KUB-ram 2020	Varav förbrukat	Förbrukat jämf ram 2020	KUB-ram 2019	Varav förbrukat	Förbrukat jämf ram 2019	KUB-ram 2018	Varav förbrukat	Förbrukat jämf ram 2018
Uppsala	7 760	4 365	56%	7 730	7 295	94%	7 720	7 709	100%
Linköping	9 590	4 144	43%	9 410	7 284	77%	9 350	8 012	86%
Skara	14 890	14 890	100%	14 910	13 533	91%	15 080	14 918	99%
Strängnäs	4 480	4 307	96%	4 470	4 470	100%	4 430	4 430	100%
Västerås	5 300	1 192	22%	5 320	3 371	63%	5 330	4 883	92%
Växjö	12 360	8 434	68%	12 350	10 195	83%	12 330	12 330	100%
Lund	11 840	7 876	67%	11 840	7 810	66%	11 830	8 116	69%
Göteborg	8 900	6 361	71%	8 890	8 385	94%	8 920	8 676	97%
Karlstad	5 110	4 063	80%	5 200	5 200	100%	5 180	5 179	100%
Härnösand	6 890	4 551	66%	6 970	2 795	40%	6 900	4 150	60%
Luleå	3 910	2 393	61%	3 940	2 837	72%	3 970	3 623	91%
Visby	4 540	4 529	100%	4 530	4 492	99%	4 560	4 560	100%
Stockholm	4 430	4 430	100%	4 440	4 440	100%	4 400	4 400	100%
Summa	100 000	71 535	72%	100 000	82 107	82%	100 000	90 986	91%

Förklaringar som stiftens lämnat till att KUB-medel kvarstår oanvända efter flera år är att projekt har genomförts till lägre kostnad än beräknat eller att projekt har försenats och fått förlängd dispositionstid, exempelvis till följd av pandemin och att åtgärder som beviljats KUB inte har utförts.

En analys av stiftens *beslut* om fördelning av de medel som under 2021 betalades ut från nationell nivå, visar att 10,6 miljoner kronor gick till gemensamma projekt, 42,9 miljoner kronor till åtgärder på kyrkor som också beviljats kyrkoantikvarisk ersättning och 46,8 miljoner kronor till åtgärder på kyrkor som inte beviljats ersättning. Stiftens hade därmed fattat beslut om fördelning av hela den KUB-ram som betalades ut från den nationella nivån.

Bilaga 1 Svenska kyrkans ekonomiservice

Kyrkomötet 2022 har gett kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice med nationell nivå som huvudman så snart som möjligt men senast 2030 med följande förutsättningar (KmSkr 2022:27). En förstudie om Ekonomiservice genomförs tillsammans med stift, församlingar och pastorat fram till december 2023. En fullständig resultatrapport kommer därför inte att presenteras förrän till kyrkomötet 2024.

Här föreligger en statusrapport innan resultaten är framtagna.

Förstudie Etablera ekonomiservice

Bakgrund

Kyrkostyrelsen föreslog kyrkomötet 2021 att utreda förutsättningarna för en gemensam ekonomiservice och att kyrkostyrelsen skulle återkomma till kyrkomötet 2022 med ett beslutsunderlag i ärendet. Utredningen är genomförd och kyrkomötet har gett kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice med nationell nivå som huvudman så snart som möjligt men senast 2030 med följande förutsättningar.

- ◆ Ekonomiservice ska kunna erbjuda församlingar och pastorat både volymtjänster som fakturahantering och kvalificerat ekonomistöd.
- ◆ Varje församling och pastorat väljer själva om och när de vill anslutna till ett självkostnadspris.
- ◆ I uppdraget ingår även att ta tillvara den kompetens som idag finns på stiftens servicebyråer med inriktning att på sikt minska antalet leverantörsorter.

Syftet med en gemensam ekonomiservice är att det ska leda till en jämn och hög kvalitet, ekonomisk hållbarhet och minskad sårbarhet för Svenska kyrkan i sin helhet. Ekonomiservice ska skapa medlemsnytta genom att frigöra resurser till kyrkans grundläggande uppgift så att medlemmarnas pengar används klokt. Ekonomiservice ska vara effektivt genom att både kvalitativa tjänster och volymtjänster utförs på ett fåtal platser, dvs standardisera och digitalisera arbetet fullt ut där det är möjligt. Gemensamma arbetssätt ger minskad sårbarhet. Det blir en säkerhet genom kvalitets-säkrade systemlösningar/processer/arbetssätt med roller och rutiner. Det blir också en kvalitet genom systematiskt förbättringsarbete, säkrad intern- och externkontroll hos församlingar och pastorat samt genom en uppföljning av hur väl tjänster svarar mot behov.

I och med kyrkomötets beslut 2022 att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice startades ett arbete med att genomföra en förstudie för att utforma lösningar och en långsiktig plan. Som underlag för förstudien utvecklades ett projektdirektiv för Förstudie Etablera ekonomiservice som beslutades av förstudiens styrgrupp i januari. Under oktober–januari 2022 genomfördes en upphandling av konsulttjänster för att tillföra kompetens, metodik och stöd till Svenska kyrkan för Etablering av Svenska kyrkans ekonomiservice. Upphandlingen resulterade i signerat ramavtal med ett konsultbolag.

Förstudien genomförs tillsammans med stift, församlingar och pastorat fram till december 2023. En fullständig resultatrapport kommer därför inte att presenteras förrän till kyrkomötet 2024.

Projektmål och strategi

Projektmål

Projektmålet är att ta fram och förankra en vision, strategi och målbild samt långsiktig plan/roadmap för sju år framåt (2024–2030) avseende vidareutveckling av Svenska kyrkans ekonomitjänst (organisation, affärs-/leveransmodell, ekonomistyrmodell, processer och systemstöd) inom hela Svenska kyrkan för att skapa medlemsnytta genom att frigöra resurser till kyrkans grundläggande uppgift så att medlemmarnas pengar används klokt. Beroende av resultatet av förstudien kan Svenska kyrkans ekonomitjänst breddas i och med att processer och it-lösningar i ekonomihanteringen för stiftet, prästlönstillgångar och kyrkokansliet blir analyserade.

Delmål A

Delmål A innebär att ta fram ett förslag på organisationsarkitektur för Svenska kyrkans ekonomiservice, inklusive förslag på geografisk placering, och plan för etablering av organisation.

Delmål B

Delmål B innebär att ta fram en analys av nuvarande processer och ekonomistyrmodell inom berörda verksamhetsområden (nuläge där mycket är gjort avseende ekonomitjänsten, identifierade utvecklingsbehov för att gå mot en så harmoniserad hantering som möjligt samt tidplan för när vad ska genomföras i relation till organisationsetablering/utveckling) samt grov design.

Delmål C

Delmål C innebär att göra en analys av ekonomisystem med sina för- och eftersystem inom berörda verksamhetsområden baserat på behovsbild från processanalysen (nuläge utifrån funktion, möjlighet till harmonisering, prestanda, digitaliserings-/automatiseringsgrad, arkitektur, kostnadsbild, dataskydd samt bedömd livslängd per system) samt grov design.

Delmål D

Delmål D innebär att ta fram förslag på design av affärs-/finansierings- och leveransmodell som ska svara på bland annat:

- ◆ kostnad för att använda ekonomitjänsten
- ◆ på vilka grunder avgiften tas ut
- ◆ utformning av leveransavtal, serviceavtal
- ◆ innehåll i tjänstekatalog.

Status

Förstudien löper per rapporteringsdatum på enligt plan. Under februari–april har förstudien bland annat resulterat i:

- ◆ Definierade huvudleverabler.
- ◆ Skapad tidplan.
- ◆ Skapad bemanningsplan.
- ◆ Uppdaterad budget.
- ◆ Beställd och levererad utredning om eventuell påverkan av penningtvättslagstiftning vid en etablering av ekonomiservice.

- ◆ Utkast på övergripande vision, strategi och målbild.
- ◆ Utvärderingskriterier för geografisk placering samt skapat plan för utvärdering.
- ◆ Utkast på styrande principer för organisation, processer, system och affärs-/leveransmodell.
- ◆ God förståelse av nuläget och ett första utkast på nulägesanalysen för processer och system som ett resultat av ett stort antal intervjuer och workshops med representanter från pastorat, stift, kyrkokansliet samt systemleverantörer.

Under januari–april har styrgruppen fattat följande beslut:

1. Projektdirektivet: Slutgiltigt projektdirektiv beslutades.
2. Projektplanen: Framtagen projektplan godkändes.
3. Utredning penningtvättslagen: Styrgruppen godkände att projektet beställer utredning i enlighet med underlag.
4. Kriterier för geografisk placering: Styrgruppen godkände föreslagna utvärderingskriterier som grund för rekommendation av leveransort för ekonomiservice.
5. Kommunikationsplanen: Styrgruppen godkände framtagen kommunikationsplan.
6. Vision, strategi och målbild: Styrgruppen godkände föreslagen vision, strategi och målbild för ekonomiservice 2030 som inriktningsbeslut för respektive delprojekt.
7. Styrande principer: Styrgruppen beslutade om föreslagna styrande principer för organisation, processer, system samt affärs- och leveransmodell som inriktningsbeslut för respektive delprojekt.
8. Omplaneringar i projektet: Styrgruppen beslutade om hantering i enlighet med förslag med bakgrund i förändrade förutsättningar.
9. Penningtvättsutredning: Styrgruppen godkände levererad utredning och beslutade om hantering i enlighet med förslag.
10. Statusrapport till rådet för samverkan och digitalisering: Styrgruppen godkände statusrapporten.

I denna bilaga redovisas hur kyrkokansliet berett kyrkomötesuppdraget Jourhavande präst (KmSkr 2021:15).

Bakgrund och överväganden i beredningen

Kyrkomötets beslut

Kyrkomötet 2021 har gett kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.

I kyrkomötets behandling av motion 2021:99 Jourhavande präst, beslutade kyrkomötet enligt kyrkolivsutskottets förslag *punkt 1* att avslå motionen om ”att tillsätta en utredning för att undersöka möjligheten att stärka jourhavande prästs verksamhet med ytterligare personella resurser, företrädesvis diakoner, för att möta upp det ökade behov och förväntningar av kris och samtalsstöd som finns.”

Kyrkomötet beslutade vidare enligt utskottets förslag *punkt 2* att ge kyrkostyrelsen i uppdrag ”att utreda möjligheterna att stärka Svenska kyrkans befintliga jourverksamhet med ytterligare personella resurser, utöver präster.”

Kyrkolivsutskottet anförde i sitt betänkande (KI 2021:13) att behov av samtalsstöd delvis kan mötas genom den typ av jourer som finns inom Svenska kyrkan idag men att utskottet också är öppet för att behoven kan mötas i andra former, till exempel genom utveckling av de befintliga digitala samtalsjourerna.

Utskottet motiverade sitt förslag punkt 1 att avslå motionen enligt följande: ”När det gäller Jourhavande präst anser utskottet att tydligheten i prästens absoluta tystnadsplikt, den utarbetade profilen, tydligheten i vad som erbjuds och namnet Jourhavande präst är viktiga att slå vakt om.”

Utskottet anförde som motiv till sitt förslag punkt 2 att det samtidigt ”är angeläget att hitta vägar för att koppla den kompetens som finns i Svenska kyrkan, bland både diakoner och andra yrkesgrupper, till de stora behoven av samtalsstöd.”

Allmänt om kyrkostyrelsens beredning

Av utskottets motiv till sitt förslag punkt 2 att avslå motionen klarläggs att Jourhavande präst avser präster till följd av prästers absoluta tystnadsplikt och till följd av att tjänsten benämns Jourhavande *präst*. Genom kyrkomötets beslut att bifalla utskottets förslag att avslå motionen är det tydligt att ärendet inte handlar om att utreda någon utökning av just den själavårdstjänsten. Med hänvisning till utskottets betänkande och kyrkomötets beslut gällande punkt 1 har därför Jourhavande präst utelämnats i beredningen av ärendet.

För beredningens fortsättning fattade kyrkostyrelsen beslut 17 februari 2022 (§ 10, KS 2021-0067), varvid klargjordes inriktning och avgränsning. Kyrkostyrelsens beslut beskrivs på följande sätt i återrapporteringskrivelsen till kyrkomötet 2022 (KsSkr 2022:3):

Ärendet bereds inom kyrkokansliet med befintliga resurser. En utredning görs för att undersöka möjligheten för andra yrkeskategorier än präster att bidra med personella resurser till de jourverksamheter som Svenska kyrkan förvaltar och samordnar i samverkan med stiftet. En rapport till kyrkostyrelsen beräknas till hösten 2022. Slutrapporteras till kyrkomötet 2023.

Av denna beskrivning är det tydligt att beredningen inte innebär någon utredning om utökning av nationella tjänster inom själavården, och inte heller specifikt någon förstärkning, utan endast att undersöka möjligheten för andra yrkesgrupper än präster att bidra med personella resurser till befintliga jourverksamheter inom själavård. Kyrkokansliet har berett ärendet utifrån kyrkostyrelsens beslut 2022.

Själavård i församlingen och komplement i nationella tjänster

Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Allt detta sker för att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. I detta uppdrag har själavården sin plats och själavård sker vanligtvis i församlingen. Själavården är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift och ett uttryck för kyrkans identitet. Som ett komplement till den själavård som sker i församlingen samordnar och förvaltar den nationella nivån de så kallade nationella tjänsterna i samverkan med stiftet. Dessa tjänster är:

- Jourhavande präst i tre kanaler
- Sverigefinska telefonjouren i tre kanaler
- Samtalsjour för döva via bildtelefon.

Mot bakgrund av det som redogjorts för ovan rörande beslutet om att inte utreda eventuell utökning av tjänsten Jourhavande präst har någon sådan utredning inte gjorts. För Sverigefinska telefonjouren och samtalsjour för döva redogörs här nedan för det som kyrkostyrelsen beslutat, således att undersöka möjligheten för andra yrkesgrupper än präster att bidra med personella resurser till befintliga jourverksamheter.

Sverigefinska telefonjouren – Palveleva Puhelin (Papu)

Sverigefinska telefonjouren (Papu) vänder sig till den som önskar själavårdande samtal på finska. Tjänsten startade 1989 som ett komplement till Jourhavande präst för den som talar finska och ger stöd i livsfrågor som konfidenten själv önskar samtala om men inte i form av terapi. Sverigefinska telefonjouren erbjuder också förbön för den som önskar.

Tjänsten ges i tre kanaler, telefon, chatt och digitalt brev, och är öppen för alla och kan ske på finska. Telefonjouren är öppen varje kväll kl. 21–23 och chatten är öppen två kvällar i veckan. I Sverigefinska telefonjourens samtliga kanaler kan konfidenten vara anonym och samtalen sker under tystnadsplikt.

Medarbetarna i Sverigefinska telefonjouren består av:

- Utbildade ideella medarbetare
- Personer med kyrkliga profilutbildningar såsom präst, diakon eller pedagog.

I dagsläget består bemanningen av 91 medarbetare. I den Sverigefinska telefonjouren i tre kanaler finns således möjlighet för andra yrkesgrupper än präster att bidra.

Tabellen nedan visar antal kontakter till samtalstjänsten under de senaste fyra åren.

ANTAL KONTAKTER TILL SAMTALSTJÄNSTEN DE SENASTE FYRA ÅREN

	2019	2020	2021 (Chatt och digitalt brev startade 1 nov 2021)	2022
Telefon	1 885	2 559	2 372	1 925
Chatt	-	-	2	7
Digitalt brev	-	-	2	6

Samtalsjour för döva via bildtelefon

Samtalstjänsten för döva via bildtelefon är en nationell bildtelefonjour på teckenspråk utan tolkstöd för den som är i behov av stöd utifrån en svår livssituation, har existentiella frågor eller känner oro och sorg. Samtalsjouren erbjuder också vägledning i frågor rörande tro och tvivel. Tjänsten samordnas av Västerås stift med tillfälliga medel från den nationella nivån.

Samtalstjänsten nås via e-post för samtal och är öppen tre vardagar i veckan under dagtid.

Tjänsten bemannas av:

- Teckenspråkiga präster med absolut tystnadsplikt
- Diakoner med tystnadsplikt.

Samtalsjouren för döva via bildtelefon är öppen för alla oavsett livsåskådning eller trosuppfattning.

I dagsläget består bemanningen av åtta präster och diakoner. I samtalsjouren för döva finns således möjlighet för annan yrkesgrupp än präster att bidra.

Tabellen nedan visar antal samtal till samtalsstjänsten sedan starten 2020.

ANTAL SAMTAL TILL SAMTALSTJÄNSTEN SEDAN STARTEN 2020

	2020 (fr.o.m. v. 37)	2021	2022	2023 (t.o.m. v. 13)
Antal samtal	74	338	281	77

Bedömning

Mot bakgrund av det som redogörs för här ovan konstateras att de nationella tjänster som utgör Svenska kyrkans jourtjänster bemannas personellt av en stor bredd av medarbetare enligt följande:

I Sverigefinska telefonjouren är medarbetarna präster men också diakoner, pedagoger och ideella medarbetare med särskild utbildning

I samtalsstjänsten för döva består medarbetarna av präster och diakoner.

Rörande Jourhavande präst slog kyrkomötet i sitt beslut fast betydelsen av Jourhavande präst utifrån den absoluta tystnadsplikten. Tjänsten Jourhavande präst erbjuder just samtal med präst, såsom namnet ger vid handen, och det finns utifrån kyrkomötets beslut och tjänstens innehåll inte grund för att utvidga den tjänsten. Kyrkokansliet har således inte något uppdrag att utreda någon utvidgning av tjänsten Jourhavande präst.

Rörande kyrkostyrelsens beslut för beredning av ärendet – att undersöka möjligheten för andra yrkesgrupper än präster att bidra med personella resurser till befintliga jourverksamheter – har konstaterats att denna möjlighet finns inom de befintliga tjänsterna Sverigefinska telefonjouren och i samtalsstjänsten för döva.

Det är också viktigt att poängtera att själavård till allra största del sker i församlingarna och att de nationella tjänsterna som förvaltas och samordnas av den nationella nivån i samverkan med stiftet utgör ett komplement till den själavård som sker i församlingen.

Bedömningen är vidare att det till följd av de ekonomiska ramar som anges för den nationella nivån inom skrivelsen för verksamhet och ekonomi inte finns utrymme för utökade nationella tjänster inom själavårdsområdet men även att de redan befintliga nationella tjänsterna svarar väl an mot uppdraget att möjliggöra för andra yrkesgrupper än präster att bidra inom dessa tjänster.

Mot denna bakgrund bedöms ärendet som slutbehandlat.

Bilaga 3 Debitering av begravningsverksamhetens kostnader avseende digitalisering och samverkan

I denna bilaga redovisas hur kyrkokansliet berett kyrkomötesuppdraget om klarläggande av hur begravningsverksamheten kan ta sin del av kostnaderna för anslutning av Svenska kyrkans digitala infrastruktur (KmSkr 2021:24).

Kyrkomötets beslut

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2021:1 att bifalla motion 2021:34 punkt 3 av Anders Brunnstedt m.fl., Förändring av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering, att uppdra till kyrkostyrelsen att klarlägga hur begravningsverksamheten kan ta sin del av kostnaderna för anslutning av Svenska kyrkans digitala infrastruktur.

Fördelning av kostnader för Svenska kyrkans löneservice idag

Anslutna församlingar faktureras månadsvis för lönetjänsten från den nationella nivån. De faktureras med en avgift per fakturaspecifikation (anställd) i församlingen. Församlingen bokför sedan kostnaden för avgiften på ett kostnadsställe som rör både den kyrkliga verksamheten och begravningsverksamheten samtidigt. I samband med bokslut fördelar församlingen sedan upp kostnaden för lönetjänsten mellan dessa verksamheter på schabloniserad basis. Detta sker med hjälp av en mall för ändamålet som nationell nivå tillhandahåller.

Finansiering och kostnadsredovisning av digital infrastruktur

Idag faktureras församlingar, pastorat och stift för den digitala infrastrukturen. Det kommer fakturor från den nationella nivån för Gemensam it-plattform, Microsoft 365 och diariet Public 360. Kostnaderna för samverkan och digitalisering kommer även i framtiden att debiteras respektive församling och pastorat som på nuvarande sätt, enligt beskrivning ovan, fördelar kostnaderna i bokslutet mellan den kyrkliga verksamheten och begravningsverksamheten.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2023:3

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 14 juni 2023.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Amanda Carlshamre, Jesper Eneroth, Marjut Ervasti, Nils Gårder, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Olle Reichenberg, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand och Anna Sundberg samt tjänstgörande ersättarna Sebastian Ekeroth Clausson och Sofija Lazic Pedersen.

Föredragande: expeditionschef Patrik Lidin och utvecklingschef Erika Brundin

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 14 juni 2023

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I den bilagda skrivelsen – som är uppdelad i sex separata avsnitt – behandlas i korthet följande:

- ♦ I det *första avsnittet* behandlas handläggningsregler i domkapitel. Kyrkostyrelsen föreslår ett antal ändringar i kyrkoordningen som rör handläggningen i domkapitel vid ärenden om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. De föreslagna tilläggen i kyrkoordningen utgör i huvudsak kodifiering av befintlig praxis. Utöver detta föreslår kyrkostyrelsen några ändringar i kyrkoordningen som mer generellt rör handläggningen i domkapitel och de nationella nämnderna. Kyrkostyrelsen föreslår att domarledamoten eller dennes ersättare ska tjänstgöra som domkapitlets ordförande i vissa typer av ärenden där både ordföranden och vice ordföranden är jäviga. Vidare föreslås dels att kravet på att ett överklagande eller en begäran om beslutsprövning ska vara egenhändigt undertecknat tas bort, dels att det ska ges möjlighet att delta på distans i domkapitlens och de nationella nämndernas sammanträden.
- ♦ I det *andra avsnittet* lägger kyrkostyrelsen fram några förslag till ändringar i kyrkoordningen med anledning av uppdraget från 2018 års kyrkomöte; att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta tillvara domkyrkornas unika identitet och uppdrag. Förslagen har sin grund i Domkyrkoutredningens betänkande Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag (SKU 2021:1) och innebär sammanfattningsvis att domkyrkans ställning som stiftets katedral förtydligas och stärks. Kyrkostyrelsens förslag innebär att den teologiskt grundade förståelsen av domkyrkan som stiftets katedral tydliggörs, liksom domkyrkoförsamlingars/pastorats som stifts ansvar att verka för att domkyrkan kan fungera som både församlingskyrka och stiftskatedral.
- ♦ I det *tredje avsnittet* behandlas undantag från handlingsoffentligheten i samband med rekryteringsärenden. Kyrkostyrelsen föreslår att det införs en ny bestämmelse

i kyrkoordningens kapitel 54 som gör det möjligt att i ett ärende om anställning av chef för kyrkokansliet (generalsekreteraren) undanhålla identiteten på den som sökt en sådan tjänst, så tillvida det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Vidare föreslås ett undantag från förbudet att röja sådana uppgifter, bland annat för det fall uppgiften behöver lämnas till fackliga företrädare.

- ◆ I det *fjärde avsnittet* behandlas beslut om ändringar i den lokala strukturen. Kyrkostyrelsen föreslår – mot bakgrund av det uppdrag som givits av kyrkomötet 2021 – ändringar i kyrkoordningen som innebär att stiftsstyrelsen ska besluta om alla ändringar i den lokala strukturen, undantaget de beslut som fortsatt kan/ska fattas av kyrkostyrelsen. Det beslutsmandat som enligt nuvarande ordning innehas av kyrkofullmäktige föreslås således tas bort.
- ◆ I det *femte avsnittet* behandlas tre frågor rörande direkta val. Kyrkostyrelsen föreslår dels att det i 38 kap. 21 a § kyrkoordningen tydliggörs att det måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp, dels att sista ansökningsdag för ansökan om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet – som regleras i 23 § – tidigareläggs med en månad till den 15 mars. Vidare föreslås att regleringen i 46 § justeras så att det tydliggörs att det inte bara är personer med ett fysiskt funktionshinder som har rätt att begära hjälp vid röstningsförfarandet.
- ◆ I det *sjätte avsnittet* behandlas övriga ändringar och rättelser. I denna del föreslås att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet, ska upphöra att gälla. Vidare föreslås – under förutsättning att kyrkomötet fattar beslut om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II – korrektur- och konsekvensändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

1 Handläggningsregler i domkapitlen m.m.	6
1.1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	6
1.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	6
1.1 Ärendet och dess beredning	11
1.2.1 Uppdraget om handläggningsregler m.m.....	11
1.2.2 Utredningens förslag.....	12
1.3 Bakgrund och gällande bestämmelser.....	13
1.3.1 Handläggningsregler i domkapitlen.....	13
1.3.2 Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall	15
1.3.3 Vissa krav på egenhändigt undertecknande.....	16
1.3.4 Beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå	17
1.4 Överväganden och förslag	19
1.4.1 Utgångspunkten för en reglering av handläggningsreglerna	19
1.4.2 Rätt till yttrande	27
1.4.3 Rätt till biträde	29
1.4.4 Beslut	33
1.4.5 Krav på dokumentation.....	35
1.4.6 Utredning när åtgärder mot den som är föremål för prövningen inte är möjliga.....	35
1.4.7 Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall	38
1.4.8 Vissa krav på egenhändigt undertecknande.....	40
1.4.9 Beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå	41
1.5 Ikraftträdande.....	43
1.6 Konsekvenser och framtida utvärdering	44
1.6.1 Konsekvenser för barn.....	44
1.6.2 Övriga konsekvenser	44
1.6.3 Framtida utvärdering	44
1.7 Kommentrar till bestämmelser i kyrkoordningen.....	45
2 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan.....	49
2.1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	49
2.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	49
2.3 Ärendet och dess beredning	52
2.3.1 Uppdraget från kyrkomötet.....	52
2.3.2 Betänkandet Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag (SKU 2021:1).....	52
2.3.3 Remissbehandling.....	54
2.3.3.1 Övergripande remissynpunkter	54
2.4 Överväganden och förslag	57
2.4.1 Kyrkostyrelsens utgångspunkter.....	57
2.4.2 Bemötande av några övergripande remissynpunkter	58
2.4.3 Domkyrkan som stiftets katedral	61
2.4.4 Församling och stifts ansvar att verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift	65
2.4.5 Stiftets ansvar att beakta katedralen som en särskild resurs	69

2.4.6 Särskild redovisning om domkyrkan i församlingsinstruktionen	73
2.4.7 Biskopens närvarorätt vid avgöranden om vissa ärenden om domkyrkan	80
2.4.8 Domkyrkoorganisten som föredragande i kyrkomusikaliska frågor i domkapitlet	83
2.4.9 Finansiering	87
2.5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse	90
2.6 Konsekvenser	91
2.7 Kyrkoordningens kommentarer	91
3 Förbud mot att röja uppgifter vid rekrytering	93
3.1 Förslag till kyrkomötesbeslut	93
3.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	93
3.3 Ärendet och dess beredning	94
3.3.1 Allmänt	94
3.3.2 Promemorians förslag	94
3.4 Bakgrund och gällande rätt	94
3.4.1 Inledning	94
3.4.2 Handlingsoffentlighet	95
3.4.3 Offentlighet i den personaladministrativa verksamheten	96
3.4.4 Befattningar i Svenska kyrkan	96
3.4.5 Tystnadsplikt och meddelarrätt inom Svenska kyrkan	97
3.4.6 Sekretess i ärende om anställning av myndighetschef	97
3.5 Överväganden och förslag	98
3.5.1 Förbud att röja uppgifter vid anställning	98
3.5.2 Undantaget från förbudet att röja uppgifter	104
3.6 Ikraftträdande	105
3.7 Konsekvenser	105
3.8 Kommentar till bestämmelserna	105
4 Beslut om ändringar i den lokala strukturen	107
4.1 Förslag till kyrkomötesbeslut	107
4.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	107
4.3 Ärendet och dess beredning	111
4.4 Bakgrund	111
4.4.1 Gällande bestämmelser	111
4.4.2 Ändringar avseende den lokala strukturen	112
4.4.3 Organisationsutskottets betänkande 2021:3	113
4.4.4 Utrednings- och samrådsskyldighet respektive initiativrätt	113
4.5 Överväganden och förslag	115
4.6 Ikraftträdande	122
4.7 Konsekvenser	122
4.8 Kommentar till bestämmelserna	122
5 Valfrågor	124
5.1 Förslag till kyrkomötesbeslut	124
5.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	124
5.3 Ärendet och dess beredning	126

5.4 Bakgrund.....	126
5.4.1 Skriftligt medgivande vid anmälan av ombud.....	126
5.4.2 Datum för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet.....	127
5.4.3 Hjälpl vid röstning	129
5.5 Överväganden och förslag	131
5.5.1 Skriftligt medgivande vid anmälan av ombud.....	131
5.5.2 Datum för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet.....	132
5.5.3 Hjälpl vid röstning	135
5.6 Ikraftträdande.....	136
5.7 Konsekvenser.....	136
5.8 Kommentarl till bestämmelserna	137
6 Övriga ändringar och rättelser	138
6.1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	138
6.2 Förslag till kyrkomötets beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet	138
6.3 Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning	138
6.4 Ärendet och dess beredning	139
6.5 Bakgrund.....	139
6.5.1 Kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet	139
6.5.2 Kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.....	140
6.6 Överväganden och förslag	140
6.6.1 Kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet	140
6.6.2 Kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.....	141
6.7 Ikraftträdande.....	141
6.8 Konsekvenser.....	141
6.9 Kommentarl till bestämmelsen kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.....	141
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	142

1 Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

1.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

1.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 9 kap. 5 §, 57 kap. 9 och 12 §§, 58 kap. 4 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §, 16 kap. 4 a § och 57 kap. 21–24 §§, av följande lydelse,

dels att det närmast före 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §, 16 kap. 4 a § och 57 kap. 21–24 §§ ska införas nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §

Domkapitlet är beslutsfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare *som ordförande* eller den ledamotens ersättare.

Vid handläggningen av ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 57 kap. 8–18 §§ i andra fall än som anges i andra stycket och 58 kap. ska också den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare vara beslutande.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare *som tjänstgörande ordförande*.

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges i andra stycket, även i de fall denne inte tjänstgör som ordförande.

Deltagande på distans

5 c §

Ledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden, om domkapitlet har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför domkapitlet eller som gäller beslut enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och

12 §§ får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Om domkapitlet beslutar att ledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid domkapitlets sammanträde.

14 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Ansvarsnämndens sammanträden, om Ansvarsnämnden har beslutat det.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Ansvarsnämnden eller i ett sammanträde som gäller beslut enligt 30 kap. 4 och 5 §§ får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Om Ansvarsnämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Ansvarsnämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Ansvarsnämndens sammanträde.

15 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Valprovsnämndens sammanträden, om Valprovsnämnden har beslutat det.

Om Valprovsnämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Valprovsnämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Valprovsnämndens sammanträde.

16 kap.

*Deltagande på distans**4 a §*

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Överklagandenämndens sammanträden, om Överklagandenämnden har beslutat det.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Överklagandenämnden får endast ske om det finns synnerliga skäl. Deltagande på distans vid beslut i ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får endast ske om det finns särskilda skäl.

Om Överklagandenämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Överklagandenämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Överklagandenämndens sammanträde.

57 kap.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska *avfattas skriftligt, egenhändigt under-tecknas* och ges in till prövningsinstansen. *Klaganden ska därvid* ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

En begäran om beslutsprövning ska *vara skriftlig* och ges in till prövningsinstansen. *I sin skrivelse ska klaganden* ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, samfälligheten respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

12 §

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om

det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras.

det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras. *En handling ska bekräftas av avsändaren om prövningsinstansen anser att det behövs.*

HANDLÄGGNINGEN I DOMKAPITLET AV ÄRENDEN OM PRÖVNING AV OBEHÖRIGHET ATT UTÖVA KYRKANS VIGNINGSTJÄNST

Rätt till yttrande

21 §

Innan ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ avgörs i sak ska prästen eller diakonen ges tillfälle att yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne, om det inte är uppenbart obehövt.

Prästen eller diakonen ska beredas tillfälle att lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, om denne begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Rätt till biträde

22 §

Prästen eller diakonen har rätt att anlita ett biträde i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§.

Om ett biträde bedöms vara olämpligt för sitt uppdrag får domkapitlet avvisa biträdet.

Beslut

23 §

Ett beslut i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen enligt 21 § första stycket.

Ett sådant beslut får heller inte grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av och tillfälle att bemöta, om det inte är uppenbart obehövt.

Krav på dokumentation

24 §

Ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ ska dokumenteras och sammanställas på lämpligt sätt. Muntliga uppgifter ska noga dokumenteras, om de tillför ärendet någonting av betydelse. En handling ska bekräftas av avsändaren om domkapitlet anser att det behövs.

58 kap.

4 §

Ett beslut överklagas skriftligt. I *den egenhändigt undertecknade skrivelsen* ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs. Ett beslut överklagas skriftligt. I *sin skrivelse* ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.

Skrivelsen ges in till beslutsinstansen. Den ska, om inte annat är angivet i denna kyrkoordning, ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

10 §

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras.

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras. *En handling ska bekräftas av avsändaren om överprövningsinstansen anser att det behövs.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

1.1 Ärendet och dess beredning

1.2.1 Uppdraget om handlägningsregler m.m.

Kyrkostyrelsen beslutade den 9 april 2015 att uppdra till arbetsutskottet att belysa nuvarande kyrkoordningsreglering gällande vissa frågor om prästs eller diakons behörighet att utöva vigningstjänsten. Arbetsutskottet konstaterade den 23 april 2015 att en utredning skulle tas fram där dessa frågor belystes ur ett rättssäkerhetsperspektiv. En utredning beslutades och Hans Gunnar Axberger utredde bland annat vissa rättssäkerhetsaspekter och lämnade ett antal förslag att överväga ytterligare i *Promemoria med belysning av vissa rättssäkerhetsaspekter i nuvarande kyrkoordning*.¹ Mot denna bakgrund uppdrog kyrkostyrelsens arbetsutskott åt generalsekreteraren att bereda aktuella frågor. Även kyrkomötets tillsyns- och uppdragsutskott uttalade 2016, med anledning av behandlingen av en motion om rättssäkerheten, att det behövs en allmän översyn av förfarandereglererna vid tillsynsärenden i betänkandet TU 2016:3.

I december 2020 beslutades om en utredning med uppdrag att överväga införandet av fler förfaranderegler för domkapitlens tillsyn över präster och diakoner i kyrkoordningen i syfte att stärka rättssäkerheten (nedan kallad utredningen).² Till utredare utsågs professor, jur.dr Eric Bylander och till utredningssekreterare tf. hovrättsassessorn, jur.dr Gustaf Almkvist. Vidare skulle utredningen föreslå regler för beslutsföret i domkapitlen när både ordföranden och vice ordföranden är jäviga. Kyrkomötet beslutade 2015, i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:17, att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna och att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till ändringar i kyrkoordningen så att domkapitlet kan vara beslutsfört i alla typer av ärenden även om såväl ordföranden som vice ordförande är jäviga (KmSkr 2015:5). Frågan diskuterades även vid domkapitelsöverläggningen i oktober 2014.

Dessutom skulle utredningen överväga en förändring rörande kravet på egenhändigt undertecknande av överklagande och begäran om beslutsprövning, samt analysera behovet av och om så befinnes lämpligt föreslå regler för beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå. När bestämmelser om deltagande på distans i Svenska kyrkans beslutande och verkställande organ infördes 2020, omfattades inte domkapitel och nämnder på nationell nivå i det uppdrag som ledde fram till dessa bestämmelser, eftersom domkapitlens och nämndernas särskilda uppgifter innebar att de behövde utredas i särskild ordning (KsSkr 2019:4 s.92).

Utredningen överlämnade sina förslag den 14 januari 2022 i promemorian *Handlägningsregler i domkapitlet m.m.* (nedan kallad promemorian).³ Förslagen behandlades på domkapitelsöverläggningen i oktober 2022. Under överläggningen ställdes frågor till utredaren bland annat om de föreslagna begreppen och tillämpningen av EU:s dataskyddsförordning.⁴

Promemorian remitterades under 2022 till stiftens Ansvarsnämnden för biskopar, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Arvodesnämnden för den nationella nivån, Valprovsnämnden, Överklagandenämnden, samt 51 församlingar och pastorat. Remissvar har inkommit från samtliga stift samt från Överklagandenämnden,

¹ Dnr KS 2016-0246

² Utredningen skulle vid bedömningen av behovet av förfaranderegler utgå från promemorian från 2016, men på vilket sätt det gjorts redovisas inte.

³ Dnr KS 2015-1178

⁴ Förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Ansvarsnämnden och Valprovsnämnden. Därutöver har remissvar inkommit från nio församlingar och pastorat. En församling har meddelat att den avstår från att lämna synpunkter. Remissvaren finns tillgängliga i ärendet KS 2020-1620.

1.2.2 Utredningens förslag

Utredningens förslag baseras bland annat på synpunkter från domkapitlen, jämförelser med rättsordningarna i Sveriges grannländer och andra stora samfund, samt med sekulära regleringar. Utredningen lyfter som en av dess viktigaste iakttagelser att en detaljerad reglering ökar likabehandlingen och förutsebarheten. Utredningen föreslår att detaljerade regler införs i kyrkoordningen, i syfte att få en tydligare och delvis ändrad reglering som i grunden bygger på rådande ordning. I korthet föreslår utredningen följande.

Närmare regler behövs för domkapitlens tillsyn över präster och diakoner. Mer regelstyrd handläggning ger bättre stöd till dem som deltar i handläggningen och en större förutsebarhet för dem som berörs. Ärenden om prövning av behörighet att utöva vigningstjänst, inklusive prövotid och skriftlig erinran, kallas ärenden om vigningstjänstpåföljd och kan förkortas VTP. En tydlig åtskillnad görs mellan ett utrednings- och ett beslutsskede. Stiftsjuristen blir huvudansvarig för beredningen av ärendet, alltså utredningsskedet, och kan ta hjälp av till exempel den ledamoten som är eller varit ordinarie domare (nedan kallad domarledamoten) eller dennes ersättare. Domarledamoten bör inte leda utredningen och om denne, dennes ersättare eller någon annan domkapitelsledamot bistår stiftsjuristen i utredningen får de inte delta i beslutet. Skillnad görs mellan obehörighets/prövotids- och erinransärenden och följer två olika handläggningsspar, beroende på allvarlighetsgraden av den påstådda handlingen. Ett beslut att skriva av ärendet eller att övergå till beslutsskedet fattas av domkapitlet, vanligen på delegation. Ärendets beslutsskede inleds med att prästen eller diakonen som är föremål för tillsynen (av utredningen kallad tillsynspersonen) föreläggs att svara på ett så kallat tillsynspåstående med bilagd utredning. Beslutsskedet kan därefter vara antingen muntligt, i obehörighetsärenden, eller i regel skriftligt, i erinransärenden. Rätten till biträde i alla ärenden tydliggörs och en möjlighet att avvisa olämpliga biträden införs. I obehörighetsärenden kan tillsynspersonen ha rätt till ersättning för skäligena kostnader för att anlita ett rättsligt biträde eller, om det föreligger särskilda skäl, ett annat biträde. Domkapitlet ska kunna fortsätta att utreda ett ärende om vigningstjänstpåföljd även om en tillsynsperson själv begär att obehörigförklaras eller utträder ur Svenska kyrkan. Om det finns särskilda skäl ska även ett ärende om vigningstjänstpåföljd kunna inledas trots att påföljd inte längre är möjlig.

Vidare föreslår utredningen också att domarledamoten eller dennes ersättare ska tjänstgöra som domkapitlets ordförande vid handläggningen av ett ärende där både ordföranden och vice ordföranden är jäviga. Kravet att ett överklagande eller en begäran om beslutsprövning ska vara egenhändigt undertecknad föreslås tas bort. En möjlighet att delta på distans i domkapitlets och de nationella nämndernas sammanträden föreslås vidare införas. Bedömningen görs vidare att inga övergångsbestämmelser behövs. Inga särskilda konsekvenser förutses, förutom konsekvenser av att stiftsjuristens ansvar blir större, vilket ställer krav på utbildningsinsatser och i förlängningen väcker frågor om krav vid rekryteringen av en stiftsjurist såsom erfarenhet från domstol. Vidare förutses vissa ökade kostnader för stiftet för ersättning till biträden.

1.3 Bakgrund och gällande bestämmelser

1.3.1 Handläggningsregler i domkapitlen

Den som är behörig att utöva vinningstjänsten i Svenska kyrkan (biskop, präst eller diakon) står under tillsyn enligt 57 kap. 1–3 §§ kyrkoordningen. Denna tillsyn utövas av stiftsbiskopen (för präster och diakoner) respektive av biskopsmötet och Ansvarsnämnden (för biskopar) och domkapitlet (för präster och diakoner).⁵ Domkapitlets tillsyn består främst av att pröva behörigheten att utöva kyrkans vinningstjänst.

Enligt 31 respektive 32 kap. 11 § *ska* en präst, respektive en diakon, förklaras obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst om han eller hon har i) övergett Svenska kyrkans lära, ii) genom egen ansökan begär det, eller iii) har utträtt ur Svenska kyrkan. Enligt 31 kap. 12 § *får* domkapitlet förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen en skriftlig erinran, om prästen i) och ii) brutit vigningslöftena eller tystnadsplikten, iii) har förlorat förmåga att rätt utöva vinningstjänsten, eller iv) genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en präst bör ha. En liknande reglering finns för diakoner i 32 kap.⁶

I denna skrivelse kallas nu aktuella ärendeslag ”ärende av obehörighet att utöva kyrkans vinningstjänst” eller ”obehörighetsärende”, oavsett om det avser ärenden som kan leda till beslut om obehörighet, prövotid eller en skriftlig erinran.⁷ Utredningen använder i stället begreppet ”vinningstjänstpåföljd”. Den präst eller diakon som är föremål för ett sådant ärende kallas i denna skrivelse ”den som är föremål för prövningen” eller helt enkelt ”prästen eller diakonen”. Det kan jämföras med begreppet ”tillsynsperson” som används av utredningen.

En präst eller diakon som har förklarats obehörig kan förklaras behörig på nytt, om förhållandena ändras på ett sådant sätt att denne kan anses lämplig att utöva sitt uppdrag. Biskopen måste godkänna förklaringen enligt 31 kap. 13 § respektive 32 kap. 13 § kyrkoordningen.

Den nuvarande strukturen för tillsynen kom i samband med relationsändringen år 2000. Systemet bygger på en distinktion mellan uppdraget (ämbetet) som präst eller diakon och befattningen (anställningen) som sådan. Domkapitlet har beslutanderätt i den första frågan, medan arbetsgivaren beslutar om arbetsrättsliga påföljder.⁸ Systemet har rötter i den sekulära rättsordningen, främst i reglerna för tillsyn över legitimationssyrken.⁹ Initialt var det endast möjligt för domkapitlet att förklara en präst eller diakon obehörig. Efter ett beslut från kyrkomötet 2003 blev det möjligt att föreskriva om prövotid eller besluta om en skriftlig erinran.¹⁰ Prövotiden gäller under tre år.

Handläggningen av obehörighetsärenden regleras inte i kyrkoordningen, utan främst genom praxis från Överklagandenämnden. Den disciplinära tillsynen har en förvaltningsrättslig prägel, men genom praxis har den kompletterats med inslag från straffprocessen och artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) om rätten till en rättvis rättegång.¹¹

⁵ Tillsyn av biskopar berörs inte vidare i denna skrivelse.

⁶ Om det i skrivelsen görs en hänvisning till präst avses det även omfatta diakon eller tvärt om.

⁷ Jfr t.ex. 9 kap. 7 § andra stycket och 57 kap. 1 § första stycket 5 kyrkoordningen eller ÖN 2001/01.

⁸ Se vidare promemorian s. 18.

⁹ SKU 1998:6 s. 70 ff.

¹⁰ Se vidare t.ex. KsSkr 2003:7 avsnitt 5.

¹¹ Se vidare t.ex. promemorian s. 17 ff., Almkvist, Det kyrkorättsliga disciplinansvaret i Nordenstorm (red.). Med god ordning och efter Guds vilja – En antologi om kyrkorätt, 2019, ÖN beslut 2001/04 och 2004/14.

Ett ärende kan inledas på olika sätt, genom en anmälan till domkapitlet om att en präst eller diakon anses ha gjort något som aktualiserar domkapitlets tillsyn eller genom domkapitlets egna initiativ, främst från biskopens icke-disciplinära tillsyn över stiftets präster och diakoner när något har framkommit där som biskopen anser bör utredas och prövas. En präst eller diakon kan också själv begära att förklaras obehörig, ett så kallat egenbegärensärende. Då ska domkapitlet fatta beslut om detta, vilket kan ske på delegation. I förarbetena har det förutsatts att sådana beslut föregås av ett samtal mellan biskopen eller domprosten och den berörda prästen eller diakonen.¹² Utredningen utgörs då oftast av själva ansökan eller utträdesbeslutet. Domkapitlet kan även besluta om att inte inleda ett tillsynsärende, vilket enligt praxis från Överklagandenämnden, inte kan överklagas eftersom det inte finns någon bestämmelse i 58 kap. som medger det.¹³ Den som anmäler en präst eller diakon har ingen ställning som part och kan inte överklaga domkapitlets beslut.¹⁴ Vilket domkapitel som är behörigt att pröva ett ärende om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst följer av 31 kap. 16 § respektive 32 kap. 16 § kyrkoordningen. Kyrkoordningen reglerar i vilka situationer domkapitlet får delegera beslutanderätt i 9 kap. 5 a och 5 b §§ och domkapitlet beslutar om sina delegationsbestämmelser. Exempelvis får ordföranden, vice ordföranden, domarledamoten eller den ledamotens ersättare fatta beslut som inte innefattar ett slutligt avgörande eller att ärendet ska prövas i sak.

Riktlinjer för handläggningen finns i praxis, bland annat i beslut 2001/01. I beslutet anges att de handläggningsregler som finns i 58 kap. kyrkoordningen om överklaganden bör beaktas, liksom de principer som är vedertagna för samhällets rättsordning. Vidare anges att handläggningen ska ske på ett sätt som tar hänsyn till den ifrågasatte prästens rättssäkerhet, exempelvis med vägledning av straffprocessens principer för en rättssäker handläggning och att Europakonventionen är av väsentlig betydelse, särskilt artikel 6 i tillämpliga delar. I beslutet framgår även att uppgifter bör dokumenteras noga och att utredningen bör sammanställas på lämpligt sätt, samt innehålla en sammanhållen detaljerad redogörelse avseende innebörden av och grunden för anklagelserna, det vill säga närmast att jämföra med en gärningsbeskrivning i brottmål.¹⁵

Vidare framgår av nämnda beslut 2001/01, att prästen eller diakonen ska få tillfälle att yttra sig över utredningen och att ange sin inställning till anklagelserna, samt att detta i vissa fall kan medföra att utredningen behöver kompletteras. Förfarandet i obehörighetsärenden är i regel skriftligt, men om prästen eller diakonen begär det, bör denne ges tillfälle att försvara sig och lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, personligen eller genom ett juridiskt biträde.¹⁶ Beviskravet är strikt, vilket innebär att det ska vara ställt utom rimligt tvivel.¹⁷ Betydande brister i handläggningen kan medföra att beslutet undanröjs av Överklagandenämnden.¹⁸ Dessa principer har fortsatt att tillämpas därefter.¹⁹

¹² KsSkr 2003:7 s. 46.

¹³ Se t.ex. ÖN 2015/07 jfr även ÖN 2003/21 och 2004/14.

¹⁴ Anmälaren saknar både klagorätt och klagointresse, se vidare t.ex. 31 kap. 18 § och 58 kap. 3 § kyrkoordningen samt ÖN 2000/16, 2001/03, 2007/05 och 2011/02.

¹⁵ Se även ÖN 2008/30 och 2014/17.

¹⁶ Se även ÖN 2012/05.

¹⁷ Se även t.ex. ÖN 2008/01 och 2004/16.

¹⁸ Se vidare angående handläggningen t.ex. ÖN 2001/01, 2004/16, 2007/31, 2008/01, 2008/30, 2009/17 och 2012/27.

¹⁹ Genom beslut av kyrkomötet 2003 kompletterades 31 kap. 12 § och 32 kap. 12 § kyrkoordningen med en möjlighet att besluta om provotid och erinran, utöver obehörighet. ÖN uttalade i 2004/16 och 2008/1

Domkapitlets sammansättning regleras i 9 kap. 1–2 c §§ kyrkoordningen och beslutsförhet i 9 kap. 5 §, se vidare avsnittet nedan. För att garantera en rättvis prövning i obehörighetsärenden ska domarledamoten eller dennes ersättare vara närvarande och ha beslutanderätt.²⁰ Enligt praxis bör utredningen normalt ske under ledning av domarledamoten eller dennes ersättare.²¹ Utredningen fann dock att det nog ofta är stiftsjuristen som i praktiken sköter detta arbete, eller delar av det.²²

Rättegångsbalkens regler om omröstning i brottmål och om jäv är tillämpliga enligt 9 kap. 6 och 7 §§ kyrkoordningen. Domkapitlet ska ta ställning enbart till den anklagelse som prästen eller diakonen fått tillfälle att yttra sig över, annars kan beslutet undanröjas.²³ Ett beslut att meddela påföljd gäller i regel omedelbart.²⁴ Ett sådant beslut får överklagas av den präst eller diakon som beslutet gäller till Överklagandenämnden inom tre veckor enligt 58 kap. 4 § kyrkoordningen. I avvaktan på slutlig prövning kan Överklagandenämnden besluta om verkställighetsförbud, så kallad inhibition, enligt 58 kap. 14 § kyrkoordningen.

Ett beslut att inte meddela påföljd eller att meddela en mildare påföljd än obehörigförklaring kan inte överklagas till prästens eller diakonens nackdel, förutom av biskopen på den grunden att prästen eller diakonen har övergivit Svenska kyrkans lära, enligt 31 kap. 18 §. Det slutliga avgörandet av ärendet får inte gå utöver vad den klagande har yrkat enligt 58 kap. 15 § kyrkoordningen. Endast om det föreligger synnerliga skäl kan Överklagandenämnden besluta om omprövning enligt 58 kap. 18 § kyrkoordningen.

1.3.2 Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

Domkapitlets sammansättning regleras i 9 kap. 1–2 c §§ kyrkoordningen. För att domkapitlet ska vara beslutsfört måste ordföranden eller vice ordföranden vara närvarande, enligt 9 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen. När domkapitlet fullgör sina domstolsliknande uppgifter måste domarledamoten vara närvarande.²⁵ Det gäller ärenden om kyrkans vinningstjänst (31 kap. 11–14 §§ och 32 kap. 11–14 §§), ärenden om beslutsprövning (57 kap. 8–18 §§) och överklagningsärenden (58 kap.), enligt 9 kap. 2 b § och 9 kap. 5 § tredje stycket. Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden kan domkapitlet ändå vara beslutsfört, genom att domarledamoten eller dennes ersättare träder in som ordförande med stöd av 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. Bestämmelsen är direkt tillämplig endast när det är fråga om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ kyrkoordningen, det vill säga ärenden om beslutsprövning. Vidare är denna bestämmelse avsedd att tillämpas endast vid förhinder på grund av jäv enligt 9 kap. 6 § kyrkoordningen men är enligt sin ordalydelse tillämplig även vid förhinder i allmänhet.²⁶

Överklagandenämnden konstaterade i beslut 2014/38 att kyrkoordningen inte anvisar någon lösning när både ordföranden och vice ordföranden på grund av jäv är förhindrade att delta i handläggningen av ärenden om annat än beslutsprövning. Det fallet gällde ett obehörighetsärende enligt 31 kap. 12 § kyrkoordningen. Överklagandenämnden

att samma beviskrav och principer som i 2001/01 bör givetvis iakttas också vid andra former av ingripande enligt 31 kap. 12 § kyrkoordningen.

²⁰ Se t.ex. 2KL 1999:1 s. 110.

²¹ Se t.ex. ÖN 2001/01 och 2007/05.

²² Promemorian s. 19.

²³ Se t.ex. ÖN 2008/30, 2009/17 och 2011/27.

²⁴ ÖN 2002/48.

²⁵ CsSkr 1999:3 2-372

²⁶ Se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning, Verbum, 2022, s. 236 f. med hänvisningar.

konstaterade att varken den ersättare som ska finnas för biskopen och domprosten som ledamot eller någon annan ledamot i domkapitlet enligt den uttryckliga regleringen i 9 kap. 1 § första stycket 1 och 2 kyrkoordningen kan gå in och tjänstgöra som ordförande eller vice ordförande i domkapitlet. Med följande resonemang gjorde Överklagandenämnden bedömningen att den lämpligaste lösningen var en analog tillämpning av 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen:

För denna lösning talar att domarledamoten eller ersättaren vid handläggningen av ärenden enligt bland annat 31 kap. 12 § kyrkoordningen ska vara närvarande och beslutande även i fall då det inte föreligger hinder för biskopen eller domprosten, se 9 kap. 5 § sista stycket kyrkoordningen. I dessa ärenden, då domkapitlet har en mer domstolsliknande funktion, har det vid besluten varit viktigt att trygga att domarledamotens juridiska kompetens finns tillgänglig vid beslutsfattandet (CsSkr 1999:3 s. 2–136). Vid den intresseavvägning som, enligt vad som uttalats i 12/2000, ska göras, finner Överklagandenämnden att domarledamotens deltagande garanterar objektivitet och opartiskhet vid behandlingen av ärendet i sådan mån att det bör kunna accepteras att denne går in som ordförande i fall som det aktuella.

Intresseavvägningen i beslut 2000/12 avsåg att väga syftet att i största möjliga utsträckning garantera objektivitet och opartiskhet vid behandlingen av ett ärende, mot vikten av att beslutet fattas i enlighet med reglerna om beslutsförhet. I Överklagandenämndens beslut 2018/16 godtogs detta tillvägagångssätt.

Överklagandenämnden påtalade i sin verksamhetsberättelse år 2014, med hänvisning till beslutet 2014/38, att det borde övervägas att förtydliga kyrkoordningen på denna punkt.²⁷ Kyrkomötet beslutade 2015 att i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag med anledning av verksamhetsberättelsen uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.²⁸ Utredningen fick i uppdrag att utreda denna fråga.

1.3.3 Vissa krav på egenhändigt undertecknande

En begäran om beslutsprövning ska vara egenhändigt undertecknad enligt 57 kap. 9 § andra stycket kyrkoordningen. Även ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat enligt 58 kap. 4 § kyrkoordningen. Att begäran eller överklagandet ska vara egenhändigt undertecknade innebär att de ska vara underskrivna för hand av den enskilde själv eller av ett ombud som fått en fullmakt av den enskilde. Saknas en sådan underskrift, som när skrivelsen getts in per e-post, anses överklagandefristen ha iakttagits om en egenhändigt undertecknad originalhandling också ges in. Överklagandenämnden uttalade sig om denna situation i beslut 2011/29:

När det gäller att avgöra om ett överklagande har inkommit i rätt tid och vilka formella krav som ställs i fråga om egenhändigt undertecknande av detsamma har de regler som gäller för förvaltningsdomstolarna motsvarande tillämpning. Dessa regler innebär sammanfattningsvis att ett e-postmeddelande som inkommit inom överklagandetiden godtas som ett överklagande eller begäran om beslutsprövning bland annat om det åtföljs av en undertecknad handling i original. Om ett överklagande inte

²⁷ Ks 2015:1178 s. 5.

²⁸ TU 2015:17 och KmSkr 2015:5.

är egenhändigt undertecknat ska prövningsinstansen förelägga klaganden att avhjälpa bristen. Avvisning kan ske först om begärd komplettering inte inkommer.

Reglerna för förvaltningsdomstolarna, förvaltningsprocesslagen (1971:291), har ändrats sedan detta beslut. Kravet att ansökningar och överklaganden av enskilda ska vara egenhändigt undertecknade togs bort den 1 juli 2013. Sådana handlingar ska dock bekräftas av avsändaren om rätten anser att det behövs enligt 43 a §. Denna ändring gjorde det möjligt för medborgarna att kommunicera elektroniskt med domstolarna, vilket ansågs ha efterfrågats i allt större utsträckning. Samtidigt bedömdes risken som mycket liten för att ett avskaffande av kravet på egenhändigt undertecknande skulle leda till att det obehörigen görs ansökningar eller överklagas i andras namn. Lagstiftaren pekade på domstolens möjlighet, som anpassades till det slojade kravet på egenhändighet, att begära att avsändaren bekräftar en handling om rätten av någon särskild anledning är tveksam till om en ingiven handling verkligen härrör från parten.²⁹ Motsvarande bestämmelse har också införts i 21 § förvaltningslagen (2017:900).

Mot denna utveckling fick utredningen i uppdrag att överväga en förändring rörande kravet på egenhändigt undertecknande av överklagande och begäran om beslutsprövning. Utredningen skulle överväga möjligheten och lämpligheten av ändringar som motsvarar utvecklingen inom offentlig förvaltning – vilket bland annat skulle innebära att ett överklagande eller en begäran kan ges in på elektronisk väg. När det gäller behovet tog utredningen fasta på att digitala kommunikationsmedel ökar i snart sagt alla sammanhang där kommunikation sker och att regeringen har en tydlig ambition i frågan om ökad digitalisering, men att det givetvis står Svenska kyrkan fritt att gör sin egen bedömning av behovet.³⁰ Utredningen lyfte även att det i inledningen till kyrkoordningens trettonde avdelning, *Tillsyn och överklagande*, anges att kunskapen och erfarenheten från samhällets rättsväsende tas till vara i de organ som kyrkan har för överprövning. Utredningen lyfte vidare att förväntningarna att kunna använda digitala kommunikationsmedel vid kontakt med Svenska kyrkan lär öka i takt med att sådan kommunikation görs möjlig i samhället i övrigt.

Utvecklingen i de allmänna domstolarna mot en mer teknikneutral processrättslig reglering har fortsatt sedan det har konstaterats att de ovan berörda reformerna avseende förvaltningsprocessen har fallit väl ut. Utgångspunkten har varit att processrättsliga formkrav som hindrar digital kommunikation ska anpassas eller tas bort. Detta har bland annat lett till ändringar i rättegångsbalken som började gälla 2021 och innebär att en handling ska bekräftas av avsändaren om rätten anser att det behövs, vilket framgår av 33 kap. 2 a § rättegångsbalken. En så kallad utställarverifikation anses kunna fylla en viktig funktion om det finns en beaktansvärd risk för att ett förfarande obehörigen inleds i en annan persons namn.

1.3.4 Beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå

Sedan januari 2020 har deltagande på distans i sammanträden med Svenska kyrkans beslutande och verkställande organ, bland annat kyrkoråd, stiftsstyrelse och kyrkostyrelsen, kunnat hållas.³¹ Förutsättningarna för att sammanträda med ledamöter

²⁹ Se prop. 2012/13:45 s. 98 f. och s. 179.

³⁰ Se promemorian s. 50 f. med hänvisningar.

³¹ Se vidare främst 3 kap. 17 a § och 4 kap. 15 a § kyrkoordningen, till vilka hänvisningar görs i flera andra bestämmelser, samt 5 a § kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

närvarande på distans i dessa organ är att ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Regleringen är teknikneutral genom att den anger krav som måste uppfyllas utan att ange vilka tekniska lösningar som ska användas. Att delta på distans är en särskilt definierad form av deltagande som likställs med att vara på plats, genom att deltagaren därmed räknas som närvarande. Att delta utan att vara på plats men på ett sätt som inte uppfyller kraven på att delta på distans, till exempel på telefon, kan göra det möjligt för deltagaren att tillvarata sin rätt att ta del av det som sägs och att yttra sig. Det utgör dock inte sådan närvaro som uppfyller kraven för beslutsförhet. Ordföranden för sammanträdet ska alltid vara närvarande på den plats där sammanträdet hålls.

I förarbetena till bestämmelserna om deltagande på distans som beskrivits ovan, uttalade kyrkostyrelsen följande om varför domkapitel och nämnder på nationell nivå inte innefattades i det uppdrag som ledde fram till dessa bestämmelser:

Skälet för detta är att dessa organ inte är att betrakta som beslutande eller verkställande organ i kyrkoordningens mening. De har vidare särskilda uppgifter av domstolsliknande karaktär. För organen finns särskilda bestämmelser om sammansättning, beslutsförhets- och omröstningsregler. Beslutsförhetsbestämmelserna förutsätter närvaro av organens ledamöter. Detta talar enligt kyrkostyrelsen för att även ledamöter i dessa organ måste vara fysiskt närvarande vid sammanträdet för att formellt kunna anses närvarande.

För att möjliggöra närvaro på distans torde även för dessa organ krävas särskilda bestämmelser som medger detta. Med hänsyn till organens särskilda uppgifter bör en sådan fråga utredas i särskild ordning, inte minst med beaktande av de särskilda rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande inom domstolsliknande förfaranden. Kyrkostyrelsen avser att återkomma med en översyn av kyrkostyrelsens bestämmelser om kyrkoordningens handlägningsregler i ärenden som omfattar domkapitlens uppgifter. Det framstår därför som lämpligt att i det sammanhanget också beakta om det finns anledning att klargöra under vilka förutsättningar de nu nämnda organen får eller kan hålla sammanträden på distans och i samband med detta för[e]slå vilken reglering som bör gälla.³²

I utredningens direktiv anges att behovet av regler på området har funnits under en längre tid men fick särskild aktualitet under 2020 då rekommendationer om att ställa in eller i vart fall kraftigt minska resor och fysiska möten utfärdades av myndigheter av smittskyddsskäl. Med anledning av covid-19-pandemin beslutade kyrkostyrelsen den 26 mars 2020 att utfärda riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan. Med stöd av dessa riktlinjer kunde en ledamot som deltar på distans under vissa närmare angivna omständigheter anses vara närvarande på ett sammanträde i ett organ inom Svenska kyrkan, däribland i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå. Enligt riktlinjerna skulle deltagandet på distans företrädesvis ske genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga ledamöter kan delta på lika villkor, alltså i överensstämmelse med

Förarbetena till bestämmelserna utgörs av Kyrkomötets protokoll den 18 november 2019 § 36, organisationsutskottets betänkande O 2019:3, KsSkr 2019:4 och en inom kyrkokansliet upprättad promemoria av den 20 mars 2019 (Dnr KS 2019-0391).

³² KsSkr 2019:4 s. 92.

kyrkoordningens bestämmelser om deltagande på distans i sammanträden med Svenska kyrkans beslutande och verkställande organ enligt ovan. I den utsträckning detta inte var möjligt fick dock deltagandet i stället ske genom enbart ljudöverföring i realtid. Ordföranden behövde enligt riktlinjerna inte befinna sig på den plats där sammanträdet äger rum. Därmed har sammanträden kunnat hållas med samtliga ledamöter närvarande på distans.

När utredningen frågade domkapitlen om behovet av en möjlighet till beslutande på distans svarade en absolut majoritet att de såg ett sådant behov, med vissa kvalificeringar.³³ Flera domkapitel betonade dock att huvudregeln bör vara deltagande på plats vid ett sammanträde, men att möjligheten till närvaro på distans bör finnas i undantagsfall, för att säkra domkapitlets beslutsförmåga. Med hänsyn till disciplinärendenas emellanåt mycket känsliga karaktär, lyfte vissa av domkapitlen att det var viktigt med den slutna fysiska mötesformen och att den känsliga frågan om hantering av personuppgifter utgjorde skäl för att inta en restriktiv syn när det gäller beslutsfattande på distans. Domkapitlet i Visby stift lyfte till utredningen att höga reskostnader för ledamöterna från Svenska kyrkan i utlandet gjorde det särskilt angeläget med en sådan möjlighet, men även i övrigt vid brådskande ärenden. Dock ansåg domkapitlet att beslut i disciplinärenden bör undantas.

Utredningen kontaktade också föredragandena i nämnderna på nationell nivå genom vilket framkom att nämnderna redan före pandemin har hållit sammanträden per telefon eller fattat beslut genom att ett skriftligt beslutsförslag distribueras till ledamöterna, vilket ansågs ha fungerat väl. Valprovsnämnden uppgav i sin kontakt med utredningen att det var önskvärt med flexibla handläggningsformer och att digitala sammanträden bör vara den normala sammanträdesformen framöver. Nämnden hade då inte kunnat identifiera någon ärendekategori eller liknande där det borde krävas särskilda skäl eller liknande för att ett sammanträde med nämnden skulle kunna genomföras med samtliga ledamöter närvarande på distans.

1.4 Överväganden och förslag

1.4.1 Utgångspunkten för en reglering av handläggningsreglerna

Kyrkostyrelsens bedömning: Nuvarande reglering av domkapitlens handläggning av obehörighetsärenden ändras inte, men kompletteras med en kodifiering i kyrkoordningen av vissa principer från Överklagandenämndens praxis, utifrån utredningens förslag. Utredningens förslag till en detaljerad reglering införs inte i sin helhet i kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen föreslår en detaljerad reglering av handläggningen av obehörighetsärenden, främst genom nya bestämmelser i 57 kap. En formaliserad skillnad föreslås mellan ärendets utrednings- och beslutsskede som innebär att domkapitlets beslutande ledamöter inte får delta i beredningen av ärendet. Därför föreslås ett tillägg till nuvarande jävsbestämmelse som innebär att endast personer som inte har biträtt stiftsjuristen i beredningen får delta i beslutet. Stiftsjuristen föreslås få ansvaret för att bereda och föredra ärendet, med stöd av främst domarledamoten. Domstolskompetens bör vara ett krav vid rekrytering av stiftsjurist. Beredningen avslutas med att stiftsjuristen tar fram ett förslag till ett så kallat tillsynspåstående, det vill säga en beskrivning av vad som görs gällande mot prästen eller diakonen. Domkapitlet föreslås

³³ Se promemorian s. 55 och bilaga 3 b.

besluta om ärendet ska avskrivas eller utredas vidare, och efter fortsatt utredning besluta om ärendet då ska avskrivas eller prästen eller diakonen ska föreläggas att svara på ett tillsynspåstående. Efter detta föreslås domkapitlet även besluta om ärendet ska handläggas som ett av två handläggningsspår – antingen som ett obehörighets- eller erinransärende – beroende på hur allvarligt ärendet är. Handläggningsspåren kan ändras enligt förslaget. En ändring av delegationsbestämmelsen föreslås. Utredningen förespråkar också att delegation används för vissa beslut, exempelvis avskrivning. För erinransärenden föreslås en i huvudsak skriftlig beslutsfas, men i obehörighetsärenden (som gäller både obehörighet och prøvotid) får prästen eller diakonen höras muntligen vid beslutssammanträdet. I övrigt får tillsynspersonen eller andra personer endast höras inför domkapitlet om det finns särskilda skäl. Vidare föreslås nya begrepp som ”vigningstjänstpåföljd” för ärenden om obehörighet, prøvotid eller skriftlig erinran, ”tillsynsperson” för den präst eller diakon tillsynen avser och ”tillsynspåstående” för vad som görs gällande mot prästen eller diakonen. Bestämmelserna om vilket domkapitel som är behörigt att pröva ett ärende föreslås flyttas till 57 kap. och kompletteras med en skyldighet att lämna över ett ärende som kommit in till fel domkapitel. Ett antal hänvisningsbestämmelser i 57 kap. och en viss ändring av 57 kap. 1 § om stiftets tillsyn föreslås.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat i frågan om utgångspunkten för förslaget – en ny detaljerad reglering i kyrkoordningen av handläggningen av obehörighetsärenden i domkapitlet. Ett antal remissinstanser tillstyrker utredningens förslag i sin helhet, medan andra motsätter sig olika delar, exempelvis detaljeringsgraden och uppdelningen i handläggningsspår.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Domkapitlet i *Uppsala stift* är i stort positivt till en reglering i kyrkoordningen, men har frågor om vissa förslag, exempelvis anses ordningen med olika handläggningsspår vara svåröverskådlig med den enda fördelen att prästen eller diakonen tidigt kan få veta om erinran är den enda påföljden. Domkapitlet ser ett värde i att skilja på utrednings- och beslutsfas, samt att domarledamoten som deltagit i utredningen inte deltar i beslutet, men att det kan medföra problem i praktiken, till exempel vid vakans eller frånvaro. Därför anser domkapitlet att ytterligare åtgärder bör utredas för att lösa dessa och liknande problem, till exempel att utöka domkapitlets möjligheter att bistå varandra, dela kompetens och samarbeta, att ytterligare stärka stiftsjuristernas ställning, kompetens och samarbete, samt helt koppla bort domarledamöterna från utredningen eller att överväga att ärenden avgörs i ett gemensamt organ för flera stift eller för hela Svenska kyrkan. Vidare anser domkapitlet att det är en brist att förslaget inte säkerställer teologisk kompetens tidigt i utredningen. Förslaget om stiftsjuristens ansvar tillstyrks, men det konstateras innebära att stiftsjuristen ”alltid och överallt” ska kunna svara för alla bedömningar självständigt under beredningen, trots att det kan gå lång tid mellan obehörighetsärenden, samt att utredningar måste kunna göras vid vakans/frånvaro. Förutsättningarna att anställa stiftsjurister ser olika ut, enligt domkapitlet, som också tillägger att möjligheten att stift delar på en stiftsjurist eller att stiftsjuristerna tar extern hjälp eller hjälp av varandra bör bejakas. Domkapitlet anser också att forumreglerna bör rikta in sig på beslutsfasen och inte beredningsfasen.

Domkapitlet i *Linköpings stift* är i stort positivt till de föreslagna ändringarna, men ser svårigheter med några av förslagen, exempelvis att redan vid utredningsskedets slut kunna besluta om handläggningsspår. Domkapitlet anger vidare att det även tydligt bör framgå att stiftsjuristen ska kunna samråda med ledamoten för vignings-

tjänsten eller dennes ersättare, samt med biskop eller domprost, samt att den av ledamoten respektive ersättaren som deltar i utredningen inte deltar i beslutsskedet. Slutligen anser domkapitlet att domstolserfarenhet inte måste vara ett krav vid rekrytering av stiftsjurist.

Domkapitlet i *Skara stift* är också i stort positivt till en mer regelstyrd och detaljerad process som ger en tydlighet och större enhetlighet, samt tillstyrker stiftsjuristens och domarledamotens tydligare roller. Domkapitlet motsätter sig två handläggningsspår och förespråkar nuvarande ordning, främst eftersom förslaget kan leda till en för tidig bedömning av påföljdsdelen och att det är rättsosäkert att spåret kan ändras. Prästen eller diakonen bör få veta tidigare än vid beslutsskedet att en utredning pågår och alltid få yttra sig muntligt, även om det är ett erinransärende. Domkapitlet ser fördelar med beslut om avskrivning tidigt. Vidare lyfter domkapitlet att stiftsjuristen ska ges möjlighet att anlita relevant kompetens för utredningen, samtidigt som stiftsjuristens kraftigt utökade mandat kan medföra en isolerad och utsatt position, inte minst i ett avskrivningsskede. Domkapitlet bör ansvara för sådana beslut och att delegation finns, även om avskrivningsbeslut oftast bör fattas av hela domkapitlet. Domkapitlet tillstyrker förslaget att endast den som inte deltagit i utredningen får besluta, men avstyrker övriga förslag om beslutsfasen.

Domkapitlet i *Strängnäs stift* avstyrker den omfattande föreslagna regleringen av olika skäl, exempelvis att vägledning redan finns genom Överklagandenämndens praxis. Vidare ser domkapitlet risker med en detaljerad reglering, exempelvis gränsdragningsproblem. Domkapitlet förordar i stället att interna riktlinjer tas fram i samråd med domkapitlet, samt understryker att teologi och juridik behöver samverka. Vissa förslag skulle kunna tillstyrkas efter bearbetning. Domkapitlet avstyrker två handläggningsspår och anger att det är svårt att bestämma påföljd så tidigt, det kan skapa onödigt fördröjning om spåren byts och att rådande ordning fungerar väl. Domkapitlet avstyrker en del av förslagen som en överreglering, till exempel bestämmelsen om stiftsjuristens roll och den nya jävsbestämmelsen. Domkapitlet tillstyrker också vissa förslag, exempelvis hur ärenden inleds och beslutas.

Västerås stift är generellt positivt till en formalisering av handläggningsreglerna på ett övergripande plan för en ökad likriktning, ökad rättssäkerhet m.m., men ser en risk för att vissa teologiska aspekter förminskas. Domkapitlet uttalar sig inte särskilt om handläggningsspåren, men vill lyfta principiella frågor till exempel om utredningens förslag ger en onödigt inkvisitorisk och polariserad process eller om det går att säkerställa en "mjuk" process som präglas av förståelse, öppenhet och ärlighet. Domkapitlet ser positivt på att stiftsjuristens och domarledamotens roll förtydligas, vilket i stort speglar rådande ordning. Stiftet vill också lyfta behovet av teologisk kompetens i utredningsfasen, som bedömningar i relation till vigningslöftena, och att nya bestämmelser inte får hindra att teologisk kompetens används. Domkapitlet delar inte bedömningen att domstolserfarenhet ska vara ett krav för stiftsjurister, utan lyfter vikten av att stiftsjuristen kan få hjälp. En utbildning bör tas fram för stiftsjurister och domkapitlets ledamöter. Stiftet lyfter frågor om utformningen av delegationsbestämmelserna, samt om forumreglerna när det är oklart var prästen eller diakonen bor och hur ärenden hanteras om prästen eller diakonen inte deltar i utredningen.

Domkapitlet i *Växjö stift* välkomnar förtydligande av handläggningsregler i kyrkoordningen men ifrågasätter starkt detaljeringsgraden i förslaget och anser att några få, ur rättssäkerhetssynpunkt centrala bestämmelser bör räcka, till exempel att få tillgång och yttra sig över det som tillförts ärendet och vad som påstås ha skett. Vidare ifrågasätter domkapitlet om förfarandet ska vara domstolsliknande och om tillräckliga resurser finns, till exempel vad gäller juristkompetens som är en bristvara. Domkapitlet anser att handläggningsspåren är otydliga och kan mynna ut i erinransärenden båda

två, samt att det är tveksamt att delegera till domarledamoten eller stiftsjuristen att fatta beslut om spår, eftersom det begränsar domkapitlets möjlighet att välja påföljd. Domkapitlet har svårt att se hur nuvarande praxis skulle vara ett problem ur rätts-säkerhetssynpunkt, det vill säga att domarledamoten eller dennes ersättare deltar i beredningen men inte i beslutet, men anger att en sådan bestämmelse eventuellt kan införas i kyrkoordningen. Domkapitlet ser att stora utbildningsinsatser krävs för stiftsjuristerna och ifrågasätter om de får ett för stort ansvar, samt om det är lämpligt att reglera deras roll i kyrkoordningen.

Domkapitlet i *Lunds stift* anser efter viss tvekan att förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen och tillstyrker på ett övergripande plan förslagen som i stora delar ses som kodifiering av praxis, men har även vissa invändningar. Domkapitlet avstyrker exempelvis olika handläggningsspår, eftersom det riskerar att bagatellisera erinransärenden när de flesta upplever redan risken för att bedömas ha agerat olämpligt som allvarlig och ifrågasätter om det ger en mer effektiv användning av resurser. Enligt domkapitlet är det bättre för prästen eller diakonen att alltid vara tillförsäkrad rättigheter under handläggningen. Domkapitlet anser att det bör klargöras att det initialt behöriga domkapitlet beslutar i ärendet även om prästen eller diakonen flyttar. Förslagen om en tydlig åtskillnad mellan utrednings- och beslutsskede tillstyrks, liksom att stiftsjuristen är ansvarig för utredningsskedet, att det tydliggörs att ärenden ska kunna avskrivas redan då, samt att beslutsskedet inleds med ett tillsynspåstående.

Domkapitlet i *Göteborgs stift* tillstyrker att det införs handläggningsregler i kyrkoordningen och anser att flera av förslagen är bra, men att upplägget och bestämmelserna behöver arbetas om. Domkapitlet ser inte tillräckliga fördelar med olika handläggningsspår, bland annat eftersom obehörighetsspåret även omfattar provotid och att spåren kan ändras, samt att det är svårt att göra uppdelningen av ärenden så tidigt. Vidare talar den låga ändringsfrekvensen i Överklagandenämnden för att nuvarande ordning fungerar väl enligt domkapitlet, men en kodifiering med förvaltningsprocessen som grund kan övervägas. Domkapitlet anser att nuvarande reglering inte öppnar för godtycke, eftersom hanteringen sköts av en stiftsjurist i nära samråd med en domarledamot som därefter inte fattar beslut. Förslagen om domarledamoten är bra, men bidrar samtidigt till sårbarhet. Prästen eller diakonen bör kunna ta del av anmälan, få veta om rätt till biträde och yttra sig skriftligt tidigare än i förslaget. Domkapitlet anser att prästen eller diakonen alltid ska ha möjlighet att yttra sig inför domkapitlet, samt även slutligen få yttra sig skriftligen över utredningen, oavsett ärendetyp eller om denne avser att närvara vid sammanträdet. Utredningen beskriver inte konsekvenserna om den domarledamot som inte deltagit i utredningen får förhinder. Domkapitlet anser att förslaget om jäv inte bör hindra att domarledamoten biträder stiftsjuristen vid överläggningen i domkapitlet. Vidare frågar domkapitlet om förslaget innebär ”jäv” om stiftsjuristen vänder sig till biskopen, domprosten eller hela domkapitlet för teologisk kompetens. Domarledamotens roll under utredningsskedet bör förtydligas, eftersom den ser annorlunda ut i dag, och det vore rimligt med ersättning om denne förväntas delta i beslut oftare. Även förutsättningarna för överklagande bör förtydligas.

Domkapitlet i *Karlstads stift* tillstyrker i huvudsak förslagen som är väl genomtänkta och syftar till att stärka rättssäkerheten.

Domkapitlet i *Härnösands stift* är i stort positivt till en reglering i kyrkoordningen, men anger att förslaget om ny jävsgrund kan innebära svårigheter, eftersom den ena av två domarledamöter regelmässigt kommer att vara jävig vid beslut i ärendet. Om domarledamoten inte kan fortsätta utredningen kan ersättaren inte ta över eftersom denne också blir jävig. Motsvarande gäller om ersättaren är frånvarande eller jävig av

andra skäl. Domkapitlet föreslår i stället att den domarledamot som deltagit i beredningen inte blir jävig, men att den inte får delta om den andre kan delta, i likhet med 3 kap. 7 § rättegångsbalken. Vidare anser domkapitlet att förslaget strider mot gällande rättsprinciper eftersom den inte undantar stiftsjuristen som är sekreterare vid sammanträdet. Domkapitlet uttalar sig inte i frågan om olika handläggningsspår.

Domkapitlet i *Luleå stift* avstyrker förslagen om regleringen av handläggningsreglerna i kyrkoordningen, med önskan om att frågorna utreds vidare och nya förslag tas fram med hänsyn till framförda synpunkter. Domkapitlet har också förslag till fortsatt utredning, exempelvis en reglering av handläggningsregler för Överklagandenämnden. Domkapitlet ser hellre en övergripande reglering i kyrkoordningen och att detaljer kan regleras på annat sätt. Domkapitlet anser att nu gällande regler och rutiner tillförsäkrar den enskilde en rättssäker prövning och att en detaljreglering kan försvåra domkapitlens arbete, öka sårbarheten och minska anpassningsmöjligheterna. Det går inte att välja handläggningsspår och besluta om tillsynspåstående så tidigt som utredningen föreslår, eftersom en gedigen utredning krävs enligt domkapitlet. Domkapitlet är kritiskt till att utredningen inte lyfter det centrala i att tillsynsärenden handläggs och utreds även av teologer. Förslagen försvårar biskopens roll, genom att endast den som inte har biträtt stiftsjuristen i beredningen får delta i beslutet. Detta skulle kunna tolkas så att biskopen inte ska ha insyn eller påverkan i pågående utredningar och processer, vilket inte är gångbart. Det åligger biskopen att utöva tillsyn och ha kännedom om vad som pågår, även om det inte är biskopen som rent faktiskt utreder eller handlägger ett ärende. Rätten till biträde kan domkapitlet tillstyrka, men på vilket sätt och vart de bör införas bör övervägas. Domkapitlet framhåller också stiftsjuristens roll som sekreterare i domkapitlet och att utökade krav vid rekrytering av stiftsjurist kan vara svårt. Möjligheterna till överklagande ifrågasätts också.

Domkapitlet i *Visby stift* noterar det vällovliga syftet, men anser att det dessvärre innebär i många delar inte bara en detaljreglering utan även en omständligare handläggning. Domkapitlet föreslår i stället att delar av beslut 2001/01 införs i kyrkoordningen. Olika handläggningsspår kan vilseleda prästen eller diakonen eftersom det är svårt att tidigt avgöra ärendets karaktär enligt domkapitlet som lägger till att erinran kan upplevas väl så ingripande som en prövotid. Domkapitlet noterar stiftsjuristens ansvar och möjlighet till samarbete med domarledamöterna och ifrågasätter att övriga ledamöter i stort ska vara bortkopplade från utredningen. Kravet på domstolserfarenhet vid rekrytering av en stiftsjurist är svårt. Domkapitlet delar inte utredningens syn på detaljerade bestämmelser eller att en åtskillnad ska göras mellan utredande och beslutande domarledamot, eftersom det kan behövas samtal mellan dem. Delegation bör som nu regleras i arbetsordningen, inte kyrkoordningen.

Domkapitlet i *Stockholms stift* anser att förslaget är onödigt komplicerat och behovet är begränsat eftersom det finns välfungerande praxis. Domkapitlet avstyrker handläggningsspåren, bland annat eftersom en erinran också kan upplevas som ingripande samt att det kan vara vilseledande för prästen eller diakonen. Domkapitlet har ingen invändning mot en tydligare roll för stiftsjuristen, men anser det överflödigt att reglera i kyrkoordningen samt anför vidare bland annat följande. Stiftsjuristen behöver samarbeta med domarledamoten och dennes ersättare, men utredningsansvaret för stiftsjuristen är oklart. Delegation behöver inte regleras i kyrkoordningen och domkapitlet ser inget behov av att delegera tidiga avskrivningsbeslut eller av hänvisningsbestämmelser. Samarbetet mellan domarledamoten, dennes ersättare och stiftsjuristen bör inte brytas upp genom att en utredande domarledamot inte får vara beslutande (som endast en av flera beslutande i domkapitlet). Ärendena kräver ofta samtal mellan domarledamöterna. Domkapitlet har inte mötts av misstanken att det är

fel att domarledamoten är med i utredningen. Övriga ledamöter deltar också i viss mån genom beslut under beredningen. Förslaget skulle leda till en uppdelning i utredande och beslutande personer endast i en av ärendetyperna, vilket ger en falsk bild av åtskillnaden mellan de olika rollerna i domkapitlet. För verklig åtskillnad skulle det krävas en utredande enhet, vilket inte är önskvärt av olika skäl.

Gävle församling tillstyrker förslaget och delar bedömningen av att det finns ett behov av en reglering och att förslaget ger en tydligare ordning, men lyfter även behovet av initiala resurser för utbildning. *Enköpings pastorat* väljer att inte svara. *Kramfors pastorat* har ingen erinran mot förslagen om handläggningsreglerna. *Norrköpings pastorat*, *Falköpings pastorat*, *Arbogabygdens församling*, *Lundby församling* och *Botkyrka församling* tillstyrker förslagen. Även *Vetlanda pastorat* tillstyrker förslagen i stort och välkomnar bland annat utredningens förtydligande att handläggningen innebär att pröva om en person fortsättningsvis bör ha kyrkans förtroende att verka som diakon eller präst och att skydda människor och kyrkan från de som eventuellt är olämpliga för sitt uppdrag. *Boo församling* välkomnar förslaget som innebär önskvärda och nödvändiga förändringar för bättre rättssäkerhet och tydlighet, men anger att reglerna om jäv och åtskillnad mellan utredningsskedet och beslutsskede hade kunnat vara än mer långtgående. Vidare anser församlingen att det vore önskvärt att koppla beslut om obehörighet till anställningen och frågar om fler erinringar kan kumuleras till olämplighet.

Överklagandenämnden och *Ansvarsnämnden* lämnar likartade remissvar och anser att förslagen är genomarbetade och väl motiverade samt anger bland annat följande. Handläggningen följer befintlig praxis och mot den bakgrunden är det snarast kontraproduktivt med en så pass detaljerad reglering som den föreslagna. Överklagandenämnden har i beslut slagit fast vilka principer som ska gälla vid handläggningen och anser att principerna upprätthålls, att kvaliteten på de beslut nämnden prövar har förbättrats och att de nu oftast håller hög kvalitet. De två nämnderna avstyrker två handläggningsspår, eftersom det skulle innebära att domkapitlet får ta ställning tidigt och om handläggningsformen senare ändras blir det överraskande för prästen eller diakonen. För denne är det med stor sannolikhet viktigare att veta att man under hela förfarandet är tillförsäkrad rättigheter, till exempel att få lägga fram sin sak muntligen. Vidare anger nämnderna att domarledamotens kompetens tillvaratas vid beredningen, kanske i varierande grad i olika stift, men att stiftsjuristen därigenom har möjlighet att få stöd under beredningen. Det kan enligt nämnderna ifrågasättas om stiftsjuristens ansvar behöver regleras i kyrkoordningen, utan det torde vara tillräckligt med en bestämmelse i arbetsordningen. Att en domarledamot eller dennes ersättare har medverkat i beredningen bör inte utesluta att samma ledamot deltar i domkapitlets beslut. Det ligger i uppdraget som ordinarie domare att hålla sig neutral vid beslutsfattandet. Ansvarsnämnden tar också upp frågan om biskopens tillsyn anger bland annat att det allmänna tillsynsuppdraget i 57 kap. 1 § även fortsättningsvis bör tillkomma biskop och domkapitel.

Valprövningsnämnden uttalar sig inte om handläggningsreglerna.

När det gäller nya begrepp har ett antal remissinstanser tillstyrkt förslagen i stort. *Vetlanda* och *Boo församling* ser begreppet vigningstjänstpåföljd som en förbättring. Domkapitlet i *Uppsala*, *Strängnäs*, *Linköpings*, *Skara*, *Växjö*, *Västerås*, *Lunds*, *Karlstads*, *Härnösands*, *Stockholms* och *Visby stift*, samt *Ansvarsnämnden* och *Överklagandenämnden* har invändningar mot begreppet "tillsynsperson", främst eftersom det har annan betydelse i normalt språkbruk och kan leda till missförstånd. Remissinstanserna ger flera alternativ, till exempel "svaranden", "den som är föremål för provningen", "den som är föremål för tillsynen", "den anmälde" "den anmälde prästen eller diakonen", "tillsynssubjektet", "vigningstjänst innehavaren" eller "den vigde".

Domkapitlet i *Luleå stift* anser att vedertagna begrepp bör användas så långt det är möjligt och att ”tillsynsärende” är ett vedertaget begrepp, i stället för ”vigningstjänstpåföljd, VTP”. Alternativa förslag är ”tillsynsåtgärd” eller ”vigningstjänståtgärd”. Domkapitlet i *Strängnäs och Stockholms stift* lyfter även att förkortningar kan bli exkluderande. Några remissinstanser har också invändningar mot det begreppet och mot ”tillsynspåstående” och bland annat förs fram att de kan ge ett straffrättsligt intryck, alternativ som föreslagits är bland annat ”gärnings- eller handlingspåstående”.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

Utgångspunkten för regleringen av handläggningen i domkapitlet

Kyrkoordningen innehåller inga detaljerade bestämmelser om domkapitlens handläggning av obehörighetsärenden i dag, utan den styrs främst av praxis från Överklagandenämnden. Utredningen anser att det finns ett behov av en reglering bland annat för att bristen på tydliga regler ger en oklar ordning som öppnar för olikabehandling och godtycke, att bristen på skillnad mellan utrednings- och beslutsfas ökar risken för att beslutsorganet inte ska se på ärendet med tillräckligt opåverkad och kritisk blick, att den nuvarande ordningen innebär att beslut vanligen kommer att fattas av personer som prästen eller diakonen haft kontakt med tidigare, samt att det finns en risk att praxis skiljer sig åt mellan stiftet. Utredningen anser vidare att förslagen ökar likabehandlingen och förutsebarheten, vilket skulle stärka rättssäkerheten. Utredningen föreslår både en kodifiering av praxis och nyheter i handläggningen.

Flera remissinstanser tillstyrker utredningens förslag om handläggningsreglerna, men det är ett blandat remissutfall främst bland domkapitlet, samt Överklaganderespektive Ansvarsnämnden. Remissinstansernas synpunkter spänner från ett huvudsakligt stöd för förslaget, till ett ifrågasättande av olika delar, detaljeringsgraden eller att det ens finns ett behov av utredningens förslag. Några remissinstanser ifrågasätter om kyrkoordningen är rätt plats för en sådan reglering. Ett antal remissinstanser lyfter även fram att nuvarande ordning fungerar förhållandevis väl, utan en detaljerad reglering i kyrkoordningen. Överklagandenämnden och Ansvarsnämnden anser exempelvis att en detaljreglering snarast skulle kunna bli kontraproduktiv, mot bakgrund att det redan finns tydliga principer fastslagna i praxis.

Vad gäller behovet av den föreslagna detaljerade regleringen delar kyrkostyrelsen inte utredningens motivering fullt ut. Bland annat finns redan i dag en upparbetad praxis som avser att stärka rättssäkerheten och motverka godtycke. Kyrkostyrelsen anser vidare att remissinstansernas spretiga synpunkter och kvarvarande frågetecken visar på svårigheterna med att införa en ny detaljerad reglering som i vissa delar skiljer sig från dagens ordning. Exempelvis kan förslaget om två separata handläggningsspår bidra till en ökad komplexitet i handläggningen, särskilt eftersom det gäller ett begränsat antal ärenden och att ett ärendes handläggning kan komma att ändras från att vara ett erinransärende till ett obehörighetsärende, eller tvärt om, under handläggningen. Bedömningen av vilken åtgärd av obehörighet, prövotid eller erinran som är möjlig föreslås komma tidigare i ärendets handläggning än i nuvarande ordning. Kyrkostyrelsen delar även till viss del nämndernas farhåga att utredningens förslag riskerar att delvis motverka sitt syfte. Exempelvis riskerar det att uppstå oklarheter kring hur den föreslagna regleringen förhåller sig till de principer som redan tillämpas.

Remissinstanserna har också lyft frågan hur utredningens förslag säkerställer teologisk kompetens, exempelvis om den behövs tidigt i utredningsfasen. Även om utredningens förslag inte hindrar att de teologiska frågorna beaktas, ligger mycket fokus på stiftsjuristens och domarledamotens roller i utredningsfasen. Liknande farhågor uttalas även kring juridisk kompetens, exempelvis att eventuell frånvaro eller

vakans i juristrollerna kan innebära risk för sårbarhet vid utredning och i beslutsfattande i domkapitlen. Även detta talar enligt kyrkostyrelsen för att behålla nuvarande ordning och ge domkapitlen fortsatt möjlighet att säkerställa teologisk och juridisk kompetens på motsvarande sätt som i dag, oavsett när i handläggningen den behövs. Mot denna bakgrund anser kyrkostyrelsen att det inte är ändamålsenligt att införa utredningens förslag till detaljerade bestämmelser i kyrkoordningen i sin helhet.

Ett antal remissinstanser har lyft betydelsen av att ett ärende kan avskrivas redan under utredningsfasen. Kyrkostyrelsen avser emellertid inte att föreslå någon ytterligare detaljreglering kring formerna för handläggning av överprövning, exempelvis förutsättningarna för domkapitlens möjlighet att avskriva ärenden eller att delegera beslutanderätt. Det ger domkapitlen fortsatt samma förutsättningar för handläggningen som i dag. För prästen eller diakonen kan det givetvis underlätta att få information om vilka förutsättningar som gäller för ärendet så tidigt som möjligt.

Samtidigt ser kyrkostyrelsen fördelar med utredningens förslag och att nuvarande ordning framgår tydligare i kyrkoordningen. Därför anser kyrkostyrelsen, i likhet med bland annat domkapitlet i *Visby stift*, att det vore en fördel med en kodifiering av befintlig praxis med utgångspunkt i Överklagandenämndens beslut 2001/01. Som domkapitlet i *Växjö stift* angett bör fokus ligga på de bestämmelser som har stor betydelse för rättssäkerheten. Kyrkostyrelsen anser att en kodifiering av några grundläggande principer kan bidra till förtydligande genom att det inte längre enbart framgår av praxis utan även i kyrkoordningen. Vilka bestämmelser som kyrkostyrelsen föreslår beskrivs närmare i avsnitten nedan. De har sin utgångspunkt i utredningens förslag. Bestämmelserna bör, som utredningen föreslår, införas i 57 kap. Kyrkostyrelsen anser varken att några bestämmelser bör flyttas eller att några hänvisningsbestämmelser behöver införas. Bestämmelserna om behörigt domkapitel och delegation föreslås också kvarstå oförändrade, liksom 57 kap. 1 § om stiftens tillsyn.

Remissinstansernas förslag om utredning av ytterligare åtgärder för domkapitlens samverkan m.m. kan inte tas vidare inom ramen för nu aktuellt arbete.

Nya begrepp i kyrkoordningen

Kyrkostyrelsen håller med utredningen om att det kan finnas fördelar med ett nytt begrepp när det gäller ärendeslaget som i dag benämns ”obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst”³⁴ eller ”obehörighetsärende”³⁵, eftersom det i dag används oavsett om ärendet kan leda till beslut om obehörighet, prövotid eller skriftlig erinran. Det kan alltså anses missvisande i vissa avseenden. Samtidigt riskerar det av utredningen föreslagna begreppet ”vigningstjänstpåföljd” att ge straffrättsliga konnotationer, vilket vissa remissinstanser lyft. Kyrkostyrelsen anser vidare, i likhet med domkapitlet i Luleå stift, att det finns en fördel att använda befintliga begrepp i möjligaste mån, bland annat utifrån en önskan om att inte komplicera regelverket. Kyrkostyrelsen ser en viss risk att ett nytt begrepp kan bidra till komplexitet om de introduceras i ett redan befintligt förfarande, särskilt så om det redan inledningsvis antas användas som en förkortning. Vidare avser kyrkostyrelsen inte att föreslå någon omfattande reglering. Behovet av nya begrepp är alltså begränsat. Kyrkostyrelsen anser att ärende om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst eller obehörighetsärende kan fungera väl även fortsättningsvis.

³⁴ Se t.ex. 9 kap. 7 § och 57 kap. 1 § första stycket 5 kyrkoordningen. Denna ärendetyp har i kyrkoordningen kallats för ärende om behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst även efter det att det även blev möjligt att besluta om prövotid eller skriftlig erinran.

³⁵ Se t.ex. ÖN 2001/01.

Begreppet ”tillsynsperson” kan ge intryck av att avse den som utövar tillsynen i stället för den som är föremål för tillsyn, vilket flera remissinstanser påtalat. I praxis från Överklagandenämnden talas det bland annat om ”den ifrågasatte prästen”. Det finns inget begrepp för den som är föremål för tillsynen i kyrkoordningen i dag och remissinstanserna har flera förslag. Kyrkostyrelsen anser dock att man fortsatt kan tala om den präst eller diakon som ärendet avser, i likhet med hur 31 och 32 kap. är utformade i dag.

1.4.2 Rätt till yttrande

Kyrkostyrelsens förslag: Innan ett ärende om att förklara en präst eller en diakon obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela en skriftlig erinran avgörs i sak ska prästen eller diakonen ges tillfälle att yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne, om det inte är uppenbart obehövt.

Prästen eller diakonen ska beredas tillfälle att lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, om denne begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Ändrad paragraf: 57 kap. 21 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer endast delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen föreslår en mer detaljerad bestämmelse om vad som ska ingå i ett så kallat svarsföreläggande till prästen eller diakonen. Bland annat det så kallade tillsynspåståendet, tid för beslutssammanträde, information om rätt till biträde, att prästen eller diakonen förväntas delta i utredningen, samt att det till svarsföreläggandet ska fogas den utredning som har legat till grund för domkapitlets beslut att inte avskryva ärendet. Beslutsskedet föreslås därefter kunna vara antingen muntligt, i obehörighetsärenden, eller i huvudsak skriftligt, i erinransärenden. Vidare föreslår utredningen även att stiftsjuristen ska vidta ytterligare utredningsåtgärder på begäran av prästen eller diakonen, om åtgärderna inte framstår som uppenbart obehövt.

Remissinstanserna: Som angetts ovan är det ett blandat remissutfall när det gäller utredningens förslag i stort, vilket gäller även förslagen om svarsföreläggande, rätt att yttra sig och begäran av komplettering av utredningen.

Övergripande om remissvarens innehåll

De åtta församlingar och pastorat som svarat tillstyrker förslagen i stort, liksom domkapitlet i *Karlstad stift*, men har inte uttalat sig särskilt om förslagen i detta avsnitt. Inte heller domkapitlet i *Uppsala, Linköpings, Härnösands* och *Västerås stift* uttalar sig särskilt om dessa förslag, men uttrycker sig positivt till en reglering generellt sett. Domkapitlet i *Skara stift* avstyrker att prästen eller diakonen inte ska ha rätt att muntligen lägga fram sin sak för domkapitlet i ett erinransärende, om inte särskilda skäl föreligger. Vidare anger domkapitlet att det måste vara mycket tydligt att muntligt förfarande är en rättighet, oaktat ärendets utfall. Nuvarande ordning med ett skriftligt förfaringsätt, men med rätt till muntligt företräde är en god ordning enligt domkapitlet. Domkapitlet i *Strängnäs stift* avstyrker flera av bestämmelserna som ett exempel på överreglering, samt anger att prästen eller diakonen inte bör kunna styra utredningen genom att begära komplettering som det föreslås, utan denne har rätt att uttrycka sin mening i yttrandet medan det är domkapitlet som vidtar utredningsåtgärder. Handläggningen bör vara skriftlig, men prästen eller diakonen ska erbjudas möjlighet till muntligt företräde enligt domkapitlet. Domkapitlet i *Växjö stift* anser att

rätten att närvara vid domkapitlets sammanträde och muntligt framföra sina synpunkter i obehörighetsärenden bör regleras i kyrkoordningen. Domkapitlet i *Lunds stift* ifrågasätter bland annat att det i svarsföreläggandet ska finnas en påminnelse om att prästen eller diakonen är skyldig att medverka, eftersom denne riskerar yrkesförbud och har rättigheter enligt artikel 6 Europakonventionen. Domkapitlet i *Göteborgs stift* anger bland annat att prästen eller diakonen bör ha möjlighet att yttra sig muntligen och att domkapitlet därefter beslutar, med beaktande av stiftsjuristens och domarledamotens beslutsförslag. Domkapitlet i *Luleå stift* anger att de bereder präster och diakoner möjlighet att närvara vid domkapitlets sammanträde när ärendet ska avgöras slutligt mot bakgrund av artikel 6 Europakonventionen, och att inte få närvara i ett erinransärende torde kunna ifrågasättas utifrån denna artikel. Vidare undrar domkapitlet bland annat om ett beslut att inte göra någon komplettering kan överklagas och om utredningens slutsatser om rättskraft. Domkapitlet i *Visby stift* delar inte utredningens syn och anser som angetts tidigare att detaljreglering är onödig. Domkapitlet i *Stockholms stift* anser att det är centralt att prästen eller diakonen har en reell möjlighet att föra sin talan och ser positivt på att denne ska ges tillfälle att begära kompletterande utredning.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Som angetts ovan finns riktlinjer för handläggningen av obehörighetsärenden främst i praxis. Överklagandenämnden har i beslut 2001/01³⁶ angett följande om kraven på utredningen av ett obehörighetsärende och möjligheten att höras muntligen:

Utredningen bör sammanställas på lämpligt sätt och innehålla en sammanhållen detaljerad redogörelse avseende innebörden av och grunden för anklagelserna, dvs. närmast att jämföra med en gärningsbeskrivning i brottmål. Den ifrågasatte prästen skall ges tillfälle att yttra sig över utredningen och att ange sin inställning till anklagelserna. Detta kan i vissa fall medföra att utredningen behöver kompletteras. Om den ifrågasatte prästen begär det, bör denne också kunna få möjlighet att försvara sig personligen (muntligen) eller genom juridiskt biträde inför domkapitlet.

Även om detta redan är gällande praxis, föreslår kyrkostyrelsen att en bestämmelse med motsvarande innebörd tas in i kyrkoordningen i syfte att ytterligare förtydliga förutsättningarna i obehörighetsärenden, som stöd för den som handlägger eller på annat sätt deltar i ett sådant ärende. Den föreslagna bestämmelsen har utformats generellt och övergripande i syfte att ange grunderna för att prästen eller diakonen får yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne i ärendet, innan ärendet avgörs i sak. Vidare föreslås att det finns en rätt för prästen eller diakonen att få yttra sig muntligen, om denne så begär och det inte bedöms vara uppenbart obehövligt.

Överklagandenämnden har i sin praxis alltså angett hur utredningen ska sammanställas och ställt krav på en detaljerad redogörelse. Överklagandenämnden har vidare understrukit betydelsen av att prästen eller diakonen ska underrättas om innebörden av och grunden för den anklagelse som domkapitlet gjort gällande mot denne, samt få tid och möjlighet att förbereda sitt försvar.³⁷ I praktiken liknar det hanteringen av en gärningsbeskrivning i ett brottmål. Enligt kyrkostyrelsen är det lämpligt att kodifiera dessa förutsättningar, det vill säga att domkapitlet ska ange vad som görs gällande

³⁶ Se t.ex. även vad som sägs i ÖN 2008/30, 2009/17 och 2011/27.

³⁷ ÖN 2011/27.

mot prästen eller diakonen, och att denne ska ges möjlighet att ange sin inställning till detta, samt yttra sig över utredningen. Om det är uppenbart obehövligt föreligger inget krav på kommunikation med prästen eller diakonen, vilket exempelvis skulle kunna vara fallet när prästen eller diakonen själv ansökt om obehörigförklaring eller trätt ur Svenska kyrkan. Däremot anges i förarbetena att biskopen eller domprosten i regel håller ett samtal med den berörda prästen eller diakonen i en sådan situation.³⁸

Ett antal remissinstanser har uttalat stöd för prästens eller diakonens rätt att yttra sig muntligen, oavsett om det gäller ett ärende om obehörighet eller erinran. Detta har även lyfts som ett exempel på en grundläggande princip som bör kodifieras med hänsyn till dess betydelse för rättssäkerheten. Kyrkostyrelsen håller med om att det finns en fördel med en kodifiering av en sådan rätt att höras muntligen, om prästen eller diakonen begär det. Rätten bör utformas på liknande sätt som den uttrycks i befintlig praxis som utgår från att handläggningen i huvudsak är skriftlig.³⁹ Vidare anser kyrkostyrelsen att det bör förtydligas i bestämmelsen att domkapitlet inte behöver bereda tillfälle till muntligt yttrande inför domkapitlet om det är uppenbart obehövligt, exempelvis i ett egenbegäransärende. Kyrkostyrelsens avsikt är en kodifiering av gällande principer fastslagna i praxis. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Utredningen föreslår även att prästen eller diakonen ska upplysas om möjligheten att begära komplettering av utredningen och att stiftsjuristen då ska göra en komplettering om det inte är uppenbart obehövligt. En i det närmaste ovillkorlig möjlighet för prästen eller diakonen att begära kompletteringar riskerar enligt kyrkostyrelsen dock att leda till svårigheter i tillämpningen. Förslaget genomförs därför inte i denna del.

1.4.3 Rätt till biträde

Kyrkostyrelsens förslag: Prästen eller diakonen har rätt att anlita ett biträde i ett ärende om att förklara en präst eller en diakon obehörig att utöva kyrkans vignings-tjänst, besluta om prøvotid för fortsatt behörighet eller tilldela en skriftlig erinran.

Om ett biträde bedöms vara olämpligt för sitt uppdrag får domkapitlet avvisa biträdet.

Ändrad paragraf: 57 kap. 22 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen föreslår dock även att biträdet ska kallas till beslutssammanträdet och att prästen eller diakonen ska få rätt till skälig ersättning från domkapitlet för ett rättsligt biträde (som uppfyller kraven på att anställas som domare), eller om särskilda skäl föreligger även för andra biträden, i ärenden som rör obehörighet och prøvotid.

Remissinstanserna: Det finns ett starkt stöd för möjligheten att anlita ett biträde och att domkapitlet ska få avvisa ett olämpligt biträde, men ett splittrat utfall vad gäller rätten att få ersättning för ett biträde.

Övergripande om remissvarens innehåll

Som angetts ovan finns ett antal församlingar, pastorat och ett par stift som tillstyrkt utredningens förslag i sin helhet eller i stort. Domkapitlet i *Uppsala stift* tillstyrker rätten till biträde, viss rätt till ersättning för sådant biträde och att det ska gå att avvisa ett olämpligt biträde. Domkapitlet i *Linköpings stift* avstyrker förslaget om rätt till ersättning för biträde, bland annat eftersom det riskerar att medföra att ett domkapitel

³⁸ KsSkr 2003:7 s. 46.

³⁹ Se t.ex. ÖN 2001/01 och 2011/27.

inte väcker ett obehörighetsärende av ekonomiska skäl. Vidare ifrågasätts om domkapitlet bör stå kostnaderna och om advokathjälp behövs i ärenden som i grunden avser vigningslöftena. Det noteras att liknande rättighet vid prövningen av läkarlegitimation eller i Statens ansvarsnämnd inte föreligger. Vidare ser domkapitlet en uppenbar risk att rättsliga biträden tar in yttranden från teologiska experter till höga kostnader när det är domkapitlet som ska utreda ärendet. I likhet med disciplinärenden vid statliga myndigheter bör det vara en försäkringsfråga för prästen eller diakonen.

Domkapitlet i *Skara stift* tillstyrker utredningens förslag, men anser att prästens eller diakonens rätt ska gälla under både utrednings- och beslutsprocessen för att säkerställa dennes rättsskydd och att biträdet bidrar till och är ett stöd för utredningen. Domkapitlet i *Strängnäs stift* tillstyrker möjligheten till biträde, men föreslår begreppet stödperson eftersom det inte är samma sak som ett juridiskt biträde i en rättegång och anger följande. Biträdet kan inte föra prästen eller diakonens talan eftersom situationen bygger på relationen mellan en person i vinningstjänst och domkapitlet, där själva samtalet i sig är en del av tillsynen. Ett biträdes funktion handlar om att vara stöd för prästen eller diakonen, men domkapitlet behöver kunna relatera till denne och inte enbart till biträdet. Rätt till ersättning avstyrks av domkapitlet. Förslaget att ett biträde får avvisas av domkapitlet kan godtas, men domkapitlet menar dock att den möjligheten redan finns. Vidare lyfter domkapitlet att en jämförelse kan göras med ärenden i högskolornas disciplinnämnder, där biträde förekommer utan att ersättning utgår.

Domkapitlet i *Växjö stift* tillstyrker utredningens förslag om rätten att anlita biträde och möjligheten att avvisa olämpliga biträden, men efterfrågar förtydliganden exempelvis om hur kostnaderna ska beräknas och varför rätten till ersättning främst gäller jurister med domarbehörighet, samt om ett beslut om ersättning ska kunna överklagas. Domkapitlet i *Lunds stift* tillstyrker förslaget att rätten till biträde tydliggörs, att olämpliga biträden kan avvisas och att rätt till viss ersättning införs som dock bör gälla alla ärenden oavsett typ och att skälighetsbedömningen bör kunna överklagas. Domkapitlet anser det oklart om rätten till ersättning ska omfatta arbete under utredningsfasen, vilket den bör göra.

Domkapitlet i *Göteborgs stift* är i huvudsak positivt till att biträden anlitas i tillsynsärenden, men anser att stiftet inte ska stå för hela kostnaden, utan det bör övervägas gälla endast där obehörighet övervägs samt att det kan vara rimligt att prästen eller diakonen ska stå för en betydande del eller hela kostnaden själv om denne förklaras obehörig på grund av misskötsamhet. Utredningen borde ha analyserat kostnaden för stiftet, till exempel genom att jämföra med andra yrkeskategorier. Domkapitlet anser att det krävs tydliga kriterier för en sådan bedömning.

Domkapitlet i *Karlstads stift* anser att även andra biträden än jurister bör ha rätt till ersättning, även om det inte föreligger särskilda skäl och att kostnadsersättningen bör anpassas till en lägre timkostnadsnorm än i förslaget.

Domkapitlet i *Luleå stift* gör gällande att en fördjupad analys bör ske om Svenska kyrkans medlemmar ska betala för ersättning till biträde i dessa fall, och om så, i sådana fall om ersättning bör utgå oavsett ärendets karaktär och allvarlighetsgrad. Vidare bör prästen eller diakonen erinras om andra sätt att få ersättning för biträdeskostnader och rätt till kostnadsfria ombud, som till exempel försäkringar och arbetstagarorganisationer. Om handläggningen byter spår behöver eventuell rätt till ersättning övervägas. Domkapitlet är positivt till rätten att anlita ett biträde och att biträdet kallas till beslutssammanträde, men det bör övervägas hur bestämmelserna ska införas.

Domkapitlet i *Visby stift* tillstyrker förslaget att anlita biträde och att en möjlighet att avvisa olämpliga biträden införs, men är mycket tveksamt till rätten till ersättning. Domkapitlet i *Stockholms stift* har liknande åsikter och ifrågasätter även om rätten till

ersättning bör gälla alla biträden och om inte tillämpningen riskerar att bli svår och skilja sig åt mellan stiftet. Domkapitlet anger vidare att det är oklart vilken kompetens som kan förväntas av biträdena och att dessa inte granskas av någon organisation, samt att jurister vidare kommer att behöva läsa in kyrkorätt, vilket kommer att leda till höga kostnadsanspråk. Om handläggningen sker i två spår ska det ges möjlighet till ersättning för biträde även i erinransärenden enligt domkapitlet, som även anser att rätten till ersättning i stället bör kopplas till prästen eller diakonens behov av biträde, till exempel om det finns en inte obetydlig risk för att ärendet ska resultera i ett beslut om påföljd.

Boo församling anser att det är bra att rätten till biträde tydliggörs, men förslaget formulering ”visar sig olämplig” bör enligt församlingen ersättas av ”kan anses olämplig” för att biträden vars inkompetens eller olämplighet domkapitlet redan har kännedom om ska kunna avvisas i ett tidigare skede.

Överklagandenämnden och *Ansvarsnämnden* lämnar liknande remissvar och har ingen erinran mot rätten att anlita ett biträde och att biträdet ska kunna avvisas, men anser att bestämmelsen kan utformas som i 14 § förvaltningslagen samt för vidare fram i huvudsak följande. Redan i dag finns möjligheten och inget som hindrar att en olämplig person avvisas enligt nämnderna. Frågan om ersättning till biträdet bör utredas ytterligare enligt nämnderna, eftersom det är svårt att uppskatta vilka kostnader som skulle kunna drabba stiftet. Det kan också ifrågasättas varför ersättning skulle kunna utgå endast vid anlitan av ett juridiskt biträde, när det kan finnas behov av annat biträde. Förslaget att använda den s.k. brottmålstaxan som tillämpas av allmänna domstolar är inte adekvat.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Utredningen anger att förekomsten av biträden varierar mellan stiftet men att det tycks ha blivit allt vanligare, i vart fall vid allvarigare anklagelser mot prästen eller diakonen.⁴⁰ Det kan finnas flera anledningar för prästen eller diakonen att använda sig av biträde i ett obehörighetsärende. Det kan exempelvis handla om en upplevd eller verklig oförmåga att uttrycka sig på ett tillräckligt precist sätt i skrift. Det kan röra sig om ett behov av stöd i den oro man känner inför handläggningen och dess utgång. Det kan också botten i prästens eller diakonens behov av hjälp att på ett professionellt sätt lägga fram de främsta argumenten mot riktigheten i vad som görs gällande mot denne eller för en mild bedömning. Syftet är såväl att stärka såväl kvaliteten i handläggningen och bedömningen, som prästen eller diakonens upplevelse av att få en rättvis behandling.

Enligt kyrkostyrelsen saknas det skäl att ifrågasätta rätten att ta hjälp av ett biträde i ett ärende av detta slag. Som utredningen lyfter bör det däremot understrykas att det rör sig om just ett biträde och inte något ombud för att vidta rätts- eller processhandlingar. Ett biträde har inte sådan behörighet under handläggningen i domkapitlet, eftersom det rör sig om ett personligt ärende. Biträdets ställning är också något som vissa remissinstanser berört. Även den som har anlitat ett biträde bör alltså exempelvis få del av handlingar i ärendet personligen, även om biträdet också bör få en kopia. Det finns i dag ingen begränsning när det gäller vem som kan anlitas som biträde. Det kan exempelvis vara en god vän eller kollega, en präst i stiftet, eller en jurist. En jurist är inte nödvändigtvis bäst lämpad att uppträda som biträde i ett ärende om obehörighet. De flesta jurister känner sannolikt inte närmare till vilken prövning som ska göras och vad en prästs eller diakons vigningslöften innebär. Även fortsättningsvis bör det

⁴⁰ Promemorian s. 43.

därför vara möjligt för prästen eller diakonen att anlita någon denne känner förtroende för som biträde, oberoende av dennes formella kvalifikationer. Detta ligger också i linje med vad som gäller för ombud och privata försvarare i brottmål enligt 12 kap. 2–4 §§ och 21 kap. 3 § rättegångsbalken.

En övervägande del av remissinstanserna har uttryckt sig positivt om prästens eller diakonens möjlighet att ta hjälp av ett biträde. Vissa har även understrukit betydelsen av att det är just ett biträde som ska vara ett stöd och att det inte behöver vara en jurist. Kyrkostyrelsen anser mot denna bakgrund att det bör framgå uttryckligen i kyrkoordningen att prästen eller diakonen har möjlighet att anlita ett biträde. Enligt kyrkostyrelsen saknas det behov av att ytterligare understryka biträdets stödjande funktion genom att använda begreppet stödperson, på det sätt Strängnäs stift föreslagit.

I kyrkoordningen finns i dag ingen uttrycklig möjlighet att avvisa ett biträde som framstår som olämpligt, antingen med hänsyn till personens förhållanden eller uppträdande i handläggningen av ärendet. Överklagandenämnden anger dock i sitt remissvar att motsvarande möjlighet gäller redan i dag. Nämnden har ingen erinran mot förslagen, men anger att regleringen med fördel kan utformas som i 14 § förvaltningslagen. Boo församling har också föreslagit en lydelse som mer liknar den i förvaltningslagen.

Rätten att kunna avvisa ett biträde har fått ett brett stöd hos remissinstanserna. Enligt kyrkostyrelsen är det motiverat att uttryckligen införa även denna möjlighet. Inte minst åtgärdens karaktär talar för att detta bör framgå tydligt av kyrkoordningen. Möjligheten bör, precis som i rättegångsbalken, knytas till att biträdet är olämpligt, vilket bör framgå av bestämmelsen. De kriterier som anges i 12 kap. 2–5 §§ rättegångsbalken, och den praxis som har utvecklats i anslutning till dessa bestämmelser, skulle kunna tjäna som förebild vid den närmare bedömningen. Som utredningen anger kan det finnas skäl att tillämpa en sådan möjlighet med omdöme och restriktivitet.⁴¹ Däremot anser kyrkostyrelsen, till skillnad från utredningens förslag, att det inte behöver framgå uttryckligen att biträdet ska kallas till ett sammanträde dit prästen eller diakonen har kallats. Att så ska ske får anses följa av allmänna principer.

Utredningen föreslår att domkapitlen ska ersätta skäligena kostnader för ett biträde i ärenden om obehörighet och prövotid, i första hand för ett rättsligt biträde, men också vid särskilda skäl för ett annat biträde. Med rättsligt biträde avses i utredningen någon som uppfyller kraven på domartjänstgöring.⁴² Eftersom kyrkostyrelsen inte går vidare med förslaget om två olika handläggningsspår kan utredningens förslag inte genomföras i sin helhet. Dessutom har stödet för utredningens förslag inte varit odelat positivt hos remissinstanserna. Det finns också olika syn hos de remissinstanser som i och för sig är positiva till en rätt till ersättning, exempelvis går åsikterna isär vad gäller i vilka situationer rätten till ersättning bör föreligga. Vad som ska ingå i ”skäligen kostnad”, hur domkapitlen ska kunna bedöma skäligheten och vilken timkostnad ersättningen ska utgå ifrån är också frågor som remissinstanserna lyfter. Utredningen har inte presenterat någon utredning eller uppskattning av vilka kostnader införandet av regleringen skulle kunna innebära för stiftet.

Kyrkostyrelsen noterar att det i exempelvis i Statens ansvarsnämnd saknas möjlighet att få ersättning för ett biträde med offentliga medel, liksom även i Försvarets personalansvarsnämnd. Däremot händer det även där att den som är föremål för ett

⁴¹ Promemorian s. 43 och 64.

⁴² Enligt 4 kap. 1 § rättegångsbalken ska en lagfaren (juristutbildad) domare vara svensk medborgare och ha avlagt för behörighet till domarämbetet föreskrivna kunskapsprov. Med föreskrivna kunskapsprov avses juristexamen eller annan motsvarande examen, se förordningen (2007:386) om kunskapsprov för behörighet som domare, m.m. Den som utövar domartjänst får inte vara försatt i konkurs eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

ärende har med sig facklig representation eller annat biträde. Mot bakgrund bland annat av att utredningens förslag till handläggningsspår inte införs, det splittrade remissutfallet i frågan om ersättning samt att motsvarande möjlighet saknas i processer av liknande slag, föreslår kyrkostyrelsen att en sådan rätt till ersättning för biträde som utredningen har föreslagit inte ska införas i kyrkoordningen.

1.4.4 Beslut

Kyrkostyrelsens förslag: Ett beslut i ett ärende om att förklara en präst eller en diakon obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela en skriftlig erinran får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen.

Ett sådant beslut får heller inte grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av och tillfälle att bemöta, om det inte är uppenbart obehövligt.

Ändrad paragraf: 57 kap. 23 § kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningens förslag innehåller ytterligare bestämmelser kring beslutet i ett ärende, exempelvis att ett beslut som innebär att ingen påföljd meddelas, inte får innehålla något ytterligare än att ärendet överlämnas till biskopen för fortsatt handläggning, alltså ingen annan kritik. Vidare föreslår utredningen även att ett ärende där prästen eller diakonen förelagts att yttra sig, inte får avslutas utan att domkapitlet beslutar om att meddela vigningstjänstpåföljd eller inte. Dessutom föreslår utredningen att domkapitlets beslut ska skickas till prästen eller diakonen, den som anmält ärendet till domkapitlet, prästen eller diakonens arbetsgivare och samtliga stift.

Remissinstanserna: Även avseende dessa förslag föreligger i huvudsak ett stöd hos de församlingar och pastorat som svarat, samt ett mer blandat remissinfall bland domkapitlen.

Övergripande om remissvarens innehåll

Domkapitlet i *Uppsala stift* anser att besluten inte bör skickas till alla stift, men att en underrättelse (dock inte hela beslutet) om en präst eller diakon har blivit obehörig-förklarad behöver förmedlas för kännedom. För mer enhetlig praxis vore det bra om besluten kunde publiceras avidentifierade så att domkapitlen kan ta del av beslut från andra stift och samtidigt undvika att sprida känsliga personuppgifter. Domkapitlet i *Skara stift* tillstyrker utredningens förslag om underrättelser om beslutet. Domkapitlet i *Strängnäs stift* avstyrker utredningens förslag om beslutet när det gäller att tilldela kritik även om påföljd inte är aktuell, eftersom det vid en samlad bedömning kan anses att viss kritik är befogad och att det framgår tydligt varför domkapitlet ansåg att någon påföljd inte var aktuell. Vidare avstyrks förslaget om att beslutet endast får avse vad prästen eller diakonen yttrat sig över som en överreglering mer passande i en handbok. Däremot tillstyrker domkapitlet att beslutet bör kommuniceras, men att prästen eller diakonen också ska meddelas muntligt och att det ska ske innan någon annan meddelas beslutet.

Domkapitlet i *Lunds stift* anger att förslaget om kommunikation av beslut innebär ett delande av personuppgifter vars tillåtlighet torde behöva utredas närmare utifrån EU:s dataskyddsförordning. Domkapitlet i *Göteborgs stift* anser att det finns ett stort värde för stiftsjuristerna och domkapitlen som helhet att kunna ta del av beslut från domkapitel i andra stift, gärna samlat på nationell nivå, digitalt och anonymiserat.

Domkapitlet i *Luleå stift* är tveksamt till förslaget att ärendet ska överlämnas till biskopens tillsyn. Domkapitlet i *Stockholms stift* välkomnar att det ska framgå i kyrkoordningen att domkapitlet ska underrätta prästen eller diakonen, anmälare och arbetsgivaren om beslutet. Domkapitlet instämmer i att det kan vara problematiskt att förena ett avskrivningsbeslut med kritik, men att gränsen dock är diffus mellan domkapitlets bedömning och vad som är att uttala kritik. Det är enligt domkapitlet inte lämpligt att kyrkoordningen innehåller regler som förbjuder informell kritik, utan rimligare att lita på domkapitlets kompetens att undvika olämpliga uttalanden. Domkapitlet i *Visby stift* tillstyrker kommunikation av beslutet, men anser att den detaljerade regleringen kring beslutet kan vara onödig.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen avser som angetts i avsnitt 1.4.1 ovan, att inte gå vidare med utredningens förslag till handläggningsregler i dess helhet. När det gäller utredningens bestämmelser om beslutet i ett ärende om obehörighet är remissutfallet blandat. Ett par remissinstanser anser till exempel att utredningens förslag att domkapitlet ska kunna överlämna ett ärende till biskopens tillsyn kan missförstås. Andra är tveksamma till gränsdragningen vad gäller utredningens förslag att domkapitlet inte ska kunna uttala kritik i ett beslut som innebär att någon påföljd inte meddelas.

När det gäller frågan om att inte uttrycka någon ytterligare kritik i ett beslut som är gynnande och inte kan överklagas, är det en allmän princip som tillämpas bland annat i straffprocessen. Kyrkostyrelsen är dock tveksam till att ta in ett sådant uttryckligt förbud i kyrkoordningen, främst med hänsyn till att det skulle kunna leda till gränsdragningsproblem när det gäller att avgöra vad som är beslutets motivering och andra uttalanden. Det kan även vara tveksamt om det i kyrkoordningen bör anges att domkapitlet överlämnar ett ärende till biskopens tillsyn, eftersom det skulle kunna missförstås som att domkapitlet lämnar ett konkret uppdrag åt biskopen. En uttrycklig bestämmelse om att kommunicera beslutet i en vidare krets kräver ytterligare överväganden bland annat av förenligheten med EU:s dataskyddsförordning.

Däremot föreslår kyrkostyrelsen att en bestämmelse införs i kyrkoordningen som anger grundläggande rättsstatliga principer om att ett beslut inte får avse annat eller mer än vad gjorts gällande mot prästen eller diakonen och som denne fått möjlighet att yttra sig över, alltså det som i praktiken liknar en gärningsbeskrivning. Rätten att yttra sig föreslås framgå av 57 kap. 21 § som beskrivs i avsnitt 1.4.2 ovan. Utredning och uppgifter som ligger till grund för beslutet ska prästen eller diakonen ha fått del av om det inte är uppenbart obehövt. Bestämmelsen avses vara förenlig med befintlig praxis från Överklagandenämnden, exempelvis beslut 2001/01. I likhet med vad utredningen tagit upp, kan ärendet ändå avgöras om det endast rör sig om enstaka uppgifter som har tillförts, utan att det påverkar vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen, eller om denne har fått del av uppgifterna på annat sätt. Bestämmelsen hindrar inte att uppgifter som prästen eller diakonen inte har fått del av beaktas vid ett beslut som innebär att någon påföljd inte meddelas.

1.4.5 Krav på dokumentation

KsSkr 2023:4

Kyrkostyrelsens förslag: Ett ärende om att förklara en präst eller en diakon obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela en skriftlig erinran ska dokumenteras och sammanställas på lämpligt sätt. Muntliga uppgifter ska noga dokumenteras om de tillför ärendet någonting av betydelse. En handling ska bekräftas av avsändaren om domkapitlet anser att det behövs.

Ändrad paragraf: 57 kap. 24 § kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer i stort med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Även avseende dessa förslag finns ett brett stöd hos de församlingar och pastorat som svarat, samt ett blandat remissinfall bland domkapitlet. Få remissinstanser har uttalat sig särskilt om dokumentationskravet, men domkapitlet i *Strängnäs stift* avstyrker förslaget eftersom detta gäller i alla ärenden som handläggs av domkapitlet.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Överklagandenämnden har i bland annat i besluten 2001/01 och 2007/31, tydliggjort en skyldighet att dokumentera ärendet på ett lämpligt sätt både under och efter avslutad handläggning. Det innebär exempelvis att samtal med inblandade ska nedtecknas på ett så fylligt sätt att andra kan använda dokumentation på ett tillförlitligt sätt för att fatta ett beslut i ärendet. Eftersom en utredning många gånger kan vara relevant även efter ett fattat beslut, exempelvis vid en begäran att åter förklaras behörig att utöva vigningstjänsten, är det viktigt att utredningen bevaras på ett lämpligt sätt även sedan ärendet avslutats.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen att det, mot bakgrund av att digital kommunikation är en viktig del i handläggningen av ärenden, är en fördel att det framgår att inlagor m.m. inte behöver vara egenhändigt undertecknade, men att domkapitlet kan begära att en sådan inlaga eller liknande bekräftas av avsändaren vid behov. Kyrkostyrelsens förslag om möjligheten att begära in en sådan bekräftelse ligger också i linje med kyrkostyrelsens förslag till ändring i handläggningen av beslutsprövningsärenden, 57 kap. 12 § sista meningen, och överklagandeärenden, 58 kap. 10 § sista meningen kyrkoordningen, se vidare avsnitt 1.4.8 nedan.

1.4.6 Utredning när åtgärder mot den som är föremål för prövningen inte är möjliga

Kyrkostyrelsens bedömning: Förutsättningarna för domkapitlet att utreda tillsynsärenden även i de fall prästen eller diakonen genom egen ansökan begärt att få obehörigförklaras eller har utträtt ur Svenska kyrkan bör utredas vidare.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen föreslår att domkapitlet ska kunna fortsätta att utreda ett ärende om obehörighet även om prästen eller diakonen själv begär att obehörigförklaras eller utträder ur Svenska kyrkan, om ärendet pågick när begäran eller utträdet skedde. Även om något ärende inte pågår och någon åtgärd inte längre är möjlig, ska det enligt utredningen, vara möjligt att inleda ett ärende för att utreda den som tidigare utövat kyrkans vigningstjänst, om det finns särskilda skäl.

Remissinstansernas synpunkter: Ett flertal remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Några av dem ifrågasätter dock om förslaget är förenligt med EU:s dataskyddsförordning, Europakonventionen och grundläggande fri- och rättigheter. Ett par instanser yttrar sig inte särskilt om förslaget.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Som angetts ovan finns ett antal församlingar, pastorat och ett par stift som i stort är positiva till utredningen i sin helhet. Domkapitlet i *Uppsala stift* tillstyrker förslaget att domkapitlet i de fall när personen begärt obehörigförklaring ska kunna fortsätta att utreda, och om det finns särskilda skäl även inleda ett tillsynsärende. Domkapitlet i *Skara stift* tillstyrker utredningens förslag, men undrar om personuppgiftsbehandlingen är i enlighet med EU:s dataskyddsförordning, eftersom den som är föremål för prövningen redan är obehörigförklarad och inte längre innehar vigningstjänst. Domkapitlet i *Strängnäs stift* tillstyrker med glädje förslaget, men föreslår även att om en präst eller diakon själv inkommer med begäran om att förklaras obehörig eller ha utträtt ur Svenska kyrkan får domkapitlet dröja med beslut om beviljande, i avvaktan på beslutet i tillsynsärendet. *Växjö stift* anger att det kan finnas starka skäl att fortsätta en pågående utredning, men att frågan behöver belysas bredare innan några sådana bestämmelser införs i kyrkoordningen, främst med avseende på Europakonventionen och grundläggande fri- och rättigheter. Domkapitlet i *Lunds stift* tillstyrker i princip förslaget om fortsatt utredning, förutsatt att behandlingen av personuppgifter under sådan fortsatt utredning går att motivera i enlighet med EU:s dataskyddsförordning. Domkapitlet i *Luleå stift* anser att det är tveksamt om rättslig grund enligt EU:s dataskyddsförordning finns att inleda eller fortsätta utreda ett tillsynsärende när tillsynen har upphört, varför fortsatt utredning krävs. Domkapitlet i *Visby stift* tillstyrker förslaget i den del som avser att domkapitlet kan fortsätta utreda ett ärende, men anger att det dock torde vara uteslutet att begära medverkan av den som är föremål för prövningen. Domkapitlet avstyrker förslaget att det ska gå att inleda ett ärende för att utreda den som tidigare har utövat kyrkans vigningstjänst. Domkapitlet i *Stockholms stift* anger att en präst eller diakon ska förklaras obehörig om hen begär det, men att det inte kan hanteras som ett erinransärende utan bör göras snarast. Vidare lyfts fram att i Stockholms stift kan dessa ärenden beslutas av ordföranden eller vice ordföranden på delegation. Om domkapitlet redan handlägger ett obehörighetsärende när en egen ansökan kommer in kan möjligen handläggningen fortsätta. Prästen eller diakonen kan knappast förväntas medverka och det är svårt att se på vilken grund medverkan kan begäras enligt domkapitlet, som lägger till att om en person redan har blivit obehörigförklarad när det kommer in en anmälan finns det inte förutsättningar att öppna ett ärende. Svenska kyrkan och allmänheten har ett intresse av att domkapitlets tillsyn även inbegriper den som inte längre är präst eller diakon, men intresset är dock inte lika starkt som intresset att tillsyn utövas över dem som är i vigningstjänst. Domkapitlet anser därför att vid en tillämpning av artikel 6.1 f EU:s dataskyddsförordning kommer de enskilda prästernas och diakonernas intresse av skydd för personuppgifter att väga tyngre än Svenska kyrkans intresse av tillsyn, oavsett av om personuppgifterna behandlas automatiserat enligt artikel 2.

Vetlanda pastorat tillstyrker förslaget med viss tvekan, eftersom det kan vara positivt men anger att baksidan av förslaget är att det möjliggör olika tillämpningar och att praxis i denna typ av ärenden kan komma att variera mellan stiftet, så om man strävar efter enhetlighet och större förutsägbarhet i handläggningen kanske det borde vara en skyldighet att utreda och dokumentera ett påbörjat ärende, även om den det

avser på egen begäran lämnat vigningstjänsten. *Överklagandenämnden* och *Ansvarsnämnden* tillstyrker att domkapitlet ska kunna fortsätta att utreda ett ärende även om någon påföljd inte längre är möjlig.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

Utredningen har haft i uppdrag och utrett frågan hur ett domkapitel ska agera om en anmäld inför en förestående eller påbörjad tillsynsutredning självmant begär att bli förklarad obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst eller utträder ur Svenska kyrkan enligt 31 kap. 11 § 2 och 3 respektive 32 kap. 11 § 2 och 3 kyrkoordningen. Utredningen anger att domkapitlet nästan genomgående har ansett att de i dag saknar möjlighet att i en sådan situation fortsätta en utredning i ett tillsynsärende.⁴³ Som utredningen anför kan detta exempelvis få till följd att eventuell misskötsel inte dokumenteras, vilket kan leda till svårigheter om personen senare begär åter att förklaras behörig enligt 31 kap. 13 § eller 32 kap. 13 § kyrkoordningen. Även den motsvarande situationen gäller enligt kyrkostyrelsen, att det kan leda till att någon utredning inte genomförs även om den kunde ha visat på att den anmälda händelsen inte utgjorde misskötsel.

När en präst eller diakon själv begär att förklaras obehörig att utöva vigningstjänsten eller utträder ur Svenska kyrkan ska domkapitlet fatta beslut om obehörighet. Därefter saknas grund för domkapitlet att fatta ytterligare beslut om påföljd. Frågan om förutsättningarna för domkapitlet att utreda och dokumentera händelser som inträffat före tillsynens upphörande har diskuterats under en längre tid.⁴⁴ Som utredningen anger kan en sådan möjlighet att fortsätta utreda en sådan händelse vara relevant exempelvis om det senare görs en begäran att åter förklaras behörig att utöva vigningstjänsten.

Utredningen föreslår en sådan möjlighet till fortsatt utredning om prästen eller diakonen själv begär att obehörigförklaras eller utträder ur Svenska kyrkan, om ärendet pågick när begäran eller utträde skedde. Även om något ärende om obehörighet inte pågår och påföljd inte är möjlig borde det, enligt utredningen, vara möjligt att inleda ett ärende avseende den som tidigare utövat kyrkans vigningstjänst, om det finns särskilda skäl.⁴⁵ Förslaget har ett stöd bland ett antal remissinstanser, medan vissa remissinstanser menar att förenligheten med annan reglering är tveksam.

Mot bakgrund av att det finns kvarvarande frågetecken kring rättssäkerhet och förutsättningarna för ett eventuellt deltagande i en utredning, hanteringen av känsliga personuppgifter, dataskyddsregleringen m.m. bör frågan fortsatt utredas.

⁴³ Promemorian s. 41.

⁴⁴ Se vidare t.ex. Promemoria med belysning av vissa rättssäkerhetsaspekter i nuvarande kyrkoordning, Axberger och direktiven till utredningen om handläggningsregler i domkapitlet med mera.

⁴⁵ Se vidare avsnitt 7.4 i promemorian.

1.4.7 Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

Kyrkostyrelsens förslag: Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden ska domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden om beslutsprövning, om behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst och överklagningsärenden – vara beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare som tjänstgörande ordförande eller den ledamotens ersättare.

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges ovan, även i de fall denne inte tjänstgör som ordförande.

Ändrad paragraf: 9 kap. 5 § andra och tredje styckena kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med kyrkostyrelsens förslag, men med den skillnaden att utredningens förslag avser att domarledamoten, eller den ledamotens ersättare, ska kunna gå in som ordförande och därigenom beslutande i alla ärendeslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag, lämnar det utan erinran eller kommenterar det inte särskilt. Domkapitlet i *Luleå stift* tillstyrker förslaget men föreslår en omformulering av andra stycket. Domkapitlet i *Linköpings stift* ser ett behov av fördjupade överväganden när det kommer till jäv i domkapitlet och brister på möjligheten att lyfta över ett ärende till ett annat domkapitel. Detta behöver utredas vidare enligt domkapitlet, som även ser att det exempelvis skulle kunna uppstå ett behov av att lyfta över ett ärende när prästen eller diakonen har en nära anknytning till stiftskansliet. Även domkapitlet i *Uppsala stift* har gjort liknande överväganden att ytterligare åtgärder bör övervägas när det gäller samverkan mellan stiftet. Domkapitlet i *Strängnäs stift* tillstyrker och ser positivt på förslaget att angivandet av paragrafer försvinner till förmån för att det anges vilken ärendetyp som avses. *Kramfors pastorat* anser istället att den vigde ledamoten som är ersättare för biskopen och domprosten ska tjänstgöra som ordförande i dessa fall för att tydliggöra den episkopala linjen så långt det är möjligt.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Utredningen anger att kyrkomötet redan hade identifierat behovet av en lösning gällande behovet av bestämmelsen om beslutsbehörighet och ansåg sig sakna anledning att ytterligare överväga behovet. Kyrkostyrelsen delar denna bedömning, som utgår från vad Överklagandenämnden anger i sin verksamhetsberättelse för 2014.⁴⁶ De flesta remissinstanser som yttrat sig över utredningens förslag är positiva. *Kramfors pastorat* anser att ersättaren för biskopen eller domprosten i stället ska tjänstgöra som ordförande. Domkapitlet i *Uppsala* och *Linköpings stift* har även lyft ett behov av fördjupade överväganden och utredning när det kommer till jäv i domkapitlet.

Kyrkostyrelsen föreslår i likhet med utredningen att domarledamoten eller dennes ersättare ska ha möjlighet att tjänstgöra som ordförande vid handläggningen av ett ärende i domkapitlet där både ordföranden och vice ordföranden har sådant förhinder. Ändringen avses motsvara vad som tidigare har godtagits i Överklagandenämndens praxis som en lösning på en sådan jävssituation.⁴⁷ Ingen ändring i sak är avsedd.

⁴⁶ Se vidare avsnitt 7.5 i promemorian och dess bilaga 3 b. Enligt svaren från sju av de tolv stift som besvarade frågan har det inte förekommit någon sådan situation och att de stift som hade haft den situationen, hade domarledamoten gått in som ordförande.

⁴⁷ Se framförallt ÖN 2014/38.

Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas vid förhinder i allmänhet utan ska, i enlighet med vad som hittills varit avsett, tillämpas endast vid förhinder avseende ett specifikt ärende.⁴⁸ Utredningen betonar detta genom att föreslå nya formuleringar i bestämmelsen i 9 kap. 5 § kyrkoordningen genom att i stället för ”handläggning av ärenden” skriva ”handläggningen av ett ärende”. Kyrkostyrelsen anser dock inte att någon språklig ändring är nödvändig, eftersom bestämmelsen redan tolkas på detta sätt, det vill säga tillämpas vid hinder i ett specifikt ärende. Däremot vill kyrkostyrelsen förtydliga att domarledamoten eller dennes ersättare går in som *tjänstgörande* ordförande.

Kyrkostyrelsen håller dock inte med utredningens förslag att domarledamoten eller dennes ersättare ska kunna tjänstgöra som ordförande i alla ärenden i domkapitlet. Förslaget har som angetts ovan fått ett starkt stöd, oaktat detta anser kyrkostyrelsen att domarledamoten eller dennes ersättare endast ska kunna tjänstgöra som ordförande i de ärenden där domkapitlet har en mer domstolsliknande roll. Det saknas beredningsunderlag för en bestämmelse att domarledamoten får tjänstgöra som ordförande i samtliga ärenden för närvarande. Domkapitlet har en mer domstolsliknande roll i ärenden om beslutsprövning, obehörighetsärenden och överklagningsärenden enligt förarbetena till kyrkoordningen.⁴⁹

Skälen till kyrkostyrelsens förslag är dels att det förefaller följa befintlig praxis, dels överensstämma med de överväganden som gjordes tidigare i vilka situationer domarledamoten bör ha beslutanderätt. Det är nämligen ett avgörande skäl att domarledamoten när denne tjänstgör som ordförande ska ha rösträtt, eftersom detta annars skulle kunna komma i strid med regler om ordförandens utslagsröst.⁵⁰

När det gäller i vilka övriga ärendeslag domarledamoten eller dennes ersättare ska kunna tjänstgöra som ordförande noterar kyrkostyrelsen att Överklagandenämnden i beslut 2014/38, som avsåg obehörighet, hänvisar till domkapitlets domstolsliknande funktion och att domarledamoten eller ersättaren kan träda in ”i fall som det aktuella”. Det ärendet gällde som angetts ovan obehörighet. Andra kyrkolagsutskottet föreslog att den ordinarie domaren bara skulle ha rösträtt i ärenden som specificerades i 9 kap. 5 § andra stycket i dess då föreslagna lydelse, det vill säga i sådana ärenden där det också fanns en obligatorisk närvaroplikt föreslagen för domarledamoten. En motivering till detta var att inte rubba balansen mellan vigda och icke vigda i domkapitlet.⁵¹ De överväganden som gjordes då talar enligt kyrkostyrelsen för att förslaget om möjligheten för domarledamoten att tjänstgöra som ordförande bör begränsas till att gälla ärenden där domarledamoten redan har beslutanderätt, i vart fall så tills en annan utredning eller intresseavvägning har gjorts. De ärenden som domarledamoten har beslutanderätt i, är när domkapitlet har en domstolsliknande roll som redogjorts för ovan. Denna roll är också något som Överklagandenämnden tar upp i nu nämnda beslut.

Kyrkostyrelsen föreslår mot denna bakgrund att domarledamoten eller dennes ersättare kan tjänstgöra som ordförande i de ärenden där domarledamoten har beslutanderätt, i stället för att som utredningen föreslår – att domarledamoten i denna situation skulle få beslutanderätt i alla ärendeslag i de fall när denne tjänstgör som ordförande. Detta innebär vidare att domarledamoten eller dennes ersättares beslutanderätt är densamma när denne tjänstgör som ordförande, som i de fall när

⁴⁸ Se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning, Verbum, 2022, s. 236 f. med hänvisningar 2022 s. 236 med referenser där.

⁴⁹ CsSkr 1999:3 2-372 f.

⁵⁰ Se 9 kap. 7 § kyrkoordningen samt 16 kap. 3 § och 29 kap. 3 § rättegångsbalken.

⁵¹ 2KL 1999:1 s. 110, se vidare även Se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning, Verbum, 2022, s. 231 f. med hänvisningar.

denne deltar i beslutet som ledamot, vilket kyrkostyrelsen föreslår förtydligas i 9 kap. 5 § tredje stycket kyrkoordningen.

När det gäller remissynpunkten att den vigde ledamoten i stället bör gå in som ordförande anser kyrkostyrelsen att det inte bör införas en sådan bestämmelse eftersom detta inte följer befintlig praxis. Förslagen från domkapitlen i Uppsala och Linköpings stift om ytterligare åtgärder eller möjligheter till samverkan mellan stiftet kan inte heller tas vidare inom ramen för nu aktuellt arbete. Linköpings stift angav vidare att de såg en fördel med att använda begrepp för ärendeslag i stället för att hänvisa till aktuella bestämmelser i kyrkoordningen, det är dock enligt kyrkostyrelsen inte tillräckligt precist. Därför bör paragrafhänvisningar finnas kvar i bestämmelsen.

1.4.8 Vissa krav på egenhändigt undertecknande

Kyrkostyrelsens förslag: Kravet att en begäran om beslutsprövning ska vara egenhändigt undertecknad och kravet att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat tas bort för att möjliggöra helt digital kommunikation. I stället införs en möjlighet att i förfaranden om beslutsprövning respektive överklagande begära att en handling ska bekräftas av avsändaren om prövnings- eller överprövningsinstansen anser att detta behövs. Motsvarande möjlighet införs i obehörighetsärenden.

Ändrade paragrafer: 57 kap. 9, 12 och 24 §§, 58 kap. 4 och 10 §§ kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstansernas synpunkter: Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget i stort. *Strängnäs stift* har avstyrkt förslagen till ändring i 57 kap. 12 och 24 §§.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

När det gäller krav på egenhändigt undertecknande av ett överklagande enligt kyrkoordningen, har de regler som gäller för förvaltningsdomstolarna tillämpats på motsvarande sätt enligt vad Överklagandenämnden uttalade i sitt beslut 2011/29. Det saknas enligt kyrkostyrelsens bedömning anledning att överge denna koppling till reglerna som gäller för förvaltningsdomstolarna. Dessa regler ändrades för åtta år sedan för att göra det möjligt med en helt digital kommunikation i förvaltningsdomstolarna. Enligt kyrkostyrelsen bör en liknande ordning införas även för överklaganden inom Svenska kyrkan, men även för beslutsprövning och obehörighetsärenden.

Risken för att det obehörigen görs ansökningar eller överklagas i andras namn i nämnda förfaranden är sannolikt mycket liten. Om det finns någon sådan risk eller prövningsinstansen är tveksam till om en handling verkligen kommer från avsändaren, kan prövningsinstansen begära att avsändaren bekräftar handlingen.

Mot denna bakgrund föreslår kyrkostyrelsen att kraven på egenhändigt undertecknande i förfaranden om beslutsprövning eller överklagande tas bort för att möjliggöra helt digital kommunikation. I stället införs en möjlighet för prövnings- eller överprövningsinstansen att begära att avsändaren bekräftar handlingen om det behövs. Samma möjlighet införs i ärenden om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst se vidare avsnitt 1.4.5 ovan.

Med handling avses alla former av inlagor. Det kan exempelvis gälla e-postmeddelanden eller andra meddelanden som saknar avsändarens egenhändiga underskrift. En bekräftelse syftar till att göra det möjligt att avgöra om en inlaga verkligen kommer från en viss person och därmed kan läggas till grund för en prövning i sak. Det är alltså ett sätt att inhämta ytterligare utredning i identitetsfrågan. Formerna för hur en bekräftelse ska ske regleras inte. Prövningsinstansen kan begära att en handling

bekräftas av avsändaren genom egenhändigt undertecknande, om den anser att det är lämpligt. Bekräftelsen kan dock även ske muntligen eller skriftligen på något annat sätt än genom undertecknande. Verkan av utebliven eller otillräcklig bekräftelse är att prövningsinstansen får bortse från handlingen.⁵²

1.4.9 Beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå

Kyrkostyrelsens förslag: Ledamöter i domkapitel och nämnderna på nationell nivå får delta på distans i dessa organs sammanträden, om och i den utsträckning som respektive organ har bestämt det. Ledamöter som deltar på distans i enlighet med bestämmelserna ska anses vara närvarande.

Ledamöter får delta på distans i domkapitlens sammanträden om det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid, på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor. Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför domkapitlet eller som gäller beslut i ett ärende om att förklara en präst eller en diakon obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela en skriftlig erinran får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i ett sammanträde i Ansvarsnämnden, Valprövningsnämnden respektive Överklagandenämnden. Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Överklagandenämnden, Ansvarsnämnden eller i ett sammanträde som gäller beslut att förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst får endast ske om det finns synnerliga skäl. Deltagande på distans i ett sammanträde med Överklagandenämnden för beslut i ärende om att förklara en präst eller en diakon obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela en skriftlig erinran får endast ske om det finns särskilda skäl.

Ändrade paragrafer: 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §, 16 kap. 4 a § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker i stort förslaget om möjlighet för nämnderna att fatta beslut på distans, inklusive samtliga stift samt *Överklagandenämnden*, *Ansvarsnämnden* och *Valprövningsnämnden* (gällande bestämmelsen avseende Valprövningsnämnden). Detsamma gäller även beslutsfattande i domkapitlet, men domkapitlet i *Skara stift* avstyrker dock utredningens förslag i den del som gäller att deltagande på distans i ett sammanträde där någon ska höras inför domkapitlet i ett obehörighetsärende endast får ske om det finns synnerliga skäl och menar att deltagande på distans inte ska kunna ske i sådana fall. I övriga delar tillstyrker domkapitlet utredningens förslag. Domkapitlet i *Strängnäs stift* tillstyrker förslagen med det tillägget att sekretessen i den avlagda domkapitelförsäkran kan säkerställas, samt att den särskilda sekretess som gäller för Ansvarsnämnden, Valprövningsnämnden och Överklagandenämnden kan säkerställas. Domkapitlet i *Göteborgs stift* anger att det inte framgår om den som är föremål för prövning om obehörighet, biträden och föredraganden får delta på distans i sammanträden i domkapitlet, vilket bör tydliggöras direkt i bestämmelsen eller i vart fall i kommentaren till bestämmelsen.

⁵² Jfr prop. 2019/20:189 s. 53 f. och s. 69 samt prop. 2012/13:45 s. 100 f.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Den tekniska utvecklingen har inneburit att direkt ljud- och bildöverföring numera utgör en allmänt tillgänglig teknik för att sammanträda. Efter covid-19-pandemin finns en utbredd vana att använda sådan teknik. Distansmötens för- och nackdelar har blivit tydligare för allt fler. Kyrkostyrelsen delar utredningens övergripande bedömning att det finns behov av sammanträden med ledamöter närvarande på distans även under andra omständigheter, än under covid-19-pandemin som har föranlett riktlinjerna för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan. Det starka stödet från remissinstanserna talar också för denna bedömning. Möjligheten till beslutsfattande på distans är en fördel även ur ett beredskapsperspektiv.

Ledamöternas fysiska närvaro för att formellt kunna anses närvarande vid ett sammanträde var en förutsättning för beslutsförelsesbestämmelserna för deltagande på distans i sammanträden med Svenska kyrkans beslutande och verkställande organ, vilka trädde i kraft den 1 januari 2020.⁵³ Motsvarande bedömning kan göras avseende domkapitel och nämnderna på nationell nivå. Enligt kyrkostyrelsens bedömning av de sammanträdesformer som förekommer och hur dessa fungerar framstår det som lämpligt att ledamöter – med vilka jämföras tjänstgörande ersättare – åtminstone i viss utsträckning ska kunna delta på distans i sammanträden med domkapitel och nämnder på nationell nivå. Mot denna bakgrund bör förutsättningarna för sådant deltagande regleras.

Utgångspunkten är att sammanträden ska genomföras med ledamöterna och andra deltagare på plats. Nämnderna på nationell nivå bör ha frihet att bestämma när avsteg från denna utgångspunkt ska kunna göras och hur. Var och en av dem är den enda instansen av sitt slag, vilket innebär att de har en samlad överblick över handläggningsformernas lämplighet.

Vissa inskränkningar i den friheten bör dock övervägas med hänsyn till de olika organens särskilda uppgifter. Utredningen såg inget behov av inskränkningar i några ärendekategorier i Valprovsnämndens möjlighet att besluta om lämpligt sätt för deltagande på distans i nämndens sammanträden och i vilka fall sådant deltagande kan tillämpas. Kyrkostyrelsen delar denna bedömning. Ansvarsnämndens och Överklagandenämndens respektive verksamhet innefattar däremot mer domstolsliknande förfaranden med de särskilda rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande. Det förekommer dock numera till och med i brottmål i allmän domstol att parter, vittnen och andra som ska delta i ett sammanträde inför rätten deltar genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring, enligt 5 kap. 10 § rättegångsbalken. Dessa former behöver i och för sig inte vara utslutna att tillämpa. Mer tveksamt är det i vilken utsträckning rättens ledamöter själva kan delta på distans.⁵⁴ Svenska kyrkans verksamhet och antal ärenden som kommer till nämndernas prövning skiljer sig emellertid från de allmänna domstolarna. Vad som gäller där måste inte nödvändigtvis gälla för Svenska kyrkan, men rättsutvecklingen i de allmänna domstolarna bör beaktas. Kyrkostyrelsen delar utredningens bedömning att den som ska höras inför Ansvarsnämnden och Överklagandenämnden närmast undantagslöst bör möta ledamöterna på plats, eftersom en sådan handläggning är ägnad att inskräpa situationens allvar och skapa goda möjligheter för en nyansrik kommunikation. Liknande överväganden gör sig gällande i fråga om sammanträden för beslut angående obehörighet att utöva kyrkans vinningstjänst.

⁵³ Se KsSkr 2019:4 s. 83 f. om vad som i kyrkoordningen avses med närvaro vid sammanträde.

⁵⁴ Se vidare Promemorian s. 55 och hänvisningen i not 48.

I fråga om domkapitlen är det, som dessa själva framhållit till utredningen, påkallat med starkare styrning och mer restriktiva möjligheter till avsteg från utgångspunkten att sammanträden ska genomföras med ledamöterna och andra deltagare på plats. När det gäller formen för deltagande på distans bör det vara ljud- och bildöverföring som sker i realtid på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor, i likhet med Svenska kyrkans verkställande och beslutande organ. Några av remissinstanserna avstyrkte denna möjlighet eftersom de ansåg att deltagande på distans inte ska vara möjligt vid obehörighetsärenden. Kyrkostyrelsen anser dock att det bör finnas en möjlighet till beslutsfattande på distans även i dessa ärenden, men att den ska vara restriktiv, alltså kunna tillämpas när det föreligger synnerliga skäl att hålla ett sådant sammanträde. Domkapitlen kan då själva avgöra om och när denna restriktiva möjlighet ska kunna användas eller begränsa den ytterligare, när de beslutar om deltagande på distans ska vara möjligt och hur. Inte minst ur ett beredskapsperspektiv kan det vara en fördel att denna möjlighet finns även i tillsynsärenden. När det gäller exempelvis ärenden om egenbegäran, om de inte fattas på delegation, bör den omständigheten att beslut inte bör dröja beaktas när det gäller förutsättningarna för distansbeslut.

Ordförandens funktion att upprätthålla ordningen är inte lika tydlig i de nationella nämnderna eller domkapitlen, jämfört med övriga sammanträden, eftersom de inte är öppna för allmänheten.⁵⁵ Det bör därför inte vara uteslutet att ordföranden är närvarande på distans.⁵⁶ När organet i fråga beslutar att ledamöter får delta på distans i dess sammanträden ska det också anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske. En av de frågor som då bör övervägas är om sammanträden ska kunna hållas med samtliga ledamöter närvarande på distans, vilket föreslagna regler (i likhet med kyrkostyrelsens nämnda riktlinjer) inte hindrar. En annan fråga som också bör övervägas är om ersättare som kan delta på plats bör tjänstgöra som beslutande i stället för ordinarie ledamöter som endast kan delta på distans.

Överlag gäller att tekniska lösningar för olika typer av deltagande på distans – även om de inte uppfyller kraven för att formellt anses vara närvarande – måste uppfylla de krav som följer av sekretess- och dataskyddsregleringen. Det innebär bland annat att det är en fråga för domkapitlen att säkerställa att sekretessen i den avlagda domkapitelsförsäkran kan upprätthållas eller i övrigt den sekretess och dataskyddsreglering som gäller för respektive organ. Kyrkostyrelsens förslag avser beslutsfattandet. I vilken mån andra än ledamöterna bör få delta på distans omfattas inte direkt av förslaget.

1.5 Ikraftträdande

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

När det gäller handlägningsreglerna utgör kyrkostyrelsens förslag, till skillnad från utredningens förslag, endast en kodifiering av vad som redan får betraktas som gällande kyrkorätt i domkapitlens handläggning av obehörighetsärenden. Mot denna bakgrund bör bestämmelserna inte medföra några tillämpningsproblem eller olägenheter. Även om ett ärende pågår när bestämmelserna träder i kraft påverkas det inte i

⁵⁵ Jfr KsSkr 2019:4 s. 88.

⁵⁶ Jfr bland annat bestämmelsen i 3 kap. 17 a § första stycket andra meningen kyrkoordningen att den som är ordförande för sammanträde med kyrkofullmäktige inte får delta på distans.

någon större omfattning. Därför behövs ingen övergångsbestämmelse eller tid innan bestämmelserna träder i kraft.

Detsamma gäller också de nya förslagen som innebär att kravet på att egenhändigt undertecknande slopas och som ger vissa möjligheter till beslutsfattande på distans, samt beslutsförhet i domkapitlet. Ikraftträdandet av dessa bestämmelser innebär ingen egentlig nackdel eller tillämpningsproblem i ett pågående ärende. När det gäller exempelvis möjligheten till möten på distans krävs att respektive organ beslutar om denna möjlighet först och kan då ta hänsyn till om det skulle innebära någon olägenhet.

Ett par remissinstanser har ifrågasatt utredningens förslag om att övergångsbestämmelser inte ansågs nödvändiga. Kyrkostyrelsen gör bedömningen att de invändningar som rests exempelvis gällande dataskyddslagstiftningen m.m. inte gäller kyrkostyrelsens förslag som främst innebär en kodifiering.

1.6 Konsekvenser och framtida utvärdering

1.6.1 Konsekvenser för barn

Barnet intar en särställning i kristen tro och mot den bakgrunden gäller sedan den 1 januari 2013 ett kyrkoordningsreglerat krav på att genomföra barnkonsekvensanalyser inför avgörande beslut, bland annat för den nationella nivån. Förslagen till ändringar och tillägg gäller kyrkoordningens bestämmelser avseende handläggningsreglerna i domkapitlet, men också vad gäller förfarandet i de nationella nämnderna. Förslagen bedöms inte ha några direkta konsekvenser specifikt för barn. I stora delar innebär de en kodifiering av handläggningsreglerna och ingen egentlig ändring i sak är avsedd där. Som utredningen påpekar gäller sedan tidigare att den som utreder ett ärende om obehörighet noga måste överväga om och på vilket sätt ett barn som kan tillföra upplysningar till ärendet ska höras. Utredningen ansåg det inte motiverat med några särskilda bestämmelser om detta. Kyrkostyrelsen delar den bedömningen. Möjligheterna till beslutsfattande på distans och slopat krav på undertecknande får inte heller någon direkt betydelse för barn.

1.6.2 Övriga konsekvenser

I övrigt förutses inga större konsekvenser genom att förslagen till handläggningsregler är en kodifiering av praxis. Det slopade kravet på egenhändigt undertecknande och beslutsförhet i domkapitlet förutses förenkla förfarandet. När det gäller deltagande på distans ges genom de nya bestämmelserna vissa förutsättningar för att möjliggöra detta. Det är dock upp till respektive organ att fatta beslut om deltagande på distans och göra bedömningen av hur det ska ske, exempelvis hur sekretess och dataskyddslagstiftning ska säkerställas.

1.6.3 Framtida utvärdering

Utvärdering av de föreslagna bestämmelserna förväntas ske framför allt genom de nationella nämndernas årliga verksamhetsberättelser.

1.7 Kommentar till bestämmelser i kyrkoordningen

9 kap.

5 §

Bestämmelsens andra stycke har ändrats så att domarledamoten eller dennas ersättare ska ha möjlighet att tjänstgöra som ordförande vid handläggningen av ett ärende i domkapitlet där både ordföranden och vice ordföranden har förhinder. Det gäller i ärenden om beslutsprövning, obehörighet och överklagande. Normalt bör detta aktualiseras endast vid jäv. Ändringen motsvarar vad som tidigare har godtagits i Överklagandenämndens praxis som en lösning på en sådan jävssituation. Undantagsbestämmelsen angående tjänstgörande ordförande är inte avsedd att tillämpas vid förhinder i allmänhet utan ska, i enlighet med vad som redan hittills varit avsett, tillämpas endast vid förhinder avseende ett specifikt ärende. Den som tjänstgör som ordförande med stöd av andra stycket är vid handläggningen i fråga också den ordförande, vars närvaro enligt det oförändrade första stycket krävs för att domkapitlet ska vara beslutsfört. Att den tjänstgörande ordföranden också är en av dem som fattar beslut framgår av tredje stycket i dess nya lydelse (jfr 9 kap. 2 b § kyrkoordningen om rösträtt i andra fall). Domarledamotens eller dennes ersättares rösträtt som tjänstgörande ordförande överensstämmer med de ärenden där domarledamoten har rösträtt även i övriga situationer.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.7.

5 c §

Bestämmelsen, som är ny, innebär en möjlighet för domkapitlet att låta ledamöter delta på distans i sammanträden. Kraven som måste vara uppfyllda för att en ledamot som inte befinner sig i sammanträdeslokalen ska anses vara närvarande i kyrkoordningens mening överensstämmer med de som i dag stadgas i 3 kap. 17 a § kyrkoordningen. Detsamma gäller beslut om i vilken utsträckning sådant deltagande får ske enligt den nya bestämmelsens tredje stycke. Om det finns en arbetsordning för domkapitlet bör de närmare förutsättningarna anges i denna, annars i ett särskilt beslut.

De föreslagna reglerna hindrar inte att sammanträden, i fall då det bedöms lämpligt, hålls med samtliga ledamöter närvarande på distans. Kraven på synnerliga skäl för deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför domkapitlet eller i ett sammanträde för beslut i ett ärende om obehörighet, provotid eller skriftlig erinran innebär att sådant deltagande är en förutsättning för att sammanträdet med ett beslutsfört domkapitel alls ska kunna genomföras eller genomföras inom skälig tid.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.9

14 kap.

4 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär en reglering av möjligheterna för Ansvarsnämnden att låta ledamöter delta på distans i nämndens sammanträden. Är bara sättet för deltagande lämpligt för att uppfylla ändamålen med sammanträdetets genomförande kan även enklare former för deltagande på distans, än de som anges i bland annat 3 kap. 17 a § kyrkoordningen, vara tillräckliga för att en ledamot som inte befinner sig i sammanträdeslokalen ska anses vara närvarande i kyrkoordningens mening. Exempelvis kan deltagande per telefon i vissa fall bedömas uppfylla kraven. De föreslagna reglerna hindrar inte att sammanträden, i fall då det bedöms lämpligt, hålls med samtliga ledamöter närvarande på distans. De närmare förutsättningarna bör anges i Ansvarsnämndens arbetsordning.

Kravet på synnerliga skäl för deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Ansvarsnämnden eller i ett sammanträde för beslut i ett ärende om att förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst innebär att sådant deltagande är en förutsättning för att sammanträdet med en beslutsför nämnd alls ska kunna genomföras eller genomföras inom skälig tid.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.9.

15 kap.

4 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär en reglering av möjligheterna för Valprovsnämnden att låta ledamöter delta på distans i nämndens sammanträden. Är bara sättet för deltagande lämpligt för att uppfylla ändamålen med sammanträdet kan även enklare former för deltagande på distans, än de som anges i bland annat 3 kap. 17 a § kyrkoordningen vara tillräckliga för att en ledamot som inte befinner sig i sammanträdeslokalen ska anses vara närvarande i kyrkoordningens mening. Exempelvis kan deltagande per telefon i vissa fall uppfylla kraven. De föreslagna reglerna hindrar inte att sammanträden, i fall då det bedöms lämpligt, hålls med samtliga ledamöter närvarande på distans. De närmare förutsättningarna bör anges i Valprovsnämndens arbetsordning.

Ingen ärendegrupp eller liknande är generellt undantagen från möjligheten att låta ledamöter delta på distans i nämndens sammanträden, men bedömningen av lämpligheten av deltagande ska ske skulle kunna leda till att inte någon form av deltagande på distans bedöms som lämplig i ett visst fall.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.9.

16 kap.

4 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär en reglering av möjligheterna för Överklagandenämnden att låta ledamöter delta på distans i nämndens sammanträden. Är bara sättet för deltagande lämpligt för att uppfylla ändamålen med sammanträdet kan även enklare former för deltagande på distans, än de som anges i bland annat 3 kap. 17 a § kyrkoordningen vara tillräckliga för att en ledamot som inte befinner sig i sammanträdeslokalen ska anses vara närvarande i kyrkoordningens mening. Exempelvis kan deltagande per telefon i vissa fall uppfylla kraven. De föreslagna reglerna hindrar inte att sammanträden, i fall då det bedöms lämpligt, hålls med samtliga ledamöter närvarande på distans. De närmare förutsättningarna bör anges i Överklagandenämndens arbetsordning.

Kraven på synnerliga skäl för deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Överklagandenämnden innebär att sådant deltagande är en förutsättning för att sammanträdet med en beslutsför nämnd alls ska kunna genomföras eller genomföras inom skälig tid. I sådana fall bör i första hand sådana former för deltagande på distans, som anges i bland annat 3 kap. 17 a § kyrkoordningen, komma i fråga. Genom krav på särskilda skäl markeras att utgångspunkten ska vara deltagande på plats i ett sammanträde för avgörande i ärenden om obehörighet, prövotid eller skriftlig erinran. Vid bedömningen kan påföljdens stränghet beaktas, liksom risken för att prövningen dröjer. Även här bör i första hand sådana former för deltagande på distans, som anges i bland annat 3 kap. 17 a § kyrkoordningen, komma i fråga, om utgångspunkten måste frångås.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.9.

57 kap.**9 §**

Bestämmelsen ändras på så sätt att en begäran om beslutsprövning inte längre behöver vara egenhändigt undertecknad.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.8.

12 §

Bestämmelsen ändras på så sätt att en handling ska bekräftas av avsändaren om prövningsinstansen anser att det behövs. Bestämmelsen överensstämmer med 57 kap. 24 § sista meningen och 58 kap. 10 § sista meningen kyrkoordningen.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.8.

21 §

Bestämmelsen, som är ny, reglerar i första stycket att innan ett ärende om obehörighet, prövotid eller skriftlig erinran avgörs i sak ska prästen eller diakonen ges tillfälle att yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne, om det inte är uppenbart obehövt, på motsvarande sätt som gäller enligt fastslagen praxis i dag. Bestämmelsen anger den grundläggande principen om rätt till yttrande.

Enligt bestämmelsens andra stycke ska prästen eller diakonen beredas tillfälle att lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, om denne begär det och det inte är uppenbart obehövt. Detta stycke är också utformat i enlighet med Överklagandenämndens praxis och avser ingen skillnad i sak jämfört med nuvarande ordning. I sådana fall ska domkapitlet bereda prästen eller diakonen sådan möjlighet, om det inte är uppenbart obehövt, exempelvis i ett ärende där prästen eller diakonen själv begärt att förklaras obehörig eller inte vill höras.

Avsikten med bestämmelsen är främst att kodifiera gällande praxis i kyrkoordningen.

Överväganden finns i avsnitt 1.4.2.

22 §

Bestämmelsen, som är ny, reglerar prästen eller diakonens rätt att anlita ett biträde i ärenden om obehörighet, prövotid eller erinran. Dessutom införs en möjlighet för domkapitlet att avvisa olämpliga biträden. Ett biträde är inte något ombud för vidtagande av rättshandlingar eller processhandlingar. Ett biträde har inte någon behörighet med avseende på handläggningen i domkapitlet, just med hänsyn till att det rör sig om ett personligt ärende. Även den som har anlitat biträde bör alltså exempelvis få del av handlingar i ärendet personligen och biträdet bör också få en kopia. Det finns ingen begränsning när det gäller vem som kan anlitas som biträde. Det kan vara exempelvis en god vän eller kollega, en respekterad präst i stiftet, eller en jurist. Detta ligger också i linje med vad som gäller för ombud och privata försvarare i brottmål enligt 12 kap. 2–4 §§ och 21 kap. 3 § rättegångsbalken.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.3.

23 §

Bestämmelsen, som är ny, tydliggör den grundläggande rättsstatliga principen om att ett beslut i ärende om obehörighet endast får avse den utredning och vad som görs gällande mot prästen eller diakonen och som denne har fått möjlighet att yttra sig över, om det inte bedöms uppenbart obehövt. Bestämmelsen hindrar inte att uppgifter

KsSkr 2023:4 som prästen eller diakonen inte har fått del av beaktas vid ett beslut som inte mynnar ut i någon åtgärd.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.4.

24 §

Bestämmelsen, som är ny, tydliggör en skyldighet både under och efter avslutad handläggning att dokumentera ärendet på ett lämpligt sätt. Det innebär exempelvis att samtal med inblandade ska nedtecknas på ett så fylligt sätt att andra kan använda dokumentation på ett tillförlitligt sätt för att fatta ett beslut i ärendet. Eftersom en utredning många gånger kan vara relevant även efter fattat beslut, exempelvis vid en begäran att åter förklaras behörig att utöva vinningstjänsten, är det viktigt att utredningen bevaras på ett lämpligt sätt även sedan ärendet avslutats.

Bestämmelsens sista mening överensstämmer med 57 kap. 12 § sista meningen och 58 kap. 10 § sista meningen kyrkoordningen. Den avser möjliggöra för digital kommunikation och innebär även att domkapitlet kan begära att en handling ska bekräftas av avsändaren om domkapitlet anser att det behövs.

Övervägandena i denna del finns i avsnitt 1.4.5 och 1.4.8.

58 kap.

4 §

Bestämmelsen ändras på så sätt att ett överklagande inte längre behöver vara egenhändigt undertecknat.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.8.

10 §

Bestämmelsen ändras på så sätt att den överensstämmer med 57 kap. 12 § och 24 § sista meningen kyrkoordningen, det vill säga att en handling ska bekräftas av avsändaren om överprövningsinstansen anser att det behövs.

Övervägandena finns i avsnitt 1.4.8.

2 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

KsSkr 2023:4

2.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

2.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 6 kap. 4 §, 40 kap. 3 och 4 §§ och 57 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att inledningen till kyrkoordningens tionde avdelning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och samfälligheter för särskilda uppgifter och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta katedralen som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för katedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Tionde avdelningen: Kyrkobyggnader

Inledning

Sedan tidig kristen tid har församlingarna rest särskilda byggnader som samlingsplatser för de gemensamma gudstjänsterna. Dessa byggnader gavs namnet kyrka, samma namn som användes om det folk som samlades där. Ordet kommer från grekiskans *kyriake*, som betyder ”det som hör Herren till”.

Kyrkans erfarenhet visar att det behövs särskilda kyrkorum, avskilda för att tjäna församlingens gudstjänstliv, även om det inte är nödvändigt med särskilda lokaler för att Guds folk ska kunna samlas till gudstjänst. De helgade kyrkorummen är över hela landet tecken på Guds närvaro. De är för många förknippade med avgörande skeden i livet. De rymmer också mycket av en bygds identitet och är en del av det offentliga

rummet. Kyrkorummet behöver vara tillgängligt för alla som söker sig till det. Efter-
som det är avskilt för sitt särskilda ändamål ska där inte förekomma något som strider
mot kyrkans tro, bekännelse och lära eller i övrigt kränker kyrkorummets helgd.

Domkyrkan har en särskild ställning
bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara
församlingskyrka är den också biskopens
kyrka och den normala platsen för stiftets
högtider och vigningsgudstjänster.

Domkyrkan har en särskild ställning
bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara
församlingskyrka är den också biskopens
kyrka, *stiftets katedral* och den normala
platsen för stiftets högtider och vignings-
gudstjänster.

40 kap.

3 §

I varje stift ska det finnas en domkyrka.

*Domkyrkan är såväl församlings-
kyrka som biskopens kyrka och stiftets
katedral. Såväl domkyrkoförsamlingen
och om denna ingår i ett pastorat, även
pastoratet, som stiftet ska verka för att
domkyrkan kan fungera som församlings-
kyrka och stiftskatedral.*

4 §

När en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans för-
valtning ska biskopen eller en företrädare för stiftet, utsedd av biskopen, ha rätt att
delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i
protokollet.

*Den rätt som enligt första stycket till-
kommer biskopen, eller någon av denne
utsedd företrädare för stiftet, ska även
gälla när en domkyrkoförsamling eller ett
pastorat avgör ärenden av betydelse för
vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket
är angivet beträffande domkyrkan i gäl-
lande församlingsinstruktion.*

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en
församlingsinstruktion. Församlingar som
ingår i ett pastorat ska ha en gemensam
församlingsinstruktion. Förslag till för-
samlingsinstruktion ska utarbetas av
kyrkoherden och kyrkorådet i samråd
med domkapitlet. När det gäller en gemen-
sam församlingsinstruktion ska kyrkorådet
även samråda med församlingsråden
inom pastoratet. Instruksen ska inne-
hålla

För varje församling ska det finnas en
församlingsinstruktion. Församlingar som
ingår i ett pastorat ska ha en gemensam
församlingsinstruktion. Förslag till för-
samlingsinstruktion ska utarbetas av
kyrkoherden och kyrkorådet i samråd
med domkapitlet. *Avseende den redo-
visning som avses i andra stycket ska
samrådet ske med stiftet.* När det gäller en
gemensam församlingsinstruktion ska

kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

För en domkyrkoförsamling ska särskilt redovisas hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som församlingskyrka och stiftskatedral.

När det finns flera kyrkor i en församling ska redovisas hur dessa i huvudsak används.

Utöver vad som sägs i första *och andra* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första *till tredje* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Bestämmelsen i 57 kap. 5 § i den nya lydelsen tillämpas första gången i samband med att kyrkorådet i respektive domkyrkoförsamling – eller om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat – kyrkorådet i pastoratet, i enlighet med 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen prövar om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen.

2.3 Ärendet och dess beredning

2.3.1 Uppdraget från kyrkomötet

Kyrkomötet 2018 beslöt, i enlighet med förvaltarens utskottets förslag i betänkande F 2018:3, bifalla motion 2018:61 *Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan*, av Johan Dalman m.fl., att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag (KmSkr 2018:15).

Motionärerna till motion 2018:61 menade bland annat att Svenska kyrkans domkyrkor, som katedraler och samlande resurser i respektive stift och i Svenska kyrkan, innehar en särställning historiskt, teologiskt och i det praktiska kyrkolivet. De påpekade vidare att denna särställning inte motsvaras, utom vad gäller domkyrkan i Lund, av en reglering i kyrkoordningen som tar hänsyn till eller stödjer domkyrkornas särskilda roll. Motionärerna menade att domkyrkornas unika uppgift i Svenska kyrkan och det svenska samhället skulle vinna på att deras identitet och uppdrag tydligare än nu formuleras i kyrkoordningen. Utskottet anförde i sina överväganden att man delade motionärernas uppfattning om att domkyrkorna har en särställning och en uppgift i Svenska kyrkan, men att nuvarande reglering och teologiska resonemang kring domkyrkorna är otydliga och inte genomlysts sedan relationsförändringen. Utskottet anförde vidare följande.

Även om kyrkoordningen benämner det som biskopens kyrka och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster, önskar utskottet precis som motionärerna att domkyrkan kan fungera som en samlings- och mötesplats för hela stiftet. Detta perspektiv upplever utskottet saknas i dagens reglering och förhållningssätt kring domkyrkornas ställning, samt att det till viss del skiljer sig åt mellan stiftet.

Utskottet anförde avslutningsvis att "[o]m Svenska kyrkan menar allvar med att domkyrkor har en särställning behöver det manifesteras tydligare i den inomkyrkliga regleringen och ekonomiska fördelningen" och att det sammantaget vore värdefullt att såväl utreda som föreslå förändringar kring domkyrkornas organisatoriska ställning och uppgift, samt förutsättningarna för desamma.

Kyrkostyrelsen beslöt den 18 december 2019 att tillsätta en särskild utredningsgrupp om sju ledamöter, bestående av fem förtroendevalda, en domprost och en biskop, för genomförande av det givna uppdraget. Kyrkostyrelsen hade den 17 november 2019 beslutat om direktiv för utredningen. Utredningsgruppen påbörjade sitt arbete under februari 2020 och antog namnet Domkyrkoutredningen.

2.3.2 Betänkandet *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag* (SKU 2021:1)

Utredningen överlämnade sitt betänkande *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag; en utredning om domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan* till kyrkostyrelsen den 29 oktober 2021. I betänkandet föreslår utredningen, som är enig om sina förslag, några ändringar i kyrkoordningen, i syfte att dels klargöra domkyrkans särställning som bland annat stiftets katedral, dels att stärka den samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift som bedöms vara nödvändig och avgörande för att domkyrkan ska nå sin potential som församlingskyrka, biskopens kyrka och stiftskatedral. Utredningen föreslår också att ett temporärt verksamhetsbidrag ska utgå till varje stift under fem års tid, i syfte att stärka och utveckla stiftskatedralens uppdrag.

Utredningens förslag har sin grund i den teologiskt grundade förståelsen av domkyrkan som katedral – den kyrka där cathedran; biskopsstolen, står – och därmed i synen på katedralen som ett konkret uttryck för episkopé; biskopsuppdraget. Utredningen menar att stiftskatedralen besitter en unik potential när det gäller att samla, ena, stärka och inspirera verksamhet och medarbetare inom hela stiftet och i förlängningen hela Svenska kyrkan. Vidare skriver utredningen i avsnittet *Vår vision och vägen dit* att

Målet för vårt arbete – vår vision – har varit att finna ändamålsenliga former och strukturer för en närmare och mer strukturellt hållbar samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift. En sådan samverkan, grundad i den teologiska förståelsen av katedralens funktion, menar vi är nyckeln till att fullt ut frigöra och ta tillvara katedralens unika potential och därmed tydligare göra den till en samlade resurs för stiftet.

Utredningen har inhämtat synpunkter och erfarenheter från olika befattningshavare med koppling till domkyrkan. Mot denna bakgrund konstaterar utredningen att domkyrkorna redan idag, om än i varierande utsträckning, synes svara och sträva mot en vision av domkyrkan som stiftets katedral. Utredningen har dock identifierat några svagheter och utmaningar i nuvarande förhållanden, vilka på olika sätt bidrar till att begränsa stiftskatedralens fulla potential. Dessa svagheter och utmaningar menar utredningen sammanfattat kan hänföras till följande områden:

- ◆ obearbetad teologisk förståelse,
- ◆ bristande samsyn hos ledande funktioner inom stift respektive domkyrkoförsamling (pastorat),
- ◆ bristande balans mellan stiftskansliets och katedralens uppdrag,
- ◆ bristande medvetenhet/gensvar hos stiftets övriga församlingar vad gäller domkyrkan som stiftets katedral, samt
- ◆ brister i den ekonomiska fördelningen.

Utredningen skriver att den tidigt valde att huvudsakligen benämna domkyrkan som ”katedralen” eftersom detta begrepp på ett mer precist sätt beskriver domkyrkans enande identitet och uppdrag. I kraft av sin roll som ett konkret uttryck för episkopé binder katedralen samman en rad grundläggande pastorala aspekter med bäring på stiftet som helhet. I avsnittet *Katedral – domkyrka* utvecklar utredningen sin tolkning av de båda begreppen domkyrka och katedral och varför utredningen menar att begreppen i viss mån kan användas parallellt. Utredningens slutsats är – bland annat med utgångspunkt i konstaterandet om att ordet domkyrka betyder Herrens hus – att det kan finnas flera domkyrkor i ett stift, men att det som gör domkyrkan till katedral är att den är rum för biskopens lärostol, stiftets huvudaltare och normala plats för stiftets högtider och vagningsgudstjänster.

I avsnittet *Katedralens teologi* utvecklar utredningen sin syn på katedralen som bland annat ett verktyg och uttryck för episkopé. Utredningen lämnar följande förslag till ändringar i kyrkoordningen.

- ◆ I inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning Kyrkobyggnader ska ett tillägg göras i syfte att klargöra att domkyrkan, utöver att vara församlingskyrka och biskopens kyrka, även är stiftets katedral.
- ◆ Såväl församlingen och om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet ska verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift som församlingskyrka och stiftskatedral.

- ◆ Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta katedralen som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för katedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.
- ◆ I församlingsinstruktionen ska för en domkyrkoförsamling särskilt redovisas hur domkyrkan gestaltar uppdraget som församlingskyrka och stiftskatedral. Utarbetandet av församlingsinstruktionen ska i denna del ske i samråd med stiftet.
- ◆ Den rätt att delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet, som enligt 40 kap. 4 § kyrkoordningen tillkommer biskopen, eller någon av denne utsedd företrädare för stiftet, när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning, ska även gälla när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden som är av betydelse för vad som är angivet beträffande domkyrkan i församlingsinstruktionen.
- ◆ I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten alltid föredragande. Möjligheten att i domkyrkoorganistens ställe utse någon annan musiksakkunnig som föredragande i domkapitlet utgår.

Utredningen föreslår även att ett särskilt ekonomiskt bidrag – för sådana kostnader för katedralverksamhet som uppkommer i relation till den redovisning som ska ske avseende domkyrkan i församlingsinstruktionen – under en övergångsperiod om fem år ska utgå till varje stift från nationell nivå med ett belopp om 1 miljon kronor per år. Efter denna övergångsperiod förutsätts stiftet ha anpassat verksamhet och ekonomi på ett sådant sätt att kostnaden för domkyrkan som stiftskatedral ryms inom stiftets ordinarie budget.

Slutligen lämnar utredningen också några särskilda reflektioner när det kommer till frågor om vård av vissa kyrkliga inventarier, närmare bestämt avseende biskopens stav och skrud. I detta sammanhang framhåller utredningen vikten av en medveten hantering av dessa kulturhistoriskt värdefulla föremål och därmed vikten av dialog mellan stift och församling gällande exempelvis vård och förvaring. Mot bakgrund av att domkyrkorna kräver särskild prioritet gällande vård och underhåll lämnar utredningen också några särskilda reflektioner över nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen och vill i sammanhanget understryka vikten av att kyrkostyrelsen håller frågan om ersättningsnivåns betydelse aktuell i dialog med regeringen.

Utredningens betänkande redovisades vid kyrkostyrelsens domkapitelsöverläggning i oktober 2022.

2.3.3 Remissbehandling

Betänkandet remitterades i maj 2022 till samtliga stift, samtliga domkyrkoförsamlingar respektive de pastorat dessa i förekommande fall ingår i, 40 ytterligare församlingar/-pastorat, nämnderna på den nationella nivån och Svenska kyrkans Arbetsgivarorganisation.

Remissvar inkom från samtliga stift, 17 domkyrkoförsamlingar/pastorat, Svenska kyrkans Arbetsgivarorganisation och två ytterligare församlingar/pastorat. Ett spontanyttrande har inkommit från Domkyrkorådet i Lund. Överklagandenämnden, Valprövningsnämnden och två ytterligare församlingar/pastorat har meddelat att de avstår från att yttra sig. Remissvaren finns tillgängliga i ärendet KS 2018-1375.

2.3.3.1 Övergripande remissynpunkter

Utredningens förslag har generellt sett fått ett övervägande positivt mottagande, bortsett från förslaget om att domkyrkoorganisten alltid ska vara föredragande i

kyrkomusikaliska frågor i domkapitlet. Förslaget om finansiering har fått ett splittrat mottagande.

Särskilt stiftet är generellt sett positiva till utredningens förslag och flera stift framhåller att det är bra att förtydliga och stärka domkyrkans ställning som stiftets katedral, liksom att även tydliggöra ett delat ansvar och former för samverkan. *Uppsala stift* är dock generellt sett negativt inställt till utredningens förslag och menar att dessa inte är nödvändiga eller tillräckligt motiverade.

Ett par remissinstanser menar att ytterligare utredning behövs innan det går att ta ställning till utredningens förslag, nämligen *Uppsala* och *Borås pastorat*. *Uppsala pastorat* – som på ett övergripande plan framhåller att utredningen inte berör den avgörande frågan om *Uppsala domkyrkas* roll som rikshelgedom, två biskopars domkyrka samt tillkommande uppdrag och ekonomiskt ansvar för genomförande av verksamhet för Svenska kyrkans nationella nivå – menar att en fullständig analys av hur utredningens förslag kan tillämpas och vilket utfall det får, inte går att göra med mindre än att en ny utredning tillsätts med uppdrag att utreda *Uppsala domkyrkas* flerdelade roll, utöver den som församlingskyrka och stiftskatedral. *Borås pastorat* pekar på behovet av en utblick mot andra lutherska kyrkor och framför allt de nordiska systerkyrkorna, fördjupad utredning sett till stiftens övriga församlingar, geografiska förhållanden och behovet av en fördjupad teologisk analys. Ett par remissinstanser ifrågasätter varför utredningen inte har ställt frågor till andra församlingar än domkyrkoförsamlingar/pastorat. Någon remissinstans menar att en kartläggning av kostnaderna för domkyrkornas drift och verksamhet borde ha gjorts och att olika alternativ för domkyrkornas organisatoriska ställning i Svenska kyrkan, liksom konsekvenser av dessa, borde ha utretts och presenterats.

Några remissinstanser menar att förslagen är allmänt hållna och därmed riskerar att få en begränsad praktisk verkan. Det finns samtidigt positiva synpunkter på den flexibilitet som förslagen medger. Några remissinstanser påpekar att redan nuvarande förhållanden/reglering ger domkyrkan en särställning som fungerar bra och att det därmed kan ifrågasättas om föreslagna ändringar är nödvändiga.

Bland remissvaren finns ett antal frågeställningar avseende valda uttryck och begrepp. Några remissinstanser har frågor beträffande uttrycket ”stiftets katedral”, liksom även beträffande det faktum att uttrycket ”stiftskatedral” används vid sidan av stiftets katedral. *Linköpings stift* menar att formuleringen ”katedralen i stiftet” ska användas i stället för ”stiftets katedral”. Som skäl anförs att formuleringen ”katedralen i stiftet” framhåller katedralens sammanhållande funktion, medan ”stiftets katedral” kan uppfattas som om katedralen är stiftsorganisationens, stiftskansliets; katedralen ägs inte av stiftet. *Uppsala pastorat* föreslår en enhetlig användning av ordet stiftskatedral och menar att det är det begrepp som bör användas i kyrkoordningen, detta för att understryka domkyrkans särskilda ställning som kyrka för församling, biskop och stift. Det anges vidare att uttrycket stiftskatedral bäst tjänar syftet att beskriva domkyrkan som ett gemensamt forum och att uttrycket stiftets katedral skulle antyda en överhöghet i relation till domkyrkan som församlingskyrka och rikshelgedom. *Lunds domkyrkoförsamling*, till vars yttrande *Lunds pastorat* anslutit sig, är kritisk till att införa begreppet stiftets katedral i kyrkoordningen eftersom man inte kan se vad detta skulle tillföra som inte redan ryms i begreppet biskopens katedral. Det anses ur ett teologiskt perspektiv vara problematiskt om biskop och stift i förhållande till katedralen uppfattas som två skilda subjekt. Formuleringen stiftets katedral anses ge uttryck för att stiftets katedral är något annat än biskopens katedral. *Västerås domkyrkoförsamling* och *Västerås pastorat* menar att införa/stärka katedralsbegreppet förskjuter betydelsen från Guds hus (domus Dei) till biskopens hus och att detta rent av kan upplevas förminskande. Vidare anförs att det episkopala

stiftsperspektivet ryms i skrivningen ”biskopens kyrka”, samt att om man vill betona stiftsperspektivet kan man tänka sig skrivningen ”[...] utöver att vara församlingskyrka och biskopens kyrka, även är hela stiftets kyrka”. *Domkapitlet* liksom *stiftsstyrelsen i Uppsala stift* menar att en begreppsförvirring synes råda i utredningen gällande benämningen ”stiftet”. Det anses i flera fall vara oklart om ”stiftet” syftar på det geografiska området stiftet med dess församlingar, pastorat och stiftskansli eller om utredningen syftar enbart på stiftskansliet med dess tjänstemän, ämbetsinnehavare och förtroendevalda.

Såväl *Kalmar domkyrkoförsamling* som *Kalmar pastorat* har uttryckt önskemål om att möjligheten prövas att en biskop kan ha flera ”cathedror” och därtill föreslagit att Växjö stift får i uppdrag att arbeta med sina två domkyrkor så att Kalmar domkyrka i vision och funktion blir ett komplement till stiftets huvudkyrka och en tillgång för stiftets och biskopens uppdrag. Utifrån detta perspektiv menar nämnda remissinstanser bland annat att förslaget om tillägg avseende domkyrkan i församlingsinstruktionen även ska gälla avseende Kalmar domkyrka och att Växjö stift mot den bakgrunden ska erhålla ett högre ekonomiskt bidrag, sett till att katedralverksamhet bedrivs på två platser.

Flera remissinstanser påtalar behovet av långsiktiga lösningar avseende domkyrkornas finansiering och det efterfrågas till exempel en tilläggsutredning vars syfte ska vara att föreslå hur nationell nivå ska kunna stödfinansiera framtida vård, underhåll och investeringar. Vidare efterfrågas särskilda anpassningar avseende den kyrkoantikvariska ersättningen (KAE) gällande domkyrkorna.

Vissa remissinstanser har lämnat mer övergripande synpunkter utan att tydligt redovisa sin uppfattning avseende varje förslag. Här kan nämnas *Karlstads domkyrkoförsamling* och *pastorat* som i sin samlade bedömning anger att utredningen är ytterst välgjord och att förslagen sannolikt bidrar till att stärka domkyrkornas och katedralernas funktioner att vara utvecklande och samlande platser för stiftens och församlingarnas kyrkoliv. Liknande övergripande synpunkter framförs från *Karlstads stift*. I sammanhanget kan även nämnas *domkyrkorådet i Lund*, som i sitt spontanyttrande anger – mot bakgrund av att utredningen gör tydligt att det inte är möjligt att göra landets övriga domkyrkor till självständiga rättssubjekt – att utredningens förslag i huvudsak välkomnas. Förslagen uppges kunna ha betydelse även för Lunds domkyrkas roll i Lunds stift. Domkyrkorådet poängterar att samverkan mellan domkyrkoförsamlingen och Lunds pastorat rörande domkyrkan fungerar på ett utmärkt sätt.

I remissvaren lyfts också några frågor som inte har direkt koppling till de förslag som utredningen presenterar. *Uppsala stift* menar att församlingsrådets inflytande i domkyrkoförsamlingarna inte har beaktats i tillräcklig utsträckning och menar att församlingsrådet, såsom församlingens styrelse, bör vara representerat i tillsättningsnämnden då domprost utses och vid tillsättning av domkyrkoorganist och församlingsherde. *Västerås stift* framför synpunkter kopplade till de ”Övriga reflektioner”, avseende biskopens stav och skrud respektive den kyrkoantikvariska ersättningen, som utredningen presenterar under avsnitt 15.4. Stiftet menar att det inte finns något stöd för uppfattningen att biskopens föremål omfattas av gällande kulturmiljölågstiftning eller att föremålen ska eller ens kan uppföras på en församlings inventarieförteckning, i vart fall inte som kulturhistoriskt värdefullt kyrkligt inventarium. Gällande den kyrkoantikvariska ersättningen menar stiftet att regeringen bör uppvaktas i syfte att kräva en uppräknings samt att det bör fortsätta utredas hur det kan säkerställas att det finns medel avsatta för vården av domkyrkorna genom KAE, men också hur åtgärder och kostnader som inte är berättigade till KAE ska hanteras.

2.4 Överväganden och förslag

2.4.1 Kyrkostyrelsens utgångspunkter

Det uppdrag som gavs till kyrkostyrelsen 2018 handlar om att finna former för att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag. Av det utskottsbetänkande som låg till grund för uppdraget, liksom av utredningens direktiv, framgår att en målbild är att domkyrkan ska kunna fungera som en samlings- och mötesplats för hela stiftet. Utskottet menade att detta perspektiv saknas i dagens reglering och förhållningssätt kring domkyrkornas ställning och att det till viss del skiljer sig åt mellan stiftet.

Domkyrkoutredningen har konstaterat att det är domkyrkans funktion som katedral som gör domkyrkorna unika. Ordet katedral kommer från latinets *ecclesia cathedralis* vilket berättar att detta är kyrkan där cathedran, biskopsstolen, står. Domkyrkan/katedralen är därmed stiftets huvudkyrka och platsen för stiftets huvudaltare. Utredningen menar sammanfattningsvis att katedralen utgör både ett verktyg och uttryck för episkopé; biskopsuppdraget och att den därigenom besitter en unik potential när det gäller att samla, ena, stärka och inspirera verksamhet och medarbetare inom hela stiftet och i förlängningen hela Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen delar dessa grundläggande slutsatser avseende domkyrkornas unika identitet och uppdrag. Detta innebär att det är domkyrkans ställning som katedral, liksom förutsättningarna för domkyrkan att kunna fungera som katedral, som behöver stärkas. Givetvis behöver detta ske med beaktandet av att domkyrkorna samtidigt och i grund och botten också är församlingskyrkor, något som utredningen också har poängterat.

Mot den ovan redovisade bakgrunden har utredningen föreslagit några ändringar i kyrkoordningen, i syfte att dels klargöra domkyrkans särställning som bland annat stiftets katedral, dels att stärka den samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift som bedöms vara nödvändig och avgörande för att domkyrkan ska nå sin potential som församlingskyrka, biskopens kyrka och stiftskatedral. Vid en sammanvägd bedömning av de förslag som Domkyrkoutredningen presenterat och med beaktande av det samlade remissutfallet, anser kyrkostyrelsen att det finns skäl att till kyrkomötet lägga fram fem av utredningens sju förslag. De förslag som läggs fram och närmare presenteras nedan är följande.

- ◆ Domkyrkan som stiftets katedral,
- ◆ Församling och stifts ansvar att verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift,
- ◆ Stiftets ansvar att beakta katedralen som en särskild resurs,
- ◆ Särskild redovisning om domkyrkan i församlingsinstruktionen samt
- ◆ Biskopens närvarorätt vid avgöranden av vissa ärenden om domkyrkan.

Kyrkostyrelsen finner däremot inte skäl att till kyrkomötet lägga fram något förslag i följande delar.

- ◆ Domkyrkoorganisten som föredragande i kyrkomusikaliska frågor i domkapitlet
- ◆ Finansiering

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning att den teologiskt grundade förståelsen av domkyrkans identitet och uppdrag som stiftets katedral behöver stärkas. Ett sätt att öka medvetenheten om detta förhållande är att domkyrkans ställning som katedral synliggörs och regleras i kyrkoordningen. Mot denna bakgrund behöver den teologiska inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning Kyrkobyggnader kompletteras med en skrivning om att domkyrkan också är stiftets katedral, i enlighet med vad utredningen har föreslagit. Kyrkostyrelsen delar också utredningens uppfattning om att domkyrkans särställning är så pass grundläggande för inriktningen på den

verksamhet som ska bedrivas i och med koppling till densamma, att dess särställning i koncentrerad form bör framgå inte enbart av inledningstexten, utan även av kyrkoordningens bestämmelser. Kyrkostyrelsen delar även utredningens uppfattning om att ett ömsesidigt ansvarstagande och samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift är helt avgörande för att domkyrkan ska kunna fungera som både församlingskyrka och stiftets katedral. De förslag till kyrkoordningsregleringar som utredningen har presenterat i syfte att åstadkomma en sådan samverkan och ansvarstagande framstår enligt kyrkostyrelsen som ändamålsenliga och väl avvägda. Kyrkostyrelsen menar sammanfattningsvis att de förslag som nu läggs fram för kyrkomötet skapar goda förutsättningar för att domkyrkorna ska kunna stödjas och tas tillvara i sina unika uppdrag som katedraler och därmed som samlings- och mötesplatser i stiftet.

De skäl som ligger till grund för kyrkostyrelsens bedömning att inte lägga fram några förslag i de delar som rör domkyrkoorganisten som föredragande i domkapitlet respektive finansieringsfrågan redovisas under respektive rubriker i avsnittet *Överväganden och förslag*.

2.4.2 Bemötande av några övergripande remissynpunkter

Fortsatt utredning m.m.

Bland remissvaren finns påpekanden om att fortsatt utredning behöver ske i vissa frågor för att det ska vara möjligt att ta ställning till utredningens förslag. Kyrkostyrelsens samlade bedömning är dock att ytterligare utredning inte är nödvändig mot bakgrund av det underlag som utredningen har presenterat genom sitt betänkande. Det har i sammanhanget också betydelse att det redan av det av kyrkomötet antagna utskottsbetänkandet, liksom av utredningens direktiv, framgår att ett mål för utredningen varit att finna former för domkyrkorna att fungera som samlings- och mötesplatser för hela stiftet.

Vad gäller synpunkterna från *Uppsala pastorat* om att fortsatt utredning behöver ske avseende Uppsala domkyrkas flerdelade roll, utöver den som församlingskyrka och stiftskatedral, vill kyrkostyrelsen anföra följande. I likhet med vad pastoratet påtalat, menar kyrkostyrelsen att Uppsala domkyrka har en särskild ställning bland domkyrkorna i Svenska kyrkan, detta både sett till historiska som nutida förhållanden. Denna särställning har också utredningen noterat och utvecklat sin syn på under avsnitt 15.1.5 i sitt betänkande. Kyrkostyrelsen delar den syn på Uppsala domkyrka som utredningen redovisat; den har genom sitt unika historiska och nutida sammanhang en särskild nationell betydelse. Teologiskt sett har den, precis som utredningen har konstaterat, emellertid samma uppdrag som övriga domkyrkor, nämligen att balansera sin funktion som såväl församlingskyrka som katedral. Det faktum att Uppsala domkyrka därtill är platsen för särskilda högtider av nationell och internationell karaktär fordrar givetvis en särskild medvetenhet, förståelse och lyhördhet i kontakterna mellan samtliga berörda parter, det vill säga församling, pastorat, stift och nationell nivå. För att Uppsala domkyrka ska kunna fungera väl i samtliga sina viktiga funktioner är det av avgörande betydelse att dessa kontakter, avseende exempelvis planering och ekonomi, präglas av ömsesidig förståelse och vilja till lösningar i samförstånd. Mot bakgrund av dessa konstateranden är det kyrkostyrelsens uppfattning att någon ytterligare utredning i frågan inte är påkallad. Svar på specifika frågeställningar avseende Uppsala domkyrka i relation till de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen presenterar nedan redovisas under respektive förslag.

Det faktum att utredningen inte har ställt frågor till andra församlingar än domkyrkoförsamlingar och pastorat, menar kyrkostyrelsen är en omständighet som

inte påverkar kyrkostyrelsens bedömning i relation till här presenterade förslag. I detta sammanhang har det också betydelse att ett urval av stiftens övriga församlingar särskilt har inbjudits att lämna synpunkter inom ramen för remitteringen av utredningens betänkande. Inte heller avsaknaden av en kartläggning avseende drifts- och verksamhetskostnader påverkar kyrkostyrelsens bedömning. Enligt kyrkostyrelsens mening motsvarar utredningens betänkande det genom direktiven preciserade uppdraget. Detsamma gäller avseende frågan om olika alternativ avseende domkyrkornas organisatoriska ställning. Utredningen har avseende denna fråga övervägt alternativa lösningar, jfr betänkandet avsnitt 15.1.6.

Förslagen i relation till nuvarande förhållanden

Bland remissvaren finns vissa påpekanden om att redan nuvarande förhållanden/reglering ger domkyrkan en särställning som fungerar bra och att det därmed kan ifrågasättas om föreslagna ändringar är nödvändiga. I likhet med utredningen anser dock kyrkostyrelsen att begreppet katedral tillför kyrkoordningen och dess beskrivning av domkyrkans särställning ett centralt perspektiv, nämligen domkyrkans enande identitet och uppdrag. Genom att i kyrkoordningen tydliggöra detta perspektiv stärks den kyrkorättsliga strukturen avseende domkyrkans episkopala funktion, vilket skapar förutsättningar för en i grunden gemensam syn på och förståelse av domkyrkornas centrala betydelse och funktion. Även om nämnda perspektiv på sina håll synes genomsyra verksamheten i och kring domkyrkorna redan idag, finns enligt kyrkostyrelsen all anledning att stadfästa detta centrala perspektiv i kyrkoordningen.

Några remissinstanser menar att förslagen är allmänt hållna och därmed riskerar att få en begränsad praktisk verkan. Kyrkostyrelsen vill avseende dessa påpekanden instämma i vad utredningen, liksom även flera remissinstanser, har framhållit beträffande att det fortsatt behöver finnas ett stort utrymme för lokala och regionala variationer när det kommer till att finna mer precisa former för en stärkt samverkan, liksom även när det kommer till att närmare avgöra vilken verksamhet som ska bedrivas i och med koppling till katedralen. *Västerås stift* har framhållit att det är viktigt med en ”god balans mellan tvingande regler och autonomi” och enligt kyrkostyrelsens mening uppnås just en sådan balans genom här aktuella förslag, detta genom att ansvar läggs på såväl stift som församling/pastorat genom att dessa *ska verka för* att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift (...), samtidigt som stor frihet medges avseende de närmare formerna för hur detta ”verka för” kommer till uttryck. De föreslagna regleringarna är därmed i linje med den subsidiaritetsprincip som gäller inom Svenska kyrkan (jfr 6 § andra stycket lag (1998:1591) om Svenska kyrkan). Inom ramen för den föreslagna regleringen finns således utrymme för stift och församling/pastorat att beakta respektive domkyrkas nutida och historiska förhållanden, inklusive exempelvis geografiska förutsättningar.

Kalmar domkyrka

Såväl Kalmar domkyrkoförsamling som Kalmar pastorat har uttryckt önskemål om att möjligheten prövas att en biskop kan ha flera ”cathedror” och har därtill föreslagit att Växjö stift får i uppdrag att arbeta med sina två domkyrkor så att Kalmar domkyrka i vision och funktion blir ett komplement till stiftets huvudkyrka och en tillgång för stiftets och biskopens uppdrag. Kyrkostyrelsen konstaterar att det inte är en uppgift för nationell nivå att ge ett sådant uppdrag som efterfrågats.

Valda uttryck och begrepp

Bland remissvaren finns, som tidigare framgått, några frågeställningar avseende valda uttryck och begrepp. Några remissinstanser har frågor beträffande uttrycket ”stiftets katedral”, liksom även beträffande det faktum att uttrycket ”stiftskatedral” används vid sidan av stiftets katedral. Det har även ställts frågor avseende innebörden av begreppet ”stiftet”.

Kyrkostyrelsen vill med anledning av dessa frågeställningar framhålla följande. Det finns goda skäl att komplettera kyrkoordningens beskrivning av domkyrkans särställning genom att på förslaget sätt ange att den även är stiftets katedral, detta eftersom formuleringen beskriver domkyrkans enande identitet och uppdrag i relation till hela stiftet som pastoralt område. Sett till nuvarande formulering av inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning, ryms i själva verket både formuleringen ”biskopens kyrka” och ”den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster” i innebörden av uttrycket stiftets katedral/stiftskatedral, något som också utredningen har konstaterat (jfr SKU 2021:1 s. 136 f. och 134). När det i inledningstexten anges att domkyrkan, förutom att vara församlingskyrka, också är biskopens kyrka, stiftets katedral och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster, råder alltså inget motsatsförhållande. De tre sistnämnda formuleringarna uttrycker utifrån olika perspektiv vad domkyrkan är i det episkopala sammanhanget. Det är inte heller någon skillnad i innebörden av formuleringarna stiftets katedral och stiftskatedral, vilket innebär att båda formuleringarna kan användas på de sätt som utredningen har föreslagit. Det är dock värt att understryka att med ”stiftets” i detta sammanhang naturligtvis avses stiftet som pastoralt område, precis som *Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö* framhåller. När det i förslagen till kompletteringar av kyrkoordningens bestämmelser däremot talas om ”stiftet”, exempelvis att stiftet ska verka för (40 kap. 3 §) respektive att stiftet i sitt främjandearbete ska beakta katedralen som en särskild resurs (6 kap. 4 §) avses däremot stiftet som juridisk person.

Vid en sammanvägd bedömning av alternativa sätt att uttrycka domkyrkans funktion som katedral anser kyrkostyrelsen att det av utredningen föreslagna uttrycket stiftets katedral är det som på ett mest ändamålsenligt sätt återspeglar domkyrkans funktion som katedral för hela stiftet. Formuleringen ”katedralen i stiftet” riskerar enligt kyrkostyrelsens mening ge intrycket av att det finns katedraler på andra håll än i stiftet. Formuleringen ”biskopens katedral” speglar inte på samma sätt som ”stiftets katedral” domkyrkans/katedralens relation till stiftet som helhet. Formuleringen ”hela stiftets kyrka” ger i sin tur inte tydligt uttryck för det katedralperspektiv som kyrkostyrelsen, av tidigare redovisade skäl, är angelägen att betona. Kyrkostyrelsen vill avslutningsvis framhålla att den inte delar *Västerås domkyrkoförsamling* och *Västerås pastorats* uppfattning om att katedralsbegreppet förskjuter betydelsen från Guds hus (domus Dei) till biskopens hus. De kyrkoordningsförslag som här är aktuella påverkar nämligen inte den generella användningen eller innebörden av ordet domkyrka (domus Dei) i kyrkoordningen, utan kompletterar endast förståelsen av vad domkyrkan är.

Övriga remissynpunkter

Kyrkostyrelsen konstaterar att vad *Uppsala stift* anfört beträffande församlingrådets representation i tillsättningsnämnden då domprost utses och vid tillsättning av domkyrkoorganist och församlingsherde, är frågor som ligger utanför det aktuella kyrkomötesuppdraget och behandlas därför inte vidare i detta sammanhang.

Vad gäller de synpunkter som *Västerås stift* har framfört med anledning av vad utredningen fört fram under avsnittet ”Övriga reflektioner”, avseende bland annat

hanteringen av biskopens stav och skrud i relation till förändret av inventarieförteckning, kan kyrkostyrelsen konstatera att detta är frågeställningar som handlar om tolkning och tillämpning av lag och att dessa frågor därför måste avgöras lokalt, vid behov i samråd med berörda myndigheter och samrådsgrupper. Kyrkostyrelsen finner mot den bakgrunden inte anledning att i detta sammanhang ytterligare kommentera dessa frågor. Apropå frågan om nivån för den kyrkoantikvariska ersättningen, vill kyrkostyrelsen framhålla att frågan om ersättningens storlek är en viktig del av kyrkostyrelsens förberedelser inför kontrollstation 2024.

2.4.3 Domkyrkan som stiftets katedral

Kyrkostyrelsens förslag: I inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning *Kyrkobyggnader* ska ett tillägg göras i syfte att klargöra att domkyrkan, utöver att vara församlingskyrka och biskopens kyrka, även är stiftets katedral.

Ändrad inledningstext: Tionde avdelningen.

Utredningens förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utredningens motivering

Utredningen konstaterar att inledningstexterna till kyrkoordningen, dess olika avdelningar och i vissa fall kapitel, var en nyhet som infördes i samband med kyrkoordningens tillkomst vid relationsändringen år 2000. Det uttalade syftet med inledningstexterna är att tydliggöra den teologiska reflektionens primära betydelse för kyrkoordningens innehåll och utformning. Avsikten är att texterna ska ge en koncentrerad framställning av det som utgör grunden och sammanhanget för de bestämmelser som finns i de följande paragraferna.

Utredningen föreslår mot denna bakgrund att inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning *Kyrkobyggnader* kompletteras i skrivningarna avseende domkyrkans särskilda ställning, på så sätt att det klargörs att domkyrkan, utöver att vara församlingskyrka och biskopens kyrka, även är stiftets katedral.

Utredningen menar att domkyrkorna och hela Svenska kyrkan har mycket att vinna på att domkyrkans uppgift som stiftets katedral, tydliggörs och lyfts fram i kyrkoordningen. Eftersom förståelsen av domkyrkan som stiftets katedral i första hand är teologiskt grundad menar utredningen att denna beskrivning bör framgå redan av den teologiska inledningstexten.

Genom att tydliggöra domkyrkans ställning som stiftskatedral i inledningstexten, liksom i övriga berörda bestämmelser enligt de ytterligare förslag som utredningen lämnar, menar utredningen att den kyrkorättsliga strukturen kring domkyrkan som katedral stärks och att domkyrkan därmed ges bättre förutsättningar att fullgöra sin uppgift som församlingskyrka och stiftskatedral.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna ser positivt på utredningens förslag, däribland samtliga stift förutom *Uppsala stift*. *Linköpings stift* tillstyrker förslaget med reservation för en alternativ formulering avseende begreppet ”stiftets katedral”. Bland övriga remissinstanser är utfallet mer splittrat, även om det endast är en mindre andel som tydligt avstyrker förslaget. Invändningarna mot förslaget handlar bland annat om att det är svårt att se vad förslaget tillför kyrkoordningen, liksom att det riskerar skapa oklarheter. Ett par remissinstanser efterlyser ytterligare utredning.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* välkomnar den föreslagna kompletteringen i inledningen till kyrkoordningens tionde avdelning. Stiftet delar utredningens resonemang om att tydliggöra domkyrkornas unicitet och den teologiskt grundade synen på domkyrkan som katedral. Domkyrkans ställning som biskopens kyrka blir på så sätt tydliggjord och katedralen som ett konkret uttryck för episkopé – biskopens särskilda uppdrag i kyrkan. En av de viktigaste aspekterna av episkopé och därmed också i biskopens uppdrag är att visa på kyrkans enhet och universella gemenskap. I den teologiska tanken av domkyrkan som katedral blir domkyrkan mot bakgrund av detta ett viktigt tecken för denna enhet i stiftet. Vidare anges att det i dag finns skillnader mellan stiftet i synen på domkyrkans ställning och att genom de nu föreslagna kompletteringarna och tilläggen får domkyrkorna i landet en likartad ställning. Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* bejakar förslaget. *Lunds stift* tillstyrker förslaget och menar att det finns goda skäl att förtydliga och stärka domkyrkans ställning som stiftets katedral och därmed som en mötes- och inspirationsplats för hela stiftet. Vidare framhålls att befintlig ordning, innebärande en speciell ordning såväl statligt som inomkyrkligt avseende Lunds domkyrka, fungerar mycket bra och bidrar till en god samverkan i frågor rörande domkyrkan, dess användning och dess funktion som hela stiftets katedral. Lunds stift ser det därför som positivt att nuvarande reglering avseende Lunds domkyrka föreslås bestå och har i sammanhanget också förståelse för att det av praktiska skäl saknas förutsättningar att tillskapa en liknande ordning för övriga domkyrkor. *Västerås stift* menar att förslaget är ett välkommet tillägg i kyrkoordningen, detta mot bakgrund av att förslaget synes syfta till att explicit stadfästa domkyrkans funktion som stiftets katedral. Stiftsstyrelsen i *Visby stift* tillstyrker förslaget. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Luleå stift* tillstyrker förslaget och anger att stiftet välkomnar klargörandet om att domkyrkan, utöver att vara församlingskyrka och biskopens kyrka, även är stiftets katedral. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Karlstads stift* menar att utredningen är ytterst välgjord och kan komma att bidra till att relationen domkyrkoförsamling-stift-biskop stärks. Vidare anges att därmed främjas också utredningens övergripande syfte, att främja domkyrkans funktion som stiftets katedral. Domkapitlet i *Göteborgs stift* tillstyrker förslaget och menar att ett förtydligande i kyrkoordningen vad det betyder att domkyrkan är stiftets och biskopens kyrka är på sin plats, både vad gäller domkyrkoförsamlingen och stiftets möjligheter och skyldigheter. Vidare framhålls att om katedralens ställning går förlorad så försvagas hela stiftets och Svenska kyrkans episkopala identitet. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Strängnäs stift* har inget att erinra mot utredningens förslag och anger vidare att promemorian väl belyser relationen mellan stiftet och dess biskop och domkyrkoförsamlingen och dess domprost och att relationen förtydligas och fördjupas genom de ändringar i kyrkoordningen som föreslås. Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet i *Skara stift* uppger att man inte har något att erinra mot utredningens förslag. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* anger att man accepterar den föreslagna förändringen.

Linköpings stift tillstyrker förslaget med reservation för att formuleringen ”katedralen i stiftet” ska användas i stället för ”stiftets katedral”. Som skäl anförs att formuleringen ”katedralen i stiftet” framhåller katedralens sammanhållande funktion, medan ”stiftets katedral” kan uppfattas som om katedralen är *stiftsorganisationens*, *stiftskansliets*; katedralen ägs inte av stiftet.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget mot bakgrund av att det inte är nödvändigt ur teologiskt, organisatoriskt eller förvaltningsmässigt perspektiv. Vidare framhålls att domkyrka är den väl inarbetade benämningen och att

den är tillräcklig och inte behöver fyllas ut. Det anförs att domkyrka förenklat betyder "Guds hus" och ger den mest relevanta betydelsen av vad byggnaden används till, så väl teologiskt som praktiskt. Det anges att kopplingen till biskop och stift redan finns i kyrkoordningen, varför tillägget "stiftets katedral" inte behövs. Vidare framhålls att benämningen katedral även används om en del församlingskyrkor ute i landet. Det anges att domkyrkan knappast blir stiftets andliga centrum för att den benämns "stiftets katedral" i kyrkoordningen. Stiftskansliet bör främja fler andliga centrum än att bara fokusera på ett. Vidare anges det i utredningen råda en begreppsförvirring gällande benämningen stiftet. Domkapitlet menar härutöver att det hade varit naturligt att i utredningen belysa de särskilda konsekvenserna av att Uppsala domkyrka också är rikshelgedom och att det genom att detta inte berörs, inte framgår om utredningen anser att Uppsala domkyrka är fullt ut jämförbar med andra domkyrkor.

Mariestads församling, Visby domkyrkoförsamling och Härnösands pastorat tillstyrker/ställer sig bakom förslaget. *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* menar att utredningen är ytterst välgjord och att förslagen sannolikt bidrar till att stärka domkyrkornas och katedralernas funktioner att vara utvecklande och samlade platser för stiftens och församlingarnas kyrkoliv. *Kalmar domkyrkoförsamling* instämmer i utredningens förslag. Domkyrkoförsamlingen vill att möjligheten prövas att en biskop kan ha flera "cathedror", i Växjö stift två och föreslår att Växjö stift får uppdrag för att arbeta med sina två domkyrkor så att Kalmar domkyrka i vision och funktion blir ett komplement till stiftets huvudkyrka. *Växjö stads- och domkyrkoförsamling* tillstyrker förslaget och menar att stiftets katedral som begrepp klargör domkyrkans ställning, genom att tydliggöra vikten av vad domkyrkan är utifrån det episkopala sammanhanget. *Växjö pastorat* tillstyrker förslaget och anger att begreppet stiftets katedral inte bidrar i sak med mer innehåll i vad en domkyrka är, men kan bidra med att tydliggöra vikten av domkyrkan utifrån det episkopala sammanhanget. *Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö* tillstyrker förslaget och anger samtidigt att det genomgående behöver vara tydligt att med begreppet "stiftet" avses i detta sammanhang stiftet som pastoralt område med sina församlingar snarare än stiftsorganisationen, det vill säga framför allt ur ett episkopalt perspektiv.

Linköpings domkyrkopastorat menar att utredningens förslag bör justeras till "katedralen i stiftet", detta mot bakgrund av att katedralen på så vis sätts i fokus och att den finns till som en resurs för stiftet som helhet.

Uppsala pastorat anger att pastoratet i och för sig inte avstyrker bland annat här aktuellt förslag. Pastoratet menar dock att en fullständig analys av hur utredningens förslag kan tillämpas och vilket utfall det får, inte går att göra med mindre än att en ny utredning tillsätts med uppdrag att utreda Uppsala domkyrkas flerdelade roll, utöver den som församlingskyrka och stiftskatedral. Pastoratet konstaterar vidare att utredningen använder begreppen stiftets katedral och stiftskatedral omväxlande och föreslår en enhetlig användning av ordet stiftskatedral.

Lunds domkyrkoförsamling, till vars yttrande *Lunds pastorat* anslutit sig, avstyrker förslaget mot bakgrund av risk för otydlighet och teologisk oklarhet. Däremot ställer sig domkyrkoförsamlingen positiv till att i beskrivande text framhålla katedralen som en samlade plats för stiftet. *Västerås domkyrkoförsamling* och *Västerås pastorat* avstyrker förslaget genom ett gemensamt yttrande. Det anges att införa/stärka katedralsbegreppet förskjuter betydelsen från Guds hus (domus Dei) till biskopens hus och att detta rent av kan upplevas förminskande. Vidare anförs att det episkopala stiftsperspektivet ryms i skrivningen "biskopens kyrka", samt att om man vill betona stiftsperspektivet kan man tänka sig skrivningen "[...] utöver att vara församlingskyrka och biskopens kyrka, även är hela stiftets kyrka". *Kalmar pastorat* menar att det är svårt att se vad det tillför till kyrkoordningen att införa det nya begreppet stiftets

katedral. Liksom domkyrkoförsamlingen vill pastoratet att möjligheten prövas att en biskop kan ha flera ”cathedror”, i Växjö stift två och föreslår att Växjö stift får i uppdrag att arbeta med sina två domkyrkor så att Kalmar domkyrka i vision och funktion blir ett komplement till stiftets huvudkyrka.

Domkyrkoförsamlingen och domkyrkopastoratet i Göteborg ser inget skäl till att införa begreppet katedral i kyrkoordningen och menar att förslaget snarare skapar förvirring än förtydligande. Det noteras att i förslagsdelen används orden domkyrka och katedral omväxlande, utan att man entydigt definierar begreppen eller förklarar varför det i den ena paragrafen står domkyrka och i den andra katedral. Vidare anges att det är svårt att se att införande av ordet katedral i enstaka paragrafer i kyrkoordningen kommer att leda till de effekter som utredningen vill se genomförda. *Borås pastorat* anser inte att det är möjligt att ta ställning till de enskilda förslagen i dagsläget. Det anförs att det är en stor förändring att införa ett nytt teologiskt begrepp i kyrkoordningen, nämligen ordet katedral i stället för domkyrka, som behöver en betydligt djupare teologisk analys.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning om att den teologiskt grundade förståelsen av domkyrkan som katedral behöver stärkas. I likhet med utredningen anser också kyrkostyrelsen att domkyrkorna och hela Svenska kyrkan har mycket att vinna på att domkyrkans uppgift som stiftets katedral, tydliggörs och lyfts fram i kyrkoordningen. Enligt kyrkostyrelsens mening är ett sådant tydliggörande grundläggande för att åstadkomma de förändringar som uppdraget från 2018 års kyrkomöte syftade till; att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag.

Genom att tydliggöra domkyrkans ställning som stiftskatedral i inledningstexten, liksom i övriga berörda bestämmelser enligt förslagen nedan, menar kyrkostyrelsen, i likhet med utredningen, att den kyrkorättsliga strukturen kring domkyrkan som katedral stärks och att domkyrkan därmed ges bättre förutsättningar att fullgöra sin uppgift som församlingskyrka och stiftskatedral. Mot bakgrund av att förslaget också fått ett brett stöd av remissinstanserna menar kyrkostyrelsen att det sammantaget finns goda skäl att föreslå kyrkomötet att besluta om det aktuella tillägget i inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning.

Flera remissinstanser har uttryckligen angivit att det är positivt att i kyrkoordningen förtydliga och stärka domkyrkans ställning som stiftets katedral. Från *Härnösands stift* framhålls att en av de viktigaste aspekterna av episkopé och därmed också i biskopens uppdrag är att visa på kyrkans enhet och universella gemenskap och att i den teologiska tanken av domkyrkan som katedral blir domkyrkan mot denna bakgrund ett viktigt tecken för denna enhet i stiftet. *Domkapitlet i Göteborg* framhåller att om katedralens ställning går förlorad så försvagas hela stiftets och Svenska kyrkans episkopala identitet. Kyrkostyrelsen instämmer i dessa synpunkter. Det är således av stort värde att kyrkoordningen kompletteras med den föreslagna beskrivningen av domkyrkan som bland annat stiftets katedral, inte minst i syfte att stärka och säkerställa förutsättningarna för en enhetlig förståelse av domkyrkan som katedral i samtliga stift och hela Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen har i avsnitt 2.4.2 redogjort för skälen till att ställa sig bakom den av utredningen föreslagna formuleringen ”stiftets katedral” och varför kyrkostyrelsen anser att denna formulering på ett mest ändamålsenligt sätt återspeglar domkyrkans funktion som katedral för hela stiftet. Kyrkostyrelsen har i detta avsnitt också bland annat redogjort för varför någon ytterligare utredning i frågan inte är påkallad, liksom

hur kyrkostyrelsen ser på önskemålet från Kalmar pastorat/domkyrkoförsamling avseende flera cathedror.

KsSkr 2023:4

2.4.4 Församling och stifts ansvar att verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift

Kyrkostyrelsens förslag: Domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och stiftets katedral. Såväl domkyrkoförsamlingen och om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet ska verka för att domkyrkan kan fungera som församlingskyrka och stiftskatedral.

Ändrad paragraf: 40 kap. 3 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med kyrkostyrelsens förslag. Jämfört med utredningens förslag innebär kyrkostyrelsens förslag ett språkligt förtydligande i syfte att klargöra att förslaget syftar på domkyrkoförsamlingen samt att formuleringen ”domkyrkan kan fullgöra sin uppgift” ersätts av formuleringen ”domkyrkan kan fungera som”.

Utredningens motivering

Utredningen konstaterar att domkyrkans särskilda ställning idag, i koncentrerad form, enbart anges i inledningstexten till kyrkoordningens tionde avdelning *Kyrkobyggnader*. Till denna inledningstext har utredningen föreslagit ett tillägg, genom vilket det klargörs att domkyrkan också är stiftets katedral.

Utredningen menar att domkyrkans särställning är så pass grundläggande för inriktningen på den verksamhet som ska bedrivas i och med koppling till densamma, att denna särställning i koncentrerad form bör framgå även av kyrkoordningens bestämmelser. Vidare menar utredningen att ett ömsesidigt ansvarstagande och samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift är helt avgörande för att domkyrkan ska kunna tjäna sin funktion som samtidigt varande församlingskyrka, biskopens kyrka och stiftets katedral. Även detta förhållande menar utredningen bör fastslås i en bestämmelse i kyrkoordningen. Utredningen anser att en naturlig plats för en sådan bestämmelse är tionde avdelningen *Kyrkobyggnader* och föreslår därmed att 40 kap. 3 §, vilken idag anger att det i varje stift ska finnas en domkyrka, kompletteras med ett andra stycke som dels, med utgångspunkt i skrivningarna om domkyrkan i avdelningens inledningstext, anger att domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och stiftets katedral, dels att såväl församlingen och i förekommande fall givetvis även pastoratet, som stiftet ska verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift som församlingskyrka och stiftskatedral.

Utredningen konstaterar att formuleringen ”och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster” saknas i den bestämmelse som utredningen föreslår, jämfört med beskrivningen av domkyrkans ställning i inledningstexten. Utredningen menar att formuleringen kan utgå i bestämmelsens text, dels eftersom det fortsatt uttrycks i inledningstexten, dels eftersom detta förhållande fastslås på andra ställen i kyrkoordningen (se exempelvis 25 kap. Vigningshandlingar) och slutligen dels eftersom det är något som i hög utsträckning ligger i innebörden av katedralfunktionen.

Utredningen menar att det faktum att ansvarstagandet består i ett ”verka för” innebär stor frihet att anpassa insatserna till vad som mot bakgrund av varje stifts och domkyrkoförsamlings unika situation – sett till såväl historiska som nutida förhållanden – framstår som mest ändamålsenligt. Samtidigt menar utredningen att den i det följande föreslår några konkreta sätt som detta ”verkande för” ska ske på, gällande både församling och stift. För domkyrkoförsamlingen/pastoratets del

handlar det om att det föreslås att ett tillägg ska göras i församlingsinstruktionen, i vilken särskilt ska redovisas hur domkyrkan gestaltar uppdraget som församlingskyrka och stiftskatedral. För stiftets del handlar det om att det föreslås att det i kyrkoordningen anges att stiftet i sitt främjandearbete ska beakta katedralen som en särskild resurs och därvid verka för denna som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vidare föreslås att stiftet görs delaktigt vid utarbetandet av församlingsinstruktionen i den del som avser domkyrkoförsamlingens redovisning av domkyrkans uppdrag. Utredningen menar att det därutöver inte minst handlar om att stiftet behöver beakta de merkostnader som uppstår hos domkyrkoförsamlingarna till följd av domkyrkans funktion som katedral och ersätta dessa med ett bidrag baserat på de faktiska merkostnaderna.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna ser positivt på utredningens förslag, däribland samtliga stift förutom *Uppsala stift*. *Linköpings stift* tillstyrker förslaget med reservation för en alternativ formulering. Ytterligare några remissinstanser har synpunkter på förslagets utformning. Ett fåtal remissinstanser ifrågasätter nödvändigheten i förslaget. Ett par remissinstanser efterfrågar ytterligare utredning.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Domkapitlet i *Göteborgs stift* tillstyrker förslaget och menar att ett förtydligande i kyrkoordningen vad det betyder att domkyrkan är stiftets och biskopens kyrka är på sin plats, både vad gäller domkyrkoförsamlingen och stiftets möjligheter och skyldigheter. Domkapitlet menar att då formerna för samverkan formaliseras och förtydligas i kyrkoordningen vilar de inte enbart på personliga relationer och förväntningar utan kan fortgå oberoende av person. Vidare framhålls att om katedralens ställning går förlorad så försvagas hela stiftets och Svenska kyrkans episkopala identitet. *Lunds stift* tillstyrker förslaget och menar att det finns goda skäl att förtydliga och stärka domkyrkans ställning som stiftets katedral och därmed som en mötes- och inspirationsplats för hela stiftet. Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* bejakar förslaget. Stiftsstyrelsen i *Visby stift* tillstyrker förslaget. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Strängnäs stift* har inget att erinra mot utredningens förslag och anger vidare att promemorian väl belyser relationen mellan stiftet och dess biskop och domkyrkoförsamlingen och dess domprost och att relationen förtydligas och fördjupas genom de ändringar i kyrkoordningen som föreslås. En förtydligande justering föreslås av andra meningens i andra stycket i här aktuell paragraf, på så vis att det anges domkyrkoförsamlingen, där det i förslaget endast anges församlingen.

Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet i *Skara stift* uppger att man inte har något att erinra mot utredningens förslag. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* ställer sig bakom den föreslagna kompletteringen och menar att det är viktigt med ett ömsesidigt ansvarstagande och samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift. Vidare framhålls att denna samverkan är helt avgörande för att domkyrkan ska kunna fungera som församlingskyrka, biskopens kyrka och stiftets katedral. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Karlstads stift* menar att utredningen är ytterst välgjord och kan komma att bidra till att relationen domkyrkoförsamling-stift-biskop stärks. Vidare anges att därmed främjas också utredningens övergripande syfte, att främja domkyrkans funktion som stiftets katedral. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Luleå stift* tillstyrker förslaget, men uppmuntrar till en generell översyn av den föreslagna formuleringen i syfte att hitta en tydligare formulering. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* anger att man bejakar den föreslagna förändringen och anför att

det med tanke på domkyrkornas särställning inom Svenska kyrkan finns skäl att tydliggöra ett delat ansvar, men också att dessa gudstjänstrums ställning behöver värnas i ett lokalt prioriteringsarbete. *Västerås stift* ställer sig generellt positivt till förslaget, men vill samtidigt flagga för den begränsade verkan som ändringen i sig riskerar att medföra.

Linköpings stift tillstyrker förslaget med reservation för att aktuell paragraf bör ges följande formulering ”Domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och *katedralen i stiftet*. Såväl församlingen och om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet ska verka för att *domkyrkan kan fungera* som församlingskyrka och *katedralen i stiftet*”. Vad beträffar formuleringen ”domkyrkan kan fungera”, i relation till utredningens förslag, så menar stiftet att eftersom domkyrkan inte är en juridisk person så kan den inte fullgöra en uppgift.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget mot bakgrund av att det inte är nödvändigt ur teologiskt eller organisatoriskt perspektiv. Det är oklart vad utredningen vill åstadkomma med förslaget eftersom det redan förekommer olika former av samverkan. Det är också oklart vad det är för uppgift/ytterligare uppgifter som domkyrkan ska utföra. Däremot menar stiftet att en fråga som aktualiseras i sammanhanget är ansvaret för hur stifts- och församlingsverksamhet i domkyrkan ska finansieras i framtiden. Det anförs att utredningen är otydlig med hur den använder benämningen ”stiftet” och vidare att så som remissinstanserna tolkar ”stiftet” (det vill säga som alla församlingar och pastorat i stiftet) förefaller förslaget vara ett önsketänkande.

Mariestads församling, Visby domkyrkoförsamling, Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, Kalmar domkyrkoförsamling och *Härnösands pastorat* tillstyrker/ställer sig bakom/instämmer i förslaget. *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* menar att utredningen är ytterst välgjord och att förslagen sannolikt bidrar till att stärka domkyrkornas och katedralernas funktioner att vara utvecklande och samlade platser för stiftens och församlingarnas kyrkoliv.

Växjö stads- och domkyrkoförsamling liksom *Växjö pastorat* tillstyrker förslaget och anger att det är bra för såväl stiftet som domkyrkoförsamlingen att den ursprungliga relationen tydliggörs. *Domkyrkoförsamlingen* och *domkyrkopastoratet i Göteborg* tolkar utredningens förslag som att det nuvarande första stycket i 40 kap. 3 § kyrkoordningen ska utgå, något som dessa remissinstanser motsätter sig. Nuvarande första stycke föreslås behållas och utvecklas enligt följande lydelse ”I varje stift ska det finnas en domkyrka, vars kostnader bärs gemensamt av stiftet och domkyrkoförsamlingen/pastoratet”. Utredningens förslag till ett nytt andra stycke tillstyrks.

Linköpings domkyrkopastorat har inget att erinra mot förslaget i sak, men vill se en annan meningsbyggnad enligt följande lydelse. ”Domkyrkan är församlingskyrka, biskopens kyrka och katedralen i stiftet. Församlingen om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, även pastoratet, och stiftet ska verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift som församlingskyrka och katedralen i stiftet.” *Lunds domkyrkoförsamling*, till vars yttrande *Lunds pastorat* anslutit sig, ser med tillfredsställelse att såväl pastoratets som stiftsnivåns stöd av domkyrkans dubbla uppdrag betonas, men föreslår samtidigt att stiftskatedral ändras till biskopens katedral.

Uppsala pastorat anger att pastoratet i och för sig inte avstyrker bland annat här aktuellt förslag. Pastoratet menar dock att en fullständig analys av hur utredningens förslag kan tillämpas och vilket utfall det får, inte går att göra med mindre än att en ny utredning tillsätts med uppdrag att utreda Uppsala domkyrkas flerdelade roll, utöver den som församlingskyrka och stiftskatedral. Pastoratet framhåller samtidigt att en ökad samverkan behöver ske mellan domkyrkoförsamling/pastorat och stift för att skapa bästa möjliga förutsättningar för domkyrkan att fullgöra sin uppgift som

församlingskyrka och stiftskatedral. Det konstateras att ett poängterande av domkyrkans ställning som församlingskyrka, biskopens kyrka och stiftskatedral kan öka den ömsesidiga respekten och att det finns skäl att stadfästa samverkan i kyrkoordningen. Samtidigt betonas att ändringar i kyrkoordningen eller ett tillägg till skrivningen i en församlingsinstruktion inte räcker för att vara eller bli stiftskatedral. Biskopen måste i varje fall vilja se och använda domkyrkan som sin cathedra. Härtill måste också stiftet erkänna det ekonomiska ansvar en domkyrkas roll som stiftskatedral innebär. Det anges också att i Uppsala domkyrkas fall brukas domkyrkan oftare av nationell nivå än av stiftet.

Kalmar domkyrkoförsamling instämmer i förslaget och menar att Kalmar domkyrka ska ses som ett komplement och en tillgång i Växjö stift. Domkyrkoförsamlingen vill att möjligheten prövas att en biskop kan ha flera ”cathedror”, i Växjö stift två och föreslår att Växjö stift får uppdrag för att arbeta med sina två domkyrkor så att Kalmar domkyrka i vision och funktion blir ett komplement till stiftets huvudkyrka. *Kalmar pastorat* ifrågasätter vad det nya begreppet stiftets katedral tillför i här aktuellt sammanhang. I likhet med domkyrkoförsamlingen menar pastoratet att Kalmar domkyrka ska ses som ett komplement och en tillgång i Växjö stift och vill att möjligheten prövas att en biskop kan ha flera ”cathedror”, i Växjö stift två. Även pastoratet föreslår att Växjö stift får i uppdrag att arbeta med sina två domkyrkor så att Kalmar domkyrka i vision och funktion blir ett komplement till stiftets huvudkyrka. *Västerås domkyrkoförsamling* och *Västerås pastorat* avstyrker förslaget genom ett gemensamt yttrande. Remissinstanserna instämmer dock i att domkyrkans uppgift rör både församling/pastorat och stift och att det finns ett delvis överlappande ansvar för denna, men menar att det ryms i befintlig reglering och utan att katedral-begreppet är nödvändigt. Vidare anges att begreppet ”biskopens kyrka” skulle vara tillräckligt även i detta sammanhang. *Borås pastorat* anser inte att det är möjligt att ta ställning till de enskilda förslagen i dagsläget. Bland annat anförs att det behövs en fördjupad utredning.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Som tidigare framhållits anser kyrkostyrelsen att det finns goda skäl att klargöra domkyrkans särställning i kyrkoordningens bestämmelser. Det är likaså angeläget att klargöra ett ömsesidigt ansvarstagande och samverkan mellan domkyrkoförsamling/-pastorat och stift i syfte att domkyrkan ska kunna fungera som såväl församlingskyrka som stiftskatedral, detta även om det på sina håll redan idag förekommer olika former av samverkan. Som kyrkostyrelsen tidigare har framhållit, under avsnitt 2.4.2, avses med ”stiftet” i detta sammanhang stiftet som juridisk person.

I likhet med vad domkapitlet i *Göteborgs stift* framhållit menar kyrkostyrelsen att en kyrkoordningsreglering innebär att formerna för ansvar och samverkan formaliseras och förtydligas och därmed inte enbart vilar på personliga relationer och förväntningar, utan förväntas fortgå oberoende av person. Utredningens förslag har också ett starkt stöd hos remissinstanserna och kyrkostyrelsen menar mot denna sammantagna bakgrund att förslaget bör genomföras, dock med ett par mindre justeringar. I enlighet med vad *Strängnäs stift* har påtalat bör det i det föreslagna nya styckets andra mening förtydligas att med församlingen avses domkyrkoförsamlingen. Vidare ansluter sig kyrkostyrelsen till vad *Linköpings stift* anfört avseende att ersätta formuleringen ”fullgöra sin uppgift” med ”fungera som”. Däremot anser kyrkostyrelsen inte att begreppet stiftets katedral ska ersättas av något av alternativen ”katedralen i stiftet” eller ”biskopens kyrka”, detta av de skäl som tidigare utvecklats under avsnitt 2.4.2.

Apropå vad *domkyrkoförsamlingen* och *domkyrkopastoratet i Göteborg* har påtalat avseende här aktuell paragrafs första stycke vill kyrkostyrelsen anföra följande. Nuvarande lydelse av 40 kap. 3 § kyrkoordningen föreslås kvarstå oförändrad och ange att ”I varje stift ska det finnas en domkyrka.”. Kyrkostyrelsen anser inte att det finns skäl att komplettera detta stycke på det sätt som nämnda remissinstanser föreslagit, nämligen att till nuvarande stycke tillfoga bisatsen ”vars kostnader bärs gemensamt av stiftet och domkyrkoförsamlingen/pastoratet”. Ett ekonomiskt ansvarstagande från stiftets sida avseende kostnader kopplade till domkyrkan som stiftskatedral får anses följa av såväl nuvarande som föreslagna bestämmelser i kyrkoordningen genom vilka det klargörs att domkyrkan också fungerar som stiftskatedral. Av utredningen framgår också att stiftet, om än i varierande utsträckning, redan idag ger bidrag till domkyrkoförsamlingarna/pastoraten med anledning av domkyrkans stiftsrelaterade verksamhet. Genom de förslag som kyrkostyrelsen nu lämnar blir stiftets ansvar att verka för domkyrkan som stiftskatedral än tydligare och med detta ansvar följer givetvis ett ekonomiskt ansvarstagande. Eftersom domkyrkan som katedral är stiftets angelägenhet är det en självklarhet att stiftet måste prioritera sina resurser på ett sådant sätt att katedralens verksamhet kan garanteras. Det kan i sammanhanget också noteras att stiftet, enligt 6 kap. 4 § kyrkoordningen, har ett allmänt ansvar att anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

2.4.5 Stiftets ansvar att beakta katedralen som en särskild resurs

Kyrkostyrelsens förslag: Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta katedralen som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för katedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Detta ansvar ska uttryckligen anges i kyrkoordningen.

Ändrad paragraf: 6 kap. 4 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utredningens motivering:

Utredningen konstaterar att stiftets uppdrag regleras i 6 kap. kyrkoordningen. Dess grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Stiftet har också förvaltande uppgifter. Vidare konstateras att begreppen främjande och tillsyn utgör två kompletterande aspekter på stiftets episkopé-uppgifter och att utredningen närmare har utvecklat dessa under avsnittet 4.3 i betänkandet. Stiftets uppgifter är närmare preciserade i 6 kap. 4 § och där anges bland annat på ett mer konkret sätt vad som innefattas i stiftets främjande och tillsyn.

Utredningen föreslår att det uttryckligen ska anges i kyrkoordningens bestämmelser om stiftets uppgifter att stiftet i sitt främjandearbete ska beakta katedralen som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för katedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Genom att på förslaget sätt i nämnd bestämmelse lyfta fram och synliggöra katedralen som en särskild resurs i stiftets främjandearbete menar utredningen att stiftskatedralens betydelse understryks, inte bara för stiftet utan för hela Svenska kyrkan. I det senare sammanhanget poängterar utredningen också att stiftets katedraler, på ett alldeles särskilt sätt, har en roll att fylla som ”skyltfönster” för hela Svenska kyrkans räkning. Ur ett sådant perspektiv menar utredningen att även nationell nivå bör betrakta stiftskatedralerna som en särskild resurs.

Utredningen menar vidare att en kyrkoordningreglering på föreslaget sätt är av stor vikt för att i praktiken uppnå ett genomslag av visionen av domkyrkan som stiftets katedral. Samtidigt framhåller utredningen att den komplettering av bestämmelsen om stiftets uppgifter som föreslås, i teori och praktik inte innebär något nytt, utan ett synliggörande av vad som även tidigare gällt, nämligen att stiftets arbete ska vara förankrat i och utgå från stiftets gemensamma altare.

Utredningen framhåller, i likhet med vad som anförts gällande sättet att verka för domkyrkan enligt förslaget avseende tillägget i bestämmelsen i 40 kap. 3 §, att det naturligtvis måste råda stor frihet och variation gällande vad det i praktiken kan innebära för respektive stift att beakta katedralen som en särskild resurs. En ledstjärna för detta arbete bör dock enligt utredningen vara att domkyrkan som katedral ska fungera som en mötes- och inspirationsplats för hela stiftet. Som en hjälp och inspiration till detta arbete hänvisar utredningen till vad som framhållits och utvecklats under avsnittet 15.1.1.5, *Katedralen som uttryck för episkopé*, i vilket utredningen utvecklat sin syn på hur det mångfasetterade biskopsuppdraget episkopé kommer till uttryck i katedralen. Bland dessa uttryck lyfts särskilt det pedagogiska uppdraget fram. Som biskopens kyrka och plats för dennes lärostol har katedralen en direkt koppling till biskopens läroansvar. Ur ett historiskt perspektiv har domkyrkan en stark undervisningstradition, både avseende teologi och övrig bildning. Utredningen menar därför att det finns goda skäl för stiftet att i sitt främjandearbete särskilt beakta katedralen som resurs när det kommer till lärofrågor och detta i relation till församlingens grundläggande uppgift. I detta sammanhang nämns särskilt arbetet med katedralakademier eller motsvarande som goda och inspirerande exempel.

Utredningen ser också en stor potential i tanken på domkyrkan som stiftets kyrkomusikaliska centrum, detta i allt från resurs och plattform vad gäller rekrytering, utbildning och fortbildning av kyrkomusiker, till gudstjänstutveckling och kyrkomusikalisk fördjupning.

Vad gäller sättet för stiftets främjande hänvisar utredningen slutligen till vad som har framhållits i avsnittet om Finansiering, beträffande att stiftet bör tillskjuta ett ekonomiskt bidrag baserat på domkyrkoförsamlingarnas faktiska merkostnader för domkyrkan som stiftskatedral.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett starkt stöd av remissinstanserna. Samtliga stift, förutom *Uppsala stift*, tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget. *Växjö stift* önskar dock att ”ska” ersätts av ”bör”. De invändningar som rests mots förslaget handlar i huvudsak om att förslaget är onödigt att genomföra eftersom dess innebörd redan är uppfylld.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* bejakar förslaget. Stiftsstyrelsen i *Visby stift*, liksom domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Luleå stift* samt *Linköpings stift* tillstyrker förslaget. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* anser att det är bra att lyfta och tydligt synliggöra katedralen som en viktig resurs i stiftets främjande arbete. Domkyrkan ska som biskopens kyrka i stiftet vara en viktig förebild och källa till inspiration för stiftets församlingar och pastorat. Detta anges även gälla för nationell nivå, varför det också är viktigt att även den nationella nivån betraktar stiftskatedralerna som en särskild resurs. Stiftet menar att det är viktigt att det även för framtiden måste få råda stor frihet och möjlighet till variation avseende vad förslaget rent praktiskt innebär för stiftet. Vidare bejakar stiftet särskilt de pedagogiska och musikaliska aspekterna av katedralen som en särskild resurs. *Lunds stift* tillstyrker

förslaget och menar att det finns goda skäl att förtydliga och stärka domkyrkans ställning som stiftets katedral och därmed som en mötes- och inspirationsplats för hela stiftet. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Karlstads stift* menar att utredningen är ytterst välgjord och kan komma att bidra till att relationen domkyrkoförsamling-stift-biskop stärks. Vidare anges att därmed främjas också utredningens övergripande syfte, att främja domkyrkans funktion som stiftets katedral. Domkapitlet i *Göteborgs stift* tillstyrker förslaget och menar att ett förtydligande i kyrkoordningen vad det betyder att domkyrkan är stiftets och biskopens kyrka är på sin plats, både vad gäller domkyrkoförsamlingen och stiftets möjligheter och skyldigheter. Vidare framhålls att om katedralens ställning går förlorad så försvagas hela stiftets och Svenska kyrkans episkopala identitet.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Strängnäs stift* har inget att erinra mot utredningens förslag. Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet i *Skara stift* anför att man inte har något att erinra mot utredningens förslag. Stiftet betonar särskilt vikten av att hålla fast vid undervisningstraditionen och att lyfta fram katedralen som en resurs när det kommer till lärofrågor gentemot stiftets församlingar och stiftets främjande uppgift. I detta sammanhang vill stiftet också föreslå att någon form av koppling/samarbete mellan katedralerna och Svenska kyrkans utbildningsinstitut och deras fyra profilutbildningar bör utredas. Detta anges kunna vara en delösning för att klara av det framtida rekryteringsbehovet. *Västerås stift* ställer sig positiv till den underliggande tanken, men vill samtidigt flagga för att ändringen, mot bakgrund av verbet ”beakta”, riskerar att i realiteten ha liten inverkan. Stiftet nämner att man, för att få en tydligare känsla av att domkyrkan är hela stiftets kyrka, bör överväga om inte vissa högmässor regelbundet skulle ledas av församlingar och körer från olika delar av stiftet. Vidare nämns de katedralakademier som finns på vissa håll som ett gott exempel på hur man tagit sig an det pedagogiska uppdraget. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* instämmer med viss tvekan i förslaget. Det anges att det katedralsbegrepp som utredningen vill införa knappast är en nyhet på svenska. Den föreslagna skrivningen är skarpt formulerad och skulle innebära att stiftens främjandearbete tydligt knyts till domkyrkorna. Stiftet önskar att verbet ”ska” ersätts av det svagare ”bör”.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget och menar att domkyrkan redan är en resurs och att samverkan mellan stiftsorganisationen och domkyrkoförsamlingen redan förekommer. Det anges som en svaghet att utredningen enbart vänt sig till funktioner knutna till domkyrkor och frågat vad domkyrkan kan bidra med, vilket ger en mycket obalanserad bild av vilka kompetenser och vilket kunnande som finns i stiftet som helhet. Det upplevs finnas en tendens i utredningens förslag att vilja centralisera stiftskansliets främjande arbete till domkyrkan och att en sådan centralisering förefaller distansera stiftskansliet från uppdraget att verka för hela stiftet.

Mariestads församling, Visby domkyrkoförsamling, Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, Linköpings domkyrkopastorat och Härnösands pastorat tillstyrker/ställer sig bakom förslaget. *Kalmar domkyrkoförsamling* instämmer i förslaget och menar att även Kalmar domkyrka ska ses som ”en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift”, dock utan att detta behöver anges i kyrkoordningen. *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* menar att utredningen är ytterst välgjord och att förslagen sannolikt bidrar till att stärka domkyrkornas och katedralernas funktioner att vara utvecklande och samlade platser för stiftens och församlingarnas kyrkoliv. *Lunds domkyrkoförsamling*, till vars yttrande *Lunds pastorat* anslutit sig, ställer sig bakom utredningens förslag och menar att det är positivt om stiftet ser katedralen som en resurs och verkar för att synliggöra att katedralen är en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka. *Växjö pastorat* liksom *Växjö*

stads- och domkyrkoförsamling tillstyrker förslaget och menar att stiftets domkyrka är en ovärderlig, men stundtals underutnyttjad, resurs för stiftet som helhet.

Kalmar pastorat menar att även Kalmar domkyrka ska ses som ”en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift”, dock utan att detta behöver anges i kyrkoordningen.

Borås pastorat anser inte att det är möjligt att ta ställning till de enskilda förslagen i dagsläget. Bland annat anförs att det behövs en fördjupad utredning som även ser till övriga församlingar i stiftet. *Domkyrkoförsamlingen* och *domkyrkopastoratet i Göteborg* avstyrker förslaget och menar att det materiella innehållet i det föreslagna tillägget i aktuell paragraf, i praktiken är tillgodosett genom det föreslagna nya stycket i 40 kap. 3 §. Vidare anförs att den språkliga utformningen är en smula svulstig för att vara kyrkoordningstext och ger liten ledning i fråga om vad stiftet i praktiken ska göra. *Västerås domkyrkoförsamling* och *Västerås pastorat* avstyrker förslaget genom ett gemensamt yttrande. Det anges att förslaget är allmänt hållet och kan betyda allt eller inget, särskilt som det betonas att stor frihet måste gälla. Vidare ifrågasätts hur nödvändig förändringen är eftersom det, som utredningen också konstaterat, främst är ett synliggörande av vad som tidigare gällt.

Uppsala pastorat anger att pastoratet i och för sig inte avstyrker bland annat här aktuellt förslag. Pastoratet menar dock att en fullständig analys av hur utredningens förslag kan tillämpas och vilket utfall det får, inte går att göra med mindre än att en ny utredning tillsätts med uppdrag att utreda Uppsala domkyrkas flerdelade roll, utöver den som församlingskyrka och stiftskatedral. Det anges vidare att för att domkyrkorna ska uppfattas som stiftskatedraler, krävs inte bara en förändring av hur församling och pastorat ser på dem, utan domkyrkorna måste också ianspråktagas som sådana av sina respektive biskopar.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning om att det är angeläget att lyfta fram och synliggöra katedralen som en särskild resurs i stiftets främjandearbete. Liksom utredningen menar kyrkostyrelsen att denna kyrkoordningsreglering är av stor vikt för att nå ett praktiskt genomslag av visionen av domkyrkan som stiftets katedral. Även om det redan förekommer att stiftet betraktar och använder domkyrkan på detta sätt, instämmer kyrkostyrelsen i utredningens uppfattning att en reglering av detta förhållande är angelägen, detta i syfte att befästa och utveckla katedralen som en särskild resurs i varje stifts främjandearbete. Genom den aktuella regleringen understryks stiftskatedralens betydelse, inte bara för stiftet utan för hela Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen noterar i detta sammanhang att *Skara stift* föreslagit att någon form av koppling/samarbete mellan katedralerna och Svenska kyrkans utbildningsinstitut och deras fyra profiltutbildningar bör utredas.

Domkyrkoförsamlingen och *domkyrkopastoratet i Göteborg* menar att det materiella innehållet i förslaget redan är tillgodosett genom det föreslagna nya stycket i 40 kap. 3 § kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen instämmer i uppfattningen att de aktuella bestämmelserna visserligen överlappar varandra innehållsligt, men menar att de ändå är motiverade var för sig. Det föreslagna andra stycket i 40 kap. 3 § anger stiftets övergripande ansvar när det kommer till att verka för att domkyrkan kan fungera som såväl församlingskyrka som stiftskatedral, alltså ett ansvar att verka för domkyrkan sett till dess dubbla funktioner, medan här aktuell bestämmelse preciserar stiftets ansvar sett till domkyrkan som katedral och i relation till stiftets främjandearbete.

Domkapitlet liksom stiftsstyrelsen i *Växjö stift* har önskemål om att verbet ”ska” ersätts av ”bör”. Det framhålls bland annat att den föreslagna skrivningen är skarpt formulerad och skulle innebära att stiftets främjandearbete tydligt knyts till domkyrkorna. Domkapitlet liksom stiftsstyrelsen i *Uppsala stift* menar att det finns en tendens i utredningens förslag att vilja centralisera stiftskansliets främjande arbete till domkyrkan. Det anges vidare att en sådan centralisering förefaller distansera stiftskansliet från uppdraget att verka för hela stiftet. Kyrkostyrelsen menar att verbet *ska* är motiverat. Precis som utredningen har konstaterat, ska stiftets arbete vara förankrat i och utgå från stiftets gemensamma altare. Enligt kyrkostyrelsens mening innebär därtill verbet ”beakta” en ändamålsenlig frihet när det kommer till i vilken utsträckning och på vilket sätt som katedralen ska användas som en särskild resurs. Vad gäller frågan om centralisering vill kyrkostyrelsen betona att stiftets ansvar i detta sammanhang handlar om att katedralen, i stiftets övergripande främjandearbete inom hela stiftet, ska beaktas som *en särskild* resurs, alltså som *en* tillgång och möjlighet bland flera. Som ett särskilt verktyg och uttryck för stiftets episkopala uppdrag ska katedralen alltså beaktas som en särskild resurs, detta med utgångspunkt i sin unika potential att samla, ena, stärka och inspirera verksamhet och medarbetare inom hela stiftet. Med detta synsätt blir katedralen en mötes- och inspirationsplats för hela stiftet. Givetvis behöver dock stiftets främjandeverksamhet i stort även ta sig andra uttryck.

2.4.6 Särskild redovisning om domkyrkan i församlingsinstruktionen

Kyrkostyrelsens förslag: I församlingsinstruktionen ska för en domkyrkoförsamling särskilt redovisas hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som församlingskyrka och stiftskatedral. Utarbetandet av församlingsinstruktionen ska i denna del ske i samråd med stiftet.

Ändrad paragraf: 57 kap. 5 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med kyrkostyrelsens förslag. Jämfört med utredningens förslag innebär kyrkostyrelsens förslag att formuleringen ”hur domkyrkan gestaltar uppdraget” har ersatts av ”hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som”. Jämfört med utredningens förslag har meningen om att samrådet i denna del ska ske med stiftet tidigarelagts en mening.

Utredningens motivering

Utredningen konstaterar att det av 2 kap. 6 § kyrkoordningen framgår att det för varje församling ska finnas en församlingsinstruktion som anger hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift. När flera församlingar samverkar i ett pastorat har de en gemensam församlingsinstruktion. Församlingsinstruktionen är ett instrument för stiftets tillsyn. Därför finns huvudbestämmelserna om församlingsinstruktionen i kyrkoordningens kapitel 57 om tillsyn. Utredningen har i avsnitt 4.3.3 lämnat en närmare redogörelse för bakgrunden till kyrkoordningens bestämmelser om församlingsinstruktionen.

Utredningen konstaterar att en domkyrkoförsamling har att fullgöra sin grundläggande uppgift med den särskilda dimension det innebär att domkyrkan inte bara är församlingskyrka utan även stiftets katedral. Fullgörandet av församlingens grundläggande uppgift; att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, påverkas naturligtvis av att domkyrkan också är stiftets katedral och sätter sin särskilda prägel på varje nämnd aspekt av församlingens grundläggande uppgift. Vidare menar utredningen att det är både nödvändigt och värdefullt för såväl församling som stift att reflektera över och klargöra på vilket sätt och i vilka sammanhang som domkyrkan gestaltar uppdraget som stiftets katedral. En tydliggörande

reflektion i det lokala och regionala sammanhanget är nödvändig för att domkyrkan ska ha möjlighet att i praktiken nå fullt genomslag som församlingskyrka och stiftskatedral. Utredningen föreslår därför att ett tillägg ska göras i kyrkoordningens bestämmelser om församlingsinstruktionens innehåll, på så vis att det anges att det för en domkyrkoförsamling särskilt ska redovisas hur domkyrkan gestaltar uppdraget som församlingskyrka och stiftskatedral. Aspekten ”biskopens kyrka” menar utredningen ryms inom begreppet stiftskatedral, varför den benämningen kan uteslutas i detta sammanhang. Utredningen menar vidare att utarbetandet av församlingsinstruktionen i denna del ska ske i samråd med stiftet, i stället för med domkapitlet. På det viset ges den samlade stiftsledningen (biskop, domkapitel och stiftsstyrelse) tillfälle att bli delaktiga i arbetet och i samrådet med församlingen. Utredningen menar att detta är viktigt eftersom skrivningarna om domkyrkan som katedral är relevanta inte minst för stiftsstyrelsen.

Genom ett krav på skrivningar i församlingsinstruktionen om hur domkyrkan gestaltar uppdraget som församlingskyrka och stiftskatedral skapas en garanti för att dessa reflektioner på ett konkret sätt kommer till stånd avseende varje domkyrkoförsamling, så väl som hos stiftet. Eftersom katedralaspekten har stor betydelse för domkyrkoförsamlingens utförande av sin grundläggande uppgift, menar utredningen att en redovisning om hur domkyrkan gestaltar sitt uppdrag som katedral på ett naturligt sätt hör hemma i domkyrkoförsamlingarnas församlingsinstruktion. Utredningen konstaterar att församlingsinstruktionen är ett identitets- och grunddokument för församlingen och i första hand ett tillsynsinstrument för stiftet. Mot denna bakgrund menar utredningen att det därför är viktigt att skrivningarna om hur domkyrkan gestaltar sitt uppdrag som stiftskatedral inte ges karaktären av krav eller åligganden gentemot stiftet, detta eftersom det skulle innebära en förskjutning av församlingsinstruktionens karaktär.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna stödjer förslaget. Samtliga stift, förutom *Uppsala* och *Västerås stift*, ställer sig positiva till förslaget, samtidigt som det i något fall påtalas behov av justerad lydelse och befarad jävsproblematik. Några remissinstanser menar att samrådet även i denna del bör ske med domkapitlet.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Stiftsstyrelsen i *Visby stift*, liksom domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Luleå stift* tillstyrker förslaget. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* bejakar förslaget, liksom stiftsstyrelsen i *Stockholms stift*. *Göteborgs stift* tillstyrker förslaget och konstaterar att stiftet får en roll i dialog i skrivandet av församlingsinstruktion, eftersom det också handlar om pastoral strategi för stiftet. Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet i *Lunds stift* tillstyrker förslaget och menar att det finns goda skäl att förtydliga och stärka domkyrkans ställning som stiftets katedral och därmed som en mötes- och inspirationsplats för hela stiftet. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Karlstads stift* menar att utredningen är ytterst välgjord och kan komma att bidra till att relationen domkyrkoförsamling-stift-biskop stärks. Vidare anges att här aktuellt förslag är grundläggande för att på ett framgångsrikt sätt kunna förverkliga domkyrkans dubbla funktion som både församlingskyrka och stiftskatedral. Det anges vara angeläget att förslagets möjliga komplexitet står tillbaka för ett resultatorienterat samarbete. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Skara stift*, liksom i *Strängnäs stift*, uppger att man inte har något att erinra mot utredningens förslag. Sistnämnda stift konstaterar att det för att domkyrkans roll som stiftets katedral ska bli tydligare också finns andra förutsättningar att ta hänsyn till, exempelvis på vilket sätt domkyrkan används i den grundläggande

uppgiften gentemot församlingarna och vad detta får för konsekvenser i församlingarnas liv. Det framhålls att domkyrkans ställning som stiftets katedral är en fråga för varje församling/pastorat att beakta i den gemensamma ansvarslinjen. Vidare konstateras att det inte finns något förslag om att en församling/pastorat, utöver domkyrkoförsamlingen, ska benämna domkyrkans ställning i den egna församlingsinstruktionen och hur den relaterar till församlingslivet och den grundläggande uppgiften.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* menar att förslaget både är viktigt och en direkt konsekvens av domkyrkornas stärkta och delvis nya funktion som stiftskatedral. Stiftet ser dock en komplikation som behöver utredas ytterligare, nämligen det förhållandet att om biskopen ska vara medagerande i församlingsinstruktionsarbetet från stiftet så kommer såväl biskopen som domprosten att vara jäviga när det gäller utfärdandet av församlingsinstruktionen. Det finns ingen som kan ersätta biskopen eller domprosten som ordförande i denna typ av ärenden, vilket medför att församlingsinstruktionen inte kommer kunna utfärdas av domkapitlet. *Linköpings stift* tillstyrker förslaget med reservation för att det nya stycket ska ges följande utformning. ”För en domkyrkoförsamling ska särskilt redovisas hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som församlingskyrka och som katedralen i stiftet, vilket ska ske i samråd med domkapitlet.” Stiftet menar att domkyrkan inte är en juridisk person och därför inte kan fullgöra en uppgift. Vidare anförs att ”katedralen i stiftet” framhåller katedralens sammanhållande funktion, medan stiftets katedral kan uppfattas som att katedralen är stiftsorganisationens eller stiftskansliets; katedralen ägs inte av stiftet. *Västerås stift* uppger att man ser en risk för att stiftet blir kontrollinstans över sig självt, beroende på hur samrådet sker. Stiftet menar att samråd med stiftet redan är rådande praxis, då samråd sker med särskilda stiftsadjunkter som stöttar församlingarna i sitt arbete med församlingsinstruktionerna innan dessa presenteras och utfärdas av domkapitlet. Det framhålls att det är viktigt att inte sätta stiftsorganisationen generellt eller biskopen specifikt på dubbla stolar, där dessa kan komma att utöva tillsyn eller överpröva sig själva.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget eftersom det är tveksamt om det kommer att göra någon verklig skillnad, samt att det därtill är stor risk att den redovisning som efterfrågas kommer att stå i strid med församlingsinstruktionen som tillsynsinstrument. Det anförs att varje administrativt krav som läggs till i kyrkoordningen måste vara nödvändigt. Vidare påpekas att tydliga redovisningar kan medföra hinder och ytterligare administration om man i framtiden behöver göra avsteg från dessa redovisningar, eftersom avsteg från församlingsinstruktionen kräver medgivande av domkapitlet. Det framhålls också att det är viktigt att det klart framgår att domkyrkans kyrkoråd också ska samråda med församlingsrådet.

Mariestads församling, *Visby domkyrkoförsamling* och *Härnösands pastorat* tillstyrker/ställer sig bakom förslaget. *Kalmar domkyrkoförsamling* instämmer i förslaget och menar att detta även ska gälla Kalmar domkyrka, Växjö stifts andra domkyrka. Domkyrkoförsamlingen föreslår att det i församlingsinstruktionen för Kalmar pastorat särskilt ska redovisas hur domkyrkan gestaltar det uppdrag som Växjö stift ger för Kalmar domkyrka att gestalta uppdraget att jämte att vara församlingskyrka även vara stiftets andra domkyrka. Även *Kalmar pastorat* menar att förslaget ska gälla även Kalmar domkyrka, Växjö stifts andra domkyrka. *Domkyrkoförsamlingen* och *domkyrkopastoratet i Göteborg* anger att man inte har något emot en reglering av domkyrkans ställning i församlingsinstruktionen, men avstyrker förslaget i dess föreslagna språkliga utformning. Det anges att regleringen möjligen kan ges följande formulering ”För en domkyrkoförsamling ska särskilt redovisas hur församlingen avser att gestalta domkyrkans uppdrag som församlingskyrka och stiftets domkyrka”.

Lunds domkyrkoförsamling, till vars yttrande *Lunds pastorat* anslutit sig, föreslår följande justering till utredningens förslag "[...] utarbetandet av församlingsinstruktionen ska i denna del ske i samråd med stiftet genom domkapitlet". *Linköpings domkyrkopastorat* menar att stiftskatedral ska ersättas av "katedralen i stiftet". Vidare anges att hela utarbetandet av församlingsinstruktionen sker med stiftet och inte bara denna del. *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* menar att ett i grunden gott samarbete mellan stift, församling och pastorat är en förutsättning för att förverkliga domkyrkans dubbla roll som församlingskyrka och stiftskatedral. Vidare påpekas att det är angeläget att denna punkts möjliga komplexitet står tillbaka för ett resultatorienterat samarbete. *Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö* tillstyrker förslaget, samtidigt som två ändringar föreslås. Det anges att just denna del i församlingsinstruktionen behöver vara ömsesidig, det vill säga formuleras av församling och stift tillsammans och vara ömsesidigt förpliktigande. Skrivningarna i församlingsinstruktionen ska alltså vara förpliktigande även för stiftet. Vidare anges att samrådet även i denna del bör ske med domkapitlet. Vidare framhålls att det bör övervägas om inte stiftets samtliga församlingar i sina församlingsinstruktioner ska redogöra för hur man avser att gestalta sin anknnytning till stiftets katedral.

Växjö pastorat tillstyrker förslaget och menar att utformandet av församlingsinstruktionen sker som helhet i samverkan med stiftet och utifrån stiftets direktiv, men att det är relevant att särskilt betona det när det gäller domkyrkan om vi vill att samarbete ska fördjupas och utvecklas. *Växjö stads- och domkyrkoförsamling* menar att stiftet, med utredningens förslag, riskerar att bli både den som formulerar och godkänner församlingsinstruktionen. Församlingen vill se en process där församlingen formulerar och efter samråd med stiftet slutför arbetet innan domkapitlet utfärdar. Med denna reservation tillstyrks förslaget.

Västerås domkyrkoförsamling och *Västerås pastorat* avstyrker förslaget genom ett gemensamt yttrande. Det anges att redovisningen om domkyrkan riskerar bli omfattande och väl operativ och detaljerad, där man som regel vill hålla församlingsinstruktionen som ett övergripande styrdokument av mer visionär karaktär. Vidare framhålls att det är oklart hur denna del ska utarbetas och att det är oklart varför stiftsstyrelsen ska medverka eftersom både domprost och biskop är representerade i domkapitlet. Det anges att samråd mellan församling/pastorat och stift bör kunna ske i befintliga former. Vidare ifrågasätts vem som "bestämmer" vid oenighet mellan stiftsstyrelse och församling. *Borås pastorat* anser inte att det är möjligt att ta ställning till de enskilda förslagen i dagsläget. Bland annat anförs att det behövs en fördjupad utredning som även ser till övriga församlingar i stiftet och pastoratet menar att avsaknaden av ett sådant perspektiv gör det omöjligt att ta ställning till förslaget om hur domkyrkan ska relatera till hela stiftet.

Uppsala pastorat ifrågasätter om här aktuellt förslag bör införas före det att Uppsala domkyrkas ställning som rikshelgedom, två biskopars domkyrka och uppgifter för nationell nivå ytterligare utretts. Det anges att förslaget antingen kan bidra till att befästa bilden av biskopen/stiftet som besökare och kontrollant eller till att nedmontera den och att samrådets utformning är avgörande för vilket det blir. Det anges att det är ett dynamiskt utbyte som krävs, en konkret yta för samverkan mellan församlingskyrkan och stiftskatedralen, inte ett färdigt förslag från domkyrkoförsamlingen/pastoratet till stiftet som bifalles, med eller utan stiftets tillägg, eller avslås. Vidare framhålls att det redan idag är ett stort arbete att ta fram en församlingsinstruktion för pastoratets alla församlingar, utan att utrymmet eller ekonomin tar slut och att lägga till ett avsnitt om hur pastoratet och domkyrkoförsamlingen lever upp till ställningen som stiftskatedral är inte oproblemiskt. Vad gäller frågan om samrådet, så menar pastoratet att biskopen bör vara part i detta och att det är nödvändigt om

katedralen ska vara ett uttryck för biskopens episkopé. Vidare ställs frågan om hur samrådet ska ske avseende Uppsala stifts båda biskopar. Pastoratet lyfter också frågan om nationell nivåns ianspråktagande av domkyrkan, till exempel vid öppnandet av och gudstjänster i samband med kyrkomötet. Det anförs att eftersom ärkebiskopen enligt överenskommelse med Uppsala stift är anställd av nationell nivå, har nationell nivå brukande av domkyrkan ibland kommit att förknippas med ärkebiskopen och setts som dennes ianspråktagande av sin domkyrka. Samtidigt konstateras att ärkebiskopen i kyrkorättslig mening inte hör till nationell nivå. Pastoratet lyfter mot denna bakgrund frågan om huruvida gestaltningen av uppdraget för nationell nivå ska redovisas i församlingsinstruktionen.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning om att en domkyrkoförsamling har att fullgöra sin grundläggande uppgift med den särskilda dimension det innebär att domkyrkan inte bara är församlingskyrka utan även stiftets katedral. Fullgörandet av församlingens grundläggande uppgift; att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, påverkas naturligtvis av att domkyrkan också är stiftets katedral och sätter sin särskilda prägel på varje nämnd aspekt av församlingens grundläggande uppgift. När domkyrkoförsamlingen/pastoratet i sin församlingsinstruktion har att redovisa hur den grundläggande uppgiften fullgörs, är därför katedralaspekten av betydelse och därmed hör skrivningar om hur domkyrkan fungerar både som församlingskyrka och stiftskatedral på ett naturligt sätt hemma i domkyrkoförsamlingarnas församlingsinstruktion. Som utredningen också har konstaterat återfinns beskrivningar av domkyrkan som stiftskatedral i församlingsinstruktioner redan idag. Att en domkyrkoförsamlings/pastorats församlingsinstruktion innehåller skrivningar om hur domkyrkan fungerar som stiftskatedral, ligger mot denna bakgrund i linje med den syn på församlingsinstruktionen som Tillsyns- och uppdragsutskottet givit uttryck för, nämligen som ett identitets- och grunddokument byggt på teologiska reflektioner om församlingens uppdrag i det sammanhang där den är satt att verka (TU 2006:4). Av betydelse i sammanhanget är också vad som i samband med församlingsinstruktionens tillkomst uttalades av Andra kyrkolagsutskottet, om församlingsinstruktionen som ett uttryck för samspelet mellan församling och stift (2 KL 1999:1).

Kyrkostyrelsen instämmer också i utredningens slutsatser om att det är både nödvändigt och värdefullt för såväl församling som stift att reflektera över och klargöra på vilket sätt och i vilka sammanhang som domkyrkan gestaltar uppdraget som stiftets katedral. En tydliggörande reflektion i det lokala och regionala sammanhanget är nödvändig för att domkyrkan ska ha möjlighet att i praktiken nå fullt genomslag som församlingskyrka och stiftskatedral. Genom ett krav på skrivningar i församlingsinstruktionen om hur domkyrkan fungerar som församlingskyrka och stiftskatedral skapas en garanti för att dessa reflektioner på ett konkret sätt kommer till stånd hos varje domkyrkoförsamling, så väl som hos stiftet. Kyrkostyrelsen föreslår mot denna bakgrund, i likhet med utredningen, att kyrkoordningens bestämmelser om församlingsinstruktionens innehåll ska kompletteras med ett krav på att det ska finnas en särskild redovisning om domkyrkan i en domkyrkoförsamlings/pastorats församlingsinstruktion. Kyrkostyrelsen föreslår dock en språklig justering, jämfört med utredningens förslag, detta mot bakgrund av vad *Linköpings stift* framhållit i sitt remissvar och i linje med den justering som kyrkostyrelsen också föreslagit avseende bestämmelsen i 40 kap. 3 § andra stycket. Utredningens förslag avseende här aktuell bestämmelse bör därmed justeras genom att ”hur domkyrkan gestaltar uppdraget som ...” ersätts av formuleringen ”hur domkyrkans *funktion kommer till uttryck* som ...”.

Utredningen har föreslagit att det samråd avseende utarbetandet av församlingsinstruktionen som enligt gällande bestämmelse idag ska ske med domkapitlet, i stället ska ske med stiftet avseende redovisningen av domkyrkan. Utredningen menar att skrivningarna om domkyrkan som katedral är relevanta inte minst för stiftsstyrelsen och därför bör den samlade stiftsledningen (biskop, domkapitel och stiftsstyrelse) ges tillfälle att bli delaktiga i samrådet med församlingen/pastoratet. Kyrkostyrelsen delar denna uppfattning. Mot bakgrund av vad domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Uppsala stift* har påtalat om vikten av att kyrkorådet också samråder med församlingsrådet, anser kyrkostyrelsen att det föreslagna tillägget avseende samråd med stiftet, i förtydligande syfte, tidigareläggs en mening.

Uppsala pastorat har lyft frågan om hur samrådet ska ske sett till Uppsala stifts två biskopar. Kyrkostyrelsen konstaterar att de närmare formerna för hur samrådet ska utformas inte föreslås regleras och att det inte heller är något som framstår som lämpligt. Inte heller det samråd med domkapitlet, som i övrigt gäller vid utarbetandet av församlingsinstruktionen, är närmare reglerat. Hur samrådet ska utformas är därmed en fråga för stift och församling/pastorat att gemensamt finna former för. Det gäller även avseende Uppsala stift.

Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Härnösands stift* menar att om biskopen ska vara medagerande i församlingsinstruktionsarbetet från stiftet så kommer såväl biskopen som domprosten att vara jäviga när det gäller utfärdandet av församlingsinstruktionen. Kyrkostyrelsen delar inte denna farhåga. Enligt 9 kap. 6 § kyrkoordningen ska för domkapitel i fråga om jäv tillämpas föreskrifterna i 4 kap. 13–15 §§ rättegångsbalken om jäv mot domare. En domare är jävig om det föreligger någon omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för dennes opartiskhet i målet. I 4 kap. 13 § rättegångsbalken finns en exemplifierande uppräkningslista av olika jävssituationer. Bland annat framgår det att jäv föreligger om domaren tidigare har befattat sig med den fråga som ärendet gäller. Av de kyrkliga förarbetena till bestämmelsen om jäv i domkapitlet framgår som exempel på en jävssituation att ledamoten har fattat beslut i frågan i ett tidigare skede. Syftet är att undvika att någon handlägger ärendet som kan tänkas ha en förutfattad mening om saken. Inte varje befattning med saken behöver därför utgöra jäv enligt denna bestämmelse. (se CsSkr 1999:3, s. 2–373). Överklagandenämnden prövade i beslut 2005/41 frågan om några ledamöter som suttit med i en utredningsgrupp som skulle granska förhållandena i en församling därmed hade varit jäviga när domkapitlet skulle besluta i ärendet. Överklagandenämnden menade att så inte varit fallet och uttalade att det är ett normalt förfarande att domkapitlets ledamöter på detta sätt agerar inom ramen för tillsynsverksamheten. Överklagandenämnden menade att detta förhållande i sig inte diskriminerade dem från att senare vara med och fatta beslut i det aktuella ärendet i domkapitlet. Överklagandenämnden menade att för att det ska vara fråga om jäv måste någon ytterligare omständighet föreligga, till exempel att de har fattat ett beslut i ärendet i ett tidigare skede.

Kyrkostyrelsen anser mot denna bakgrund att den omständigheten att biskopen kan ha varit delaktig under samrådsförfarandet med stiftet avseende den del av församlingsinstruktionen som avser domkyrkan, inte torde medföra att en jävssituation uppkommer för biskopen då domkapitlet i ett senare skede har att fatta beslut om utfärdandet av församlingsinstruktionen i dess helhet. Det har i sammanhanget också betydelse att redan dagens samrådsförfarande avseende församlingsinstruktionen tar sikte på domkapitlet som i ett senare skede även har att fatta beslut om utfärdande av församlingsinstruktionen.

Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö menar att skrivningarna i församlingsinstruktionen ska vara förpliktigande även för stiftet. Vidare framhålls att det bör övervägas om inte stiftets samtliga församlingar i sina församlingsinstruktioner ska

redogöra för hur man avser att gestalta sin anknytning till stiftets katedral. Vad avser församlingsinstruktionens förhållande till stiftet, vill kyrkostyrelsen återknyta till vad utredningen har anfört om att det är viktigt att skrivningarna om hur domkyrkan gestaltar sitt uppdrag som stiftskatedral inte ges karaktären av krav eller åligganden gentemot stiftet, eftersom det skulle innebära en förskjutning av församlingsinstruktionens karaktär. Församlingsinstruktionen är ett identitets- och grunddokument för församlingen och ett tillsynsinstrument för stiftet. Formellt sett kan därför inte församlingsinstruktionen vara förpliktigande, i bemärkelsen bindande, för stiftet. Det bör däremot givetvis ändå kunna förutsättas att stiftet står bakom och i budget och verksamhetsplanering följer de skrivningar som har gjorts i församlingsinstruktionen om domkyrkan som stiftskatedral.

Vad gäller frågan om huruvida stiftets övriga församlingar i sina församlingsinstruktioner ska redogöra för hur man avser att gestalta sin anknytning till stiftets katedral, menar kyrkostyrelsen att det i och för sig är en sympatisk tanke, men vill trots detta inte föreslå en utvidgning av bestämmelsen om församlingsinstruktionens innehåll i detta hänseende. En förståelse för katedralens unika funktion, liksom ett gensvar gällande denna bland stiftets samtliga församlingar och pastorat är förvisso en förutsättning för att domkyrkan i praktiken ska kunna fungera som stiftets katedral. Som utredningen har konstaterat i sitt betänkande under avsnitt 15.1.4; *Först i mötet med de övriga församlingarna kan katedralen bli det som den är tänkt att vara*. Som utredningen vidare har konstaterat, är det dock upp till varje stift och församling att gemensamt finna former för i vilka sammanhang som detta i praktiken kan ske. Enligt kyrkostyrelsens mening finns inget hinder, sett till nuvarande bestämmelser i kyrkoordningen om församlingsinstruktionen, mot att stiftets församlingar, exempelvis i en omvärldsanalys, anger hur församlingen relaterar till stiftets katedral. Mot bakgrund av att församlingsinstruktionen emellertid har ett lokalt fokus i och med att den syftar till att ange hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift (jfr 2 kap. 6 § kyrkoordningen) anser dock inte kyrkostyrelsen att något tillägg ska göras till kyrkoordningens reglering om församlingsinstruktionens innehåll avseende samtliga församlingars anknytning till stiftets katedral. Kyrkostyrelsen har ett liknande synsätt när det kommer till den fråga som *Uppsala pastorat* har ställt gällande huruvida gestaltningen av uppdragen för nationell nivå ska redovisas i församlingsinstruktionen. Uppdragen för nationell nivå ligger utanför Uppsala domkyrkas funktion som stiftskatedral, vilket innebär att dessa inte hör till sådant som ska redovisas enligt den föreslagna bestämmelsen. Däremot ser kyrkostyrelsen inga hinder mot att uppdragen för nationell nivå omtalas/beskrivs i aktuell församlingsinstruktion i den mån församlingen/pastoratet och stiftet finner det ändamålsenligt.

Kyrkostyrelsen vill avslutningsvis instämma i vad *Karlstads stift*, domkyrkoförsamling och pastorat har framhållit om att det är angeläget att här aktuellt förslags möjliga komplexitet står tillbaka för ett resultatorienterat arbete.

2.4.7 Biskopens närvarorätt vid avgöranden om vissa ärenden om domkyrkan

Kyrkostyrelsens förslag: Den rätt att delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet, som enligt 40 kap. 4 § kyrkoordningen tillkommer biskopen, eller någon av denne utsedd företrädare för stiftet, när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning, ska även gälla när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden som är av betydelse för vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket är angivet beträffande domkyrkan i gällande församlingsinstruktion.

Ändrad paragraf: 40 kap. 4 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med kyrkostyrelsens förslag. Jämfört med utredningens förslag föreslår kyrkostyrelsen en förtydligande språklig justering i syfte att undvika en upprepning av formuleringen ”enligt första stycket”.

Utredningens motivering

Utredningen konstaterar att enligt dagens reglering i 40 kap. 4 § kyrkoordningen stadgas en yttrande- och förslagsrätt för biskopen, eller en företrädare för stiftet, utsedd av biskopen, när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning. Med närvarorätten följer också en rätt att få sin mening antecknad i protokollet. Bestämmelsen i kyrkoordningen tillkom i samband med relationsändringen och tillförsäkras biskopen, eller en av denne utsedd person, en möjlighet att närvara och delta i överläggningarna när en domkyrkoförsamling eller pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning.

Utredningen menar att dagens reglering i 40 kap. 4 § om biskopens närvaro- och yttranderätt sannolikt knappast omfattar alla ärenden som kan vara av betydelse för de skrivningar som, utifrån utredningens tidigare redovisade förslag, är gjorda avseende domkyrkan som stiftskatedral i församlingsinstruktionen. Det skulle till exempel kunna handla om att det i församlingsinstruktionen har angivits att domkyrkan ska utgöra platsen för vissa arrangemang och att församlingen/pastoratet i ett senare skede behandlar ett ärende vars förslag negativt påverkar eller omöjliggör vad som angivits i församlingsinstruktionen om katedralens verksamhet. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att aktuell bestämmelse kompletteras med ett andra stycke, vilket klargör att biskopens, eller dennes företrädares, närvarorätt även ska gälla i ärenden av betydelse för vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket är angivet beträffande domkyrkan i gällande församlingsinstruktion. Genom ett sådant tillägg tillförsäkras biskopen, eller företrädare för denne, en rätt att närvara och delta i överläggningen beträffande sådana ärenden som är av betydelse för vad som är angivet om katedralen i församlingsinstruktionen, oavsett om de kan anses beröra domkyrkans förvaltning eller inte. Genom detta tillägg tillförsäkras biskopen och därmed även stiftet, insyn och delaktighet i beredningen av ärenden som kan påverka vad domkyrkoförsamling/pastorat och stift tidigare samverkat kring i anslutning till utarbetandet av församlingsinstruktionen. Formuleringen ”gällande församlingsinstruktion” är tänkt att indikera att biskopen inte har närvarorätt när kyrkorådet utarbetar förslag till ny församlingsinstruktion. I de situationerna är ju biskopen delaktig i processen genom samrådet med domkapitlet/stiftet.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett starkt stöd av remissinstanserna. Av stiften är det endast *Uppsala stift* som avstyrker förslaget. *Västerås stift* föreslår en justering med innebörden att det i första hand är en av biskopen utsedd företrädare från stiftet som deltar.

Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* liksom domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* bejakar förslaget. *Linköpings stift*, Stiftsstyrelsen i *Visby stift*, liksom domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Lunds stift* och *Luleå stift* tillstyrker förslaget. Sistnämnda stift föreslår en justerad ordalydelse i syfte att undvika en upprepning av ”enligt första stycket”. Domkapitlet i *Göteborgs stift* tillstyrker förslaget. Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet i *Skara stift*, liksom i *Strängnäs stift*, uppger att man inte har något att erinra mot utredningens förslag. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* uppger att det är rimligt, om processen med församlingsinstruktioner genomförs enligt utredningsförslaget, att bestämmelsen enligt 57 kap. 5 § kompletteras och också tillförsäkras biskopen eller dennes företrädare närvarorätt och rätt att delta i överläggningarna när det gäller ärenden som gäller domkyrkan i gällande församlingsinstruktion. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Karlstads stift* menar att utredningen är ytterst välgjord och kan komma att bidra till att relationen domkyrkoförsamling-stift-biskop stärks. Vidare anges att bland annat här aktuellt förslag är grundläggande för att på ett framgångsrikt sätt kunna förverkliga domkyrkans dubbla funktion som både församlingskyrka och stiftskatedral. *Västerås stift* menar att förslaget i praktiken redan är i funktion genom att förändringar i församlingsinstruktionen alltid ska ske i samråd med domkapitlet där biskopen är ordförande. Däremot anges att det finns ett behov av en kontaktyta mellan domkyrkan och biskopen som rör domkyrkans faktiska gestaltning och liturgins utformning och det anges att förändringar i inredning och arkitektur borde beredas i samråd med biskopen, likaså gudstjänstlivets inriktning. För att dessa processer ska bli självklara och fruktbara behöver en formell form hittas, som kan se olika ut för olika stift. Stiftet föreslår att förslaget om i första hand biskopens delaktighet i församlingsinstruktionsärenden ändras så att det i första hand är en av biskopen utsedd företrädare från stiftet som deltar.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget och menar att det inte är tillräckligt motiverat ur vare sig teologiska, organisatoriska eller förvaltningsmässiga perspektiv. Det anförs vidare att det redan finns en fungerande form för att biskop och stiftskansli ska kunna påverka domkyrkoförsamlingens församlingsinstruktion.

Mariestads församling, *Visby domkyrkoförsamling*, *Linköpings domkyrkopastorat*, *Lunds domkyrkoförsamling*, *Lunds pastorat*, *Växjö stads- och domkyrkoförsamling* och *Härnösands pastorat* tillstyrker/ställer sig bakom förslaget. *Kalmar domkyrkoförsamling* och *Kalmar pastorat* instämmer i/bejakar förslaget. *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* menar att utredningen är ytterst välgjord och att förslagen sannolikt bidrar till att stärka domkyrkornas och katedralernas funktioner att vara utvecklande och samlande platser för stiftens och församlingarnas kyrkoliv. *Växjö pastorat* tillstyrker förslaget och menar att det innebär en utökad rätt för biskopen att yttra sig och komma med förslag, inte bara gällande domkyrkans förvaltning utan även beträffande hur den grundläggande uppgiften utförs i domkyrkan, något som anses ligga i linje med hela utredningen.

Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö tillstyrker förslaget, men påpekar att den som utses av biskopen väl bör företräda biskopen och inte stiftet. *Domkyrkoförsamlingen* och *domkyrkopastoratet i Göteborg* anför att förslaget innebär att biskopen avses medverka i beredningen av ärenden som rör domkyrkans ställning i församlingsinstruktionen. Vidare anges att biskopen är ordförande i domkapitlet och därmed en av de beslutande om samma församlingsinstruktion, vilket uppges kanske inte vara helt optimalt, särskilt som förslaget till församlingsinstruktion föreläggs domkapitlet av kyrkofullmäktige och domprosten var för sig. Det anges att det kan

verka märkligt att ha biskopen delaktig i beredningen från formell synpunkt. Dock förutsätts att närvarorätten kommer att utövas av någon som biskopen utser, varmed den principiellt tveksamma hanteringen undviks och med detta tillstyrks förslaget.

Västerås domkyrkoförsamling och *Västerås pastorat* avstyrker förslaget genom ett gemensamt yttrande. Det anförs att denna uppgift riskerar att bli omfattande i och med att denna typ av beslut torde fattas ofta. Vidare påpekas att besluten ofta torde fattas på tjänstemannanivå i stället för inom förtroendemannaorganen. Det anges att biskopen riskerar få ett oproportionerligt stort inflytande även om biskopen inte är beslutande. Slutligen ifrågasätts om inte domprosten är den som ska tillse att stiftsintressen bevakas gällande domkyrkan och att domkyrkan med detta förslag riskerar att bli allt mindre församlingskyrka och alltmer stiftskyrka. *Uppsala pastorat* avstyrker förslaget mot bakgrund av att det är för generellt och inte tydligt nog definierar vad som ska anses vara ärenden av betydelse för hur domkyrkan gestaltar uppdraget som församlingskyrka och stiftskatedral. Det anförs att det går att anse att nära nog samtliga ärenden som en domkyrkoförsamling eller pastorat avgör har betydelse för hur domkyrkan gestaltar nämnda uppdrag. *Borås pastorat* anser inte att det är möjligt att ta ställning till de enskilda förslagen i dagsläget. Bland annat anförs att utredningen visar att nuvarande ordning fungerar bra, varför pastoratet inte ser någon anledning att förändra regelverket. Vidare anges att en fördjupad utredning behövs om regelverket ska förändras.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen vill inledningsvis betona att biskopens, eller någon av denne utsedd företrädare för stiftets, närvarorätt inte avser ärenden i församlingen/pastoratet om utarbetandet av församlingsinstruktionen i sig. Förslaget avser ärenden i en domkyrkoförsamling/pastorat som har en koppling till, i bemärkelsen av betydelse för, vad som är angivet om domkyrkan i församlingsinstruktionen utifrån det föreslagna nya andra stycket i 57 kap. 5 §, det vill säga den särskilda redovisningen om hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som församlingskyrka och stiftskatedral.

Genom det ovan presenterade förslaget om tillägg avseende församlingsinstruktionens innehåll knyts stift och domkyrkoförsamling/pastorat närmre varandra på ett formellt sätt, när det kommer till samarbete beträffande domkyrkan som församlingskyrka och stiftskatedral. Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det mot den bakgrunden är rimligt att denna närmare samverkan även får ett formellt genomslag när det kommer till biskopens närvarorätt i domkyrkoförsamlingen/pastoratet, vid avgöranden av vissa ytterligare ärenden med koppling till domkyrkan.

Uppsala pastorat, som avstyrker förslaget, menar att det är för generellt och inte tydligt nog definierar vilka ärenden som avses. Kyrkostyrelsen anser dock att någon närmare precisering knappast låter sig göras, detta eftersom de skrivningar i församlingsinstruktionen som närvarorätten är kopplad till, med nödvändighet kommer att skilja sig åt. Kyrkostyrelsen vill däremot betona att det ska vara fråga om ärenden som anses vara *av betydelse* för vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket är angivet beträffande domkyrkan. Detta uttryck ska enligt kyrkostyrelsen förstås som att närvarorätten inte gäller alla ärenden avseende domkyrkan som sådan, utan att det handlar om ärenden som på ett tydligt sätt kan påverka förverkligandet av skrivningarna om domkyrkan som församlingskyrka och stiftskatedral. Utgångspunkten i en sådan bedömning blir snarast att avgöra om det aktuella ärendet kan komma att påverka domkyrkans funktion som stiftskatedral. Om så är fallet gäller närvarorätten. Respektive domkyrkoförsamling/pastorat och stift behöver givetvis finna former för hur denna ska ges mest ändamålsenliga förutsättningar.

Ett par remissinstanser väcker frågan om inte närvarorätten i första hand bör utövas av en av biskopen utsedd företrädare. Kyrkostyrelsen konstaterar att utredningens förslag innebär att den här aktuella närvarorätten direkt relaterar till befintlig närvarorätt för biskopen eller någon av denne utsedd företrädare för stiftet, detta genom att det nya andra stycket i befintlig bestämmelse direkt hänvisar tillbaka till befintlig reglering som därmed kommer att utgöra aktuell bestämmelse första stycke. Mot bakgrund av att här aktuellt förslag innebär en utökning av gällande närvarorätt för biskopen, ser kyrkostyrelsen inga skäl till att den närvarorätt som nu föreslås gälla enligt det nya andra stycket skulle skilja sig från hur gällande närvarorätt är utformad. Närvarorätten ska därmed gälla i första hand för biskopen, men med möjlighet för denne att utse en företrädare. *Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö* ifrågasätter om inte den som utses av biskopen bör företräda biskopen och inte stiftet. Kyrkostyrelsen konstaterar att det av förarbetena till gällande närvarorätt enligt här aktuell bestämmelse framgår att avsikten varit att ge biskopen en rätt att närvara i egenskap av företrädare för stiftet (CsSkr 1999:3 s. 2–423). Grunden för närvarorätten är också föranledd av domkyrkans speciella ställning i stiftet (CsSkr 1999:3 s. 2–268, jfr SKU 1998:5 s. 130). Den nu aktuella utökade närvarorätten relaterar dessutom till skrivningarna om domkyrkan i församlingsinstruktionen, vilken i denna del föreslås utarbetas i samråd med just stiftet. Även av den anledningen är det alltså motiverat att den företrädare som biskopen kan sätta i sitt ställe ska vara en företrädare för stiftet.

Formuleringen ”i gällande församlingsinstruktion” innebär att närvarorätten inte omfattar ärenden när kyrkorådet utarbetar förslag till en ny församlingsinstruktion. I den situationen finns möjlighet för biskopen att vara delaktig i processen genom samrådsförfarandet enligt 57 kap. 5 § kyrkoordningen.

I likhet med vad *Luleå stift* påtalat, menar kyrkostyrelsen att en förtydligande språklig justering ska göras av den föreslagna bestämmelsen i syfte att undvika en upprepning av formuleringen ”enligt första stycket”.

2.4.8 Domkyrkoorganisten som föredragande i kyrkomusikaliska frågor i domkapitlet

Kyrkostyrelsens bedömning: Bestämmelsen om vem som kan vara föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet ändras inte.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att möjligheten att i domkyrkoorganistens ställe utse någon annan musiksakkunnig som föredragande i domkapitlet ska utgå och att domkyrkoorganisten därmed alltid ska vara föredragande i sådana frågor.

Utredningens motivering: Utredningen har konstaterat att enligt gällande reglering i kyrkoordningen är domkyrkoorganisten, eller annan musiksakkunnig, föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet (9 kap. 3 § andra stycket). När möjligheten att förordna även någon annan än domkyrkoorganisten som föredragande i domkapitlet i kyrkomusikaliska frågor infördes 1990, gällde ett kompetenskrav i form av organistbehörighet, för den som skulle kunna förordnas i domkyrkoorganistens ställe. I samband med relationsändringen och kyrkoordningens tillkomst slopades kravet på organistbehörighet för den som jämte domkyrkoorganisten kunde utses till föredragande.

Utredningen menar att det finns all anledning att slå vakt om kyrkomusikens ställning, samt med den sammanhängande frågan om relevant kompetens hos Svenska kyrkans musiker. Mot denna bakgrund konstaterar utredningen att med dagens reglering i kyrkoordningen finns det ingen garanti för att domkyrkoorganisten är

domkapitlets föredragande och sakkunnig i kyrkomusikaliska frågor. Vid relationsändringen slopades kravet på organistbehörighet för den som jämte domkyrkoorganisten skulle kunna utses till föredragande i domkapitlet, vilket innebär att domkapitlets föredragande och musiksakkunnig idag teoretiskt sett helt skulle kunna sakna musikalisk utbildning. Sett till att domkyrkoorganisten har högsta kyrkomusikerexamen och även är verksam som kyrkomusiker i stiftets katedral, menar utredningen att det är naturligt att det är domkyrkoorganisten som ska vara föredragande och sakkunnig i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet. Genom att på detta sätt garantera att domkyrkoorganistens kyrkomusikaliska kompetens och erfarenhet kommer stiftet till del, menar utredningen att goda förutsättningar finns för ett indirekt stärkande av relevant kyrkomusikalisk kompetens och erfarenhet i stiftets församlingar. Utredningen menar vidare att en sådan ordning också innebär ett formellt stärkande av den samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift som utredningen har eftersträvat och är helt i linje med visionen om domkyrkan som stiftets katedral och utredningens förslag i övrigt.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett förhållandevis svagt stöd av remissinstanserna. Endast fyra stift stödjer förslaget och de flesta svarande ser problem med utredningens förslag, inte minst sett till behovet av ersättare för domkyrkoorganisten. Vidare påtalas från flera håll att nuvarande ordning fungerar väl.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Linköpings stift, domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Luleå stift*, stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* och stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Strängnäs stift* och tillstyrker/bejakar/har inget att erinra mot förslaget.

Stiftsstyrelsen i *Visby stift* menar att annan organist som är försteorganist ska kunna vara musiksakkunnig i domkapitlet. Domkapitlet i *Göteborgs stift* föreslår att möjligheten att förordna någon annan kvarstår men att kompetenskravet för denna också ska vara kyrkomusikerexamen på A-nivå, vilket skulle ge en större flexibilitet samtidigt som kompetensen värnas.

Västerås stift avstyrker förslaget och menar att det inte bedöms ha någon pastoralteologisk, episkopal eller folkkyrklig effekt, samtidigt som det innebär en begränsning av en väldigt väl fungerande ordning. Förslaget riskerar också att skapa en administrativ belastning på domkyrkoorganisten, oklarheter kring hur stor del av domkyrkoorganistens tjänst som i praktiken ligger under stiftet samt en opraktisk begränsning i den nu rådande ordningen där domkapitlet dynamiskt kan begagna sig av den som är mest lämpad för det specifika ärendet. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* ställer sig inte bakom förslaget utan menar att det är naturligt att också stiftsmusikern, i likhet med andra stiftsanställda, kan kallas som sakkunniga inom sina respektive specialområden vid föredragning i domkapitlet. *Lunds stift* avstyrker förslaget och föreslår, om aktuell bestämmelse ska ändras, att den ges följande lydelse. ”I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten eller annan musiksakkunnig *med behörighet att anställas som försteorganist* föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.” Stiftet anser att utredningen sannolikt överskattar förslagets potentiellt stärkande effekter på den löpande samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift. Vidare har stiftet svårt att se att den teoretiska risken för att domkapitlets föredragande i kyrkomusikaliska frågor helt skulle sakna kyrkomusikalisk kompetens, någonsin varit eller kommer att vara fallet i praktiken. Det framhålls att stiftets musiksakkunnig, precis som domkyrkoorganisten, är behörig att anställas på som försteorganist och att såvitt framkommit gäller detsamma de flesta, om inte samtliga,

stiftsanställda musiksakkunniga i övriga stift. Det anges vidare finnas klara fördelar med att även annan musiksakkunnig ska kunna vara föredragande i domkapitlet. Bland annat anges att de kyrkomusikaliska frågor som tas upp i domkapitlet i de flesta fall har en naturlig koppling till de löpande arbetsuppgifter som en stiftsanställd musiksakkunnig utför.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Karlstads stift* avstyrker förslaget, detta mot bakgrund av att nuvarande ordning fungerar väl och på ett bra sätt beskriver realiteten i den kyrkomusikaliska stiftsverksamheten. Vidare anges att förslaget skulle kunna ge upphov till större sårbarhet, liksom organisatoriska oklarheter, för det kyrkomusikaliska arbetet på stiftsnivå. Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet i *Skara stift* avstyrker förslaget och menar att nuvarande ordning ska gälla, åtminstone i de stift där musiksakkunnig finns och innehar en sådan uppgift. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* menar att uppdraget som domkyrkoorganist kan behöva förtydligas samtidigt som här aktuellt förslag kan komma att öka dennes administrativa börda. Stiftet vill se en annan lydelse av aktuell bestämmelse och presenterar följande alternativ. ”I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten föredragande. *Domkapitlet kan också utse annan musiksakkunnig till föredragande.* I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.” Stiftsstyrelsen i *Uppsala stift* föreslår ett tillägg till utredningens förslag enligt följande. ”I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten föredragande *eller annan ersättare med organists behörighet, som domkapitlet utser.*” Som motivering anförs att om biskopen kan ha en ersättare i domkapitlet bör detsamma rimligen gälla för domkyrkoorganisten. Även domkapitlet i Uppsala stift menar att domkyrkoorganisten bör kunna ha en ersättare som föredragande och föreslår ett tillägg som innebär att domkapitlet kan utse en ersättare som ska ha minst organists behörighet.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao) avstyrker förslaget och menar att även nuvarande bestämmelse bör utgå, liksom som en konsekvens därav, även 34 kap. 2 § tredje stycket sista meningen om domkapitlets yttrande när en domkyrkoorganist ska anställas. Arbetsgivarorganisationen menar att det finns en inbyggd problematik i att en anställd i en församling eller ett pastorat har arbetsuppgifter åt en annan arbetsgivare och därmed står under dubbel arbetsledning och därmed får dubbla lojaliteter i anställningen. Vidare konstaterar Skao att de flesta stift valt att ha stiftskansliets musiksakkunnige som föredragande i de få ärenden om kyrkomusikaliska frågor som förekommer i domkapitlet. Därmed uppfattar Skao det som att domkyrkoorganisten i allmänhet inte är föredragande i domkapitlet, vilket leder till slutsatsen att dessa inte är rekryterade för den uppgift som utredningen föreslår ska bli obligatorisk.

Domkyrkoförsamlingen och *domkyrkopastoratet i Göteborg* avstyrker förslaget och anger att det är svårt att se vilka stora praktiska problem som avses lösas. Vidare framhålls en risk för att ärenden rörande den kyrkomusikaliska verksamheten kan komma att fördröjas i situationer där domkyrkoorganisten är förhindrad att tjänstgöra. Det framhålls att även biskopen har ersättare vid förhinder i såväl domkapitel som stiftsstyrelse och att nyttan med de nuvarande reglerna väger upp de risker som antyds i utredningen. *Kalmar pastorat* avvisar förslaget och menar att det borde kopplas bort från utredningen. Det anges att det även fortsatt bör finnas möjlighet att utse någon annan musiksakkunnig i domkapitlet än domkyrkoorganisten, exempelvis en av stiftet anställd stiftsmusiker. *Västerås domkyrkoförsamling* och *Västerås pastorat* avstyrker förslaget genom ett gemensamt yttrande och anger att någon annan än domkyrkoorganisten kan vara mer lämpad som föredragande, beroende på ärendets karaktär. Det framhålls att den föreslagna regleringen är extra olämplig i ett ärende där

domkapitlet ska beredas tillfälle att yttra sig över de sökande till domkyrkoorganist-tjänsten då denna ska tillsättas. Det anges vara en otänkbar ordning att den avgående organisten ska föredra ärendet i domkapitlet och yttra sig över sin efterträdare. *Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö* avstyrker förslaget och anger att domkyrkoorganisten som föredragande bör vara grundläggande ordning men med möjlighet att vid behov utse en ersättare. *Borås pastorat* anser inte att det är möjligt att ta ställning till de enskilda förslagen i dagsläget. Bland annat anförs att en fördjupad utredning behövs om regelverket ska förändras.

Linköpings domkyrkopastorat, Mariestads församling, Kalmar domkyrkoförsamling och *Härnösands pastorat* tillstyrker/instämmer i/ställer sig bakom förslaget. *Visby domkyrkoförsamling* tillstyrker förslaget med tillägget att i de fall anställd stiftsmusiker är försteorganist bör denne kunna ges möjlighet att vara sakkunnig i domkapitlet. *Växjö stads- och domkyrkoförsamling* liksom *Växjö pastorat* tillstyrker förslaget mot bakgrund av att domkyrkoorganisten har en särställning i stiftet på det kyrkomusikaliska området och att förslaget stärker relationen mellan stift och domkyrkoförsamlingen på ett naturligt sätt. *Lunds domkyrkoförsamling* och *Lunds pastorat* är positiva till domkyrkoorganisten som föredragande, men betonar att ordningen förutsätter att tid kan frigöras för detta uppdrag och att bidrag, utöver vad utredningen föreslagit, utgår till domkyrkoförsamlingen för att kunna ersätta vikarie vid de arbetsuppgifter som domkyrkoorganisten annars skulle ha utfört. Pastoratet betonar också vikten av att domkyrkoorganisten i tillämpliga fall inhämtar kunskap från eller tar hjälp av stiftsmusiker, musikkonsulent eller annan vid stiftet anställd musiker vid sin handläggning. Även *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* ser positivt på att domkyrkoorganisten används för att föredra ärenden i domkapitlet, även om dagens ordning uppges fungera väl. Om domkyrkoorganisten ska användas som stiftets musiksakkunnige i större utsträckning, måste det få genomslag i såväl stiftets som domkyrkoförsamlingens budget- och resursplanering. *Uppsala pastorat* anger att pastoratet i och för sig inte avstyrker bland annat här aktuellt förslag, men menar på ett övergripande plan att en fullständig analys av hur utredningens förslag kan tillämpas och vilket utfall det får, inte går att göra med mindre än att en ny utredning tillsätts med uppdrag att utreda Uppsala domkyrkas flerdelade roll, utöver den som församlingskyrka och stiftskatedral.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

Utredningens förslag har sin grund i ett önskemål om att slå vakt om kyrkomusikens ställning, innefattande frågan om relevant kompetens hos Svenska kyrkans musiker. Kyrkostyrelsen delar i och för sig utredningens intentioner, men konstaterar samtidigt att en sådan strävan kan och behöver ta sig flera olika uttryck. Det förslag som utredningen har presenterat har mött betydande kritik och kyrkostyrelsen menar att flera relevanta invändningar mot förslaget har framkommit. Enligt kyrkostyrelsens mening måste det tillmätas stor vikt att endast en tredjedel av stiftet ställer sig bakom förslaget i nuvarande lydelse, liksom att det från flera håll framhållits att nuvarande ordning fungerar väl. Av remissutfallet framgår tydligt att det finns ett behov av att även någon annan än domkyrkoorganisten kan föredra här aktuella ärenden i domkapitlet. Mot denna bakgrund anser kyrkostyrelsen inte att det finns skäl att ändra nuvarande ordning. Detta innebär att kyrkostyrelsen inte heller, på det sätt som Skao föreslagit, ändrar nuvarande ordning och bestämmelse generellt. Kyrkostyrelsen anser inte heller att det finns skäl till att ta några sådana initiativ.

Kyrkostyrelsens bedömning: Kyrkostyrelsen avser inte att bereda vidare förslaget om ett särskilt ekonomiskt bidrag avseende kostnader för katedralverksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att ett särskilt ekonomiskt bidrag – för sådana kostnader för katedralverksamhet som uppkommer i relation till den redovisning som ska ske avseende domkyrkan i församlingsinstruktionen – under en övergångsperiod om fem år ska utgå till varje stift från nationell nivå med ett belopp om 1 miljon kronor per år. Efter denna övergångsperiod förutsätts stiftens ha anpassat verksamhet och ekonomi på ett sådant sätt att kostnaden för domkyrkan som stiftskatedral ryms inom stiftets ordinarie budget.

Utredningens motivering:

Utredningen har konstaterat att det faktum att domkyrkan har en funktion som sträcker sig utöver församlingens kyrkans, innebär en rad särskilda kostnader. Det handlar till exempel om ett högre verksamhetsutbud, om visningsverksamhet, generösare öppettider, men också om särskild prioritet vad gäller underhåll. Vidare konstaterar utredningen att det naturligtvis inte är rimligt att domkyrkoförsamlingarna själva ska bära de extra kostnader som med nödvändighet uppstår till följd av domkyrkans särskilda ställning som stiftets katedral, liksom sådana kostnader som uppstår i samband med särskilda gudstjänster/samlingar av nationell karaktär. Sett till att katedralen är stiftets angelägenhet och dessutom en grundläggande sådan, menar utredningen att det är en uppgift för stiftet att prioritera sina resurser på ett sådant sätt att katedralens verksamhet kan garanteras. I det ligger, menar utredningen, att stiftet bland annat tillskjuter bidrag baserat på domkyrkoförsamlingarnas/pastoratens faktiska merkostnader, men inte minst att stiftet planerar sin verksamhet till och med utgångspunkt i katedralen; platsen för dess huvudaltare. Den närmare omfattningen på aktuellt bidrag och hur verksamheten i övrigt bör planeras i och med koppling till katedralen menar utredningen är upp till varje stift att avgöra i samverkan med respektive domkyrkoförsamling/pastorat och att skrivningarna om domkyrkan i församlingsinstruktionen, i enlighet med det tillägg som föreslagits i 57 kap. 5 § kyrkoordningen, kommer att utgöra den naturliga utgångspunkten för ett sådant arbete. Utredningen har dock identifierat några specifika merkostnader som uppstår i samtliga domkyrkoförsamlingar och som det förutsätts att stiftet kompenserar för, nämligen merkostnader för domprost, kaplan och domkyrkoorganist.

Utredningen konstaterar vidare att verksamheten i och kring domkyrkan kan utvecklas på många sätt i syfte att domkyrkan som katedral ska bli en samlande och enande plats för hela stiftet och att det blir stiftens uppgift att planera för ett sådant arbete. Utredningen menar dock att även om det som utgångspunkt är stiftets ansvar att tillse att resurser prioriteras till katedralen, har flera stift ett ansträngt ekonomiskt läge och att omprioriteringar av stiftets verksamhet i syfte att stärka och utveckla verksamhet vid katedralen tar tid. Mot denna bakgrund och med syfte att stimulera till ett utvecklingsarbete mellan stift och domkyrkoförsamling/pastorat avseende domkyrkan som stiftskatedral, föreslår utredningen att ett årligt bidrag under en övergångsperiod om fem år ska tillskjutas varje stift från nationell nivå. Bidraget föreslås uppgå till en miljon kronor per stift och år. Utredningen framhåller att det under denna period är viktigt att stiftet själva planerar och anpassar sin verksamhet och sina resurser på ett sådant sätt att kostnaderna för domkyrkan som stiftskatedral framgent kan bäras – direkt eller, om kostnaden uppstår hos domkyrkoförsamlingen/pastoratet, indirekt – av stiftet.

Remissinstanserna

Utredningens förslag har fått ett splittrat mottagande av remissinstanserna. Drygt hälften av stiftet har i olika ordalag ställt sig positiva till utredningens förslag, men även bland dessa finns frågor kring bidragets beräkning, liksom önskemål om fortsatt utredning avseende framtida vård, underhåll och investeringar. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget i dess nuvarande form och menar att utredningens förslag inte medför någon långsiktig eller uppenbar lösning på domkyrkornas behov av stabilare finansiering sett till deras särskilda uppdrag.

Även bland övriga remissinstanser är utfallet splittrat. Även om de flesta ser positivt på det föreslagna bidraget finns flertalet påpekanden och frågeställningar, exempelvis avseende utformning, bristande långsiktighet och behov av ytterligare utredning gällande bland annat framtida vård, underhåll och investeringar, liksom önskemål om översyn och anpassningar avseende KAE. Även bland dessa remissinstanser finns sådana som avstyrker utredningens förslag.

Översiktligt om remissynpunkternas innehåll

Linköpings stift, som påpekar att bidraget avser 1 miljon kronor *per år*, stiftsstyrelsen i *Visby stift*, domkapitlet i *Göteborgs stift*, stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* och *Karlstads stift* tillstyrker/bejaktar förslaget. *Luleå stift* tillstyrker förslaget och konstaterar att det saknas bestämmelser om hur stort bidrag som ska lämnas från stiftet till domkyrkoförsamlingen. Stiftet anger vidare att om det förutsätts att bidraget om 1 mkr årligen ska utgå som bidrag från stiftet till domkyrkoförsamlingen, så förordas i stället att detta belopp blir en del av utjämningsystemet och att stiftsbidraget reduceras med samma belopp.

Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Skara stift* anser att det finns flera oklarheter kring förslaget, nämligen avseende beräkningsgrund, huruvida medlen utgörs av omfördelning av andra bidragsmedel eller utgörs av ”nya” pengar, huruvida bidraget från stiftet förutsätts fortsätta vara på samma nivå efter de fem åren, huruvida domkyrkoförsamlingen har möjlighet att kräva medel från stiftet samt huruvida nationell nivå kommer att efterfråga återrapportering från stiftet avseende hur bidragsmedlen används. Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Växjö stift* uppskattar förslaget, men ställer sig tvekan till att det ska utgöras av ett schablonbelopp till samtliga stift och menar att det är mer rimligt att det i stället utbetalas med i förhand definierade kriterier som grund. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Härnösands stift* ställer sig bakom förslaget, men menar samtidigt att en tilläggsutredning ska tillsättas med syftet att föreslå hur finansiering av framtida vård, underhåll och investeringar i domkyrkan ska kunna stödfinansieras av nationell nivå. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i *Uppsala stift* avstyrker förslaget i dess nuvarande form och menar att utredningens förslag inte medför någon långsiktig eller uppenbar lösning på domkyrkornas behov av stabilare finansiering sett till deras särskilda uppdrag. Det anförs att bidraget behövs men att det är oklart vad det ska användas till. Vidare påpekas att det lär dröja några år innan redovisning tas in i församlingsinstruktionen vilket leder till frågan vad bidraget ska användas till dessförinnan. Det anförs vidare att denna typ av redovisningar snarare hör hemma i en verksamhetsplan än i en församlingsinstruktion, vilket innebär att utredningen tänjer på vad en församlingsinstruktion ska vara.

Strängnäs, Västerås och *Lunds stift* kommenterar inte förslaget.

Uppsala pastorat menar att förslaget om en miljon per stift och år i fem år inte framstår som genomtänkt, detta mot bakgrund av att utredningens förslag har ett långsiktigt perspektiv och handlar om en rörelse mot att vara stiftskatedral som måste vara ständigt pågående. Det framhålls att Uppsala domkyrkas unika ställning som

församlingskyrka, två biskopars kyrka, rikshelgedom och med uppdrag för nationell nivå innebär att frågan om långsiktig förvaltning och finansiering är helt avgörande och att det på detta område krävs ytterligare utredning. Pastoratet menar att det inte går att ta ställning till hur en långsiktig plan för förvaltning och finansiering ska se ut innan det klargjorts hur Uppsala domkyrka står i relation till rollerna som församlingskyrka, stiftskatedral för två biskopar, rikshelgedom och med uppdrag för nationell nivå. *Visby domkyrkoförsamling* menar att bidraget bör tillfalla domkyrkoförsamlingen eftersom det handlar om verksamhetsutveckling och att den grundläggande uppgiften utförs i församlingen. Samtidigt framhålls att utvecklingen av domkyrkan som katedral naturligtvis måste ske i mycket nära samverkan med stiftet. *Härnösands pastorat* ställer sig bakom förslaget men menar att en tilläggsutredning ska tillsättas med syftet att föreslå hur finansiering av framtida vård, underhåll och investeringar i domkyrkan ska kunna stödfinansieras av nationell nivå. *Mariestads församling* uppger att man tillstyrker principen men tar inte ställning till beloppet. *Linköpings domkyrkopastorat* tillstyrker förslaget och menar att det är efterlängtat och mycket viktigt. *Domkyrkoförsamlingen och domkyrkopastoratet i Göteborg* tillstyrker förslaget och föreslår också att stiftets delansvar för den långsiktiga finansieringen av domkyrkan anges genom ett tillägg i 40 kap. 3 § kyrkoordningen. *Växjö stads- och domkyrkoförsamling* liksom *Växjö pastorat* tillstyrker förslaget och menar att det kan bidra till att stärka relationen mellan biskop/stiftsorganisation och domkyrkoförsamlingen. Pastoratet menar att det ligger i förslagets anda att beslut om hur medlen används bör ske i samråd mellan stift och församling. *Lunds domkyrkoförsamling* och *Lunds pastorat* välkomnar förslaget och understryker att det är viktigt att samråd sker mellan domkyrkoförsamling, pastoratsnivå och stift kring hur bidraget kan tjäna sitt syfte på bästa sätt. Pastoratet vill också belysa behovet av en översyn av process och modell gällande KAE och det föreslås att KAE avseende domkyrkorna skulle kunna ersättas med särskilda förutbestämda bidrag. *Karlstads pastorat* och *Karlstads domkyrkoförsamling* ser positivt på förslaget men framhåller samtidigt att bidraget inte i längden kan utgöra grunden för ett hållbart och fördjupat samarbete, varför det är synnerligen nödvändigt att utreda möjligheten till ett framtida kontinuerligt bidrag. *Kalmar pastorat* och *Kalmar domkyrkoförsamling* menar att ett större bidrag, i form av ytterligare 500 000 kr, bör utgå till Växjö stift eftersom katedralverksamhet bedrivs i två domkyrkor. Domkyrkoförsamlingen menar att det ska framgå av respektive domkyrkopastorats församlingsinstruktion hur bidraget används.

Västerås pastorat och *Västerås domkyrkoförsamling* avstyrker förslaget och menar att det trots allt skulle utgöra ett relativt blygsamt bidrag som kan vara svårt att genomföra i praktiken. Det anges att bestämningen av vilka kostnader som ska klassas som ”kostnader för katedralverksamhet” inte låter sig enkelt göras. Vidare ifrågasätts vilken beräkning som ligger till grund för bidraget och det anges också att det framstår som aningen naivt att anta att stiftet med självklarhet skulle ha samma pengar till domkyrkan efter den inledande femårsperioden. *Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö* tillstyrker förslaget men menar att det är önskvärt med ett mer långsiktigt och omfattande åtagande för Svenska kyrkan som helhet för domkyrkornas fortbestånd och vitalitet i sin funktion som stiftets katedral. Det anges att en särskild kvot i KAE bör övervägas, liksom ett minimibelopp (indexerat) som verksamhetsbidrag och för fastighetens förvaltning, detta för att säkerställa domkyrkornas stiftsuppdrag över tid. *Borås pastorat* konstaterar att förslaget inbegriper betydande belopp utan någon beräkningsgrund att ta ställning till och menar att det, sett till en minskande ekonomi för Svenska kyrkan, vore oansvarigt att utlova dessa medel utan en tydligare beräkning av kostnader och olika parter finansieringsansvar.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens uppfattning att det som utgångspunkt är stiftens ansvar att planera för och därmed att avsätta resurser för ett sådant utvecklingsarbete som behöver ske i syfte att stärka domkyrkans funktion som stiftets katedral. Denna planering behöver givetvis också ske i nära samverkan med domkyrkoförsamling/pastorat. I de fall merkostnader uppstår hos domkyrkoförsamling/pastorat med anledning av domkyrkans funktion som stiftskatedral, behöver dessa ersättas av stiftet. Denna princip gäller redan idag men torde bli alltmer angelägen att beakta sett till sådant utvecklingsarbete som bör följa av kyrkostyrelsens ovan presenterade förslag. Det är likaså givetvis fortsatt viktigt att berörda domkyrkoförsamlingar/pastorat ersätts för sådana kostnader som uppstår i samband med särskilda gudstjänster/högtider av nationell och internationell karaktär.

Kyrkostyrelsen kan vidare konstatera att utredningen har presenterat ett förslag innebärande att ett verksamhetsbidrag – för sådana kostnader för katedralverksamhet som uppkommer i relation till den redovisning som ska ske avseende domkyrkan i församlingsinstruktionen – om en miljon kronor per stift och år ska utgå från nationell nivå under fem års tid. Förslaget har fått ett splittrat mottagande bland remissinstanserna och flera frågetecken har rests beträffande bland annat beräkning och långsiktighet. Det har också framhållits att även andra parametrar behöver utredas och beaktas när det kommer till diskussioner avseende domkyrkornas finansiering. Kyrkostyrelsen, som i detta sammanhang även har att ta hänsyn till den samlade budgetsituationen för nationell nivå, är mot denna bakgrund inte beredd att bereda vidare utredningens bidragsförslag. De frågor som i remissvaren har väckts beträffande behov av ytterligare utredning gällande bland annat framtida vård, underhåll och investeringar, liksom önskemål om översyn och anpassningar avseende KAE, kan kyrkostyrelsen ha anledning att återkomma till i andra sammanhang.

2.5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Kyrkostyrelsen anser i likhet med utredningen att förslagen till kyrkoordningsändringar kan träda i kraft direkt vid efterföljande årsskifte sedan kyrkomötet beslutat om dem, vilket innebär att kyrkostyrelsen föreslår ett ikraftträdande satt till den 1 januari 2024. Samtidigt menar kyrkostyrelsen, även detta i likhet med vad utredningen har föreslagit, att det är tillräckligt att domkyrkoförsamlingarna/pastoraten anpassar sina skrivningar i församlingsinstruktionen, med hänsyn till det nya kravet som föreslås gälla för en domkyrkoförsamling, i anslutning till sina respektive ordinarie processer med att se över församlingsinstruktionen. Kyrkostyrelsen föreslår därför en övergångsbestämmelse som anger att ”bestämmelsen i 57 kap. 5 § i den nya lydelsen tillämpas första gången i samband med att kyrkorådet i respektive domkyrkoförsamling- eller om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat – kyrkorådet i pastoratet, i enlighet med 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen prövar om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen”.

Med hänsyn till det krav som enligt 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen ställs på kyrkorådet att minst vart fjärde år pröva om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen, kan kyrkostyrelsen konstatera att samtliga berörda kyrkoråd ska ha tillämpat bestämmelsen senast den 1 januari 2028.

Kyrkostyrelsen ser inget behov av några övergångsbestämmelser i övrigt.

2.6 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Barnet intar en särställning i kristen tro och mot den bakgrunden gäller sedan den 1 januari 2013 ett kyrkoordningsreglerat krav på att genomföra barnkonsekvensanalyser inför beslut, bland annat för den nationella nivån.

Förslagen till ändringar och tillägg i kyrkoordningens bestämmelser avseende domkyrkan har inte några *direkta* konsekvenser specifikt för barn. Det är däremot kyrkostyrelsens förhoppning att förslagen i sin förlängning kommer att leda till flera gynnsamma konsekvenser för barn.

Barnkonventionen, vilken sedan den 1 januari 2020 har inkorporerats i svensk lag, stadgar en rätt för barn till bland annat andlighet och kultur. Kyrkostyrelsen menar att en relation till domkyrkan är av stort värde ur båda dessa perspektiv för barn, detta oavsett om barnet tillhör Svenska kyrkan eller inte.

Kyrkostyrelsens förslag syftar till att stärka domkyrkans identitet och uppdrag som stiftets katedral. Omsatt i handling bör dessa förslag innebära att fler tillfällen uppstår för barn att i olika sammanhang besöka domkyrkan och ta del av dess speciella miljö och sammanhang. Det kan tänkas handla om särskilda besökstillfällen som stiftet och/eller domkyrkoförsamlingen inbjuder till, till exempel för körer eller andra särskilda grupper, eller om initiativ som väcks runt om i stiftets övriga församlingar, till exempel besök i domkyrkan i samband med konfirmationsundervisning, eller andra besöksresor. Ett stärkande av domkyrkans ställning och utveckling av verksamheten där har förstås även betydelse för barn i respektive domkyrkoförsamling/pastorat på så vis att de förhoppningsvis upplever en ökad nyfikenhet på domkyrkan.

Teologiskt perspektiv

Kyrkostyrelsens förslag, att i kyrkoordningen klargöra och fastslå domkyrkans unika uppdrag som stiftets katedral och därmed som ett konkret uttryck för episkopé, innebär ett tydliggörande och stärkande av Svenska kyrkans episkopala identitet. I tillägget i inledningstexten till tionde avdelningen redovisas den teologiska förståelsen av domkyrkan som stiftets katedral och genom de bestämmelser som i övrigt föreslås skapas förutsättningar för denna förståelse att nå ett praktiskt genomslag.

Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Med kyrkostyrelsens förslag tydliggörs katedralen som en särskild resurs i detta arbete och därmed markeras att stiftets uppgift är direkt relaterat till dess huvudaltare.

Som föremål för stiftets främjandearbete bör kyrkostyrelsens förslag innebära att församlingarna i sin tur stärks i sin grundläggande uppgift. Detta genom att domkyrkan som stiftskatedral har stor betydelse för varje aspekt av församlingens grundläggande uppgift (att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission) när det kommer till att samla, ena och inspirera det arbete som sker i församlingarna.

2.7 Kyrkoordningskommentarer

6 kap.

4 §

I bestämmelsen om stiftets uppgifter införs ett femte stycke i vilket det anges att stiftet i sitt främjandearbete ska beakta katedralen som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för katedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Övervägandena finns i avsnitt 2.4.5 och 2.4.2.

Tionde avdelningen: Kyrkobyggnader

Inledningen

I inledningstexten till tionde avdelningen om kyrkobyggnader görs ett tillägg i tredje stycket om domkyrkan, vilket beskriver domkyrkans särskilda ställning bland kyrkorna i ett stift. Genom tillägget klargörs att domkyrkan också är stiftets katedral.

Uttrycket ”stiftets katedral” innefattar de båda aspekterna ”biskopens kyrka” och ”den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster”. Dessa tre aspekter uttrycker från olika perspektiv vad domkyrkan är i det episkopala sammanhanget.

Övervägandena finns i avsnitt 2.4.3 och 2.4.2 .

40 kap.

3 §

I bestämmelsen om att det ska finnas en domkyrka i varje stift införs ett andra stycke i vilket domkyrkans särskilda ställning fastställs. I detta stycke införs också en skyldighet för såväl domkyrkoförsamlingen, eller om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet att verka för att domkyrkan kan fungera som församlingskyrka och stiftskatedral.

Övervägandena finns i avsnitt 2.4.4 och 2.4.2.

4 §

I bestämmelsen om rätt för biskopen, eller en företrädare för stiftet utsedd av biskopen, att delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning, införs ett andra stycke i syfte att utsträcka nämnda rätt till att även omfatta sådana ärenden som är av betydelse för vad som är angivet om domkyrkan i gällande församlingsinstruktion i enlighet med regleringen i 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. Formuleringen ”i gällande församlingsinstruktion” innebär att närvarorätten inte omfattar ärenden när kyrkorådet utarbetar förslag till en ny församlingsinstruktion. I den situationen finns möjlighet för biskopen att vara delaktig i processen genom samrådsförfarandet enligt 57 kap. 5 § kyrkoordningen.

Övervägandena finns i avsnitt 2.4.7 och 2.4.2.

57 kap.

5 §

I bestämmelsen om församlingsinstruktionens innehåll görs två tillägg och en konsekvensändring. Dels införs ett nytt andra stycke i vilket det anges att det för en domkyrkoförsamling särskilt ska redovisas hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som församlingskyrka och stiftskatedral, dels görs ett tillägg i första stycket i vilket det anges att samråd vid utarbetandet av församlingsinstruktionen i denna del ska ske med stiftet, till skillnad mot det samråd som i övrigt ska ske med domkapitlet.

Med hänsyn till att aktuell bestämmelse tillförs ett nytt andra stycke krävs en konsekvensändring av bestämmelsens sista stycke, på så vis att det i den nya lydelsen hänvisas till första till tredje styckena i stället för till första till andra styckena.

Övervägandena finns i avsnitt 2.4.6 och 2.4.2.

3 Förbud mot att röja uppgifter vid rekrytering

KsSkr 2023:4

3.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

3.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 54 kap. 15 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 54 kap. 4 f § av följande lydelse,

dels att det närmast före 54 kap. 4 f § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

54 kap.

Förbud mot att röja uppgifter vid rekrytering

4 f §

Förbud gäller mot att röja uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet i ärende om anställning av chefen för kyrkokansliet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3, 4 § första och andra styckena, 4 a–4 d, 5–11 a, 11 b § första stycket, 11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till	Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3, 4 § första och andra styckena, 4 a–4 d, 4 f, 5–11 a, 11 b § första stycket, 11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till
--	---

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

Detta beslut träder i kraft den 1 december 2023.

3.3 Ärendet och dess beredning

3.3.1 Allmänt

Inom det allmänna gäller sedan 2010 sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) vid anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen. Sekretessen gäller enligt 39 kap. 5 b § för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Det kan, även för Svenska kyrkans vidkommande, finnas en risk att lämpliga kandidater till ledande befattningar avhåller sig från att söka anställning om det blir offentligt att de sökt en viss anställning. Frågan har därför väckts om behovet av en ny bestämmelse om förbud att röja uppgift som kan avslöja vem som är kandidat i en rekrytering till en tjänst i ledande ställning. Mot denna bakgrund togs en promemoria fram inom kyrkokansliet med förslag till ändringar i kyrkoordningen för att genomföra detta.

Promemorian remitterades den 19 december 2022 till stiftens, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (nedan Skao), Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån, Svenska kyrkans valprovsningsnämnd, Svenska kyrkans överklagandenämnd, samt 51 församlingar och pastorat. Remissvar har inkommit från 13 stift (två svar från Visby stift, stiftsstyrelsen och domkapitlet), tolv församlingar och pastorat, samt från Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar och Skao. Svenska kyrkans valprovsningsnämnd har valt att inte svara eftersom förslaget inte gäller den. Kramfors pastorat har meddelat att det inte har några synpunkter. Remissvaren finns tillgängliga i ärendet KS 2022-5417.

3.3.2 Promemorians förslag

I promemorian föreslås vissa ändringar i och tillägg till bestämmelserna om undantag från handlingsoffentligheten i 54 kap. kyrkoordningen. En ny bestämmelse föreslås i syfte att göra det möjligt att hemlighålla uppgifter i ärende om anställning av person i ledande ställning bland de anställda i Trossamfundet Svenska kyrkan, i ett stift, ett pastorat eller i en församling. Det avses gälla uppgifter som kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Förslaget syftar till att kunna skydda uppgifter som identifierar vilka som är kandidater i rekryteringen av högre chefstjänster. Vidare föreslås ett undantag från förbudet att röja sådana uppgifter, att det inte ska gälla särskilt kyrkoordningsreglerade befattningar på lokal- och stiftsnivå, som kyrkoherde och biskop samt andra tillsättningar som kräver behörighetsprovning. Det föreslås också ett undantag som medger att sådana uppgifter ska kunna lämnas till bland annat de fackliga företrädarna. Förslagen till ändringar i kyrkoordningen är avsedda att fylla motsvarande funktion som 10 kap. 11 § och 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen i den omfattning som är nödvändig i ärende om anställning av högre chefsbefattningar inom Svenska kyrkan.

3.4 Bakgrund och gällande rätt

3.4.1 Inledning

Inom Svenska kyrkan finns en offentlighetsprincip som bland annat innebär att alla ska kunna få tillgång till handlingar inom kyrkans verksamhet. Det finns dock undantag från denna princip. Inom Svenska kyrkans personaladministrativa verksamhet gäller förbud mot att röja uppgifter om en anställds eller förtroendevalds personliga

förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Däremot finns det inget generellt förbud mot att röja uppgifter om vem som har sökt en viss anställning i Svenska kyrkan.

För det offentliga finns däremot en reglering om sekretess vid anställning av myndighetschefen vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen samt riksbankschefen och vice riksbankschefen. Det innebär att sekretess gäller för uppgifter som skulle röja vem som är kandidat i ett ärende om anställning som myndighetschef. Ett liknande behov av skydd för sådana uppgifter kan antas finnas inom Svenska kyrkan. Vidare finns det i nuvarande inomkyrkliga regelverk ett starkare skydd för uppgifter om interna sökande än externa, vilket riskerar att skapa obalans i rekryteringsärenden.

3.4.2 Handlingsoffentlighet

I samband med relationsändringen år 2000 kom den statliga offentlighetsprincipen som tidigare gällt inom Svenska kyrkan att ersättas av en så kallad inomkyrklig offentlighetsprincip genom 11 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Den statliga offentlighetsprincipen gäller dock fortsättningsvis för de allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan efter relationsändringen, vilket bland annat är historiska handlingar, handlingar som hör till begravningsverksamheten och handlingar som avser fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen, enligt 10 § lagen om Svenska kyrkan.

Den inomkyrkliga regleringen utgår alltså från lagen om Svenska kyrkan och utvecklas genom kyrkoordningen. Regleringen utgår från och följer i stort samma mönster som den statliga offentlighetsprincipen. Även om den offentlighetsrättsliga regleringen inte är direkt tillämplig på större delen av Svenska kyrkans verksamhet har det ansetts viktigt att kyrkans verksamhet även fortsättningsvis bedrivs under öppenhet och att allmänheten har tillgång till handlingar i samma utsträckning som tidigare (prop. 1997/98:116 s. 67).

Alla ska ha rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar enligt 11 § lagen om Svenska kyrkan. Det har förtydligats i 53 kap. 3 § kyrkoordningen. Rätten till insyn får bara begränsas om det är särskilt motiverat med hänsyn till 1) skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, 2) Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller 3) något synnerligen väsentligt intresse. Angående begränsningar av rätten att ta del av handlingar uttalades i förarbetena till lagen att regeringen förutsatte att Svenska kyrkan beaktar integritetsaspekter och att de områden där begränsningar bör komma i fråga framför allt är inom verksamheterna själavård, församlingsvård, personalvård och säkerhetsfrågor (prop. 1997/98:116 s. 65).

I 53 kap. kyrkoordningen regleras offentlighet för handlingar i kyrkan. I 54 kap. regleras undantagen från offentlighet för handlingar och vissa tystnadsplikter. Bestämmelserna i dessa kapitel omfattas av den så kallade särskilda beslutsordningen enligt 11 kap. 19 § kyrkoordningen, vilken bland annat innebär krav på kvalificerad majoritet vid ändringar i regelverket. För att ändra bestämmelser i kyrkoordningens 54 kap. måste minst tre fjärdedelar av de röstande vara ense om beslutet. Om inte minst tre fjärdedelar av de röstande beslutar att ändra en bestämmelse som avses i första stycket får kyrkomötet ändra bestämmelsen med enkel majoritet genom två likalydande beslut. Det andra beslutet ska fattas vid kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till kyrkomötet har ägt rum.

3.4.3 Offentlighet i den personaladministrativa verksamheten

Rätten att ta del av allmänna handlingar får alltså endast begränsas för vissa särskilt angivna syften som skyddet för enskilda personliga förhållanden.

Inom kyrkans personaladministration gäller förbud mot att röja uppgifter om en anställds eller förtroendevalds personliga förhållanden enligt 54 kap. 4 § första stycket kyrkoordningen. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Huvudregeln är alltså att det råder ett förbud mot att röja uppgifterna. Förbudet gäller dock inte uppgifter om lön, förmåner och andra anställningsvillkor. Bestämmelsen motsvarar i stort 39 kap. 2 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen. Det inomkyrkliga förbudet mot att röja uppgifterna innebär dock ett starkare skydd än i den statliga regleringen, eftersom det enligt kyrkoordningen gäller ett så kallat omvänt skaderekvisit. Huvudregeln innebär alltså att uppgifter som omfattas av bestämmelsen inte ska lämnas ut. En annan skillnad är att den inomkyrkliga bestämmelsen även omfattar förtroendevalda. Uppgifter som kan komma att omfattas av förbudet är till exempel den anställdas eller förtroendevaldas bostadsadress, hemtelefonnummer och personnummer.

Vid rekrytering följer ett förbud mot att röja uppgifter om en enskilda personliga förhållanden som hänför sig till psykologisk undersökning eller liknande, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller närstående lider men, enligt 54 kap. 4 § andra stycket kyrkoordningen. Någon annan reglering till skydd för den som endast är kandidat till en tjänst och inte tidigare har en anställning finns emellertid inte.

Som skyddet är utformat i 54 kap. 4 § andra stycket kyrkoordningen är det inte möjligt att skydda ansökningshandlingar, meritförteckningar och liknande som ges in av den som externt söker till en tjänst i kyrkan. Däremot ger samma bestämmelse möjlighet att i en rekrytering neka utlämnande av ansökningshandlingar och liknande för interna sökande som redan är anställda i kyrkan, om det inte står klart att ett röjande av deras identitet och att de sökt den nya tjänsten inte leder till men. Skyddet i en rekryteringsprocess är med andra ord starkare för interna sökanden, trots att det i vissa fall kan antas vara mer känsligt för externa sökande att deras uppgifter blir offentliga (Edqvist m.fl., *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 807). När en person väl har anställts torde ansökningshandlingar och meritförteckningar kunna lämnas ut (jfr ÖN 2022/6).

En sökande som inte tagits ut till intervju eller erbjudits tjänsten har även rätt att be att få en uppgift av arbetsgivaren om vilken utbildning, yrkeserfarenhet och andra meriter den hade som togs ut till anställningsintervju eller fick arbetet enligt 2 kap. 4 § diskrimineringslagen (2008:567).

3.4.4 Befattningar i Svenska kyrkan

Svenska kyrkans befattningar regleras bland annat i kyrkoordningen, där anges till exempel vilka befattningar som ska finnas för en församling, för ett stift, för Svenska kyrkan i utlandet och för den nationella nivån. I 34 kap. 5 § 1 kyrkoordningen anges att det ska finnas en chef anställd för kyrkokansliet. Chefen för kyrkokansliet är generalsekreteraren enligt 3 kap. 1 § kyrkokansliets arbetsordning. Inga andra bestämmelser i kyrkoordningen kan sägas direkt avse en viss unik befattning som chef.

I 33 kap. 5 § 4 kyrkoordningen finns en bestämmelse som anger att den som är anställd i församlingen eller i det pastorat i vilken församlingen ingår och ”som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda” inte är valbar som förtroendevald i en församling. Motsvarande bestämmelse om valbarhet på pastorats-,

stifts- respektive nationell nivå finns i 33 kap. 6 § 3, 7 § 3 och 8 § 2 kyrkoordningen. I dessa bestämmelser finns alltså ett begrepp som avser en anställd som har en ledande ställning, utöver kyrkoherde eller biskop. I kyrkoordningsskrivelsen uttalades att begreppet avser på lokal nivå, utöver kyrkoherden som har ”den ledande ställningen”, en anställd som är kanslichef, kamrer eller motsvarande (CsSkr 1999:3 s. 2–230). Det kan alltså finnas fler anställda än kyrkoherden som har en ledande ställning, men fortfarande ska det dock vara frågan om ”en mycket begränsad del av de anställda”. Det ansågs inte heller gälla alla som har någon arbetsledande befattning, utan de som har en övergripande chefstjänst som kanslichef, kamrer, kyrkogårdschef eller annan förvaltningschef (a. st.).

När det gäller anställning till befattningar i Svenska kyrkan kan de inte överklagas på samma sätt som vid ett tjänstetillsättningsbeslut som fattas av en statlig myndighet. Beslutsprövning kan däremot bli aktuellt.

3.4.5 Tystnadsplikt och meddelarrätt inom Svenska kyrkan

I Svenska kyrkans verksamhet följer det inte automatiskt någon tystnadsplikt med bestämmelserna om förbud mot att röja uppgifter i 54 kap. kyrkoordningen. I stället är tystnadsplikten och meddelarrätten reglerad i en protokollsanteckning till Svenska kyrkans avtal 22 (21 och 22). Tystnadsplikten gäller enligt 21 bland annat följande:

[a]lla arbetstagare har tystnadsplikt om uppgifter som erhållits, vid församlings- och personalvård avseende personliga och känsliga uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Inom personalvården gäller tystnadsplikten inte uppgifter om lön, förmåner och allmänna anställningsförmåner. Vidare gäller tystnadsplikt för de uppgifter och på de villkor som framgår av kyrkoordningen 54 kap. 3 och 5–12 §§.

Tystnadsplikten enligt kollektivavtalet gäller alltså inte 54 kap. 4–4 e §§ kyrkoordningen som bland annat avser personaladministration. Samtidigt gäller tystnadsplikten personliga och känsliga uppgifter som erhållits vid personalvård, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen eller närstående lider men. Meddelarrätten regleras i protokollsanteckning 22 och innebär att det för anställda inom Svenska kyrkan även efter relationsändringen ska gälla en yttrande-, tryck- och meddelarfrihet motsvarande den som gäller för offentliganställda. Sådant som har anförtrotts vid bikt, enskild självvård eller självvårdande samtal omfattas inte. En anställd som utnyttjar meddelarrätten får inte särbehandlas på grund av detta.

3.4.6 Sekretess i ärende om anställning av myndighetschef

I den statliga verksamheten regleras sekretess till skydd för enskild i personaladministrativ verksamhet, till exempel anställningsärenden, i 39 kap. offentlighets- och sekretesslagen. I förarbetena till lagen framhålls att en betydande öppenhet bör råda inom personaladministrativ verksamhet som innefattar myndighetsutövning, såsom anställningsärenden, och att detta har varit skälet till att just dessa ärenden undantagits från sekretess (prop. 1979/80:2, del A, s. 200 f.).

Sedan 2010 gäller dock sekretess vid anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen, för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men enligt 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen. Sekretessen gäller först när det finns ett ärende om anställning. Den gäller för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en

persons identitet. Det är alltså inte endast namnet på den som anmält intresse som omfattas av sekretess, utan även exempelvis adress och tidigare meriter, om uppgifterna enskilt eller tillsammans med andra uppgifter kan leda till att den enskildes identitet avslöjas (prop. 2009/10:56 s. 49).

Bestämmelsen motiverades bland annat av att det i en undersökning visade sig att kompetenta kandidater avstod från att anmäla sitt intresse för en anställning som myndighetschef om deras identiteter röjdes i rekryteringsförfarandet (SOU 2009:4 s. 43, a. prop. s. 17). Cirka 24 procent av de som skulle kunna vara väl kvalificerade för anställning som myndighetschef angav att de avstod från att anmäla sitt intresse av denna anledning (a. st). Det ansågs inte godtagbart att en så hög andel kvalificerade kandidater avstod från att söka en sådan anställning (a. prop. s. 19). Bestämmelsen utformades med ett så kallat omvänt skaderekvisit. En skadeprovning ska göras, men uppgifterna får som huvudregel inte röjas.

Inom det allmänna och inom kyrkan finns en rätt för personer att muntligen förmedla uppgifter till media oavsett att uppgifterna omfattas av tystnadsplikt, den så kallade meddelarfriheten eller meddelarrätten som den kallas inom kyrkan. För det allmänna del gäller, till skillnad från vad som är fallet med bestämmelserna i kyrkoordningen, att sekretessbestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen även innefattar en tystnadsplikt, det vill säga de omfattar både ett skriftligt och ett muntligt utlämnande av uppgifter. Meddelarfriheten framgår av tryckfrihetsförordningen respektive yttrandefrihetsgrundlagen och får inskränkas genom offentlighets- och sekretesslagen. Så har skett beträffande sekretess för uppgift om rekrytering av myndighetschef.

3.5 Överväganden och förslag

3.5.1 Förbud att röja uppgifter vid anställning

Kyrkostyrelsens förslag: I ärende om anställning av chefen för kyrkokansliet ska förbud gälla mot att röja uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

Ny paragraf: 54 kap. 4 f § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer endast delvis med kyrkostyrelsens förslag. Förbudet i promemorian avsåg befattningshavare i ledande ställning inom Svenska kyrkan, inklusive chefen för kyrkokansliet.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. Ungefär tio remissinstanser tillstyrker helt promemorians förslag och ungefär lika många avstyrker förslaget i sin helhet. Några remissinstanser tillstyrker, som det får förstås, promemorians förslag endast till den del det avser ärenden om anställning av ett ytterst begränsat antal tjänster eller endast chefen för kyrkokansliet. Ett par remissinstanser har inget att erinra mot förslagen, men anser att det måste förtydligas vad som avses med ”ledande ställning” och att behovet av förbudet också måste förtydligas. Några remissinstanser lyfter också behovet av en översyn av 54 kap. kyrkoordningen.

Översiktligt om remissvarens innehåll

Stiftsstyrelsen i *Uppsala stift* avstyrker förslaget i sin helhet eftersom den bedömer att det inte finns sådana skäl som krävs för att inskränka den inomkyrkliga offentlighetsprincipen på det sätt som anges. Vidare lyfter stiftsstyrelsen en rad synpunkter på

förslaget bland annat att förslaget snarare verkar avsett att skydda anställningsprocessen, att det saknas stöd i lagen om Svenska kyrkan för förslaget och att jämförelsen med anställning av myndighetschefer inte är rättvisande. Vidare anser stiftsstyrelsen att det behöver förtydligas hur det ska avgöras vilka befattningar förbudet gäller. Stiftsstyrelsen tar även upp att rekrytering utan insyn kan vara förtroendeskadlig, att offentlighetsprincipen syftar till att granskning ska kunna göras av hur de förtroendevalda sköter förvaltningen och av Svenska kyrkans verksamhet i stort. Eftersom tillsättningsbeslut inte kan överklagas på samma sätt som inom statlig verksamhet, talar det enligt stiftsstyrelsen – till skillnad från vad som anges i förslaget – att det kan vara desto viktigare att förfaranden kan granskas på annat sätt. En obalans mellan interna och externa sökande bör i stället kunna lösas genom att göra interna ansökningar offentliga i samma utsträckning som externa enligt stiftsstyrelsen. Stiftsstyrelsen anser avslutningsvis att en översyn behöver göras av hela 54 kap., vilken även skulle kunna innehålla avvägningar mellan offentlighetsprincipen och behovet av skydd bland annat för personliga förhållanden i anställningsprocesser. Stiftsstyrelsen tar också upp att promemorian inte behandlar frågan om rekryteringsföretag och handlingsoffentlighet.

Stiftsstyrelsen i *Linköpings* och *Skara stift* tillstyrker promemorians förslag utan ytterligare kommentar.

Stiftsstyrelsen i *Strängnäs stift* anser att förslaget är motiverat i sak, men att ett undantag från handlingsoffentligheten ska vara ytterst begränsat, i likhet med den statliga regleringen där undantaget uttryckligen begränsas till myndighetschefer. Stiftsstyrelsen ser dock inte att promemorians förslag, personer i ledande ställning bland de anställda, motsvarar detta högst begränsat antal tjänster och avstyrker förslaget i denna del. Vidare anser stiftsstyrelsen att det är för lång tid att förbudet ska gälla i högst tio år och att det bör gälla kortare tid, exempelvis två år som i gallringsföreskrifterna för rekryteringsärenden.

Västerås stift avstyrker förslaget i sin helhet och anser att transparens och öppenhet, så långt det är möjligt, är helt grundläggande i Svenska kyrkans verksamhet, samt att argumenten i promemorian inte väger tillräckligt tungt för att rättfärdiga undantaget. Vidare undrar stiftet varför rekrytering där behörighetsprövning krävs är undantaget från förslaget och varför inte samma öppenhet ska kunna gälla för administrativ personal, för att undvika en uppdelning i två arbetslag, ett administrativt och ett församlingsvårdande.

Stiftsstyrelsen i *Växjö stift* tillstyrker också förslaget och anger bland annat att det är ett sedan länge känt problem med offentlighet i rekryteringssammanhang och att många som anställer på församlings- pastorats- och stiftsnivå får frågor från kandidater, framför allt till chefspositioner, om det går att hålla uppgifter hemliga, i vart fall i den första tiden i rekryteringen. Stiftsstyrelsen välkomnar därför förslaget och pekar på att det annars kan leda till risk för oro i den egna organisationen eller för den egna anställningen om kandidaten inte får tjänsten. Stiftsstyrelsen lägger till att kyrkan som andra arbetsgivare är intresserad av kompetenta medarbetare och att offentlighetskravet inte bör stå i vägen för att människor ska söka ledande tjänster i kyrkan. En avvägning mellan offentlighetsprincipen, det vill säga det offentliga intresset av allmänhetens rätt till insyn, och organisationens bästa, det vill säga att kunna attrahera rätt kompetenser till kyrkans chefstjänster bör göras enligt stiftsstyrelsen. Det är vidare rimligt att Svenska kyrkan går i takt med övriga offentliga organisationer där myndigheter i dag har starkare sekretess för sökanden till ledande positioner än Svenska kyrkan enligt stiftsstyrelsen.

Stiftsstyrelsen i *Lunds stift* avstyrker förslaget till ändringar i kyrkoordningen, men om förslaget går vidare bör det kompletteras med en bestämmelse att förbudet inte ska

gälla beslut i ärendet eller uppgift om den som har fått anställningen, för att undanröja eventuell oklarhet kring om uppgifter om den person som faktiskt fått anställningen bör vara offentliga (jfr ÖN beslut 2022/6). Stiftsstyrelsen anger bland annat att skälen för bibehållen öppenhet inom Svenska kyrkan även fortsättningsvis väger tyngre än de i promemorian åberopade skälen för att inskränka öppenheten. Sammantaget ser stiftsstyrelsen ingen anledning till att börja ålägga individuella intressen större tyngd än tidigare, inte ens (eller särskilt inte) vad gäller ett utpekat fåtal sökandes individuella intressen. Stiftsstyrelsen ifrågasätter också om förslaget verkligen skulle leda till ett ökat antal lämpliga sökande och om enbart slutsatserna från en snart 15 år gammal statlig utredning utgör tillräckligt stöd för att inskränka den inomkyrkliga handlings-öppenheten, samt att ingen inomkyrklig utredning har gjorts om behovet. Enligt stiftsstyrelsen saknas sammantaget bärande skäl för att, i mer eller mindre hast, anta den föreslagna bestämmelsen. Stiftsstyrelsen vill se en översyn av 54 kap.

Stiftsstyrelsen i *Göteborgs stift* bedömer att förslaget är motiverat och ska tillstyrkas, men föreslår att det ska framgå i själva bestämmelsen att förbudet ska gälla i högst tio år i likhet med offentlighets- och sekretesslagen.

Domkapitlet i *Karlstads stift* och *Karlstad pastorat* avstyrker förslaget och anför att Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka vars verksamhet även fortsättningsvis ska bedrivas under betydande öppenhet och transparens även när det gäller rekrytering av personer i ledande ställning.

Domkapitlet i *Härnösands stift* avstyrker förslaget och anger bland annat att det inte i promemorian finns någon utredning som bekräftar att nu gällande offentlighet har hindrat kvalificerade sökanden, utan det är ett antagande baserat på tidigare undersökning vid införandet av den statliga regleringen. Det är vidare enligt domkapitlet inte rimligt, med hänvisning till en bestämmelse som gäller myndighetschefer under regeringen, att föreslå motsvarande bestämmelse i kyrkoordningen som ska gälla vid anställning av såväl kyrkogårdschef som generalsekreterare. Det vore, enligt domkapitlet, rimligare att göra en jämförelse med ledande ställning i en kommun, där det inte finns någon motsvarande sekretessbestämmelse. Domkapitlet hänvisar också till att det i kyrkoordningen framgår att det öppna samtalet och den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet är av avgörande vikt. Utifrån vad promemorian anger är det inte uppenbart att andra intressen ska väga tyngre än offentlighetsprincipen enligt domkapitlet som även menar att skillnaden mellan externa och interna sökanden kan lösas på annat sätt.

Luleå stift avstyrker förslaget, i den lydelse som föreslås, och anger bland annat att vikten av offentlighet bör anses väga så tungt att det endast för få tjänster inom Svenska kyrkan ska behövas en sekretessbestämmelse av det här slaget, varför stiftet önskar att ett nytt förslag till bestämmelse formuleras som tydligare tar sikte på just den begränsade skaran av tjänster som bestämmelsen behöver avse. Sekretesstiden bör också kunna kortas väsentligt enligt stiftet.

Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* tillstyrker förslaget om förbudet endast avser tjänsten som generalsekreterare vid kyrkokansliet och motiverar detta bland annat med en jämförelse med befintlig lagstiftning och konstaterar att det – utifrån de tjänster som omfattas av förslaget till förbud – är mycket tveksamt dels om förbudet är befogat av de skäl som anges i promemorian, dels om det kan anses vara rimligt mot bakgrund av den inomkyrkliga offentlighetsprincipen enligt 11 § lagen om Svenska kyrkan och den inomkyrkliga huvudregeln om offentlighet för handlingar enligt 53 kap. 3 § kyrkoordningen. Till detta kommer, enligt stiftsstyrelsen, också vad som faktiskt gäller på motsvarande sätt för staten, men också för regioner och kommuner. Omfattningen bör begränsas så att förbudet endast avser den högsta chefstjänsten på kyrkokansliet, anger stiftsstyrelsen.

Domkapitlet och stiftsstyrelsen i *Visby Stift* tillstyrker förslaget, utan ytterligare kommentar.

Uppsala pastorat och *Uppsala domkyrkoförsamling* har i sak inget att erinra mot förslaget, men lyfter fram att det måste preciseras vilka tjänster som avses, eftersom det innebär en inskränkning i den inomkyrkliga offentlighetsprincipen. Även *Älvkarleby-Skutskärs församling* tillstyrker promemorians förslag, bland annat eftersom det ger en möjlighet att söka en ny tjänst utan att det blir alltför känt, vilket kan gynna rekrytering till olika ledande tjänster inom kyrkans organisation på olika nivåer.

Södertälje pastorat vill betona offentlighetsprincipen som grundläggande för Svenska kyrkans förtroende, men anser att det är motiverat med ett undantag i den omfattning som anges i kommentaren till förslaget, alltså en ytterst begränsad inskränkning som endast gäller ett fåtal tjänster (som i det statliga sammanhanget där undantaget avser vissa myndighetschefer). Pastoratet anger vidare att den i promemorian föreslagna formuleringen ”personer i ledande ställning” inte motsvarar det högst begränsat antal tjänster som är motiverat och avstyrker därför promemorians förslag i denna del. Vidare anser pastoratet att det är för lång tid att bestämmelsen ska gälla i högst tio år och att tre år kan vara lämpligt eftersom rekryteringsärenden ska gallras då.

Västerås pastorat tillstyrker promemorians förslag och anger att åtgärder som underlättar rekryteringen bör uppmuntras, i synnerhet för mer kvalificerade tjänster och profiltjänster. Pastoratet lyfter dock att förslaget medför en internkyrklig skevhet eftersom merparten av Svenska kyrkans ledande befattningar kräver behörighetsförklaring och därför inte omfattas av bestämmelsen, trots att känsligheten i att söka nytt arbete torde vara hög oavsett typ av tjänst. Därför ställer sig pastoratet frågande till varför förslaget inte kan tillämpas även på sådana tjänster, förutom vid anställning av biskop, och att utlämnande av uppgift som krävs för behörighetsprövningen bör kunna hanteras på liknande sätt som utlämnande till de fackliga organisationerna.

Brunnby församling tillstyrker förslaget.

Örgryte pastorat avstyrker förslaget eftersom offentlighetsprincipen är viktig och värd att värna, samt att de olika kategorierna av tjänster inom Svenska kyrkan så långt som möjligt bör behandlas lika. Pastoratet anger att det därför vore olämpligt att införa en annan offentlighetsprincip för icke-vigda befattningshavare än för dem som är vigda. *Kramfors pastorat* har inga synpunkter, liksom *Luleå domkyrkoförsamling* som konstaterar att den är enig med förslaget och inte har något att tillägga.

Skellefteå pastorat avstyrker förslaget och uppger bland annat att förslaget endast skulle gälla chefer inom kyrkans stödverksamhet, men inte chefer inom kyrkans grundläggande uppgift. Pastoratet ser bland annat att detta leder mot att bygga kyrkan alltmer som en koncern bland andra i samhället, och att alltmer bygga upp och stärka kanslisidan som ett försök att bygga upp styrningen på rikskyrkonivå, men även dessa funktioner på stifts- eller pastoratnivå. Vidare anger pastoratet att Trossamfundet Svenska kyrkan inte är en myndighet, inte centralstyrd, utan en medlemskyrka där man lokalt väljer sitt fullmäktige och sitt kyrkoråd som med kyrkoherden ska lägga riktning och ta ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd, med biskopen som ansvarig för teologisk översyn, i episkopal struktur, och där stiftsorganisationen finns som stöd för biskopen i sin uppgift. Pastoratet anger vidare att kyrkoherdens ansvar och ledarskap som även omfattar församlingens eller pastoratets förvaltning, inte ändrar kyrkorådets ansvar på detta område. Därför anser pastoratet att det vore att göra kyrkan en djup otjänst att särskilja ledande positioner i stödverksamheten och dessutom koppla ihop detta på ett myndighetsliknande sätt för att bygga upp kyrkans organisation.

Visby domkyrkoförsamling tillstyrker promemorians förslag och anger att det i ett rekryteringsförfarande och ur arbetsmiljösynpunkt är ett viktigt tillägg för att skydda uppgifter och enskilda i rekrytering av högre chefstjänster.

Svenska kyrkans överklagandenämnd tillstyrker i huvudsak förslagen och anger att det bör finnas samma möjligheter att skydda en uppgift om sökandens identitet när det är frågan om tillsättning av högre tjänster, oavsett om sökanden redan är anställd inom Svenska kyrkan eller utomstående, samt noterar att motsvarande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen är mer preciserad än i förslaget som gäller ”anställning av den som på grund av sina uppgifter kommer att inneha en ledande ställning bland de anställda”. Det bör enligt Överklagandenämnden övervägas att redan i bestämmelsen närmare precisera, vilka anställningar som kan komma att omfattas och att begreppet ”ledande ställning” kan komma att ges en alltför extensiv tolkning. Vidare bör det enligt Överklagandenämnden närmare analyseras vilket behov det finns av den föreslagna bestämmelsen, eftersom det är fråga om införande av en sekretessregel.

Svenska kyrkans valprovsnämnd väljer att inte svara då promemorians förslag inte avser beslutsfattande i nämnden. *Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar* har i huvudsak inget att erinra mot förslaget, utifrån de utgångspunkter som nämnden har att beakta, men anser att förslaget måste förtydligas. Nämnden anmärker att om det finns behov av en bestämmelse som den föreslagna, vilket inte närmare har analyserats, bör det övervägas om begreppet ”ledande ställning bland de anställda” är lämpligt. Nämnden jämför förslaget med den statliga regleringen som är mer precis och noterar att begreppet riskerar att tolkas alltför extensivt, samt att begreppet av tradition även innefattar biskopar och kyrkoherdar, vilket förslaget inte gör. Enligt nämnden är bestämmelsen inte godtagbar i nuvarande lydelse. *Ska* noterar redaktionella synpunkter i förslaget och anser vidare att kyrkostyrelsen bör överväga en översyn av kyrkoordningens regler om undantag från handlingsoffentlighet och att en sådan översyn bör innefatta frågan om tystnadsplikt för anställda, förtroendevalda och andra som deltar i kyrkans verksamhet.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen föreslår en ny bestämmelse 54 kap. 4 f § kyrkoordningen som innebär ett förbud mot att röja uppgifter i ärenden om anställning av chefen för kyrkokansliet, generalsekreteraren. Kyrkostyrelsen har noga gått igenom det blandade remissutfallet som förslaget i promemorian fick. Promemorians förslag var bredare och avsåg ”anställning av den som på grund av sina uppgifter kommer att inneha en ledande ställning bland de anställda”, dock inte befattningar för vilka behörighetsprovning krävs. Kyrkostyrelsen har bland annat övervägt skälen till att vissa remissinstanser avstyrkte förslaget, varför förslaget inte ansågs vara tillräckligt precist formulerat med ”person i ledande ställning” och att behovet inte var tillräckligt tydligt beskrivet eller utrett. Det fanns också synpunkter på att förslaget gjorde skillnad på befattningar där behörighetsprovning krävs respektive inte krävs.

Kyrkostyrelsen noterar även att ett antal remissinstanser tillstyrkt förslaget i sin helhet och bekräftat ett behov av sekretess vid rekryteringar till chefsbefattningar, bland annat genom att problemet är känt och att det har efterfrågats om inte uppgifter om en kandidat kan hållas hemliga. Det har även angetts att det för rekryteringsförfarandet och ur arbetsmiljösynpunkt vore ett viktigt tillägg för att skydda uppgifter och enskilda i rekrytering av högre chefstjänster. Ytterligare ett par remissinstanser har framhållit att det bör vara en mycket snäv bestämmelse som medger att uppgifter ska kunna hemlighållas vid rekryteringen av ett ytterst begränsat antal tjänster eller endast för chefen för kyrkokansliet, generalsekreteraren.

Som beskrivits ovan finns i Svenska kyrkans verksamhet i dag ingen motsvarighet till bestämmelsen om sekretess för identiteten hos kandidater i ärenden om anställning av myndighetschef i 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen. Som vissa av remissinstanserna framhållit är det känt att detta kan innebära problem i rekryteringsavseenden, särskilt med avseende på högre chefstjänster. Även om någon utredning inte gjorts i promemorian, som bland annat domkapitlet i Lunds stift efterfrågat, kan det inte uteslutas att kvalificerade kandidater avstår från att söka tjänster som innebär ledande ställning inom Svenska kyrkan, med hänsyn till att deras identitet kan bli offentlig i samband med rekryteringsprocessen. Med tanke på den nu mer begränsade bestämmelsen kyrkostyrelsen föreslår finns det också utmaningar med att genomföra någon närmare utredning kring detta. Det kan dock på goda grunder antas att kandidaten påverkas negativt, om det blir offentligt att hon eller han har sökt en annan anställning. Personer som är aktuella i rekryteringsprocessen för en sådan ledande befattning som generalsekreterare har i regel redan en ledande position på sin nuvarande arbetsplats, varför risken att det påverkar dem negativt kan antas vara påtaglig. Det kan inte uteslutas att det kan vara känsligt, bland annat i rollen som ledare, om det blir känt att de sökt en annan tjänst. Det kan också leda till andra men för den enskilde. Kyrkostyrelsen delar promemorians farhåga att den förutsättning att uppgiften om ansökan kan bli offentlig skulle kunna få till följd att kvalificerade kandidater väljer att inte söka anställningen. Skillnaden mellan interna och externa sökanden kan också anses som problematisk.

Som en del av remissinstanserna påtalat är det en författningsteknisk utmaning att med precision närmare ange för vilka befattningar behovet av en reglering föreligger. Som det beskrivs i avsnitt 3.4.4 ovan finns chefsbefattningar inte direkt reglerade i kyrkoordningen, med undantag för att det i bestämmelserna om valbarhet definieras vissa personer i ledande ställning. Vissa remissinstanser har efterfrågat en tydligare definition av det i promemorians förslag använda begreppet ”personer i ledande ställning”. Kyrkostyrelsen har därför övervägt sätt att ytterligare förtydliga vilka befattningar som skulle kunna omfattas av ett förbud om att röja uppgifter. Det låter sig dock inte enkelt göras på det föreliggande beredningsunderlaget. Frågan om befattningar regleras i huvudsak på annat sätt i dag. Sammantaget talar det för att rekvisitet ”personer i ledande ställning” i nu aktuellt sammanhang riskerar att bli svårt att tillämpa. Det kan vidare också vara svårt att utan vidare utredning motivera behovet av sekretess för varje befattning som regleringen skulle träffa enligt promemorians förslag.

Mot bakgrund av att kyrkoordningen i dag inte innehåller någon generell definition av de högsta chefstjänsterna inom Svenska kyrkan, till skillnad från den statliga regleringen, anser kyrkostyrelsen att ett förbud mot att röja uppgifter i anställningsärenden, i nuläget och mot bakgrund av remissläget, bör ges en snäv omfattning. Förbudet bör begränsas till att endast gälla en tydligt definierad chefsbefattning, chefen för kyrkokansliet, som finns angiven i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen finner att det finns en risk för att en enskild kandidat kan lida men i ett ärende om anställning som chef för kyrkokansliet om uppgift om kandidaten blir känd. Dessutom kan det påverka förutsättningarna att anställa den bäst lämpade kandidaten.

Mot denna bakgrund föreslår kyrkostyrelsen att kyrkoordningen kompletteras med en ny bestämmelse i 54 kap. 4 f § så att även Svenska kyrkan kan erbjuda ett skydd för uppgifter som röjer identiteten för dem som är aktuella i rekryteringsprocessen för anställning som chef för kyrkokansliet, generalsekreteraren. För att inte inskränka offentligheten mer än nödvändigt föreslås att bestämmelsen utformas med ett så kallat omvänt skaderekvisit. Detta innebär att en skadeprovning ska göras, men att uppgifterna som huvudregel inte får röjas. Bara om det står klart att så kan ske utan att

personen i fråga eller någon närstående lider men får en uppgift lämnas ut. Regleringen blir därmed i det närmaste identisk med den som för närvarande gäller i anställningsärenden avseende myndighetschefer.

En förutsättning för att bestämmelsen ska bli tillämplig är att den aktuella uppgiften kan hänföras till den enskilde, det vill säga det måste finnas en risk för identifikation av den enskilde. Eftersom det är uppgifter som sannolikt inte kan leda till men under någon längre tid föreslås det att förbudet ska gälla i upp till högst tio år. *Göteborgs stift* har fört fram att detta uttryckligen borde framgå i bestämmelsen, men kyrkostyrelsen väljer att ange detta i förarbetena till bestämmelsen vilket är brukligt i kyrkoordningen vid bestämmelser av denna typ. Ett par remissinstanser har även ifrågasatt om inte denna period är för lång, med beaktande bland annat av att gallringstiden i personaladministrativa ärenden är betydligt kortare. Kyrkostyrelsen menar dock att tio år är en lämplig längsta tid en sådan uppgift kan hållas hemlig och att den i enskilda fall kan bedömas vara kortare än så. Uppgiften kan i sådant fall lämnas ut om det kan göras utan men för den enskilde. Bestämmelsen som den nu är utformad gäller kyrkokansliet och avser inte att påverka reglerna för gallring. Förbudet är avsett att tillämpas lika, oavsett om det gäller externa eller interna kandidater.

Rätten till insyn i Svenska kyrkans handlingar får enligt 11 § lagen om svenska kyrkan bara begränsas om det är särskilt motiverat med hänsyn till 1) skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, 2) Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller 3) något synnerligen väsentligt intresse. Ett förbud att röja uppgifter om en kandidats identitet avser att skydda dennes personliga och ekonomiska förhållanden. Vidare avser förbudet också att uppfylla intresset av att få de mest kvalificerade kandidaterna som sökande. Förslaget innebär en inskränkning av den inomkyrkliga offentlighetsprincipen. Den enskildes integritet och intresse av att förbli anonym, tillsammans med det allmänna intresset av att få de bäst lämpade personerna att söka den utlysta anställningen kan dock i dessa fall antas väga tyngre. Dock ska uppgift om vem som fått tjänsten inte omfattas av förbudet när ärendet är avslutat, vilket Lunds stift har påtalat. Det behöver dock enligt kyrkostyrelsens mening inte framgå direkt av bestämmelsens ordalydelse. Efter att anställningsärendet är avslutat kommer det att framgå vem som anställts som generalsekreterare.

3.5.2 Undantaget från förbudet att röja uppgifter

Kyrkostyrelsens förslag: Förbud mot att röja uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet i ärende om anställning av chefen för kyrkokansliet hindrar inte att uppgiften lämnas till kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning, en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag, socialnämnden, eller företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

Ändrad paragraf: 54 kap. 15 § kyrkoordningen.

Promemorians förslag överensstämmer endast delvis med kyrkostyrelsens förslag. Förbudet i promemorians förslag avsåg personer i ledande ställning inom Svenska kyrkan, inklusive chefen för kyrkokansliet.

Remissinstanserna: Eftersom denna bestämmelse främst är en följd av förslaget till ändring i 54 kap. 4 f § har remissinstanserna angett den inställning som framgår av remissöversikten ovan. Skao har lämnat redaktionella synpunkter.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Förbudet att röja uppgifter i ärende om anställning som chef för kyrkokansliet som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, bör inte hindra att uppgiften lämnas bland annat till företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av lag eller kollektivavtal. En motsvarande reglering finns i 10 kap. 11 § offentlighets- och sekretesslagen.

Tystnadsplikten inom Svenska kyrkan omfattar inte bestämmelserna i 54 kap. 4–4 d § kyrkoordningen och bör inte heller omfatta förslaget till ny bestämmelse i 54 kap. 4 f §.

Vidare kommer den nya bestämmelsen i 54 kap. 4 f § om förbud att röja kandidats identitet inte att gälla i förhållande till kandidaten själv enligt 54 kap. 14 § kyrkoordningen. Skaos redaktionella synpunkter på främst andra stycket införs inte.

3.6 Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 december 2023. Det bedöms inte nödvändigt med några särskilda övergångsbestämmelser.

3.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslaget bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

Övriga konsekvenser

Förbudet att röja uppgifter innebär en inskränkning av handlingsoffentligheten som motiveras av det motstående intresset av enskild kandidats intresse av att uppgiften inte röjs och det allmänna intresset att de mest kvalificerade kandidaterna söker anställning som chef för kyrkokansliet.

3.8 Kommentar till bestämmelserna

54 kap.

4 f §

Paragrafen är ny och innehåller en reglering om förbud att röja uppgifter som hänförs sig till ärenden om anställning som chef för kyrkokansliet.

Förbudet gäller först när det finns ett ärende om anställning. Förbudet gäller för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en persons identitet. Det är alltså inte endast namnet på den som sökt en anställning som omfattas av förbudet utan även till exempel adress och tidigare meriter kan omfattas av förbudet, om uppgifterna enskilt eller tillsammans med andra uppgifter kan leda till att den enskildes identitet avslöjas.

Förbudet har ett omvänt skaderekvisit vilket innebär att det föreligger en presumtion för att uppgiften inte ska lämnas ut. I de fall uppgifterna kan avidentifieras torde det inte föreligga något hinder mot att lämna ut dem för till exempel statistiska sammanställningar över antalet som visat intresse för anställningen, fördelningen kvinnor och män eller liknande. Om någon själv offentligt har informerat om att han eller hon har sökt anställningen torde det inte föreligga någon risk för men. Förbudet gäller inte uppgift om den som fått anställningen efter det att ärendet om anställning har avslutats.

Förbudet avses vara begränsat till att gälla i högst tio år.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 3.5.1.

15 §

Paragrafen har ändrats genom att den gjorts tillämplig även på bestämmelsen om förbud mot att röja uppgifter i ärende om anställning av chef för kyrkokansliet. Ändringen i paragrafen innebär att förbudet i 54 kap. 4 f § inte hindrar Svenska kyrkan från att fullgöra sådan informationsskyldighet som anges i paragrafen.

Bakgrunden till och skälen för ändringen har behandlats i avsnitt 3.5.2.

4 Beslut om ändringar i den lokala strukturen

KsSkr 2023:4

4.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

4.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 37 kap. 6 a och 7 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 37 kap. 6 a och 7 §§ ska utgå,

dels att 37 kap. 6, 7 a, 8, 11, 14–19, 29 och 35 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 37 kap. 6 § ska lyda ”Stiftsstyrelsens beslut om den lokala strukturen”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

6 §

Stiftsstyrelsen beslutar om *ändringar av den indelning som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat.*

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 § får stiftsstyrelsen, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Trots bestämmelserna i 7 § första stycket får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Av 7 § framgår att kyrkofullmäktiges beslut om ändrad församlingsindelning i ett pastorat ska vara fastställt av stiftsstyrelsen för att gälla.

Stiftsstyrelsen beslutar om *indelningen av församlingar inom ett stift samt om bildande, ändring och upplösning av pastorat (den lokala strukturen) om inte annat framgår av 7 a och 7 b §§.*

7 a §

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § *eller 6 a §* berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

8 §

I ett ärende enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skäligen omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

I ett ärende enligt 6 § ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skäligen omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen bara beror på oregelbundenhet i indelningen.

Om den ändring som utredningen i första hand avser också bör leda till någon annan ändring som stiftsstyrelsen får besluta om, ska utredningen omfatta även denna ändring.

11 §

Fördelningen av tillgångar och förbindelser ska grundas på vad som är ändamålsenligt och skäligt. Församlingarna och pastoraten får träffa en överenskommelse om hur fördelningen ska göras.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i beslut enligt 6 och 6 a §§. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i beslut enligt 6 §. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

14 §

Stiftsstyrelsen får i beslut enligt 6 och 6 a §§ utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Stiftsstyrelsen får i beslut enligt 6 § utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § eller 6 a § innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av interimisdelegerade från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. Ytterligare bestämmelser om interimisdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.

Om stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av interimisdelegerade från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. Ytterligare bestämmelser om interimisdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.

15 §

När beslut har fattats enligt 6 eller 6 a §§ ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

När beslut har fattats enligt 6 § ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Detsamma

gäller en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ.

Av 34 § framgår att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd vid en ändring under en mandatperiod.

Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen.

16 §

Om ett beslut enligt 6 § *första eller andra stycket, 6 a eller 7 §§* innebär att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, träder beslutet i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Övriga beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

17 §

När ett beslut om en ändring i den lokala strukturen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. *Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket.* Beslut om en ändring i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari andra år ska vara fattade *eller fastställda* senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 och 6 a §§ samt beslut om fastställande enligt 7 §.

Kyrkostyrelsen ska genast underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 a och 7 b §§.

18 §

När beslut har fattats enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* kan en församling eller ett pastorat enligt den nya strukturen förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. Om interimisdelegerade ska utses gäller dock detta först sedan dessa delegerade har valts.

19 §

När stiftsstyrelsen fattar beslut enligt 6 § *första stycket och 6 a §* ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor prästorganisationen minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat. Stiftsstyrelsen ska fatta motsvarande

Stiftsstyrelsen ska fatta motsvarande beslut när kyrkostyrelsen har fattat ett beslut när kyrkostyrelsen har fattat ett beslut om den lokala strukturen enligt 7 a §.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor prästorganisationen minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om den lokala strukturen inte ändras.

29 §

Om stiftsstyrelsen i ett beslut enligt 6 § första stycket eller 6 a § bestämmer att beslutanderätten ska utövas av interimssdelegerade ska ledamöter och ersättare i delegerade utses från varje församling respektive pastorat vars område helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet.

Stiftsstyrelsen ska i beslutet ange hur många ledamöter och ersättare som varje församling respektive pastorat ska utse och om när valet av dessa senast ska förrättas.

35 §

I beslut enligt 6 och 6 a §§ samt i beslut om fastställande enligt 7 § ska stiftsstyrelsen, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten. Stiftsstyrelsen ska också besluta om namn på församlingarna och pastoraten så snart kyrkostyrelsen har fattat beslut enligt 7 a §.

Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på församlingar och pastorat. Ett sådant beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

När ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoveal har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Övriga beslut om att ändra namn ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen om namn på församlingar och pastorat.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

4.3 Ärendet och dess beredning

Vid kyrkomötet 2021 behandlades motion 2021:70 punkten 1, vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat, i likhet med övriga indelningsändringar ska fattas av stiftsstyrelsen. Organisationsutskottet föreslog att motionen skulle bifallas, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Med anledning av kyrkomötets beslut har en inom kyrkokansliet upprättad promemoria, *Beslut om ändringar i den lokala strukturen*, tagits fram. I promemorian föreslås ett antal ändringar i kyrkoordningens kapitel 37 som innebär att de beslut som enligt nuvarande ordning fattas av kyrkofullmäktige – med fastställelse av stiftsstyrelsen – i stället ska fattas av stiftsstyrelsen. De föreslagna ändringarna innebär att stiftsstyrelsen kommer ha det fulla ansvaret och beslutskompetensen vad gäller beslut rörande ändringar i den lokala strukturen. Enda undantaget gäller kyrkostyrelsens fortsatta mandat att besluta om dels ändringar som beror på att en kommungräns ändras, dels ändringar som berör flera stift. Som en följd av att uppdraget från kyrkomötet innebär en förändring vad gäller kyrkofullmäktiges befogenhet att fatta beslut om ändringar i indelningen har även frågan om en formaliserad initiativrätt utretts inom ramen för nämnda promemoria.

Promemorian har sänts på remiss till samtliga stift samt fyra församlingar/pastorat inom varje stift. Därutöver har promemorian remitterats till Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans valprovsnämnd, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans arvodesnämnd samt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Sammantaget har 12 stift, 19 pastorat/församlingar, Svenska kyrkans överklagandenämnd samt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation avgett remissyttranden. Av de som har lämnat synpunkter har en majoritet tillstyrkt de föreslagna ändringarna.

4.4 Bakgrund

4.4.1 Gällande bestämmelser

Kyrkoordningens bestämmelser om ändringar i den lokala strukturen återfinns i kapitel 37, Ändringar i indelningen, m.m. I 37 kap. 2–4 §§ anges vad en församling som inte ingår i ett pastorat, en församling som ingår i ett pastorat respektive ett pastorat, ska kunna fullgöra. Av 37 kap. 5 § framgår vidare att stiftsstyrelsen ska verka för en ändamålsenlig struktur och att styrelsen fortlöpande ska följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas.

Vem som har behörighet att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen – det vill säga beslut om församlingsindelningen och beslut om bildande, ändring och upplösning av pastorat – regleras i 37 kap. 6–7 §§. Av 6 § framgår att det är stiftsstyrelsen som beslutar om indelningsändringar som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat. Stiftsstyrelsen får även, enligt andra stycket, fatta beslut om en ändrad församlingsindelning för en församling som ingår i ett pastorat om kriterierna som uppställs i 3 § inte uppfylls. Innan stiftsstyrelsen fattar ett sådant beslut ska den samråda med pastoratet och dess församlingar, vilket i praktiken bör innebära samråd med kyrkorådet och församlingsråden. Vidare framgår av 6 § andra stycket att stiftsstyrelsen, trots bestämmelserna i 7 § första stycket, får besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena. Av tredje

stycket framgår därtill att ett kyrkofullmäktiges beslut om ändrad församlingsindelning i ett pastorat ska vara fastställt av stiftsstyrelsen för att gälla. Stiftsstyrelsen beslutar enligt 6 a § även om bildande, ändring och upplösning av pastorat om inte annat framgår av 7 och 7 a §§.

Oaktat stiftsstyrelsens övergripande ansvar för en ändamålsenlig lokal struktur har kyrkofullmäktige i pastorat respektive i en församling i vissa fall befogenhet att fatta beslut om ändringar i indelningen, vilket är reglerat i 7 §. Av första stycket framgår att pastoratets kyrkofullmäktige fattar beslut om ändringar av församlingar inom pastoratet och av andra stycket framgår att församlingens kyrkofullmäktige beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat. Sådana beslut är dock inte gällande utan att de fastställts av stiftsstyrelsen. Överklagandenämnden har i avgörandet 2021/07 prövat frågan om kyrkofullmäktiges beslutsbefogenhet inom ramen för 7 §. Det aktuella fallet gällde ett pastorat som låtit fatta beslut om att bilda en enda församling av pastoratets tidigare fyra församlingar. Frågan i ärendet gällde om detta var ett beslut som kunde fattas av kyrkofullmäktige med stöd av 7 § första stycket eller om det var ett beslut som skulle fattas av stiftsstyrelsen. Överklagandenämnden klargjorde i avgörandet att ett beslut som innebär en upplösning av ett pastorat alltid ska fattas av stiftsstyrelsen. Vidare klargjorde nämnden att den enda situationen där stiftsstyrelsen inte beslutar om bildande, ändring eller upplösning av pastoratet är när en församlings kyrkofullmäktige – med stöd av andra stycket – beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar, så att församlingen blir ett pastorat.

I 7 a och 7 b §§ regleras i vilka fall kyrkostyrelsen ska respektive kan fatta beslut om den lokala strukturen. Av 7 a § framgår att kyrkostyrelsen fattar beslut om ändringar som berör församlingar eller pastorat i flera stift. Kyrkostyrelsen får även enligt 7 b § fatta beslut om en indelningsändring i en situation där en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning. Om beslutet i sistnämnda fall kräver pastorala överväganden ska dock beslutet i stället fattas av stiftsstyrelsen.

4.4.2 Ändringar avseende den lokala strukturen

Före år 2000 var det i första hand Kammarkollegiet och i vissa fall regeringen som beslutade om ändringar i församlingsindelningen. Med de ändrade relationerna mellan kyrkan och staten blev dock frågor om församlingsindelningen – och ändringar i denna – i stället en inomkyrklig angelägenhet. På uppdrag av 2007 års kyrkomöte tillsatte kyrkostyrelsen år 2008 en utredning vars övergripande syfte var att skapa bästa möjliga förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. Utredningen – som antog namnet ”Strukturutredningen” – överlämnade i mars 2011 sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2). Med anledning av utredningen lade kyrkostyrelsen fram en skrivelse (KsSKr 2012:5) till 2012 års kyrkomöte med förslag till ändringar i kyrkoordningen rörande den lokala strukturen. Skrivelsen behandlades av organisationsutskottet som föreslog att kyrkostyrelsens förslag till ändringar skulle bifallas, vilket även blev kyrkomötets beslut (O 2012:2 samt KmSkr 2012:2).

De strukturförändringar på Svenska kyrkans lokala nivå som beslöts av kyrkomötet 2012 och som trädde i kraft den 1 januari 2014 gällde i stor utsträckning den lokala indelningen och strukturen. Bland annat gavs begreppet pastorat en ny betydelse, vilket i sin tur medförde ändringar i bestämmelserna om bildande, ändring och upplösning av pastorat. Församlingarna fick delvis också en ny ställning i och

med den samverkan som nu sker i pastorat, vilket i sin tur påverkat församlingsindelningen. Innan strukturreformen beslutade stiftet om all församlingsindelning. I samband med strukturreformen ändrades dock beslutsbefogenheten på så sätt att det idag är pastoraten själva som beslutar om sin församlingsstruktur. Som skäl för ändringen framhölls pastoratets övergripande ansvar för den grundläggande uppgiften och att det är ett mer renodlat pastoralt perspektiv som ska vara avgörande för församlingsindelningen inom ett pastorat. Strukturutredningens förslag om ändringar i beslutsbefogenheten möttes av kritik från vissa remissinstanser som framhöll en oro för osämja och/eller kortsiktiga beslut. Kyrkostyrelsen poängterade dock att stiftens medverkan inte begränsar sig till att ta ställning till de beslut som pastoratet har fattat, utan att stiftet – utifrån sitt övergripande ansvar för den lokala strukturen och sin tillsyns- och främjandefunktion – har en viktig roll när det gäller församlingsindelningen inom ett pastorat och att beslut om ändringar ska förberedas i en dialog med stiftet. Kyrkostyrelsen underströk också stiftsstyrelsens och domkapitlets ansvar att initiera en process om ett pastorat inte agerar om en församling inte längre uppfyller de kriterier som uppställs i kyrkoordningen och detta är känt för pastoratet. Vidare betonades stiftsstyrelsens möjlighet att i fall som dessa besluta om en ändrad församlingsindelning.

4.4.3 Organisationsutskottets betänkande 2021:3

Som framgått inledningsvis grundar sig förevarande skrivelse på ett kyrkomötesuppdrag från år 2021. Den motion som ligger till grund för förslaget om att det ska vara stiftet som beslutar om alla ändringar i indelningen behandlades av organisationsutskottet i betänkandet O 2021:3. Utskottet anförde angående förslaget i motionen att en konsekvent och enkel ordning bör råda gällande beslut om ändringar i den lokala strukturen och att stiftsstyrelsen därav bör ha beslutsbefogenheten när det gäller både beslut om församlingsindelning och den lokala strukturen i övrigt. Enligt utskottet ger ett sådant mandat tydligt uttryck för stiftets övergripande uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. Vidare framhölls att det behövs en anpassning av kyrkoordningen för att det mandat som kyrkofullmäktige enligt 37 kap. 7 § har att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen i stället ska flyttas över till stiftsstyrelsen.

4.4.4 Utrednings- och samrådsskyldighet respektive initiativrätt

Enligt bestämmelserna i 37 kap. 5 § ska stiftsstyrelsen fortlöpande följa utvecklingen i församlingar och pastorat och snarast initiera åtgärder när det behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§, som handlar om grunderna för den lokala strukturen, ska kunna uppfyllas. Enligt 6 § första stycket är det stiftsstyrelsen som har det fulla ansvaret för indelningen såvitt gäller församlingar som inte ingår i ett pastorat. Stiftsstyrelsen beslutar också, enligt 37 kap. 6 a §, om bildande, ändring och upplösning av pastorat i de fall inte kyrkostyrelsen ska göra det enligt 37 kap. 7 a eller 7 b §§. Ansvaret är dock enligt 8 § kombinerat med en skyldighet att både göra en utredning och att samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Bakgrunden till att beslut om indelningsändringar ska föregås av samråd med berörda församlingar med flera är att strukturförändringar bör genomföras i största möjliga samförstånd och på ett sådant sätt att det lokala engagemanget bevaras (jfr CsSkr 1999:3 s. 2–250). Det är stiftsstyrelsen som själv avgör vilken utredning som behövs, det vill säga vilket underlag stiftsstyrelsen behöver för att kunna fatta ett beslut. Av 8 § första stycket framgår att församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skäligen omfattning hjälpa till i utredningsarbetet. Utöver det bistånd som

församlingar och pastorat är skyldiga att ge har stiftsstyrelsen även möjlighet att anlita extern hjälp för utredningsarbetet. Stiftsstyrelsen kan även inhämta synpunkter från de röstberättigade kyrkotillhöriga (Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentar och angränsande lagstiftning, Verbum 2022 s. 540).

Stiftens samrådsskyldighet regleras i 8 § andra stycket, varav det framgår att samråd inte behöver ske om ändringen bara beror på oregelbundenhet i indelningen. Av förarbetena framgår dock att det får förutsättas att det alltid sker någon form av kommunikation mellan stiftsstyrelsen och berörd församling/pastorat i samband med att en gräns ändras, även om det endast är en mindre justering som inte enligt kyrkoordningen kräver ett formellt samrådsförfarande (se KsSkr 2017:3 s. 49).

Svenska kyrkans överklagandenämnd har i ett beslut från 2009 gett vägledning för hur kravet på samråd kan tolkas och tillämpas (ÖN 2009/06).

Formerna för hur samrådet ska gå till har inte detaljreglerats i kyrkoordningen, men avsikten kan inte vara annat än att det ska göras så enkelt som möjligt. Förutom representanter för stiftsstyrelsen bör givetvis representanter för berörda församlingar respektive samfälligheter delta i samrådet. För tydlighetens skull bör stiftsstyrelsen i sin kallelse till möte ange att det är fråga om ett samråd, i detta fall enligt 37 kap. 6 § andra stycket kyrkoordningen, i synnerhet om det redan står klart att någon berörd församling eller samfällighet motsätter sig en indelningsändring. Detta även för att klargöra att det inte är fråga om underhandskontakter under utredningsarbetet. Det kan även övervägas att protokollföra mötena.

I det aktuella fallet hade ett flertal kontakter förekommit med stiftsstyrelsen och berörd församling under utredningsarbetet. Något formellt samråd hade dock inte ägt rum utifrån motiveringen att stiftet redan kände till församlingens uppfattning i indelningsfrågan. Enligt Överklagandenämnden hade stiftsstyrelsen gjort den utredning som behövdes. Däremot ansåg nämnden inte att stiftsstyrelsen fullgjort sin samrådsskyldighet, då de åtgärder styrelsen vidtagit inom ramen för utredningen varken kunde jämföras med eller ersätta ett sådant samråd. Sammanfattningsvis upphävde Överklagandenämnden stiftsstyrelsens beslut om indelningsändring på grund av att beslutet inte tillkommit i rätt ordning.

Av 8 § tredje stycket framgår att en utredning ska vara fullständig i den meningen att om en viss ändring i församlings- eller pastoratsindelningen bör leda till någon ytterligare indelningsändring ska även denna ändring omfattas av den ursprungliga utredningen.

Som framgår av avsnitt 4.4.1 har stiftsstyrelsen – trots bestämmelserna i 7 § första stycket – mandat att fatta beslut om en ändrad församlingsindelning inom ett pastorat om stiftsstyrelsen finner att det som anges beträffande församlingar i ett pastorat i 3 § inte uppfylls. Ett sådant beslut ska alltid föregås av ett samråd, vilket i praktiken bör innebära samråd med kyrkorådet och församlingsråden (Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentar och angränsande lagstiftning, Verbum 2022 s. 532). I dessa fall finns det dock inget reglerat utredningskrav för stiftsstyrelsen – såsom enligt 8 § gäller i ärenden enligt 6 § första stycket eller 6 a § – utan enbart ett krav på samråd.

Som framhållits ovan var ordningen innan strukturändringarna år 2014, att stiftsstyrelsen beslutade om alla ändringar som rörde församlingsindelningen. Precis som enligt nuvarande regelverk fanns en samrådsskyldighet med berörda församlingar och samfälligheter och det stadgades uttryckligen att en ändring av församlingsindelningen inte fick ske utan att berörda församlingar, samfälligheter, kyrkoherden och kontraktsprosten samt domkapitlet, getts möjlighet att yttra sig. Vidare fanns det en möjlighet

för en församling, samfällighet, domkapitlet eller en enskild kyrkotillhörig, att vända sig till stiftsstyrelsen med en fråga om att ändra församlingsindelningen, under förutsättning att ansökan berörde den ”egna” församlingen. Samma ”initiativrätt” fanns även för en samfällighet som skulle beröras av ändringen respektive för domkapitlet. Om en fråga om församlingsindelningen berörde flera stift skulle en ansökan om ändringar i indelningen i stället lämnas till kyrkostyrelsen.

En liknande ”initiativrätt” som nämnts i stycket ovan fanns även i den tidigare gällande kyrkolagen (1992:300). I Svenska kyrkans utredning *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) som låg till grund för de bestämmelser om indelningsbeslut som kom att gälla efter relationsändringen lyfte utredningen i sina överväganden fram vikten av samförstånd vid indelningsändringar. Samtidigt framhölls att behovet av strukturförändringar är så uppenbart att stiftsstyrelsens ansvar för en lämplig och ändamålsenlig indelning också bör vara förenat med vissa befogenheter.

4.5 Överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag: De beslut om ändringar i den lokala strukturen som idag enligt 37 kap. 7 § fattas av kyrkofullmäktige ska i stället fattas av stiftsstyrelsen. Det innebär att stiftsstyrelsen beslutar om *alla* ändringar i den lokala strukturen, undantaget de beslut som enligt 7 a och b §§ fattas av kyrkostyrelsen.

Ändrade paragrafer: 37 kap 6, 7 a §, 8, 11, 14–19, 29 och 35 §§.

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag med undantag av att kyrkostyrelsen i den föreslagna nya lydelsen av 37 kap. 17 § första stycket tagit bort orden ”eller fastställda”.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Stiftsstyrelsen i *Lunds stift* anför att det är bra med en återgång till de bestämmelser som gällde innan strukturreformen 2014 och att stiftets ansvar för en ändamålsenlig indelning av stiftets församlingar och pastorat tydliggörs ytterligare genom den föreslagna ändringen i kyrkoordningen. Stiftsstyrelsen i *Uppsala stift* tillstyrker förslaget och lyfter fram att detta ger en enklare och mer konsekvent ordning som också är ändamålsenlig i att den tydliggör Svenska kyrkans episkopala struktur. Även *Luleå stift* framhåller att det är en rimlig ordning att stiftsstyrelsen som har det övergripande ansvaret att verka för en ändamålsenlig struktur också beslutar om alla former av indelningsändringar för att en konsekvent och enkel ordning ska råda avseende dessa beslut.

Stiftsstyrelsen i *Växjö stift* framhåller att de ser positivt på att ansvaret för struktur- och indelningsändringar samlas i en beslutsinstans och att det är naturligt att den instansen är stiftsstyrelsen. Vidare framhålls att det i teorin var en god tanke att låta kyrkofullmäktige besluta om ett pastorats indelning i församlingar, men att det i praktiken visat sig svårt för kyrkoråd och kyrkoherde att ta det ansvaret utan att riskera goda lokala relationer, vilket i sin tur medfört att ändamålsenliga indelningsändringar inte genomförts eller skjutits på framtiden. De föreslagna ändringarna medför att stiftsstyrelsen även får en bättre möjlighet att bära ansvar för en ändamålsenlig lokal struktur. Stiftet anför även att de ansluter sig till promemorians bedömning om att bestämmelserna om utrednings- och samrådsskyldighet redan är välutformade och att en formaliserad initiativrätt inte skulle tillföra något i sak. Dock noteras att en ökad befogenhet också innebär att större krav ställs på stiftsstyrelserna vad gäller ”en

förmåga att hand i hand med berörda församlingar och pastorat finna inte bara nya organisatoriska ramar, utan också ändamålsenliga arbetssätt för framtidens församlingsliv.” Även Stiftsstyrelsen i *Visby stift* poängterar i sitt remissvar vikten av samråd med de församlingar och pastorat som ytterst påverkas av en indelningsändring.

Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* tillstyrker förslaget och lyfter även de fram det positiva i en återgång till vad som gällde innan år 2014 då stiftsstyrelsen beslutade om alla indelningsändringar. I likhet med slutsatserna i promemorian anser inte heller stiftet att det finns behov av att återinföra en formaliserad initiativrätt utan att möjligheten och rättigheten att kontakta stiftet och framföra synpunkter som rör den lokala strukturen redan finns i praktiken och som en konsekvens av andra bestämmelser, exempelvis i relation till stiftens främjande- och tillsynsansvar. Vidare framhålls att de krav som uppställs i 37 kap. 8 § gällande utredningsförfarandet och stiftsstyrelsens skyldighet till samråd säkerställer att berörda parter ges möjlighet att göra sin röst hörd och vara med och påverka vid ändringar i den lokala församlingsindelningen och pastoratsstrukturen.

Västerås stift varken tillstyrker eller avstyrker förslaget och anför bland annat att särskilt effektivitetsaspekter å ena sidan talar för ett tillstyrkande, samtidigt som kontrollen över den egna tillvaron i församlingen å andra sidan talar för att behålla regelverket som det ser ut idag. Stiftet lyfter bland annat upp att motivationen hos förtroendevalda och anställda – och även församlingsmedlemmar – att verka lokalt är nära sammankopplat med känslan av ägarskap och kontroll och de beslut som påverkar och styr församlingen. Samtidigt framhålls styrkan i att stiftet kan göra nödvändiga förändringar i den lokala strukturen där så bedöms nödvändigt.

Gränna-Visingsö pastorat tillstyrker förslaget och framhåller att de ser positivt på att ansvaret för struktur- och indelningsändringar samlas i en beslutsinstans. Även *Falu pastorat* tillstyrker förslaget i sin helhet och framhåller att det klargör och överensstämmer med de intentioner som kyrkomötet har beslutat om. Likaså lyfter *Umeå pastorat* fram att förslagen i promemorian om ändringar i kyrkoordningen svarar på det behov pastoratet kan se. Pastoratet lyfter bland annat fram att det kan vara svårt för en församling att ha en övergripande bild av vad som krävs för att kunna fungera som församling och att det därmed är bra att stiftet tar ett större ansvar för indelningsfrågor. Dock poängteras att beslut om indelningsändringar bör ske i samförstånd med berörda församlingar.

Arbogabygdens församling och *Bromölla pastorat* tillstyrker de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen som skulle ge stiftsstyrelsen ensamt mandat att fatta beslut i indelningsfrågor. Bromölla pastorat lyfter bland annat fram att förslaget är i samklang med Svenska kyrkans episkopala kyrkosyn. Däremot anser båda remissinstanserna att det bör införas en formaliserad initiativrätt för att säkerställa att de som ytterst berörs av beslutet har en tydlig möjlighet att påverka. Enligt Arbogabygdens församling ”synes det märkligt att en kyrka som enligt kyrkoordningen framträder lokalt som församling inte tydligt markerar den lokala nivåns möjlighet att tydligt och formaliserat kunna ta initiativ och påverka strukturfrågor i den egna indelningen.” Bromölla pastorat lyfter även fram vikten av att samrådsmöten blir väl utformade och protokollförda. *Bromma församling* – som också tillstyrker det remitterade förslaget – framhåller motsatsvis att de ser fördelar med att begränsa möjligheten till initiativrätt och anför att även om Svenska kyrkan är en demokratiskt uppbyggd organisation måste det också kunna finnas en rimlighet på vilken nivå krav på vidare utredning ska kunna ställas. Däremot understryker församlingen behovet av samråd med alla involverade parter och att detta sker i god tid, att stiftets representanter aktivt är med i processen och att utgångspunkten alltid är ”vår gemensamma grundläggande uppgift som kyrka”.

Ulricehamns pastorat tillstyrker förslaget men föreslår att kravet på samråd ska uttryckas tydligare samt att det ska införas en reglerad initiativrätt för berört kyrkofullmäktige i frågor om ändringar i den lokala strukturen. Pastoratet föreslår också att beslutet visar på en möjlighet att vid behov bilda sockenråd eller lokala råd som tar tillvara det engagemang som finns bland kyrkotillhöriga kring den egna kyrkan och det närmaste församlingsarbetet och framhåller att ett sådant beslut kan tas av pastoratets kyrkofullmäktige. Även *Varbergs församling* – som tillstyrker förslagen i promemorian – understryker vikten av att den lokala nivån i Svenska kyrkan fortsatt har tydliga möjligheter att komma till tals i samråd inför beslut om ändringarna av indelningen i församlingar och pastorat och framhåller att stiftsstyrelsen bör samråda både med berörda kyrkoråd och församlingsråd, samt med inblandande kyrkoherdar och kontraktsprostar. *Roslagens västra pastorat* framhåller att de förstår behovet av att tydliggöra stiftsstyrelsens ansvar men anser att det är olyckligt att förslaget till skrivning ”så kategoriskt bortser från lokala synpunkter” och menar därför att ärendet bör återremitteras till förmån för en formulering som inte bara tydliggör stiftsstyrelsens fulla ansvar utan som även tydligt säkerställer berörda församlingars och pastorats tillfälle och rätt att yttra sig före beslut.

Adolf Fredriks församling tillstyrker det remitterade förslaget samtidigt som de uttrycker en önskan om att kyrkostyrelsen även utvecklar frågan om beredning av indelningsfrågor i sitt kommande förslag till kyrkomötet, då kyrkoordningens beskrivning av beredningsprocessen inte ger besked om – eller intryck av – någon djupare lokal delaktighet. Församlingen lyfter som exempel fram att beredningen måste ske på ett sådant sätt att MBL-förhandlingar kan ske före ett beslut. Även *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation*, som tillstyrker förslaget, lyfter fram förhandlingsskyldigheten enligt medbestämmandelagen innan en arbetsgivare beslutar om viktigare förändring av sin verksamhet. Arbetsgivarorganisationen anför att ett beslut om ändrad indelning som innebär att en församling som inte ingår i pastorat delas eller att församlingar i ett pastorat läggs samman torde i allmänhet betraktas som en sådan viktigare förändring av verksamheten som ska MBL-förhandlas. Vidare framhålls att i det fall stiftsstyrelsen fattar det formella beslutet om en sådan ändring rekommenderar arbetsgivarorganisationen att församlingen eller pastoratets kyrkoråd – i egenskap av arbetsgivare – förhandlar innan det till exempel hålls ett samråd eller ett yttrande över en remitterad utredning ges in.

Härnösands stift och Östersunds församling avstyrker förslaget och anför att nuvarande regelverk inte ska ändras förutom att det – mot bakgrund av Överklagandenämndens beslut 2021/07 – behöver klargöras att ett pastorats kyrkofullmäktige ska kunna fatta beslut som innebär att pastoratet blir en församling med egen ekonomi. Båda instanserna lyfter fram nuvarande regelverk och att stiftets medverkan inte begränsas till att ta ställning till ett beslut som pastoratet har fattat, utan att stiftet redan idag kan ta initiativ till en förändrad församlingsindelning där så behövs om pastoratet inte gör det. Församlingen framhåller också att pastoratet har de bästa förutsättningarna för att i ett tidigt skede uppmärksamma eventuella problem som kan ha samband med indelningen och att bedöma vilken församlingsindelning som är lämplig.

Även *Örebro pastorat* avstyrker förslaget med motiveringen att församlingsindelningen inom ett pastorat med flera församlingar är av sådan betydande vikt att närhetsprincipen ska gälla, med följderna att initiativet till en förändring – oaktat stiftets övergripande ansvar – bör ligga kvar så nära den lokala strukturen som möjligt eftersom indelningen inom ett pastorat påverkar både de enskilda församlingarna och pastoratets möjligheter till en ändamålsenlig organisation. Vidare anför pastoratet att

om det lagda förslaget skulle tillstyrkas är det av största vikt att det framgår att pastoratens kyrkofullmäktige fortsatt kan ta initiativ till indelningsärenden.

Eskilstuna pastorat anför att de inte finner några sakliga skäl till att överlåta beslut vad gäller indelningsändringar inom pastorat till stiftet. Pastoratet framhåller bland annat att beslut som handlar om ett aktivt och levande församlingsliv bör tas så nära församlingsmedlemmarna som möjligt, varför de avstyrker det remitterade förslaget till ändringar i kyrkoordningen. Även *Lysviks församling* avstyrker förslaget med motiveringen att en ändrad beslutsbefogenhet riskerar att påverka verksamheten lokalt på ett negativt sätt och att de själva önskar ha kvar den befogenhet som de idag har att fatta vissa beslut om ändringar i den lokala strukturen. *Västerås pastorat* avstyrker även de förslaget om en ändring av kyrkofullmäktiges beslutsbefogenhet och framhåller att pastoraten såsom ytterst ansvariga för att den grundläggande uppgiften blir utförd har den bästa kompetensen och möjligheten att bedöma vilken som är den mest ändamålsenliga strukturen. Vidare anføres en oro för att pastorat som på eget initiativ vill förändra den interna församlingsstrukturen blir bakbundna av att såväl initiativ till förändringarna samt ansvaret för utredningen åläggs stiftsstyrelsen, varför de menar att frågan om initiativrätt bör utredas ytterligare.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Allmänt om förslaget och kyrkostyrelsens uppdrag

Kyrkostyrelsen har fått i uppdrag av kyrkomötet att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att alla beslut om indelningsändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat ska tas av stiftsstyrelsen, i likhet med vad som gäller för övriga indelningsändringar som berör den lokala strukturen. Som framgår av organisationsutskottets överväganden (O 2021:3) är kyrkostyrelsens uppdrag begränsat till att föreslå ändringar som berör de beslut som idag fattas av kyrkofullmäktige i enlighet med 37 kap. 7 § kyrkoordningen. Inga ändringar ska således föreslås vad gäller kyrkostyrelsens mandat att fatta vissa beslut om den lokala strukturen i enlighet med 37 kap. 7 a och 7 b §§.

Kyrkostyrelsens uppdrag från kyrkomötet är vidare begränsat såtillvida att kyrkostyrelsen *inte* har fått ett utredningsuppdrag innebärandes att utreda om regelverket bör ändras eller inte, utan endast att föreslå ändringar i kyrkoordningen utifrån det beslut som kyrkomötet 2021 fattat om att det *ska* vara stiftsstyrelsen som beslutar om alla ändringar rörande den lokala strukturen och att kyrkofullmäktiges nuvarande mandat att fatta vissa indelningsbeslut ska upphöra att gälla. De synpunkter som flertalet remissinstanser lyft fram mot en ändring av beslutsbefogenheten, som sådan, kommer således inte att bemötas i denna skrivelse. Däremot har flertalet remissinstanser lyft även sådant som relaterar till de ändringar i kyrkoordningen som föreslås – såsom exempelvis samrådsförfarandet – vilket kyrkostyrelsen behandlar närmare nedan.

Ändringar i kyrkoordningen

För att det inomkyrkliga regelverket ska överensstämma med intentionerna i det uppdrag som kyrkomötet gett till kyrkostyrelsen kan konstateras att det behövs ett antal justeringar i kyrkoordningens 37:e kapitel. Inledningsvis behöver 6 § – som berör stiftets beslutsbefogenhet – justeras för att tydliggöra att det enbart är stiftsstyrelsen som har mandat att besluta om den lokala strukturen, såtillvida inte annat framgår av 7 a och 7 b §§. Kyrkostyrelsen föreslår att bestämmelsen ändras så att stiftsstyrelsens övergripande ansvar för *alla* frågor rörande den lokala strukturen tydliggörs genom en skrivning om att stiftsstyrelsen beslutar om indelningen av

församlingar inom ett stift samt om bildande, ändring och upplösning av pastorat (den lokala strukturen) om inte annat framgår av 7 a och 7 b §§. Genom den föreslagna skrivningen definieras även vad som avses med den lokala strukturen. I nuvarande lydelse av 6 § tredje stycket anges att stiftsstyrelsen har mandat att besluta om vissa mindre ändringar som kan bero på oregelbundenhet i indelningen eller som behövs med hänsyn till fastighetsförhållandena. Även sådana ändringar inkluderas i det mandat som stiftsstyrelsen är tänkt att få med stöd av den nya föreslagna lydelsen av 6 §, varför det inte längre finns någon anledning att uttryckligen i kyrkoordningen ange vad som gäller för sådana specifika ändringar. Sammantaget är syftet med de föreslagna ändringarna att stiftsstyrelsen – såsom nämnts ovan – ska besluta om *alla* ändringar i den lokala strukturen om inte annat anges. För att ytterligare tydliggöra att 6 § handlar om stiftsstyrelsens beslut om den lokala strukturen föreslås även att mellanrubriken närmast före 6 § ändras till just ”Stiftsstyrelsens beslut om den lokala strukturen”.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen att 6 a och 7 §§ upphör att gälla. När det gäller den beslutsbefogenhet som stiftsstyrelsen enligt 6 a § har om bildande, ändring och upplösning av pastorat lyfts detta mandat in i den föreslagna lydelsen av 6 §, vilket medför att 6 a § inte längre har någon funktion. I 7 § regleras kyrkofullmäktiges mandat att fatta beslut om den lokala strukturen. I och med att kyrkofullmäktige inte längre ska ha någon befogenhet att fatta sådana beslut ska bestämmelsen i sin helhet upphöra att gälla. Övriga ändringar som föreslås i 37:e kapitlet är följdjusteringar av att 6 a och 7 §§ upphör att gälla.

Redan idag är det stiftsstyrelsen som enligt 37 kap. 5 § har det yttersta ansvaret för att verka för en ändamålsenlig lokal struktur. Det avgörande vid indelningsfrågor är att församlingar och pastorat kan fullgöra de uppgifter som åligger dem enligt kyrkoordningen. Detta innebär att stiftsstyrelsen fortlöpande har skyldighet att följa utvecklingen i stiftets församlingar och pastorat och att snarast initiera åtgärder när så behövs för att säkerställa att församlingarna och pastoraten uppfyller kyrkoordningens krav. De ändringar som nu föreslås i 37:e kapitlet förändrar inte stiftsstyrelsens övergripande ansvar för en ändamålsenlig lokal struktur. Med de ändringar som föreslås i 6 § tydliggörs dock ansvaret än mer i och med att det uteslutande är stiftsstyrelsen som har mandat att fatta beslut om *alla* ändringar i den lokala strukturen, undantaget de beslut som ska/kan fattas av kyrkostyrelsen i enlighet med 7 a och 7 b §§.

Samrådsförfarandet

Som framgår av remissammanställningen ovan har flertalet instanser – såväl stift som församlingar/pastorat – påtalat vikten av samråd i samband med indelningsändringar. Flera instanser har också efterfrågat ett mer formaliserat samrådsförfarande. Bland annat har *Ulricehamns pastorat* föreslagit att kravet på samråd ska uttryckas tydligare. *Varbergs pastorat* understryker vikten av att lokal nivå fortsatt har tydliga möjligheter att komma till tals i samråd inför beslut om ändringar i den lokala strukturen och framhåller att stiftsstyrelsen bör samråda både med berörda kyrkoråd och församlingsråd samt med inblandande kyrkoherdar och kontraktsprostar. *Roslagens västra pastorat* menar att förslaget bör återremitteras till förmån för en formulering som säkerställer att berörda församlingar och pastorat ges tillfälle och rätt att yttra sig före beslut.

Som framhållits i avsnitt 4.4.4 finns det redan idag reglerat i 37 kap. 8 § vad som gäller rörande utredningsförfarandet och stiftsstyrelsens skyldighet att samråda med berörda församlingar och samfälligheter samt med domkapitlet. Nämda bestämmelse ska säkerställa att ovannämnda parter har möjlighet att göra sina röster hörda vid beslut om ändringar i den lokala strukturen. Av 8 § första stycket framgår att stiftsstyrelsen

ska göra den utredning som behövs inför ett beslut om ändring i den lokala strukturen. Det är stiftsstyrelsen som bedömer vilken utredning som behövs. Som framgår av bestämmelsen har församlingar och pastorat en skyldighet att på begäran av stiftsstyrelsen lämna uppgifter. Stiftsstyrelsen har även möjlighet att ta in extern hjälp för utredningsarbetet. Det finns heller inget som hindrar stiftet från att tillfråga de kyrko-tillhöriga, exempelvis genom någon form av medlemsomröstning.

I 8 § andra stycket regleras stiftens samrådsskyldighet med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Formerna för samrådet har dock inte detalj-reglerats i kyrkoordningen. Det enda som framgår av andra stycket är att något samråd inte behöver ske om ändringen endast beror på oregelbundenhet i indelningen. Det är således upp till varje stiftsstyrelse att tolka och tillämpa bestämmelsen. Utifrån vad kyrkostyrelsen erfar förefaller det som att samrådsförfarandet skiljer sig åt till viss del mellan stiftet. Vissa stift har formaliserat samråden på så sätt att en formell kallelse skickas ut till berörda parter och samrådet protokollförs, medan samrådsförfarandet i andra stift är mindre formaliserat. Kyrkostyrelsen konstaterar utifrån de remissynpunkter som inkommit, att det finns skäl att lyfta fram det krav på samråd som regleras i kyrkoordningen samt att tydliggöra något kring tolkningen och tillämpningen av nämnda bestämmelse. Kyrkostyrelsen vill därför anföra följande.

Viss vägledning angående samrådsförfarandet går att finna i Överklagandenämndens beslut 2009/06 som redogjorts för ovan i avsnitt 4.4.4. Som framgår av redogörelsen har Överklagandenämnden framhållit att det är viktigt att stiftsstyrelsen i sin kallelse anger att det är fråga om ett samråd och att det bör övervägas att protokollföra mötena. Av beslutet framgår också att omfattande kontakter under utredningsförfarandet inte kan jämföras med eller ersätta det samråd som avses i 8 § andra stycket. Enligt kyrkostyrelsens uppfattning får det förutsättas att frågor om ändring i indelningen alltid sker i dialog med den lokala nivån. När nu stiftsstyrelsens beslutsbefogenhet utökas blir det precis som *Växjö stift* poängterat än viktigare att stiftsstyrelserna försöker finna sätt att ”hand i hand med berörda församlingar och pastorat finna inte bara nya organisatoriska ramar, utan också ändamålsenliga arbets-sätt för framtidens församlingsliv.” Kyrkostyrelsen förutsätter att frågor om ändringar i indelningen även framöver sker i dialog med den lokala nivån och att stiftet hör samman de synpunkter som finns och anpassar beredningsprocessen därefter. När det finns delade meningar om ett visst beslut bör – såsom framhållits även i tidigare förarbeten (KsSkr 2012:5 s. 145) – ett formellt remissförfarande övervägas.

När det gäller hur många samråd som ska hållas – respektive vilka som formellt ska bjudas in till samråd – är också det en fråga som behöver övervägas i varje enskilt ärende. Återigen kan behovet av att få samlas och diskutera en kommande indelnings-ändring vara större om det finns stora meningsskiljaktigheter. Det är även, såsom *Adolf Fredriks församling* och *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation* framhållit, av vikt att man i beredningsprocessen beaktar kravet på MBL-förhandling inför viktigare förändringar av verksamheten. För att säkerställa att också de arbetsrättsliga kraven på arbetstagarnas medbestämmande tillgodoses behöver lokal nivå och stiftsstyrelsen ha en nära dialog kring beredningsprocessen i stort.

Sammanfattningsvis konstaterar kyrkostyrelsen att det inte finns skäl att föreslå ett mer detaljerat regelverk rörande samrådsförfarandet, utan att den bestämmelse som finns är ändamålsenlig. Hur beredningen av ett ärende rörande ändringar i den lokala strukturen närmare ska gå till bör enligt kyrkostyrelsens uppfattning även fortsättningsvis vara en fråga för stiftet som behöver kunna anpassa beredningsprocessen utifrån omständigheterna i det enskilda ärendet. Att lokal nivå är delaktig i processen – samt att strukturförändringar som utgångspunkt och så långt som möjligt kan göras i samförstånd – är dock väsentligt för att bevara det lokala engagemanget även efter

ett ändringsbeslut. I detta sammanhang är samrådsförfarandet av stor betydelse. Stiften behöver således arbeta för att bli än tydligare i sin tillämpning av bestämmelsen och med de olika moment som sker under den process då en indelningsändring utreds, eftersom såväl stiftet som berörda församlingar och pastorat har att vinna på ett klart och tydligt samrådsförfarande.

En formaliserad initiativrätt

Flera av de remissinstanser som motsätter sig att kyrkofullmäktige fråntas den beslutsbefogenhet den har idag framhåller närhetsprincipen som skäl och att lokal nivå har bäst förutsättningar att uppmärksamma eventuella problem som kan ha samband med indelningen. Kyrkostyrelsen instämmer i det remissinstanserna anför, att lokal nivå torde ha lättare att i ett tidigt skede upptäcka sådant som kan ha betydelse för indelningen, såsom att det exempelvis kan vara svårt att hitta personer som vill vara förtroendevalda eller att det är svårt att få ekonomin att räcka till. Samtidigt kan det som *Umeå pastorat* framhåller, vara svårt för en församling att ha en övergripande bild av vad som krävs för att kunna fungera som församling och därmed är det bra att stiftet tar ett större ansvar för indelningsfrågor. Det finns också en risk, såsom *Växjö stift* påpekar, att ändamålsenliga indelningsändringar inte genomförs eller skjuts på framtiden för att det finns en rädsla för de lokala relationerna.

I stiftsstyrelsens ansvar för en ändamålsenlig lokal struktur åligger det stiftet att hörsamma och följa upp frågor och synpunkter som kan ha betydelse för indelningen av stiftets församlingar och pastorat. Detta bör gälla oavsett på vilket sätt uppgifterna kommer in och i princip oavsett vem eller vilka det är som kontaktar stiftet. Stiftet måste i detta sammanhang kunna värdera de uppgifter som inkommer och utifrån det förfara på ett proportionerligt sätt. För det fall att det exempelvis är ett kyrkoråd som hör av sig direkt till stiftet med tydliga och kontrollerbara uppgifter om att församlingen inte kan fullgöra de uppgifter som åligger den enligt kyrkoordningen, måste stiftet snabbt kunna agera. I andra fall kan det vara uppgifter som inkommer från olika håll under en kortare eller längre tidsperiod, som gör att stiftet vid en samlad bedömning finner anledning att på något sätt vidta åtgärder.

Som framhållits i bakgrunden fanns det före strukturförändringarna som infördes år 2014, en så kallad ”initiativrätt”. Med detta avsågs en möjlighet för en församling, samfällighet, domkapitlet eller en enskild kyrkotillhörig, att vända sig till stiftsstyrelsen med en fråga om att ändra församlingsindelningen. I och med att stiftsstyrelsen återigen får mandat att fatta alla beslut om ändringar i den lokala strukturen, kan diskuteras om nämnda initiativrätt borde återinföras för att säkerställa att de som ytterst berörs av indelningsändringar – det vill säga lokal nivå – även fortsättningsvis har en reell möjlighet att vara med och påverka.

Den nu föreslagna ändringen i kyrkoordningen får framför allt betydelse för kyrkofullmäktige i pastorat och församlingar, som enligt nuvarande ordning har befogenhet att fatta vissa beslut som rör den lokala strukturen. I och med att nämnda befogenhet tas bort, kan diskuteras om i vart fall kyrkofullmäktige skulle få en reglerad rätt att väcka ett ärende om ändringar i indelningen, alternativt om en sådan rätt skulle föreligga för en vidare krets av berörda så som var fallet innan strukturförändringen.

En formaliserad initiativrätt skulle innebära att stiftsstyrelsen blev tvungen att behandla en ansökan och fatta ett formellt beslut. Det finns dock ingen garant för att ärendet skulle behandlas på ett visst sätt, såtillvida inte en formaliserad initiativrätt även knyts till en skyldighet för stiftsstyrelsen att inleda ett utredningsförfarande i enlighet med vad som exempelvis stadgas i 37 kap. 8 §. Även med en sådan skyldighet

finns dock ingen garant för att ärendet kommer att leda till en ändring i den lokala strukturen. Vad gäller beslut som ska tas av kyrkostyrelsen i enlighet med 7 a § kan noteras att det inte finns någon uttryckligt reglerad initiativrätt som medför att någon annan kan kräva att kyrkostyrelsen inleder ett ärende. I sammanhanget bör även beaktas den risk som föreligger för omotiverade utredningar om det skulle införas en ”rätt” att kräva att ett ärende initieras och därmed även att ett formellt beslut skulle behöva tas. Kyrkostyrelsen instämmer i det som förts fram av *Bromma församling* angående att det även i en demokratiskt uppbyggd organisation måste kunna finnas en rimlighet i vad som kan krävas av organisationen när det kommer till rätten att begära vidare utredning.

Som framhållits ovan har stiftet i praktiken en skyldighet att hörsamma och följa upp synpunkter som rör den lokala strukturen i och med stiftets övergripande ansvar för dessa frågor. Stiftet har därmed också en skyldighet enligt kyrkoordningen att agera om någon församling eller något pastorat inom stiftet inte kan fullgöra de uppgifter som åligger dem. En naturlig utgångspunkt i sammanhanget är också att det ligger i stiftets eget intresse att indelningen är ändamålsenlig. *Växjö stift* framhåller att bestämmelserna om utrednings- och samrådsskyldighet redan är välutformade och att en formalisering av initiativrätt inte skulle tillföra något i sak. Även *Stockholms stift* är av samma åsikt och anför att möjligheten och rättigheten att kontakta stiftet och framföra synpunkter som rör den lokala strukturen redan finns i praktiken. Stiftsstyrelsens ansvar enligt kyrkoordningen för den lokala strukturen gör att det i praktiken varken bör eller ska göra någon skillnad om det införs en formaliserad initiativrätt eller inte. Det finns redan idag både en möjlighet – och rättighet – för den som vill att kontakta stiftet för det fall det finns synpunkter eller frågor rörande indelningen. Mot bakgrund av detta anser kyrkostyrelsen att det vid en sammanvägd bedömning inte är ändamålsenligt att i kyrkoordningen föreslå en uttryckligt reglerad ”initiativrätt” för vare sig kyrkofullmäktige eller andra berörda.

4.6 Ikraftträdande

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Det bedöms inte nödvändigt med några särskilda övergångsbestämmelser.

4.7 Konsekvenser

Stiftet har redan idag det övergripande ansvaret för en ändamålsenlig indelning av stiftets församlingar och pastorat. Genom att stiftet genom den föreslagna ändringen i kyrkoordningen får mandat att fatta alla beslut om indelningsändringar – undantaget de beslut som fortsatt kan fattas av kyrkostyrelsen – tydliggörs dock stiftets ansvar ytterligare. Förslaget bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för barn.

4.8 Kommentar till bestämmelserna

37 kap.

6 §

I bestämmelsen regleras att stiftsstyrelsen beslutar om *alla* ändringar i den lokala strukturen, om inte annat framgår av 7 a och 7 b §§. Detta betyder att stiftsstyrelsen beslutar om indelningen av församlingar inom ett stift samt om bildande, ändring och upplösning av pastorat. Stiftsstyrelsens mandat innefattar även beslut avseende sådana mindre ändringar som kan bero på oregelbundenhet i indelningen eller som behövs

med hänsyn till fastighetsförhållandena. Sammantaget är syftet att stiftsstyrelsen – som har det övergripande ansvaret över en ändamålsenlig lokal struktur – ska besluta om alla ändringar i den lokala strukturen om inte annat anges uttryckligen i kyrkoordningen.

KsSkr 2023:4

Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

7 a, 8, 11, 14–19, 29 och 35 §§

Bestämmelserna motsvarar i huvudsak gällande bestämmelser. På grund av att 6 a och 7 §§ upphört att gälla har dock hänvisningarna till dessa bestämmelser tagits bort.

5 Valfrågor

5.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

5.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 21 a, 23 och 46 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

21 a §

Vid ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska nomineringsgruppen anmäla ett ombud.

Den som anmäls som ombud enligt första stycket ska skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget som ombud för nomineringsgruppen.

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering av gruppbezeichnung ha inkommit senast

– den 15 mars valåret för val till kyrkomötet, och

– den 15 april valåret för val till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige.

Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

46 §

För att avge sin röst ska väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna särskilda personröster ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid de kandidater som de helst vill se valda. I varje val får högst tre kandidater ges en särskild personröst.

Om det förutom gruppbezeichnung har skrivits kandidatnamn på en blank valsedel, ska väljaren anses ha lämnat en särskild personröst för vart och ett av de tre första kandidatnamnen.

Väljare som på grund av *ett fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

KsSkr 2023:4

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

5.3 Ärendet och dess beredning

Kyrkostyrelsen har sedan flera år tillbaka arbetat med frågor relaterade till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val i syfte att uppnå ett mer ändamålsenligt regelverk. Kyrkoordningens bestämmelser om direkta val bygger i huvudsak på vad som gäller vid de allmänna valen, dock med nödvändiga anpassningar utifrån Svenska kyrkans organisation och förutsättningar. De förändringar som nu föreslås i kyrkoordningen har huvudsakligen utarbetats mot bakgrund av erfarenheter från 2021 års kyrkovalet. Förändringarna har arbetats fram genom en vid kyrkokansliet upprättad promemoria benämnd *Valfrågor*. I promemorian föreslås tre ändringar som berör skriftligt medgivande vid anmälan av ombud, datum för ansökan om gruppbezeichnung för val till kyrkomötet samt hjälp vid röstning. Samtliga ändringar gäller bestämmelser i kyrkoordningens 38:e kapitel om direkta val.

Promemorian har sänts på remiss till samtliga stift samt fyra församlingar/pastorat inom varje stift. Därutöver har promemorian remitterats till Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans valprovsningsnämnd, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans arvodesnämnd samt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Sammantaget har samtliga stift, nio församlingar/pastorat, Svenska kyrkans valprovsningsnämnd och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation avgett remissyttranden. En övervägande majoritet har tillstyrkt de föreslagna ändringarna.

5.4 Bakgrund

5.4.1 Skriftligt medgivande vid anmälan av ombud

5.4.1.1 Gällande bestämmelser

I samband med kyrkovalet 2021 uppmärksammades att det inomkyrkliga regelverket rörande anmälan av ombud för nomineringsgrupper inte är helt tydligt och inte heller i överensstämmelse med de krav som i praktiken – genom de blanketter som ska fyllas i och skickas in – ställs på såväl ombudet som berörd nomineringsgrupp.

Alla nomineringsgrupper som ansöker om registrering av gruppbezeichnung måste ha ett ombud som kan företräda nomineringsgruppen och agera å gruppens vägnar. Ett ombud får bland annat anmäla kandidater, utse nytt ombud, ny ersättare och kontaktpersoner och beställa valsedlar. Av 38 kap. 21 a § framgår att ett ombud måste anmälas redan då en ansökan om registrering lämnas in. Eftersom ombudsrollen inte är ett kyrkligt uppdrag i egentlig mening är det nomineringsgruppen själv som avgör vem som ska vara dess ombud, vilket betyder att ombudsrollen kan innehas av någon som också är förtroendevald, men att detta inte är något krav. Uppdraget som ombud är tills vidare och fortsätter således till dess att ett nytt ombud utses. Om ett ombud avgår måste ett nytt anmälas för att nomineringsgruppen inte ska riskera att deras gruppbezeichnung upphör att gälla (se 38 kap. 27 § andra stycket punkten 3).

Av 38 kap. 21 a § framgår endast att "[v]id ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska nomineringsgruppen anmäla ett ombud", medan ytterligare bestämmelser om ombud finns i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. Av 2 § första stycket nämnda bestämmelser framgår att en registrerad nomineringsgrupp som inte längre har något ombud ska anmäla ett *nytt* ombud så snart som möjligt. Vidare stadgas att anmälan ska göras till kyrkostyrelsen om gruppen är registrerad för val till kyrkomötet och till stiftsstyrelsen om registreringen avser något annat val. I 3 § regleras vad som gäller avseende ersättare för ombud, företrädare och kontaktpersoner för en nomineringsgrupp, där det av femte stycket framgår att den som utsetts till uppdrag enligt 3 § ska registreras i det för

ändamålet avsedda systemet som tillhandahålls av kyrkostyrelsen. Det system som för närvarande tillhandahålls för detta ändamål är det så kallade Grupp- och kandidat-systemet (Gkand). Av 4 § framgår att de som utses till uppdrag enligt 3 § – det vill säga ersättare för ombud samt företrädare och kontaktpersoner för nomineringsgrupper – ska ha fått ta del av information om vad uppdraget innebär samt om att vederbörandes personuppgifter kommer att behandlas av Svenska kyrkan. Den som utses ska också skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget. Det åligger den person som utser någon till ett uppdrag som innefattas av 3 § att tillse att ovannämnda förutsättningar är uppfyllda.

5.4.1.2 Anmälan av ombud – den praktiska hanteringen

Inför kyrkovalet 2021 utformades en rad nya blanketter anpassade bland annat utifrån dataskyddsförordningen (EU 2016/679) och dess krav gällande information och samtycke rörande insamling och behandling av personuppgifter. För ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige finns det tre separata blanketter som ska fyllas i av nomineringsgruppen. På dessa blanketter ska även uppgifter lämnas om nomineringsgruppens ombud. Det finns även plats på blanketterna att lämna uppgifter om eventuell ersättare för ombudet, även om det inte är något krav enligt kyrkoordningen att det måste finnas en ersättare. Av bland annat praktiska skäl uppmuntras dock nomineringsgrupperna att utse en ersättare som kan träda i ombudets ställe om denne av någon anledning inte kan fullgöra sitt uppdrag. Blanketten ska vidare undertecknas av ombudet, respektive eventuell ersättare. Av blanketten framgår vidare vilka personuppgifter om ombud och ersättare som kommer att behandlas med anledning av ansökan samt för vilket syfte. Genom att underteckna blanketten är således ombudet eller en ersättare införstådd med såväl att vederbörande åtar sig uppdraget som att dennes personuppgifter kommer att behandlas.

Om nomineringsgruppen avser att ställa upp i val till kyrkomötet ska blanketten skickas in till kyrkostyrelsen och för övriga val till stiftsstyrelsen. För det fall att kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen upptäcker att någon uppgift saknas ombudsgruppen att komplettera sin ansökan, vilket i praktiken betyder att en nomineringsgrupp aldrig registreras om ombudet inte skrivit under blanketten och på så sätt givit sitt samtycke till såväl uppdraget som personuppgiftsbehandlingen. När gruppen väl blivit godkänd för registrering är det kyrkostyrelsen alternativt stiftsstyrelsen – beroende på vilket val ansökan avser – som registrerar ombudet i grupp- och kandidat-systemet.

5.4.2 Datum för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet

5.4.2.1 Inledning

Vid kyrkovalet 2021 inkom en ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet tre dagar innan ansökningstiden löpte ut. Eftersom kyrkostyrelsen ansåg att det fanns en risk för att gruppens namn skulle kunna antas bli förväxlat med en redan registrerad gruppbezeichnung gavs den ansökande gruppen möjlighet att komplettera eller ändra sin ansökan inom en viss tid, vilket också skedde. Behovet av komplettering medförde dock att kyrkostyrelsen kunde godkänna ansökan först tre veckor efter att ansökningstiden gått ut. I sin tur medförde den sena registreringen att stiftsstyrelserna tvingades att hanterera handläggningen av ansökningar för registrering av gruppbezeichnungar för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige under en redan mycket tidspressad fas av kyrkovalet.

5.4.2.2 Gällande ordning

En nybildad nomineringsgrupp behöver få sin gruppbezeichnung registrerad för att gruppen ska kunna ställa upp i kommande kyrkoval. En sådan ansökan kan i princip skickas in när som helst. För att kunna ställa upp i närmast kommande val ska dock ansökan enligt 38 kap. 23 § tredje stycket ha inkommit till kyrkostyrelsen/stiftsstyrelsen senast den 15 april valåret. Av första stycket nämnda paragraf framgår att kyrkostyrelsen beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, medan det av andra stycket framgår att stiftsstyrelsen beslutar om gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige. Vidare stadgas i 23 a § att registreringen ska göras i en viss ordning, vilket i sin tur är en konsekvens av bestämmelserna i 26 § om att en registrering av en gruppbezeichnung för val på en övergripande nivå gäller också för val till övriga enheter som ryms inom denna. Ordningföljden är således den att kyrkostyrelsen först prövar ansökningar gällande val till kyrkomötet. Först när kyrkostyrelsen fattat sina beslut får stiftsstyrelsen pröva ansökningar för val till stiftsfullmäktige och därefter kyrkofullmäktige. I praktiken betyder den reglerade ordningföljden att kyrkostyrelsen kan fatta beslut om gruppbezeichnungar gällande kyrkomötet succesivt vartefter ansökningarna kommer in, medan stiftsstyrelserna måste vänta med att fatta sina beslut till någon gång efter den 15 april, eftersom det är först efter detta datum som det står klart vilka ansökningar som inkommit till – och som ska handläggas av – kyrkostyrelsen.

Både kyrkostyrelsen och stiftsstyrelsen ska enligt 38 kap. 25 § första stycket – innan en ansökan avslås – ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Meddelandet måste dock enligt andra stycket ha inkommit till kyrkostyrelsen/stiftsstyrelsen senast den 2 maj valåret. Ett beslut om registrering av gruppbezeichnung kan därtill överklagas särskilt till Svenska kyrkans valprovsnämnd i enlighet med 38 kap. 90 § första stycket punkten 6. En sådan ansökan ska enligt 92 § 3 ha inkommit till beslutsinstansen senast inom en vecka från den dag då det tillkännagavs på stiftets anslags-tavla att protokollet över beslutet justerats.

Även kandidater för registrerade nomineringsgrupper ska enligt 38 kap. 29 § tredje stycket vara anmälda senast den 15 april valåret. Anmälan av kandidater till samtliga val ska enligt 29 § första stycket göras hos respektive stiftsstyrelse. Om det totala antalet kandidater i en valkrets som har anmälts den 15 april är lägre än det antal mandat som valet i fråga avser ska stiftsstyrelsen enligt 30 § första stycket, omgående informera berörda nomineringsgrupper om detta förhållande. Stiftsstyrelsen ska samtidigt, enligt andra stycket, även för valet i fråga förlänga tiden för registrering av gruppbezeichnung och anmälan av kandidater i en sådan valkrets till den 15 maj, så kallad *förlängd handläggningstid*. Enligt 38 kap. 31 § första stycket ska stiftet senast den 1 juni valåret fastställa grupp- och kandidatförteckningen för varje slag av val och för varje valkrets inom stiftet. Om förlängd handläggningstid beslutats för valkretsen gäller i stället tidsgränsen 1 juli.

5.4.2.3 Tidigare behandling i kyrkomötet

Datumet för ansökan om registrering av gruppbezeichnung och för att anmäla kandidater har ändrats ett flertal gånger. I den kyrkoordningsskrivelse som lades fram av Svenska kyrkans centralstyrelse inför relationsändringen var datumet satt till den 15 juni. Datumet visade sig dock redan vid kyrkovalet 2001 vara problematiskt utifrån möjligheterna för stiftet att hinna hantera ansökningar om gruppbezeichnungar och kandidatansökningar. Framför allt uppmärksammades att det blev det svårt för stiftet att hinna om många ansökningar inkom nära slutdatum, särskilt då tryckningen av

valsedlar behövde vara klar runt mitten av augusti. Sammantaget medförde erfarenheterna från 2001 års val att kyrkostyrelsen föreslog att sista datum för ansökan om registrering av gruppbeteckning och anmälan av kandidater skulle tidigareläggas med en månad till den 15 maj, med möjlighet till förlängning till den 15 juni vid för få anmälda kandidater. Förslaget bifölls av kyrkomötet och kom att tillämpas första gången vid 2005 års kyrkoval.

Vid kyrkomötet 2011 föreslogs återigen att tidpunkten för ansökan om registrering och anmälan av kandidater skulle tidigareläggas med ytterligare en månad till den 15 april. Motivet för att ännu en gång flytta datumet var att en mycket stor andel av kandidatanmälningarna kom in först de allra sista dagarna innan slutdatum den 15 maj, vilket försvårade handläggningen. Kyrkostyrelsen lyfte i sina skäl bland annat fram att tidsbristen blivit än mer påtaglig i och med det krav som år 2007 införts om att fastställa grupp- och kandidatförteckningar (KsSkr 2011:3 s. 27 f.).

Även vid tidigare val har det varit problematiskt att kandidater i mycket stor utsträckning anmäls i slutet av anmälningstiden. Problematiken har dock blivit större då grupp- och kandidatförteckningar numera ska fastställas. Det bedöms inte möjligt att komma till rätta med problemen genom ytterligare informationsåtgärder. Det är heller inte lämpligt att avskaffa ordningen med fastställande av grupp- och kandidatförteckningar. De motiv som fanns för att införa bestämmelser om fastställande av dessa förteckningar kvarstår. Det har visat sig vara av värde att det genom beslut om fastställande av grupp- och kandidatförteckningar görs klart i god tid före valet vilka grupper och kandidater som deltar. Det ger större trygghet både för nomineringsgrupperna och för valorganisationsörerna. Det är inte lämpligt att senarelägga tidpunkten för att fastställa grupp- och kandidatförteckningar. Det skulle i så fall ske mitt i sommaren med de svårigheter som detta innebär för både nomineringsgrupperna, valorganisationsörerna och för valprovsnämnden.

Den lösning som återstår för att lösa de föreliggande problemen är att tidigarelägga tidpunkten för ansökan om gruppbeteckning och anmälan av kandidater. Detta ökar förvisso tiden mellan anmälan och valdag men vinsterna som uppstår genom att valet kan genomföras på ett bättre och säkrare sätt överväger. Därför föreslås att tiden för ansökan om registrering av gruppbeteckning och anmälan av kandidater ändras från den 15 maj till den 15 april.

5.4.3 Hjälpa vid röstning

5.4.3.1 Inledning

En central utgångspunkt vid de kyrkliga valen är valhemligheten och att varje väljare ska kunna ta valsedlar och göra i ordning sina röster utan att någon ser. Samtidigt finns det väljare som av olika skäl inte klarar av ovanstående på egen hand utan som behöver någon form av hjälp. Vid jämförelse mellan kyrkoordningen och vallagen har uppmärksamats att det finns en viss skillnad i regelverken avseende vilka personer som har rätt att begära hjälp vid röstningen. Även om skillnaden i praktiken inte förefaller ha gett upphov till några problem är det rimligt att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser för att säkerställa att regelverket är ändamålsenligt.

5.4.3.2 Gällande bestämmelser

Enligt 38 kap. 46 § fjärde stycket kyrkoordningen får väljare som på grund av ett *fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt anlita någon som hjälper dem vid röstningen. Det är väljaren själv som avgör vem som ska biträda honom eller henne. Om väljaren så önskar ska någon som arbetar i lokalen som valförrättare eller röstmottagare kunna hjälpa till. För att skydda valhemligheten måste alla som utses till valförrättare eller röstmottagare enligt 53 § underteckna en tystnadspliktsförbindelse som förbjuder personen att muntligen röja uppgifter om hur en väljare har röstat. Ett motsvarande absolut förbud mot att skriftligen röja samma uppgifter finns stadgat i 54 kap. 11 d §. Utanför regleringen hamnar dock anhöriga och andra enskilda som en väljare kan anlita som biträde. Denna kategori biträden omfattas i likhet med vad som gäller vid allmänna val, inte av någon motsvarande tystnadsplikt.

5.4.3.3 Allmänna val

Rätten att få hjälp vid röstning i de allmänna valen framgår av 7 kap. 3 § andra stycket och 8 kap. 2 a § vallagen (2005:837). Av bestämmelserna framgår att väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte själv kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlar finns utlagda och/eller inte kan göra i ordning sina röster på föreskrivet sätt har rätt att få hjälp. Även om rätten att få hjälp är uttryckligt reglerad framgår av förarbetena att detta är en ordning som måste anses gälla även utan uttryckligt lagstöd (se SOU 2004:111 s. 212). Hjälp ska på begäran från väljaren ges av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En väljare kan också välja att låta någon annan person hjälpa till. Det är således helt upp till väljaren själv att begära hjälp respektive bestämma vem som ska hjälpa vederbörande.

Av 1997 års vallag (1997:157) följde att väljare som på grund av ett fysiskt funktionshinder inte kunde göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt fick anlita någon som hjälpte till. I samband med 2005 års vallag kom personkretsen som kan få hjälp dock att ändras till den formulering – *funktionsnedsättning eller liknande* – som gäller idag. I förarbetena finns inte närmare angivet några motiv till förändringen. Mot bakgrund av det som framhålls i förarbetena om att principen om rätt till hjälp får anses gälla även utan lagstöd kan dock antas att rätten inte kan begränsas till en specifik individkrets utan att det är den enskildes rättighet – oavsett anledning – att få hjälp vid röstningen om personen själv begär det.

Regeringen beslutade i mars 2020 att ge en parlamentarisk sammansatt kommitté i uppdrag att se över delar av valsystemet (Dir 2020:30). Uppdraget fokuserade på valens demokratiska legitimitet, bland annat utifrån valsystemets förmåga att tillgodose jämbördiga villkor för valdeltagande för olika väljargrupper och att motverka påverkan på väljarna vid röstning. Ett av kommitténs förslag berörde just biträde åt väljare vid röstningen, där kommittén föreslog att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när någon annan person hjälper en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning sina röster på föreskrivet sätt. Regeringen anförde med anledning av förslaget följande (prop. 2021/22:52 s. 50):

För regeringen är det en given utgångspunkt att alla väljare ska ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja rätten att rösta och det är för legitimiteten i Sveriges demokratiska system viktigt att röst-rätten fullt ut är tillgänglig för alla väljargrupper. Det är samtidigt av avgörande betydelse för demokratiska val att skyddet mot s.k. grupp-röstning upprätthålls i praktiken. Regeringen bedömer dock – mot bakgrund av de invändningar som har rests mot förslaget och i avsaknad

av underlag som visar att gruppröstning används som ett verktyg för att påverka väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster – att förslaget inte bör genomföras.

Sammanfattningsvis föreslog regeringen inte någon ändring av nuvarande bestämmelse om vilka som får hjälpa en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande behöver hjälp vid röstning. Däremot ledde utredningen till en ny bestämmelse, i form av 8 kap. 2 a §, där det förtydligas att en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda, på begäran ska få hjälp med detta av röstmottagarna. Väljaren kan också välja att anlita någon annan person som hjälper vederbörande.

För att säkerställa att valhemligheten bevaras även när en väljare får hjälp vid röstningen finns en bestämmelse i 40 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som stadgar att sekretess gäller för uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt vallagen och som framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen. Bestämmelsen innehåller inte något skaderekvisit, vilket innebär att sekretessen för de uppgifter som avses är ”absolut”. Uppgifterna är också, enligt 40 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen, undantagna från meddelarfrihet. För andra personer – anhöriga eller andra enskilda – som hjälper väljare att rösta finns ingen motsvarande lagreglerad tystnadsplikt.

5.5 Överväganden och förslag

5.5.1 Skriftligt medgivande vid anmälan av ombud

Kyrkostyrelsens förslag: Av kyrkoordningen ska framgå att det vid ansökan om registrering av gruppbezeichnung måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp.

Ändrad paragraf: 38 kap. 21 a § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt den föreslagna ändringen. *Göteborgs stift* framhåller att den föreslagna ändringen är en anpassning till nu gällande praxis och får ses som en helt naturlig del av ansökningsförfarandet. Vidare framhålls att det är bra att det blir tydligt i kyrkoordningen att samma ordning gäller både vid anmälan och byte av ombud för nomineringsgruppen. Även stiftsstyrelsen i *Strängnäs stift* framhåller att det är angeläget att regelverket återspeglar det faktiska hanterandet. *Västerås stift* tillstyrker förslaget och anför att det kan medföra en ökad medvetenhet och ansvarskänsla för dem som innehar dessa uppdrag. Även *Luleå stift* tillstyrker förslaget, men har gjort ett medskick om att en formulering bör övervägas varav det även framgår att det aktuella medgivandet ska *inges* i samband med att ansökan om registrering av gruppbezeichnung görs och anmälan av ombud sker så att regleringen bättre ska harmoniera med och likna formuleringen i 38 kap. 28 § kyrkoordningen som behandlar anmälan av kandidater. Vidare anför stiftet att det framstår som självklart att medgivandena inges.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Som framgår av bakgrunden och redogörelsen över gällande bestämmelser finns det inget uttryckligt krav i kyrkoordningen om att en person som anmäls som ombud skriftligen ska ha gett sitt medgivande till anmälan. Inte heller framgår detta av

kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17). I de närmare bestämmelserna finns enbart reglerat vad som gäller vid anmälan av *nytt* ombud – med vilket åsyftas då en registrerad nomineringsgrupp inte längre har något ombud – respektive vid anmälan av *ersättare* för ombud. Som framhållits i bakgrunden framgår det vidare av 4 § nämnda bestämmelser att innan någon utses till ersättare måste personen skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget. Däremot finns det inte något motsvarande reglerat krav på skriftligt godkännande då en nomineringsgrupp som inte längre har något ombud ska utse ett nytt sådant.

Även om det i praktiken ställs krav på att ombud som anmäls av nomineringsgrupper – såväl nya ombud som ersättare – skriftligen ska ha gett sitt medgivande till anmälan är det av vikt att detta återspeglas även i regelverket. Mot bakgrund av detta föreslås ett tillägg i 38 kap. 21 a § som klargör att vid ansökan om registrering av gruppbeteckning ska det finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för nomineringsgruppen. Av bakgrundsbeskrivningen avseende hur det praktiskt går till när ett ombud anmäls kan konstateras att det är en förutsättning att en nomineringsgrupp gett in en komplett ansökningsblankett till kyrkostyrelsen, alternativt stiftsstyrelsen, för att såväl gruppen som ombudet ska kunna registreras. Det är vidare kyrkostyrelsen alternativt stiftsstyrelsen som registrerar ombudet i grupp- och kandidatsystemet. Den praktiska hanteringen vid registreringen av ombud som avses i 21 a § skiljer sig således åt i förhållande till vad som gäller vid utseende och registrering av kandidater, där det är nomineringsgrupperna själva som registrerar kandidaterna i grupp- och kandidatsystemet. Mot bakgrund av skillnaden – samt att varken en ny nomineringsgrupp eller ett ombud registreras om inte kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen fått in ett skriftligt medgivande från ombudet – anser kyrkostyrelsen inte att det finns någon anledning att justera skrivningen av 21 a § så som *Luleå stift* har föreslagit.

När det gäller kravet på skriftligt medgivande vid utseende av ett *nytt* ombud i enlighet med 2 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) är detta något som bör förtydligas i dessa bestämmelser och inte i kyrkoordningen. Likaså finns enligt kyrkostyrelsens mening anledning att i dessa bestämmelser även förtydliga vad som gäller vid byte av ombud – det vill säga då det ordinarie ombudet ännu inte lämnat sitt uppdrag men avser att göra så. Kyrkostyrelsen avser att göra en översyn av de närmare bestämmelserna som rör direkta val under hösten 2023.

5.5.2 Datum för ansökan om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet

Kyrkostyrelsens förslag: En ansökan om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet ska ha inkommit till kyrkostyrelsen senast den 15 mars valåret.

Ändrad paragraf: 38 kap. 23 § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt den föreslagna ändringen. Några stift anser dock att även tidpunkten för registrering av nya gruppbeteckningar för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige bör ändras.

Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* tillstyrker förslaget och framhåller att det är väl motiverat att tidigarelägga sista ansökningsdagen för registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet från den 15 april till 15 mars valåret då det underlättar för stiftsstyrelsen i hanteringen av ansökningar av gruppbeteckningar för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige. Vidare anförs att detta är en regeländring som stiftskansliet i tidigare samråd kring kyrkovalet framfört som önskvärd. Även

Västerås stift tillstyrker förslaget som de anser vara behövligt och väl avvägt och framhåller att det torde kunna avhjälpa den ibland övermäktiga situation som ofta är för handen när för många ärenden rörande registrering inkommer nära eller till och med på den sista ansökningsdagen.

Stiftsstyrelsen i *Visby stift* anser att det är bra att ändringen genomförs för att undvika den tidsnöd som kan uppstå. Samtidigt framhåller stiftet att det vore önskvärt att tidigarelägga detta datum ytterligare, samtidigt som stiftet förstår den avvägning som gjorts avseende möjligheten att kunna registrera en ny nomineringsgrupp samt anmäla kandidater så nära valet som möjligt. *Luleå stift* anför att en tidigareläggning av sista datum för registrering av nya nomineringsgrupper som avser att ställa upp i kyrkovalet gör att processen får bättre förutsättningar att hinnas med inom angiven tid. Enligt stiftet torde det dock kunna orsaka viss förvirring och enstaka missförstånd om det är olika datum för registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, respektive stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige. Vidare anføres att stiftet kan överse denna differentiering, men önskar ändå ge medskicket att en tidigareläggning av sista ansökningsdag för registrering av gruppbezeichnung för samtliga tre val vore att föredra.

Stiftsstyrelsen i *Strängnäs stift* tillstyrker den föreslagna ändringen men framhåller vikten av att i utvärdering av kommande kyrkoval efterhöra stiftens erfarenheter av utfallet – avseende att ha olika datum för registrering av nya gruppbezeichnungar för val till kyrkomötet, respektive stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige – och möjliga behov av framtida justeringar avseende sista datum för registrering till samtliga val. *Svenska kyrkans valprövningsnämnd* framhåller att två olika datum för registrering av nya nomineringsgrupper till kyrkomötet respektive till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige kan skapa viss förvirring. Mot bakgrund av vad som anges i promemorian om motiven till skillnaden föreslår nämnden dock inte någon ytterligare ändring. Dock poängteras att nämnden utgår ifrån att kyrkokansliet inför kommande kyrkoval informerar om de skilda datumen.

Stiftsstyrelsen i *Växjö stift* tillstyrker den föreslagna ändringen men föreslår att även sista ansökningsdag för registrering av nya gruppbezeichnungar för val till stiftsfullmäktige ska ändras till den 15 mars. Däremot anser stiftet att nya nomineringsgrupper som avser att ställa upp i val till kyrkofullmäktige ska ha kvar 15 april valåret som sista ansökningsdatum, utifrån att det är viktigt att värna demokratin på pastorats- och församlingsnivå.

Göteborgs stift anför att den föreslagna ändringen är nödvändig utifrån erfarenheterna vid 2021 års kyrkoval då en ansökan om ny gruppbezeichnung inkom väldigt sent i processen, vilket skapade stora problem. Inte minst blev de grupper som hade ansökt om att få registrera sig på lokal- och stiftsnivå stressade över att inte kunna få besked. Däremot anser stiftet att den 15 mars ska gälla som sista datum även för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige utifrån att olika datum lätt leder till sammanblandning, vilket inte underlättar för medlemmarna att utöva sina demokratiska rättigheter. Vidare menar stiftet att argumentet om att ett tidigareläggande av sista ansökningsdag för val även till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige skulle påverka nomineringsgruppens möjligheter att kunna rekrytera och anmäla kandidater, motsägs av att det även fortsättningsvis är den 15 april som är sista dag för att anmäla kandidater.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen finns det en fastställd ordning för hur ansökningar om registrering av nya gruppbe-teckningar ska behandlas. Ordningsföljden medför att beslut om gruppbe-teckningar på kyrkomötesnivå måste vara fattade innan dess att beslut kan tas om gruppbe-teckningar på stifts- och kyrkofullmäktigenivå. Vid behov har kyrkostyrelsen möjlighet att be en grupp som ansöker om registrering att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan innan styrelsen fattar sitt beslut. Samtidigt som det är viktigt att en grupp ges denna möjlighet innebär det att tidpunkten för när stiftsstyrelsen kan fatta sina beslut förskjuts framåt i tiden ytterligare. Förskjutningen blir extra problematisk om en ansökan om registrering av gruppbe-teckning till kyrkomötet inkommer nära sista ansökningsdatum – 15 april valåret – så som var fallet vid 2021 års kyrkovalet.

Den situation som uppstod vid kyrkovalet 2021 föranleddes av flera olika omständigheter, såsom att ansökan inkom nära 15 april och att komplettering behövdes. Oaktat att omständigheterna var speciella är det inte osannolikt att en likartad situation återigen kan uppkomma. Mot bakgrund av att processen med registrering av nya gruppbe-teckningar försvåras avsevärt vid sena beslut – vilket får konsekvenser inte bara för stiftsstyrelserna utan även för nomineringsgrupperna och valkansliet – anser kyrkostyrelsen att det behövs en ändring i regelverket gällande sista ansökningsdatum för registrering av nya gruppbe-teckningar. Vid en sammanvägd bedömning har kyrkostyrelsen, i enlighet med vad som även föreslås i promemorian, kommit fram till att enbart föreslå en ändring vad gäller sista ansökningsdag för registrering av nya gruppbe-teckningar för val till kyrkomötet och inte en ändring av sista ansökningsdag gällande registrering till övriga val, så som några av stiftet har föreslagit. Kyrkostyrelsen konstaterar att det med den föreslagna ändringen finns en viss risk för att det kan bli tidspressat för stiftsstyrelserna att hinna med och att det skulle motivera att flytta datumet även för ansökningar till övriga val. Mot detta talar dock möjligheten för medlemmar att kunna registrera nya nomineringsgrupper liksom gruppens möjligheter att kunna rekrytera och anmäla kandidater så nära valtillfället som möjligt. Även om datumet för att anmäla kandidater kvarstår menar kyrkostyrelsen att det även är av vikt att det finns möjlighet att anmäla nya grupper så nära valtillfället som möjligt, vilket inte minst är viktigt för att värna demokratin på lokal nivå så som Växjö stift framhåller. I praktiken skulle ett tidigareläggande av samtliga datum vidare få begränsad betydelse för stiftsstyrelserna eftersom deras handläggning ändå inte kan påbörjas förrän kyrkostyrelsen fattat sina beslut. Kyrkostyrelsen behöver i sin tur ha viss tid för handläggningen av sina ansökningsärenden, vilket medför att det är ändamålsenligt att enbart tidigarelägga datumet för ansökningar av nya nomineringsgrupper för val till kyrkomötet och att låta övriga ansökningsdatum bibehållas.

Sammanfattningsvis vill kyrkostyrelsen understryka att det ur ett demokratiskt perspektiv är viktigt att ge medlemmar så goda förutsättningar som möjligt att både forma nya nomineringsgrupper och att ställa upp som kandidater. För medlemmarna – och den demokratiska organisationen – är det således å ena sidan bättre ju närmare valtillfället det finns möjlighet att anmäla nya grupper och kandidater. Å andra sidan kan en alltför sen tidpunkt medföra problem för nybildade nomineringsgrupper att på olika sätt hinna förbereda sig inför kyrkovalet, vilket medför att en avvägning måste göras. Kyrkostyrelsen anser i likhet med vad som framhållits i promemorian att det förslag som läggs fram om att tidigarelägga datumet för ansökningar som rör registrering av gruppbe-teckningar för val till kyrkomötet, men behålla datumet för ansökningar rörande registrering av val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige, är ändamålsenligt och väl avvägt.

Som bland annat *Strängnäs stift* och *Svenska kyrkans valprövningsnämnd* lyft fram finns det en viss risk för sammanblandning när det är olika datum för registrering till de olika valen. Angående denna oro vill kyrkostyrelsen understryka att styrelsen är medveten om vikten av tydlig information inför nästkommande kyrkoval om förslaget går igenom, liksom vikten av att utvärdera konsekvenserna av den föreslagna ändringen överlag.

5.5.3 Hjälp vid röstning

Kyrkostyrelsens förslag: Personkretsen avseende vilka väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen ändras så att kyrkoordningens reglering överensstämmer med vad som gäller enligt vallagen. Det innebär att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Ändrad paragraf: 38 kap. 46 § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt den föreslagna ändringen. *Luleå stift* tillstyrker den föreslagna ändringen och framhåller en önskan om att rätten till hjälp vid röstning förtydligas och förklaras bättre även i det utbildningsmaterial som tas fram inför kommande kyrkoval. I synnerhet behöver det enligt stiftet bli tydligt att det är den enskilde väljarens rättighet att – oavsett anledning – begära hjälp och att dennes begäran inte ska ifrågasättas. Stiftsstyrelsen i *Stockholms stift* anför att det är väl motiverat att utöka personkretsen av väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen och att det är bra att bestämmelsen överensstämmer med vad som gäller i de allmänna valen. *Göteborgs stift* framhåller att det är bra att personkretsen i kyrkoordningen avseende vilka väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen ändras och att detta ansluter till vad som i huvudsak redan är praxis i vallokalerna.

Stiftsstyrelsen i *Visby stift* framhåller att det är bra att begreppet funktionsnedsättning eller liknande används då det är ett vidare begrepp och det alltid är väljaren själv som avgör om denne önskar hjälp samt vilken hjälp, utan att det ifrågasätts av den som biträder.

Huddinge pastorat tillstyrker den föreslagna ändringen som de anser rimlig. Pastoratet tillägger dock att det kan uppstå osäkerhet hos valförrättare och röstmottagare om hjälpen påkallas av väljarens behov på grund av funktionsnedsättning eller om det snarare handlar om att den som ger hjälpen vill ha möjlighet att ha insyn i eller påverka väljarens val. Enligt pastoratet behöver det därför säkerställas att röstmottagare i någon form av anvisningar eller utbildning får vägledning i hur en sådan situation ska hanteras.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Det är enligt kyrkostyrelsens uppfattning en given utgångspunkt att alla röstberättigade medlemmar ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt. Att rösträtten är fullt ut tillgänglig för alla väljargrupper är av stor vikt för att upprätthålla såväl legitimiteten som förtroendet för de kyrkliga valen. Bestämmelserna i kyrkoordningen om rätt att begära hjälp vid röstning har under lång tid varit utformade med vallagens bestämmelser som förebild. Som framhållits i bakgrundsbeskrivningen, avsnitt 5.4.3.3, framhålls i förarbetena till vallagen att rätten att få hjälp vid röstning får anses gälla även utan lagstöd. Samma princip måste enligt kyrko-

styrelsens mening gälla även vid de kyrkliga valen, vilket betyder att ingen röstberättigad som själv ber om att få hjälp vid röstningen bör kunna nekas detta. Det finns heller inga indikationer utifrån vad kyrkostyrelsen erfar att utformningen av kyrkoordningens bestämmelser i detta avseende hittills medfört några praktiska tillämpningsproblem eller att någon nekats hjälp. Samtidigt förefaller det finnas en viss osäkerhet om hur nuvarande regelverk ska tolkas och ett förtydligande välkomnas av samtliga remissinstanser. Som bland annat *Luleå stift* anför är det av vikt att inte bara förändra regelverket, utan även utbilda de som arbetar i röstningslokalerna om att alla som begär hjälp vid röstningen har rätt till detta utan att det ifrågasätts.

Som nämnts ovan finns det idag en skillnad mellan vallagens och kyrkoordningen bestämmelser om hjälp vid röstning. Endast skillnaden i sig kan tänkas medföra en risk för att kyrkoordningens reglering tolkas striktare, vilket inte är ändamålsenligt. Kyrkostyrelsen föreslår således att formuleringen i 38 kap. 46 § fjärde stycket avseende vilka väljare som får anlita någon som hjälper dem vid röstningen ändras från väljare med ett fysiskt funktionshinder till väljare med en *funktionsnedsättning eller liknande*. Med en sådan öppen formulering utesluts inga specifika väljare i kyrkovalet, utan den som anser sig behöva hjälp – oavsett om detta beror på en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning eller något annat – har rätt till hjälp för att utnyttja sin demokratiska rätt att rösta. Rätten till hjälp gäller *alla* delar av röstningsförfarandet.

Som framhållits ovan är det alltid väljaren själv som måste påkalla hjälp. En röstmottagare får således aldrig försöka påverka en väljare att begära hjälp. Utifrån vad *Huddinge pastorat* lyfter fram i sitt remissyttrande menar kyrkostyrelsen att detta är något som behöver förtydligas i det utbildningsmaterial som tas fram inför nästa kyrkoval. I sammanhanget vill kyrkostyrelsen poängtera att rätten att få rösta utan påverkan och att valhemligheten hålls intakt är grundläggande principer för såväl de allmänna valen som kyrkovalet. Om det finns minsta tveksamhet om att någon – oavsett om detta är en person som arbetar i valet eller någon annan – försöker påverka hur väljare ska rösta måste detta omedelbart påtalas och åtgärder vidtas.

5.6 Ikraftträdande

De föreslagna ändringarna i kyrkoordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Det bedöms inte nödvändigt med några särskilda övergångsbestämmelser.

5.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

I artikel 12 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter (barnkonventionen) framhävs barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter samt att få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. I kyrkovalet är även den som fyllt 16 år röstberättigad. Det kan mot den bakgrunden konstateras att sådana förslag som lämnas och som har direkt betydelse för väljare i kyrkovalet också har betydelse för röstberättigade barn. I denna skrivelse är det framför allt möjligheten att begära biträde vid röstningen som har direkt påverkan på väljarna. Då förslaget innebär ett tydligare stöd för den som behöver biträde vid röstningen kan antas att förslaget kan komma att ha positiva effekter för de barn som är i behov av sådan hjälp.

Övriga konsekvenser

De föreslagna ändringarna bedöms sammantaget bidra till ett förenklat och mer ändamålsenligt regelverk. Förslaget om att tidigarelägga sista ansökningsdag för när

nomineringsgrupper måste ha ansökt om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet bedöms specifikt underlätta för såväl valadministrationen och stiftsstyrelserna som nomineringsgrupperna. I övrigt finns konsekvenserna av förslagen redovisade i respektive avsnitt.

5.8 Kommentar till bestämmelserna

38 kap.

21 a §

Ett tillägg – i form av ett nytt andra stycke – har gjorts för att förtydliga att den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp skriftligen måste ha gett sitt medgivande till att åta sig nämnda uppdrag. Genom uttrycket ”ha godkänt” tydliggörs att medgivandet måste finnas när nomineringsgruppen anmäler ombudet, vilket i praktiken är en förutsättning för att gruppen överhuvudtaget ska kunna få en ansökan om ny gruppbezeichnung registrerad av kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen. Medgivandet ska vara skriftligt. Eftersom det i nuläget inte finns tekniska möjligheter för ett godkännande med elektronisk signatur innebär det att personen som anmäls egenhändigt behöver skriva under ett godkännande att anmälas som ombud. Bestämmelsen är dock utformad så att den ska möjliggöra även ett godkännande med elektronisk signatur i framtiden, om sådan möjlighet ges.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1

23 §

Bestämmelsen har ändrats vad gäller datumet för när ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet ska ha inkommit. Sista datum för inlämnande har tidigare lagts med en månad, vilket innebär att ansökan ska inkommit till kyrkostyrelsen senast den 15 mars valåret.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.2.

46 §

En ändring har gjorts i paragrafens fjärde stycke som behandlar hjälp vid röstning. Bestämmelsen har justerats vad gäller vilka väljare som har rätt att få hjälp vid röstningen, så att kyrkoordningens reglering överensstämmer med vad som gäller enligt vallagen. Ändringen tydliggör att en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som kan hjälpa honom eller henne vid röstningen. När det gäller kyrkoordningens reglering rörande rätten till hjälp vid röstning, skiljer den sig något från vallagens bestämmelser där 7 kap. 3 § andra stycket reglerar rätten till hjälp att ”göra i ordning sina röster”, medan 8 kap. 2 a § reglerar rätten till hjälp att ”ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda”. I kyrkoordningen stadgas att väljare som inte kan ”göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt” får ta hjälp. I dessa begrepp får samtliga delar av röstningsförfarandet anses innefattas. En väljare ska således kunna få hjälp både med att ta valsedlar bakom den avskärmade platsen, göra i ordning sina röster bakom en valskärm och att lämna sina valkuvert till valförrättarna eller röstmottagarna, beroende på om det handlar om röstning i en vallokal eller röstningslokal. Om en väljare enbart önskar hjälp med något av ovanstående ”moment”, ska det respekteras.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.3.

6 Övriga ändringar och rättelser

6.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet,

2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

6.2 Förslag till kyrkomötets beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet

Kyrkomötet beslutar att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet ska upphöra att gälla vid utgången av 2023.

6.3 Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning

Kyrkomötet beslutar att kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

1972 års bibelkommissions översättning av Bibeln får användas vid läsningar av texter som finns intagna i den Svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I och *Den svenska kyrkohandboken II* samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Föreslagen lydelse

1972 års bibelkommissions översättning av Bibeln får användas vid läsningar av texter som finns intagna i den Svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan *del I* och *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

6.4 Ärendet och dess beredning

Kyrkostyrelsen har uppmärksammat att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet numera saknar betydelse och därför bör upphävas.

Kyrkostyrelsen har vidare inom ramen för arbetet med Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II uppmärksammat behov av korrektur- och konsekvensändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

Ändringarna av nämnda bestämmelser är av sådan karaktär att de inte har föranlett behov av remissbehandling.

6.5 Bakgrund

6.5.1 Kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet

Enligt 18 kap. 8 § kyrkoordningen beslutar kyrkomötet vilka översättningar till andra språk av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som får användas i Svenska kyrkan.

Enligt kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet får den av Svenska Bibelsällskapet år 2000 publicerade översättningen av Nya testamentet till lulesamiska, Ådå Testamennta, användas vid läsning av texter som finns intagna i Den svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I och Den svenska kyrkohandboken II samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Av kyrkomötets beslut (SvKB 2004:5) om användning i Svenska kyrkan av kyrkliga böcker på lulesamiska framgår bland annat att den av Svenska Bibelsällskapet år 2003 publicerade översättningen av Nya testamentet till lulesamiska, Ådå testamennta, får användas i Svenska kyrkan. Av förarbetena till nyss nämnda bestämmelse framgår att den översättning som avses i SvKB 2001:13 var en provöversättning. I sin skrivelse till kyrkomötet 2004, *Kyrkliga böcker på lulesamiska* (KsSkr 2004:4), angav kyrkostyrelsen bland annat följande (KsSkr 2004:4, s. 1. Se även G 2004:1, s. 2).

Vidare redovisas hur arbetet med översättning av gudstjänstböcker till lulesamiska utförts sedan 2001 och 2002 års kyrkomöten godkänt provöversättningar av Nya testamentet och psalmboken för användning i Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen föreslår att den nu slutförda översättningen av Nya testamentet på lulesamiska, den här framlagda psalmboken på lulesamiska samt Den svenska evangelieboken på lulesamiska godkänns för användning i Svenska kyrkan från den helige Mikael's dag, 2 oktober 2005.

Det kan för övrigt noteras att rubriceringen av SvKB 2001:13 är missvisande i den del den hänvisar till översättning till nordsamiska. De delar av bestämmelsen som avsåg översättning av Nya testamentet till nordsamiska utmönstrades genom beslut av 2019 års kyrkomöte, jfr SvKB 2019:13.

6.5.2 Kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning

Enligt 18 kap. 2 § kyrkoordningen ska, vid läsning i en gudstjänst av andra bibeltexter än de som finns intagna i evangelieboken och kyrkohandboken, användas en sådan översättning av Bibeln som gäller för Svenska kyrkan.

Genom beslut av 1999 års kyrkomöte är 1972 års bibelkommissions översättning av Bibeln en sådan översättning som gäller för Svenska kyrkan. I kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning hänvisas till bland annat Den svenska kyrkohandboken II. Under förutsättning att årets kyrkomöte fattar beslut om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, jfr kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II*, behöver en konsekvensändring ske avseende benämningen av kyrkohandboken del II i SvKB 1999:2. Vidare bör Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I återges i sin korrekta benämning genom införandet av ordet ”del”, jfr. SvKB 2017:13.

6.6 Överväganden och förslag

6.6.1 Kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet) ska upphöra att gälla vid utgången av 2023.

Upphävd bestämmelse: Kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Mot bakgrund av det beslut om godkännande av bland annat den slutförda översättningen av Nya testamentet på lulesamiska som 2004 års kyrkomöte beslutat om, kan kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet upphävas. Kyrkostyrelsen lägger mot denna bakgrund fram ett förslag om att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet ska upphöra att gälla.

6.6.2 Kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning

KsSkr 2023:4

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsen föreslår, under förutsättning att årets kyrkomöte fattar beslut om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, att kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning ändras till att hänvisa till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II istället för Den svenska kyrkohandboken II. Härtill föreslås att Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I återges i sin korrekta benämning genom införandet av ordet ”del”.

Ändrad bestämmelse: Kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Under förutsättning att årets kyrkomöte fattar beslut om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, jfr kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II*, behöver en konsekvensändring ske avseende benämningen av kyrkohandboken del II i SvKB 1999:2. Kyrkostyrelsen föreslår därför en sådan ändring. Härtill föreslås att Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I återges i sin korrekta benämning genom införandet av ordet ”del”.

6.7 Ikraftträdande

Kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet föreslås upphöra att gälla vid utgången av 2023.

Förslaget om ändring i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning föreslås träda i kraft den 1 januari 2024, vilket är samma datum som från vilket Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II föreslås tas i bruk.

Det bedöms inte nödvändigt med några särskilda övergångsbestämmelser.

6.8 Konsekvenser

Förslagen bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

6.9 Kommentar till bestämmelsen kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning

Benämningen Den svenska kyrkohandboken II har ersatts av benämningen Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II. Vidare har ordet ”del” infogats i syfte att återge den korrekta benämningen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 14 juni 2023.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Amanda Carlshamre, Jesper Eneroth, Marjut Ervasti, Nils Gårder, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Olle Reichenberg, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand och Anna Sundberg samt tjänstgörande ersättarna Sebastian Ekeroth Clausson och Sofija Lazic Pedersen.

Föredragande: rättschef Mattias Thalén, juristerna Kajsa Walleng, Evelina Kaarme och Maria Adeteg.

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 16 februari 2023

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Kyrkostyrelsen föreslår kyrkomötet att anta i bilaga till denna skrivelse framlagt förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II (kyrkohandboken del II) att användas i gudstjänster från och med 1 januari 2024.

I enlighet med regleringen i kyrkoordningen beslutar kyrkomötet om Svenska kyrkans gudstjänstböcker. I gudstjänstböckerna uttrycks vad kyrkan tror, bekänner och lär. Gudstjänsten återspeglar såväl kyrkans tradition som förnyade former för gemensam tillbedjan.

En revision av Den svenska kyrkohandboken II föreligger och läggs här fram för kyrkomötet för beslut som Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II. Från och med det datum som Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II enligt kyrkomötets beslut ska tas i bruk ersätter den Den svenska kyrkohandboken del II, detta i enlighet med övergångsbestämmelsen till kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 2017:14).

Skrivelsen inleds med en beskrivning av ärendet och dess beredning och åtföljs av en processbeskrivning utifrån uppdraget samt de teologiska överväganden som gjorts. Förslaget till kyrkohandboken del II beskrivs och kommenteras. Skrivelsen avslutas med en barnkonsekvensanalys.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
2 Ärendet och dess beredning	3
2.1 Översyn.....	3
2.2 Granskning.....	3
2.2.1 Fokusgrupper	3
2.2.2 Biskopsmötet	4
2.2.3 Juridisk granskning.....	4
2.2.4 Slutgranskning	4
2.3 Remiss.....	4
2.3.1 Remissammanställning	5
2.3.2 Efter remiss.....	6
3 Relationen mellan Kyrkohandboken del I och del II.....	6
3.1 Direktiven	6
4 Teologiska överväganden	7
4.1 Svenska kyrkans tro bekännelse och lära.....	7
4.2 Det treledade ämbetet.....	8
4.3 Ekumenik och religionsdialog	8
5 Gudstjänstordningarna	9
5.1 Vigningshandlingar.....	9
5.2 Sändningshandlingar.....	10
5.3 Mottagningshandlingar	10
5.3.1 Mottagande av kyrkoherde	11
5.4 Invigningshandlingar	12
5.5 Kyrkoinvigning	12
5.6 Invigning av begravningsplats	12
6 Barnkonsekvensanalys.....	13
Bilaga.....	14
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	15

1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

KsSkr 2023:5

Kyrkomötet beslutar att anta i bilaga till denna skrivelse framlagt förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II att användas i gudstjänster från och med 1 januari 2024.

2 Ärendet och dess beredning

Kyrkomötet beslutade 2014 att uppdra till kyrkostyrelsen att sedan en reviderad Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I (kyrkohandboken del I) antagits av kyrkomötet återkomma med förslag till en reviderad Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II (kyrkohandboken del II) (KmSkr 2014:20).

Kyrkohandboken del II innehåller vignings-, sändnings-, mottagnings-, och invigningshandlingar. Kyrkomötets beslut angav som inriktning för arbetet dels en anpassning till de nya gudstjänstordningarna i kyrkohandboken del I, dels en allmän översyn av ordningarnas utformning, bland annat med tanke på att de nuvarande ordningarna tillkom innan diakonatet var kyrkorättsligt reglerat och nuvarande kyrkoordning fanns.

2.1 Översyn

Arbetet inleddes med en förstudie kring vad en varsam revision behöver beakta, teologiskt, liturgiskt och praktiskt. Förstudien innehöll fyra olika förslag på översyn:

- Läge A En harmonisering av samtliga ordningar i relation till kyrkohandboken 2017 samt kyrkoordning. Komplettering av ordning för mottagande av medarbetare som tillagt moment i vigningshandlingarna, samt införande av ordning för gemensam vigning av präster och diakoner.
- Läge B Översyn enligt läge A, samt en omarbetad ordning för mottagande av kyrkoherde.
- Läge C Översyn enligt läge B. Nya ordningar/anvisningar utarbetas för de handlingar vilka omnämns i kyrkoordningen.
- Läge D Översyn enligt läge B, kompletterande ordningar enligt läge C samt ytterligare kompletterande ordningar vad gäller mottagande. I detta läge omarbetas även sändningshandlingarna. Omarbetningen av sändningshandlingarna föregås av en teologisk reflektionsfas vilken behandlar sändningsbegreppet.

Rekommendationen blev att översyn skulle genomföras i enlighet med läge B, som innebar varsam översyn av alla ordningar förutom gudstjänstordningen för mottagande av kyrkoherde. Där skulle en ny ordning produceras. Denna rekommendation blev också vad biskopsmöte och kyrkostyrelse beslutade om.

2.2 Granskning

2.2.1 Fokusgrupper

När översynsarbetet färdigställts skickades ordningarna till två fokusgrupper. Dessa bestod av dels forskare, dels reflekterande praktiker. Fokusgruppernas uppgift var att granska förslaget till översyn av följande ordningar:

- Vigningsordningar (biskop/diakon/präst)
- Sändningsmässor/gudstjänst

- Ordningar för mottagningsmessa/gudstjänst (biskop/kyrkoherde/medarbetare)
- Ordningar för invigningsgudstjänster (kyrka/begravningsplats).

Fokusgruppernas uppgift var att granska förslagsordningarna utifrån dels direktiven, dels följande två större perspektiv:

- Teologiskt fokus: särskilt områden som till exempel missionssyn, lärofrågor, ämbetssyn, eskatologi och annat granskarna utifrån sina respektive specialområden såg som teologiskt relevant.
- Gudstjänst/församlingsfokus: användbarheten, liturgiskt språk, tillgänglighet, och hänsyn till den gudstjänstpraxis som finns i stift och församlingar.

2.2.2 Biskopsmötet

Biskopsmötet har varit betydande i arbetet av flera anledningar. Biskoparna har granskat materialet i alla olika delar av processen i egenskap av biskopsmöte och biskoparnas roll i tillsynsuppdraget och utgör därmed central instans tillsammans med läronämnden för kyrkans bekännelsesdokument, men också granskat ordningarna i egenskap av att vara främsta användare av ordningarna, då det i de flesta fall är just biskopen som leder de gudstjänstordningar som ingår i kyrkohandboken del II.

2.2.3 Juridisk granskning

Jurister i kyrkokansliet har granskat materialet vid flera tillfällen, framför allt innan remissomgången samt inför sluthantering. Deras slutsats är att det inte krävs några kyrkoordningsändringar.

2.2.4 Slutgranskning

Slutgranskningen har inneburit både en teologisk, språklig, användarvänlig och rättslig bedömning.

2.3 Remiss

En version av gudstjänstordningarna skickades tillsammans med en remissenkät ut till 70 instanser; alla domkapitel, stiftsstyrelser, domkyrkoförsamlingar, ett antal pastorat och församlingar samt instanser som särskilt berörs av området som Svenska kyrkans utbildningsinstitut, Sveriges kristna råd, Svenska Kyrkans Unga, Svenska kyrkans överklagandenämnd och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar.

Remissfrågorna innehöll dels övergripande, dels specifika frågor gällande varje del; vignings-, mottagnings- och sändningshandlingar samt invigningshandlingar. På alla frågor fanns fem svarsalternativ, i mycket hög grad, i ganska hög grad, varken – eller, i ganska låg grad och i mycket låg grad. Möjlighet fanns även till fritextsvar.

Det var 34 remissinstanser som svarade. Av dessa alla domkapitel, stiftsstyrelser och domkyrkoförsamlingar, Svenska kyrkans utbildningsinstitut, Sveriges kristna råd, Svenska Kyrkans Unga och Svenska kyrkans överklagandenämnd. Utöver det har fyra spontanremisser inkommit. Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar hade inte svarat vid remisstidens utgång. Ansvarsnämnden begärde senare en muntlig föredragning och inkom därefter med ett svar. De flesta instanser har använt sig av fritextsvar. De detaljerade svaren finns att tillgå.

2.3.1 Remissammanställning

På den övergripande frågan om förslaget kan antas av kyrkomötet har 6 svarat ja, 7 nej och 21 ja, med justeringar. På frågan vad den generella bedömningen av gudstjänstordningarna är har 5 svarat mycket bra och 22 ganska bra. 3 har svarat ganska/mycket dåligt.

På frågan om förslaget uttrycker Svenska kyrkans tro bekännelse och lära har 32 svarat ja, mycket/ganska bra. 25 bedömer att teologin i gudstjänstordningarna, till exempel ämbetssyn, kyrkosyn, dopsyn och ekumeniska/interreligiösa perspektiv, är mycket/ganska bra och 5 varken bra eller dålig.

En del av översynen har handlat om att uppdatera språket för vår tid och liturgiskt, i relation till Bibel 2000 samt när det gäller inkluderande språk. I bedömningen av uppdatering av språket för vår tid och liturgiskt svarar 24 att den fungerar mycket bra/ganska bra. I bedömningen av förändringar i relation till Bibel 2000 svarar 27 att de är mycket/ganska bra. Vad gäller bedömningen av inkluderande språk svarar 22 att det fungerar mycket/ganska bra.

I bedömningen av om stiftens och församlingarnas gudstjänsttraditioner rymms inom ramarna som ges i förslaget svarar 28 att de i mycket/ganska hög grad gör det. En domkyrkoförsamling ger svaret att de gör det i ganska låg grad.

Frågan om möjlighet till delaktighet är uppdelad på två områden; den gudstjänstfirande församlingens utrymme till delaktighet och barn och ungas delaktighet. 28 instanser svarar att möjligheten till delaktighet finns i mycket/ganska hög grad. Svaren angående barn och ungas delaktighet har större spridning över de fem svarsalternativen.

Ett av kyrkostyrelsens direktiv för översynen var att ordningarna ska harmoniera med kyrkohandboken del I. 32 svarar att förslagen gör det i mycket/ganska hög grad. På delfrågan om huruvida övergripande och löpande anvisningar i ordningarna fungerar svarar 7 att de fungerar i ganska låg grad.

Ett annat direktiv var att uppdatera nuvarande kyrkohandboken del II i enlighet med kyrkoordningen. 28 instanser svarar att förslaget i mycket/ganska hög grad uppfyller det. Bedömningen av om förslaget föranleder förändringar i kyrkoordningen är att det inte gör det. I förslaget används kyrkoordningens formuleringar på flera ställen och 30 remissinstanser svarar att det är motiverat.

Anvisningarna som finns i kyrkohandboken del I är formade för att passa i skiftande sammanhang och olika rum. Förslaget har på flera ställen anpassats efter de anvisningarna, till exempel genom att skriva att klockringning sker ”om möjligt” och att procession ”kan förekomma”. Flera remissvar anser att formuleringarna ”om möjligt” och ”kan förekomma” kan tas bort i alla förslagens gudstjänstordningar. Flera anser också att det vid vigningsgudstjänster enbart bör vara möjligt med förlåtelseord och inte löftesord. Anvisningarna vad gäller klockringning och procession är motiverade, men frångår då anpassningen till kyrkohandboken del I.

I *vigningshandlingarna* saknades den tredje trinitariska formeln som alternativ i inledningen i det förslag som sändes på remiss. Att endast två alternativ fanns i förslaget motiverades av biskopsmötets önskemål om att i just dessa gudstjänstordningar betona enhet och inte valmöjlighet.

Flera remissinstanser anser dock att alla tre alternativen bör finnas i gudstjänstordningarna, då det annars tycks som antingen en miss eller utgör en värdering av de tre trinitariska formuleringarna i kyrkohandboken del I.

Barn och ungas delaktighet behöver tydligare genomsyra hela förslaget. Den typ av språk som den specifika barnens bön i gudstjänstordningen för kyrkoinvigning har får mycket kritik. Momentet ses dock som positivt och flera remissinstanser hade gärna sett liknande moment i övriga ordningar, alternativt att denna typ av material

skulle kunna utgöra en del om barns medverkan i gudstjänsterna som inledningen till hela kyrkohandboken del II.

2.3.2 Efter remiss

Materialet har granskats och bearbetats efter remissen. Det har sedan skickats för påseende till biskopsmötet.

3 Relationen mellan Kyrkohandboken del I och del II

Arbetet med kyrkohandboken del II har varit inriktat på att gudstjänstens ordo enligt den allmänna gudstjänsten i kyrkohandboken del I (Samling, Ordet, Måltiden, Sändning), ska vara en ram. Det i enlighet med beslutet att de gudstjänstordningar som förekommer i kyrkohandboken del II ska överensstämma med kyrkohandboken del I. Alla gudstjänstordningar förutom invigning av begravningsplats i kyrkohandboksförslaget följer ordot för den allmänna gudstjänsten i kyrkohandboken del I. Det särskiljande för kyrkohandboken del II är att den huvudsakligen innehåller ordningar som firas mer sällan, ofta vid särskilt högtidliga tillfällen. Dessa ordningar har infogats i ordot för den allmänna gudstjänsten som anges i kyrkohandboken del I. I kyrkoordningen anges vilka dessa särskilda gudstjänster är.

3.1 Direktiven

Översynen av kyrkohandboken del II har förhållit sig till den av kyrkomötet 2017 antagna kyrkohandboken del I, Bibel 2000, kyrkoordningen, beslutade dokument med ekumeniska och interreligiösa perspektiv, direktivet om inklusivt språk samt kyrkoordningens krav på barnkonsekvensanalys. En strävan har varit att språket är uppdaterat parallellt med att värna det högtidliga språkbruket. Utöver det har språkbehandlingen i kyrkohandboksförslaget fokuserat på att uppdatera språket i enlighet med direktiven.

Ett direktiv handlar om att uppdatera formuleringar i enlighet med kyrkoordningen. Det har till exempel varit viktigt med en balans mellan ett juridiskt språkbruk och liturgiska formuleringar. Vissa delar av kyrkoordningens formuleringar har lyfts in i gudstjänstordningarna där det har varit motiverat samtidigt som gudstjänstens språkbruk har varit överordnat, det är centralt att gudstjänstordningarna fungerar i sitt liturgiska sammanhang samtidigt som de måste vara korrekta i relation till kyrkoordningen.

Ett annat direktiv handlar om att uppdatera språket i enlighet med formuleringar i Bibel 2000. Detta direktiv syftar framför allt till att uppdatera de texter i kyrkohandboken del II som kan sägas innehålla bibliskt språkbruk och formuleringar inspirerade av Bibeln. Gudstjänstordningarna har bearbetats språkligt och bibelcitater har ändrats i enlighet med Bibel 2000. I de fall där det inte har ändrats, har det berott på en vilja att bibehålla ett rikt liturgiskt språk. Uttryck som ansetts ålderdomliga eller daterade har ändrats. Ett tredje direktiv handlar om att finna nya formuleringar som präglas av ett mer inkluderande språkbruk. Det kan handla om att ersätta böneformuleringar som i alltför hög utsträckning präglas av ensidiga gudsbilder, det kan också handla om att språket över lag ska vara mer tillgängligt.

Titeln på kyrkohandboken del II föreslås ändras för att överensstämma med kyrkohandboken del I. 1987 års ordning heter Den svenska kyrkohandboken del II. Det reviderade förslaget föreslås heta Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II.

Kyrkohandboken del II innehåller ingen liturgisk musik. Den liturgiska musik som idag används återfinns i kyrkohandboken del I. Detta gäller även alternativa bibeltexter. Uteslutande används kyrkoårsspecifika bibeltexter.

4 Teologiska överväganden

4.1 Svenska kyrkans tro bekännelse och lära

I gudstjänstordningarna i kyrkohandboken del II finns formuleringar som ska fånga några av de centrala teologiska fundament som Svenska kyrkan vilar på, som är uttryck för hennes identitet. Den kyrkosyn som framkommer i materialet ska spegla kyrkans hela bredd som öppen evangelisk-luthersk folkkyrka. Texterna ska överensstämma med de olika fromhetstraditioner som finns i stiftet och ge utrymme för lokal igenkänning i Svenska kyrkan så långt som möjligt. Vidare ska gudstjänstordningarna sättas in i ett globalt, allmänkyrkligt perspektiv för att visa på kyrkans kontinuitet genom tid och rum.

Som evangelisk-luthersk kyrka är den lutherska tanken om kallelsen central i arbetet med kyrkohandboken del II. I dessa ordningar kommer den till uttryck på flera sätt. Det märks i förståelsen av det särskilda prästadömet och kyrkans episkopala struktur genom formuleringarna i vigningsordningarna samt i mottagningsgudstjänsterna för biskop och kyrkoherde.

Vad gäller vigningsordningarna har dessa i 1987 års ordning föregåtts av ekumeniska överenskommelser av stor betydelse. I vissa fall har dock tiden gjort att förutsättningarna ändrats (till exempel att Missionskyrkan tillsammans med Svenska baptist-samfundet och Metodistkyrkan i Sverige blev Ekumeniakyrkan 2011).

Synen på det allmänna prästadömet och den enskilde kristnes kallelse till tjänst är också central i materialet. I en stor del av kristenheten i världen har det under senare delen av 1900-talet funnits en strävan efter delaktighet i gudstjänsten, genom hela församlingens aktiva deltagande. Delaktighet har två betydelser. En första betydelse handlar om att alla tjänst att lovsjunga och be i gudstjänsten, att ta emot Bibelns ord och nattvarden, att genom kollekten dela med sig och utifrån gudstjänsten gå vidare i vardagens tjänst. En andra betydelse handlar om att personer som inte är ämbetsbärande ska kunna ha särskilda uppgifter i gudstjänsten, till exempel genom att läsa text, leda växelläsning av böner och tydningsord och vara förebedjare och försångare. Dessa aspekter har varit centrala även i arbetet med revisionen av kyrkohandboken del II. Ideellas engagemang i stift och församlingar ska tydligt avspeglas i gudstjänsterna. Särskilt betonas barn och ungas delaktighet. Konkret märks det tydligast i sändningshandlingarna och i mottagande av medarbetare. En luthersk förståelse av invigning har betydelse för formuleringarna i invigningshandlingarna. I luthersk tradition invigs något genom att det används och en sådan teologisk grundsyn går att applicera både på tjänst och plats. Särskilt vad gäller platsen gäller att den avskiljs genom att Guds ord läses och Gud tillbes där. Detta förklarar även avsaknaden av en egen ordning för att ta kyrkorum ur bruk.

Det teologiska grunddokument som varit basen för arbetet med kyrkohandboken del II har varit Teologiska grundprinciper för mässans ordning från 2006 samt det som uttrycks i de förklaringsvolymerna som åtföljdes kyrkohandboken del I, från 2012 och 2016. Följande relevanta aspekter från arbetet med kyrkohandboken del I har varit viktiga utgångspunkter:

- innebörden av att fira en gudstjänst som återspeglar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i en tid präglad av lokal gestaltning och stor alternativrikedom,
- innebörden av att säkerställa ett igenkännande i den lokala kontexten och geografiskt över landet från kyrka till kyrka,
- att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära understryks i ordalydelse, innehåll, struktur och gestaltning,
- lokal gestaltning i förhållande till Svenska kyrkans allmänkyrkliga tradition i struktur och språk, igenkännande och flexibilitet,
- gudstjänstutveckling i ett ekumeniskt och internationellt perspektiv.

Utöver detta har de teologiska diskussionerna, och dess uttryck i ordningarna, strävat efter det som uttrycks i de statliga offentliga utredningar som var resultatet av 1968 års handboks-kommitté (SOU:er 1985:45, 1985:48, 1985:49 Svenska kyrkans gudstjänst).

4.2 Det treledade ämbetet

Ämbetssynen som kommer till uttryck i 1987 års ordning har delvis förändrats idag, framför allt i fråga om diakonens roll och i viss mån biskopens. Detta bör också märkas i de ordningar som berörs. I biskopsbrevet Kallad till diakon och präst står det att “de tre uppdragen inom det kyrkliga ämbetet har olika profil, som bör upprätthållas, även om uppgifterna ofta täcker varandra” (s. 16). Det är något som tagits fasta på samtidigt som det har funnits ett uppdrag att vinningarna ska vara likformade.

Ärkebiskopens roll har utvecklats och på flera sätt nyskapats sedan 1987. Då var ärkebiskopen biskop i Uppsala stift men nu finns i stället två biskopar i Uppsala. Ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift. Det påverkar kyrkohandboken del II.

4.3 Ekumenik och religionsdialog

Den svenska kyrkohandboken del I och del II från 1986 respektive 1987 var på många sätt svar på den intensiva ekumeniska debatt som pågick internationellt under 1960-, 70- och 80-talen. Det märks i formuleringar, samt i vilka liturgiska val som gjorts och på vilka sätt de kommer till uttryck i gudstjänstordningarna. Ett exempel är förändringen från att diakonissor inställdes i ämbetet vid diakonianstalterna till att diakoner diakonvigs i domkyrkorna, ett annat exempel är formuleringen ”biskopsämbetets gåva” som är ett uttryck för det arbete som gjordes mellan Svenska kyrkan och Stockholms katolska stift (även om formuleringen finns redan i Laurentius Petri kyrkoordning från 1571).

Specifikt för Den svenska kyrkohandboken del II, finns det i SOU 1985:48 en grundlig historisk och teologisk genomgång av olika kyrkotraditioners ordningar för vigning, invigning, sändning och mottagning.

De ekumeniska perspektiven lyftes redan i uppdraget från kyrkomötet och kyrkostyrelsen: revisionen ska vara varsam, särskilt med hänsyn till ekumeniska sammanhang. Vid sitt sammanträde i maj 2016 konstaterade biskopsmötet att det är nödvändigt med en begränsad revision av kyrkohandboken del II. Biskopsmötet framhöll vidare att stor varsamhet måste iakttagas i förhållande till vad kyrkohandboken del II uttrycker om vigningstjänsten samt dess betydelse för ekumeniska överenskommelser och Svenska kyrkans relation till andra kyrkor.

Den svenska kyrkohandboken del II är både en frukt av ekumeniska överenskommelser och samarbeten och en grund för de samarbeten som kommit efter. Att

därför ändra i framför allt vigningsordningarna (samt dess konsekvenser för mottagningshandlingarna) i för hög utsträckning skulle riskera att påverka dessa samarbeten negativt.

De ekumeniska perspektiven märks även i det förslag till kyrkohandboken del II som nu föreligger. Andra kyrkors vigningsordningar har konsulterats, bland annat flera lutherska kyrkors ordningar, samt de anglikanska och romersk-katolska kyrkorna. Det moment som har varit särskilt intressant har rört de delar av frågorna och löftena som rör kandidatens livsföring i förhållande till kyrkans ordning. Få kyrkors ordningar har en så öppen formulering som den som återfinns i 1987 års kyrkohandboken del II ("... så att ni blir vittnen om Guds kärlek och försoningens hemlighet"). Därför har en strävan efter en tydligare formulering funnits.

Det finns ännu en ekumenisk aspekt på vigningsordningarna och till viss del även mottagningshandlingarna. Det gäller hur de olika stiftens tar emot präster och pastorer från andra samfund såsom Ekumeniakyrkan. Det gäller också inomkyrkliga Evangeliska fosterlandsstiftelsen (EFS). I kyrkohandboken del II finns ett förslag på hur de kan välkomnas, i anvisningstexten till vinningarna. Utöver de ekumeniska perspektiven finns det interreligiösa perspektiv att ta hänsyn till i materialet, framför allt i relation till den judiska gemenskapen och det som diskuteras i dokumentet Guds vägar från 2005. En strävan i hela kyrkohandboksförslaget är att hitta nya böneformuleringar där gudsfolkstanken inte betonas i samma utsträckning som i kyrkohandboken 1987. Detta är en tolkning av de direktiv som ges i Guds vägar. Det märks tydligast i att ordet folk har beaktats och på flera ställen ersatts, det vill säga när det står ensamt och inte i relation till Gud på ett direkt sätt. Anledningen till detta är en vilja att komma bort ifrån det belastade ordet folk som ensam bild för den kristna gemenskapen. I stället har bilden av kyrkan som Kristi kropp premierats, något som är i linje med den världsvida kyrkans tradition.

5 Gudstjänstordningarna

5.1 Vigningshandlingar

De vigningsordningar som infördes i Den svenska kyrkohandboken del II var resultatet av ett omfattande teologiskt arbete som bedrivits av 1968 års kyrkohandbokskommitté. I slutfasen av detta arbete kom 1982 *Dop, nattvard och ämbete: grund-dokument för samtal om kyrkans enhet* (Baptism, Eucharist and Ministry, även kallat BEM-dokumentet och Lima-dokumentet). Kyrkomötet författade också ett svar på detta ekumeniska grunddokument. Inte minst vad gäller vigningshandlingarna hade detta dokument en stor inverkan på kyrkohandbokskommitténs förslag. Vigningshandlingarna i 1987 års kyrkohandbok har därför kommit att stå för de tydligaste uttrycken för en vinningsteologi inom Svenska kyrkan. För de ekumeniska överenskommelser som ingåtts sedan 1980-talet har denna ordning haft stor betydelse. I ett tidigt skede av arbetet med en översyn underströks vikten av att den liturgiska struktur och den teologiska grundsyn som uttrycks i 1987 års ordningar ska vara tydligt återspeglad även i en reviderad kyrkohandboken del II. För dessa ordningar är det särskilt viktigt att översynen är varsam. Översynen av dessa ordningar har därför primärt inriktat sig på en ombearbetning med direktiven om inklusivt språk, genomförande av konsekvensändringar (i relation till kyrkohandboken del I och kyrkoordningen) samt anpassning till Bibel 2000 för ögonen. Likväl har såväl nutida praxis som förändringar inom det kyrkorättsliga ramverket föranlett en varsam förnyelse av vissa moment i vigningshandlingarna. Utveckling av praxis har skett gällande platsen för prästvigning för den som ska tjänstgöra inom EFS och detta har

medfört att anvisningarna till prästvigningen i föreliggande förslag inte avspeglar den i kyrkoordningen angivna möjligheten till prästvigning på den ort där årskonferensen hålls, liksom den därtill hörande möjligheten för annan biskop än stiftsbiskopen att leda prästvigningen (jfr 25 kap. 5 och 6 §§ kyrkoordningen).

1987 års kyrkohandbok är på många sätt nyskapande vad gäller vigningshandlingarna i Svenska kyrkan. Det var då som den liturgiskt strukturella likheten mellan biskops-, diakon- och prästvigning blev fullt genomförd. Termen ”vigningstjänsten” infördes. Termen är en översättning av det engelska begrepp (*ordained ministry*) som används bland annat i det ovan nämnda BEM-dokumentet. I samtida kyrkorättslig terminologi används ”vigningstjänst” genomgående, och som en synonym till (se inledning till sjunde avdelningen i kyrkoordningen) det som kallas kyrkans ämbete.

5.2 Sändningshandlingar

Den centrala förändringen i denna ordning rör motivet för gudstjänsten. Hellre än att vara en form av lekmanavigning är det nu en förbönsgudstjänst för de som vill göra tjänst på dopets grund för kyrkan, som del av det allmänna prästadömet.

Gudstjänster med en sändning av olika kategorier av medarbetare är idag relativt vanligt förekommande i svenskkyrklig praxis. Medarbetare sänds inte bara till internationella uppdrag, till andra organisationer utan också till specifika uppdrag inom Svenska kyrkan. Det är inte alltid enkelt att i dessa ordningar särskilja vad som är ett uttryck för ett ”mottagande” respektive en ”sändning”. Ordningarna för dessa gudstjänster är ofta lokalt utformade med ingen, eller svag, anknytning till den av kyrkomötet antagna ordningen. I arbetet med en översyn av 1987 års ordning har det varit viktigt att en bearbetad ordning kan användas för att sända medarbetare till olika typer av uppdrag.

Ett antal förändringar i såväl kyrklig praxis som inom kyrkans formella organisation har en tydlig bäring på uppdraget att göra en översyn över sändningshandlingarna i 1987 års ordningar. Svenska kyrkans mission gick i april 2008 samman med dåvarande Lutherhjälpen; ett gemensamt organ (idag Act Svenska kyrkan) bildades för kyrkans internationella arbete. Idag används inte heller ordet ”missionär” som en beteckning för Svenska kyrkans utsända.

5.3 Mottagningshandlingar

Mottagningshandlingarna är inte på samma sätt som vigningshandlingarna en förutsättning för tjänst i kyrkan. Likväl illustrerar de viktiga teologiska principer som primärt rör relationen mellan vigningstjänst och församling. Mottagningshandlingar visar också att de olika tjänsterna inte är möjliga att fritt disponeras av en lokal församling utan är reglerade i kyrkoordningen.

I dessa ordningar är det framför allt direktivet om kyrkoordningen som blir mest relevant, då flera av ordningarna aktualiserar de olika organisationsförändringar som kyrkan har genomgått sen 1987. Detta märks tydligast i ordningen för kyrkoherdemottagande, varför den ordning som här skisserats är ny. Biskopsuppdraget har också genomgått förändringar. I dagens svenskkyrkliga praxis är mottagande av nya medarbetare vanligt förekommande.

5.3.1 Mottagande av kyrkoherde

I förarbetet inför översynen av kyrkohandboken del II uppmärksammades behovet av en revision av ordningen för kyrkoherdemottagande. I kontakter med de olika stiftet framkom också att den befintliga gudstjänstordningen uppfattades som liturgiskt svårhanterlig och med oklar betydelse. De förändringar i prästers anställningsförhållanden som genomfördes i samband med kyrka-stat-reformen 1999/2000 har en direkt bäring på den liturgiska utformningen av mottagande av kyrkoherde. Domkapitlen är involverade i rekryteringen till de ordinarie kyrkoherdebefattningarna och enligt 5 kap. 2 § kyrkoordningen har kyrkoherden ett tillsynsuppdrag som tydligt länkar henne/honom till stiftsorganisationen.

I och med prästers lokalanställning blir det svårare att tala om en sändning av en präst till församlingen/pastoratet. Likväl, även om kyrkorådet ansvarar för rekrytering och anställning av den kyrkoherden, betyder det inte att stiftsnivån saknar betydelse i rekryteringsprocessen. Kyrkoordningen reglerar att domkapitlen i samband med behörighetsförklaring ska yttra sig över de sökande (34 kap. 9 § kyrkoordningen). I flertalet stift genomför också domkapitlen intervjuer med de sökande. Ambitionen för översynsarbetet har varit att skapa en reviderad ordning för mottagande av kyrkoherde som avspeglar dessa förhållanden; en ordning som gestaltar församlingens mandat och ansvar men som också synliggör stiftets betydelse och biskopens roll. Den föreslagna gudstjänstordningen syftar till att inför församlingen gestalta de beslut som relaterar till utnämning av ny kyrkoherde som fattats av såväl kyrkoråd som domkapitel. Moment vilka innefattar såväl tillkännagivande som förbön blir bärande drag i den föreslagna ordningen.

Vad gäller de olika momenten i gudstjänstordningen är de ordnade för att överensstämma med praxis, men det finns en variationsrikedom som kan vara svår att fånga. Som exempel kan ges momentet som i 1987 års ordning kallas "Välsignelsen". Här finns många olika bruk i de olika stiftet. Vissa betonar förbön, andra välsignelse. Dessa har här lagts samman för att just ge en möjlighet till stor variation och med möjlighet till mångas medverkan.

Den befintliga formen för mottagande av kyrkoherde speglar tydligt en äldre kyrklig ordning där prästerna var arbetsrättsligt kopplade till domkapitlen. Det gick då att tala om att präster sändes av stiftet (domkapitlet) och mottogs av församlingen. Detta är synligt också i de liturgiska anvisningarna som speglar ett skede där biskopen "överlämnar" kyrkoherden till församlingen. Detta har förändrats sedan år 2000. Prästers lokalanställning och kyrkorådets ansvar för rekryteringsprocess av kyrkoherde bör få återverkningar på det liturgiska skeendet då de ändrat relationen mellan stift och församling (och därmed ändrat förutsättningar för sändande och mottagande skeenden i den aktuella ordningen). Dock är det av stor vikt att även en reviderad ordning för mottagande för kyrkoherde uttrycker kopplingen till stiftet.

Det är olika bruk i de olika stiftet om det är biskopen eller kontraktsprosten som leder mottagandet. Om biskopen beslutar att kontraktsprosten ska leda gudstjänsten så faller det inom ramen för annan präst. Formuleringen här bör följa 26 kap. 3 § kyrkoordningen "Mottagandet ska ledas av biskopen eller en präst som biskopen utser". Vid samtal med biskopsadjunkter har flera framhållit vikten av att den världsvida kyrkan finns med i sammanhanget. Meningen bygger på en kombination av prefationen avslutning 2 och en formulering i nattvardsbön 9B i förbönsdelen, för att känna igen sig. I den här gudstjänstordningen är det också av stor vikt att den gemensamma ansvarslinjen för församlingens grundläggande uppgift enligt 2 kap. 1 § kyrkoordningen synliggörs.

5.4 Invigningshandlingar

Invigningshandlingar i svenskkyrklig tradition syftar framför allt till att genom bibelläsning och bön avskilja en plats för församlingens gudstjänstfirande. I luthersk tradition är det gudsfolket i sig som är det heliga templet; rummet tas i bruk som platsen där församlingen samlas till möte med varandra och den uppståndne. Detta betyder inte att det avskilda kyrkorummet är utan betydelse eller att det teologiskt kan jämföras med andra rum. Kyrkorummet bär på en historia och talar om en framtid, inte minst för den som regelbundet firar sin gudstjänst där. I det allmänna medvetandet framstår ofta kyrkorummet som en särskild plats, ställd bortom det vardagliga livets skeenden. Även för människor som inte är regelbundna gudstjänstdeltagare, eller som uppfattar sig ha endast en svag anknytning till den kristna tron, har kyrkorummet många gånger en betydelse.

Den svenska kyrkohandboken del II tillkom mot slutet av en tidperiod när många kyrkor hade byggts. Denna rörelse är synlig inte minst i kyrkohandboksförslaget 1985, som återfinns i SOU 1986:45. Sedan Den svenska kyrkohandboken del II togs i bruk har takten på de nybyggnad av kyrkor avstannat kraftigt. Det finns visst skäl för att påstå att i detta avseende var 1987 års ordning föråldrad redan vid sin tillkomst.

Även idag tas nya kyrkorum i bruk tillhöriga Svenska kyrkan. Långt vanligare är emellertid att kyrkorum återöppnas efter en tid av renovering och, i vissa fall, en omfattande omgestaltning. Den ordning för kyrkoinvigningsmässan som återfinns i kyrkohandboken del II 1987 används idag i anpassad form vid dessa tillfällen. De relevanta momenten används, medan de som inte är tillämpliga utesluts. I översynen har det varit angeläget att den föreslagna ordningen enkelt kan användas vid återöppnande av ett kyrkorum. De olika delar som ingår i ordningen ska uppfattas som ”byggstenar” vilka används utifrån de omständigheter som gäller vid det aktuella tillfället.

5.5 Kyrkoinvigning

Den främsta revideringen i denna ordning rör ordningsföljden för de olika bönemomenten. I 1987 års ordning invigdes allting först, som del av Ordets gudstjänst, sedan tog Måltidens gudstjänst vid. I förslaget har i stället de föremål som invigs i mässan ändrat plats i enlighet med när de aktualiseras i mässan. Klockringning inleder mässan, alltså invigs klockorna först. Sedan går procession in i kyrkorummet. Orgeln invigs i samband med den första psalmen, dopfunten i samband med beredelsen och bön om förlåtelse, predikstol/ambo i samband med Ordets gudstjänst, altaret i samband med momentet Måltiden, med det som hör ihop med högmässans övriga moment däremellan.

5.6 Invigning av begravningsplats

En viktig aspekt i denna ordning rör kyrkans roll som huvudman för begravningsverksamheten i alla kommuner utom två. Därmed har Svenska kyrkan ett statligt ansvar, som ska utövas i relation till kyrkans eget uppdrag, i trohet mot sin förkunnelse. Formuleringarna i gudstjänstordningen syftar till att täcka in dessa aspekter. Representanter för de på orten verksamma trossamfunderna ska inbjudas. Det är även önskvärt att begravningsombudet inbjuds. Efter tillkännagivandet kan korta tal framföras av trossamfundens representanter. Områden på begravningsplatsen som endast är avsedda för icke-kristna trossamfund invigs/tas i bruk av respektive trossamfund. Gudstjänstordningen kan också användas med andra ord vid tillkännagivande, vid inbruktagande av delar av en begravningsplats, i andra fall än vid invigning.

6 Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalysen tar sin utgångspunkt i den analys som gjordes till kyrkohandboken del I. Utgångspunkten är hur Jesus såg och bemötte barn och unga i evangeliernas berättelser. Ytterligare en utgångspunkt utgörs av FN:s konvention om barnets rättigheter (1989). Om barnets rätt till andlig utveckling står det i artikel 17, 23, 27 och 32. I FN:s konvention finns fyra artiklar 2, 3, 6 och 12 som är huvudprinciper och vägledande för hur helheten om barns rätt till andlig utveckling ska tolkas. Barnkonsekvensanalysen av kyrkohandboken del II är gjord utifrån dessa huvudprinciper.

I kyrkohandboken del II finns ordningarna för vigning, sändning, mottagande, invigning av kyrka och begravningsplats. I de allra flesta av dessa gudstjänster finns barn med. Hur kan gudstjänsterna utformas, så att barnet upplever gudstjänsten meningsfull? Kan det bli så att barnen, när de firar gudstjänsten, ger ytterligare en dimension till gudstjänsten för alla oavsett ålder?

Jesus lyfte fram barnet och dess tillhörighet till Guds rike samtidigt som han visade på att barnet är en förebild för den vuxne. I de gudstjänster som finns i kyrkohandbok del II finns tydliga fokus såsom de som ska vigas, sändas, mottas eller att en kyrka eller kyrkogård som ska invigas. För att ge barnen möjlighet att på ett meningsfullt sätt fira dessa gudstjänster krävs gediget förberedelsearbete och bön.

Bilaga

Förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II i särskilt tryck.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2023:5

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 16 februari 2023.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Amanda Carlshamre, Marjut Ervasti, Nils Gårder, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Olle Reichenberg, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand och Anna Sundberg samt tjänstgörande ersättarna Sebastian Ekeröth Clausson, Johannes Fransson och Sofija Lazic Pedersen.

Föredragande: avdelningschef Karin Sarja och handläggare Karin Tillberg.

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II.

Motioner 2023
Mot 2023:1–104

Motioner

- 2023:1 Studiematerial för konfirmandföräldrar
Lars-Ivar Ericson
- 2023:2 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem
Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg
- 2023:3 Årlig kristen konferens
Jonas Larsson och Mikael Sandén
- 2023:4 Säkra valsedlar
Robert Fredriksson
- 2023:5 Publicering av psalmförslag
Anna-Karin Åström
- 2023:6 Kristna träffpunkter för unga
Anna-Karin Åström
- 2023:7 Fler sociala gemenskaper
Jonas Larsson m.fl.
- 2023:8 Årliga Israelresor
Mikael Sandén och Jonas Larsson
- 2023:9 Program för nytt kyrkoliv
Mikael Sandén och Jonas Larsson
- 2023:10 Låt samarbetskyrkor inspirera
Daniel Engström och Anna-Karin Åström
- 2023:11 Konferenser för landets kristna
Gary Auelius och Peter Laufer
- 2023:12 Pocketbiblar till 18-åringar
Gary Auelius och Peter Laufer
- 2023:13 Ökad närvaro i media
Peter Laufer och Gary Auelius
- 2023:14 Diakonin och informationsplikten om papperslösa
Roger Olsson
- 2023:15 Ändringar av den lokala strukturen
Eva Nordung Byström
- 2023:16 Interreligiös dialog
Per Hanö m.fl.

- 2023:17 Teologistipendium
Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen
- 2023:18 Islamiska statens handlingar
Jan-Åke Isaksson m.fl.
- 2023:19 Förföljda kristna
Jan-Åke Isaksson m.fl.
- 2023:20 Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne
Anders Lundberg m.fl.
- 2023:21 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken
Anders Lundberg m.fl.
- 2023:22 Be de judiska församlingarna om förlåtelse
Anna Sundberg m.fl.
- 2023:23 Introduktionskurs i teologi för nyanställda
Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson
- 2023:24 Ställningstagande för vigsel av samkönade par
Jonas Noréus m.fl.
- 2023:25 Krematorieverksamheten
Jonas Noréus och Olov Lindquist
- 2023:26 Utbildning om Svenska kyrkans internationella arbete
Britt Björneke m.fl.
- 2023:27 Begravningsplatser
Olov Lindquist
- 2023:28 Tvångsförvaltning av församlingar
Olov Lindquist och Margaretha Herthelius
- 2023:29 Konfessionella friskolor
Torbjörn Aronson m.fl.
- 2023:30 Beredskapskapacitet
Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson
- 2023:31 Kyrkoherdarnas anställningsförhållande
Jonas Noréus och Marcus Romedahl
- 2023:32 Mötestider för beslutande organ
Margaretha Herthelius och Olov Lindquist

- 2023:33 Kompetensförsörjningsplan
Margaretha Herthelius
- 2023:34 Församlingspedagogens yrkesroll
Linda Sjöo och Marie Buhr
- 2023:35 Utbildning för nya förtroendevalda
Linda Sjöo och Britt Björneke
- 2023:36 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet
Isak Öhrlund och Rebecca Hägg
- 2023:37 Försäljning av kyrkor och andra fastigheter
Margaretha Herthelius och Olov Lindquist
- 2023:38 Kyrkomusikers undervisning
Karl-Gunnar Svensson m.fl.
- 2023:39 Förstärkt skydd av barn och unga
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:40 Kyrkoantikvariskt stöd
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:41 Skydd av kyrkor
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:42 Församlingars inflytande i pastorat
Sören Olsson m.fl.
- 2023:43 Hållbara mötesformer
Birgitta Axelsson Edström m.fl.
- 2023:44 Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:45 Utvärdering av storpastoraten
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:46 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:47 Valet av församlingsråd
Berth Löndahl m.fl.
- 2023:48 Stiftsanställda kyrkoherdar
Mona Olsson m.fl.

- 2023:49 Samarbete med ekumeniska gemenskaper
Mona Olsson m.fl.
- 2023:50 Frikoppla församlings- och kommungränser
Roger Larsson
- 2023:51 Avhopparverksamhet och försoningsarbete
Britt Björneke m.fl.
- 2023:52 Friare församlingstillhörighet
Olov Lindquist m.fl.
- 2023:53 Klimat- och miljödiakoni
Anders Lundberg m.fl.
- 2023:54 Värna våtmarker
Lena Östholm Munkberg m.fl.
- 2023:55 Bevara följeslagarprogrammet
Lena Östholm Munkberg m.fl.
- 2023:56 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset
Lena Östholm Munkberg m.fl.
- 2023:57 Noaks arks fond
Ingvar Jonsson
- 2023:58 Skogsbruk i vår tid
Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.
- 2023:59 Från diakon till kyrkoherde
Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.
- 2023:60 Betydelsen av volontärskap
Sven Milltoft och Ellionor Moberg
- 2023:61 Nytt villkor för anställning som kyrkoherde
Georg Lagerberg m.fl.
- 2023:62 Svenska kyrkan och biståndsdebatten
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:63 Stärk församlingrådets ställning
Sten Jansson m.fl.
- 2023:64 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå
Jonas Noréus

- 2023:65 Hyggesfritt skogsbruk
Lars B Andersson m.fl.
- 2023:66 Valsedelsdistribution
Bengt Kjellgren m.fl.
- 2023:67 Teologisk utvärdering av dopkampanjen
Elisabeth Sandlund m.fl.
- 2023:68 Återkallande av uppdrag för förtroendevalda
Marcus Romedahl och Jonas Noréus
- 2023:69 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen
Marcus Romedahl och Jonas Noréus
- 2023:70 Komplettering av utskottsordningen
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:71 Gemensam valsedel
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:72 Svenska kyrkans stöd i arbete för migranternas återvändande
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:73 Uppvärdera medlemskapets betydelse
Lennart Matikainen och Axel W Karlsson
- 2023:74 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg
Lennart Matikainen
- 2023:75 Svenska kyrkan och Försvarmakten
Magnus Hedin m.fl.
- 2023:76 Den lättlästa evangelieboken
Anne Sörman m.fl.
- 2023:77 Nationell finansiering av kantorsutbildningen
Fredrik Modéus m.fl.
- 2023:78 Konventionen om biologisk mångfald
Åsa Rehdell m.fl.
- 2023:79 Upptagande i Svenska kyrkan
Johanna Öhman
- 2023:80 Konfirmation som valbarhetskriterium
Johanna Öhman

- 2023:81 Finansieringen av Act Svenska kyrkan
Maria Heldt
- 2023:82 Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen
Åsa Rehdell m.fl.
- 2023:83 Fördelningen av ekonomiska resurser
Åsa Rehdell och Monica Johansson
- 2023:84 Miljö- och klimatkriserna
Åsa Rehdell m.fl.
- 2023:85 Vård av och hushållning med vatten
Monica Johansson m.fl.
- 2023:86 Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker
Lena Petersson
- 2023:87 Mission – kyrkans livsnerv
Leif Nordlander
- 2023:88 Den nya evangelieboken
Anne Sörman
- 2023:89 Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm
Anne Sörman m.fl.
- 2023:90 Öka kunskapen om våld
Anne Sörman m.fl.
- 2023:91 Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig
Torvald Johansson m.fl.
- 2023:92 Tillsyn också över förtroendevalda
Marie Rydén Davoust
- 2023:93 Rösträtt för fler ledamöter i utskotten
Roger Larsson
- 2023:94 Begravningsplatsers kulturhistoriska värde
Olle Reichenberg m.fl.
- 2023:95 Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat
Håkan Widepalm
- 2023:96 Lojalitet mot kyrkoordningen
Eva Nordung Byström m.fl.

- 2023:97 Införande av enhetsvalsedlar
Victor Ramström
- 2023:98 Friår från kyrkoavgift
Manilla Nordanstig
- 2023:99 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige
Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin
- 2023:100 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp
Margareta Andersson
- 2023:101 Kyrkans uppgift att främja fred och försoning
Axel W Karlsson och Lennart Matikainen
- 2023:102 Vegetariska måltider på kyrkomötet
Eva-Maria Munck m.fl.
- 2023:103 Intranätet och idealiteten
Eva-Maria Munck m.fl.
- 2023:104 Klimatnödläge
Eva-Maria Munck m.fl.

Kyrkomötet
Motion 2023:1
av Lars-Ivar Ericson

Studiematerial för konfirmandföräldrar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett studiematerial för konfirmandföräldrar.

Motivering

Det finns två tillfällen när kyrkan har goda möjligheter att nå familjerna. Det handlar då om dop och konfirmation. I dopsamtalet är kontakt med dopföräldrarna en naturlig och viktig del. När det gäller konfirmation är förädrakontakter inte lika vanliga men när deras tonåringar deltar i konfirmationsundervisningen så aktualiseras tros- och livsåskådningsfrågor som även kan intressera ungdomarnas föräldrar. Därför vore det bra ifall det fanns ett material som kan användas vid föräldraträffar eller som studie-cirkel. Exempel på rubriker som kan vara relevanta i ett sådant material: Skapelse – miljö, Vad är gudstjänst, Liv och död, Gott och ont, Bibel och bön – ja det finns många frågor som ungdomarna och som även deras föräldrar kan tänkas vilja diskutera.

Tyringe den 4 maj 2023

Lars-Ivar Ericson (C)

Kyrkomötet
Motion 2023:2
av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg

Svenska kyrkans insatser på SiS-hem

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att inventera Svenska kyrkans insatser på SiS-hem samt återkomma med förslag om hur dessa insatser kan utökas.

Motivering

På Statens institutionsstyrelses hem finns barn och ungdomar som vårdas med stöd av LVU, dömda enligt LSU eller som vårdas med stöd av LVM. Svenska kyrkan har redan omfattande verksamhet på fängelser och häkten men det är tydligen så att SiS-hemmen inte får samma uppmärksamhet från kyrkan.

Under det senaste halvåret har genom massmedia framkommit flera beskrivningar om missförhållanden på dessa hem. Rymningar, övergrepp och tveksamma placeringar är några exempel som uppmärksammats. Därför kan det antas att det finns behov hos vårdade barn och ungdomar samt personal att få kontakt med en utomstående självvårdare. Svenska kyrkan borde därför utöka sina insatser på SiS-hemmen.

Tyringe den 29 maj 2023

Lars-Ivar Ericson (C)

Ellionor Moberg (C)

Kyrkomötet
Motion 2023:3
av Jonas Larsson och Mikael Sandén

Årlig kristen konferens

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bjuda in stiftet till att samtidigt arrangera en årligen återkommande gemensam kristen konferens på flera platser i landet.

Motivering

Människor i vår tid har aldrig haft mer att göra och varit så upptagna som nu med världsliga saker och ting. Samtidigt visar vissa undersökningar att endast 15 procent av befolkningen definierar sig som ateister, med andra ord är 85 procent inte ateister utan en stor del av den gruppen har sannolikt i stället en tro på någonting odefinierat. I mätningar visas även att Sverige är ”det mest andliga landet” i Europa. Samtidigt uppmanar Bibeln oss att gå ut och göra alla folk till lärjungar.

Svenska kyrkan behöver därför påminna om att hon finns som ett alternativ till världen och därför göra sig synlig och hörd. Samfundet behöver bidra till att göra Jesus mer känd i Sverige. Samfundet behöver möta människors andliga längtan och behov.

Vi vill därför låta Svenska kyrkan hålla en gemensam samlingskonferens för hela kristenheten i hela landet. Det ska vara en konferens varje år under någon av de kristna högtidshelgerna men simultant på flera platser i landet, gärna i så många som möjligt av alla de olika stiftet för att undanröja långa resvägar som kan uppstå mellan norr och söder, öst och väst. Det ska vara en konferens med psalm- och lovsång, bön och predikan som sätter tron på Jesus i centrum. En konferens av detta snitt kan väcka kännedom hos allt fler människor om kyrkan, den kristna tron och dess eviga tidlösa värden som står i kontrast till världen. En konferens med bred geografisk närvaro i syfte att väcka insikten om kristen tro i hela Sverige.

Det finns inom samfundet många lokaler som kan användas utan extra kostnader, det gäller domkyrkor, stadskyrkor, församlingshem och andra lokaler. Volontärer kan vara med och genomföra konferensen vilket därför inte medför några lönekostnader. Insamling via swish kan täcka övriga omkostnader exempelvis fika eller tryckt material. En enklare kostnadseffektiv informationskampanj om att konferensen äger rum kan göras i digitala/sociala medier. Sammantaget en sparsam kostnadsram som helst ska kunna täckas av frivilliga gåvor så att den totala nettokostnaden blir försumbar eller nära noll.

Jesus till Sverige utan kostnad.

Falköping den 5 juni 2023

Jonas Larsson (SD)

Mikael Sandén (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:4
av Robert Fredriksson

Säkra valsedlar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ.

Motivering

Svenska kyrkan ska vila stadigt i, och vara evigt förankrad i den kristna trosbekännelsen och det luthersk-evangeliska samfundets bekännelseskrifter. Det i uttryck för den kristna kallelsen med missionsbefallningen i centrum. Samtidigt ska samfundets medlemmar ha ett demokratiskt inflytande över samfundet och dess omgärdande verksamheter. Därför är det viktigt att val förrättas på ett säkert sätt, där alla deltagande i valet behandlas likvärdigt.

I syfte att garantera valhemligheten och att ge samtliga aktörer i valet jämlika möjligheter att erbjuda väljarna en valsedel på plats, bör kyrkan utreda möjligheten att enligt dansk modell införa ett system med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ. Detta för att säkerställa att inte valfusk med borttappade valsedlar äger rum.

Med ett valsystem likt det danska så minimeras möjligheter till misstag som bortglömda valsedlar och säkrar allas lika rätt att vara valbara. Det omintetgör dessutom misstankar om fusk såsom bland annat risken för undan gömda eller bortplockade valsedlar. Det skulle i stället kunna bli ett tryggt och stabilt system där den demokratiska delaktigheten i samfundet säkerställs.

Åseda den 5 juni 2023

Robert Fredriksson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:5
av Anna-Karin Åström

Publicering av psalmförslag

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i demokratisk anda publicera alla inkomna förslag till den nya psalmboken offentligt.

Motivering

Svenska kyrkan ska få en ny psalmbok. Det sker nu en process där man kunnat lämna in många förslag till nya psalmer i den nya psalmboken. Det är viktigt att allmänheten får ta del av alla de förslag som skickats in. Det är rimligt att visa transparens på detta sätt när det gäller en gemensam bok som alla besökare ska använda i framtiden som den svenska psalmboken. Att inte visa inkomna förslag uppfattas odemokratiskt.

När det senare ska fattas beslut om vilka psalmer och sånger som ska ingå bör även förslaget om urval presenteras offentligt innan beslut också fattas slutgiltigt. Vi föreslår därför att alla förslag publiceras på Svenska kyrkans webbplats så att alla som har intresse kan ta del av förslagen. Publiceringen bör genomföras på ett sådant sätt att det är tids- och kostnadseffektivt. Exempelvis på en webbsida/mapp med förslagsvis pdf-filer eller dylikt innehållandes sångtitel, låttext och eventuella ackord och noter.

Hamrångefjärden den 5 juni 2023

Anna-Karin Åström (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:6
av Anna-Karin Åström

Kristna träffpunkter för unga

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att inom samfundet starta kristna träffpunkter för unga inom befintliga lokaler som erbjuder värme, gemenskap, aktiviteter och andakter och ungdomsgudstjänster.

Motivering

Sverige har haft en negativ utveckling på senare år när det kommer till kriminalitet och missbruk. Tyvärr är det alltför många unga på glid som också lätt hamnar i gängkriminalitet med missbruk av droger.

Vi vill därför att kyrkan ska erbjuda ett alternativ till denna destruktiva livsstil med brottslighet.

Vi vill se att kyrkans stift upprättar en strategi för att församlingshemmen och andra lokaler som är i kyrkans ägo blir platser där Svenska kyrkan kan bedriva verksamhet för unga. Det ska vara en plats som bygger på varm gemenskap och som kan ge bekräftelse till unga. De ska kunna känna att det är ett alternativ till en destruktiv livsstil. Där bör finnas vanliga sportaktiviteter, spel och andra aktiviteter med umgänge. Sociala samlingar kring kultur eller annat. Men också bör där finnas olika inslag i form av andakt, eller en enklare gudstjänst eller snarlikt som är lättsmält för den unga generationen. Det ska utformas som en familjär varm gemenskap som känns mer attraktiv än att leva ett liv i kriminalitet.

Detta behövs i hela landet och därför behöver Svenska kyrkan, utifrån lagen om Svenska kyrkans riktlinje att samfundet ska bedriva rikstäckande verksamhet, fatta ett inriktningsbeslut för hela samfundet att öka inslaget av den här typen av verksamheter. Utförandet som sådant mer i detalj ligger däremot på församlingar och pastorat att utforma. Finns det inte möjlighet inom vissa pastorat och församlingar bör stiftet tillgodose att åtminstone varje kontrakt inom stiftets område kan erbjuda någonting av detta.

Hamrångefjärden den 5 juni 2023

Anna-Karin Åström (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:7
av Jonas Larsson m.fl.

Fler sociala gemenskaper

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att satsa på en inriktning med fler sociala gemenskaper inom samfundet.

Motivering

I en tid då allt fler människor upplever ensamhet finns ändå goda möjligheter till fler starka gemenskaper. Där kan Svenska kyrkan vara en motvikt till ensamhet och bidra till att erbjuda samvaro mellan människor som längtar efter att träffas. Exempel på sådana aktiviteter kan vara familjeträffar och intressegrupper.

Familjen och samvaron inom församlingen är de minsta enheterna i samhället. De utgör de små gemenskaperna som har väldigt stor betydelse i våra vardagliga liv. Kyrkolivet bör fånga upp möjligheter som skapar förutsättning för mer av de små gemenskaperna för familjer och enskilda personer. Samfundets fokus på familjeaktiviteter bör därför stärkas.

Det behöver göras så att samfundets församlingar får en inriktning om att utvecklas som en större "församlingsfamilj" utöver de vanliga familjerna. Det blir alltså fråga om en familj där hela församlingen är familj gemensamt. Alla oavsett vem man än är, får vara del av den gemenskapen. Alla inom församlingen från gammal till ung, bildar en gemenskap. Alla de äldre kan ha rollen av att vara förebilder till de yngre inom församlingen så att de inte hamnar på glid i kriminalitet. En stark gemenskap ska kunna prägla en församling vilket vi tror kan åstadkommas genom att församlingen får ett större fokus på de familjevänliga aktiviteterna.

Lagen om Svenska kyrkan pekar på att Svenska kyrkan är en rikstäckande verksamhet och därför vill vi se Svenska kyrkan upprätta en nationell inriktningsstrategi för hur kyrkan i hela landet ska erbjuda regelbundna familjeträffar. Syftet vore att människor ska få del av en kristen social och familjär gemenskap, i vilken de ska kunna stärka varandra i utbyten och stöd sinsemellan.

Många personer har sekulariserats idag och har därför en relativt stor distans till församlingslivet och dess verksamheter. I vissa fall har en rädsla för det okända byggt in och ibland bygger det på ren okunskap. Svenska kyrkans församlingar bör därför på ett mer utåtriktat sätt arrangera fler sociala aktiviteter som kopplar till människors olika intresseområden. Det kan handla om sport, kultur, ekonomi, hälsa, matlagning, djur, resor, naturliv med mera. Det viktiga är att detta blir kanaler där människor känner att tröskeln för kontakt med kyrkan blir lägre. Vi tror att det här kan ge skjuts till arbetet med att kunna gå ut med evangeliet till alla.

Mot 2023:7

Lagen om Svenska kyrkan pekar på att Svenska kyrkan är en rikstäckande verksamhet och därför vill vi se att Svenska kyrkan upprättar en nationell inriktningsstrategi för hur kyrkan i hela landet ska erbjuda regelbundna träffar i intressegrupper.

Falköping den 5 juni 2023

Jonas Larsson (SD)

Mikael Sandén (SD)

Anna-Karin Åström (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:8
av Mikael Sandén och Jonas Larsson

Årliga Israelresor

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan ska arrangera årliga Israelresor.

Motivering

Bibelns berättelser är fulla av platser i Israel. Namnet Israel nämns flera tusen gånger i Bibeln. Därför är landet Israels betydelse för samfundet mycket stor. Förståelse för kopplingen mellan Israel, det judiska folket, evangelierna och frälsningen är helt central för kristen tro.

Vi vill gärna se att Svenska kyrkan arrangerar fler resor till Israel så att medlemmar och andra kan få större förståelse för Israels betydelse för kristen tro.

Det är viktigt att objektiv och bibelförankrad kunskap om Israel ökar i allmänhet bland kristna i Sverige, och i synnerhet bland Svenska kyrkans medlemmar.

Genevad den 5 juni 2023

Mikael Sandén (SD)

Jonas Larsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:9
av Mikael Sandén och Jonas Larsson

Program för nytt kyrkoliv

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett rikstäckande program för att vitalisera och skapa ett nytt kyrkoliv.

Motivering

Enligt lagen om Svenska kyrkan ska verksamheten vara rikstäckande. Det har betydelse för hur man hanterar att vissa församlingar har somnat in och där det ibland kan finnas få aktiva.

Därför är det viktigt att skapa ett program för att låta församlingslivet väckas till liv på nytt igen. Ett sådant program bör innehålla frågor som rör församlingsbyggande. För att bygga upp församlingar måste centrala bitar tas i beaktan som mission, evangelisation, musik, undervisning med ett djupt bibliskt teologiskt innehåll, bön, alfa-kurser, osv.

Svenska kyrkan behöver en övergripande strategi för att skapa levande växande församlingar, och för detta behövs ett rikstäckande program.

Genevad den 5 juni 2023

Mikael Sandén (SD)

Jonas Larsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:10
av Daniel Engström och Anna-Karin Åström

Låt samarbetskyrkor inspirera

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för fler samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan, Evangeliska fosterlandsstiftelsen (EFS) samt Equmeniakyrkan.

Motivering

Det finns ett samarbete mellan Svenska kyrkan och Evangeliska fosterlandsstiftelsen (EFS) om att upprätta och driva så kallade samarbetskyrkor. Svenska kyrkan erbjuder EFS möjlighet att nyttja dess lokaler för att bedriva EFS gudstjänster. I Sverige finns det ett tjugotal samarbetskyrkor. Det kan jämföras med de mer än 1 300 församlingarna inom Svenska kyrkan. Det fina med samarbetskyrkorna är att de skapar levande generationsförsamlingar med både unga och gamla. De är en förebild för hela Svenska kyrkan som samfund. Svenska kyrkan bör låta sig inspireras av dessa uppskattade församlingar.

Vanligt bland dessa församlingar är att de ofta har Alphakurser för nya inom kristen tro, ett aktivt böneliv, en blandning av gamla psalmer och moderna lovsånger, aktiv evangelisation genom att gå ut i lokalsamhället exempelvis med kaffevagn för att dela evangeliet, de har en omsorg om människor i nöd som kan bli upprättade, de agerar som en varm utåtriktad församling. Dessa församlingar har visat växtkraft och det finns exempel på sådana församlingar som vuxit från noll medlemmar till fullsatta gudstjänster varje söndag på bara några år.

Lagen om Svenska kyrkan pekar på att samfundet ska bedriva en rikstäckande verksamhet. Svenska kyrkan bör därför hämta inspiration från EFS samarbetskyrkor och Equmeniakyrkan som förebild och inrätta en strategi för att fler sådana växande levande församlingar upprättas över hela landet, men dock naturligtvis utifrån lokala förutsättningar.

Landskrona den 7 juni 2023

Daniel Engström (SD)

Anna-Karin Åström (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:11
av Gary Aelius och Peter Laufer

Konferenser för landets kristna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anordna årliga nationella konferenser med alla kristna samfund, med särskilt sikte på nyinvandrade kristna, samtidigt som övriga kristna samfund välkomnas, för att öka förståelsen och sammanhållningen mellan landets alla kristna.

Motivering

Den stora invandringen har även inneburit en stor kristen invandring från Mellan-östern, Afrika, ortodoxa länder med flera regioner. Sverige är idag ett splittrat land med en fragmenterad kristenhet.

Det vore bra om kontakten med övriga kristna samfund i landet fördjupas, för att öka förståelsen och sammanhållningen, samtidigt som väletablerade kristna samfund bjuds in. Vi vill skapa en stor kristen sammanhållning i landet, med kristenhetens och nationens bästa för ögonen.

Samfund med ursprung i andra länder har ofta ett stort engagemang som vi kanske kan inspireras av. Sammanhållningen kan förhoppningsvis sippra ned till gemene man.

Ett återkommande nationellt möte med alla kristna samfund kanske kan inspirera till motsvarande initiativ inom församlingarna där förutsättningarna finns.

Sundbyberg den 5 juni 2023

Gary Aelius (SD)

Peter Laufer (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:12
av Gary Aelius och Peter Laufer

Pocketbiblar till 18-åringar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att starta ett projekt som årligen skickar ut en liten pocketbibel till varje årskull som fyller 18 år.

Motivering

Den allmänna bibelkunskapen har på senare tid försämrats i det svenska samhället, trots att majoritetskulturen i stor utsträckning bygger på kristen tro. Bibelns roll var tidigare helt naturlig, men har under lång tid successivt decimerats, liksom den kristna tron i samhället. Trots att vår ryggmärgsreflex ofta avspeglar den kristna tron, är många väldigt okunniga om kristen teologi och med svaga bibelkunskaper. Detta beror bland annat på att man har avskaffat kristendomskunskap och bibelkunskap i skolan. Människor har tyvärr blivit förblindade och saknar insikter om den bibliska sanningen.

Det är dock rimligt att ge människor en chans att själva läsa och förstå vad den kristna tron faktiskt handlar om och var moraliska värderingar, djupt nedlagda i den svenska majoritetskulturen, har sina rötter. Bibelläsning och undervisning kompletterar varandra. Det är mycket viktigt att läsa själva Bibeln ofiltrerad. Bibelundervisning är bra, men otillräckligt. Därför vill vi bidra till ökad bibelkunskap och förståelse för den kristna tron genom att låta Svenska kyrkan bedriva ett projekt med återkommande utskick av pocketbiblar till nya generationer 18-åringar.

Svenska kyrkan ska däremot inte upprätta en egen organisation för utdelningen. I stället föreslås samarbete med externa parter som redan idag delar ut pocketbiblar. Uppdraget ges av Svenska kyrkan men utdelningen görs av samarbetsorganisationen. Exempelvis skulle organisationen Goda nyheter (som ger ut en liten pocketbibel) vara en möjlig samarbetspartner, men vilken organisation som är bäst lämpad bör vara föremål för utvärdering.

Utskick bör först göras i form av ett litet informationsbrev om att utskick av pocketbibel planeras, med information om hur man enkelt tackar nej till försändelsen.

Sundbyberg den 10 juni 2023

Gary Aelius (SD)

Peter Laufer (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:13
av Peter Laufer och Gary Aelius

Ökad närvaro i media

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att öka Svenska kyrkans närvaro och exponering i media.

Motivering

Sverige har ibland kallats för världens mest sekulariserade land och en tro på Gud har inte alltid varit självklar. Men frågan är om detta håller på att förändras. Vissa experter på området pekar på att kristen tro fått ett uppsving de senaste åren i bland annat kulturlivet, vilket syns i musik, tv-serier, kulturjournalistik och litteratur.

Det framställs som att den tidigare sekulära normen brutits och vi ser i stället en postsekulär, kristen kulturtrend, i Sverige. Människor ställer frågor som inte kan lösas politiskt och upplevs därför behöva religionen för att förstå samtiden. Antalet Google-sökningar om livets mening har ökat på senare tid.

Svenska kyrkan bör därför öka sin närvaro i media för att svara på det ökade intresset för andliga och kristna frågor. Information på tv, radio och webben kan i högre utsträckning bidra med en förståelse för samfundet Svenska kyrkan, den kristna tron och teologiska frågeställningar i allmänhet, inte minst i samband med årets kristna högtider.

Torshälla den 11 juni 2023

Peter Laufer (SD)

Gary Aelius (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:14
av Roger Olsson

Diakonin och informationsplikt om papperslösa

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att se över konsekvenserna för den diakonala vignings-tjänsten om en angiverilag införs,
2. uppmana kyrkostyrelsen att framföra slutsatserna från denna översyn i framtida remissförfaranden.

Motivering

Enligt inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning är diakonen

genom sin gärning ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor. Uppgifterna varierar beroende på de lokala sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar. Uppdraget har en karitativ inriktning som också kan komma till uttryck exempelvis i undervisning. Varhelst det finns mänsklig nöd är det diakonens kallelse att ingripa och inspirera andra att ta ansvar.

Vidare framgår av kyrkoordningen att

de som vigs till uppdrag inom kyrkans vinningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrots i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

Det handlar, enligt Svenska kyrkans hemsida, bl.a. om att

föra de utsattas talan och formulera de dilemman som välfärdssamhället skapat. Diakonen är en naturlig länk mellan kyrka och samhälle och har ett stort kontaktnät. Kontakter med socialtjänst, kommun, sjukhus, arbetsförmedling, försäkringskassa och ideella organisationer är vanliga.

Av detta framgår att en diakon har mycket information om individer som kan vara av känslig natur samtidigt som det är en betydande del av uppdraget att ha kontakt med olika myndigheter.

Enligt Tidöavtalet, överenskommelsen mellan de tre regeringspartierna och Sverigedemokraterna, ska kommuner och myndigheter

vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd.

Det innebär att myndigheter som en person kan komma i kontakt med får ett ansvar för att säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige.

Det som denna formulering avser att leda till brukar kallas för ”angiverilagen”.

Nu är visserligen inte Svenska kyrkans diakoni ett myndighetsuppdrag, men likväl riskerar arbetet att försvåras t.ex. genom att diakonen anser sig förhindrad att kontakta myndigheter om det riskerar att skada människor som lever i utsatthet.

Det är många inom Svenska kyrkan som oroas över hur det diakonala arbetet skulle påverkas av ett eventuellt genomförande av Tidöavtalets angiverilag. Arbetsgruppen ”En reva i samhällskroppen” är en sammanslutning av engagerade personer i Skara och Göteborgs stift som arbetar för att belysa att en sådan lag skulle öka trycket på civilsamhället och dessutom riskera att dölja problematiken att flera av de papperslösa inte har möjlighet att återvända till sina hemländer då dessa inte vill ta emot dem. Vidare har kontraktsprostarna i Skara stift uttryckt önskemål om att Svenska kyrkan ska lyfta frågan om hur vi ska förhålla oss till hur samhället genom en angiverilag behandlar en av dess mest utsatta grupper.

Det är enligt min mening viktigt att Svenska kyrkan på nationell nivå tar ett särskilt ansvar för detta. Om förslaget går ut på remiss är det viktigt att kyrkostyrelsen är aktiv som remissinstans och lämnar in sina synpunkter oavsett om man utses som sådan av regeringen eller ej. Det kan också gälla andra delar av Tidöavtalet som riskerar att försvåra Svenska kyrkans arbete bland människor som lever i utsatthet.

Borås den 18 juni 2023

Roger Olsson (S)

Kyrkomötet
Motion 2023:15
av Eva Nordung Byström

Ändringar av den lokala strukturen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det inte ska finnas någon huvudregel vad gäller tidpunkt för ikraftträdande av ändring av den lokala strukturen.

Motivering

Under både innevarande och flera föregående mandatperioder har vi i Härnösands stift verkat för flera pastoratsbildningar. Den samlade erfarenheten av detta arbete är omfattande och har också utvärderats på olika sätt. En av de tydligaste slutsatserna vi kan dra av arbetet är att den krävande och många gånger smärtsamma process pastoratsbildningen innebär för förtroendevalda och de anställda som ska administrera omorganisationen, blir ännu svårare om man samtidigt ska planera för och genomföra ett kyrkoval.

När osäkerheten inför uppdraget, ansvaret och utmaningarna i den nya organisationen kombineras med förberedelser inför och genomförande av ett kyrkoval är risken stor att det uppstår onödig maktkamp och konflikt bland de förtroendevalda. För den personal som ska administrera både valet och övergången till en ny organisation medför detta osäkra läge en mycket tyngre och mer svårhanterlig administration.

Att både leda pastoratsbildningsarbetet via interimorganisationen, avsluta den gamla organisationen genom ordinarie organ samt förbereda för ett kyrkoval med en nyvald förtroendemannaorganisation som direkt ska ta över en ny pastoratsbildning, är en utmaning som vi varken bör belasta våra förtroendevalda eller anställda med. Organisationsförändringen är en tillräcklig utmaning i sig.

De slutsatser vi i Härnösands stift dragit utifrån våra erfarenheter och utvärderingar säger alltså att vi kan undvika en allvarligt belastad arbetsmiljö för berörd personal, samt en mer enhetlig och mindre konfliktfylld övergång till den nya organisationen om interimstyrelsen får fortsätta att ta sitt ansvar och övergå till att bli det nya pastoratets kyrkoråd ett eller några år före ordinarie kyrkoval. Personal kan ägna behövlig arbetstid till att etablera den nya organisationen och interimstyrelsen kan arbeta mer långsiktigt och sammanhållet. Styrelseansvaret för pastoratet blir mer kontinuerligt och därmed tryggare och mer förutsägbart.

Därför bör det framgå av kyrkoordningen att det inte krävs särskilda skäl för ett beslut om ikraftträdande av en ny lokal struktur under pågående mandatperiod. Det bör alltså inte finnas någon huvudregel i kyrkoordningen vad gäller tidpunkt för ikraftträdande av ändring av den lokala strukturen.

37 kap.

15 §

När beslut har fattats enligt 6 eller 6 a §§ ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Det samma gäller en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ.

Av 34 § framgår att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd vid en ändring under en mandatperiod.

Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen

När beslut som fattats enligt 6 eller 6 a §§ träder i kraft under en mandatperiod framgår av 34 § att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd.

Vid en ändring av begränsad omfattning under en mandatperiod bör dock församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden kunna företrädas av tidigare valda organ.

När beslut som fattats enligt 6 eller 6 a §§ träder i kraft i början av en ny mandatperiod ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

Härnösand den 20 juni 2023

Eva Nordung Byström

Kyrkomötet
Motion 2023:16
av Per Hanö m.fl.

Interreligiös dialog

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan avslutar alla samarbeten med Islamiska Förbundet i Sverige och med dem associerade organisationer.

Motivering

Islamiska Förbundet i Sverige ingår i Federation of Islamic Organizations in Europe, grundat 1989 av Muslimska brödraskapet, en organisation som terrorstämplats av flera länder, däribland muslimska länder som Egypten, Saudiarabien och Förenade Arabemiraten.

Islamiska Förbundet i Sverige (IF) har sedermera grundat Ibn Rushd, Islamic Relief, Sveriges muslimska stiftelse, Sveriges unga muslimer, Islamiska informationsföreningen och Sveriges imamråd.

Den senaste tiden har forskaren Sameh Egyptsson doktorerat med en avhandling om detta samband och i sin forskning bevisat kopplingarna mellan Svenska kyrkan och radikala islamister som exempelvis Muslimska brödraskapet. Något vi länge påpekat.

Något som kyrkan kallar för ”interreligiös dialog”. Det är ett exempel på hur vi famlar i mörkret. Syftet är att bygga relationer och band till andra kristna samfund och religioner. Sverigedemokraterna anser att dialog är ett av de viktigaste verktyg vi har i en tid av polarisering. Samtalet och viljan att förstå andra människors tankar och världsbild är utgångspunkten för att förebygga konflikt och bygga sammanhållning.

Dock är det viktigt att vara tydlig i sitt budskap och trygg i sin identitet när man representerar kristendomen i möte med andra religioner. Om syftet är organiserad interreligiös samverkan för ett högre syfte måste samverkan ske i ömsesidig respekt för varandras olikheter i stället för att försöka uppnå någon tveksam teologisk tolkning för att anpassa varandras trosinriktningar till varandra. Här har Svenska kyrkan valt fel väg och behöver välja ett nytt förhållningssätt.

Om varje möte med en person som inte är troende uppfattas som ett religionsdialogmöte och dessutom utgår från att denna person redan hittat sin väg till Gud och inte har behov av att möta Jesus, riskerar Svenska kyrkan att tappa ett av sina grundläggande uppdrag – nämligen missionsbefallningen och att gå ut och göra alla folk till lärjungar.

I organiserade möten där religionsdialog mellan religioner är syftet, ska givetvis en ömsesidig respekt för varandras olikheter vara utgångspunkten. I sådana möten anser vi inte att en gemensam religionsteologi är nödvändig. I stället kan detta vara en möjlighet att finna gemensamma lösningar på samhällsproblem, stå upp emot religiöst

Mot 2023:16 våld och finna respektfulla lösningar för konvertiter med mera. I det spontana mötet med människor med annan trosuppfattning måste givetvis en ömsesidig respekt vara grunden, samtidigt som tillfället att berätta om Jesus kärleksbudskap – för den som är villig och mottaglig – inte får gå förlorat.

Valdemarsvik den 20 juni 2023

Per Hanö (SD)

Anna Sundberg (SD)

Jan-Åke Isaksson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:17
av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen

Teologistipendium

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett stipendium för teologisk fördjupning.

Motivering

Svenska kyrkans präster är välutbildade teologer. Det är gott, och nödvändigt i en evangelisk-luthersk kyrka. I en föränderlig tid som präglas av stora utmaningar blir den teologiska reflektionen än viktigare, och den måste bäras av kyrkans medarbetare tillsammans, i församlingarna. Fenomen som religionsmöten och religionsdialog, klimatutmaningar och miljöarbete, förändrade dopseder och sjunkande medlemstal samt digitalisering och nya kommunikationsmedier har bäring på den lokala församlingen – och kräver teologisk reflektion. Att uppehålla en teologisk bildning livet och tjänsten igenom är dock ett hårt och tidskrävande arbete. Finns det tid för detta?

Att stödja prästers och andra kyrkliga medarbetares teologiska fortbildning är främst en fråga för församlingar och stift. Det är samtidigt rimligt att anta att när ekonomin krymper kan det bli svårare för många församlingar att ge det stöd som behövs. En mångfald av möjligheter för att skapa förutsättningar för bred teologisk bildning bland Svenska kyrkans församlingsmedarbetare är nödvändig.

I Norge finns sedan länge det s.k. Olavsstipendiet som syftar till att öka kunskapen om kyrkans roll i samhället, och att stärka kyrkans kompetens att lösa sina uppgifter genom att möjliggöra teologisk fördjupning för präster i aktiv tjänst.

Ett motsvarande stipendium bör införas i Svenska kyrkan och delas ut årligen. Ett liknande förslag prövades i kyrkomötet 2014 men avvisades med motiveringen att andra möjligheter till fortbildning och fördjupning redan finns. I realiteten är det dock endast ett fåtal församlingsmedarbetare som kan beredas möjligheter till studier genom ett stipendium av detta slag. En minst lika viktig dimension av ett stipendium för teologisk fördjupning är dess signal- och symbolvärde: det visar att Svenska kyrkans nationella ledning ser och prioriterar behovet av ett levande teologiskt samtal och teologisk fördjupning.

Stipendiet bör gå till personer som är aktiva inom vinningstjänsten i Svenska kyrkan. Berättigad att söka ska den vara som är präst eller diakon i Svenska kyrkan och stipendiet bör utlysas en gång om året av kyrkostyrelsen.

Stockholm den 22 juni 2023

Fredrik Stiernstedt (S)

Sofija Lazic Pedersen (S)

Kyrkomötet
Motion 2023:18
av Jan-Åke Isaksson m.fl.

Islamiska statens handlingar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ställer sig bakom att benämna terrorrörelsen Islamiska statens handlingar som folkmord.

Motivering

Svenska kyrkan fördömer visserligen terrorrörelsen Islamiska statens (IS) handlingar. Fördöma är i teologisk mening: döma till evigt straff eller förklara någon det värd. Men då frågar man sig verkligen: vilket evigt straff har vi gett dem eller till vad har vi förklarat vad dessa är värda? Det har inte undgått någon vad IS står för och vi inom Svenska kyrkan kan inte vara otydliga. Det är helt klart att deras handlingar är folkmord. Ingen ifrågasätter detta, då måste vi också vara tydliga att benämna saker med dess rätta ord.

Detta går att utläsa utifrån Wikipedia:

Islamiska staten representerar en extrem salafistjihadistisk och wahhabistisk tolkning av sunni-islam. Den betecknar anhängare av andra religioner och andra riktningar inom islam som otrogna eller avfallingar och rättfärdigar användningen av våld mot dessa. Detta var motivet till IS-styrkornas folkmord, brott mot mänskligheten, attacker på civila, tortyr, avrättningar av män och bortrövanden, massvåldtäkter och avrättningar av kvinnor. FN:s barnrättskommitté har fördömt deras systematiska torterande och dödande av barn. Bland de etniska och religiösa grupper som utsatts för övergrepp finns assyrier/syrianer, druser, kristna, kurder, mandeer, shabaker, shiamuslimer, turkmener och yazidier. Exempelvis förslavades kvinnor och barn för att sälja som sexslavar. Även traditionella sunnimuslimer, inklusive utövare av sufism, som motsatt sig IS härjningar har drabbats av vedergällningsattacker. I Irak märker ISIS dörrar till kristnas bostäder med ett 'N' (för 'nashrin', en lokal term för kristna) och förseglar dörrarna, samt hotar med avrättning om personerna inte omvänder sig och betalar skatt till ISIS.

Vi hoppas verkligen att ingen ifrågasätter om detta har hänt. Dessa händelser som har förstört många liv och för många som får bära dessa avskyvärda minnen livet ut. Samtidigt som det sätter djupa spår för framtida generationer.

På Svenska kyrkans webbplats Förföljda kristna och utsatta troende presenteras även rapporter ifrån både EU-parlamentet och FN som benämner handlingarna som

Mot 2023:18 folkmord. Det känns väl rätt naturligt att då ta steget fullt ut med att ge detta den rätta benämningen som också övriga världen står bakom.

Att stå upp för dessa religiösa grupper som utsatts ska vara ett av Svenska kyrkans primära uppdrag och ska inte ifrågasättas. Vi ska stå vid de behövandes sida och de som har ett gott hjärta. Det gör man inte bara i tanken utan detta gör sig bäst i handling.

Köpingebro den 22 juni 2023

Jan-Åke Isaksson (SD)

Anna Sundberg (SD)

Per Hanö (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:19
av Jan-Åke Isaksson m.fl.

Förföljda kristna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utöka samarbeten med aktiva organisationer som ger stöd till förföljda kristna.

Motivering

Det finns organisationer som idag jobbar med att stötta och följa upp situationen för förföljda kristna i världen. Svenska kyrkan behöver ge stöd till arbetet med förföljda kristna. Därför vill vi se att Svenska kyrkan fördjupar samarbetet med etablerade organisationer som arbetar för att stödja förföljda kristna.

Det innebär att Svenska kyrkan inte själv behöver bygga upp en organisation för detta ändamål. Däremot kan samfundet fördjupa, förstärka och bygga vidare på ett gott arbete som utförs.

Om Svenska kyrkan skulle ge stöd till dessa organisationer vore det ett erkännande utifrån vad som står skrivet: Amen säger jag er: Allt vad ni har gjort för en av dessa mina minsta bröder, det har ni gjort mot mig. Jesus uppmanar oss att stå upp för våra minsta bröder – förföljda kristna. Svenska kyrkan behöver följa Jesu uppmaning och stötta organisationer som hjälper förföljda kristna – dessa mina minsta.

Köpingebro den 22 juni 2023

Jan-Åke Isaksson (SD)

Anna Sundberg (SD)

Per Hanö (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:20
av Anders Lundberg m.fl.

Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda inrättandet av ett uppsatspris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne.

Motivering

Diakonin utgör tillsammans med gudstjänst, undervisning och mission vår grundläggande uppgift som kyrka. Att verka diakonalt i en föränderlig tid stöter dock på flera utmaningar av strukturell karaktär. En utmaning gäller förvaltandet av den diakonala kunskapen, en annan gäller diakoners möjlighet till fortbildning via t.ex. en master-examen.

Ett litet steg mot att lyfta betydelsen av diakonal kunskap och diakonal utbildning är att inrätta ett pris för bästa examensarbete på grund- eller avancerad nivå.

Svenska kyrkan har sedan tidigare instiftat ett liturgipris och ett pris för lärande och undervisning. Båda priserna delas ut vartannat år. Inom akademien finns priser för bästa examensarbete inom en mängd huvudområden. Ett pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne skulle innebära att en duktig student får erkännande och att viktig kunskap uppmärksammas.

Malmö den 28 juni 2023

Anders Lundberg (ViSK)

Marja Hillerström (ViSK)

Vicktoria Bagi (ViSK)

Lars B Andersson (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Margareta Carlsson (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:21
av Anders Lundberg m.fl.

Riktat stöd till utbildning i de samiska språken

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ett avsättande av nationella medel till språklig utbildning av diakoner och präster i de samiska språken.

Motivering

Försoningsprocessen mellan Svenska kyrkan och det samiska folket är ett sätt att be om ursäkt och göra upp med det koloniala förtrycket av samerna. I och med ursäkten har Svenska kyrkan satt upp åtta åtaganden som en inriktning för arbetet. Åtagande nummer tre gäller att bidra till att stärka och revitalisera de samiska språken i kyrkans verksamhet.

40 miljoner kronor är redan avsatta för försoningsprocessen. Men processens anslag är brett och vi behöver särskilt beakta språkets centrala betydelse för gudstjänst och identitet. För att nå ett levande samiskt kyrkoliv och för att ge det kraft och legitimitet så behövs det samisktalande präster och diakoner.

Malmö den 28 juni 2023

Anders Lundberg (ViSK)

Vicktoria Bagi (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Mats Berglund (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:22
av Anna Sundberg m.fl.

Be de judiska församlingarna om förlåtelse

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att officiellt be det judiska folket och den judiska församlingen i Sverige om förlåtelse efter kyrkomötets beslut hösten 2021.

Motivering

Svenska kyrkan gav officiellt en ursäkt, i Uppsala 2021 och därefter i Sápmi 2022, för att man behandlat samer väldigt illa. Det är helt rätt och riktigt, och var en fin och viktig sak att göra. Det ska den tidigare ärkebiskopen ha en eloge för att hon tog initiativ till. Men vi behöver inte vänta 100 år för att be det judiska folket och de judiska församlingarna om förlåtelse för kyrkomötets beslut att utreda om Israel gör sig skyldig till apartheid mot det palestinska folket.

Under kyrkomötet hösten 2021 fattades ett mycket olyckligt beslut om att man skulle utreda möjligheten att klassificera Israel som en apartheidstat. Svenska kyrkan och kyrkomötet har över lag en olycklig fixering och besatthet av staten Israel och behöver se över sitt förhållningssätt till det heliga landet. Israel är i fokus som inget annat land, trots att det är en demokrati som ger alla minoriteter medborgerliga rättigheter.

Beslutet var en kränkning av det judiska folket och hela kristenheten. Det underbygger antisemitiska strömningar i Sverige. Det blir i förlängningen en kränkning av Guds egendomsfolk, det judiska folket. Reaktionerna från judiska företrädare efter beslutet lät inte vänta på sig och det bör inte förvåna någon.

Vi yrkar att Svenska kyrkan officiellt ber det judiska folket och de judiska församlingarna i vårt land om förlåtelse på samma sätt som man bad samerna om ursäkt. Svenska kyrkan ska bidra till att motverka antisemitism i samhället. Vill man ha en sann och verklig försoning är ett förlåt enda vägen framåt.

Gävle den 30 juni 2023

Anna Sundberg (SD)

Anders Skogberg (SD)

Birgitta Thörn (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:23
av Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson

Introduktionskurs i teologi för nyanställda

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en introduktionskurs i teologi för alla nyanställda i Svenska kyrkan.

Motivering

Det finns ett problem i samhället med sjunkande kunskaper i bibelkunskap och kristen tro. Det beror bland annat på den politiskt framdrivna sekulariseringen. Detta beror också på att kristendomsundervisningen är borttagen i grundskolan.

Detta påverkar även anställda inom Svenska kyrkan som tyvärr inte fått med sig samma kunskaper i kristen teologi som tidigare generationer tog för givet.

Därför vore det positivt om nyanställda får direkt kontakt med kunskap om den grund som hela samfundet vilar på. Det kan göras genom kompetensutveckling i teologi och bibelkunskaper.

Nyanställda inom samfundet bör därför återkommande erbjudas detta. Inledningsvis tänker vi oss att en introduktionskurs inom teologi bör erbjudas alla nyanställda.

Lyckeby den 30 juni 2023

Ronnie Nilsson (SD)

Leif Gustavsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:24
av Jonas Noréus m.fl.

Ställningstagande för vigsel av samkönade par

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala en önskan att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vilja viga samkönade par,
2. uppdraga till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet återkommande efterhöra hur arbetet går med biskopsmötets långsiktiga mål att alla präster i Svenska kyrkan med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön.

Motivering

Under många år har frågan om vigslar av samkönade par funnits med på dagordningen till kyrkomötet. Frågan har debatterats flitigt och sedan 2009 har Svenska kyrkan en gemensam vigselordning för både samkönade och särkönade par. Det beslutades även att två äktenskapssyner ska vara fortsatt möjlig inom Svenska kyrkan.

Tiderna förändras, både samhälle och kyrka är delar av dessa förändringar. I god luthersk tradition ska Svenska kyrkan – som är en bred folkkyrka – också vara en del av samhället. Naturligtvis ska varje sådan förändring göras med teologiska utgångspunkter.

2016 lade Anna Ekström (FiSK) en motion i kyrkomötet (2016:29) att alla prästkandidater som antas till prästutbildningen ska förklara sig villiga att viga samkönade par. Det var första gången denna idé prövades i kyrkomötet, och motionen vann inte majoritet. Under processen med beredning och beslut blev det tydligt att läronämnden och biskoparna var emot en sådan ordning, och inte ville ha nya detaljvillkor för biskoparna införda om vad som anses vara lämplighet för att antas till prästutbildningen. Denna uppfattning har legat fast och återkommit när liknande motioner lagts i kyrkomötet från andra nomineringsgrupper. Samtidigt har biskopsmötet sedan dess uttalat som långsiktigt mål att ”alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön”.

Den här motionen är ett försök till ett steg i progressiv riktning som har förutsättningar att få majoritet i kyrkomötet. FiSK ser helst att alla präster i Svenska kyrkan viger samkönade par, men inser att det dels är ett långsiktigt arbete, dels vill vår grupp också respektera den ordning som finns med den dubbla ansvarslinjen och biskoparnas ansvar att helt äga frågan om att bedöma lämpligheten hos blivande prästkandidater utan tvingande detaljkrav.

Genom att kyrkomötet gör ett uttalande med innebörden att kyrkomötet vill se att alla präster på sikt viger samkönade par kan nomineringsgrupperna, som har att svara inför väljarna i kyrkoval, en möjlighet att markera hur de ser på frågan.

Mot 2023:24

Vidare, genom att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att föra kontinuerlig dialog med biskopsmötet hur de arbetar för att uppnå deras långsiktiga mål med samma innebörd, finns en process att hålla frågan levande utan att göra våld på biskoparnas ansvar att anta lämpliga kandidater till prästutbildningen. Dialogen mellan nomineringsgrupper och biskopskollegiet kommer formellt att kanaliseras via kyrkostyrelsen som är det organ som kyrkomötet kan ge uppdrag till.

Varberg den 2 juli 2023

Jonas Noréus (FiSK)

Olov Lindquist (FiSK)

Marcus Romedahl (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:25
av Jonas Noréus och Olov Lindquist

Krematorieverksamheten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. kartlägga krematorieverksamhetens långsiktiga planering hos de lokala huvudmännen,
2. analysera utfallet av denna kartläggning och föreslå åtgärder för att korrigera eventuella brister som kartläggningen blottlägger.

Motivering

Svenska kyrkan är huvudman för begravningsväsendet i hela landet förutom i två kommuner (Tranås och Stockholm). Huvudmannaskapet inom kyrkan är vidare uppdelat på enskilda pastorat och församlingar. Krematorieverksamheten är en specialiserad del av begravningsverksamheten. Det finns inget samlat huvudmannansvar för att krematorieverksamheten fungerar väl långsiktigt. Det är upp till varje huvudman på lokal nivå att ansvara och planera för framtiden.

De lokala huvudmän som inte har egna krematorier löser sitt behov genom avtal med angränsande lokala huvudmän som har krematorier.

Frågan är om det långsiktiga behovet 50–75 år framåt är tillräckligt beaktat av de lokala huvudmännen. Det saknas en samlad bild för att bedöma om det finns dels behov av samordning, dels finns tillräcklig framförhållning för att säkra krematorieverksamheten långsiktigt i hela landet. Hur ser det ut med investeringsbehovet? Många lokala huvudmän upplever även svårigheter att rekrytera personal till denna mycket specialiserade verksamhet.

Det kan finnas fog för farhågorna om höga framtida kostnader vid avsaknad av riktlinjer, styrning och samordning av verksamheten.

Då denna fråga är starkt kopplad till Svenska kyrkans övergripande ansvar som huvudman för begravningsverksamheten kan det finnas behov att utreda frågan huruvida krematorieverksamhetens framtid har tillräcklig framförhållning totalt sett. Ansvaret för att utreda och kartlägga läget bör ligga på central nivå.

Varberg den 2 juli 2023

Jonas Noréus (FiSK)

Olov Lindquist (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:26
av Britt Björneke m.fl.

Utbildning om Svenska kyrkans internationella arbete

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inkludera kunskap om Svenska kyrkans internationella arbete i samtliga utbildningar för Svenska kyrkans anställda.

Motivering

Kyrkomötet fastställde 2018 tre övergripande målbilder för den nationella nivåns uppdrag och det som sker i vår omvärld till 2030. Den andra målbilden innebär att vi stärkt relevansen och engagemanget för Svenska kyrkans arbete grundat i kristen tro, för ett hållbart samhälle i Sverige och världen. Vad gäller det internationella arbetet kanaliseras detta främst genom Act Svenska kyrkan. Genom rikskollekter och genom att församlingarna anslår en viss procentsats av budgeten till Act Svenska kyrkan skapas förutsättningar för Act Svenska kyrkan att bedriva projekt och göra katastrofinsatser. Det är dock viktigt att man inte slår sig till ro med detta.

En förutsättning för att Act Svenska kyrkans verksamhet ska kunna bidra till katastrofinsatser och mera långsiktiga insatser mot fattigdom och för social hållbarhet och klimaträttvisa är dock att det finns en medvetenhet och ett engagemang i församlingarna. I många församlingar saknas emellertid internationella grupper. De grupper som finns består också ofta av äldre församlingsmedlemmar, som under många år har lagt ned mycket kraft i det internationella arbetet. Där är syföreningarna ett bra exempel på stort engagemang.

För att vi i framtiden ska kunna stärka relevansen och engagemanget för ett hållbart internationellt arbete krävs dock att fler engagerar sig internationellt och särskilt viktigt är det att ungdomar är med i arbetet. Ageravolontärerna, som är ett samarbete mellan Svenska Kyrkans Unga och Act Svenska kyrkan, är exempel på hur ungdomar kan bidra till kunskap och engagemang i internationella frågor. Tyvärr känner inte anställda i många församlingar till deras arbete och möjligheter att bjuda in dem och öka engagemanget bland till exempel konfirmanderna.

För att väcka församlingsbors intresse för internationella frågor är det viktigt att det bland de anställda i Svenska kyrkan finns en kunskap om Svenska kyrkans internationella arbete. Detta gäller såväl församlingspedagoger som präster. Många människor har ett allmänt intresse och engagemang i rättvise- och klimatfrågor. Genom att informera och undervisa om det kristna internationella arbetet skapas möjligheter för att fler engagerar sig i det. Kunskap om kyrkans internationella arbete ska därför ingå i alla utbildningar för Svenska kyrkans anställda.

Mot 2023:26 Stockholm den 2 juli 2023

Britt Björneke (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Marja Hillerström (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:27
av Olov Lindquist

Begravningsplatser

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2025 utreda och komma med förslag till hur ett förbättrat samarbete mellan Svenska kyrkan och kommunerna kan komma till stånd när det gäller begravningsplatser.

Motivering

Ansvar för begravningsverksamhet ligger på Svenska kyrkan (med två undantag, Stockholm och Tranås kommuner). Att anlägga en begravningsplats tar lång tid och kräver mycket mark. Ansvar för den typen av planering, översiktsplanering, ligger på kommunerna.

Vi ser på sikt att det riskerar att bli brist på begravningsplatser. Därför bör ett utvecklat samarbete mellan Svenska kyrkan och kommunerna komma till stånd.

Stockholm den 3 juli 2023

Olov Lindquist (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:28
av Olov Lindquist och Margaretha Herthelius

Tvångsförvaltning av församlingar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det blir möjligt för stift att tvångsförvalta församlingar.

Motivering

Idag finns ingen möjlighet att komma tillrätta med problem som uppstår om församlingar missköter sin ekonomi. Om en ekonomisk situation uppstår där församlingen i fråga inte längre kan ta ansvar för sin ekonomi är det vanligt att församlingen på något sätt vill få ett extra anslag av stiftet för att klara av situationen.

Om stiftet ger församlingen ett extra bidrag så kan stiftet idag inte ställa några direkta motkrav. Vi menar att den situationen är ohållbar. Om stiftet ställer upp och hjälper församlingen borde också stiftet få ta ställning till om stiftet då önskar ta över den ekonomiska förvaltningen. Detta för att fortsättningsvis ha full kontroll över verksamheten.

Stockholm den 3 juli 2023

Olov Lindquist (FiSK)

Margaretha Herthelius (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:29
av Torbjörn Aronson m.fl.

Konfessionella friskolor

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur erfarenheter från friskolor som idag drivs med någon form av stöd eller anknytning till församlingar i Svenska kyrkan kan tas tillvara och spridas för att främja tillkomsten av fler friskolor med stöd av pastorat i Svenska kyrkan,
2. ta fram riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv.

Motivering

Kunskaperna om kristen tro och kyrkans historia försvagas snabbt i det samhälle vi lever i. Borttagandet av undervisningen i kristendomskunskap i grundskola (Läroplan för grundskolan 1969) och gymnasium (Läroplan för gymnasieskolan 1965) hade långsiktiga förödande konsekvenser, bl.a. i form av drastisk minskning av deltagandet i kyrkans huvudgudstjänster (se Jörgen Straarup & Majvor Ekberg, *Den sorgglöst försumliga kyrkan – belyst norrifrån*. Skellefteå: Artos, 2012). Den kristna tron har ett kognitivt innehåll och kunskap om den kristna trons innehåll är en förutsättning för att kunna delta i kyrkans gudstjänstliv. Svenska kyrkan fick aldrig någon ersättning för borttagandet av kristendomskunskapen i den offentliga skolan. Den enda realistiska vägen för att långsiktigt vända utvecklingen är grundskolor där undervisning om kristen tro finns med. Faktum är ju att det finns en lång kristen skoltradition på det territorium som idag utgör Sverige och som Svenska kyrkan skulle kunna anknyta till. Redan i slutet av 1000-talet påbörjade Augustinermunkar i Lund skolverksamhet och Ansgar var föreståndare för en klosterskola i Corvey innan han begav sig på missionsresa till Birka år 829.

Idag går närmare 10 000 elever i de kristna friskolorna. Få av dem går dock i skolor med anknytning till Svenska kyrkan. Det finns ett fåtal grundskolor med anknytning till Svenska kyrkans församlingar och ett betydligt större antal förskolor. Det innebär att Svenska kyrkan här har en stor outnyttjad potential. En satsning av Svenska kyrkans församlingar i att grunda konfessionella skolor skulle kunna betyda utomordentligt mycket när det gäller att stärka kunskaperna om kristen tro i lokalsamhällen runt om i Sverige. Ett skäl till att inte fler församlingar tagit initiativ kan vara en osäkerhet kring profil och inriktning och brist på erfarenhet. Sammantaget finns idag ett 60-tal friskolor med en kristen konfessionell profil. Den konfessionella profilen i dessa skolor är utformad i anslutning till rådande lagstiftning och i anslutning till huvudmännens kyrkliga bakgrund. För en bredare spridning av friskoleinitiativ på pastoratsnivå skulle riktlinjer för den konfessionella profilens utformning

Mot 2023:29 underlätta. Mot denna bakgrund yrkar vi att kyrkomötet beslutar i enlighet med attsatserna ovan.

Bunkeflostrand den 3 juli 2023

Torbjörn Aronson (KR)

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Helén Lindbäck (KR)

Kerstin Rossipal (KR)

Kyrkomötet
Motion 2023:30
av Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson

Beredskapskapacitet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda Svenska kyrkans kapacitet och krisberedskap i fred, gråzon och krig.

Motivering

Dessvärre har vi den senaste tiden sett hur samhället utvecklats och prövats av allt större samhällsliga risker och problem. Vid sidan om skjutningar och en kriminalitet, utifrån ett andligt och moraliskt förfall, har vi också sett hur välfärden krackelerat, en pandemi som pressat och knäckt vården, ett krig i Europa och energipolitiska beslut som drivit upp inflationen och skapat finansiell oro.

Detta sammantaget har skapat ett allt större behov av att öka krisberedskapen i samhället. Här kan Svenska kyrkan vara en av de viktigaste aktörerna i civilsamhället. Vi måste tillse att Svenska kyrkan har beredskap när krisen slår till. Därför ser vi behov av att tillsätta en utredning om vilken kapacitet och vilka förutsättningar samfundet har, och bör ha, för att kunna agera vid kris.

Svenska kyrkan, med dess kapacitet och beredskap, ska vara den självklara aktören att komplettera de offentliga myndigheterna när denna sektor inte räcker till.

Lyckeby den 29 juni 2023

Ronnie Nilsson (SD)

Leif Gustavsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:31
av Jonas Noréus och Marcus Romedahl

Kyrkoherdarnas anställningsförhållande

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda kyrkoherdarnas anställningsförhållande.

Motivering

Sedan relationsändringen mellan kyrka och stat 2000 har kyrkoherdarnas anställningsförhållande återkommande diskuterats. Vid relationsändringen infördes ordningen att varje pastorat/församling anställer sin kyrkoherde och har fullt arbetsgivaransvar i alla delar.

Det finns anledning att utvärdera den ordning som varit sedan år 2000. Den episkopala grenen av den dubbla ansvarslinjen skulle kanske bättre tas tillvara om kyrkoherdarna är anställda av stiftet. Samtidigt är det viktigt att den lokala nivån får tillsätta den kyrkoherde man vill ha efter en urvalsprocess, det vill säga att tillsättningen är ett lokalt beslut.

Kyrkoherden ingår som självskriven ledamot i kyrkorådet. I den rollen utgör denne en självständig del av att tillsammans med övriga kyrkorådet ansvara för att den grundläggande uppgiften utförs på lokal nivå. Samtidigt är kyrkoherden med nuvarande ordning i beroendeställning av kyrkorådets förtroende i var stund. En annan ordning kring anställningsförhållandet skulle kunna stärka kyrkoherdarnas tillsynsansvar enligt kyrkoordningen såsom biskopens förlängda arm.

Då konflikter uppstår resulterar dessa ofta i att kyrkoherden får avsluta sin anställning genom överenskommelse, s.k. utköp. Detta är kostnader som skulle sparas om stiftet hade ett övergripande anställningsansvar. Stiftet skulle då bli ansvariga för att arbeta med omplacering i de fall det uppstår förtroendeklyftor mellan pastorat/församling och kyrkoherde.

Med nuvarande ordning kan kyrkoherdar även dra fördel av att lönesättningen sker helt oberoende och i konkurrens mellan pastorat/församlingar. Denna problematik kan bemötas om stiftet har det samlade ansvaret för anställningsförhållandet.

Arbetsgivaransvaret kan vid en förändring antingen flyttas över helt till stiftet men kanske troligare på något sätt bli uppdelat på stift och pastorat/församling. Det finns många frågeställningar som behöver belysas kring detta.

Varberg den 2 juli 2023

Jonas Noréus (FiSK)

Marcus Romedahl (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:32
av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist

Mötetider för beslutande organ

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förorda att möten inom Svenska kyrkans förtroendemannaorgan huvudsakligen förläggs utanför kontorstider, så att även yrkesverksamma får möjlighet att delta i den demokratiska processen fullt ut inom Svenska kyrkan.

Motivering

Förtroendevalda, som är anställda inom stat, kommun eller privata företag har, sedan skilsmässan mellan staten och Svenska kyrkan, inte laglig rätt att få tjänstledighet från sina arbeten, då ingen skyldighet längre finns för arbetsgivarna att bevilja tjänstledighet för personal med skälet att delta i möten i Svenska kyrkans beslutande organ.

Alla ideellt engagerade förtroendevalda inom Svenska kyrkan ska ha möjlighet att delta i samtliga möten. Detta är idag omöjligt för många, då många möten förläggs under kontorstid.

Stockholm den 3 juli 2023

Margaretha Herthelius (FiSK)

Olov Lindquist (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:33
av Margaretha Herthelius

Kompetensförsörjningsplan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda kompetensförsörjningen i Svenska kyrkans samtliga stift.

Motivering

Många stift har svårigheter att rekrytera personal inom flera områden, till exempel präster, diakoner, kyrkomusiker och församlingspedagoger. I vissa stift är problemen akuta och det finns inga sökanden till utlysta tjänster. Svenska kyrkan är i behov av en central åtgärdsplan för den framtida kompetensförsörjningen.

Stockholm den 3 juli 2023

Margaretha Herthelius (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:34
av Linda Sjöo och Marie Buhr

Församlingspedagogens yrkesroll

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. tillsätta en utredning som undersöker hur man ska kunna få till en relevant antagningsprocess till församlingspedagogutbildningen,
2. under förutsättning att en antagningsprocess utreds, även utreda hur man kan säkra yrkets framtida kompetens genom titelskydd,
3. utreda möjligheten till att göra antagningsunderlaget bredare genom att fler vägar än högskolepoäng ger behörighet till församlingspedagogutbildningen.

Motivering

Till församlingspedagogutbildningen krävs det idag att man har en pedagogisk högskoleexamen eller fritidsledarutbildning på folkhögskola kompletterad med minst 60 hp pedagogik. Det finns också olika möjligheter att tillgodoräkna sig pedagogiska kyrkliga anställningar men alla alternativ måste kompletteras med pedagogiska högskolepoäng. Man måste också ha gjort åtta veckors praktik samt fullgjort utbildningen ”mötesplats stift och student” på tio dagar.

Utöver detta behövs ingen kyrklig förankring. Det behövs inget långvarigt församlingsengagemang, ingen församlingsreferens, ingen lämplighetsbedömning. Stiftens uppgift är att intyga att de sökande uppfyller kriterierna men ingen direkt antagningsprocess finns. Det finns ingen som bedömer lämplighet eller olämplighet, som ger kompletterande uppgifter och fördjupning innan antagning. Det finns heller ingen möjlighet att låta den sökande vänta ett år för att mogna. Det enda en antagning till församlingspedagogutbildningen grundar sig på är utbildningsmeriter.

När man gjorde om församlingspedagogutbildningen och flyttade den från folkhögskola till Svenska kyrkans utbildningsinstitut ändrade man också utbildningskraven. Först tog man bort möjligheten till folkhögskola som grundutbildning. Sedan justerade man detta genom att återigen låta fritidsledarutbildning vara behörighetsgrundande om den kompletterades med pedagogiska högskolepoäng.

En hel del unga människor vi möter i kyrkan, i ungdomsverksamheten, bland konfirmander och unga ledare, kan vi se stor potential i och många får upp ögonen för ett jobb i kyrkan genom vår verksamhet. Vi vet också att arbetet med ungdomar och konfirmander är ett hantverk med oss själva som främsta verktyg. Alltså är personlig lämplighet en av de viktigaste förutsättningarna för att bli en bra församlingspedagog. Tidigare kunde man bli detta både genom folkhögskola och genom högskola. Det fanns en bred möjlighet att hitta sin egen väg till yrket. Vi vet om att högskoleutbildningar inte är det bästa sättet för alla. Den breda möjligheten behöver vi titta på igen.

Mot 2023:34

Det har över åren motionerats om både kyrkliga fritidsledare och församlings-teologer. Det visar på att vi har identifierat det som en brist att man endast kan bli församlingspedagog genom att läsa på högskola.

Titelskydd, att-sats 2, har motionerats om tidigare. Man behöver säkerställa att de som anställs som församlingspedagoger faktiskt är utbildade församlingspedagoger genom den utbildning som Svenska kyrkan själv har antagit. Detta för att säkerställa kvaliteten på tjänsterna och höja statusen. Ett titelskydd förutsätter dock att det först finns en relevant antagningsprocess.

Malmö den 4 juli 2023

Linda Sjöo (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:35
av Linda Sjöo och Britt Björneke

Utbildning för nya förtroendevalda

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma och starta en utbildning för nya förtroendevalda i kyrkomötet som inleder varje mandatperiod.

Motivering

Att bli förtroendevald i kyrkomötet är både spännande och omvälvande och det är ett helt nytt hantverk att lära sig.

Därför behövs det en grundlig utbildning för de som kommer nya, gällande arbetsätt rent teoretiskt och praktiskt, hur organisationen ser ut och vilken arbetsordning som gäller. Rutinerade förtroendevalda lotsar naturligtvis in sina nya nomineringsgruppskollegor in i arbetet, men det är ett stort jobb att göra och det förutsätter dessutom att det finns rutinerade personer inom nomineringsgruppen att tillgå. Att införa en allmän utbildning ger samma demokratiska förutsättningar för alla nomineringsgrupper oavsett storlek och resurser. Det effektiviserar också det gemensamma arbetet i utskott och plenum.

Malmö den 4 juli 2023

Linda Sjöo (ViSK)

Britt Björneke (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:36
av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg

Uppföljning av målen i färdplan för klimatet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa verktyg för uppföljning av effekt- och etappmål i Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Motivering

Svenska kyrkan har högt ställda ambitioner i arbetet för att bidra till en hållbar värld. Som kristna har vi, utifrån förvaltar­skapstanken och människovärdesprincipen, ett ansvar att gå före och visa vägen i den gröna omställningen.

I Svenska kyrkans färdplan för klimatet finns tre övergripande effektmål som ska vara uppfyllda senast år 2030:

1. Svenska kyrkan ska vara klimatneutral senast år 2030 och ska därefter inte bidra med nettoutsläpp.
2. Svenska kyrkan ska bidra med den värderingsförändring som behövs för att klara klimatomställningen, och lyfta andliga och existentiella aspekter av klimat­krisen.
3. Svenska kyrkan ska bidra till klimaträttvisa genom att stärka stödet till de människor som drabbas mest av klimatförändringarnas effekter trots att de bidragit minst till dem.

Till dessa tre övergripande effektmål finns etappmål. Etapp 1 är nu genomförd och kyrkostyrelsen har beslutat om effektmål för kommande etapp 2, som ska genomföras 2024–2027. Här finns exempelvis mål om att kunskap om klimaträttvisa ska genom­syra all verksamhet, energieffektivisering, halverade utsläpp från energianvändning, 75 procent fossilfria gruppresor och resor i bil samt en fördubbling av anslutning till ramavtal med särskild klimatrelevans. Etappmålen är bra, men för att säkerställa att vi når effektmålen till år 2030 krävs även tydliga återkopplingsmekanismer och verktyg för uppföljning.

Dessa uppföljningsverktyg bör på ett pedagogiskt sätt visualisera i vilka delar av verksamheten som utsläppen uppstår samt vilka åtgärder som bidrar till vilka utsläpps­minskningar. På så sätt skapar det bättre förutsättningar för beslutsfattare inom Svenska kyrkan att få en överblick över hur verksamheten presterar i förhållande till målen och när i tid relevanta beslut behöver fattas för att ligga i fas med den tilltänkta utsläppsbanan fram till målåret 2030. För omställningen kan inte vänta. Svenska kyrkan behöver minska utsläppen så tidigt som möjligt och inte skjuta beslut eller åtgärder på framtiden. Om utsläppsminskning inte sker ett år, kommer det behöva kompenseras genom en snabbare minskningstakt under efterföljande verksamhetsår.

Kyrkostyrelsen bör inte uppfinna hjulet på nytt utan se över vilka befintliga verktyg för uppföljning som finns i andra organisationer, exempelvis kommuner. Ett exempel på ett redan beprövat verktyg är koldioxidbudgetering. En koldioxidbudget

ger verksamheter en överblick över hur utsläppen ser ut i organisationen idag, hur utsläppen behöver minska årligen för att nå klimatneutralitet till satt målår samt ökar tydligheten för beslutsfattare och anställda. Koldioxidbudgeten som verktyg lyfts fram av FN:s klimatpanel IPCC som viktig i arbetet med att minska klimatpåverkan och möjliggör efterlevnad av Parisavtalet. Idag har cirka 70 kommuner i Sverige implementerat eller påbörjat arbetet med att införa koldioxidbudgetar i sina verksamheter.

Nationella verktyg för uppföljning av effekt- och etappmålen i färdplanen, baserade på beprövade metoder, kan inspirera och agera utgångspunkt för församlingar, pastorat och stift att använda i sina verksamheter. Målet om klimatneutralitet till år 2030 omfattar hela Svenska kyrkan och således är det också nödvändigt för alla organisationsled att tydliggöra vägen till 2030-målet.

Stockholm den 4 juli 2023

Isak Öhrlund (S)

Rebecca Hägg (S)

Kyrkomötet
Motion 2023:37
av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist

Försäljning av kyrkor och andra fastigheter

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till tydliga regler i kyrkoordningen som anger vad som ska gälla vid försäljning av kyrkor och andra fastigheter.

Motivering

Ett ökat medlemstapp inom Svenska kyrkan innebär minskade resurser, som i sin tur kan innebära en försäljning av kyrkor eller andra fastigheter. När så sker anser vi att det behövs tydliga regler. Dessa ska gälla inom kyrkans samtliga förtroendemannaorgan och det är viktigt att det är etiska och ekonomiska principer som ska styra försäljningen.

Det finns vissa risker vid försäljningar. Eftersom försäljningen kanske sker i ett ekonomiskt utsatt läge, finns en risk att församlingen (eller motsvarande) går med på ett för lågt bud i förhållande till marknadspriset. Förutom pris finns en risk för att församlingarna (motsvarande) vid försäljning utsätter sig för en fara att en ny detaljplan kan bli aktuell, då exploatörer eller kommunen själv förändrar planen och kyrkans byggnader och fastigheter därmed kan hamna i ett sämre läge.

Även den kulturella och historiska nedmonteringen är en ytterligare risk som inte ska underskattas. Av ovanstående anledningar anser vi att regler bör fastställas vid försäljning av kyrkor och andra fastigheter.

Stockholm den 4 juli 2023

Margaretha Herthelius (FiSK)

Olov Lindquist (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:38
av Karl-Gunnar Svensson m.fl.

Kyrkomusikers undervisning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om en ändring i kyrkoordningen som innebär att kyrkomusiker alltid har med musikundervisning i sin tjänst.

Motivering

I 34 kap. 1 § p. 3 kyrkoordningen står det ”att minst en musiker” ska vara organist eller kantor för varje församling. Men idag är glappet mellan hur många musiker som finns och behovet av nya kyrkomusiker väldigt stort. Vi måste hitta ytterligare en väg att få fler utbildade kyrkomusiker för våra församlingar.

Anledning till att det är så här idag beror på att fram till 1990 var tjänsten som kyrkomusiker statligt reglerad. Då gavs så kallad ”fri musikundervisning” i alla församlingar. En organist undervisade fem timmar per vecka och en kyrkokantor två. Det fanns alltså möjlighet att få lära sig spela orgel i hela vårt avlånga land, från Kiruna i norr till Trelleborg i söder, och det utan kostnad. Med det stora antal elever som började ta lektioner i församlingarna gavs en bred bas i rekryteringen till kyrkomusikeryrket. Vid den så kallade kommunaliseringen, då kyrkomusikerna blev kyrkokommunalt reglerade, avskaffades den fria musikundervisningen. Några församlingar fortsatte med undervisning, men de flesta gjorde helt andra prioriteringar. Det har helt enkelt blivit för få som lärt sig spela orgel. I stort sett alla de som nu lämnar yrket har börjat som elev hos en kantor eller organist.

Till detta kommer att många kommuner under 1990-talet hade svårt med ekonomin och det drabbade ofta musik- och kulturskolor. I en tid av nedskärningar drabbades klaverundervisningen hårt. Pianospel har under lång tid varit grunden för rekrytering till orgelspel, så färre pianister gav i förlängningen färre organister.

I Svenska kyrkans plattform för musik från år 2018 tecknas följande bild kring rekrytering och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan:

Behovet av ett strategiskt rekryteringsarbete är stort. På många håll har man svårt att rekrytera utbildade kyrkomusiker för tjänst i Svenska kyrkan, något som bland annat beror på en påtaglig brist på kyrkomusiker med relevant kompetens. Ett minskat söktryck till utbildningarna visar att rekryteringsarbetet behöver stärkas. Samtidigt anställs ibland musiker som inte är klara med sin utbildning eller som har en annan utbildningsbakgrund. På sikt kan dessa förhållanden innebära att musiklivet i kyrkan utarmas eller inte kan svara upp mot förväntningar av andra aktörer inom det offentliga musiklivet. Det är av vikt att främja och värna de sammanhang i kyrkans musikverksamhet som utgjort plantskolor för musikalisk utbildning.

I december 2021 överlämnade Svenska kyrkans musikråd till kyrkostyrelsen ett betänkande/förslag på sex strategier inom det kyrkomusikaliska området. Den första och absolut mest akuta strategin handlade just om rekrytering av nya kyrkomusiker. De skarpa förslag som gavs kring rekrytering måste bli beslutade och få bli till aktiv handling. Kyrkomusikernas Riksförbund skriver:

Kyrkomusikernas Riksförbund vill att en församling ska vara en rekryterande miljö och att det i varje pastorat ska finnas möjlighet att få lära sig spela orgel. Den rekryterande miljön går naturligtvis hand i hand med bygget av en levande församling. Svenska kyrkan måste reglera möjligheten till undervisning i orgelspel och lägga det ansvaret på pastoraten. Det är en gemensam angelägenhet inför framtiden och alla pastorat måste bidra. Om inte, kommer detta att vara till men för hela Svenska kyrkan och vårt framtida församlingsliv. Gudstjänster, kyrkliga handlingar och kyrkans viktiga körsång kommer att drabbas hårt.

När frågan vid tidigare kyrkomöten har behandlats om att i kyrkoordningen lägga in en skrivning om att utbildning av kommande kyrkomusiker ska vara en del av kyrkomusikernas tjänster, har svaret blivit att detta anses vara något som ska skrivas in i församlingarnas församlingsinstruktioner samt att uppgiften för kyrkomusiker att undervisa kommande kyrkomusiker är en uppgift som ligger på stifts- och församlingsnivå och inte ska regleras i kyrkoordningen.

Samtidigt har det gjorts många enskilt fina satsningar för att barn och ungdomar ska få börja spela orgel även i tidiga år och då med orgel som första instrument. ”Organister i framkant” är ett gott exempel på ett samlande koncept kring detta.

De flesta församlingar har dock ännu inte valt att ge undervisning i piano och orgelspel. Vi menar att det därför behöver tas ytterligare steg för att främja den framtida rekryteringen av kyrkomusiker.

Träslövsläge den 5 juli 2023

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Torbjörn Aronson (KR)

Helén Lindbäck (KR)

Kerstin Rossipal (KR)

Kyrkomötet
Motion 2023:39
av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson

Förstärkt skydd av barn och unga

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att vidta åtgärder för barnens skydd och fria utveckling genom att genomlysna vilka aktiviteter som är utvecklande och vilka som riskerar att vara skadliga.

Motivering

Hur mår de unga idag? Enbart en av tio anger trivsel i skolan. Våld i skolan har fördubblats på tio år. Allt fler barn får antidepressiva medel. Självmordstalen bland unga är höga. Psykologer flyr BUP samtidigt som allt fler barn söker hjälp. Otryggheten ökar stadigt, där Sverige sticker ut vad gäller skjutningar med unga inblandade, våldtäkter där främst unga flickor utsätts, pedofilnätverk som utsätter unga för grova övergrepp. I stället för stöd och lyhördhet, ökar man på vilsheten med män som identifierar sig som kvinnor – transpersoner har fått utrymme att läsa sagor för barn på förskolor och i kyrkans lokaler. Detta har kritiserats även av andra transpersoner som anser att denna företeelse som är ägnad åt vuxna, inte ska implementeras på små barn.

Barn är som känsligast de första åren och vi med erfarenhet av arbete med barn och unga vet hur sexualisering och annat orsakar mer ont än gott.

Bakgrund

FN:s barnkonvention antagen 1989 har som grundprinciper:

- ◆ Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- ◆ Artikel 3: I alla åtgärder som rör barn ska man i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa-
- ◆ Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt.
- ◆ Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. När åsikterna beaktas ska man ta hänsyn till barnets ålder och mognad.

Svenska kyrkan har själv ”Stöd efter sexuella övergrepp” som verksamhet och formulerar följande: ”Ingen har rätt att utnyttja dig för att tillfredsställa sina egna känslomässiga behov.”

Kyrkan ska skydda barnen, vara lyhörd för deras unika behov och i samspel skapa utveckling och självkänsla utan påträngande insatser som barnen själva inte tillfrågat.

Stockholm den 10 juli 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Axel W Karlsson (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:40
av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson

Kyrkoantikvariskt stöd

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera förhandlingar med staten om ökat kyrkoantikvariskt stöd.

Motivering

I samband med att fler begär utträde ur kyrkan minskar de ekonomiska förutsättningarna för att behålla och bevara kyrkobyggnader. Församlingar ska inte nödgas att besluta om försäljning eller stängning av kyrkor på grund av de minskade intäkterna. Staten bör därför stå för ett ökat stöd i form av kyrkoantikvariskt stöd. Ersättningen uppgår för närvarande till ca 460 miljoner kronor per år sedan 2002, med tanke på att det finns cirka 3 700 kyrkobyggnader som är i olika behov av underhåll så är det en väldigt låg summa kyrkan erhåller från staten. Ersättningen har i praktiken minskat då summan inte räknats upp under dessa drygt 20 år.

Den summa som församlingarna söker ersättning för årligen är mer än dubbelt så hög som tillgängligt statsanslag. De församlingar som beviljas ersättning behöver dessutom möta upp den beviljade finansieringen med egna medel. I genomsnitt finansierar församlingarna själva drygt hälften av projektens totala kostnad. (Ur Riksantikvarieämbetets analys 1 oktober 2018, uppdaterad 9 mars 2021.)

Våra kyrkobyggnader är mycket viktiga att bevara och behålla i kyrkans regi både som i första hand just kyrkor men även som historiska byggnader med dess omgivande miljöer och som mötesplatser både för församlingsmedlemmar och även icke medlemmar. Kyrkan tillhandahåller ofta kyrkorum för olika kulturyttringar som betyder mycket för samhället i stort. Det gäller inte minst musikalivet och körverksamheten.

Stockholm den 10 juli 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Axel W Karlsson (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:41
av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson

Skydd av kyrkor

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana kulturdepartementet/-regeringen att se över och ändra 4 kap. kulturmiljölagen så att kulturminnesskyddet gäller samtliga kyrkobyggnader i stället för som nu kyrkor byggda 1939 och tidigare.

Motivering

Fler röster, bland andra vissa präster, förespråkar ombildande av kyrkor till moskéer. ”Det vore fantastiskt om någon av våra lokaler skulle kunna bli moské”, uttalade sig en studentpräst i Umeå, men många fler exempel finns. Det finns även planer på att bygga ihop Fisksätra kyrka i Stockholm med en moské, projektet kallas Guds Hus. Det är mycket oroväckande att anställda och blivande präster i Svenska kyrkan har planer på att låta islam infiltreras i vår kristna tro och värdegrund.

Vi är övertygade om att en stor del av kyrkans medlemmar och anställda ser med oro på islams frammarsch i vårt land. Ombildning av kyrkor till moskéer är ett mycket allvarligt och konkret exempel på hur islam flyttar fram sin ställning på kristendomens bekostnad. I flera andra länder finns ordningar som förhindrar försäljning av kyrkobyggnader till andra religioner. I Sverige kan detta åstadkommas genom en ändring av kulturmiljölagen. Detta för att förhindra islamisering av kyrkobyggnader samt hejda islamiseringen av vårt samhälle.

Kyrkans helgade byggnader får inte omvandlas till forum för irrläror som hävdar att Jesus inte är gudomlig.

Stockholm den 10 juli 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Axel W Karlsson (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:42
av Sören Olsson m.fl.

Församlingars inflytande i pastorat

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheterna till att på ett tydligt sätt stärka församlingars makt och inflytande då de ingår i ett pastorat.

Motivering

I kyrkoordningens andra avdelning står det i inledningen: ”Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Detta är den primära enheten inom kyrkan.”

Sedan kommer en beskrivning om vad som är församlingens grundläggande uppgift: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission.

Det är alltså församlingarna som definierar pastoraten, inte tvärtom.

Detta bör få konsekvenser för hur man hanterar församlingar i ett pastorat.

Det är ingen tvekan om att pastoratens roll är viktig för kyrkans långsiktiga överlevnad då församlingarna i Svenska kyrkan går ett allt kärvare ekonomiskt klimat tillmötes. För att upprätthålla utförandet av den grundläggande uppgiften, så behöver församlingarna samverka i högre grad.

Samtidigt blir det ännu viktigare att församlingarna inom pastoraten får samma basförutsättningar vad det gäller inflytande över den grundläggande uppgiften.

I många fall har nämligen församlingarna för lite inflytande över hur verksamheten utformas, då de ingår i ett pastorat. Det är svårt att se hur engagemanget ska vidmakthållas om all makt överförs till pastoratets kyrkoråd utan att det på ett tydligt sätt återförs tillbaka till församlingarna. Utan detta lokala engagemang riskerar kyrkan att förtvina. De anställda kan och ska inte utgöra församlingen utan det är församlingsborna som ska göra det. Då måste de också ha ett inflytande över de lokala besluten och få ta ansvar för att de genomförs.

Det är, som tidigare konstaterat, förståeligt att Svenska kyrkan kommer att gå mot större pastorat. Men just därför behöver det finnas tydliga verktyg för att stärka det lokala inflytandet. För det är viktigt att de lokala församlingarna genom sina församlingsråd faktiskt får möjlighet till verkligt inflytande och närdemokrati.

Sävar den 11 juli 2023

Sören Olsson (C)

Ellionor Moberg (C)

Margareta Andersson (C)

Kyrkomötet
Motion 2023:43
av **Birgitta Axelsson Edström m.fl.**

Hållbara mötesformer

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en resepolicy för nationell nivå med rekommendationen att kortare möten, max en dag, mellan deltagare som annars hade varit tvungna att köra bil eller flyga för att kunna medverka, i första hand genomförs på digital väg.

Motivering

Under pandemiåren lärde vi oss på allvar och på bred front att mötas via digitala kanaler. Det var en stor omställning som var jobbig för många. Inte desto mindre innebar det att vi lyckades effektivisera en stor del av arbetet både sett till tidsåtgång och kostnader för resor. Detta är erfarenheter vi bör dra nytta av även när pandemin har klingat av.

Vi har i Svenska kyrkan behov av att mötas över stiftsgränser och på nationell nivå för arbetsmöten och erfarenhetsutbyten, men dessa möten kan organiseras och arrangeras på ett klokare sätt idag än vad som tidigare var tänkbart. Kunskapen om och omfattningen av den digitala verktygslådan har vuxit. Låt oss dra nytta av detta i syfte att använda tillgängliga resurser så förståndigt som möjligt. Digitala mötesverktyg erbjuder stora och flexibla möjligheter till innehållsrika och interaktiva möten. Användningen av dem gör det dessutom möjligt att involvera människor som annars hade haft svårt att delta på grund av stora avstånd eller andra resehinder. Det kan ge ännu fler perspektiv in i arbetet vilka kan berika kyrkans utveckling.

Svenska kyrkan bör vidare vara en föregångare när det gäller klimathänsyn. Klok resursanvändning är ett led i en sådan strävan, liksom att vi agerar så att vårt klimatavtryck vad gäller utsläpp och gifter från drivmedel blir så litet som möjligt. Därför bör kortare möten och sammanträden (max en dag) mellan företrädare som annars behöver resa avsevärda distanser med egen bil eller flyg som regel hållas på digital väg. Naturligtvis kan det finnas tillfällen då det finns skäl att resa, men det bör inte vara regeln utan snarare undantaget.

En resepolicy med denna inriktning bör således utformas på nationell nivå. En sådan policy kan även tjäna som inspiration till liknande rekommendationer på kyrkans övriga nivåer. Vi ska inte sluta att mötas, men formerna kan utvecklas för en mer hållbar framtid såväl för kyrkans verksamhet som för den jord vi har fått att förvalta.

Kalmar den 14 juli 2023

Birgitta Axelsson Edström (ÖKA)

Karin Janfalk (ÖKA)

Tomas Rosenlundh (ÖKA)

Margareta Karlsson (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2023:44
av Berth Löndahl m.fl.

Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om vilka de ekonomiska konsekvenserna har blivit av det senaste decenniets organisationsförändringar.

Motivering

Det senaste decenniets organisationsförändringar inom Svenska kyrkan har bland annat motiverats av att dessa varit nödvändiga för att göra ekonomiska besparingar. Prognoserna inför framtiden är entydiga vad gäller ekonomin – färre betalande medlemmar och krympande ekonomiska resurser.

Därför är det angeläget att också göra en utredning huruvida de förändringar som genomförts verkligen har betytt besparingar eller ej. Förändringarna har varit många och av väldigt olika karaktär, från exempelvis centralisering av pastoratens och församlingarnas ekonomi- och lönehantering, nya datasystem till strukturutredningens genomförande. Den senare kan ha medfört att små enheter har fått styrkan av den stora enhetens resurser men också att de centrala funktionerna som kansli och ledning har fått ökade kostnader.

Inför framtiden, som troligen kommer att kräva ännu kraftigare ekonomiska nedskärningar, är det därför viktigt att se vilka åtgärder som fungerar och vilka som inte gör det. Hit hör även sådant som översyn inte bara av fastighetsbeståndet (vilket ju redan görs) utan också en genomtänkt strategi inför att antal anställda kommer att minska.

Malmö den 19 juli 2023

Berth Löndahl (FK)

Elisabeth Sandlund (FK)

Leif Nordlander (FK)

Kyrkomötet
Motion 2023:45
av Berth Löndahl m.fl.

Utvärdering av storpastoraten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning som utvärderar hur de så kallade storpastoraten fungerar vad gäller samverkan och närhet, arbetsmiljö, styrning och ledning.

Motivering

Under våren har storpastoraten uppmärksammats alltmer, dels i debattartiklar i bland annat Kyrkans tidning, dels i reportage om storpastoratens sätt att fungera, inte minst då i Malmö.

En intention inför genomförandet av strukturutredningens förslag var bland annat att det skulle ge utrymme för olika profiler i pastoratens församlingar. Det talades om samverkan, vilket också var utredningens rubrik. Rapporter från ett flertal pastorat vittnar emellertid om motsatsen, nämligen om toppstyrning och inte samverkan, om stora brister i arbetsmiljön för anställda, om bristande lyhörddhet för synpunkter från dem som har arbetsledande uppgifter på församlingsnivå och annan personal.

Till förändringarna hör även på många håll sammanslagningar av gudstjänster, bristande lokal närvaro liksom avsaknad av kontinuitet och stabilitet för präster och övrig personal. Enligt en rapport från Växjö stift (Erik Keijser, Pyspunka) har en följd blivit såväl färre antal gudstjänster som färre gudstjänstfirare.

Det är dags att göra en utvärdering av ”storpastoraten”. Har den ursprungliga intentionen förverkligats, eller? Hur har gudstjänstlivet påverkats? Frågorna är helt enkelt många. Oss veterligt har ingen sammanhållen utvärdering gjorts och redovisats.

Malmö den 19 juli 2023

Berth Löndahl (FK)

Elisabeth Sandlund (FK)

Elisabeth Lindahl (FK)

Leif Nordlander (FK)

Kyrkomötet
Motion 2023:46
av Berth Löndahl m.fl.

Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att biskopskollegiet ansvarar för det teologiska och pastorala innehållet på Svenska kyrkans webbsida.

Motivering

Att göra en webbsida för Svenska kyrkan är inte enkelt. Den ska vara lättillgänglig, enkel att navigera i och informativ, helst också ha en tilltalande layout. I huvudsak är detta kommunikationsavdelningens ansvar på Kyrkans hus i Uppsala.

Men webbsidan ska även innehålla teologiska och pastorala texter som på ett centralt, frimodigt och inbjudande sätt presenterar den kristna trons grundläggande innehåll. Det gäller allt från bön och gudstjänst, sakramenten och de kyrkliga handlingarna till den kristna trons centrala trossatser om exempelvis Gud, den Treenige, Fadern, Sonen och den Heliga Anden, om skapelsen, inkarnationen och frälsningen, om ansvar, skuld och försoning, om Guds barmhärtighet och nåden i Jesus Kristus, om Bibeln som Guds levande ord och Kristi kyrka, om ont och gott osv.

Sådana texter bör vara enkla men inte banala, informativa och inbjudande men inte överlastade eller ursäktande. De bör vara goda vittnesbörd om den kristna tron. De teologiska och pastorala texter som i dag finns på webbsidan saknar detta. En nyfiken och sökande läsare lär snarare uppfatta dessa texter som ursäktande om den kristna tron, nedtonande om vem Jesus är eller Bibelns betydelse, undanglidande från att svara både enkelt och frimodigt som ett trons vittnesbörd.

Vem som i dag ansvarar för dessa texter är för mig oklart. För några år sedan lovade kommunikationsavdelningen, när frågan behandlades i ett av kyrkomötets utskott, en översyn och förbättring vad gäller det teologiska och pastorala innehållet. Så har knappast skett. I alla händelser är texterna oklara och otillfredsställande.

Det är biskopskollegiets ansvar att se till kyrkans enhet och att kyrkans apostoliska tro och evangelisk-lutherska arv bevaras, förklaras och försvaras. Jag menar därför att biskopskollegiet bör ha ett övergripande ansvar för de teologiska och pastorala texterna på Svenska kyrkans webbsida. Sedan är det upp till det samlade biskopskollegiet att kanske utse någon eller ett par biskopar att ta ett större ansvar för den uppgiften.

Vi föreslår därför att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att ta initiativ till ett samtal med biskopskollegiet om denna uppgift.

Mot 2023:46

Malmö den 19 juli 2023

Berth Löndahl (FK)

Håkan Sunnliden (FK)

Elisabeth Sandlund (FK)

Kyrkomötet
Motion 2023:47
av Berth Löndahl m.fl.

Valet av församlingsråd

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förändring i kyrkoordningen så att

1. församlingsråden väljs av den lokala församlingen,
2. församlingsrådets ordförande väljs av församlingsråden själva,
3. pastoratets församlingsinstruktion ska godkännas även av församlingsråden.

Motivering

Strukturutredningen hade rubriken Närhet och samverkan. Det är en viktig rubrik som visar på en god intention. Samverkan betyder emellertid vanligen att självständiga organ/organisationer samverkar i gemensamma frågor. I praktiken fungerar inte pastoraten så utan det är den överordnade ledningen, pastoratets kyrkofullmäktige, som exempelvis utser såväl församlingsrådets ledamöter som ordförande. Därmed markeras en centralisering och en styrning ovanifrån i stället för just närhet och samverkan.

Ett par enkla förändringar i kyrkoordningen skulle kunna öka de enskilda församlingarnas självständighet och förverkliga intentionen med såväl närhet som samverkan. Därför föreslår vi att:

- ◆ ledamöterna i församlingsråden utses av den enskilda församlingen, inte av pastoratets kyrkofullmäktige,
- ◆ ordföranden i församlingsrådets utses inom och av församlingsrådet,
- ◆ pastoratets församlingsinstruktion ska före fastställandet vara godkänt även av församlingsråden.

Malmö den 19 juli 2023

Berth Löndahl (FK)

Håkan Sunnliden (FK)

Elisabeth Sandlund (FK)

Elisabeth Lindahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2023:48
av Mona Olsson m.fl.

Stiftsanställda kyrkoherdar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att belysa konsekvenserna av att kyrkoherdar skulle anställas av stiftet.

Motivering

Före relationsändringen mellan kyrka och stat var alla präster anställda av stiftet. Denna fråga var föremål för livliga debatter, inte minst i kyrkomötet som skulle reglera frågan i kyrkoordningen.

Sedan dess har alla präster som tjänstgör på lokal nivå också sin anställning där. Men frågan lever vidare och med jämna mellanrum dyker motioner i ärendet upp i kyrkomötet. Även i Kyrkans tidning har frågan debatterats livligt, senast i början av detta år.

Vi tror att åtminstone våra kyrkoherdar borde ha sin anställning på stiftsnivå. Detta ur ett arbetsmiljöperspektiv. De skulle få en mer likvärdig och hållbar arbetsmiljö med tillgång till stiftets HR-kompetens, mer rättvis lönesättning samt ett nära stöd från stiftskansliet.

Det blir också en tydligare länk mellan stift och församling, vilket inte minst skulle stärka församlingens/pastoratets röst i hela organisationen. Det skulle även ge en starkare ekonomi i de små församlingarna/pastoraten om stiftet står för kostnaden, samt bli lättare att tillgodose kompetensen vid vikariat eller andra vakanser.

Det har skrivits motioner om att se över kyrkoherdarnas arbetssituation, inte minst de som verkar i storpastorat. Det har funnits en omtanke över den arbetskrävande uppgiften att handleda hundratals anställda i en växande organisation. Motioner har också skrivits där församlingar och pastorat uppmanas att ta hjälp av den kompetens som finns på stiftsnivå, när det kärvar på hemmaplan. Men ingen av dessa föreslår att det borde vara stiftet som anställer kyrkoherdar.

Vi tror att det är dags att gå tillbaka till stiftsanställda kyrkoherdar.

Norrköping den 17 juli 2023

Mona Olsson (ViSK)

Mats Berglund (ViSK)

Lisa Wallenstein (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:49
av Mona Olsson m.fl.

Samarbete med ekumeniska gemenskaper

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som belyser ett framtida ekumeniskt samarbete med ekumeniska trosgemenskaper.

Motivering

Ett av våra domkapitel har under året avslagit en begäran från en församling som ansökt om att få fira Ökenmässan som temagudstjänst tillsammans med en ekumenisk trosgemenskap i en av Svenska kyrkans lokaler. Domkapitlet har avslagit deras begäran, främst därför att biskopsbrevet *Fira nattvard* (2020) inte tillåter att mässan celebreras av representanter för fria trosgemenskaper. Man hyser också en farhåga om att det skulle vara förvirrande för gudstjänstbesökarna, men framhåller samtidigt att frågan om hur vi utvecklar våra goda relationer även med ekumeniska gemenskaper och kristna grupper som inte är samfund i traditionell mening är en viktig framtidsfråga.

Redan idag firas gudstjänster med ekumeniska inslag, som textläsning på arabiska och andra språk, och med förändringar i liturgin. Mot bakgrund av att vi lever i ett mångkulturellt samhälle där vi också på flera orter utgör en minoritetskyrka, tror vi att vissa gudstjänster som till exempel Ökenmässan skulle berika gudstjänstlivet för alla gudstjänstbesökare då den inspirerats av den orientaliska kristna traditionen i Egypten och Syrien.

Har den nya kyrkohandboken satt käppar i hjulet för det goda ekumeniska samarbete som tidigare varit så berikande? Här finns all anledning att titta närmare på hur vi undanröjer hinder och befrämjar gott ekumeniskt samarbete som det ovan nämnda domkapitel efterfrågar.

Norrköping den 17 juli 2023

Mona Olsson (ViSK)

Vicktoria Bagi (ViSK)

Åsa Öckerman (MPSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:50
av Roger Larsson

Frikoppla församlings- och kommungränser

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att 37 kap. 7 b § kan strykas.

Motivering

Med anledning av KsSkr 2023:4 4.2 Förslag till ändringar av kyrkoordningen:
I 37 kap 7 b § kyrkoordningen står följande:

Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning, får kyrkostyrelsen ändra församlingsgränsen på samma sätt. Detta gäller dock inte om beslutet kräver pastorala överväganden. I dessa fall ska istället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

Församlingsgränserns funktion är numera rent inomkyrklig.

Paragraf 7 b motiverades nog ursprungligen av att personers församlingstillhörighet i kyrkobokföringen lagrades som LKF-kod (län, kommun, församling). Detta ger problem om församling korsar kommungränser – en församling skulle få flera olika LKF-koder.

Församlingsgränser borde numera enbart ändras av pastorala skäl, såsom att en kyrka läggs ned eller öppnas. Vilken församling närmaste (transportmedel inräknat) kyrka tillhör borde snarare än närmaste kommuncentrum påverka församlingsgränser.

Ett alternativ till dagens LKF-kod är en SKF-kod (stift, kontrakt, församling) men denna skulle kunna förväxlas med SKP-kod (stift, kontrakt, pastorat). Ett sätt att undvika detta är genom att låta församlings numrering räknas nedåt från 99, då skulle inte kollisioner inträffa (pastorat 01–29, församling 99–70).

Skellefteå den 20 juli 2023

Roger Larsson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:51
av Britt Björneke m.fl.

Avhopparverksamhet och försoningsarbete

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. anta en nationell strategi för Svenska kyrkans deltagande i avhopparverksamhet från kriminella miljöer och i försoningsarbetet,
2. verka för att ett utbildnings- och informationspaket tas fram i ovan angivna frågor.

Motivering

Kriminella nätverk med många unga våldsbenägna människor utgör ett stort samhällsproblem, särskilt i utsatta områden. Det dödliga våldet drabbar andra unga kriminella och även människor som inte har anknytning till nätverken men bor och vistas i de aktuella bostadsområdena. Det innebär också en ökad otrygghet för de boende. I debatten och i politiken dominerar kraven på hårdare tag och strängare straff för att råda bot på problematiken, vilket hittills inte gett önskad effekt. Sällan talas det om hur man ska kunna bryta våldsspiralen och hämndaktionerna genom att ge gärningsmännen förutsättningar att sona sina brott och ta ansvar för de skador man åsamkat brottsoffren och deras familjer.

Svenska kyrkan gör genom präster och diakoner på häkten och anstalter en stor insats som själavårdare för dömda och brottsmisstänkta. På vissa anstalter finns även försoningsgrupper där fängelsepräster ingår. Polispräster arbetar främst som själavårdare för poliser och brottsoffer men exempel finns på att polispräster även deltar i avhopparverksamhet från kriminella gäng. I en artikel i Kyrkans tidning framgår hur en polispräst genom kontakter med en församling på annan ort kunnat hjälpa till med att skydda en avhoppare.

Bland dem som är inblandade i kriminella miljöer finns ett lågt förtroende för myndighetspersoner medan däremot representanter för Svenska kyrkan i allmänhet har ett högre förtroendekapital och som de känner att de kan lita på. Svenska kyrkans deltagande i olika projekt såsom Sluta skjut, avhopparverksamheter och försoningsgrupper är dock beroende av lokala initiativ. Vi anser att Svenska kyrkan skulle kunna bli en mer betydelsefull faktor i detta arbete om det finns en central strategi i frågan och om information och utbildning anordnas i dessa frågor.

Huddinge den 21 juli 2023

Britt Björneke (ViSK)

Ann-Charlotte Miller (ViSK)

Anders Lundberg (ViSK)

Britt Fält (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Vicktoria Bagi (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:52
av Olov Lindquist m.fl.

Friare församlingstillhörighet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan göra det möjligt för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Motivering

Svenska kyrkans medlemmar kan idag vara aktiva och engagerade församlingsmedlemmar i stort sett i vilken församling de vill. Det är bra att enskildas engagemang inte onödigt begränsas till den församling som de tillhör.

Det finns personer som av en eller annan anledning väljer att engagera sig i en annan församling för att de känner ett djupare engagemang i den församlingen än den de är bosatta i. Men om man vill det så kvarstår klara begränsningar. Fortfarande kommer de att tvingas till att betala kyrkoavgift till den församling som de inte längre vill vara med i. Vidare begränsas deras möjlighet till kyrkopolitiskt engagemang. Om personen t.ex. varit bosatt i en församling i hela sitt liv och sedan flyttar till ett annat boende i en annan del av samhället kan denne ha korsat en församlingsgräns, utan att för den skull ha flyttat särskilt långt. Detta får ju till följd att han/hon inte längre tillhör sin "hemförsamling". Detta är ganska vanligt i stora städer, men också på orter som ligger i närheten av en kommun med högre utbildning, där studenten flyttar från hemorten till den näraliggande universitets- eller högskoleorten.

Det är viktigt att medlemskapet i Svenska kyrkan känns som något värdefullt och relevant. Kyrkan måste sätta medlemmen i centrum. En utökad möjlighet till att tillhöra och vara medlem i en annan församling än den församling inom ett pastorat där han/hon råkar vara bosatt ser vi som en naturlig utveckling av Svenska kyrkans medlemsvård.

Tidigare motioner i denna fråga har avslagits av kyrkomötet. Ett skäl till avslag har varit att varje medlem ska ha en lokal anknytning till den församling man tillhör. Som vi ser det är en önskan om medlemskap i en viss församling skäl nog att hävda lokal anknytning. Men för att säkerställa lokal anknytning till den församling man önskar tillhöra, kan vi tänka oss att vissa villkor ska vara uppfyllda. Vi ger två exempel på sådana villkor här: Det ena kan vara fastighetsinnehav i den nya församlingen (t.ex. sommarhus eller släktgård), det andra kan vara att fritt byte av församlingstillhörighet ska vara möjligt åtminstone till angränsande församling.

Det andra villkoret ovan skulle till stor del överbrygga den problematik vi pekar på tidigare i denna text, med församlingsgränsdragningar som för den enskilde medlemmen kan upplevas onaturliga eller oönskade, särskilt i större städer.

Mot 2023:52

Vi vill med dessa nya argument/villkor på nytt pröva frågan om friare församlingstilhörighet, och vill därför att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Stockholm den 22 juli 2023

Olov Lindquist (FiSK)

Margaretha Herthelius (FiSK)

Jonas Noréus (FiSK)

Marcus Romedahl (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:53
av Anders Lundberg m.fl.

Klimat- och miljödiakoni

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i lärandemålen i diakonutbildningens utbildningsplan särskilt markera vikten av ett hållbarhetsperspektiv med fokus på klimat- och miljöansvar.

Motivering

Diakoni ingår i Svenska kyrkans huvuduppdrag. Längre har diakonin höjt rösten för de som har minst makt över sina egna liv. Till de som inte kan höja rösten till försvar för sitt liv och sin framtid hör idag växter och djur, arter och ekosystem. Världen behöver att diakonin höjer sin röst också för dessa.

Rättvisa och hållbarhet hör ihop. Det är inte möjligt att skilja dem åt.

Diakonutbildningens utbildningsplan stipulerar ett antal lärandemål. Här ingår bland annat att den blivande diakonen ska kunna

- ◆ analysera samhället ur sociala och globala perspektiv
- ◆ reflektera över människors livsvillkor och rättigheter.

Vi menar att det vore rimligt att i anslutning till dessa lärandemål infoga en passus som särskilt inskräper vikten av ett hållbarhetsperspektiv med fokus på ett klimat- och miljöansvar.

Malmö den 22 juli 2023

Anders Lundberg (ViSK)

Lars Andersson (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:54
av Lena Östholm Munkberg m.fl.

Värna våtmarker

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. arbeta fram en strategi för att värna våtmarker som innefattar att värna dagens våtmarker,
2. strategin också ska innefatta att restaurera tidigare våtmarker där så är möjligt,
3. infoga strategin i den kommande klimatfärdplanen.

Motivering

Våtmarker utgör ett naturligt skydd mot skogsbränder. Det är bara under extremt torra somrar som en brand kan ta sig förbi dalgångar med våtmark. Även trädens löv och barr blir fuktiga när de växer i eller vid en våtmark, vilket gör att elden bromsas och får svårt att få fäste. Blöta myrar i naturligt skick kan fungera som barriärer mot brand och som brandrefugier.

Skogsägare har i årtal dikat ut våtmarker för att kunna plantera skog på marken, detta har lett till att skogen blivit torrare och mer känslig för brand. I dikad torvmark går bränder djupt ned i torven och ger upphov till svårsläckta förhållanden, branden slutar ofta inte förrän all torv brunnit upp. Restaurering av torvmarker är viktigt för att klara anpassningen till klimat där väderleken medför ökad risk för skogs- och markbränder.

Våtmarker lagrar mängder med kol och skyddar mot torka och översvämningar, renar vattnet och motverkar brunifieringen, stärker grundvattnet och ger skogen motståndskraft mot skogsbrand. Våtmarker är bland de artrikaste biotoper vi har, att värna våtmarkerna är även ett sätt att gynna den biologiska mångfalden och samtidigt värna artrikedomen och skapelsen, ett sätt att arbeta för andlighet och för vår egen överlevnad.

Europeiska rådet har nu under 2023 enats om en lagstiftning för restaurering av natur. Det innebär att införa återhämtningsåtgärder som omfattar minst 20 procent av EU:s landområden och 20 procent av dess havsområden till senast 2030, och alla ekosystem som är i behov av restaurering till senast 2050.

Återställande av natur innebär även restaurering av våtmarker och ska bidra till att återställa europeiska livsmiljöer, varav 80 procent är i dåligt skick. Kyrkan har här ett viktigt uppdrag att bidra till detta viktiga arbete.

Vi i Svenska kyrkan behöver intensifiera vårt arbete för klimatet, att värna kyrkans våtmarker är ett gott bidrag.

Mot 2023:54 Helsingborg den 24 juli 2023

Lena Östholm Munkberg (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Cecilia Gyllenberg Bergfasth (MPSK)

Åsa Öckerman (MPSK)

Aina Nordqvist (MPSK)

Mats Johannesson (MPSK)

Henrik Blind (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:55
av Lena Östholm Munkberg m.fl.

Bevara följeslagarprogrammet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna för att stödja följeslagarprogrammet med syftet att säkra dess fortsatta arbete.

Motivering

Ekumeniska följeslagarprogrammet, EAPPI, är ett internationellt program, som samordnas av Kyrkornas världsråd från huvudkontoret i Genève och det lokala kontoret i Jerusalem. Den svenska delen av följeslagarprogrammet finansieras med medel från Sida. Efter indragningarna av det svenska biståndet kommer det ekonomiska stödet till programmet kraftigt försämrats.

Sveriges kristna råd rekryterar, utbildar och sänder runt 20 följeslagare varje år. Hittills har över 350 svenska följeslagare deltagit i programmet.

Initiativet till följeslagarprogrammet kom efter en förfrågan från kyrkoledare i Jerusalem. Tillsammans formulerade de ett brev till Kyrkornas världsråd med en önskan om att fler skulle komma till området för att verka för fred och säkerhet för palestinier och israeler. I Sverige gick ett tiotal kyrkor, samfund och organisationer samman och med Sveriges kristna råd som huvudman kunde de första följeslagarna sändas ut under hösten 2002.

Huvudmålet var att få ett slut på ockupationen och våldet. I det arbetet är följeslagarna en internationell närvaro som kan visa solidaritet och stärka de lokala kyrkorna och de palestinska och israeliska krafter som verkar för fred. Allt med grund i folkrätten och icke-våldets ideologi. Följeslagarnas närvaro fyller även en viktig funktion som stöd för de barn som lever under ockupation och blir utsatta på deras väg till och från skolan.

Följeslagare från hela världen reser till Palestina och Israel för att genom sin icke-våldsliga preventiva närvaro kunna vidga handlingsutrymmet och ge hopp och stöd åt människor att verka för fred och försoning. Under sin vistelse samlar följeslagarna information för att i sina hemländer sprida kunskap om vad som händer i området, öka engagemanget för fred och stärka folkrätten.

Följeslagarprogrammet är en viktig väg för den svenska kyrkan att bidra till att sprida ordet om människor som under långa tider utsatts för de våld och orättvisor som motverkar mänskliga rättigheter, skapelsen och alla människors lika värde som är grundläggande.

Mot 2023:55 Helsingborg, Stockholm och Harads den 24 juli 2023

Lena Östholm Munkberg (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Cecilia Gyllenberg Bergfasth (MPSK)

Henrik Blind (MPSK)

Mats Johannesson (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:56
av Lena Östholm Munkberg m.fl.

Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inleda en dialog med berörda parter om lika rätt för såväl palestinska som för israeliska barn vid Augusta Victoria-sjukhuset i Palestina.
2. arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till vård och behandling,
3. arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling.

Motivering

Alla människor har rätt till vård, även under konflikter och ockupation. Augusta Victoria-sjukhuset i Jerusalem erbjuder vård till boende i palestinska områden på Västbanken och i Gaza. De boende lever sedan långa tider under ockupation och har svårt att få vård eftersom det saknas sjukhus och människors rörelsefrihet är mycket begränsad.

Augusta Victoria-sjukhuset gör särskilda satsningar för barn och har bland annat en avdelning för cancersjuka barn och en dialysavdelning för behandling av diabetes för både barn och vuxna. För barn under ockupation är livet en kamp som ger livslånga ärr av situationer som de inte själva valt. Kyrkan har ett viktigt uppdrag med att kämpa för barns rättigheter.

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen, som även ratificerats i Sverige, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Det är fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn: Alla barn har samma rättigheter och lika värde, barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn, alla barn har rätt till liv och utveckling och alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Augusta Victoria-sjukhuset med cancercenter, dialysenhet, pediatrikt center och enhet för benmargstransplantation är det näst största sjukhuset i östra Jerusalem, det enda sjukhuset för specialiserad vård på Västbanken eller i Gaza och betjänar 4,5 miljoner palestinier vid behov av strålterapi. Sjukhusets arbete med mobila enheter för mammografi är också ett viktigt förebyggande arbete, de mobila enheterna söker upp kvinnorna i deras hembyar för undersökning och kunskapsspridning om bröstcancer som är den näst vanligaste dödsorsaken bland palestinska kvinnor.

Augusta Victoria-sjukhuset bedriver ett viktigt arbete för sjukvården på Västbanken och i Gaza. Trots krig och pandemi fortsätter sjukhuset sitt livsviktiga arbete och Svenska kyrkan har en viktig roll i att stödja människor som lever under utsatta förhållanden.

Sjukvård under ockupation innebär särskilda svårigheter som gör att det krävs dialog och särskilda överenskommelser för att uppfylla barnkonventionens grundläggande principer. För barn med sjukdom som kräver vård och behandling under ockupation blir dessa svårigheter påtagliga:

- ◆ Barn som har behov av transplantation av en njure från en nära släkting bör ha rätt till denna oberoende av barnets och föräldrarnas härkomst.
- ◆ Barn med en svår sjukdom bör ha rätt att ha sina föräldrar vid sin sida oavsett om de härstammar från Palestina eller från Israel.

Svenska kyrkan har en viktig roll att fylla genom att lyfta fram alla barns lika rätt, så att både palestinska och israeliska barn ges samma möjligheter i utsatta situationer. Låt Svenska kyrkan vara symbolen för allas lika rätt som inger hopp och skapar trygghet.

Harads och Helsingborg den 24 juli 2023

Lena Östholm Munkberg (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Cecilia Gyllenberg Bergfasth (MPSK)

Henrik Blind (MPSK)

Mats Johannesson (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:57
av Ingvar Jonsson

Noaks arks fond

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en fond för att ge stöd och hjälp till nödställda människor i Sverige som finansieras genom avkastningen från Svenska kyrkans skogstillgångar.

Motivering

Bibeln uppmanar oss att ta hand om de fattiga och behövande.

- ◆ Det kommer alltid att finnas fattiga i landet. Därför befaller jag dig att öppna din hand för din bror eller syster, för den som är fattig och behöver hjälp i ditt land.
- ◆ Den som har medlidande med de fattiga lånar till Herren, och han ska ge honom sin lön tillbaka.
- ◆ Jag var hungrig och ni gav mig mat, jag var törstig och ni gav mig dricka, jag var främling och ni tog emot mig, jag var naken och ni klädde mig, jag var sjuk och ni besökte mig.

Arken byggdes av trä. Skogen och träden blir då en metafor för att rädda människor undan syndafloden som vi står inför, där allt flera människor hamnar i svårigheter.

I en tid av ökande kostnader för hushållen får allt fler det svårare. Många människor har blivit nödställda med akuta behov till förnödenheter för överlevnad.

Rapporter från stadsmissioner och uttalanden från diakoner att hjälpen är långt ifrån tillräcklig och behoven bara ökar, där finns det en mycket viktig roll för Svenska kyrkan att ikläda sig.

För att möta de ökande behoven vill jag föreslå att introducera en ny fond som jag föreslår namnet ”Noaks arks fond”.

Möklinta den 25 juli 2023

Ingvar Jonsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2023:58
av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.

Skogsbruk i vår tid

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att det bedrivs skogsbruk i vår tid genom att

1. inom prästlönetillgångarnas förvaltning sträva efter EU:s mål att minst 10 procent av skogen får ett strikt skydd,
2. inom prästlönetillgångarnas förvaltning sträva efter EU:s mål att minst 20 procent av skogen får ett lättare skydd,
3. inom prästlönetillgångarnas förvaltning upprätta ett långsiktigt mål med ökande andel kontinuitetsskogsbruk/hyggesfritt skogsbruk upp till minst 30 procent av skogen,
4. infoga ovanstående som mål i den kommande klimafärdplanen för att driva förändring och efterleva Sveriges klimatlag.

Motivering

Alarmerande rapporter fyller våra nyheter och sociala medier. Forskarna försöker berätta för oss att människans överlevnad står på spel om vi inte når Parisavtalets mål, något som Sverige skrivit under på att bidra till.

(www.naturvardsverket.se/parisavtalet)

Det är dags att vända den negativa trenden och där har de organisationer och företag som är störst även störst ansvar. Vi i Svenska kyrkan har både ansvar och förutsättningar att göra vår del, att vara en föregångare och med det även se till att andra får lättare att följa efter.

Sveriges riksdag har antagit en klimatlag där det bland annat står att regeringen ska bidra ”till att skydda ekosystemen samt nutida och framtida generationer mot skadliga effekter av klimatförändring”. Det görs bland annat genom ett uppsatt mål om att inte ha något nettoutsläpp 2045. Det innebär att utsläppen ska minska 85 procent från 1990 års nivåer. De övriga 15 procenten ska kompenseras genom bland annat förändrad skogsskötsel och restaurering av våtmarker. Det är en självklarhet att Svenska kyrkan ska vara med och driva förändring och efterleva Sveriges klimatlag.

(<https://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2017:720>)

En av de mer effektiva åtgärderna för att lugna klimatförändringarna och samtidigt gynna den biologiska mångfalden är ett ansvarsfullt skogsbruk. Det är ett av de områden där vi som kyrka kan göra störst skillnad för skapelsens överlevnad.

Med EU:s nya målbild där 30 procent av skogen ska skyddas har vi även tydliga riktlinjer att förhålla oss till. I de bestämmelserna menar man att 10 procent av skogen ska vara strikt skyddad och då menas naturreservat eller dylikt. 20 procent av skogen ska skyddas genom biotopskydd, naturvårdsavtal eller annat som innebär att man

sköter skogen varsamt där det finns växter eller djur som är rödlistade eller bör skyddas av annan anledning.

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0572&from=EN>, se 3.1)

För ett skogsbruk i vår tid bör även en större del av skogen brukas som kontinuitetsskogsbruk/hyggesfritt skogsbruk utöver den skog som skyddas. Det gör att vi inte helt och hållet bannlyser trakthyggesbruk eller kalhuggning, men däremot begränsar det. En sådan restriktivitet skulle göra att vi tvingas tänka efter noggrant vilken del av skogen som lämpar sig bäst för vad. Det finns flera olika varianter av kontinuitetsskogsbruk och vilka metoder man väljer måste utgå från vilken skog man har.

För att ha en tydlig riktning för skogsbruket har vi därför tagit fram strävansmål som både utgår från det som beslutats inom EU och det som behövs för att vi ska ta steget in i framtidens skogsbruk.

Linköping den 25 juli 2023

Cecilia Gyllenberg Bergfasth (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Lena Östholm Munkberg (MPSK)

Åsa Öckerman (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Henrik Blind (MPSK)

Mats Johannesson (MPSK)

Aina Nordqvist (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:59
av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.

Från diakon till kyrkoherde

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som krävs för att en diakon ska kunna bli kyrkoherde.

Motivering

Många mindre församlingar lever med oron över att kunna rekrytera en kyrkoherde och vi har överlag svårt med rekryteringar. Det gör att vi behöver se på problemet ur olika perspektiv och prova olika vägar framåt.

Då och då väcks frågan om inte en diakon skulle kunna bli kyrkoherde. Svaret blir ofta en axelryckning. Ingen vet säkert. För att kunna ge ett svar på den frågan och för att kunna bredda rekryteringsbasen är det dags för en utredning kring hur diakoner skulle kunna inneha tjänst som kyrkoherde. Vilka kurser, praktik och regler behöver uppfyllas för att en diakon ska kunna bli kyrkoherde är den stora frågan.

Enligt kyrkoordningen kan i nuläget endast en vigd präst inneha tjänst som kyrkoherde. Men i många fall har diakonen goda kunskaper i ledarskap och pedagogik. Utbildning såsom socionom, sjuksköterska, psykolog eller teologie kandidat med viss komplettering är grunden för diakonens vigning.

I biskopsbrevet *Kallad till präst och diakon i Svenska kyrkan* beskrivs uppdraget som präst respektive diakon. Här uttrycks en tydlig skillnad när det gäller ledarskap i präst- respektive diakonuppdraget. Man beskriver att för präster innebär ledarskapet en ofrånkomlig uppgift och att vissa befattningar också innebär chefskap. Något motsvarande nämns inte för diakoner, man skriver dock att diakonen vigs till diakonal ledare, samt att diakonen ska leda församlingens diakonala verksamhet.

Flertalet präster trivs väldigt bra i sin yrkesroll och eftersträvar inte kyrkoherdens ansvarstungda uppdrag. Rollen som teologiskt ansvarig bör dock falla på en prästs ansvar.

Att diakoni är hela församlingens uppdrag betonas mer och mer. Detta innebär att delar av diakonens vigningslöften betonas på ett nytt sätt – att ”hjälpa människor att gestalta Guds kärlek” och att ”uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott” kopplar ihop hela församlingens diakonala uppdrag med diakonens roll och uppgift som ledare.

Linköping den 25 juli 2023

Cecilia Gyllenberg Bergfasth (MPSK)

Mats Johannesson (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Henrik Blind (MPSK)

Åsa Öckerman (MPSK)

Lena Östholm Munkberg (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:60
av Sven Milltoft och Ellionor Moberg

Betydelsen av volontärskap

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå förändringar i kyrkoordningen, som innebär att betydelsen av volontärskap för genomförandet av församlingens grundläggande uppgift tydliggörs och inskräps.

Motivering

Svenska kyrkan med dess stift och församlingar genomgick år 2000 en omvälvande förändring från att vara statskyrka till att bli en fri och oberoende kyrka. Emellertid är Svenska kyrkan alltjämt en evangelisk-luthersk folkkyrka med tydligt centrum och låga trösklar och där den demokratiska organisationen och kyrkans ämbete eller vigningstjänst har gemensamt ansvar för att bedriva en verksamhet i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

För att göra det möjligt att förena tillhörighet och engagemang har det blivit alltmer betydelsefullt att inskräpa vikten av volontärmedverkan i församlingarnas verksamhet. Att ta vara på enskilda medlemmars beredvillighet, kunskap och kompetens är inte bara ett sätt att minska kostnader och effektivisera verksamheten utan långt mer att möjliggöra en ökad delaktighet och manifesteras en kyrkosyn som genomsyras av tanken att alla som vill vara en del av kyrkan också har betydelse för genomförandet av församlingens grundläggande uppgift.

Svenska kyrkan måste därför våga fjärma sig från arvet av att vara en myndighets- och servicekyrka där ett antal anställda och förtroendevalda löser den grundläggande uppgiften till fromma för de många, till att bli en levande folkkyrka som i högre utsträckning engagerar och tar i anspråk sina medlemmar och därmed gestaltar och tydliggör såväl kyrkans grundläggande mening som uppgift.

Det räcker således inte längre med att som nuvarande kyrkoordning kortfattat konstatera att delaktigheten i de döptas och troendes allmänna prästadöme förenar alla i ansvaret för att den grundläggande uppgiften blir utförd. Betydelsen av volontärskap måste på ett mycket tydligare sätt benämnas och framhävas i kyrkoordningen genom att till exempel införa ytterligare en bestämmelse vad gäller en församlingsinstruktions innehåll, så att volontärskap blir en självklar dimension som rör genomförandet av den grundläggande uppgiftens samtliga aspekter. På det sättet kan kyrkoordningen bidra till att ett proaktivt arbete kring volontärskap befrämjas i församlingarna och möjliggör och bygger framtidens kyrka.

Stockholm den 27 juli 2023

Sven Milltoft (BA)

Ellionor Moberg (C)

Kyrkomötet
Motion 2023:61
av Georg Lagerberg m.fl.

Nytt villkor för anställning som kyrkoherde

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att under mandatperioden återkomma till kyrkomötet med förslag till ändring av 34 kap. 9 § kyrkoordningen så att en ny femte punkt tillförs i bestämmelsen med innebörd att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning endast är den som förklarat sig beredd att förrätta vigsel och välsignelsehandlingar enligt 23 kap. för såväl par av olika som av samma kön.

Motivering

Svenska kyrkan har numera en ordning för vigsel. Någon skillnad görs inte om paret är av olika eller samma kön. Enskilda präster kan dock alltjämt välja om de vill viga eller inte viga par av samma kön. Kyrkan som samfund har försökt lösa de problem som kan uppstå genom att enskilda präster kan neka vigsel av samkönade par genom att säga att det är kyrkan genom församlingen som har en skyldighet att se till att en önskan om vigsel kan tillgodoses.

Sedan 2009 har ett antal motioner på olika sätt berört frågan om vigsel av samkönade par och om hur risken för att dessa par utsätts för negativ särbehandling av präster, som inte accepterar kyrkomötets beslut att även samkönade par ska kunna vigas, ska kunna undvikas.

Senast 2022 behandlade kyrkomötet två motioner om frågan. Den ena motionen, 2022:71 av Åsa Öckerman med flera, önskade att kyrkomötet skulle rekommendera att prästvigning inte ska ske av prästkandidater som säger sig vägra viga samkönade par. Den andra motionen, 2022:83 av Jesper Eneroth med flera, önskade bland annat att det i kyrkoordningen skulle föras in regler med innebörd att det ska anses vara diskriminerande att avstå från att viga ett samkönat par enbart med motiveringen att paret är just av samma kön och vidare att diskrimineringen skulle kunna leda till att präster förklaras obehöriga.

Båda motionerna avslogs. Den första ansågs kunna komma i konflikt med ansvarsfördelningen i Svenska kyrkan genom att begränsa biskoparnas vigningsansvar. Den andra avslogs bland annat därför att den ansågs gå för långt då ordningen skulle strida mot vad som uttalades när beslutet togs om att Svenska kyrkan skulle viga par av samma kön, nämligen att kyrkan ska kunna rymma olika uppfattningar i frågan och att ingen präst skulle komma att tvingas viga något par.

Men dagens ordning är inte problemfri. Det förekommer alltjämt församlingar där ingen av de där anställda prästerna vill viga samkönade par. Även om församlingen då har en skyldighet att ordna vigsel genom att någon annan präst åtar sig förrättningen så blir det ändå något av en inbjudan med dålig eftersmak. Paret förstår ofta vad det

handlar om och i en del fall har det även tagit väldigt lång tid att ordna fram någon annan präst. Kyrkans erbjudande om vigsel riskerar då att i stället för att vara något positivt uppfattas som något som gjorts med armbågen. Vi återkommer därför nu i frågan med ytterligare en motion.

Vi har denna gång försökt finna en lösning som minimerar risken för att ovanstående situation ska uppstå. Vi vill ha en ordning som tar oss närmare biskopsmötets uttalade målbild i mars 2022 i fråga om vigsel, som är att alla präster med glädje och av fri vilja ska viga par av olika liksom av samma kön. Samtidigt har vi inte velat gå så långt som att avkraga präster för att de hyser en annan äktenskapssyn. Vi föreslår därför ingen ändring av regelverket för obehörighetsförklaring eller ansvarsfördelningen för vigning till präst. I stället önskar vi att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag till ändring att 34 kap. 9 § kyrkoordningen så att en ny femte punkt tillförs i bestämmelsen med innebörd att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning endast är den som förklarat sig beredd att förrätta vigsel och välsignelsehandlingar enligt 23 kap. för såväl par av olika som av samma kön.

Genom ett sådant tillägg i 34 kap. 9 § säkerställs att det i varje församling kommer att finnas i vart fall någon präst som är beredd att förrätta vigsel av par av samma kön. Denna nya femte punkt ihop med den befintliga fjärde punkten i samma bestämmelse – om att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning endast är den som har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön – ger också tydliga signaler om vilket ledarskap vi vill ha i Svenska kyrkan. Vi vill ha ett öppet och inkluderande ledarskap som vare sig gör skillnad på kön eller sexuell läggning.

Vi är medvetna om att ett tillägg enligt förslaget inte gör att problemet försvinner direkt då villkoret tillämpas först vid nytillsättning av domprost eller kyrkoherde. Men vi tror ändå att den nya bestämmelsen är betydelsefull och kan leda oss närmare biskopsmötets målbild samt minska risken för att samkönade par ska uppleva sig negativt särbehandlade.

Stockholm 28 juli 2023

Georg Lagerberg (BA)

Åsa Öckerman (MPSK)

Anders Åkerlund (C)

Margareta Nisser-Larsson (BA)

Magnus Hedin (BA)

Charlotte Haggren (ÖKA)

Karin Janfalk (ÖKA)

Madelaine Erlandsson Starwing (BA)

Bengt Kjellgren (BA)

Jerker Schmidt (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:62
av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson

Svenska kyrkan och biståndsdebatten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avhålla sig från opinionsbildning i frågan om biståndets nivå eller partiernas biståndspolitik.

Motivering

Svenska kyrkan har länge drivit på för att Sverige ska ha världens högsta bistånd. Allt för många gånger har man gett sig in i den sakpolitiska debatten på ett sätt som är olämpligt för en folkkyrka och som lett till att kyrkan uppfattas som en förlängd arm åt den socialdemokratiska regeringens biståndspolitik.

Detta blev ännu tydligare efter regeringsskiftet i höstas, då de nya partierna aviserade att enprocentsmålet i biståndet avskaffas. Visserligen är detta mest en symbolisk snarare än realpolitisk förändring – biståndet kommer bara minska marginellt och Sverige kommer fortsatt att vara ett av de länder i världen som ger bort mest av skattebetalarnas pengar. Icke desto mindre har den nya biståndspolitiken mötts av kraftfulla fördömanden av Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans biståndsorganisation Act Svenska kyrkan valde till exempel inför riksdagsvalet att kampanja mot förslaget att avskaffa enprocentsmålet, med parollen ”En hundradel för världen”. Man är öppen med att man kritiserar regeringspartierna och SD.

”Flera partier vill skära i Sveriges stöd till utsatta människor i världen. Samtidigt befinner vi oss i en kris med ökande hunger och konflikter, minskad demokrati och jämställdhet. Minskningar av biståndet drabbar miljontals barn och vuxna och bäddar för nya och värre kriser”, skriver man på Svenska kyrkans hemsida. De lanserade även en namninsamling: ”Inför valet vill vi ha ett löfte från våra politiker att ge minst 1 procent av BNI i bistånd till människor som lever i fattigdom och förtryck.”

Efter valet har de skrivit flera debattartiklar där de uttryckligen kritiserar regeringen och SD för den något lägre biståndsnivån.

Den politiska opinionsbildningen kommer inte bara från Act Svenska kyrkan, utan dessvärre även från ärkebiskop Martin Modéus. I DN skrev han den 18 maj en debattartikel där han i starka ordalag kritiserade regeringens biståndspolitik, både den allmänna minskningen och att regeringen tar av biståndet till tredje världen för att finansiera bistånd i Ukraina. Även här framfördes en rekommendation till regeringen att inte frånga målet om 1 procent av BNI i bistånd. ”Investera åtminstone en hundradel av Sveriges välstånd i arbetet för en bättre värld”, skrev Modéus. En sammanfattning av debattartikeln finns upplagd på Svenska kyrkans hemsida. I första meningen i artikeln kritiseras regeringen för att fokusera på ”svenska intressen”. ”Kyrkoledarna

Mot 2023:62

tycker att Sveriges biståndspolitik har blivit alltför närsynt, där både tid och resurser fokuseras på Ukraina, närområdet och svenska intressen”.

Detta är typexempel på frågor där Svenska kyrkan bör ta flera steg tillbaka från den sakpolitiska debatten. Det finns ingen anledning för kyrkan att så tydligt ta ställning för en viss biståndsnivå eller för ideologiska etiketter (som ”feministisk utrikespolitik”), vilket dessutom helt och hållet råkar överensstämma med den tidigare socialdemokratiska regeringens politik. Det finns inget samband som påvisar att länder som tar emot bistånd också tar sig ur fattigdom.

Det är naturligtvis möjligt för kyrkan att delta i biståndsdebatten, men det bör inte ske på ett sätt som gör att kyrkan uppfattas som recensent av de olika förslag som finns hos de politiska partierna.

Stockholm den 28 juli 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Axel W Karlsson (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:63
av Sten Janson m.fl.

Stärk församlingsrådets ställning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur församlingsråden fungerar i förhållande till de förväntningar som beskrivs i strukturutredningen Närhet och samverkan (SKU 2011:2),
2. i utredningen särskilt beakta i vilken utsträckning formell delegation har getts till församlingsråden som ger dem beslutsmandat utöver vad som föreskrivs i kyrkoordningen,
3. med beaktande av framkomna utredningsresultat återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar av kyrkoordningen som säkerställer att församlingsråden får ett tydligare ansvar över församlingens grundläggande uppgift.

Motivering

Den viktigaste utvecklingsfrågan för Svenska kyrkan i framtiden är att stärka dess församlingar. Svenska kyrkans existens bygger på levande församlingar och möjligheten att erbjuda församlingens medlemmar andlig näring och gemenskap genom att skapa goda förutsättningar för mission och gudstjänstliv, diakoni och undervisning. Här spelar församlingsrådet, den demokratiskt valda styrelsen för pastoratets församlingar, en avgörande viktig roll.

Från 2014, dvs. i snart tio år, har det funnits församlingsråd som utgör styrelser i församlingar som ingår i pastorat, vilka enligt 2 kap. 5 § kyrkoordningen definieras som sådana kyrkliga samfälligheter som får finnas enligt 8 § lagen om Svenska kyrkan. Med denna reform hoppades man att stoppa den "församlingsdöd" som präglat Svenska kyrkan efter relationsförändringen 2000. Små församlingar skulle då kunna leva vidare i kraft av den trygga ekonomi kring den grundläggande uppgiften som den nya samfälligheten, pastoraten, kunde erbjuda. Idag kan vi konstatera, efter nio år, att denna förhoppning om att kunna bevara församlingar under pastoratets trygga hägn, inte helt förverkligats, utan att ett antal församlingar har slagits ihop inom pastoratet eller uppgått i en enda stor ny församling.

Den bild man får av församlingsrådets ställning och mandat i pastoraten efter dessa år, genom massmedia och rapporter från olika stift, är splittrad. Röster från många församlingar vittnar om att församlingsrådets roll är marginell och att en konstruktiv dialog mellan församlingsråd och kyrkoråd respektive kyrkoherde saknas, medan andra tycker att råden fungerar bra och att det under åren har utvecklats ett meningsfullt samråd mellan kyrkoråd och församlingsråd i de för församlingen väsentliga frågorna oavsett delegationsordningens utformning och var besluten formellt ligger.

Kyrkoordningen är tydlig beträffande församlingen och dess förtroendevalda. I inledningstexten till sjunde avdelningen står:

De förtroendevalda har av församlingen fått i uppdrag att ta ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och dess förvaltning skött. De utövar sitt uppdrag inom ramen för det mandat som tillhör det förtroendevalda organ de ingår i.

Att en församling ingår i ett pastorat innebär inte att församlingsrådet som församlingens styrelse fräntas sitt ansvar. För att detta ansvar ska kunna tas krävs naturligtvis en aktiv roll av de förtroendevalda i församlingen att verka för den grundläggande uppgiften i alla dess aspekter. En av Svenska kyrkans mest grundläggande principer är närheten mellan den gudstjänstfirande gemenskapen och församlingens förtroendevalda.

Under åren 2014 och 2015 lämnades ett antal motioner in som på olika sätt berörde strukturreformen och behovet av utvärdering av den. I kommentaren till kyrkoordningens fjärde kapitel under rubriken Församlingsråd framkommer att kyrkomötet 2015 beslutade, med anledning av motionerna 2015:5 och 2015:60, att uppdra till kyrkostyrelsen att följa upp hur strukturreformen utfallit med särskilt fokus på församlingsråden. År 2017 redovisades resultatet av detta uppdrag i det årets årsredovisning för den nationella nivån (KsSkr 2017:2) och i Nyckeln för Svenska kyrkan, kapitel 3. I årsredovisningen anförs bland annat:

att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år.

I Nyckeln till Svenska kyrkan 2017 noteras att:

församlingsrådets handlingsutrymme är starkt begränsat. Uppgifterna handlar i liten utsträckning om att besluta om frågor gällande den grundläggande uppgiften och möjligheten att påverka församlingens verksamhet. Frågan är om man kan förstå den funktionen som styrelse då man knappt befinner sig på beslutsarenan beträffande områdena diakoni, undervisning och mission.

År 2017 kom det ytterligare fyra nya motioner på detta tema. De avslogs samtliga, men kyrkomötet beslutade, med anledning av motionerna, att informera kyrkostyrelsen om behovet av en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser.

Vi motionärer kan nu konstatera, sex år senare, att en sådan uppföljning inte skett, och att det nu har gått tillräckligt lång tid för att undersöka hur församlingsråden fungerar i förhållande till de förväntningar som beskrevs i strukturutredningen Närhet och samverkan (SKU 2011:2), där det står att församlingsråd i större församlingar borde kunna få precis samma ställning som kyrkoråden tidigare hade i förhållande till kyrkonämnden i en samfällighet:

Pastoratets kyrkoråd kan delegera olika uppgifter till församlingsrådet. Vad det blir fråga om är inte närmare reglerat i kyrkoordningen och kommer säkert att bero bl.a. på pastoratens och församlingarnas storlek. Det finns nu föreskrivet i kyrkoordningen att kyrkonämnden ska uppdra till kyrkoråden i församlingarna att disponera anslagen för den grundläggande uppgiften. Inget hindrar att man tillämpar den ordningen även fortsättningsvis. Även i övrigt kan man behålla den uppgiftsfördelning

mellan kyrkonämnd och kyrkoråd som har fastställts genom delegationsbeslut från kyrkonämndens sida. (Närhet och samverkan, sidan 250)

Mot 2023:63

Så har det knappast blivit. Det förekommer enligt vår uppfattning få delegationer från kyrkoråd till församlingsråd, inte ens i de största enheterna. Pastoraten tycks på många håll ha utvecklats till maktcentra, där kyrkoherde och kyrkoråd visat sig vara ovilliga att släppa ifrån sig något verkligt inflytande till församlingsråden.

Med anledning av dagens diskussion kring församlingsrådets ställning och mandat och mot bakgrund av strukturutredningens ambitioner är det därför angeläget att kyrkostyrelsen på nytt initierar en noggrann uppföljning av hur församlingsråden fungerar efter nio års verksamhet och särskilt granskar i vilken mån beslut har delegerats från kyrkoråd till församlingsråd. En sådan uppföljning ger sedan kyrkostyrelsen underlag för att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur församlingsråden, och därmed församlingarnas verksamhet, kan främjas och utvecklas så att församlingsrådet, som styrelse för det lokala pastorala området, får ett tydligare ansvar över församlingens grundläggande uppgift: att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. (2 kap. 1 § kyrkoordningen). Den teologiskt och kyrkorättsligt principiellt tveksamma sorteringen av den grundläggande uppgiftens fyra dimensioner som utvecklats på många håll, dvs. församlingsrådet med visst ansvar för gudstjänsten och kyrkorådet för främst diakoni, undervisning och mission, skulle då undanröjas. Kyrkomötets beslut 2012 utifrån strukturutredningen Närhet och samverkan kan inte tolkas på annat sätt än att församlingsrådet, såsom församlingens styrelse, skulle ha ansvar för den grundläggande uppgiften i dess helhet. Pastoratets kyrkoråd i sin tur skulle, inom ramen för sitt övergripande pastorala och ekonomiska ansvar, se till att församlingens grundläggande uppgift utövades på ett tillfredsställande sätt, till exempel genom att små församlingar inom pastoratet kunde samverka kring vissa av den grundläggande uppgiftens dimensioner.

Göteborg den 30 juli 2023

Sten Janson (POSK)

Nils Gårder (POSK)

Marie Wojidkow (POSK)

Tomas Rosenlundh (ÖKA)

Kjell Kallenberg (POSK)

Anders Brunnstedt (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Lena Arman (POSK)

Boel Johansson (POSK)

Margareta Karlsson (ÖKA)

Karin Janfalk (ÖKA)

Bengt Kjellgren (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:64
av Jonas Noréus

Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som

1. förtydligar församlingens uppgift och kyrkoavgiftens koppling till densamma,
2. klargör upp till vilken nivå kyrkoavgiften får användas som direktbidrag till insamlingsändamål.

Motivering

Syftet med kyrkoavgiften som tas ut på lokal nivå är att den ska användas till verksamhet för att uppfylla den grundläggande uppgiften på just denna lokala nivå. Storleken på kyrkoavgiften beslutas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige beslutar också vad pengarna ska gå till i sin budget på årsbasis.

Församlingen ansvarar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen, och att den grundläggande uppgiften utförs. Därutöver får, enligt kyrkoordningen, församlingen lämna bidrag till internationell diakoni och mission (2 kap. § 1). I vissa av Svenska kyrkans församlingar förekommer det därför att kyrkoavgift skickas direkt till insamlingsändamål, t.ex. projekt inom Act Svenska kyrkan eller egna stödprojekt i andra länder. Detta är då egentligen ingen verksamhet på lokal nivå, utan ett direkt finansiellt stöd, som inom Svenska kyrkan traditionellt annars sköts med kollekt och insamlingsverksamhet separerad från kyrkoavgiften. När sådant direktstöd via kyrkoavgiften uppgår till en procent eller mer av kyrkoavgiften väcks frågor om vad som är möjligt, rimligt och en god ordning enligt kyrkoordningens intention om församlingens uppdrag och kyrkoavgiftens användning. I teorin skulle direktbidrag till insamlingsändamål kunna uppgå till mer än 50 procent av kyrkoavgiften utan hinder, om ett vidlyftigt kyrkofullmäktige beslutar så.

I den mån en församling vill markera delaktighet i den världsvida kyrkan vore en bättre ordning att kyrkoavgiften används till verksamhet som i förlängningen stimulerar insamling av medel till ändamål inom internationell diakoni och mission. Det kan vara stödkonserter och liknande, där församlingen täcker en förlust mot att insamlade medel går till insamlingsprojekt. Då behåller man det principiella där kyrkoavgiften går till lokal verksamhet och inte blir ett direkt pengarpåslag till insamlingsändamål.

Med anledning av ovan anförda kan det vara motiverat att kyrkoordningen kompletteras med en formulering som förstärker församlingens ansvar för den kyrkliga verksamheten och att kyrkoavgift tas ut främst för att genomföra den grundläggande uppgiften, samt att förtydliga upp till vilken nivå kyrkoavgiften får användas som direktbidrag till insamlingsändamål.

Varberg den 2 juli 2023

Jonas Noréus (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:65
av Lars B Andersson m.fl.

Hyggesfritt skogsbruk

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hyggesfritt skogsbruk i Svenska kyrkans skogar,
2. samtidigt undersöka vilka effekter höjd slutavverkningsålder skulle innebära när det gäller biodiversitet samt kolinlagring,
3. återkomma med förslag på ändringar i kyrkoordningen som lyfter fram hyggesfritt skogsbruk.

Motivering

Svenska kyrkan talar om att värna skapelsen och att skogen är en del av skapelsen. Skapelsen ska man visa hänsyn till och vårda. Att införa hyggesfritt skogsbruk i stället för kalhuggningsprincipen med så kallat trakthyggesbruk, är att visa respekt för skapelsen.

Idag slutavverkas oftast skogsbeståndet när det uppnått en ålder av 60–80 år. Det sker vanligtvis genom kalavverkning där nästan alla träd tas ner. Förutom att det skapar ett öppet sår i landskapet innebär det nackdelar för klimat och miljö samt de skogslevande arternas livsmiljöer. Hyggesfritt skogsbruk gör att kolsänkorna bevaras och koldioxidutsläppen minskar och att man samtidigt bevarar mångfalden i skogen.

Detta är extra viktigt idag när skogens nettoinlagring av kol minskar på grund av den generellt ökande avverkningstakten. Återkommande kalhyggen är samtidigt den huvudsakliga orsaken till att många (400) skogslevande arter är klassade som sårbara och hotade (källa: artdatabanken samt Naturvårdsverket).

Enligt artdatabanken är avverkningar det största enskilda hotet för den biologiska mångfalden. Trakthyggesbruket innebär samtidigt att flera typer av livsmiljöer minskar och slås i spillror medan de skogslevande arterna behöver sammanhängande ekosystem för att deras populationer inte ska minska och fragmentiseras.

Genom användning av hyggesfria metoder minskar typiska hyggeseffekter som exempelvis förhöjd grundvattennivå, ökad avrinning, transport av organiskt material, partiklar och näring från mark till vatten. Andra sådana effekter är körskador vilka kan medföra ökad uttransport och bildning av metylkvicksilver och kvicksilver till sjöar och vattendrag. Hyggesbruket innebär således en negativ inverkan på skogslandskapets vattendrag.

Hyggesfritt skogsbruk är inget hinder för att ha ett produktivt skogsbruk och kunna göra avverkningar. Man avverkar men gör inga stora kalhuggningar. Hyggesfria metoder innebär att man samtidigt som man värnar skapelsen också kan bruka skogen och få avkastning. Dock innebär hyggesfritt skogsbruk en något lägre avkastning än kalhuggning, men det ger miljömässiga vinster och visar respekt för skapelsen.

Fördelar med hyggesfritt skogsbruk: Hyggesfritt är ofta ett skonsammare sätt att bruka skogen vilket gör att många arter har större möjlighet att finnas kvar jämfört med efter kalavverkning. Exempel på arter som gynnas kan till exempel vara marksvampar, hänglavar, mossor, skogsfåglar och blåbärsris. Du bibehåller skogskänslan, vilket ofta upplevs positivt för friluftslivet i rekreationsskogar och i vissa kulturmiljöer.

Åtgärder som skyddsdikning, markberedning och plantering behövs normalt inte vid hyggesfritt skogsbruk. Därmed minskar risken för utlakning av näringsämnen och tungmetaller till vattendrag, vilket är fördelaktigt för vattendrag i, samt i nära anslutning till skogen. Troligtvis minskar även risken för ras och skred i erosionskänsliga områden eftersom det finns kvar vegetation som binder marken och du får inte samma grundvattenhöjning som vid en kalavverkning, vilket innebär att risken för översvämning samtidigt minskar.

Hyggesfria metoder uppskattas av rennäringsringen eftersom de gynnar både mark- och hänglavar. Det är även en fördel för renskötseln att stora sammanhängande områden av täta ungskogar undviks. Det kan då ses som en aktiv handling vilken ingår som en del av Svenska kyrkans ursäkt till samerna.

Förutom hyggesfritt skogsbruk är det värdefullt att låta skogen fortsätta växa och höja dess slutavverkningsålder eftersom den fortsätter att lagra in kol efter den idag gängse slutavverkningsåldern (om cirka 60–80 år). Arterna i skogens ekosystem skulle också dra nytta av höjd slutavverkningsålder eftersom det skulle främja deras överlevnad.

I tider med generellt motsägelsefulla politiska signaler kring miljö och klimat innebär det dubbla signaler om hur skogen ska skötas. Konsekvensen blir motsägelsefulla styrsignaler, som i sin tur innebär att beslut om svenskt skogsbruk som hör hemma på politisk nivå flyttas nedåt på lägre nivåer (till myndigheter). Därför är det extra viktigt att kyrkan nu i dessa tider har modet att gå före och visar vägen mot ett hållbart skogsbruk som tar hänsyn till de fyra hållbarhetsdimensionerna: andlig/existentiell, ekonomisk, social samt ekologisk hållbarhet.

Svenska kyrkan får även i närtid mycket kritik kring sitt skogsbruk bland annat i boken Skogslandet och då behöver ändringar göras och en ändring åt rätt håll är att införa hyggesfritt skogsbruk.

Kilafors den 31 juli 2023

Lars B Andersson (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Mats Berglund (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Margareta Carlsson (ViSK)

Ann-Charlotte Miller (ViSK)

Britt Björneke (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:66
av Bengt Kjellgren m.fl.

Valsedelsdistribution

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inför kyrkovalet 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige,
2. återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomötet beslutar om ett sådant bidrag,
3. säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen.

Motivering

Frågan om valsedelsdistribution har tagits upp ett antal gånger inför tidigare kyrkovalet, senast 2020 då ekonomiutskottet ansåg att formerna för distribution av valsedlarna bör ses över då nuvarande lösning att de skickas till nomineringsgruppen medför onödiga transporter och logistik. En mer hållbar lösning vore att alla valsedlar samlat distribueras direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna. Vid genomförande av 2021 års kyrkovalet trycktes 4,5 miljoner blanka valsedlar som distribuerades till 593 valnämnder. Därutöver trycktes 96 miljoner namnvalsedlar beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser. Varje valsedel kostar 25 öre, dvs. en total kostnad på ca 25 miljoner kronor för bara valsedlarna. Till detta kommer kostnader för distribution. Detta är inte ett hållbart sätt att genomföra ett val idag.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motionen Förenkla valarbetet (2013:45) om distribution av valsedlar till valnämnderna. Motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. I betänkandet Vissa frågor om de kyrkliga valens administration (O 2013:14) föreslog organisationsutskottet att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå, men att frågan trots allt var viktig att belysa. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att med anledning av bland annat motion 2013:45 uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkovalet göra en fördjupad analys av motionens förslag och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration (KmSkr 2013:17).

Kyrkostyrelsen redovisade i en skrivelse (KsSkr 2015:2, bilaga 3, sidan 52) sin fördjupade analys av att från och med kyrkovalet 2017 låta distribuera valsedlarna direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Det som bland annat framkom var farhågor om extra bemanning under sommartider för att ta emot valsedlar samt en ökad kostnad för nationell nivå på ca 3,1 miljoner kronor. Det är ett antal år sedan denna utredning gjordes.

Vi motionärer anser att frågan har utretts och lyfts så många gånger att det nu är dags att genomföra denna förändring, dvs. att alla valsedlar samlats distribueras direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna i kommande kyrkoval 2025 avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige. I skrivelsen om verksamhet och ekonomi framhålls särskilt att kyrkostyrelsen ser behov av att säkra och utveckla den demokratiska styrningen för framtiden och att man vill utreda hur den kan upprätthållas till en lägre kostnad än idag. Vårt förslag är ett led i denna riktning, som inte påverkar förutsättningarna för nomineringsgrupper att ställa upp i kyrkovalet 2025.

Vad gäller de ekonomiska aspekterna kan vi tänka oss en fördelningsmodell där kostnaderna för valsedlar och distribution fördelas mellan valnämnderna (val till kyrkofullmäktige), stiftens (val till stiftsfullmäktige) samt nationell nivå (val till kyrkomötet). Den totala kostnaden för valsedlar och valsedelsdistribution kan kyrkostyrelsen med enkelhet balansera genom att begränsa antalet valsedlar till samtliga val.

Totala kostnaden enbart för tryck av valsedlar ligger på cirka 25 miljoner kronor. Om exempelvis en begränsning införs på en valsedel per varannan röstberättigad till samtliga val så är vi övertygade om att en besparing på åtminstone 5 miljoner kronor är möjlig vilket väl skulle balansera den kostnadsökning kyrkostyrelsens tidigare utredning visade på.

Det är inte hållbart att beställa denna mängd valsedlar samt ha en dubbel hantering och kostnad för distribution av valsedlar först från tryckeri till nomineringsgrupperna och sedan ska nomineringsgrupperna vidare distribuera valsedlar till respektive valnämnd. Låt oss nu ur ett hållbarhetsperspektiv förenkla denna hantering genom att distribuera valsedlarna direkt från tryckeri till respektive valnämnd samlat! Vårt förslag kan bidra till att nå målet att Svenska kyrkan skall vara klimatneutral 2030. Klimatet kan inte vänta.

Göteborg den 19 juni 2023

Bengt Kjellgren (BA)

Sven Milltoft (BA)

Olle Reichenberg (BA)

Suzanne Fredborg (BA)

Anders Brunnstedt (POSK)

Tomas Rosenlundh (ÖKA)

Margareta Karlsson (ÖKA)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Marcus Romedahl (FiSK)

Leif Nordlander (FK)

Åsa Öckerman (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Victor Backström (POSK)

Marie Wojidkow (POSK)

Linda Sjöo (ViSK)

Marjut Ervasti (ViSK)

Åsa Rehdell (HoJ)

Jenny Nilsson (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2023:67
av Elisabeth Sandlund m.fl.

Teologisk utvärdering av dopkampanjen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till en utvärdering av den nationella dopkampanjen med fokus på teologiska aspekter.

Motivering

Beslutet om en nationell dopkampanj fattades under stor enighet av kyrkomötet 2021 efter tillstyrkan av samhälls- och kulturutskottet. I sitt betänkande framhöll utskottet ”vikten av att den kommunikation som genomförs på olika nivåer är teologiskt reflekterad där människor får möta evangelium och dopets kärna utifrån sina egna förutsättningar”.

En första utvärdering våren 2023 pekar på att kampanjens korta reklamfilmer, som syftade till att väcka känslor snarare än att förmedla fakta, tagits emot väl av målgruppen, också av personer som har en svag anknytning till Svenska kyrkan. Filmerna tycks alltså ha fungerat som de apitretare de var avsedda som. Vad som dock behöver analyseras är hur hungern därefter mättats, alltså vilken ”teologiskt reflekterad kommunikation” om ”evangelium och dopets kärna” som erbjudits och hur den har tagits emot. Det är en viktig kunskap i sig och, inte minst, inför kommande nationella kampanjer.

Ett inslag i analysen bör vara en granskning av den information om dopet som ges på Svenska kyrkans hemsida och som har en direkt koppling till kampanjen. Det förefaller sannolikt att det är där som personer som blivit nyfikna och intresserade efter att ha sett reklamfilmerna i första hand söker kunskap.

Utan att föregripa analysen är det enkelt att konstatera att innehållet lämnar mycket i övrigt att önska. Dopet framställs huvudsakligen som tradition och fest. Som exempel på det urvattnade budskapet kan nämnas att det betonas att dopet kan äga rum var som helst, ”i kyrkan, hemma eller på en älskad plats någonstans”, utan hänsyn till kyrkoordningens ord om att dopet ”vanligen” sker i församlingens gemensamma gudstjänst. Fadderns ansvar, ”att dela ansvaret för den döpta personens kristna fostran”, uttrycks i termer av att ”*en fadder kan be för barnet och berätta för det om att Gud finns med i livet*” (min kursivering). Och även om ”Gud” omnämns flitigt är det slående att Jesus Kristus, som den som döps enligt kyrkoordningen ”förenas med ... för att med honom och hans folk dela korsets och uppståndelsens liv” helt lyser med sin frånvaro.

Dopkampanjen är en stor och viktig satsning, ett led i arbetet för att det grundläggande syftet ska uppfyllas, att ”människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Det är därför den teologiska grunden ska vara så stabil att de som nås

Mot 2023:67 av kampanjen förstår dopets verkliga innebörd, vid sidan av att vara "livets första fest" och "en vacker tradition". Att analysera hur detta har förmedlats och tagits emot måste därmed vara en viktig del av en seriös utvärdering.

Bromma den 31 juli 2023

Elisabeth Sandlund (FK)

Berth Löndahl (FK)

Elisabeth Lindahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2023:68
av Marcus Romedahl och Jonas Noréus

Återkallande av uppdrag för förtroendevalda

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda utökad möjlighet för kyrkofullmäktige att kunna återkalla uppdraget för vissa valda förtroendevalda.

Motivering

Kyrkoråd väljs enligt kyrkoordningen på en mandatperiod på fyra år den 1 januari efter ett valår. Denna ordning är till synes god, men det kan ibland uppstå problem. Den enda sanktionsmöjlighet som finns att skilja ett kyrkoråd eller enskild ledamot från uppdraget beskrivs i 33 kap. 11 § kyrkoordningen. Det krävs antingen stora formella felaktigheter (varefter ansvarsfrihet ej beviljats), eller brottslighet med lagakraftvunnen fängelsestraff på två år eller mer, för att skilja en vald person från sitt uppdrag.

Exempelvis kan en kyrkorådsordförande sitta kvar på sin post trots att nomineringsgrupper, kyrkofullmäktige, biskop och stift uppmanat till avgång, vilket kan få stora konsekvenser för församlingen. Samma sak kan uppkomma avseende ledamot i kyrkoråd eller ett helt kyrkoråd.

Situationer där frågan blir aktuell – och nuvarande sanktionsmöjlighet inte räcker till – kan vara djup ekonomisk oäktsamhet, ohörsamhet mot stiftet, beslut som tagits i strid med kyrkoordningen eller bristande omdöme.

Det vore därför önskvärt att utreda hur en komplettering av 33 kap. 11 § kyrkoordningen kan se ut som ger kyrkofullmäktige utökad möjlighet att återkalla förtroende för vissa valda funktionärer. Det kan gälla ett helt kyrkoråd, enskilda ledamöter, eller ordförande.

För att undvika risken för kupper vid informella majoritetsskiften (som kan uppkomma under en pågående mandatperiod) kan ett villkor om kvalificerad majoritet ingå i det nya regelverket för att återkalla ett uppdrag.

Malmö den 31 juli 2023

Marcus Romedahl (FiSK)

Jonas Noréus (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:69
av Marcus Romedahl och Jonas Noréus

Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kontakta regeringen för att begära komplettering av myndighetsregleringen för kollektivtrafik så att Svenska kyrkan blir remissinstans vid planering av nya lokaltrafikförsörjningsplaner.

Motivering

Ett ofta förekommande och växande problem är att kollektivtrafikförsörjningen blir allt sämre när det gäller tillgänglighet till Svenska kyrkans besöksmål och verksamheter. I klartext gäller det kyrkor, församlingshem, begravningsplatser och gudstjänster.

Ansvariga för kollektivtrafiken är regionerna som har ett myndighetsansvar och är ålagda att ha en kollektivtrafikmyndighet för ändamålet. Kommunerna är remissinstanser vid planeringen av nya lokaltrafikförsörjningsplaner på årsbasis.

Svenska kyrkan bör vara remissinstans och för att det ska vara möjligt behöver lagstiftningen kompletteras. Därför bör kyrkostyrelsen få ett uppdrag att påverka lagstiftaren att införa en sådan komplettering.

Malmö den 31 juli 2023

Marcus Romedahl (FiSK)

Jonas Noréus (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:70
av **Axel W Karlsson och Lennart Matikainen**

Komplettering av utskottsordningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att tillsätta en utredning, syftande till komplettering av utskottsordningen i kyrkomötets arbetsordning så att samtliga kyrkomötesmandat får samma värde.

Motivering

Kyrkomötets ordning för utskott är för närvarande ordnad så att vi har åtta utskott med 15 ordinarie ledamöter och 15 suppleanter. Det innebär att totalt 240 av kyrkomötets 251 ledamöter har utskottsplatser, en ordning som tycks ha fungerat väl så länge det inte fanns mindre grupper i kyrkomötet. Den torde även i framtiden kunna fungera väl om den kompletteras med regler som skapar rättvisa och likartade arbetsmöjligheter för alla, vilket inte är fallet för närvarande.

Den nuvarande ordningen har lett till att två nomineringsgrupper för närvarande saknar rätt att delta i utskottsarbetet. I den mån fler mindre grupper i framtiden väljs in i kyrkomötet, vilket mycket väl kan bli fallet, kan man förvänta sig att ännu fler ställs utanför utskottsarbetet.

Utskottsarbetet förbereder beslut som ska fattas i plenum, och i den mån respektive utskott inte är enigt om vilket förslag som skall rekommenderas till plenum, kan omröstning samt reservationer och särskilda yttranden förekomma.

Utskottsarbetet innebär att en mängd information om respektive motionsförslag, aktuella regelverk och annan relevant information förmedlas på vägen fram till beslut om förslag.

Därför är det inte lyckat ur demokratisk och kyrklig synpunkt att mindre nomineringsgrupper helt ställs utanför och alltså inte får del av dessa informationer. Detta faktum försämrar kvaliteten av kyrkomötets arbete.

Folk tror inte att det är sant att vissa av kyrkomedlemmarna valda ledamöter är utestängda från väsentliga delar av kyrkomötets arbete och till och med får betalt av kyrkomötet för att inte delta i det!

Vi föreslår därför att en förbättring av den nuvarande ordningen utreds så att alla ledamöter i kyrkomötet får möjlighet att delta i utskottsarbetet. Detta kan ske genom kompletterande regler som ger en kyrkomötesledamot rätt att delta i ett valfritt utskott, med yttranderätt, när egna motioner behandlas. Därmed skulle utskottsarbetets kvalitet förbättras och missförstånd eller feltolkningar av motioner – vilket har förekommit – kunna undvikas.

Vidare borde det vara möjligt att komplettera den bestående ordningen med regler som ger ledamot rätt till adjungering till utskott, med yttranderätt men inte rösträtt, för kyrkomötesledamot som önskar närvara när ett ärende behandlas. Skäl till denna

närvaro skulle kunna vara att man motionerat om något liknande, att man menar sig ha väsentlig information att tillföra eller helt enkelt har speciellt intresse för den motion som behandlas.

Den nuvarande ordningen, då ledamöter av mindre nomineringsgrupper helt ställs utanför utskottsarbetet och alltså görs arbetslösa under cirka två dagar under kyrkomötets första sammanträdes-session, är anstötlig ur demokratisk och kyrklig synpunkt.

Detta att en del ledamöter helt ställs utanför allt utskottsarbete visar att alla mandat inte är lika mycket värda. Vi har en ordning som innebär diskriminerande särbehandling av mindre grupper, att det finns mandat med fulla rättigheter och mandat som inte har samma rättigheter som de andra eftersom de är uteslutna från en väsentlig del av kyrkomötets arbete.

Göteborg den 31 juli 2023

Axel W Karlsson (AfS)

Lennart Matikainen (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:71
av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen

Gemensam valsedel

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utse en demokratiskt sammansatt kommitté med uppdrag att ta fram regler för en gemensam valsedel för nomineringsgrupperna i kommande kyrkoval.

Motivering

Statliga Valmyndigheten har pekat på många brister med att ha olika valsedlar i allmänna val, och har därför tidigare i år presenterat ett förslag på en gemensam och neutral valsedel.

(www.val.se/servicelankar/servicelankar/press/nyheter--pressmeddelanden/nyheter/2023-06-28-forslag-till-nya-valsedlar-presentrades-i-almedalen.html)

Samma brister som Valmyndigheten pekar på gäller även i kyrkovalen. Då det är Svenska kyrkan och inte Valmyndigheten som äger denna fråga i kyrkovalen, vore det en god idé om kyrkostyrelsen snarast möjligt utredde frågan och föreslog en övergång till en gemensam valsedel, vilket skulle stärka demokratin och likabehandlingen i kyrkan.

Hur kyrkovalen genomförs har betydelse för demokratin i kyrkan. En gemensam valsedel skulle medföra en rad fördelar:

- ◆ Nomineringsgrupperna skulle få mer tid att ägna åt debatt om det praktiska arbetet med att hantera och distribuera valsedlar försvann.
- ◆ Färre medlemmar skulle uppleva att de saknar valsedlar och behöva beställa eller hämta.
- ◆ För väljarna blir det lättare när de slipper stå och plocka åt sig valsedlar i valsedelsställen på vallokalerna. Många väljare är rädda att någon ska se dem när de plockar valsedlar.
- ◆ Risken för köer vid valsedelsställen minskar.
- ◆ Det blir lägre kostnader för kyrkan om man slipper trycka och bekosta enskilda valsedlar åt nomineringsgrupperna.

Om sådana valsedlar skickas ut till medlemmarna tillsammans med listor på de aktuella anmälda kandidaterna så har väljarna alla förutsättningar för att välja nomineringsgrupp och kandidater. Nomineringsgrupp och kandidater kan sedan själva sprida information om kandidaterna.

Göteborg den 31 juli 2023

Axel W Karlsson (AfS)

Lennart Matikainen (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:72
av **Axel W Karlsson och Lennart Matikainen**

Arbetet för migranternas återvändande

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala sitt stöd för att Svenska kyrkan ska verka för återvandring,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att söka dialog med Migrationsverket och andra relevanta myndigheter om vilka behov som finns inom återvandringsarbetet,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en strategi för kyrkans återvandringsarbete på såväl nationell nivå som stifts- och församlingsnivå,
4. uppdra till kyrkostyrelsen att se till att Svenska kyrkan på sin hemsida informerar om sitt återvandringsarbete.

Motivering

De ungdomar (och andra) som till följd av en i stort misslyckad invandringspolitik har misslyckats med att anpassa sig till det svenska samhället och dessvärre hamnat i militant kriminalitet med inslag av dödsskjutningar och sprängningar där oskyldiga människor i Sverige drabbats, bör ges chansen att försöka etablera sig i sina föräldrars ursprungsländer.

En stor del av de kriminaliserade unga talar föräldrarnas modersmål och ibland även andra språk – inte sällan bättre än svenska.

Svenska kyrkan är en viktig aktör både för ökad återvandring och en smidig återetableringsprocess. Det är en human insats att möjliggöra för invandrare, som inte funnit sig till rätta i Sverige, att återförenas med sina landsmän och kunna bygga en tillvaro i sitt hemland. Kyrkan besitter värdefulla kontakter och nödvändig erfarenhet genom sitt internationella nätverk. Svenska kyrkan kan därmed bidra med allt det som regeringen nu behöver hjälp med för att få invandrarna att åka hem: råd, vägledning och praktiskt stöd.

Återvandring är en tanke med stöd i Bibeln. Enligt Bibelns berättelse återvandrade det hebreiska folket till sitt utlovade land efter generationers vistelse i Egypten.

Efter flykten till Egypten återvände Jesus till sitt hemland eftersom han såg sin uppgift hos det egna folket (Matteus 15:24).

Man behöver inte läsa länge i Bibeln förrän man upptäcker att ordet ”folk” är viktigt. Glädjen och tacksamheten att få tillhöra ett folk som har en historisk uppgift är ett grundtema i Bibeln.

Svenska kyrkan bör därmed inta en aktiv roll i återvandringsarbetet, för att möjliggöra att människor som vill också kan återförenas med sitt folk, är därmed ett sätt att leva upp till kristna värderingar.

Nuvarande regering har beslutat att kraftigt öka Sveriges fokus på återvandring. Målet är att fler ska återvända till sina hemländer frivilligt.

Mot 2023:72

I år fick Migrationsverket för första gången direktiv av regeringen i regleringsbrevet om att lyfta fram myndighetens insatser för återvandring.

Migrationsverket har fått i uppdrag att inrätta återvändandecenter för asylsökande som fått beslut om att de måste åka hem, liksom för personer med uppehållstillstånd som inte kunnat finna sig till rätta i Sverige.

Myndigheten ska enligt regeringen ”aktivt arbeta med att motivera dessa personer till att återvända frivilligt, samt ge råd, vägledning och praktiskt stöd”.

Utöver detta kommer återvandringsfrågan behandlas vidare genom en statlig utredning som ska hitta ännu fler sätt som ökar återvändandet.

Göteborg den 31 juli 2023

Axel W Karlsson (AfS)

Lennart Matikainen (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:73
av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson

Uppvärdera medlemskapets betydelse

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation.

Motivering

Svenska kyrkan har sedan en lång tid tillbaka en pågående medlemskris som kommer att leda till att identiteten och uppgiften som folkkyrka omintetgörs. Årligen lämnar omkring 50 000 medlemmar (då räknas inte dödsfall in). Enskilda år är antalet ännu högre. Även antalet spädbarn som döps, och därmed blir medlemmar i kyrkan, har rasat från cirka 90 000 per år på 1970-talet, till 65 000 år 2000 för att idag vara omkring 40 000.

Situationen förvärras ytterligare av det pågående folkutbytet, vilket lett till att andelen kyrkomedlemmar i hela befolkningen sjunkit ännu snabbare och inom de närmaste åren kommer att falla under 50 procent.

Med medlemskrisen kommer också en ekonomisk kris som innebär att kyrkan varje år tvingas hitta besparingar på hundratals miljoner kronor för att kompensera intäktsbortfallet.

Alternativ för Sverige motionerade förra året om att tillsätta en särskild kris-kommission med uppdrag att utreda medlemsraset och föreslå konkreta åtgärder för att vända situationen, något som tyvärr röstades ned. Vi upplever fortfarande att kyrkan på det stora hela saknar krisinsikt, och inte verkar reagera nämnvärt över de skador detta innebär för kyrkan – inte bara ekonomiskt, utan för möjligheten att fullgöra sin lagstadgade uppgift som folkkyrka (enligt lagen om Svenska kyrkan).

Vi är övertygade om att kyrkan skulle tjäna på att ompröva många av de reformer som man vidtagit under de senaste årtiondena. En bärande tanke har varit att kyrkan inte ska bry sig särskilt om sina egna medlemmar. I stället vill kyrkan vara öppen för alla i samhället, oavsett om de är medlemmar eller inte, oavsett om de är kristna eller icke-kristna. Dessutom har kyrkan blivit en alltmer högljudd politisk röst, och kyrkan var till och med öppen med att det skulle leda till en medlemsflykt.

”En del kommer att gå ur Svenska kyrkan på grund av våra ställningstaganden, men hellre det. Det viktiga är att ljumheten inom Svenska kyrkan minskar”, kommenterade dåvarande informationschefen Ingrid Andersson Göranson kyrkans omdaning till politisk opinionsbildare i början av 2000-talet.

En kyrka som betraktar medlemmarna som oviktiga, kommer naturligtvis aldrig att kunna locka tillbaka dessa – eller attrahera nya medlemmar – så länge denna inställning inte förändras i grunden.

Denna syn på medlemmarna återspeglas inte bara i retoriken (där medlemsfokuset är undanträngt, till förmån för samhället i stort), utan även i praktiken där medlemskapets betydelse är oklar. På kyrkans hemsida radas i princip bara två fördelar upp: rösträtt och kandidaträtt i kyrkovalet, samt möjlighet att få begravningsgudstjänst enligt kyrkans ordning. Man kan till och med gifta sig i kyrkan utan att vara medlem, så länge den man gifter sig med är det. Det är inte konstigt att många har svårt att se nyttan med att betala tusentals kronor per år, när de ändå kan ta del av nästan hela kyrkans verksamhet som icke-medlemmar.

Kyrkan lyfter fram att avgiften går till att finansiera verksamhet som icke-medlemmar deltar i.

”Kyrkoavgift går till verksamheter som kan nyttjas av ickemedlemmar”, skriver man på hemsidan, och nämner bland annat öppna förskolan, gratis familjerådgivning, musikliv med körer, och möjlighet att få ekonomiskt stöd vid kris.

Detta är exempel på verksamhet som delvis eller helt skulle kunna knytas till medlemskapet.

Självklart kan inte all verksamhet reserveras för medlemmar: en stor öppenhet ska fortfarande finnas och det vore både orimligt och praktiskt omöjligt för kyrkopersonal att kontrollera medlemskap för tillträde till gudstjänst, som exempel. Men det betyder inte att precis all verksamhet måste vara öppen för icke-medlemmar.

Vi anser därför att Svenska kyrkan bör verka för att göra tydligare skillnad på medlemmar och icke-medlemmar. Mer av kyrkans verksamhet bör vara reserverad för medlemmarna: det kan handla om kör- och musikverksamhet, barntimmar, familjerådgivning, diakoni och annan social verksamhet.

Vissa förmåner bör även kunna villkoras mot ytterligare krav, nämligen att medlemmen har genomgått konfirmation. Ett konkret exempel skulle kunna vara kyrklig vigsel. Idag räcker det med att bara en av de två är medlem och denne behöver heller inte vara konfirmerad. Det har förstås lett till att antalet konfirmerade störttykt. År 2022 genomgick endast 23 000 konfirmation, vilket är rekordlågt och en minskning med 70 procent jämfört med 1970-talet.

I vårt grannland Finland konfirmeras fortfarande omkring 80 procent av varje årskull. Huvudorsaken är just att konfirmation är ett krav för att kunna genomgå kyrklig vigsel. Båda som gifter sig måste ha genomgått detta. Merparten av de som vill gifta sig i Sverige idag har inte genomgått konfirmation, och har därmed kanske aldrig någonsin läst ett evangelium, andra delar av Bibeln, eller Lilla katekesen. Att genomgå konfirmation i vuxen ålder är inte en tidskrävande eller på andra sätt ansträngande process, och är något som erbjuds av alla församlingar, varför vi anser det fullt rimligt att någon som vill gifta sig kyrkligt också genomgår detta.

Genom att knyta mer av kyrkans verksamhet till medlemskapet, och i vissa fall till genomgången konfirmation, kommer det att bli tydligare för både medlemmar och icke-medlemmar vad ett medlemskap betyder. Vi är övertygade om att detta är en förutsättning för att stoppa och vända nuvarande medlemsras, och för att få kyrkan att återgå till sin roll som kristen folkkyrka. Kyrkostyrelsen bör därför få i uppdrag att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation.

Stockholm den 1 augusti 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Axel W Karlsson (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:74
av Lennart Matikainen

Förbjud präster att utfärda konvertitintyg

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att präster förbjuds att utfärda konvertitintyg för användning i asyl- och brottmål.

Motivering

Svenska kyrkan utfärdar ofta konvertitintyg, framför allt till muslimer som under asylprocessen påstår sig ha blivit kristna. Kyrkan skriver på sin hemsida:

Som kyrka får vi på nära håll bevittna och dela den förtvivlan och vanmakt som drabbar när individer och hela familjer får avslag på asylansökan. Detsamma gäller vid verkställande av tvångsutvisningar. En del av de som riskerar att utvisas har under sin vistelse i Sverige konverterat till kristen tro, varit aktiva i församlingslivet och blivit familjemedlemmar och vänner.

(www.svenskakyrkan.se/asylsokande-konvertiter,
<http://www.skr.org/vart-arbete/migration-och-integration/konvertiter/>)

Svenska kyrkans konvertitintyg skickas till Migrationsverket för att underlätta för personer att få stanna i Sverige. Möjligheten nyttjas av asylsökande, men även av grova våldsbrottslingar som riskerar att dömas, eller som redan har dömts, till utvisning. Som exempel kan nämnas en irakisk hustrumördare i Gävle, som i tingsrätten dömdes till fängelse och utvisning, men som i hovrätten plötsligt var kristen och därmed fick status som flykting.

(www.dagen.se/nyheter/2023/07/21/mordade-frun-i-hissen-efter-konverteringen-stoppas-utvisning/)

Utvisningen stoppades och mördaren blir kvar i Sverige livet ut. För att lättare få intyget händer det också att de så kallade konvertiterna deltar i församlingslivet inom Svenska kyrkan en kort tid.

Genom att säkerställa att anställda inom Svenska kyrkan inte skriver intyg för användning i asyl- eller domstolsprocesser, kommer missbruket att upphöra och dessa personer inte längre ha något materiellt att vinna på att låtsas vara kristna. Det är både naivt och farligt att utfärda dessa intyg till personer som vägrar att rätta sig efter svensk lagstiftning.

Personal som utfärdar dessa intyg bör i enlighet med rådande arbetsrätt kunna få muntlig eller skriftlig varning, och om beteendet trots detta fortsätter ska det kunna resultera i löneavdrag eller att anställningen upphör. Kyrkan bör deklarera för Migrationsverket att konvertitintyg som trots allt utfärdas inte ska tillmätas någon

Mot 2023:74 betydelse i asylprocessen, då det alltför ofta finns skäl till en misstanke att en person är en falsk konvertit.

Stockholm den 1 augusti 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:75
av Magnus Hedin m.fl.

Svenska kyrkan och Försvarsmakten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samarbete med Försvarsmakten undersöka behovet av personella och ekonomiska resurser för Svenska kyrkans arbete med själavård i Försvarsmakten.

Motivering

Svenska kyrkan och Försvarsmakten har under många år samverkat på olika sätt. Redan under Gustav Vasas regeringstid fanns präster knutna till den tidens försvar av Sverige. Gustav II Adolf uttryckte en önskan om att det skulle finnas präster med i varje militärt förband.

Mycket har hänt och förändrats sedan dessa kungar på sina sätt regerade och på sina sätt idkade försvar, men behovet av själavård inom Försvarsmakten kvarstår.

Försvarsmakten har sedan länge en djup insikt om att människan behöver mer än bara fysisk träning för att framgångsrikt kunna försvara vår nation och våra värderingar.

För soldater och sjömän som bär vapen i fredens tjänst, är en stark etisk värdegrund absolut nödvändig för att under hård press ändå kunna agera och fatta beslut med etik och moral som grund. Militär själavård har som uppgift att stärka detta och därmed höja individens meningsfullhet, hanterbarhet, begriplighet, mentala robusthet och moraliska motståndskraft och resiliens. Den militära själavården syftar till att öka andlig balans och existentiell hälsa, öka individens kris- och krigstålighet vilket är en viktig del i det psykologiska försvaret och försvarsviljan.

Den militära själavården som Svenska kyrkan och dess företrädare idag bedriver är inkluderande och genomförs förutsättningslöst oavsett samfundstillhörighet eller tro.

Som trossamfund i Sverige har Svenska kyrkan en unik ställning eftersom Svenska kyrkan såsom trossamfund har en lång erfarenhet av att på olika sätt finnas med i Försvarsmakten. Svenska kyrkan bär på en lång tradition av själavårdsarbete i all dess mångfald och som präst i Svenska kyrkan har man utbildning i själavård och även möjlighet att vidareutbilda sig i ämnet. Dessutom delar Svenska kyrkan Försvarsmaktens värdegrund, det vill säga alla människors lika värde m.m.

Svenska kyrkan har en stor uppgift att fylla i det totalförsvar vi nu tillsammans med myndigheter, kommuner, regioner, länsstyrelser och Försvarsmakten bygger upp i vårt land. Svenska kyrkan är rikstäckande, har ett stort kontaktnät, har välutbildad personal och ansvarar för begravningsverksamheten även i tider av höjd beredskap och krig.

Sverige närmar sig nu ett medlemskap i Nato och detta kommer att ställa ytterligare krav på Svenska kyrkan. Sverige kan bli värdnation för militära trupper från

andra nationer. Eftersom Svenska kyrkan är rikstäckande och arbetar efter vistelsebegreppet kan detta leda till ökat behov av själavård. Fler värnpliktiga kommer att kallas in till Försvarsmakten liksom hemvärnet utökar sin verksamhet med fler soldater.

Det är viktigt att vi bibehåller det goda arbete som redan idag görs, men analysera vilka behov som finns i en växande försvarsmakt.

För att få en bild av behovet av själavårdande insatser i Försvarsmakten i den tid vi nu går till mötes vill vi i denna motion uppdra åt kyrkostyrelsen att i samarbete med Försvarsmakten undersöka behovet av personella och ekonomiska resurser för Svenska kyrkans arbete med själavård i Försvarsmakten.

Växjö den 1 augusti 2023

Magnus Hedin (BA)

Elisabeth Rydström (C)

Georg Lagerberg (BA)

Bengt Kjellgren (BA)

Jerker Schmidt (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:76
av Anne Sörman m.fl.

Den lättlästa evangelieboken

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda ett arbete med att skapa en lättläst evangeliebok, som med fördel kan vara digital.

Motivering

Människor som har svenska som andraspråk och människor som har någon form av kognitiv eller intellektuell funktionsvariation kan ha svårt att ta till sig stora textmassor, både i skrift och i tal. Att en text är lättläst handlar dels om textmängd och ordval, men också om att skeenden konkretiseras och gestaltas, att ett tankeled slutförs innan nästa tar vid osv. Som många anpassningar är en lättläst text nödvändig för vissa, men god för många fler. Ofta kan även poetiska kvaliteter, som går förlorade i en mer omfattande textmassa, uppnås i en lättläst bearbetad text.

Vi vill vara en inkluderande och tillgänglig kyrka som möter alla människor och inte minst barn och unga. Därför ser vi ett stort behov av att skapa en lättläst evangeliebok med ett urval av nedkortade och bearbetade bibeltexter och böner som kan användas i gudstjänster och andakter samt i undervisning.

Stockholm den 1 augusti 2023

Anne Sörman (ViSK)

Britt Fält (ViSK)

Lisa Wallenstein (ViSK)

Ann-Charlotte Miller (ViSK)

Anders Lundberg (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:77
av Fredrik Modéus m.fl.

Nationell finansiering av kantorsutbildningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att i högre grad än idag finansiera kantorsutbildningen med nationella medel.

Motivering

Enligt nätverket Organister i framkant behöver Svenska kyrkan fram till år 2030 ungefär 700 nya kantorer och organister. I nuläget ser det ut att bli hälften. Om behovet inte möts får det stora konsekvenser. Gudstjänstlivet och körverksamheten kommer att påverkas, men också musiklivet generellt, det som är en av de i särklass viktigaste kontaktytorna mellan Svenska kyrkan och svenska folket.

Kantorsutbildning för kyrkomusikerexamen på C-nivå ges idag förutom vid högskola/musikhögskola vid fyra folkhögskolor: Geijerskolan i Karlstad stift, Mellansels folkhögskola i Härnösands stift, Oskarshamns folkhögskola i Växjö stift och Hjo folkhögskola i Skara stift. Folkhögskolorna finansieras huvudsakligen genom statsbidrag från folkbildningsrådet. Därtill ges olika former av stöd från de stift där folkhögskolorna ligger, i form av verksamhetsbidrag, finansiering av tjänst eller en kombination av dessa.

De fyra folkhögskolorna får också bidrag från Svenska kyrkan på nationell nivå. Sedan hösten 2021 utreder kyrkostyrelsen möjligheten att stärka de kyrkomusikaliska fackutbildningarna med särskilt fokus på utbildningarna på C-nivå. En variabel i utredningsarbetet är närhet till utbildningsorten, viktigt eftersom allt fler väljer kyrkomusikeryrket som en andra karriär, och då inte med enkelhet kan studera långt från hemmet.

De generella statsbidragen till folkhögskolorna har blivit markant lägre. Möjligheten till extra utbildningsveckor som tidigare fanns för folkhögskolorna har begränsats. I en verksamhet som ur ett ekonomiskt perspektiv redan är ansträngd, har läget för flera av våra folkhögskolor nu blivit akut.

För att vara en folkhögskoleutbildning är kantorsutbildningen dyr. Undervisningen behöver, av naturliga skäl, ske med ”en till en-undervisning” (eller i små undervisningsgrupper) i särskilt anpassade lokaler med instrument som är dyra både i inköp och underhåll. Även om kantorsutbildningen är en profilutbildning för de aktuella folkhögskolorna, kan frågor väckas på skolorna om sänkt ambitionsnivå för kantorsutbildningen. I värsta fall kan någon av folkhögskolorna komma att överväga att sluta med kantorsutbildningen, en utveckling som vore katastrofal sett i ljuset av de rekryteringsbehov som föreligger.

Idag tar fyra av stiftet i Svenska kyrkan ett stort ekonomiskt ansvar för att kantorsutbildningen ska finnas kvar på folkhögskolenivå. Det är i längden inte håll-

Mot 2023:77

bart. Det är inte rimligt att dessa stift ska behöva öka sina bidrag för att finansiera en kantorsutbildning som kommer hela Svenska kyrkan till godo. Utbildningen av kantorer bör i högre grad än idag finansieras med nationella medel.

Växjö den 1 augusti 2023

Fredrik Modéus, biskop

Åke Bonnier, biskop

Eva Nordung Byström, biskop

Sören Dalevi, biskop

Mattias Lundberg (POSK)

Sven Milltoft (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:78
av Åsa Rehdell m.fl.

Konventionen om biologisk mångfald

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att följa FN-konventionen om biologisk mångfald, som Sverige skrivit på och ratificerat, genom att spara 30 procent av sammanhängande och ekologiskt representativa områden på mark som Prästlönetillgångarna förvaltar.

Motivering

I december 2022 hölls FN:s konferens om biologisk mångfald i Montreal där man beslutade om en strategisk plan för att bevara den biologiska mångfalden. Att bevara mångfald är viktigt för ren luft, jordens matförsörjning, vårt dricksvatten och för att bygga upp ett motstånd mot klimatförändringarnas negativa effekter.

De stift som är certifierade enligt FSC-standarderna för skogsbruk i Sverige ska enligt den allra första principen om lagefterlevnad ”följa alla tillämpliga lagar, förordningar och nationellt ratificerade internationella avtal, konventioner och överenskommelser”. Det finns inget som hindrar att stiftet följer konventionen om biologisk mångfald även om stiftet inte är FSC-certifierat.

Kyrkan har tagit ställning för klimaträttvisa och har en hög etisk aspekt att förhålla sig till både när det gäller klimat och biologisk mångfald. Att följa FN-konventionen om biologisk mångfald ligger i Svenska kyrkans grunduppdrag om att värna livet. Följs inte konventionen försämras möjligheterna till ett gott och tryggt liv med ren luft och rent vatten och det som konventionen om biologisk mångfald syftar till att säkerställa. Dessutom minskas Svenska kyrkans trovärdighet rörande skapelseansvaret.

I nuläget är de frivilliga avsättningarna cirka 10 procent. Svenska kyrkan måste alltså öka andelen avsättningar av produktiv skogsmark för att följa konventionen om biologisk mångfald. Det är viktigt att följa målen om att avsättningarna ska gälla varje naturtyp samt vara sammanhängande. Impediment som man annars inte får bruka, kan därför inte räknas in som skyddad areal, eftersom det är av en annan naturtyp. Avsättningarna kan inte vara små och utspridda, eftersom de då inte har någon ekologisk bärighet. Livsmiljöerna ska vara tillräckligt stora för att ge möjlighet till spridning, överlevnad och förökning.

Avsättningarna bör göras i första hand där höga naturvärden redan är som störst för att kunna få störst effekt på den biologiska mångfalden. För att följa konventionen om biologisk mångfald är det enklast att spara kontinuitetsskogarna, som inte varit kalavverkade förut. Först i andra hand bör skogar restaureras.

EU har nyligen röstat igenom ett förslag till förordning för restaurering av natur. Det innebär att 20 procent av landområden där ekologiska system gått förlorade ska restaureras. Att skydda mer skog är betydligt enklare än att bli tvungen att restaurera

dem senare. LULUCF-förordningen innebär att kraven på en större kolsänka i markanvändningssektorn har höjts, vilket för Sveriges del innebär att vi behöver skydda mer skog. Att följa konventionen om biologisk mångfald ligger i linje även med EU:s skogsstrategi.

Klimatförändringarna innebär ökad förekomst och intensitet av torka, storm, brand, insekts- och svampangrepp. Naturliga ekosystem som har en större variationsrikedom är bättre rustade att möta dessa kostsamma effekter. Att skydda skogar ger också positiva synergieffekter på klimatet.

De ekosystemtjänster som försvinner med förlorad natur och förlorade kontinuitets-skogar kommer att kosta oss ännu mer än att spara dem. Förutom rent vatten är pollinering ett exempel på en sådan ekosystemtjänst. Redan nu är det en stor samhälls-ekonomisk kostnad att rena dricksvatten på grund av föryngringsavverkning.

Svenska kyrkan bör ligga i framkant i försvaret av den skapelse vi tillsammans med den världsvida kyrkan förvaltar. Att följa konventioner och förordningar antagna av FN och EU är det minsta vi kan göra, låt oss göra det!

Tanumshede den 1 augusti 2023

Åsa Rehdell (HoJ)

Mona Olsson (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:79
av Johanna Öhman

Upptagande i Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ändringar i kyrkoordningen angående upptagande i Svenska kyrkan för den som är döpt i annat kristet samfunds ordning samt för den som inte är döpt.

Motivering

I 29 kap. 4 § kyrkoordningen står under punkt 2 och 3 att vuxen som vill inträda i Svenska kyrkan och som är döpt i annan kyrkas ordning i samband med inträdet ska begära undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära samt att den som inte är döpt ska begära undervisning som förberedelse för dop. I blankett för anmälan om inträde anges detta genom att den som begär inträde som döpt i annan ordning ska kryssa i en ruta att den önskar undervisning i Svenska kyrkans tro. Den som inte är döpt behöver kryssa i en ruta där det står att den önskar undervisning i Svenska kyrkan som förberedelse för dop.

Många som vill inträda i Svenska kyrkan önskar dock inte undervisning i kyrkans tro och många vill inte heller döpas. Den praxis som har etablerats i många församlingar är att den som önskar inträde upptas utan att den begärt undervisning och utan att döpas.

Ärkebiskop Martin Modéus har i en debattartikel i DN den 14 januari 2023 skrivit att ”Vi granskar inte individens tro. Alla får vara med. En människa kan vara medlem i Svenska kyrkan för att hon vill bevara sin koppling till ett arv, för att hon känner igen sig i kyrkans tro eller för att hon vill lära känna ett arv.” På Svenska kyrkans hemsida anges under rubriken Medlemskap att ”det finns plats för dig som tror – eller tvivlar. För dig som längtar efter rättvisa och en bättre värld, som vill sjunga i kör, som värnar våra kyrkobyggnader och kulturarvet och för dig som vill ha gemenskap.”

Att krav ställs på den enskilde att begära undervisning eller att döpas för att få upptas i Svenska kyrkan står inte i samklang med den öppenhet som Svenska kyrkan i övrigt visar, vilket citat från ärkebiskopen och citat från Svenska kyrkans officiella hemsida visar. Svenska kyrkan har sedan länge medlemmar som inte är döpta. Vår folkkyrka är en gemenskap för både den som hittat sin tro och den som söker den. Det är därför rimligt att krav vid upptagande vilar på församlingen i stället för på individen.

Förslagsvis ändras lydelsen i 29 kap. 4 § punkterna 2 och 3 kyrkoordningen så att den som är döpt i annat kristet trossamfunds ordning eller den som inte är döpt, inte ska behöva begära undervisning i kristen tro utan erbjudas undervisning. Förslag till lydelse:

Mot 2023:79

Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i § 1 vill inträda i Svenska kyrkan ska efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon:

- är döpt i något annat kristet trossamfunds ordning och samtidigt med sin anmälan erbjuds undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller
- samtidigt med sin anmälan erbjuds undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Stockholm den 1 augusti 2023

Johanna Öhman (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:80
av Johanna Öhman

Konfirmation som valbarhetskriterium

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ändringar i kyrkoordningen så att konfirmation är ett krav för valbarhet som förtroendevald.

Motivering

Beslutsfattare i Svenska kyrkan fattar på samtliga nivåer teologiska beslut. Exempelvis fattas i församlingen beslut om godkännande av församlingsinstruktion och i stiftet hanteras tillsynsärenden. I kyrkomötet utfärdas bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, Svenska kyrkans böcker m.m. Det är därför rimligt att den som är beslutsfattare är väl förtrogen med Svenska kyrkans tro och lära.

Då Svenska kyrkan tillämpar barndop är konfirmationsundervisningen en viktig del av dopundervisningen. Konfirmationsundervisningen rustar individen existentiellt och ger en ingång i församlinglivet.

Konfirmationen ska enligt kyrkoordningen innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med redovisning, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning. Konfirmationen ger alltså en gedigen ingång i Svenska kyrkans tro och lära.

I kyrkoordningen anges att det är föräldrarnas, faddrarnas och församlingens uppgift att ge de döpta undervisning i kristen tro. Konfirmation erbjuds ungdomar men kan enligt kyrkoordningen även äga rum senare i livet. Många församlingar erbjuder vuxenkonfirmation i grupp. I församlingens uppdrag att erbjuda undervisning i kristen tro torde ligga att även erbjuda enskild undervisning.

Då deltagande i konfirmationsundervisning är tillgängligt för alla borde konfirmation inte vara ett demokratiskt hinder för valbarhet. Snarare kan konfirmation ge den enskilde förtroendevalde större trygghet i beslutsfattandet.

Förslag är att 33 kap. 4 § ändras till lydelse:

Valbar till uppdrag som förtroendevald är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och konfirmerad samt fyller 18 ...

Stockholm den 1 augusti 2023

Johanna Öhman (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:81
av Maria Heldt

Finansieringen av Act Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. utöver kostnadsram bevilja 55 miljoner kronor till Act Svenska kyrkan att användas 2024,
2. utöver planeringsram bevilja 82 miljoner kronor till Act Svenska kyrkan att användas 2025,
3. utöver planeringsram bevilja 82 miljoner kronor till Act Svenska kyrkan att användas 2026.

Motivering

Med minskad finansiering från nationella medel minskar möjligheten för Act Svenska kyrkan att finansiera verksamhet som exempelvis Sida-medel inte finansierar. Aktuella exempel är all verksamhet i Ukraina, teologisk utbildning, arbete mot sexuell exploatering av barn, Ageravolontärer och arbete med engagemang och kommunikation i församlingar.

Med större nationell finansiering blir Act Svenska kyrkan mer självständig i sina prioriteringar och mindre bunden till styrning från andra givare.

Uppsala den 1 augusti 2023

Maria Heldt (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:82
av Åsa Rehdell m.fl.

Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att det inom förvaltningen av prästlönetillgångarna under tiden skogsutredningen pågår inte ska ske någon föryngringsavverkning eller gallring av kontinuitetsskogar (definition enligt Skogsstyrelsen 2011) eller skogar som är viktiga för samerna.

Motivering

Det pågår en utredning om Svenska kyrkans skogsförvaltning, som ska ge vägledning i hur lagrum i kyrkoordningen ska formuleras för att skogsförvaltningen ska vara så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar som möjligt. Det är oklart hur lång tid det kommer att ta innan utredningen är klar, och under tiden pågår kyrkans skogsbruk ungefär som tidigare. Det finns flera exempel där kontinuitetsskogar med höga naturvärden avverkningsanmäls, avverkas, gallras m.m. trots påpekanden och vädjanden från privatpersoner och ideella organisationer om att avsätta och skydda dessa. För att se till att kyrkans skogsförvaltning inte avverkar eller på andra sätt förstör skogar med höga naturvärden eller sociala och andliga värden tycker vi att Svenska kyrkan ska tillämpa försiktighetsprincipen under tiden utredningen pågår.

De senaste åren har det blivit alltmer uppenbart att naturen, miljön och klimatet inte mår bra. Miljömålet Levande skogar bedöms inte uppnås och har en negativ utveckling. FN-organ som IPCC och IPBES är tydliga med att mer natur behöver skyddas (minst 30 procent) om vi ska kunna lindra klimat- och artkriserna. Under COP15 i Montreal 2022 beslutade världens länder att minst 30 procent av naturen ska skyddas till 2030. EU antog i juli 2023 en lag om naturrestaurering som innebär att minst 20 procent av naturen ska restaureras. Det är både mycket bättre och enklare att bevara något redan existerande än att restaurera något som kyrkan nyss förstört. Det är bra om kyrkan ligger i framkant och förbereder sig inför den lag som vi vet kommer att börja gälla inom kort.

Enligt biskopsbrevet om klimatet är det enda rimliga förhållningssättet till klimatutmaningen att tillämpa ett försiktighetsperspektiv. Detsamma borde självklart gälla för kyrkans naturliga skogar som är viktiga både för klimatet och den biologiska mångfalden.

Gamla skogar med höga naturvärden är viktiga för både klimatet och den biologiska mångfalden. Enligt en studie från norra USA ökade mängden kol i skogen kontinuerligt fram till omkring 1850, då människans storskaliga avverkningar tog vid. Sedan dess har mängden kol i skogens biomassa ungefär halverats. Om kolet i marken varit med i studien hade effekten sannolikt varit ännu större.

Enligt 46 kap. 3 § kyrkoordningen ska prästlönetillgångarna förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Intäkterna från kyrkans skogsbruk utgör omkring 1,5 procent av Svenska kyrkans totala intäkter, i genomsnitt cirka 330 miljoner kronor per år mellan 2010 och 2019. År 2019 och 2020 hade kyrkan haft ett ekonomiskt resultat på över 2 miljarder kronor även om de totala intäkterna från skogsbruket helt uteblivit. Svenska kyrkan har råd att tillämpa försiktighetsprincipen och lämna skog som har höga naturvärden och/eller är viktiga för samerna utan åtgärder under tiden utredningen pågår.

Kontinuitetsskog enligt Skogsstyrelsen 2011: ”Skog som innehåller naturvärdesarter vars förekomst förklaras av att det under lång tid funnits lämpliga skogsmiljöer och substrat i just denna skog eller i dess närhet.”

Detta omfattar skogar som inte har varit kalavverkade och därmed merparten av alla skogar uppkomna innan trakthyggesbruket infördes i stor skala under 1950-talet.

Tanumshede den 1 augusti 2023

Åsa Rehdell (HoJ)

Mona Olsson (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:83
av Åsa Rehdell och Monica Johansson

Fördelningen av ekonomiska resurser

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ekonomiska resurser ska fördelas inom Svenska kyrkan för att församlingar och pastorat vars intäkter från prästlönetillgångarna överstiger 2 procent av deras totala årliga intäkter, inte ska drabbas ekonomiskt om intäkterna från skogsbruket minskar.

Motivering

Det pågår en utredning om Svenska kyrkans skogsförvaltning, som ska ge vägledning i hur skogsförvaltningen ska vara så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar som möjligt. Detta kommer sannolikt att leda till en förändring av kyrkans skogsbruk vilket skulle kunna påverka den ekonomiska avkastningen från skogsbruket.

Intäkterna från prästlönetillgångarna utgör en väldigt liten del av Svenska kyrkans totala intäkter, cirka 2 procent. Av dessa kommer cirka 1,5 procent (cirka 330 miljoner kronor) från kyrkans skogsbruk. Samtidigt visar nationella sammanställningar över kyrkans ekonomi att Svenska kyrkan som helhet har en god ekonomi som utan problem skulle klara sig helt utan intäkterna från prästlönetillgångarna. Exempelvis skulle Svenska kyrkan år 2019 och 2020 haft ett ekonomiskt resultat på över 2 miljarder kronor även om intäkterna från skogsbruket helt hade uteblivit. Däremot kan det finnas enskilda församlingar och pastorat som har många andelar i prästlönetillgångarna samtidigt som de har ett mindre antal medlemmar än många andra församlingar och pastorat. Församlingar och pastorat med dessa ekonomiska förutsättningar skulle drabbas hårdare ekonomiskt om intäkterna från skogsbruket skulle minska.

De senaste åren har det blivit alltmer uppenbart att naturen, miljön och klimatet inte mår bra. Miljömålet Levande skogar bedöms inte uppnås och har en negativ utveckling. FN-organ som IPCC och IPBES är tydliga med att mer natur behöver skyddas (minst 30 procent) om vi ska kunna lindra klimat- och artkriserna. Under COP15 i Montreal 2022 beslutade världens länder att minst 30 procent av naturen ska skyddas till 2030. EU antog i juli 2023 en lag om naturrestaurering som innebär att minst 20 procent av naturen ska restaureras.

Svenska kyrkan har unika förutsättningar att bidra till att lindra klimat- och artkriserna genom sitt innehav av skog och mark. Även om Svenska kyrkan inte är villig att nyttja denna möjlighet så kommer internationella lagar i sinom tid att påverka skogsbruket. Arealerna skyddad skog måste öka, frågan är inte om, utan när och hur mycket. Svenska kyrkan behöver vara förberedd på denna förändring genom att se över hur pengar fördelas mellan församlingar och pastorat.

Tanumshede den 1 augusti 2023

Åsa Rehdell (HoJ)

Monica Johansson (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:84
av Åsa Rehdell m.fl.

Miljö- och klimatkriserna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur de stora existentiella frågorna rörande miljö- och klimatkriserna ska kunna införlivas i gudstjänst, diakoni och undervisning och hur Svenska kyrkan ska ta sig an den stora existentiella oro som dessa frågor skapar idag.

Motivering

Två av Svenska kyrkans styrkor är krishantering och samtal om existentiella frågor. Många anger att de har ett stort förtroende för Svenska kyrkan i detta. Att tillvarata detta förtroende också när det gäller klimatoro är ett ansvar som Svenska kyrkan behöver arbeta mer med.

Klimatförändringarna försämrar och bidrar stort till människors mentala ohälsa, i synnerhet bland kvinnor, barn och unga vuxna. 84 miljoner människor i Europa lider av mental ohälsa, som alltså förvärras av klimatkrisen. Två av tre svenska ungdomar är oroad över klimatet, varannan vuxen. Oro, depression och ångest drabbar speciellt de redan utsatta och sårbara i vårt samhälle idag. Kyrkan behöver bemöta oron. Men idag kan man gå på många gudstjänster, mässor och andra kyrkliga sammankomster utan att vår tids största existentiella frågor blir behandlade. De tunga frågorna om att människan håller på att förgöra livsbetingelserna för sig själv på jorden nämns ofta inte alls. Det behöver ändras.

Goda exempel finns. Det har till exempel hållits sorggudstjänster för förlorad biologisk mångfald och pilgrimsvandringar har genomförts med klimat som tema. Det är dock inte tillräckligt med enstaka tillfällen. Mänsklighetens största utmaning måste genomsyra verksamheten för att folk som söker sig till kyrkan med dessa livsviktiga funderingar ska kunna bli bemötta på något sätt. Kyrkan måste bli mer relevant.

Svenska kyrkan agerade snabbt under pandemin, innan alla svaren på hur coronaviruset skulle uppträda stod helt klara. På samma sätt måste kyrkan agera nu, innan vi egentligen har alla svar om miljö- och klimatkriserna. Med tanke på utmaningarnas skyndsamhet kan kyrkan inte vänta på att präst- och diakonutbildningar ska ändras för att medvetandegöra och införliva dessa andliga frågeställningar, utan detta måste ske redan idag.

Tanumshede den 1 augusti 2023

Åsa Rehdell (HoJ)

Mona Olsson (ViSK)

Monica Johansson (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:85
av Monica Johansson m.fl.

Vård av och hushållning med vatten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. på lämpligt sätt uppmärksamma behovet av nödvändig hushållning med och vård av vatten inom Svenska kyrkan,
2. uppmana stift, pastorat och församlingar att aktivt arbeta med nödvändig hushållning med och vård av vatten lokalt.

Motivering

Vatten är jämte syre jordens viktigaste ämne. Utan vatten inget liv. Allt vatten är på olika sätt förbundet. Grundvatten, små vattendrag, som diken och bäckar rinner mot åar, älvar, floder, sjöar och hav. Vatten har alltid varit en bristvara på många håll på jorden och numera har allt fler områden även i vårt land drabbats av vattenbrist.

Inte nog med att det finns och uppstår vattenbrist, det är även så att allt fler vattenområden blivit och fortsatt blir skadade av mer eller mindre omfattande föroreningar. Under många år uppmärksammades försurning av vattenområden. Föroreningar från mänskliga aktiviteter skadar fortfarande vattenresurserna över stora områden. Tidigare generationers utdikning för att erhålla jordbruksmark, har förvärrat situationen med vattenbrist. Föroreningar från våra avlopp, såväl från industrier som hushåll, samt övergödning av sjöar och hav är stora problem.

Kyrkostyrelsen har måhända inte direkt ansvar för att åtgärda problemen men likaväl som Svenska kyrkan uppmärksammar behovet av att vårda skog på bästa sätt och är djupt engagerad i klimatfrågor så är det också viktigt att även behovet av vård av och hushållning med vatten ges tillräcklig uppmärksamhet på alla nivåer inom Svenska kyrkan. Det praktiska arbetet tillfaller huvudsakligen stiftet, pastoraten och församlingarna i den utsträckning de är markägare med jordbruks- och/eller skogsmark och/eller har ansvar för byggnader med enskilda avlopp. Ju närmare ett vattendrag eller öppet vattenområde som anläggningen finns desto viktigare är det, där så inte redan skett, att vidta lämpliga åtgärder.

Hushållning med vatten kan till exempel ske genom att alla Svenska kyrkans byggnader snarast möjligt förses med sådan utrustning att minsta möjliga mängd vatten förbrukas. Hänsyn måste naturligtvis tas utifrån lokala förutsättningar. Hur minska vattenförbrukningen är en fråga som bäst löses på lokal nivå.

På kyrkomötesnivå kan dock beslutet tas om att uppmärksamma behovet av nödvändig vård av och hushållning med vatten samt uppmana alla nivåer inom Svenska kyrkan att arbeta med frågan.

Mot 2023:85 Oskarshamn den 1 augusti 2023

Monica Johansson (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Margareta Carlsson (ViSK)

Lars B Andersson (ViSK)

Anne Sörman (ViSK)

Åsa Rehdell (HoJ)

Lina Ahl (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:86
av Lena Petersson

Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt intensifiera och samordna arbetet med att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan.

Motivering

Ordet kris ska användas med försiktighet. När det gäller antalet utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan är det dock synnerligen adekvat att tala om en kris. De senaste åren har församlingar/pastorat, fackliga företrädare för kyrkomusiker och utbildningsinstitutioner vittnat om svårigheten att rekrytera kyrkomusiker till lediga tjänster och studerande till kyrkomusikutbildningar. Se t.ex. artikel av Nils-Gunnar Karlson, förbundsordförande i Kyrkomusikernas Riksförbund (kmr.se, ledare 6 mars 2023). Artikelns lyfter fram olika orsaker till dagens bristsituation, bland annat att det numera inte är reglerat att det ska ingå så kallad fri musikundervisning i kyrkomusikertjänster samt att pianoundervisningen på kulturskolor minskat. I artikeln påpekas även risken för att situationen förvärras de kommande åren, då antalet kyrkomusiker som går i pension eller lämnar yrket av andra skäl är betydligt fler än nyexaminerade kyrkomusiker.

Enligt Martin Luther (och flera med honom) finns det, efter Guds heliga ord, inget som är så värt att högt lova och prisas som musiken, Guds sköna och dyrbara gåva till alla skapade varelser. Musikens roll i Svenska kyrkan och i dess församlingar går inte att överskatta.

Kyrkostyrelsens musikråd överlämnade i december 2021 ett dokument till kyrkostyrelsen med sex strategier inom det kyrkomusikaliska området. Dokumentet betonar kyrkomusikens roll musikaliskt, teologiskt, pastoralt, kulturellt och konstnärligt. Den första och mest akuta strategin rör insatser för att rekrytera nya kyrkomusiker, inklusive förslag på strategier för Svenska kyrkans nationella nivå.

Rekrytering till kyrkans profiltjänster är ett delat ansvar för Svenska kyrkans alla nivåer och nationell nivå har gjort och gör redan insatser. I det läge som gäller för rekrytering av kyrkomusiker är det dock relevant att nationell nivå avsätter ytterligare resurser, både för insatser på nationell nivå och för att stötta och samordna insatser i stift och pastorat/församlingar.

Motionens intention är inte att kyrkomötet i år ska besluta om specifika åtgärder utan syftet är att ge kyrkostyrelsen uppdrag att intensifiera insatser som ligger inom den nationella nivåns ansvar samt därutöver samordna och stötta stift och församlingar i deras arbete. För detta krävs resurser, både ekonomiskt och personellt. Nedan listade åtgärder är exempel på åtgärder att överväga inom ramen för uppdraget till kyrkostyrelsen (delvis hämtade ur musikrådets strategidokument). Fokus är på orgel/piano-

undervisning, dock kan musikverksamheter för barn och unga i allmänhet (kör, musikgrupper) på sikt vara rekryterande:

- ◆ Utredda möjligheten att stärka musikundervisningen i församlingar/pastorat. I genomsnitt en piano/orgelelev per kyrkomusikertjänst är ett bra mått. Går detta att reglera?
- ◆ Initiera och ge stöd till olika former av musikverksamheter: musikkonfirmander, samverkan med kulturskola alternativt kulturskola i församling/pastorat/kontrakt, musikgrupper för barn/unga.
- ◆ Lyft frågan om kyrkomusikerrekrytering vid överläggningar i stiftsövergripande organ, utöver med stiftsmusiker även med biskopsmöte, stiftspresidieöverläggningar m.fl.
- ◆ Ökad information om nätverket Organister i framkant.
- ◆ Samordning och stöd till orgelrelaterade aktiviteter och kurser i orgelspel för barn och ungdomar, t.ex. församlings- och stiftsövergripande.
- ◆ Samtal med utbildningsinstitutioner om ökad möjlighet till kompletteringsutbildningar för musiker/musikpedagoger med annan musikutbildning.
- ◆ Hitta vägar för att säkerställa att orgelmetodik ingår i utbildning för kyrkomusiker på alla utbildningsnivåer.

Lomma den 2 augusti 2023

Lena Petersson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:87
av Leif Nordlander

Mission – kyrkans livsnerv

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta medel för ett utbildningsprogram för medarbetare i Svenska kyrkan inom ramen för missionsuppdraget lokalt och internationellt.

Motivering

Mission står med all rätt som ett av de grundläggande uppdragen i kyrkan – gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Trots det har många församlingar svårt att definiera sitt missionsuppdrag både i lokalsamhället och på internationell nivå. Uppdraget att ge ord och plats för evangeliet i olika miljöer är grundläggande. I kyrkans bekännelse är det den heliga Anden som väcker tro genom att kalla genom evangelium och församlingens särskilt kallade – pedagoger, diakoner, kyrkomusiker och präster behöver verktyg för att leda människor till tro. De möter alla människor i sin tjänsteutövning som behöver vägledning. Jag önskar att Svenska kyrkan startar ett utbildningsprogram för medarbetare som ska skickliggöra våra medarbetare att vägleda människor på ett pastoralt och moget sätt. Idag är det många olika aktörer som gör ett gott arbete, såsom Vuxenkatekumenatet, Alpha och stiftskurser av olika slag och kvalitet. Vi behöver ett nationellt helhetsprogram för mission både lokalt och för det internationella arbetet. När beslutet om Act Svenska kyrkan togs i kyrkostyrelsen presenterades de tre fokusområdena i det internationella arbetet – internationell diakoni genom Act Svenska kyrkan, teologisk utbildning och mission. Här har, till stor välsignelse Act Svenska kyrkan fått stå i fokus, medan de två andra områdena lyser med sin frånvaro. Därför behövs en helhetssyn på utbildning i mission. Våra systerkyrkor har mycket att tillföra på området och det öppnar upp för ett fördjupat utbyte och samarbete med dem.

Falköping den 2 augusti 2023

Leif Nordlander (FK)

Kyrkomötet
Motion 2023:88
av Anne Sörman

Den nya evangelieboken

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda en process i syfte att revidera evangelieboken (1983, 2002) med avseende främst på urval, variation och representation.

Motivering

Evangelieboken rymmer den läsordning av utvalda bibeltexter som har sina rötter i urkyrkans bibelläsning som i sin tur bygger på judisk läs-, tolknings- och utläggnings-tradition. På sjuhundratalet utformades den läsordning som med variationer praktiseras inom hela den västerländska kristenheten ända in i nutiden.

Den svenska evangelieboken består av tre med varandra likställda årgångar, där det för varje sön- och helgdag under kyrkoåret finns en gammaltestamentlig läsning, en episteltext, en evangelietext, en psaltartext och en ”Dagens bön”.

Den svenska evangelieboken har genomgått förändringar 1862, 1922, 1943 och 1983, samt 2002. Den senaste revideringen (2002) var ett ekumeniskt arbete då en expertgrupp fick uppdraget att bland annat lyfta fram fler kvinnogestalter och att göra språket mer inkluderande. Berättelsen om Jesu möte med kvinnan med blödningar (Mark 5:24–34, läses tredje söndagen i fastan, andra årgången), och berättelsen om hur Rachav räddar två israelitiska män (Josua 2:1–5, läses nittonde söndagen efter trefaldighet, tredje årgången) är exempel på texter som lades till i den reviderade evangelieboken 2002.

Svenska kyrkan har således, i likhet med många andra kyrkor, inlett en efterlängtd och nödvändig process att göra fler av Bibelns texter och berättelser tillgängliga för gudstjänstbesökare av olika kön, klass, etnicitet, ålder och funktionalitet.

Dock: i fler än hälften av alla sön- och helgdagars texter förekommer inte en enda kvinnogestalt, inte ett enda kvinnligt pronomen och inte en enda text adresserad eller tillskriven en kvinna. Fortfarande saknas i stort sett texter som rymmer våld och övergrepp mot kvinnor och flickor. Fortfarande är de metaforer, tilltalsnamn och egenskaper för Gud som förekommer i evangeliebokens urval massivt manliga.

Vi kan inte förändra Bibelns texter, men liksom bibelläsare och troende i alla tider kan vi välja vilka berättelser, passager, böner och profetior vi lyfter fram och läser högt, och hur vi låter olika texter, gestalter och traditioner spela mot varandra.

En ny psalmbok är nu under arbete. En ny bibelöversättning pågår. Ett unikt tillfälle är oss givet att ytterligare revidera den nuvarande evangelieboken med avseende på urval, representation av män, kvinnor och barn, samt med avseende på omsorg om hela skapelsen.

Stockholm den 1 augusti 2023

Anne Sörman (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:89
av Anne Sörman m.fl.

Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att klimatfasta ska råda i hela Svenska kyrkans liv och uttryck med början från stora fastan 2024 och fram till år 2030, eller till dess att de globala målen har uppnåtts,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt verka för att ge möjlighet för de församlingar som önskar använda fastetidens liturgiska färger, texter och böner kyrkoåret om, med undantag för de större helgdagarna från och med stora fastan 2024 till och med 2030 eller tidigare om de globala målen uppnåtts,
3. uppdra till kyrkomötets presidium att som en del av klimatfastan och för att föregå med gott exempel, införa vegonorm på kyrkomötets sessioner från och med 2024.

Motivering

Fastetiden rymmer många möjligheter och utmaningar. Som mänsklighet står vi inför ett aldrig skådat allvar i relation till skapelsens överlevnad. Friska hav, djupa skogar, fågelsång och sommarängar kan vara något som våra barnbarnsbarn inte får uppleva. Vår kunskap och engagemang behöver omfatta alla våra val, vårt sätt att leva, arbeta och vara kyrka i världen. Under fastan skärps vår blick för andra människors villkor, och skapelsens behov av ömhet och omsorg. Genom fastans liturgiska texter, tonfall och färger manas vi till eftertanke och handling.

Som kyrka har vi några unika uttryckssätt, ett av dem är vårt liturgiska språk. Låt oss även använda detta i för att uppnå de globala målen och klimaträttvisa.

Stockholm den 2 augusti 2023

Anne Sörman (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Britt Björneke (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:90
av Anne Sörman m.fl.

Öka kunskapen om våld

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. på lämpligt sätt uppmuntra och bejaka att stift och församlingar lyfter frågor om våld både i nära relationer, i våra egna sammanhang, i vår samtid och i vår historia,
2. uppmuntra stift och församlingar att samverka med teologiska institutioner, folkhögskolor och studieförbund för att bidra till ökad kunskap och fördjupad reflektion om våld och dess ofta komplexa mönster,
3. uppmuntra stift och församlingar att aktivt bedriva fredsskapande och våldsförebyggande arbete på kristen grund, t.ex. genom att verka för aktivt icke-våld och självförsvar, genom samarbete med fredsorganisationer, kvinnojourer, barnrättsorganisationer och övriga civilsamhället.

Motivering

Det teologiska studiet av och reflektionen kring våld – i biblisk text, i världen, på arbetsplatser och i nära relationer – är begränsat. Nåd, synd och försoning är centrala teologiska teman, medan våldet i sig ofta lämnats därhän. Även Svenska kyrkans metodmaterial kring sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer fokuseras i hög grad på vikten av förlåtelse som en läkande möjlighet – för förövaren.

Traditionen att värna om förlåtelse och försoning har dessvärre ofta brukats som ett sätt att tysta ner och banalisera de utsattas erfarenheter och därmed kommit att tjäna som ytterligare våld.

Den katolska teologen Rosemary Radford Ruether lyfter fram fyra perspektiv som hon menar är avgörande för kyrkan om hon vill vara trovärdig för framtiden, nämligen dessa:

- ◆ Att erkänna vår felbarhet och ofullkomlighet – som kyrka.
- ◆ Att aktivt verka för jämlikhet mellan könen.
- ◆ Att alltid stå på de fattigas och förtrycktas sida.
- ◆ Att verka för global fred – bland annat genom icke-våld och religionsdialog.

Vi lever i en tid där våld är ständigt närvarande, i vår omvärld, på våra gator och torg, bland människor som kommer till våra kyrkor och även i våra egna sammanhang.

Inte minst är barn och unga utsatta för våld, både i hemmen, digitalt och i samhället.

Som kyrka har vi ett ansvar. Våld är komplext och nära sammanbundet med makt och maktlöshet.

Genom ökad kunskap kan vi både upptäcka och förebygga våld och bidra till en fredligare värld.

Mot 2023:90 Stockholm den 2 augusti 2023

Anne Sörman (ViSK)

Ellen Skånberg (ViSK)

Britt Björneke (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:91
av Torvald Johansson m.fl.

Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

- lydelsen i 9 kap. 3§ kyrkoordningen ändras till nedan föreslagen lydelse,
- ändringen träder i kraft 1 januari 2024.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

3 §

Sekreterare i domkapitlet är en i stiftet anställd stiftsjurist.

I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten *eller annan musiksakkunnig* föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.

I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.

Motivering

Vid kyrkoordningens tillkomst behölls ordningen med domkyrkoorganisten som domkapitlets sakkunnige, på så vis att det reglerades att denne skulle vara föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet. Centralstyrelsen hade i sin kyrkoordningsskrivelse föreslagit en exklusiv rätt för domkyrkoorganisten som föredragande.

Till grund för denna skrivelse låg Svenska kyrkans utredningar 1998:6 ”Personal, tillsyn, överklagande”. Bland annat skriver man i utredningen att:

Tillsynen avser även uppföljning av hur församlingsinstruktionen följs och rymmer således en kvalitetskontroll av den musikaliska verksamheten och innefattar åtgärder av olika slag när den musikaliska kvaliteten tillåts svikta.

Vidare noteras: ”Vad beträffar förfarandet vid tillsättning av domkyrkoorganist föreslås en regel om att domkapitlet skall få tillfälle att yttra sig.”

På grund av en motion, som vann gehör i kyrkomötet 1999, blev beslutet emellertid att domkyrkoorganisten eller annan musiksakkunnig är föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet (se nuvarande lydelse 9 kap. 3 § ovan.)

Utan att på något sätt ifrågasätta nuvarande kyrkomusikaliska kompetens på stiftsnivå menar vi att mycket talar för en återgång till en äldre ordning som tydligt markerar katedralens centrala roll i stiftets kyrkomusikaliska arbete.

Domkyrkoorganisten, har av vad som bl.a. framgår av *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag; en utredning om domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan*, haft en kyrkorättslig särställning allt sedan 1686 års kyrkolag. Endast två tjänster vid stiftens domkyrkor är reglerade i kyrkoordningen: domprosttjänsten och domkyrkoorganisttjänsten, i kraft av att båda på olika sätt har en tydlig roll visavi stiftsstyrelse och domkapitel. Detta förhållande bör på olika sätt tydligt återspeglas i bestämmelserna rörande domkyrkoorganistens relation till stiftsnivån – ett förhållande som såväl utredningen som kyrkostyrelsen också tydligt bekräftar. Kyrkostyrelsen skriver:

Kyrkostyrelsen delar även utredningens uppfattning om att ett ömsesidigt ansvarstagande och samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift är helt avgörande för att domkyrkan ska kunna fungera som både församlingskyrka och stiftets katedral. De förslag till kyrkoordningsregleringar som utredningen har presenterat i syfte att åstadkomma en sådan samverkan och ansvarstagande framstår enligt kyrkostyrelsen som ändamålsenliga och väl avvägda.

Det förefaller, enligt vår mening, därför naturligt att synliggöra denna unika relation inom ramen för en ordning som tydliggör domkyrkoorganistens centrala roll i stiftets kyrkomusikaliska tillsyns- och främjandearbete.

Strängnäs den 30 juli 2023

Torvald Johansson (POSK)

Johan Dalman, biskop

Margareta Andersson (C)

Peter Lundborg (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:92
av Marie Rydén Davoust

Tillsyn också över förtroendevalda

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att stiftens tillsyn också kan omfatta förtroendevalda inom församling och pastorat.

Motivering

Vi hör återkommande om konflikter inom församlingar och pastorat där en eller flera förtroendevalda till synes har en egen agenda och driver frågor i strid med övriga förtroendevalda och kyrkoherde, eller i strid med kyrkoordningen.

I ordningen med nomineringsgrupper ska, i teorin, den aktuella gruppen hantera en förtroendevald som motarbetar församlingen eller Svenska kyrkan genom att denne tas ifrån uppdraget. I många små församlingar är det tradition med en samlingslista, det vill säga att det inte finns en nomineringsgrupp utan ledamöterna utses enbart med förtroende för individen. Det är i praktiken väldigt svårt även för en nomineringsgrupp att agera när en individ beter sig illa eller rent av skadligt för församlingen. Ett fullmäktigeuppdrag är tillsatt genom resultatet i kyrkoval och kan svårligen tas ifrån någon, övriga förtroendeuppdrag såsom kyrkoråd och ordförande väljs av fullmäktige och torde kunna hanteras annorlunda. I dag handlar det om att vänta ett antal år på nästa kyrkoval och att personen då inte ingår på någon lista.

Stiftens uppdrag att både att främja och ha tillsyn över församlingslivet (kyrkoordningen 6 kap. 1 och 4 §§ samt 57 kap.). Möjligheterna att ge stöd till en församling där problemet är agerandet hos en förtroendevald är små och sanktionsmöjligheterna saknas.

Svenska kyrkans demokratiska system är gott, hävdvunnet och generellt sett välfungerande. I de fall där den lokala processen havererar på grund av de samverkande parternas bristande vilja eller förmåga att fullgöra sitt uppdrag, uppvisar systemet dock brister. Den offentligt avgivna lojalitetsförklaring som kyrkoherden i kraft av sin vigning har att svara upp mot, saknar motsvarighet på förtroendevaldsidan. Detta förhållande förtjänar att genomlysas kyrkorättsligt med målet att, utan att äventyra grundläggande demokratiska principer, om möjligt komplettera kyrkoordningen med någon form av lojalitetsförklaring för förtroendevalda.

En utredning får också genomlysas frågan om vilket organ som i förekommande fall har att agera i händelse av överträdelse. Det kan också vara att ett sådant organ är nytt och har fokus på stöd till andra förtroendevalda.

Strängnäs den 2 augusti 2023

Marie Rydén Davoust (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:93
av Roger Larsson

Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. 4 kap 2 § kyrkomötets arbetsordning ska ha nedan föreslagen lydelse,
2. om punkten 1 inte bifalls, uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i punkt 1.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha femton ledamöter och lika många ersättare.

Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten.

Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett, *dock tidigast från den 1 januari året efter valåret*, till och med den 31 december nästkommande valår.

Varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp fördelar sina ordinarie ledamöter, förutom de i presidiet samt ordinarie och ersättare i kyrkostyrelsen, till jämnlånga valsedlar per utskott. Valsedlars längd får ej skilja mer än en mellan utskotten för varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp. Efter sista ledamot skrivs 'Val avbryts'.

Därefter genomförs varje utskottsval som ett proportionellt val med följande modifiering.

När någon av valsedlarna med högst röstetals namn är "Val avbryts" avbryts röstningen för det utskottet, oavsett vilket antal som då uppnåts.

Ledamöter och ersättare i kyrkomötet som då ej valts till utskott, förutom de i presidiet och ordinarie i kyrkostyrelsen, fungerar som ersättare enligt följande prioritering.

1. Valsedelslistad ledamot fungerar i första hand som ersättare i det utskottet

2. *Inkallad ersättare blir ersättare i det utskott där den hon eller han ersätter hade plats.*

3. *Övriga ersättare (kyrkostyrelsens ersättare) fördelas jämnt mellan utskotten inom nomineringsgruppen/valsamverkansgruppen (inräknat listade ersättare).*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Motivering

Med valgruppering nedan menas valsamverkansgrupp eller fristående nomineringsgrupp.

Utskottens arbetsformer har aktualiserats med motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet som bifölls och därigenom gav ett uppdrag till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen.

Vad är syftet med procentspärr? ”Utredningen tog sin utgångspunkt i kyrkomötets arbete och den avgörande betydelse som utskottsarbetet har för beslutsfattande i kyrkomötet. Utredningen såg det som en klar fördel om samtliga nomineringsgrupper kunde finnas företrädda i alla utskott.” Det högre syftet med detta torde vara att styra diskussionen till beredande utskotten i stället för plenum.

Dagens valsystem till utskott försvårar dock små nomineringsgruppers möjlighet att diskutera sina hjärtefrågor före plenum. En liten nomineringsgrupp måste förlita sig på valteknisk samverkan för att få påverkansmöjlighet i de utskott de har sina hjärtefrågor, men det finns inga garantier att så sker.

Med de diskuterade procentspärrarna blir tröskeln väldigt hög att som ny nomineringsgrupp ens bli invald i kyrkomötet, den tidigare utredningen landade på 4 procent. Det skulle medföra att nära hälften av dagens nomineringsgrupper skulle hamna under procentspärren. Är inte väljarnas direkta påverkan viktigare än smidigt beslutsplenum?

Dagens utskott är också problematiska i att de delar upp närvarande kyrkomötesledamöter i två klasser. Som ersättare i ett utskott har du rätt att skriva en motion till kyrkomötet (vecka 31), rätt att lägga ett yrkande i kyrkomötets beslutsplenum (vecka 47), men inte rätt att lägga ett förslag under beredande utskottsarbete (vecka 40). Under det beredande utskottsarbetet har du inte heller någon rösträtt, men i beslutsplenum har du!

Denna motion angriper båda dessa problem. I stället för att utesluta små nomineringsgrupper syftar motionen till att öka deras möjlighet att påverka beredning av sina hjärtefrågor även utan valsamverkan samtidigt som mycket färre placeras som ersättare.

Resultatet skulle bli att utskotten kan bli något olika stora, då många valgrupperingar kan vilja placera sina få eller överskjutande kandidater i samma utskott.

En tidigare motion Avskaffa ersättarna i Kyrkomötets utskott (2006:42) av Per Lindberg och Bertil Persson avsågs med hänvisning till den då pågående utredningen Demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan. Utredningen resulterade dock inte i förslag om förändringar av ersättersystemet i utskotten, en föreslagen procentspärr genomfördes inte heller.

Även motion 30 ledamöter i utskotten (2017:81) av Hans-Olof Andrén m.fl. hade liknande syfte och avsågs med följande motivering:

Utskotten är en beredande instans och bör spegla de majoritetsförhållanden som gäller i plenum. Med 30 ordinarie ledamöter kan majoritetsförhållandena komma att ändras på ett slumpartat sätt om någon eller några ledamöter är frånvarande. Utskottet ser inte detta som en tillfredsställande lösning. Det som nu gäller, med 15 ledamöter och 15 ersättare och en i förväg beslutad ordning för ersättnings inkallande tillgodoser, enligt utskottets mening, att sådana tillfällighetsrelaterade ändringar av majoritetsförhållandena i utskottet inte kommer att ske. Därför lämnar utskottet inte något förslag till ändring i detta avseende.

I denna aktuella motion hanteras detta problem:

- ◆ antalet ordinarie ledamöter per utskott bestäms dynamiskt och kan komma att skilja något, maximal möjlig skillnad motsvarar antal valgrupperingar.
- ◆ balansen mellan valgrupperingar bibehålls, genom proportionellt indirekt val som avbryts först då balansen riskerar att gå förlorad
- ◆ metoden ger också valgrupperingar några ersättarplatser (att täcka upp frånvaro med kort framförhållning), dessa kommer från kyrkostyrelsens ersättare eller kvarvarande efter avbrottpunkt nåtts – ett utskotts förslag bör därför bli lika beslutsstabla som idag.

Principer använda i motionen: Minimera antalet ersättare utan rösträtt i utskott. Kyrkomötets ordinarie ledamöter borde alla vara utsedda ordinarie i utskott. Med följande undantag:

- ◆ Kyrkomötets presidium
- ◆ Kyrkostyrelsens ordinarie ledamöter
- ◆ Kyrkostyrelsens ersättare, dessa får dock vara ersättare i utskott
- ◆ Ledamöter som skulle innebära att utskottets mandatfördelnings balans skulle avvika från kyrkomötets totala, dessa blir ersättare.

Stora valgrupperingar får sina ersättare från kyrkostyrelsens ersättare, små från ännu ej valda vid avbrottpunkten. Kvar är också möjligheten att utse annan nomineringsgrupp att täcka upp om egen ersättare saknas. Ett utskotts röstbalans kommer därför stämma med kyrkomötets som helhet.

Notera att genomförandet är ett vanligt proportionellt val i allt förutom att proceduren ej avbryts när beslutat antal nåtts utan när en valgruppering skulle fått en plats eller delta i lottning men har slut på kandidater. Lottning avgör därför inget val.

Proportionellt val (39 kap. 5–18 § kyrkoordningen) är krångligt men används endast om valberedningen ej presenterat ett förslag som kan godtas, t.ex. genom att någon nomineringsgrupp upplever sig ha blivit förfördelad.

Valen förväntas förberedas av valberedning. När alla valgrupperingar gjort sina nomineringar är det enkelt att räkna ut hur många ordinarie och ersättare varje grupp får. Regeln om jämn fördelning på utskott gör att en valgruppering har begränsade påverkansmöjligheter på utgången. En valgrupperings ansvar blir att skapa en valsedel med de ledamöter de vill se i utskottet!

Denna valberedning väntas därför gå lika snabbt och smidigt som dagens två val (ordinarie och ersättare) till varje utskott.

Skellefteå den 2 augusti 2023

Roger Larsson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:94
av Olle Reichenberg m.fl.

Begravningsplatsers kulturhistoriska värde

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur nuvarande bestämmelser gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde tillämpas i församlingar och pastorat,
2. utarbeta en vägledning till stöd för församlingar och pastorat gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde,
3. uppta en diskussion med berörda statliga myndigheter, i syfte att begravningsavgiften i större utsträckning ska kunna användas för vård av äldre gravar och gravstenar.

Motivering

De senaste åren har det blivit tydligt att församlingar/pastorat och statens tillsynsmyndighet länsstyrelsen gör olika tolkningar av lagstiftningen gällande borttagande av gravstenar på återlämnade gravar. Församlingar och pastorat har krav på sig att se till att gravstenar är säkra och inte kan falla ned. Ansvaret för att säkra en gravsten åvilar församlingen/pastoratet medan kostnaden debiteras gravrättsinnehavaren, förutsatt att denne kan hittas. För att slippa denna kostnad väljer en del gravrättsinnehavare att återlämna gravrätten, varpå många församlingar och pastorat har låtit ta bort gravstenar för att undvika kostnaderna för att säkra dem. I en del fall har då länsstyrelsen ingripit och stoppat borttagandet av gravstenar, med hänvisning till att åtgärden skulle förvanska begravningsplatsens kulturhistoriska värde.

För att ta bort gravstenar måste, enligt länsstyrelsens tolkning, tillstånd sökas för varje enskild gravsten, där en antikvarie gör en kulturhistorisk konsekvensanalys. Det blir en administrativt betungande och dyr hantering för församlingar och pastorat.

Mot denna bakgrund föreslår undertecknade att Svenska kyrkan på nationell nivå ska utreda hur nuvarande regelverk gällande återlämning av gravrätter fungerar och tillämpas inom församlingar och pastorat. Utredningen ska ligga till grund för en diskussion med berörda statliga myndigheter i syfte att, förhoppningsvis, nå en samsyn. I utredningsarbetet bör erfarenheter och synpunkter från församlingar och pastorat inhämtas.

Redan nu är det dock tydligt att lagstiftningen tolkas på olika sätt inom Svenska kyrkan. Inte minst gäller det bestämmelsen i 4 kap. 11 § kulturmiljölagen (1988:950): ”I vården av en begravningsplats ska dess betydelse som en del av kulturmiljön beaktas. Begravningsplatsen ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.” Det räcker med att besöka några begravningsplatser för att det ska bli tydligt att församlingar och pastorat har olika uppfattningar

om hur det kulturhistoriska värdet bäst bevaras. På en del begravningsplatser gapar det tomma hål i raderna på de äldre delarna av kyrkogården, där gravar har återlämnats och gravstenar tagits bort. På andra begravningsplatser flyttas äldre borttagna gravstenar för att samlas på ett enda ställe. Det blir förstås svårt för församlingar och pastorat att hantera frågan när det är otydligt vad som gäller, och för den enskilde måste det te sig märkligt att församlingar och pastorat arbetar på så olika sätt med kulturmiljöfrågorna.

Undertecknade menar att församlingar och pastorat behöver stöd i hur nuvarande lagstiftning ska tolkas. Därför bör en vägledning arbetas fram av Svenska kyrkan på nationell nivå, i syfte dels att stärka bevarandet av kyrkogårdars och begravningsplatsers kulturhistoriska värde, dels att nå en mer enhetlig hantering gällande återlämning av gravrätter inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans församlingar och pastorat har ett stort ansvar för att värna kyrkogårdars och begravningsplatsers kulturhistoriska värde, vilket uttrycks tydligt i kulturmiljölagen. Om staten genom länsstyrelsen av kulturhistoriska skäl inte tillåter församlingar/pastorat att ta bort gravstenar på återlämnade gravar, kan man tycka att det borde vara möjligt att bekosta vården av dem via begravningsavgiften. Men den ansvariga statliga myndigheten Kammarkollegiet är restriktiv i sin bedömning. Svenska kyrkan bör därför, utifrån den föreslagna utredningen och i dialog med myndigheterna, arbeta för att en ökad andel av begravningsavgiften ska kunna nyttjas för detta ändamål.

Den 7 juli i år meddelade Högsta förvaltningsdomstolen att prövningstillstånd beviljats gällande kammarrättens beslut i två ärenden gällande tillämpningen av kravet på tillstånd för att ändra en begravningsplats. Det gäller dels Tidaholms pastorats ansökan om att få ta bort 77 gravstenar från Baltaks, Fröjereds och Daretorps kyrkogårdar, dels Fjälkinge församlings ansökan om tillstånd att ta ner två ädelcypresser på en gravplats. I båda dessa fall avtog tillsynsmyndigheten länsstyrelsen pastoratets respektive församlingens ansökan, vilka båda överklagade länsstyrelsens beslut. Såväl förvaltningsrätten som kammarrätten avtog överklagandena, och nu har alltså Högsta förvaltningsdomstolen beviljat prövningstillstånd.

Dessa båda rättsprocesser, och flera liknande fall i andra församlingar och pastorat, visar tydligt att nuvarande lagstiftning tolkas på olika sätt. Resultatet av Högsta förvaltningsdomstolens prövning av ärendena är därför av stort intresse. Det är dock långt ifrån säkert att utslagen i domstolen kommer att vara tillfredsställande utifrån Svenska kyrkans perspektiv, och i så fall bör kyrkan överväga att driva på för ändrad lagstiftning. Därför är det viktigt att Svenska kyrkan redan nu igångsätter ett utredningsarbete enligt motionens intentioner.

Danderyd den 3 augusti 2023

Olle Reichenberg (BA)

Bengt Kjellgren (BA)

Madelaine Erlandsson Starwing (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:95
av Håkan Widepalm

Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som gör det möjligt att slå samman flera församlingar inom ett pastorat till ett valdistrikt.

Motivering

Kyrkoordningen tydliggör att i kyrkovalet bildar varje församling valdistrikt (38 kap. 20 § kyrkoordningen). Stiftsstyrelsen kan dock besluta om att indela församlingar i flera valdistrikt. Varje församling som ingår i pastorat ska alltså utgöra minst ett valdistrikt och ska därmed tillhandahålla vallokal, valförrättare, rösträknare, valmaterial m.m. Det finns i nuläget ingen möjlighet för församlingar i pastorat att samverka och gemensamt bilda valdistrikt.

Syftet med valdistriktsindelningen är administrativ och ska säkerställa ett rimligt antal röstande till samma vallokal. För församlingar som samverkar i pastorat räknas resultatet samman till samtliga tre val och redovisas sammanräknat. Det som kommer ut till församlingarna av denna indelning efteråt är statistik över antal röstande i församlingen.

Församlingar har valt att samverka i pastorat i syfte att förenkla administrativa processer. Kyrkoordningens nuvarande bestämmelser kring valdistriktsindelningen bidrar inte till detta. Det kan vara svårt att hitta valförrättare och bli onödiga merkostnader för församlingarna. I församlingar med få röstberättigande och lågt antal röstande kan det till och med vara svårt att säkerställa valhemligheten. Dessa administrativa belastningar kan i sin yttersta konsekvens bidra till församlingssammanläggningar, vilket inte är kyrkovalets mening.

Därför bör kyrkostyrelsen återkomma till kyrkomötet med förslag på ändringar i kyrkoordningen som gör det möjligt att slå samman flera församlingar inom ett pastorat till ett valdistrikt på ett sätt som både främjar valdeltagande och säkrar valhemligheten.

Harplinge den 3 augusti 2023

Håkan Widepalm (C)

Kyrkomötet
Motion 2023:96
av Eva Nordung Byström m.fl.

Lojalitet mot kyrkoordningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att den som kandiderar i kyrkovalet skriftligen ska lova att vara lojal mot och efterfölja Svenska kyrkans ordning som den uttrycks i kyrkoordningen.

Motivering

När Svenska kyrkan söker medarbetare efterfrågas lojalitet mot Svenska kyrkan och vid diakon-, präst- och biskopsvigningar lovar kandidaterna i sina vigningsslöften att följa Svenska kyrkans ordning. I stiftens tillsynsansvar ingår också att följa kyrkoordningen både vad gäller församlingens grundläggande uppgift och förvaltning. Att vi då i vår organisation har arbetsgivare och styrelser med ansvar för Svenska kyrkans verksamhet och förvaltning som inte behöver intyga sin lojalitet till Svenska kyrkan och dess ordning är inte logiskt och kan i värsta fall visa brist på ansvar för uppdraget.

Många av de konflikter som uppstår i våra församlingar och de tillsynsärenden våra stift har att hantera bottnar i stor okunskap om Svenska kyrkans regelverk och juridiska ordning. I värsta fall möter vi förtroendevalda som är arbetsgivare, förvaltare och ansvariga för kyrkans verksamhet, som tydligt ger uttryck för att de inte behöver ta hänsyn till och följa kyrkoordningen. Ett beteende och förhållningssätt som inte skulle accepteras i andra organisationer eller företag.

Kyrkoordningen liksom lagen om Svenska kyrkan, tillkom under den process som under 1990-talet ledde fram till reformen om ändrade relationer mellan Svenska kyrkan och svenska staten, är juridiskt sett Svenska kyrkans regelverk och är därmed att ses som Svenska kyrkans lag. Eftersom kyrkoordningen fastställs av kyrkomötet, det organ som lag om Svenska kyrkan (1998:1591 § 6) påbjuder som Svenska kyrkans högsta beslutande organ, bör den självklart vara den ordning som ledamöter i Svenska kyrkans styrorgan är lojala mot och följer.

Därför måste det säkerställas att förtroendevalda i Svenska kyrkan, som ju alla genom sitt uppdrag, ingår i Svenska kyrkans styrorgan, i respekt för både anställda och ideella medarbetare och kyrkans medlemmar i övrigt, förklarar sig villiga att vara lojala mot och följa Svenska kyrkans ordning.

Det skulle kunna ske genom ett tillägg i 38 kap. 28 § andra stycket kyrkoordningen.

38 kap.

28 §

Andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper är inte valbara.

Kandidaterna skall skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem.

Kandidaterna skall skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem *samt att de lovar att vara lojala mot och efterfölja Svenska kyrkans ordning som den uttrycks i kyrkoordningen.*

Härnösand den 3 augusti 2023

Eva Nordung Byström, biskop

Erik Eckerdal, biskop

Emma Hedlundh (POSK)

Anders Brunnstedt (POSK)

Jerker Schmidt (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:97
av Victor Ramström

Införande av enhetsvalsedlar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda införandet av enhetsvalsedlar i kyrkovalet.

Motivering

Frågan kring att införa en annan typ av valsedlar har varit uppe i kyrkomötet flera gånger tidigare. De motioner som lämnats in har kyrkomötet beslutat att avslå med det bärande argumentet att det är viktigt att väljarna känner igen sig från de allmänna valen och därför är nuvarande system bra. En relativt god argumentation.

Dock har det nu kommit sådan information som gör det angeläget att hantera ett förslag som detta igen. I Valmyndighetens erfarenhetsrapport från de allmänna valen 2022 lyfts frågan om valsedelssystemet fram som ett av de största och viktigaste i behov av förändring. Detta i syfte att förenkla, förbättra och skapa ett mindre sårbart system som ökar säkerheten i svenska val. Valmyndigheten anser att det är av yttersta vikt att valsedelssystemet förändras omgående och bedömer att en förändring går att göra till 2026.

Under årets Almedalsvecka genomförde Valmyndigheten ett seminarium med rubriken: ”Så kan nya valsedlar se ut – för ett enklare och säkrare valsystem”. Där presenterades ett konkret förslag till nya valsedlar – enhetsvalsedlar. Vilket innebär att frånga dagens system med partivalsedlar och i stället ha en gemensam valsedel för alla partier som ställer upp i valet. Konkret innebär förslaget att de partier som ställer upp listas på valsedeln och väljaren kryssar sitt val och på valsedeln finns också en tabell med nummer där väljaren kan kryssa det nummer som stämmer överens med det partiets kandidat som denna önskar personrösta på.

Flera av de brister som finns gällande dagens valsedlar i de allmänna valen kan överföras till de kyrkliga valen. Erfarenheterna tycks på flera punkter stämma överens mellan de olika valen. Ett annat argument för en förändring av valsedelssystemet är också det fullständiga slöseri med tryckta valsedlar som sker idag. I kyrkovalet 2021 användes cirka 3 miljoner valsedlar medan det trycktes över 100 miljoner valsedlar. När varje del är så viktig för att Svenska kyrkan ska uppnå klimatneutralitet borde slöseri av detta slag vara något av det första att förändra.

2021 gav kyrkomötet i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ge stiftet i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige. Ett uppdrag som givetvis inte är helt välkommet hos stiftet med de ökade kostnader och administration det kommer att innebära. Med en gemensam valsedel skulle även denna fråga kunna klaras av. Distributionen av de gemensamma valsedlarna sker direkt till de olika valnämnderna. Vid kyrkovalet 2021 levererades

Mot 2023:97

namnvalsedaler till 3 011 leveransadresser. Leveranser som helt skulle kunna utebli med ett förändrat valsedelssystem.

Utöver detta är det viktigt att tänka in problemen gällande säkerheten med det nuvarande valsedelssystemet som har eskalerat de senaste åren och som Valmyndigheten pekat ut ligger bakom de flesta incidenter vid de allmänna valen. Här borde Svenska kyrkan ha något att lära och som bör innebära förändring.

Att förenkla, förbättra och skapa ett mindre sårbart valsedelssystem som ökar säkerheten i kyrkovalet är en god ambition. Särskilt om det samtidigt kan göras billigare och mer klimatsmart. En förändring inför kyrkovalet 2025 vore välkommet men är troligen för mycket att hoppas på. Oavsett behöver frågan upp på bordet för att också kunna följa de eventuella förändringar som kan bli i de allmänna valen i närtid.

Kalmar den 3 augusti 2023

Victor Ramström (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:98
av Manilla Nordanstig

Friår från kyrkoavgift

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att: uppdra till kyrkostyrelsen att

1. möjliggöra ett retroaktivt friår från kyrkoavgift för medlemmar med svåra eller tillfälligt försämrade ekonomiska förutsättningar,
2. låta möjligheten gälla under en tvåårsperiod och därefter utvärdera effekterna.

Motivering

Många utträden ur Svenska kyrkan görs på grund av ekonomiska skäl. Och medlemmars ekonomiska förutsättningar försämrades dessutom ofta i en sådan tid i livet då förändringar sker och medlemmen egentligen behöver tillhörigheten och kyrkans stöd. Exempelvis när man blir ensamstående, blir pensionär, vid föräldraledighet, flytt eller studier som kanske innebär att man inte bara får lägre inkomst utan kanske även befinner sig på ny ort. Kyrkans diakonala uppdrag omfattar förvisso även de som inte är medlemmar, men att öka möjligheten att stå kvar som medlem är både god medlemsvård och ett tydligt diakonalt sätt att visa omsorg om dem som är och vill vara medlemmar i Svenska kyrkan.

För att visa medlemmarna omsorg och kyrkans fortsatta stöd i perioder då stabilitet saknas, såväl ekonomisk som social, vore det god medlemsvård att medlemmen, i stället för att tvingas avsluta sitt medlemskap genom utträde ur kyrkan, kan få ansöka om ett eller två friår från medlemsavgift men ändå stå kvar som medlem i Svenska kyrkan. Efter det beviljade friåret betalar medlemmen kyrkoavgift igen och medlemmen har då förhoppningsvis både uppnått bättre ekonomisk stabilitet och fått ökat förtroende för sin församling och för Svenska kyrkan genom fortsatt stöd, trots utsattheten i svåra tider med försämrade ekonomiska förutsättningar.

För att göra processen något enklare än att gå via Skatteverket föreslås att kyrkoavgift dras som vanligt men att medlemmen på en friårsblankett till församlingen, liksom på den eventuella utträdesblankett som lämnas in till hemförsamlingen, kan kryssa i alternativet ekonomiska skäl. Förslagsvis får diakonen, eller en diakonal medarbetare, samt kyrkoherden, eller den som kyrkoherden delegerar uppgiften till, kontakta den som alltså har bett om retroaktivt friår. Församlingens två företrädare beslutar sedan enligt nationellt gemensamma principer utformade av kyrkostyrelsen. Återbetalningen kan då maximalt gälla den del av kyrkoavgiften som tillfaller församlingen, alltså merparten av det som medlemmen betalat men inte anser sig ha råd med.

Fördelarna med en sådan process blir även den personliga kontakt som etableras mellan medlemmen och hemförsamlingen och möjligheten att se behov av ansökan om diakonala medel eller annat stöd.

Syftet med detta föreslagna beslut som till stor del visar på kyrkans diakonala omsorg har både ett tydligt diakonalt perspektiv men även ett medlemsfrämjande och ett pedagogiskt perspektiv då möjligheten finns att bilda medlemmar i innebörden av kyrkoavgift, ekonomisk, solidarisk, kulturell etcetera, som är gynnsamt för såväl den enskilde medlemmen som för församlingsarbetet även på längre sikt.

Som kyrkotillhörig behöver man känna sig buren även i de perioder då man själv inte kan vara med och bära andra och med ett beslut om möjlighet till friår skulle omsorgen bli extra tydlig när det är medlemmens hushållsekonomi som avgör förutsättningarna för att vara kvar som medlem eller ej.

Då Svenska kyrkan mer än någonsin behöver arbeta aktivt med olika sätt att främja god medlemsutveckling kan det vara väl värt att pröva och utvärdera friår som alternativ till utträde av personliga ekonomiska skäl.

Då allt fler i Sverige nu kämpar med att få ihop hushållsekonomin på grund av inflation och ökade kostnader skulle ett beslut om friår från kyrkoavgift vara väldigt välkommet för många av Svenska kyrkans medlemmar som annars skulle tvingas göra utträde, tillika medlemmar som Svenska kyrkan behöver ha kvar i framtiden och som kyrkomötet nu, på ett nytt sätt, kan visa omsorg om genom detta föreslagna beslut.

Los Angeles den 3 augusti 2023

Manilla Nordanstig (POSK)

Kyrkomötet

Motion 2023:99

av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin

Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att 3 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst

– 15 i församlingar med högst 5 000 röstberättigade,	– 15 i församlingar med högst 10 000 röstberättigade,
– 25 i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade,	– 25 i församlingar med över 10 000 till och med 30 000 röstberättigade,
– 35 i församlingar med över 20 000 röstberättigade.	– 35 i församlingar med över 30 000 röstberättigade.

Antalet ersättare ska utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Med röstberättigad i andra stycket avses en person som uppfyller kraven för rösträtt enligt 33 kap. 2 § den 1 oktober året före valåret.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Motivering

Kyrkomötet 2012 ändrade gränserna för minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige i samband med att reglerna ändrades avseende tidigare samfälligheter som avskaffats. Dessförinnan gällde i stort sett samma antal som beslutades i 1987 års församlingslag och som marginellt förändrades i kyrkoordningen vid relationsändringen år 2000 och det antalet gällde fram till 2012 års ändring.

Av kyrkomötets beslut år 2012 framgår att man ska följa utvecklingen av de nya antalen. Så har kyrkostyrelsen gjort en gång året efter kyrkovalet 2013 och konstaterat att det då inte varit svårt för nomineringsgrupperna att få fram kandidater för antalet platser som tilldelades dem efter kyrkovalet. Vi har följt utvecklingen i Stockholms stift de senaste mandatperioderna och ser konsekvenser av det högre ”lägsta antalet” i flera församlingar.

Mot 2023:99

För många församlingar och pastorat innebar ändringen 2012 en avsevärd ökning av antalet ledamöter från minst 25 till minst 35 ledamöter. Följden har blivit att det på många håll visat sig vara svårt att få fram ett tillräckligt stort antal namn till kyrkofullmäktigelistan. Vidare medför det förhållandet att ledamöter och ersättare avflyttar, avlider eller avsäger sig sin plats av annat skäl att vakanser uppstår, då inte tillräckligt många namn funnits med från början. Därför föreslår vi att kyrkomötet beslutar enligt motionen, se förslaget ovan.

Lidingö den 2 augusti 2023

Suzanne Fredborg (BA)

Hanna Hesser Nordin (BA)

Kyrkomötet
Motion 2023:100
av Margareta Andersson

Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett förslag till Svenska kyrkans ställningstagande till aktiv dödshjälp och återkomma med det till 2024 års kyrkomöte.

Motivering

Aktiv dödshjälp diskuteras i olika forum i samhället, bland annat har regeringen tillsatt en utredning som arbetar med ärendet. Människor diskuterar frågan med olika utgångspunkter och viljorna går starkt isär. Några är rädda för att gamla och svårt sjuka människor inte ska få vård utan utsättas för påtryckningar att begära att avsluta sitt liv trots att de inte vill. Andra är rädda för att behöva lida lång tid trots att hoppet om bättre hälsa är borta. Kyrkan har inte tagit ställning i frågan och det brådskar med ett besked hur vi från kyrkans sida ser på frågan.

Ett ställningstagande i frågan från Svenska kyrkan med en tydlig teologisk diskussion som bakgrund är eftersträvansvärt. Det finns behov av en tydlig diskussion i ärendet där man tar hänsyn till både respekten för livets okränkbarhet och den enskilda människans situation i ett utsträckt lidande.

Näshult den 3 augusti 2023

Margareta Andersson (C)

Kyrkomötet
Motion 2023:101
av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen

Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp med ledamöter från samtliga nomineringsgrupper med syfte att utforma riktlinjer och praxis för Svenska kyrkans freds- och försoningsarbete i ett försämrat säkerhetsläge.

Motivering

Att kyrkan har ett ansvar att under bön främja dialog för att bidra till fred och försoning är knappast ett kontroversiellt påstående. Denna uppgift gäller såväl förhållanden inom Sverige som på det internationella och ekumeniska planet.

Det sägs ofta att säkerhetsläget har försämrats för Sveriges del, men beträffande orsaken till detta går åsikterna vitt isär. En del av oss ser de kuppliknande snabba förändringarna som drivits igenom över svenska folkets huvuden, utan någon rimlig debatt och förankring hos svenska folket som en orsak. Vi valde en riksdag vars majoritet ville stå utanför krigsförberedande alliansen Nato, men vi fick något annat.

Godkännandet av Nato-fördraget med ett enkelt riksdagsbeslut, om än med kvalificerad majoritet, är djupt problematiskt ur konstitutionell synpunkt, menar Ulf Öberg, domare i Europeiska unionens tribunal. Riksdagens konstitutionsutskott borde och bör yttra sig i frågan, efter det att Lagrådet hörts. Regering och riksdag överlåter befäl över det svenska försvaret till främmande makt, något som de inte har befogenhet till enligt regeringsformens tionde kapitel menar Öberg, 2023-07-26, DN Debatt. ”Sveriges anslutning till Nato kräver en grundlagsändring” (www.dn.se/debatt/sveriges-anslutning-till-nato-kraver-en-grundlagsandring). Ska kyrkan stå passiv inför denna allvarliga kritik eller uppmuntra till debatt?

En del svenska debattörer, en och annan är hög militär, argumenterar i Hitlers och Napoleons efterföljd för att Ryssland slutgiltigt måste krossas, ekonomiskt och militärt, för att det ska bli fred i världen. Hur ska vi som kyrka ställa oss till sådana strävanden? Ska kyrkan stå passiv inför sådana påståenden?

Genom anslutning till den krigsförberedande alliansen Nato blir vårt säkerhetsläge radikalt försämrat. Behöver Sverige Nato, eller är det snarare så att Nato behöver Sverige? Det långsträckta landet blir en perfekt frontstat och ett basområde för anfall mot norra Ryssland och dess ubåtsbas i Murmansk. Något som bland annat vår tidigare Moskva-ambassadör Sven Hirdman framhållit. Ryssland kommer förstås att vidta försvarsåtgärder. Sverige blir ett första ordningens mål för ryska missiler, eventuellt kärnvapenbestyckade.

Faran att kyrkan partipolitiseras

Vår ärkebiskop har hittills uttalat sig, delvis i börens form, på ett balanserat sätt om den djupt tragiska konflikten i Ukraina, som liknar ett inbördeskrig. Om vi inte får ett gemensamt genomtänkt arbete i strävandena efter fred och försoning är risken stor att Svenska kyrkan även i denna fråga av många kommer att uppfattas som ett politiskt parti snarare än en kyrka med ett specifikt eget budskap. Det kan ske på det sätt vi blivit vana vid. En eller annan person som i media uppfattas som företrädare för Svenska kyrkan går ut med ogenomtänkta partiska ställningstaganden. Andra uppfattar saken så att kyrkans namn blivit kapat. Ytterligare förlorat förtroende för Svenska kyrkan blir följden, fler utträden och avståenden från att ha någon befattning med kyrkan.

Hur uppstod det internationellt ”försämrade säkerhetsläget”?

Arbetet för fred och försoning måste bygga på en allsidig analys av den situation vi befinner oss i och de förändringar som skett, sker och kommer att ske. Låt oss därför – så kortfattat som möjligt – erinra oss hur det internationellt ”försämrade säkerhetsläget” uppstått.

Nedanstående bygger på flera års akademiska studier över det vi uttalar oss om. Vi syftar inte till att försvara eller rättfärdiga någon part eller dess åtgärder, utan eftersträvar en historisk förståelse som förutsättning för dialog om fred och försoning.

1991 upplöstes Sovjetunionen uppifrån, av ledande sovjetiska politiker. Vi var många som glädde oss över att av presidenten Gorbatsjov få lära oss nya ord som glasnost – öppenhet och perestroika – förändring.

Ett femtontal nya stater trädde fram. Tyvärr uppstod i de flesta av dem allvarliga politiska konflikter med starka polariseringar mellan olika fraktioner om framtidskursen, dramatiska maktväxlingar. Krig i Tjetjenien där några ville några bilda ett kaukasiskt kalifat, flera krig mellan det kristna Armenien och det muslimska Azerbajdzjan om Nagorno-Karabach. Värst: Ukraina-kriget. Utbrytningar av folkslag som ville vara självständiga (abchaser och ossetier i Georgien, ryssar i Ukraina). Listan på de nya problemen är inte fullständig.

Samtidigt fanns positiva tecken: det slöts många avtal om olika slags samarbete mellan flera av de postsovjetiska staterna. I de baltiska staterna blev utvecklingen relativt lugn och harmonisk. Patriotism och nationalism kan vara positiva stats- och gemenskapsbyggande krafter, men nationalism kan också utvecklas till fientlighet mot andra nationer. Tyvärr uppstod på sina håll, inte minst i Ukraina, en radikal nationalism av den typen.

Warszawapakten upplöstes. Ett Ryssland–Nato-råd bildades. Den amerikanske försvarsministern Wolfowitz deklarerade att USA trots detta skulle fortsätta att eftersträva världshegemoni (Wolfowitz-doktrinen).

1993 införde den Ryska federationen en demokratisk författning med en uppdelning av statsmakten i tre delar (verkställande, lagstiftande och dömande) i enlighet med Montesquieus statsfilosofi, flerpartisystem, bejakande av mänskliga rättigheter, skydd för miljön m.m. Författningen är lätt att hitta på nätet på engelska men helt okänd för många. Media uppmärksammar sällan detta positiva steg bort från sovjet-systemet.

Media i väst har i stort ignorerat Rysslands demokratibygge, som naturligtvis inte är perfekt. Men både som kyrkomedlemmar och som medborgare har vi en del att lära av det ryska exemplet och vi bör i dialog försöka bidra till demokratins vidare utveckling i landet.

Ryska federationen avskaffade 1994 kommunismen som ekonomiskt system vilket ledde till statsbankrutt och kaos. Pensioner kunde inte betalas ut. På några år lyckades man dock komma till rätta med problemen och skapa nya regelverk, inte minst genom insatser av den nye presidenten Vladimir Putin.

Putin följde kring millennieskiftet presidenten Gorbatsjovs exempel från slutet av 1980-talet att räcka ut handen mot väst. Han talade om det ”gemensamma europeiska huset” eller ”hemmet”. År 2001 höll Putin ett mycket uppskattat tal på temat öst–väst-samarbete i den tyska förbundsdagen. Frågan om ryskt medlemskap i EU diskuterades. Därefter började relationerna mellan Ryska federationen och västvärlden att successivt bli allt sämre.

Ryska regeringen konstaterade ett försämrat säkerhetsläge för deras federation

I strid med löften Ryssland hade fått i samband med Tysklands enande 1989 utnyttjade den USA-ledda alliansen Nato Rysslands svaghet och expanderade till fler och fler länder. Upprustningen kring Rysslands gränser blev följd. En missilbas byggdes i Polen inte långt från ryska gränsen. Det Ryssland–Nato-råd, som bildats efter Warszawapaktens upplösning, fick allt svårare att fungera på ett meningsfullt sätt. Länder som Georgien och Ukraina inbjöds att bli medlemmar i EU, men inte Ryssland. Radikala nationalisterna i Ukraina talade om att säga upp avtalet med Ryssland om flottbasen på Krim och i stället inbjuda Nato att ta över den.

Några år in på det nya millenniet blev det uppenbart att de ryska politikerna var djupt besvikna över västs ointresse av seriöst samarbete. Det framkommer bland annat i president Putins tal. Vidare tycks den ryska statsledningen ha blivit alltmer oroliga över utvecklingen, speciellt i Ukraina, ett grannland där ca 30 procent av befolkningen kan beskrivas som rysk med utgångspunkt från dominerande språk i respektive region av landet och deras vanligtvis talade språk. En aggressivt antirysk nationalism tog makten genom en statskupp i Kiev 2014. Genom språklagar försökte man hindra och minska användningen av ryska språket. Följden blev en separatistisk utbrytning i Donbass-området. Kiev-regeringen reagerade med militärt våld. I två Minsk-avtal överenskoms förhandlingar om Donbass-problemet, men några förhandlingar kom aldrig till stånd. Den officiella ryska hållningen fram till krigsutbrottet den 24 februari 2022 var att Donbass var ett internt ukrainskt problem.

Den ryska regeringen försökte få till stånd förhandlingar om den gemensamma säkerheten för alla i Europa, senast genom brev till europeiska regeringar, även den svenska, i december 2021. Inviten avfärdades snabbt av samtliga västländer.

Det mesta tyder på att den ryska regeringen, säkert efter viss vända med tanke på de två ländernas nära samhörighet, därmed kom till slutsatsen att ett militärt ingripande i Ukraina var nödvändigt för att garantera Rysslands säkerhet. Man kunde inte acceptera att ett land med en stor andel ryska medborgare blev ett Nato-land.

Vi vill betona att vi med dessa slutsatser inte försöker försvara eller berättiga Rysslands krig i Ukraina. Att försöka förstå historiska sammanhang är en nödvändig förutsättning för fredsfrämjande dialog och försoning.

Hotas Svenska kyrkan av ett nytt imperium, en ny Sovjetunion?

Media i väst har i årtal upprepat påståendet att den ryska statsledningen i verkligheten hotar en mängd länder runt sina gränser och vill upprätta ett stort ryskt imperium. Det är sant att det finns röster i rysk media som uttrycker sådana tankar. Om man däremot går till president Putins tal och liknande officiella uttalanden från den ryska statsledningen hittar i vart fall inte jag hittills några belegg för sådana ambitioner. Rätta

oss gärna om vi har fel eller missat något väsentligt. Ryske presidenten har en hemsida där man kan läsa alla hans tal i engelsk översättning.

Tvärtom har Putin vid flera tillfällen tydligt tagit avstånd från det sovjetiska systemet och imperietankar. Ett exempel är att Putin i syfte att förbättra relationerna till Polen lät publicera Stalins hemliga order om massmord på polska officerare 1940. Under sovjettiden skyldes detta massmord, som upptäcktes 1943 i Katyn nära Smolensk med flera platser, på den tyska krigsmakten.

Kyrkorna i Ryssland och Ukraina behöver stöd

Den ryska ortodoxa kyrkan (och andra kyrkor i Ryssland) utstod under kommunismen på 1900-talet förföljelser som saknar motstycke i kyrkohistorien. Kyrkan överlevde och en kyrklig förnyelse och blomstring är ett faktum sedan några decennier.

Ryska kyrkan är skild från staten men den ryska staten stöder den kulturellt, ungefär som i Sverige med flera länder. Det första som publicerades på Moskva-patriarkatets hemsida vid krigsutbrottet 2022 var en förbön för de civila som stod i fara att drabbas. Här gjordes självfallet ingen skillnad mellan ryssar och ukrainare – många i Ukraina tillhör ju församlingar under Moskva-patriarkatet. Dessvärre har konflikten, som i mycket liknar ett inbördeskrig, drabbat även kyrkorna. Bland annat har radikalnationalistiska krafter i Ukraina länge arbetat för att få en rent nationell ukrainsk kyrka. Detta är i viss mån förståeligt och rimligt. Folkkyrkan är den historiskt vanligaste och mest bärkraftiga formen av kyrkoorganisation.

Ryska kyrkans praxis när det gäller relationerna till landets militär skiljer sig knappast från vad som är praxis i andra länder. Ryska kyrkan förtalades tidigare av sovjetmakten, nu tycks västmedia övertagit den rollen.

Sammanfattningsvis har Svenska kyrkan, om vi består som kyrka, stora uppgifter att genom bön och samtal verka för främjande av fred och försoning. Kanske finns en möjlig medlarroll mellan de ryska och de ukrainska kyrkorna. Om Svenska kyrkan kan överta den medlarroll som Sverige ibland hade, under den tid då vi var fria från krigsförberedande allianser, vore det bra.

Göteborg den 3 augusti 2023

Axel W Karlsson (AfS)

Lennart Matikainen (AfS)

Kyrkomötet
Motion 2023:102
av Eva-Maria Munck m.fl.

Vegetariska måltider på kyrkomötet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att se till att minst en måltid per dag under kyrkomötets samtliga sammanträdesdagar är helt vegetarisk.

Motivering

Vår kyrka har på många sätt gjort en matresa under det senaste decenniet.

Många är de församlingar och stift som vid församlingsdagar, stiftsmiddagar, kyrkkaffan och volontärfester gått över till att servera festlig och delikat vegetarisk mat i stället för charkbrickor.

Vi menar att det nu är tid för kyrkomötet att gå från ord till handling i våra egna sammankomster.

I enlighet med rekommendationerna i biskopsbrevet om klimatet och Svenska kyrkans färdplan för klimatet (klimatneutralitet till år 2030) föreslår vi därför att minst en måltid per mötesdag under kyrkomötets två sessioner är helt vegetarisk för samtliga ledamöter.

Fördelarna för planeten, solidariteten med den världsvida kyrkan och budgeten är stora. Visst går det även att argumentera för att sammanhållningen mellan ledamöterna blir bättre när alla får njuta av samma vällagade, näringsrika och trevliga måltid.

Det underlättar för stora beställningar av kyrkomötets storlek om alla ledamöter, självklart undantaget allergier och specialkost, erbjuds samma goda och klimatsmarta måltid.

Kista den 3 augusti 2023

Eva-Maria Munck (POSK)

Lisa Gerenmark (ÖKA)

Klas Corbelius (S)

Åsa Rehdell (HoJ)

Anders Lundberg (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:103
av Eva-Maria Munck m.fl.

Intranätet och idealiteten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över om utformningen och bristen på tillgängligheten till intranätet Kornet kan komma att skada det ideella engagemanget i Svenska kyrkan

Motivering

Den 18 oktober 2022 lanserades Svenska kyrkans nya intranät Kornet.

Intranätet är enbart tillgängligt för de medarbetare i vår kyrka som har en @svenskakyrkan.se-mejladress. Detta innebär att en stor grupp av ideellt aktiva och i vissa fall förtroendevalda medarbetare inte har tillgång till informationen på vårt intranät.

På alla sätt behöver vi värna om möjligheterna att börja och fortsätta engagera sig ideellt och som förtroendevald och hitta vägar för att växa och utvecklas i sina uppdrag.

Därför anser vi att det vore angeläget att skyndsamt se över huruvida utformningen av vårt nya intranät kan komma att skada idealiteten.

Kan utformningen förbättras för att stärka frivillighet och idealitet i Svenska kyrkan?

Kista den 3 augusti 2023

Eva-Maria Munck (POSK)

Katarina Glas (POSK)

Victor Ramström (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2023:104
av Eva-Maria Munck m.fl.

Klimatnödläge

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att göra ett uttalande med utlysning av klimatnödläge.

Motivering

Vi står i gigantiska utmaningar för vår planet och mänsklighetens överlevnad.

Klimatförändringarna drabbar redan nu de allra mest sårbara, människor som lever på marginalerna och försvarslösa djurarter och växter. Många av Svenska kyrkans partner runt om i världen vittnar om klimatförändringarna och dess oerhört allvarliga konsekvenser.

För att vi ska kunna nå Parisavtalets överenskommelser behövs radikala politiska beslut. Det är bråttom, men inte för sent.

Som kyrka är vi aktiva och drivande i klimatarbetet, bland annat genom den mycket ambitiösa och genomarbetade Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Det är något för oss att vara mycket stolta över.

Vi har ett mycket stort ansvar att bruka våra skogar på ett hållbart sätt som gynnar biologisk mångfald.

Svenska kyrkans biskopar har i en debattartikel i Dagens Nyheter den 27 oktober 2021 uttalat att vi befinner oss i klimatnödläge. Därför vore det även verkningsfullt och framåtsyftande om Svenska kyrkans kyrkomöte antog ett uttalande om klimatnödläge.

Som Sveriges största kyrka och ideella organisation kan vi genom de beslut vi tar inspirera ännu fler frivilligorganisationer att göra detsamma. Svenska kyrkans ambitiösa färdplan för klimatet behöver bli känd och använd bland församlingar och stift.

Equmeniakyrkans kyrkokonferens fattade beslut 2021 om att utlysa klimatnödläge och deras kyrkostyrelse fick i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för klimatarbetet.

Låt oss i förtroendemannaorganisationen följa biskoparnas och Equmeniakyrkans goda exempel och i sann ekumenisk anda göra detsamma.

Kista den 31 juli 2023

Eva-Maria Munck (POSK)

Boel Johansson (POSK)

Johanna Öhman (POSK)